3332 38 39 3328 / 3354

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, *Rue de Trévise, Paris*-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 փր․, վեցամս․ 1600
Արտասահման տարեկ․ 3500 փր․ կամ $ 10 Հատը 12 փր․

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՄԱՐՏ • JEUDI 1 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7617 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3328

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԽԱՑԾԵՐ ԵՒ ՑԱՆՑԵՐ

Այլեւս տարակոյս չկայ թէ Խ․ Միութիւնը հետզհետէ պիտի ընդլայնէ խաղաղ համակեցութեան քաղաքականութիւնը, որ ջերմապէս պաշտպանուեցաւ 20րդ համագումարին մէջ :

Կեդր․ Կոմիտէին Ա․ քարտուղարը, Ն․ Խրուշչեւ, բաղդատաբար ճկուն բանաձեւ մը ունէր որ քուէարկուեցաւ «միաձայնութեամբ», ինչպէս միշտ :

Բանաձեւը մերժելով պատերազմը անխուսափելի համարելու տեսակէտը, կը ջատագովէ խաղաղ համակեցութիւնը :

Ցետոյ, անհրաժեշտ չի գտներ քաղաքացիական պատերազմներ սարքել, համայնավարութիւն հաստատելու համար ամէն տեղ : Կը թելադրէ օգտուիլ խորհրդարանական միջոցներէն :

Վերջապէս կը հրահանգէ սերտ կապեր հաստատել ընկերվարականներուն եւ ուրիշ յառաջդիմական ուժերու հետ, «իրական ժողովրդապետութիւն հաստատելու համար դրամատիրական երկիրներու մէջ» :

Համագումարէն առաջ, շարք մը գործնական քայլեր առնուած էին այս ուղղութեամբ, մասնաւորապէս տնտեսական գետնի վրայ :

Բացառիկ պարագայ մը չէր չեխական զէնքերու առեւտուրը Եգիպտոսի հետ, այլ նախաբանը նոր ուղեգծին :

Այս «առեւտրական» համաձայնութիւնէն անմիջապէս ետք, նոյն առաջարկները եղան Միջին Արեւելքի միւս պետութեանց :

Պահը նպաստաւոր էր, քանի որ Արեւմուտքի Երեք Մեծերը կը ձգձգէին զինամթերքի հայթայթումը, հակամարտ քաղաքականութիւն մը վարելով :

Մոսկուա պատեհութենէն կ'օգտուի, միշտ, նոր նուաճումներ կատարելու համար, տնտեսական գետնի վրայ :

Մասնագէտներ կամ պատուիրակներ կը ղրկէ այս կամ այն երկիրը, տեղական պահանջները ուսումնասիրելու եւ հրապուրիչ ծրագիրներ պարզելու համար :

Կարաւանին մէկ ծայրը արդէն հասած է Արաբիա եւ Եմէն : Ուրիշ թեւ մը թառնած է Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ :

Ամէն տեղ ալ՝ նոյն խայծը,— տնտեսական վարկեր երկար պայմանաժամով :

Այժմ ձայնը կուգայ Թուրքիայէն :

Ուղղակի եւ անուղղակի դիմումներէ, բարեկամական հաւաստիքներէ եւ ճառերէ ետք, աՀաւասիկ նոր ձեռնարկ մը, աւելի գործնական եւ հրապուրիչ :

Թուրք թերթերը անցեալ շաբթու կը գրէին թէ Անգարայի խորհրդային դեսպանատան գործակատարը արտաքին գործերու պաշտօնատունը երթալով, օգնութեան ծրագիր մը առաջարկած է :

Լուրը կը հաստատէր Լոնտոնի «Տէյլի էքսփրէս» օրաթերթին մասնաւոր թղթակիցը, Փետր․ 21 թուակիր հեռագիր մը ուղղելով Անգարայէն :

Այդ հեռագրին համաձայն, խորհրդային գործակատարը առաջարկած է «Թուրքիան փրկել Արեւմուտքի վաշխառուներու ձեռքէն» եւ ճարել բոլոր անհրաժեշտ պիտոյքները, — քարիւղ, մեքենաշարժ արօր, գործարաններ եւն․ :

Թղթակիցը կը հաւաստէր թէ ապրանքներուն փոխարժէքը պիտի վճարուի քանի տարիէն, այն ալ ոչ թէ տոլարով կամ սթերլինով, այլ Թուրքիոյ հողային բերքերով :

Թղթակցին կարծիքով, այս առաջարկները կը ձգտին «գլխէ հանել» Թուրքիան, «ճիշդ այն պահուն երբ անյուսօրէն փափուկ է Անգարայի ելմտական կացութիւնը եւ Ամերիկացիները կը վարանին նոր վարկեր բանալ» :

Ինչպէս կը տեսնէք, Անգարան քանի կը վարանի, Մոսկուան այնքան կը գարգաւէ, նոր խայծեր մատուցանելով :

Շ․

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒՆ.— ԶԷՆՔԵՐԸ ՎԱՐ ԴՐԷՔ, ԵԹԷ ՈՉ...

ՖՐԱՆՍԱ Ի ՀԱՐԿԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԴՆԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ՈՒԺԵՐԸ

Վարչապետը ձայնասփիւռ ազդարարութիւն մը ուղղեց Ալժերիոյ ժողովուրդին եւ մասնաւորապէս ապստամբներուն, հետեւեալ բովանդակութեամբ․ —

« Ֆրանսա կը ճանչնայ եւ կը յարգէ Ալժերիոյ ինքնուրոյն անձնաւորութիւնը : Ալժերիան անքակտելի կերպով կապուած է մայր - երկիր Ֆրանսայի հետ եւ այդպէս ալ պիտի մնայ : Ալժերիոյ ապագայ վերջնական կարգուսարքը երբեք պիտի չհաստատուի միակողմանի կարգադրութեամբ : Ան պիտի բխի ազատ բանակցութիւններ կատարելով՝ Ալժերիացի ժողովուրդին ընտրեալ ներկայացուցիչներուն հետ : Կազմական կանոնագիրը խոլամ հաւասարութեան պիտի ապահովէ ճանաչումը եւ պահպանումը իր ինքնուրոյն գոյութեան եւ իրաւունքներուն : Եւրոպածին հասարակութեան ալ պիտի ապահովէ իր օրինաւոր բաժինը, միեւնոյն ձեւով : Թէ մէկուն եւ թէ միւսին պիտի երաշխաւորէ ազատ մարդոց արժանաւորութիւնը եւ իրաւունքներու հաւասարութիւնը : Բոլորին պիտի ապահովէ հաւասար արդարութիւն, քաղաքական թէ ընկերային ժողովրդապետութեամբ :

Այս վերջնական կարգուսարքը քննելու համար, կառավարութիւնը իբրեւ խօսակից պիտի ունենայ անոնք որ պիտի ընտրուին Ալժերիոյ ժողովուրդին կողմէ, ազատ քուէարկութեամբ : Կառավարութեան ամբողջ գործունէութիւնը կը ձգտի կարելի դարձնել այդ ընտրութիւնները, որոնք կրնան տեղի ունենալ միայն անդորրութեան մէջ : Համաձայն իր խոստումին, կառավարութիւնը անմիջապէս ձեռք պիտի առնէ տնտեսական եւ ընկերային յառաջդիմութեան, ինչպէս եւ վարչական բարենորոգման միջոցները : Այս առաջադրութեամբ, վաղն իսկ Ազգ․ Ժողովին պիտի յանձնէ այն օրինագիծը որ իրեն կուտայ անհրաժեշտ լիազօրութիւնները :

Բայց, կառավարութիւնը կրնայ Ալժերիան ատելութենէ եւ երկիւղէ փրկել միայն բոլորին աջակցութեամբ : Ուստի, պիտի խնդրէ բոլոր Ֆրանսացիներէն անխտիր աՀագին ճիգ մը ի գործ դնել հաւաքաբար : Ան իր յոյսը կը դնէ ազգին միութեան եւ կամքին վրայ : Իսկ եւրոպածին Ալժերիացիներուն կառավարութիւնը կը յայտարարէ .— Պիտի պաշտպանուին ձեր կեանքը, ձերիններուն կեանքը, ձեր ստացուածքը, ձեր իրաւունքները : Կառավարութիւնը որոշած է, Ալժերիոյ նախարարին առաջարկութեամբ, առաջին անհրաժեշտ միջոցները, երաշխաւորելու համար բոլորին ապահովութիւնը :

Սակայն կառավարութիւնը կը սպասէ նաեւ ձեզմէ որ ընդունիք իր սահմանած քաղաքական յառաջդիմութիւնը, ձեր ջանքերը նուիրէք անոր գործադրման, որպէսզի կարելի ըլլայ մեր իսլամ եղբայրներուն հետ հաւասարապէս բաժնել նիւթական դրիւրները, աշխատանքը եւ պատասխանատուութիւնները :

Այժմ խօսքս կ'ուղղեմ Իսլամներուն, Ալժերիոյ բոլոր Իսլամներուն : Ցանուն կառավարութեան կը կրկնեմ եւ կը ճշդեմ անոնց առջեւ՝ հանդիսաւոր յանձնառութիւն մը, — պէտք է լռեն զէնքերը, եւ այն ատեն ազատ եւ օրինաւոր ընտրութիւններ պիտի կազմակերպուին կարենե —

(Շար․ը կարդալ Դ․ էջ)

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ԽԵԼԱՑԻՆ ԵՒ ԱՆԽԵԼՔԸ

Զարմանալի բան մը կարդացի Պոլսոյ թերթերուն մէջ :

«Հալք»ի ընդհ․ քարտուղարը, Գասըմ Կիւլէք, որ վերջերս Ամերիկա գացած էր, Փետր․ 25ին ճառ մը կը խօսի Պոլսոյ մէջ, հանդիսութեան մը առթիւ :

Վարպետ քարոզիչ, մարդը այս առիթէն ալ կ'օգտուի, հարուածելու համար օրուան կառավարութիւնը (Դեմոկրատ) :

Եւ կը բացագանչէ հեգնութեամբ ․

— *Ապրուստի սղութիւն չկայ, կ'ըսեն : Անշուշտ չի կրնար սղութիւն ըլլալ, երբ երեսփոխանի մը օրականը 93 ոսկի է, նախարարի մը օրականը՝ 126 ոսկի 60 ղրուշ, իսկ վարչապետինը՝ օրական 143 ոսկի երեսուն ղրուշ* :

Յետոյ կը պատմէ թէ ինչեր տեսած եւ լսած է Ամերիկայի մէջ :

Եւ կը յայտարարէ առանց վերապահութեան ․

— *Ամերիկացիները կ'ըսեն․ « Դուք ոչ միայն դրամի, այլ եւ խելքի պէտք ունիք »* :

(Ամերիկացիները չեն ուզեր վճարել 300 միլիոն տոլարի նոր վարկը, որուն այնքան անձկութեամբ կը սպասեն Անգարայի մէջ) :

Ընդդիմադիր ըլլալով հանդերձ, անշուշտ Գասըմ Կիւլէք հաճութեամբ չէ լըսած Ամերիկացիներուն դիտողութիւնը :

Չար լեզուներ կ'ըսեն թէ իբրեւ պատասխան, ճառ մը խօսած է, հետեւեալ բովանդակութեամբ ․

— «Դուք, Ամերիկացիներդ, թէեւ մեզի բարեկամ էք, բայց լաւ չէք ճանչնար մեզ եւ մանաւանդ մեր պատմութիւնը : »

Ո՞վ ըսաւ թէ անհրաժեշտ է խելք ունենալ, դիրք եւ վարկ շահելու համար :

Կը կարծէք թէ դուք, ինչպէս Եւրոպացիները, աւելի՞ խելացի էք, աւելի՞ բախտաւոր :

Դուք կը ցանէք, մենք կ'ուտենք : Դուք ձեր խելքին ապաւինելով, գիշերը ցերեկին կը խառնէք, անընդհատ կ'արտադրէք եւ կը բաժնէք ամէնուն :

Երբ դուք Աւետարան կը քարոզէիք, մենք ամբողջ ժողովուրդ մը կը սրբէինք, ձեր դաւանակիցներուն հետ, մեր Գուրանով եւ «եաթաղան»ով եւ կը վայելէինք անոր անքաւ հարստութիւնները :

Մենք մեր անխելքութեամբ մոխիրի վրայ նստեր էինք 1914 – 18ին :

Մեր հարեւան բոլշեւիկները, որոնք ձեզի չափ խելք եւ ուժ ունին, անմիջապէս օգնութեան հասան եւ մեզ փրկեցին : Ոչ միայն դրամ ու զէնք, այլեւ ընդարձակ հողեր բուն իրաւատէրէն խլելով մեզի բաշխեցին :

Ատեն մը վերջը մեր հարեւանները սըրդողեցան : Փառք Ալլահին, այս անգամ ալ դուք օգնութեան հասաք, դրամով, ապրանքով, մասնագիտութեամբ եւ ապառազինութեամբ : Պակասը կը լրացնեն ձեր երկու դաշնակիցները, որոնք մեր ալ զինակիցներն են :

Երբ 300 միլիոն տոլարը վճարէք — բայց ոչ Մենտերէսի, այլ իսմէթի — այն ատեն կը տեսնէք թէ մեր խելքը ի՛նչպէս կը բանի » :

... Կ'իմանամ թէ Ամերիկացիները ազդուելով այս ճառէն, որոշեր են խումբ մը թուրք խորհրդականներ վարձել, սեւամորթներու խնդիրը լուծելու համար :

ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ․ Ս․ Լոյտ երէկ ճամբայ ելաւ դէպի Միջին Արեւելք : Պիտի մասնակցի հարաւ․ արեւելեան Ասիոյ զինակիցներու խորհրդաժողովին, որ պիտի գումարուի Քարաչիի մէջ (Փաքիստան), մարտ վեցին : Նախ պիտի հանդիպի Գահիրէ, իսկ վերադարձին Իսրայէլ : Իրազեկներ մեծ արդիւնք մը չեն սպասեր այս ճամբորդութենէն : Անգլիացի նախարարը պատրաստ ծրագիր մը չունի, արաբեւհրէական թնճուկը լուծելու համար, բայց պիտի փորձէ ելք մը գտնել, իբրեւ ներկայացուցիչը Արեւմուտքի : Պիտի աշխատի նաեւ հակազդել Խ․ Միութեան տնտեսական ձեռնարկներուն :

× Մ․ Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ․ Տըլըս, լրագրական ասուլիսի մը մէջ բացատրեց թէ բոլշեւիկեան վերջին համագումարին մէջ ծրագրուած փոփոխութիւնները բաւական չեն, լաւատեսութեամբ դիտելու համար ապագան : Ուրեմն, Մ․ Նահանգները իրաւունք չունին թուլցնելու իրենց արթնութիւնը : Մ․ Նահանգներուն եւ դաշնակիցներուն կրած զոհողութիւնները արդիւնաւոր եղած են եւ պէտք է շարունակուին :

Նախարարը հերքեց այն լուրը թէ Մ․ Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա արդէն իսկ համաձայնած են զինուորական ծրագրի մը վրայ, ի հարկին միջամտելու համար Միջին Արեւելքի մէջ :

Պ․ ԽՐՈՒՇՉԵՒ, Խ․ Միութեան Կեդր․ Կոմիտէին Ա․ քարտուղարը, նախագահ նշանակուեցաւ ամենամեծ հանրապետութեան՝ բուն Ռուսիոյ Կ․ Կ․ի դիւանին : Այս հանրապետութիւնը ունի 109 միլիոն բնակիչ, մայրաքաղաքը՝ Մոսկուա :

ՕԴԸ ԱՒԵԼԻ ՄԵՂՄԱՑԱԾ ԷՐ երէկ, մասնաւորապէս Փարիզի մէջ : Սառերը եւ ձիւները սկսած են հալիլ, Ամերիկայէն ուտելիք ճամբայ հանուած է դէպի Եւրոպա :

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԱՆՀԱՄԱՐ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի Փետր․ 26 թուականով․— *Այսօր, Կիրակի, բազմութիւնը Եփրատի պէս կը հոսէր դէպի Անթիլիասի վանքը, լեցնելով մայր տաճարը, բակը, տանիքները եւ փողոցը, լսելու համար Զարեհ Ա․ Կաթողիկոսի անդրանիկ պատգամը : Աննկարագրելի էր ժողովուրդին խանդավառութիւնը :*

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ առանց ոստիկաններու ներկայութեան : Ոչ մէկ դէպք : Հակառակորդները սմքած են : Ուրախութեան ցոյցեր կը սարքուին ամէն թաղի եւ ամէն տունի մէջ : Ուխտաւորներ մորթելով բարենպաստ հաստատութեանց կը բաժնեն, մինչեւ Հալէպ եւ Դամասկոս : Պէյրութի 12 եկեղեցիներէն տասը ազգ․ օրինաւոր իշխանութիւններուն ձեռքն է : Աճապարեցի այս քանի մը տողերը գրել որպէսզի դուք ալ ուրախանաք :

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 Փետր․— Անձամբ նորընտիր կաթողիկոսը շնորհաւորեցին երեսփոխան եւ նախկին վարչապետներ Պ․ Պ․ Սամի Սոլհ եւ Ապտալլա Եաֆի, քրիստոնեայ համայնքներու պետեր ու բարձրաստիճան եկեղեցականներ : Քանի մը օր առաջ, շնորհաւորական այցելութիւն մը տուած էր նախկին վարչապետ Պ․ Սաէպ Սալամ :

Վաթսուն ազգայիններէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը, բազմաթիւ ծաղկեփունջերով, Դամասկոսէն եկաւ Անթիլիաս՝ շնորհաւորելու համար Զարեհ Ա․ Կաթողիկոսը : Պատուիրակութիւններ եկան նաեւ Այնճարէն ու այլ շրջաններէ :

Մինչեւ հիմա, զանազան երկիրներէ ստացուած հեռագիրներու գումարը կը հասնի հինգ հարիւրի :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

●

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ այն ճառը որ խօսեցաւ կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը, Զարեհ Ա., իր ընտրութեան առթիւ, տեղապահ Խորէն եպիսկ.ի շնորհաւորական խօսքէն ետք.—

Սրբազան եղբայրներ, Հոգեշնորհ Հայրեր, յարգելի պատգամաւորներ Կիլիկեան Աթոռի Պատգամաւորական Ժողովի:

Հասկնալի են, ձեր բոլորին, այն յուզումը, Հոգեկան այն ապրումը եւ Հոգեկան բոլոր տեսակի այն տրամադրութիւնները, որոնք այս պահուս իմս են: Ամենածանր եւ ամենադժուարին պարտականութիւն դրիք իմ ուսերուս վրայ. աշխարհի պարտականութեանց ամէնէն ծանրը թերեւս՝ որովհետեւ անոնք, այդ բոլոր պարտականութեանց կոչուած մարմինները ու հաստատութիւնները ուժ ունին իրենց ձեռքին տակ, մինչ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ նուիրապետական այս աթոռին վրայ՝ մէկ ուժ միայն տուիք ինծի. բարոյական ուժը, եւ միակ զէնք մը՝ Ս. Աւետարանը: Եւ գիտէք դուք, թէ ալեկոծ այս աշխարհին մէջ, բարոյական ուժը թէ՛ Աւետարանը ինչ արժէք կը ներկայացնեն դժբախտաբար:

Հաւատացողն ենք, խոր հաւատքովը մեր պապերէն եկած եւ մեզի հասած մեր խոր գիտակցութեամբ՝ թէ այս երկու ուժերը միայն աշխարհի վրայ մնայուն ուժերն են բոլոր գնայուն ուժերու կողքին, անոնցմէ բարձր, անոնցմէ վեր՝ հիմնական իրենց կարեւորութեամբ:

Դժուարութիւններ ունեցանք, դժուարութիւններ ունինք, դժուարութիւններ պիտի ունենանք: Այդ դժուարութիւնները բոլորին ծանօթ են: Անոնց աղբիւրներն ու ակունքներն ալ ծանօթ են:

Պատգամաւորական այս պատկառելի ժողովէն, ձեր բոլորէն եւ այստեղ գտնուող մամուլի ներկայացուցիչներէն, մեր բոլոր բարեկամներէն մէկ բան կը խնդրեմ: Կը խնդրեմ, որ այսուհետեւ, պատմական այս քայլին կապակցաբար գիտակցօրէն եւ խոհեմաբար չարժիք եւ մտածէք, մտածէք թէ այս ընտրութեան մէջ յաղթող չկայ, յաղթուող չկայ: Գիտակցինք եւ մաղթենք որ յաղթողը ըլլայ միայն ու միայն մեր Ս. Աւետարանը եւ քրիստոնէական մեր կրօնքը, ու յաղթող ոգին ըլլայ մեր ազգային գիտակցութեան եւ ինքնաճանաչման ոգին:

Դժուարութիւններ շատ ունեցանք: Այս առթիւ կը յայտնեմ ձեզի, եւ մամուլի միջոցաւ՝ մեր շրջանի ժողովուրդին, ոչ ոքի հանդէպ քէն եւ ատելութիւն գոյութիւն չունի եւ չէ ունեցած իմ սրտին մէջ: Բոլորն ալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զաւակներ են, մեր Ս. Միւռոնով մկրտուած. բոլորն ալ վստահ կրնան ըլլալ, որ իրենք այս կաթողիկոսարանէն ներս տեղ ունին, կրնան ներկայանալ եւ իրենց խնդրանքը ներկայացնել այն յարկին: Եւ պէտք է աշխատինք, որ այս վիճակը՝ որ մեր ազգին ու եկեղեցւոյ համար վնասակար է, գործակցաբար դարմանենք: Եւ փարատին այս բոլոր թիւրիմացութիւնները, կանխակալ կարծիքներն ու կասկածները, որոնք նոր դահակալի ընտրութեան առթիւ մեր համայնքը յուզեցին այս գաղութին մէջ:

Ոչ մէկ խտրական զգացում եւ կողմնակի նկատում չենք ունեցած եւ այսուհետեւ ալ կողմնակի զգացումներ եւ նկատումներ պիտի չունենանք, Աստուծոյ օգնութեամբ, որովհետեւ հաւատացած ենք մեր եկեղեցւոյ եւ ազգի յաւերժութեան եւ զաւակներու մաքուր զգացումներուն, որոնք աւելի գերակշիռ են քան բոլոր միւս գնայուն զգացումները:

Այս Աթոռը ունի կատարելիք իր մեծ դերը ի հոգեւորս մեր ժողովուրդին համար: Աւետարանական կեանքի եւ բարոյական հասկացողութեանց համար: Պէտք է աշխատինք, Սրբազան եղբայրներ եւ քահանայ հայրեր, որ մեր ժողովուրդին մէջ ամրանայ հաւատքը Ս. Աւետարանի եւ բոլոր մեր նահատակներուն, որոնք իրենց հաւատքի ճամբուն վրայ ինկան եւ իրենց մաքուր արիւնը տուին:

Հաւատք պէտք է ունենալ մեր ազգի մասին, որ լաւագոյններէն է բոլոր ազգերուն. ես միշտ հաւատք ունեցած եմ, որ հակառակ բոլոր դժուարութեանց, կ'արժէ ու պէտք է ծառայել անոր: Գիտեմ որ այս զգացումը եւ գիտակցութիւնը ձեր բոլորինն է, մեզմէ իւրաքանչիւրինն է: Ջանանք պարզ, ոլորտային իրենց հանգամանքէն պէտք է դուրս բերել եւ դարձնել դրական գործ, գործնական ըզգացում եւ կեանքէն արտայայտուող եւ կեանքը գեղեցկացնող գործ:

Կրնաք վստահ ըլլալ, որ այժմ արտայայտուած զգացումներով եւ անոնց տասնապատիկ առաւել զգացումներով կը մօտենամ այս գործին եւ սիրով յանձն կ'առնեմ դժուար, սակայն քաղցր լուծը, Աւետարանին լուծը, ազգային լուծը, զոր իմ ուսերուն վրայ դրիք: Այս առթիւ, ձեր բոլորէն մէկ խնդրանք ունիմ ի սրտէ, ամենայն գիտակցութեամբ: Գիտէք մեր պայմանները. օգնեցէք, այլ մասնաւորաբար աղօթեցէք ինծի համար, որովհետեւ պէտք ունիմ ձեր աղօթքին եւ աղօթքներուն միջոցաւ՝ Աստուծոյ հաղորդութեան, ուժին եւ օգնութեան:

Իմ շնորհակալութիւնները կը յայտնեմ ձեզմէ իւրաքանչիւրին, որ վստահեցաք այս պաշտօնը ինծի, վստահեցաք՝ գիտակցաբար: Աղօթեցէք որ այդ վստահութիւնը ըլլայ, Աստուծոյ հետ, միշտ հետս: Եւ ես կը հաւատամ, որ Աստուած պիտի օրհնէ մեզ եւ պիտի օգնէ մեզի:

Իմ սրտագին ողջոյնի խօսքս կ'ուղղեմ Էջմիածնայ Նախամեծար Մայր Աթոռի, անոր արժանընտիր գահակալ՝ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, այն հաստատ համոզումով եւ գիտակցութեամբ որ Նախամեծար Մայր Աթոռը եւ Կիլիկիոյ այս Աթոռը լծակիցներ եւ գործակիցներ են: Նոյն ժողովուրդի եւ նոյն Աւետարանին ծառայող Աթոռներ: Մեր Աթոռին կապը պիտի մնայ անքակտելի, հակառակ անոր որ պիտի գտնուին այդ կապը թուլցնել ուզողներ: Պիտի պահենք անխախտ եւ ամուր այդ կապը, որովհետեւ ան է որ մեզ պիտի պահէ մեր ազգային, եկեղեցական եւ բարոյական դիմադրութեան մէջ:

Իմ մասնաւոր համակրանքը, գործակցութեան ամենալայն մտածումով՝ Երուսաղէմայ պատրիարքութեան հետ, Պոլսոյ պատրիարքութեան հետ, որուն պայմանները ծանօթ են մեզի: Մաղթող ենք, որ ան ստանայ նախկին իր փայլը, յօգուտ եւ ի փառս Հայաստանեայց Առաքելական Ս. եկեղեցւոյ:

Շնորհակալութեանց կարգին, պէտք է յիշեմ Լիբանանի բարեխնամ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը, որոնց ասպնջականութեան փաստը ունինք եւ կը վայելենք եւ որոնց միջոցաւ, Հայաստանեայց եկեղեցին ամուր կը պահենք: Իմ ամենաջերմ շնորհակալութիւնները սուրիական կառավարութեան եւ ժողովուրդին, որոնց հովանիին տակ կ'ապրինք բարօր ու երջանիկ: Վստահ եմ, որ բարեխնամ այս կառավարութիւնները եւ ժողովուրդները նաեւ այսուհետեւ իրենց նոյն ազնիւ ըզգացումները պիտի պահեն մեզի հանդէպ, պայմանաւ որ մենք ալ մեր կարգին, նոյն ոգիով փոխադարձենք: Շնորհակալութիւն նոյնպէս Կիպրոսի կառավարութեան եւ ժողովուրդին, որ նոյն բարօր պայմանները ստեղծած է մեր ժողովուրդին համար:

Աստուած անսասան պահէ մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական բոլոր Աթոռները եւ եկեղեցին՝ բոլոր այն չարիքներէն, որոնցմով շրջապատուած է ան: Աստուած օրհնէ մեր ժողովուրդը եւ զայն աւելի եւս բարգաւաճ եւ աւանդութեանց հաւատարիմ պահէ:

Այս ընտրութիւնը օրհնաբեր թող ըլլայ Կիլիկեան Աթոռին համար եւ ունենանք բեղուն գործունէութեան շրջան մը, դէպի հեռաւոր եւ սակայն փայլուն ապագան:

Օրհնութեան իմ խօսքը բոլոր թեմերուն, թեմակալներուն, կրօնական եւ աշխարհական մարմիններուն եւ ժողովուրդին:

Շատ շնորհակալ եմ, աղօթեցէք ինծի համար:

●

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԿԻՆԵՐՈՒ «ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ»

«Ազդակ»ի մէջ կը կարդանք (24 Փետրուար).—

Մեր նախանցեալ թիւով արձանագրած էինք տգեղ երեւոյթ մը, պատահած երկուշաբթի օր, կաթողիկոսական ընտրութեան պահուն, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ: Ծանօթ ռամկավարներու եւ «յառաջդիմական»ներու կիներ եւ Բարեգործականի Դարուհի Յակոբեան վարժարանի աշակերտուհիներ, թիւով 42, հայ կնոջ անունին արատ բերող անվայել պոռչտուքներով վարկաբեկած էին իրենց անունները, օտար թղթակիցներու եւ ոստիկանական ուժերու ներկայութեան:

Յաջորդ օր, տեղական թերթերը անդրադարձան այս տգեղ երեւոյթին եւ հրատարակեցին բազմաթիւ նկարներ Աստուծոյ տունը սրբապղծող այդ կիներէն, զանազան ծիծաղելի կեցուածքներու մէջ:

Հայու արժանապատուութիւնը աւելի վիրաւորուած է, երբ այդ օտարները զարմանքով հարցուցած են թէ՝ ամուսին, եղբայր կամ հայր չունի՞ն աղմկարար կիները:

Ութ ժամ տաճարի մէջ իրենք զիրենք բանտարկող այդ կիները, երբ իրենց յանձնուած «պաշտօնը» լրացնելով հեռացած են, իրենց ձգած հետքերէն դիւրաւ հասկնալի դարձած է անոնց ունեցած հաւատքը՝ հանդէպ եկեղեցւոյ սրբութիւններուն:

ՀԱՅԵՐԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

*

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ վերջին մասը գերմաներէն «Նէոյէ Ցիւրխըր Ցայթունկ» թերթին շահեկան գրութեան: Առաջին մասը տես Յառաջ 16 Փետր.—

Լիբանանի եւ Սուրիոյ Հայերը եկած են ոչ թէ հեռաւոր Հայաստանէն այլ Թուրքիայէն, ուր կ'ապրէին հարստահարուած, իբրեւ փոքրամասնութիւն:

Հայկական եկեղեցին ունի երկու կաթողիկոսութիւն — մէկը Էջմիածնի մէջ, միւսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը, Անթիլիասի մէջ եւ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը:

Հայկական տարագրութենէն ի վեր Հայեր հաստատուեցան արաբական երկիրներուն մէջ: Առաջին կարաւանները Հասան 1916ին:

Երբ դաշնակից բանակները քշուեցան քեմալական թուականներուն, Հայերը հասկցան թէ այլեւս կարելի չէր ապրիլ Թուրքիա եւ ստիպուեցան գաղթել դէպի արաբական երկիրները: 1939ին ուրիշ արտագաղթ մը եւս տեղի ունեցաւ դէպի արաբական երկիրները, այս անգամ Ալեքսանդրէթէն, երբ այդ շրջանը Թուրքիոյ յանձնուեցաւ: Յամրաբար հայ փոքրամասնութիւնը յաջողեցաւ առաջնակարգ դիրքեր գրաւել արաբական երկիրներու մէջ:

Հալածանքներու եւ գաղթերու պատճառով Արեւելքի աւանդութիւնները կանուխէն թօթափած, Հայերը՝ նոր ասպարէզներ ընդգրկեցին: Գիւղացին, որ իր արտերէն քշուած էր, ստիպուեցաւ կօշկակար դառնալ: Ան կրցաւ նաեւ դիւրութեամբ վարժուիլ եւրոպական մեքենանե–

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Տիգրանը եւ Փայլունը կէսօրուայ ճաշին հրաւիրուած էին: Հօրաքոյրը խնդրել էր Տիգրանից, որ Փայլունին առաւօտունից բերի իրենց տունը, ինքն էլ մինչեւ կէսօրին խանութը փակի ու գայ: Տիգրանն այդպէս արաւ:

Ուրեմն, երբ Խամբուրենց Հաջի աղան կանգ առաւ Բոշայենց փողոցում եւ նայեց ոսկերիչ Տիգրանի լուսամուտին, տանը ոչ ոք չկար, բայց Էլմաս խաթունին թուացել էր, որ մի ստուեր կար «փանջրայի ետեւը» եւ այդ ստուերը պէտք էր որ լինէր մանկամարդ հարսի ստուերը:

Էլմաս խաթունը եւ նրանից փոքր երկու հարսները, տան մաքրութիւնը եւ ճաշի պատրաստութիւնը թողնելով ամենափոքր հարսին, լաչակները նետեցին գլխները եւ դուրս եկան տնից, ամէն մէկը տարբեր ուղղութեամբ:

Էլմաս խաթունը, յիսուն քայլ հեռու — հէնց նոյն Բոշայենց փողոցում — մտաւ մի տուն, եւ սկսեց.

— Քա, Լուսնթագ խաթուն, լսե՞ր ես ի՞նչ է եղել:

Լուսնթագ խաթունը, բամբասանքի ծարաւից տոչորուած, անմիջապէս գործը թողեց եւ երախաների հանդէպ զայրացած, բացագանչեց.

— Քա՞, փիճերս կը թողո՞ւն որ ոտքս դուրս դնեմ ու բան մի լսեմ. ըսէ, ի՞նչ է եղեր:

— Խամբուրենց Հաջաղան մեր սոխախէն անցաւ:

— Քա... ապշեց Լուսնթագ խաթունը:

Էլմաս խաթունը վրայ տուեց.

— Աչքերը ձգեր էր Աղքատենց հարսին:

— Փայլունի՞ն:

— Պռստուածին: «Փանջրա»յին ետեւն էր:

— Դահա տարի մի չիկայ կարգուիլը. էդ ի՞նչ շուտ էրկանը ծոցէն դուրս թռաւ, արձագանգեց Լուսնթագ խաթունը:

— Դուն էս կ'ըսես, ես Հաջի աղա՞ն, ճերմակ մազերէն չամչնա՞ր, շարունակեց Էլմաս խաթունը:

— Աման, աման, ժամանակը փոխուեր է, ասաց Լուսնթագ խաթունը, եւ ապշահար կանգնեց՝ ձեռները ծալելով փորի վրայ:

Էլմաս խաթունը երկար չարաւ, դուրս ելաւ, քալեց, դարձաւ առաջին անկիւնը եւ մտաւ մի ուրիշ տուն:

— Թերեզա խաթուն, լսե՞ր ես:

— Չէ՛:

— Քա, «դէվէյ»ին անկըճին մէ՞ջ ես քնացել, ի՞նչ է:

— «Թէզ» ըսէ, Էլմաս խաթուն, հիմա կը ճաթիմ:

— Խամբուրենց Հաջի աղան...

— Էս ի՞նչ օրի հասանք, — բացագանչեց Թերեզա խաթունը:

Էլմաս խաթունը շարունակեց թափառումը: Թերեզա խաթունը, մնալով մենակ, նորից բացագանչեց.

— Հիմիկուան հարսները, վույ, վույ, վույ....

Էլմաս խաթունը մտաւ երրորդի, չորրորդի եւ դեռ եւս տասներորդի դուռը, հաղորդեց սարսափելի լուրը եւ հազիւ ճաշին տուն հասաւ բոլորովին յոգնած:

Միւս հարսներն էլ իրենց կարգին մտել էին զանազան դռներ եւ դուրս եկել: Նրանցից լուր ունեցողներն էլ իրենց կարգին մտել էին ուրիշ դռներ:

— Քա, չե՞ս լսեր, Բոշայենց փողոցը..

— Ե՞րբ.

— Այս առաւօտ...

●

Իւրաքանչիւր լսող ուրիշին պատմել էր մի քիչ այլ բովանդակութեամբ, այնպէս որ երեկոյեան երբ կանայք հաղորդեցին Բոշայենց փողոցի պատահած արտակարգ դէպքը իրենց ամուսիններին, ստացել էր հետեւեալ բովանդակութիւնը. — Տեսել էին Խամբուրենց Հաջի աղային երիտասարդ ոսկերիչ Տիգրանի տնից դուրս ելնելիս եւ տեսել էին նաեւ որ մանկամարդ հարսը նրա ետեւից կամացուկ դուռը փակել է:

⁂

Յաջորդ առաւօտ, խաղաղ եւ արեւոտ մի մայիսեան առաւօտ, երբ Թանկագին խաթունը մեծ մաղն ամբողջ վարդ լցրած պարտէզից տան բակն էր մտնում, լսեց սարսափելի լուրը: Թանկագին խաթունի ոտները կքոտեցին. մաղը ձեռքից նետեց, որից վարդերը թափուեցին սալայատակի վրայ, հազիւ կարողացաւ ձեռքը երկարել պատի վրայի ցցին եւ ազատուել գետին փռուելուց:

Թանկագին խաթունը Հաճի աղայի կընոջ Մեմիկ խաթունի քոյրն էր:

— Ուրկի՞ց լսեցիր, կարկամելով հարցուեց Թանկագին խաթունը:

— Սաղ քաղաքը կը խօսայ, քա...

Մօտ կէս ժամ անցաւ, երբ Թանկագին խաթունը կարողացաւ գտնել իր սառնասրտութիւնը: Երբ գտաւ սառնասրտութիւնը, շալը քաշեց գլխին եւ վազեց քրոջ մօտ:

Ներս մտաւ չմտաւ բացագանչեց.

— Աման, քորս, էս ի՞նչ բան էր լսեցի, ականջս էրուաւ:

Մեմիկ խաթունն այլայլուեցաւ:

— Քա, Թանկուկ, ի՞նչ կ'ըսես:

— Աման: Մեմիկս, աշխարհք չմանէիր:

Մեմիկ խաթունի մտքից չէր անցնում, որ քրոջ լսածը կարող էր որեւէ կերպ առնչութիւն ունենալ իր երկարամեայ ամուսնական կապի հետ. ունեցել էր աղջիկ զաւակ, ամուսնացրել եւ արդէն մի թոռնիկ էլ տէր:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

(2)

րուն եւ գործիքներուն, ինչպէս կաշեգործութեան արդիական պատրաստութեան։ Հայ արհեստաւորները մասնաւոր դարձան եւրոպական մեքենական արհեստներուն մէջ։ Անոնք եղան ժամագործ, ելեկտրագէտ, կառատան վարիչ, թիթեղագործ, լուսանկարիչ եւայլն։ Առեւտրականները վարժուեցան եւրոպական առեւտրական մեթոտներուն։

Երեսուն տարիէ ի վեր հայ կիներն ալ սկսան աշխատիլ զանազան ասպարէզներու մէջ։ Հայ կինն էր որ առաջին անգամ այս երկիրներուն մէջ եղաւ հիւանդապահուհի, ինչ որ առողջապահական տեսակէտէ մեծ օգտակարութիւն ունեցաւ յետամնաց Արեւելքի մէջ։ Իսկ վերջին տարիները արաբական պետութիւնները յաջողեցան գտնել մահմետական կամ քրիստոնեայ Արաբուհիներ այս ասպարէզին համար։

Հայերը դիւրութեամբ իւրացուցին նաեւ եւրոպական արհեստի դրութիւնը, հետեւելով արհեստագիտական կրթութեան։ Այսպէս, այս մարզին մէջ եւս սկսան առաջնակարգ դիրքեր գրաւել, զարկ տալով նաեւ արաբական տնտեսական կեանքին։

1947ին ներգաղթ տեղի ունեցաւ եւ Լիբանան եւ Սուրիա հաստատուած Հայերէն երեսուն հազարը գաղթեցին հայրենիք։ Այդ օրէն ասդին խորունկ խրամատ մը կը բաժնէ Դաշնակցականը որ ժողովրդավար քաղաքականութեան մը կողմնակից է, «Հնչակեան»էն, որ ռուսասէր է։ Այս երկուքին հակառակութիւնը երբեմն խաղաղ երեւոյթ մը կ'առնէ, ինչպէս օրինակ այն գնդախաղի մրցումին ատեն, որ տեղի ունեցաւ Լիբանանի վարչապետին հովանաւորութեամբ, ի նպաստ Թրիփոլիի աղէտեալներուն։

Երբեմն ալ այս երկուքին հակառակութիւնը եղերական երեւոյթներ կը պարզէ, յանգելով դանակամարտի։

Բազմաթիւ շարժառիթներ ունի այս տարակարծութիւնը։ Օրինակ կան, որ կապեր ունին Հայաստան հաստատուած իրենց ազգականներուն հետ եւ կը զգուշանան անոնց վնաս հասցնելէ, ոմանք ալ անձնական կապեր այս կամ այն վարիչին հետ։ Ասկէ զատ կայ գաղափարական ազդակը, կիսովին մարսուած եւրոպական ազգայնական գաղափարներ, «Հին հայրենիքի» պաշտամունքը սերունդէ սերունդ եւայլն։ Օտարութեան մէջ ապրող այս ժողովուրդը շատ զօրաւոր սէր ունի հանդէպ իր կրօնքին եւ ազգային աւանդութեանց։

ԱՐՆՈԼՏ ՀՈԹԻՆԿԵՐ

ԱԹԷՆՔԻ թերթերը կը գրեն թէ Խ. Միութեան նոր դեսպանը, Միխայիլ Սերգեյեւ, մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէ Յունաստանի մէջ։ Դեսպանը լաւ յունարէն եւ ֆրանսերէն գիտէ եւ ճկուն դիւանագէտի համբաւ կը վայելէ։

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՒԵԼԻՆ ԿՈԹԸ

●

— Ինչպէ՞ս եղեր է որ այսքան լաւ հայերէն սորվեր ես, Հայ - Ամերիկացի հայրենակից...

— Կերած ծեծս գիտէ... Ինչ աւելի կոթեր կերած եմ, եթէ գիտնայիր...

— Քանի՞ տարեկան ես...

— Երեսունըհինգին երեսը ալ տեսնելիք չունիմ...

— Գրել - կարդալ գիտե՞ս...

— Ի հարկէ գիտեմ, քեզմէ աղէկը կը գրեմ... Հետս մրցումի մը կ'ելլե՞ս...

— Ձեմ համարձակիր... Դաստատուդ ո՞վ եղած է...

— Քանի մը դաստատու ունեցած եմ... Առաջին փրոֆէսօրս մեծ մայրիկս, երկրորդը՝ մեծ հայրիկս, երրորդը՝ մամաս, չորրորդը՝ պապաս... Հինգերորդ մը եւս կար, հօրեղբայրս, բայց անիկա հեռու տեղ կ'ապրէր... Ան ալ իր դասերն ու խրատները իր նամակներով կուտար...

— Ի՞նչ մեթոտի կը հետեւէին...

— Ըսի, չէ՞, աւելին կոթին... Երբեմն ալ սովահար մեռցնելու միջոցին... Մեծ մայրիկս քիչ մը մարդասէր ըլլալուն, երբեմն աւելով կը ծեծէր, փոխանակ կոթով ծեծելու, որովհետեւ, կարծեմ, իրեն համար աւելի դիւրին էր կոթը բռնել քան աւելը... Մամաս եւ պապաս այդքան բարակը չէին մտածեր...

— Ուրեմն, ըսել կ'ուզես որ աւելին կոթին կը պարտիս այսօրուան հայութիւնդ...

— Այո...

— Քանի՞ տարի տեւեց դաս տալու այդ միջնադարեան ձեւը։

— Ութ, տասը տարի... Այն օրը որ սկսայ մեծ հայրիկիս նամակները գրել, աւելին կոթը պահարանը նետեցին...

— Լաւ, ըսենք որ ութը, տասը տարիէն բաւական մը հայերէն սորվեցար, յետո՞յ, գիտցածդ չմոռցա՞ր յաջորդ տարիներուն...

— Ատոր ալ պատասխանը տամ, բայց պիտի չհաւատաս — սկսայ հայերէն գիրքեր կարդալ... Րաֆֆիին գիրքերը, մէկ ծայրէն միւսը կարդացած եմ... Գիտե՞ս որ, պատերազմին, մամայիս հայերէն նամակ կը գրէի...

— Անշուշտ, եկեղեցին տիրացու ալ եղած ես...

— Հարկաւ եղած եմ... Հայերէն սորվեցնելու ձեւ մըն ալ ատիկա է... Ի հարկէ գրաբարը հասկնալու չափ յառաջ գացած չեմ, բայց եւ այնպէս բառերը, վեր վար միեւնոյնն են... Դուն, ալ ամէն կիրակի եկեղեցի գնա ու նայէ թէ ինչպէս հայերէն կը սորվիս...

— Լաւ, կը յանձնարարե՞ս որ, հիմա, մենք ալ աւելին կոթը ձեռք առնենք հայերէն սորվեցնելու համար...

— Շատ բարեկամները պիտի ըսեն «ոչ», բայց ես կ'ըսեմ «Այո»...

— Ուրիշ ի՞նչ միջոց կը յանձնարարես։

— Ահաւասիկ, առաջին՝ ամէն մայրիկ օրական, առնուազն քսան վայրկեան թող գոցէ սա հեռանկար կոչուած փորձանքը եւ դիմացը առնէ իր զաւակը եւ երկու հայերէն բառ սորվեցնէ... Ատիկա կ'ընէ տարին՝ 730 բառ. անշուշտ գրել ալ պիտի սորվեցնէ. երկրորդ՝ թող իր տղան եկեղեցի ղրկէ, ամէն կիրակի, որպէսզի անոր ականջը հայերէնով լեցուի... Տղու մը ականջին մէջ լեցուած լեզուն ալ դուրս չի թափիր... Երրորդ, մայրիկը թող տղուն հետ միայն հայերէն խօսի... Աւելը ձեռք կրնայ առնել, երբ տղան օտար լեզուով մը պատասխանէ... Ուրիշ ձեւեր ալ կան, հարկաւ, բայց եթէ այս երեք խորհուրդներուս ամէն մայրիկ հետեւի, սանկ ութ տասը տարի, տղան փրկուած կ'ըլլայ։

Կարծեմ, Հայ Ամերիկացի բարեկամս կարեւոր առաջարկ մը մոռցաւ։ Այդ մէկն ալ ինծմէ.

— Աւելին կոթը, երբեմն, պէտք է փակցնել մեր մայրիկներուն ու հայրիկներուն, որոնք իրենց մատին ծայրով բռնած են հայերէն սորվեցնելու գործը, որովհետեւ... «Հայերէնով հացին փարան չի կրնար հանել»...

Բայց հայերէն գիտցողին ալ ձեռքէն իր հացին փարան թցնող չկայ, կարծեմ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻՊՐՈՍԻ Մելքոնեան հաստատութեան շէնքերէն մէկը, (աղջկանց կամ մանչերուն) վարձու խնդրած էր անգլիական զինուորական իշխանութիւնը, կարեւոր գումար մը խոստանալով։ Հոգաբարձութիւնը պատասխանեց թէ շատ մեծ անպատեհութեանց դուռ պիտի բացուի, քանի որ Մելքոնեան հաստատութիւնը երկսեռ գիշերօթիկ վարժարան մըն է։ Զինուորական իշխանութիւնը սիրով ընդունած է այս տրամաբանական պատասխանը։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հայ Ուսուցչ. Միութիւնը, որոշեց ուժ տալ ոչ-պետական ուսուցիչներու փետրուար 21ի ընդհ. գործադուլին։ Զայնակցելով ոչ պետական ուսուցիչներու առաջադրութեանց, կը պահանջեն տառացի գործադրութիւնը լիբանանեան կառավարութեան կրթական օրէնքին, — Աստիճանաւորում, երկու տարին անգամ մը աստիճանի բարձրացում եւ ամսաթոշակի յաւելում, հասուցման իրաւունքի ճշդորոշում, հանգստեան թոշակի երաշխաւորում, ընտանեկան յատկացումներու գործադրութիւն։

ԻՐԱՆԻ կրթական նախարարը յունուար 28ին այցելեց Թեհրանի հայկական «Դաւիթեան Քուչեչ» դպրոցը, տեսնելու համար դպրոցական նոր շէնքը, որ կը կառուցուի արագօրէն։ Նախարարը ընդունուեցաւ Թեհրանի Հայոց Թեմական խորհուրդին, դպրոցաշէն յանձնախումբի, դպրոցներու հոգաբարձութեան անդամներու, տեսուչին ու մամուլի ներկայացուցիչներուն կողմէ։ Թեմ. խորհուրդի նախագահը Պ. Վ. Դաւիթխանեան մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ շէնքի յատակագծի եւ յարակից մանրամասնութեանց մասին։ Նախարարը շատ գոհ մնաց եւ իրեն ի պատիւ թէյասեղան մը տրուեցաւ Հայ Կանանց Բարեգործական ընկ. ժողովասրահին մէջ։

ԻՐԱՔԻ առաջնորդ ընտրուած է Զգօն Ծ. Վ. Տէր Յակոբեան, որ Միլան կը գտնուէր երկու տարիէ ի վեր։

Հ. Յ. Դ. ՆԵՐ ԿՈՄԻՏԷ մը կազմուած է Լոս Անճէլըսի արեւելեան թաղամասին մէջ (Քալիֆորնիա)։ Շուտով անոնց պիտի միանան տասը նոր ընկերներ եւս։

× Օքլէնտի կոմիտէին միացած են հինգ նոր ընկերներ։ Զորսը երիտասարդներ են։

× Բրոնքսի Տայնուպայի կոմիտէին վրայ այս օրերս պիտի աւելնան հինգ նոր ընկերներ։

× Ֆառըլըրի մէջ տասը նոր թեկնածուներ ներկայացած են Հ. Յ. Դ. շարքերը մտնելու համար։

ԽՄԲԱՎԱՐ Օր. Սիրանոյշ Տէր Մանուէլեան Փետրուար 11ին Պէյրութի մէջ տուած է շահեկան դասախօսութիւն մը «Համազգային»ի հրաւէրով։ Նիւթ էր Կոմիտաս վարդապետ եւ Ալան Յովհաննէս։ Ապա իր ջանքերով կազմուած երգչախումբը երգած է Մեհրապի «Բարի լուսին», Ալան Յովհաննէսի «Միայն սուրբը», Կոմիտասի «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ» եւ հարսանեկան երգերու շարքը։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Աշոտ Մալաքեանի վերջին գործը, «Անկարեւոր մարդիկ»ը արժանացաւ շարժանկարի Փօփուլիսթ մեծ մրցանակին, որուն խորհրդանիշն է ոսկեզօծ արձանիկ մը։ Ուրբաթ օր յանձնուեցաւ մրցանակը Ա. Վերնէօյի, ի ներկայութեան դեբասանուհի Ֆրանսուազ Արնուլի, որ նոյն առտուն «Նարինջ» մրցանակը ստացած էր։ Մամուլը ամէն տարի երկու մրցանակ կուտայ «Նարինջ» եւ «Լեմոն», առաջինը՝ անոնց որ բարեացակամ են լրագրողներուն հանդէպ, երկրորդը՝ անոնց որ չեն։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Կեդր. Կոմիտէին 11 անդամները վերընտրուեցան։ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, մառեշալ Ժուկով փոխանդամ ընտրուեցաւ, իսկ տիկին մը՝ Ֆուրցեւա, քարտուղար, առաջին անգամ ըլլալով։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (147

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Դրան առջեւ, անոր ալ դատակաները կապեցին ետին, ձեռնակապ դրին եւ այդ վիճակին մէջ, Իթթիհատի այդ խիզախ դերակատարը իջաւ վար, առաջնորդուեցաւ բանտի տեսչութեան սենեակը։

Հոն իրեն հաղորդուեցաւ մահավճիռին ամփոփումը եւ Տօքթ. Նազըմ զգաց թէ ամէն ինչ վերջացած է, ճակատագրական ժամը հնչած է իրեն համար։

— Անմեղ եմ, կը կրկնէր, անմեղի մը արիւնը մի մտնէք, ոչ մէկ կապ ունիմ այս գործերուն հետ։

Յետոյ մնաց գլխահակ եւ սահմռկած։ Իրեն հարցուեցաւ թէ կտակ մը ունի՞։

— Գոյքերս եւ ինչքս կնոջս եւ զաւակներուս կը թողում, պատասխանեց Տօքթ. Նազըմ, որ նոյնպէս լսեց իմամին կրօնական յորդորները, հագաւ ճերմակ շապիկը, աննկարագրելի խռովքի մը մատնուած։

Իր թեւերէն մտան եւ վինքը դուրս հանեցին, գրեթէ քաշքշելով մինչեւ կախաղան, որուն երբ մօտեցաւ, Տօքթ. Նազըմ սկսաւ տեղեւի մը պէս դողդղալ։ Աչքերը գարհուրանքէն բացուած էին, երբ վինքը հանեցին սեղանին վրայ եւ վայրկենապէս դահիճը անցուց չուանը վզին։

Տօքթ. Նազըմ նոյն պահուն կ'ըսէր.

— Ոչ, ոչ... Աստուած վկայ ոչ։ Այս գործերուն հետ որեւէ կապ չեմ ունեցած, անմեղ եմ, յանցանք մը չունիմ։ Զուր տեղը կը կախէք զիս։

Յանկարծ սառած մնաց։ Տօքթ. Նազըմ փչած էր վերջին շունչը։

Երրորդ մահապարտը, Նաիլ պէյ, ամէնէն պաղարիւնն էր, եւ երբ նոյն արարողութեամբ վճիռը հաղորդուեցաւ իրեն, թախծոտ երեւոյթով մը մտիկ ըրաւ, յաճախակի գլուխը օրօրելով եւ կրկնելով.

— Այո, արդար է... ճիշդ է, արդար է...

Յետոյ զաւկին ուղղուած հետեւեալ գիրը գրեց յուշատետրին մէջ, մինչ ձեռքերը կը դողդողէին յուզումէն.—

«Մօրդ եւ եղբայրներուդ աչքերէն կը համբուրեմ։ Ձեր հօրեղբայրը այսուհետեւ ձեզի հայր պիտի ըլլայ։ Կ'ուզեմ որ գիտնաս թէ այս գործին մէջ որեւէ կապ չեմ ունեցած։ Միմիայն դատարանի նախագահ Ալի պէյը մի մեղադրէք։ Տօքթ. Ֆիքրէթ պէյի մէկ խօսքը զիս կախաղան կը բարձրացնէ»։

Մահապարտը, իր յուշատետրը յանձնեց բանտի տնօրէնին եւ կրկին կրկին խնդրեց որ զաւկին ղրկեն զայն։ Յետոյ ըսաւ.

— Մասնաւոր բարեւներս նախագահին եւ Գըլըճ Ալի պէյին։ Իսկապէս արդարութիւնը գործադրեցին։ Ողջ ըլլան։ Իրենց արդողելիք բան մը չունիմ։

Նաիլ պէյ նոյն հանդարտութեամբ եւ խրոխտութիւնով ելաւ դուրս բանտէն, ճերմակ շապիկին մէջ եւ դատակները ձեռնակապուած։ Համաչափ քայլերով յառաջացաւ մինչեւ կախաղան, ելաւ սեղանին վրայ եւ հոն ցցեց հասակը ու պոռաց.

— Ազգը ողջ ըլլայ, հայրենիքը երջանիկ թող ըլլայ։

Յետոյ հարցուց դահիճին.

— Քենէ խնդրանք մը ունիմ։ Սա հանգոյցը ետեւ բեր, ինչպէս ալ ըլլայ, հարկաւ պիտի խեղդէ զիս։ Ետեւ բեր, շատ կը խնդրեմ։

Նաիլ պէյ յետոյ նստաւ աթոռին վրայ, մինչ դահիճը կ'ըսէր իրեն.

— Ելէք, մի նստիք։

Նաիլ պէյ յանկարծ խնդաց եւ ըսաւ.

— Ի՞նչ գիտնամ, ամէն անգամ որ աթոռ մը տեսնէինք, կը նստէինք։ Ասիկա տարբեր աթոռ է եղեր։ Ուրիշ անգամ կախաղան ելած չեմ որ արարողութիւնը գիտնամ։ Շատ մի տեսներ եւ ներողամիտ եղիր։ Միայն թէ դահիճ էֆէնտի հանգոյցը ետեւ բեր։

Նաիլ պէյ հոգին փչեց այս խօսքերով։

ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿԱԽԵՑԻՆ

Երբ վերջապէս մահավճիռը հաղորդուեցաւ վերջին դատապարտեալին՝ Հիլմի պէյի ան ապշեցուցիչ պաղարիւնով մը լսեց վճռագրին ընթերցումը, բոլորովին լուռ մնաց, երազուն ակնարկ մը նետելով չորս դին։ Դուրս ելած պահուն միայն ըսաւ.

— Զիս կը կախէք պարզապէս անոր համար որ ես Հիլմին եմ, չուզեցիք որ Հիլմին ապրի, մահափորձը ուր, ես ուր...

Կախաղանին մօտ, սեղանին առջեւ պահ մը կանգ առաւ եւ ըսաւ իր շուրջի մարդոց.

— Եթէ կ'արտօնէք, քանի մը խօսք պիտի ըսեմ, անհոգ եղէք, ձեզի դէմ չէ, հրաժեշտի խօսքեր։

Հիլմի պէյի լեզուն կապուած էր սակայն, չկրցաւ երկու բառ իրարու քով բերել, եւ դահիճն ալ պզդարարեց որ աճապարէ։

— Շատ աղէկ, շատ լաւ, ձեզ չսպասցնեմ, հրամեցէք կատարեցէք ձեր պարտականութիւնը, ըսաւ.

Յետոյ աւելցուց.

— Ամէնուդ իրաւունքը «հէլալ» կ'ընեմ, ձեզի ալ, զիս այս վախճանին մատնողներուն ալ։ Մնաք բարով։

Հիլմի պէյ վիզը յանձնեց դահիճին եւ կախուեցաւ, բայց նոյն պահուն աղաւոր, անպատմելի բան մը պատահեցաւ եւ զարհուրելի վայնասուն մը փրթաւ ամէն կողմէ։

(Շար.)

րու եւ բռնութեանց դադարումէն երեք ամիս վերջ։ Իսլամներ, գիտցէք որ մենք Ալժերիոյ խաղաղացումը կ'ուզենք։ Այդ խաղաղացումը պէտք է կատարուի մեր համաձայնութեամբ։ Դուք այսօր միջոցն ունիք յայտնելու ձեր տենչերը եւ ազատօրէն ընտրելու ձեր ներկայացուցիչները։ Ֆրանսական կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս ձեզի կ'ընծայէ այդ պատեհութիւնը։ Ձեր մէջ պիտի գտնուի՞ն այնպիսիներ որոնք մերժելով դադրեցնել կռիւները, աշխարհի եւ պատմութեան առջեւ պիտի ստանձնեն եղերական պատասխանատուութիւնը անշրջելի դարձնելու կացութիւնը, խափանելու ձեր խաղաղ ազատագրումը եւ սպաննելու Ֆրանքեւ-իսլամական եղբայրութիւնը։ Ֆրանսան, հաւատարիմ եւ վեհանձն, ձեզի կ'ընծայէ արդարութիւն եւ հաւասարութիւն։ Եթէ մերժէք, եթէ ուզէք աւելի խորացնել փոսը, եթէ մեզի հետ չհամաձայնիք խափանել այն ոճիրները զոր կը դատապարտեն բոլոր կրօնքները, ինչպէս բոլոր քաղաքային օրէնքները, ոճիրներ՝ կիներու, մանուկներու եւ ծերունիներու դէմ, այն ատեն Ֆրանսա պիտի հարկադրուի շարժման մէջ դնել իր բոլոր միջոցները, երաշխաւորելու համար բնակչութեանց ապահովութիւնը։ Ձեմ կրնար հաւատալ թէ պիտի չլսուի այս կոչս զոր կ'ուղղեմ բոլորին՝ կատարեալ համոզումով։ Ֆրանսա խաղաղութիւն կ'ուզէ։ Ան կ'ուզէ Ալժերիոյ մէջ կերտել Ֆրանքեւիսլամական ազատ եւ եղբայրական հասարակութիւն մը։ Վստահութիւն ունեցէք իր վրայ»։

Այս կոչը խոր տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, թէեւ կուսակցութիւնները տարբեր տեսակէտներ ունին։ Համայնավարները ամէն միջոց կը փորձեն կռիւները դադրեցնելու համար։ Կառավարութիւնը պիտի պարզէ իր ծրագրած միջոցները Ազգ. Ժողովին առջեւ։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՂՐԿՈՒԻ ՕԳՆԱԿԱՆ ԶՕՐՔԸ

Նախարարական խորհուրդի առջի օրուան նիստէն ետք, որ ութ ժամ տեւեց, պատերազմական նախարարը լուսաբանութիւններ հաղորդեց մամուլին, հերքելով կարգ մը վրդովիչ զրոյցներ։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, 1954–1ի զօրադասը պիտի արձակուի նախատեսուած թուականին, այսինքն մարտ մէկէն ապրիլ 30, սկսելով Հիւս. Ափրիկէ հաստատուած զինուորներէն։ Յետոյ պիտի արձակուին արեւմտեան Գերմանիոյ եւ բուն երկրին մէջ եղած զինուորները։ Կը նախատեսուի յառաջիկայ Մայիս մէկէն զօրակոչի ենթարկել 1956ի զինուորները, երկու ամսը անգամ մը 50.000 հոգի (փոխանակ 40.000ի), աստիճանաբար կրճատելով զօրակոչի տարիքը (քսան տարեկան, փոխան 21), մինչեւ տարուան վերջը։ Նախարարը մէկ միլիոն կը հաշուէ ցամաքային, ծովային եւ օդային զինուորներու եւ ոստիկան-զօրքին թիւը։ Այս զինուորներէն 330.000 հոգի Հիւս. Ափրիկէ կը գտնուէին Փետրուար 1ին։

× Բանակցութիւնները կը շարունակուին Մարոքի ներկայացուցիչներուն հետ, անկախութեան մասին։

ԵՐԵՔ ՇԱԲԱԹ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ

Դահլիճը վստահութեան քուէ պահանջած էր չորս անգամ եւ բոլորն ալ ստացաւ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ։ Այնպէս որ իր դիրքը զօրացած է ներքին գործերու մէջ, գոնէ առ այժմ։

Այսպէս քուէարկուած կ'ըլլայ այն օրինագիծը որ երեք շաբաթ արձակուրդ կը տրամադրէ, փոխանակ երկուքի։ Վիճաբանութեանց ընթացքին քանի մը երեսփոխաններ դիտել տուին թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ վարկ շահիլ փութացնելով արձակուրդի ժամանակաշրջանին յաւելումը։ Ուրիշներ կը պահանջէին որ ամէնէն առաջ կարգադրուի Ալժերիոյ խնդիրը։ Վիճաբանութիւններէն վերջ օրինագծի յօդուածներու մասին լուսաբանութիւններ հաղորդեց ընկերային գործերու նախարարը, Պ. Կազիէ (ընկերվարական)։ Կառավարութիւնը վստահութեան առաջին քուէն շահեցաւ 499 ձայնով, յետոյ 1ի դէմ 487, Գ. 108ի դէմ 372, եւ վերջապէս մէկի դէմ 452։

Կառավարութիւնը այժմ մասնաւոր իրաւասութիւններ կը պահանջէ, Ալժերիոյ հարցին լուծման համար։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը։

Վարչութիւն

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի

Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն։

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Ս. Տոմինիք։

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորներէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արտաշէս Խաչատուրեանի «Հայրենիք»ը եւ Աւետիք Իսահակեանի «Ձմեռն անցաւ», հայ գեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ։ Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ։ Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն։

Սկաուտական եւ գեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ։ Մուտք 300 ֆրանք

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի։

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան, Մարսէյլ։

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՍԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը»։

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները։

Այրի Տիկ. Հայնուր Մոմճեան, Պ. Կարապետ Մոմճեան, Այրի Տիկին Միսիսեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Բէքմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Օհաննէսեան զաւակները եւ թոռները (Ն. Եորք), Այրի Տիկին Սաղաթէլեան եւ զաւակները (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Զիլլինկիրեան, Ֆանարճեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ ազգականին

ԱԲՐԱՀԱՄ ՄՈՄՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը որ տեղի ունեցաւ 68 տարեկանին, 27 Փետր. երկուշաբթի օր իր բնակարանին մէջ, 35 ռիւ Էմիլ Տէվօ, Փարիզ (19)։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, իր բնակարանին մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Փանթէն Փարիզէնի գերեզմանատունը։

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

STADIUM, 41, Rue des Boulets, Métro Boulets de Montreuil

ԿԱՐՊԻՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

(ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՃԷՄՓԵԱՆ)

Ը Ն Դ Դ Է Մ

ROLLAND FONTAINEի

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Պատուակալ նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան

Առաջնակարգ նուագախումբ, գեղարուեստական խնամեալ բաժնին մէջ հայկ. եւ եւրոպական զուարթ յայտագիր

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓՆՏՌՈՒԱԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապահովեցէք ձեր սեղանը, հեռաձայնել կարգադիր Յանձնախումբի նախագահ Պ. Վ. Պարկիրճեանի գրասենեակը TAI.55-88 Բարեգործականի կեդրոնը TRO. 03

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ԾՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի, 1 Մարտ, ժամը 16էն 20

CERCLE MILITAIREի շքեղ սրահին մէջ

Մրցում ծպտեալ տարազներու

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆՃԷԻ ԼՕՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լօքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով շաքար (քալորի)։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու անումին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու,

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ։

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները։

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ։

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին։

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21–ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Անդամատետրները միասին բերել։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պուլ. Օտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս ուրբաթ, ժամը 14.30ին, սովորական վայրը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Երկու տարուան հաշուետուութիւն։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օքլէր տը Լիւն, (Փլաս տ'Իթալի)։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Գէորգ Զաքըրեանի մահուան առթիւ Ս. Տ. Թովմասեան ընտանիքը փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառվարենց մասնաճիւղին։

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին

Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

«ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»

(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի։

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստուհիներուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ

Ճշգրիտ տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն.—

Օննիկ Ալթունեան

21, rue Pierre Brosselette, Arnouville

Արամ Երանոսեան

68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին։

Շոգեկառք Կար տիւ Նորէն ժամը 2.40, հանրակառք Փորթ տը լա Շափէլէն 268, իջնել վերջին կայարանը։

ՎՐԻՊԱԿ.— Կիրակի օրուան Յառաջ»ի մէջ, 4րդ էջ, Շնորհակալիքը կարդալ՝ Տէր եւ Տիկին Կ. Թութիկեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Սարգիս Մեսղանեանի տղան Համազասպ Մեսղանեան, Երզնկայի Բաղառիճ գիւղէն, կը փնտռէ հօրաքոյրը՝ Մարիամ Մեսղանեան։ Լուր տալ Գէորգ Յարութիւնեանի՝ 7 Ռիւ տը Լիէժ, Ալֆորվիլ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան ցերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 18ԻՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, *Rue de Trévise, Paris-9e*
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 2 ՄԱՐՏ • VENDREDI 2 MARS 1956

32րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7618 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3329

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՈՒՌՔԸ ՏԱՊԱԼԵՑԱՒ

•

Այս անգամ ներսէն պայթեցաւ ռումբը, երկրորդ անգամ թաղելով «ժողովուրդներու հայրը», հանճարե՜ղն Սթալին։

Ազդանշանը տուած էր Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը, Ն. Խրուշչեւ, իսկ բուն գործողութիւնը կատարեց Ա. փոխ-վարչապետը, Անաստաս Միկոյեան։

Վարագոյրը բացուեցաւ հաւաքական ղեկավարութեան բնաբանով։ Բոլոր բանախօսները ձաղկեցին անձի պաշտամունքը։

Ինչպէս կ'երեւայ, ներկայացումը լաւ սարքուած էր եւ իւրաքանչիւրը իր դերը կատարեց յաջողութեամբ։

Ա. Միկոյեանի վերապահուած էր ամէնէն ծանր պարտականութիւնը։

Այս պատճառով ալ, միջազգային մամուլը մասնաւոր ուշադրութեամբ արձանագրեց իր ճառը, զարմանազան պատմութիւններ ալ հրատարակելով իր կեանքի եւ գործունէութեան մասին։

Քսաներորդ համագումարէն շատ առաջ, նոր վարիչները նսեմացուցած էին «Սպարապետ»ին դերը՝ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան մէջ։

Մինչեւ իր մահը, սովորութիւն էր Սթալինը հաւասար գծի վրայ դնել բուն ղեկավարին ու տեսաբանին՝ Լենինի հետ։

Ցեստոյ սկսան «ճշդումներ» կատարել, գրաւոր թէ բանաւոր։ «Փիլիսոփայական Բառարան»ն ալ հասարակ ասուղի մը վերածեց երբեմնի «Արեւ»ը, սահմանափակելով անոր դերը՝ յեղափոխութեան թէ վերջին աշխարհամարտին մէջ։

Արագ-արագ թափեցան բոլոր փեստուրներն ու ջնարակները։ Եւ «Հանճարափայլ»ը դարձաւ պարզ աշակերտ կամ հետեւորդ։

Մինչ այդ, ո՛վ որ քանի մը տող տեսութիւն հրատարակէր, սրբազան պարտականութիւն կը սեպէր, իբրեւ վկայութիւն, արձանագրել անոր այս կամ այն խօսքը, բառը, որեւէ հարցի առթիւ։

Վրացի դիկտատորը դարձաւ բացարձակ հեղինակութիւն ամէն ասպարէզի մէջ,— քաղաքական, ընկերային, անտեսական, գրական, գիտական, պեղարուեստական, մինչեւ անգամ ... լեզուաբանական հարցերու համար։

Վա՜յ անոր որ կը շեղէր այս հիմնական ուղեգիծէն, կամ Սթալինի անունը կ'արձանագրէր առանց ածականի։

Համբանք չունին իրեն ձօնուած երգերն ու գովասանքները, Խ. Միութեան բոլոր լեզուներով։ Առանձին հատորներու վերածուած են ոչ միայն աշուղական, այլեւ գրական գովերգութիւնները։

Ծայրամաս Հայաստանի գուսաններն ու բանաստեղծները կրնայի՞ն բացառութիւն կազմել։

Ալեհեր Աւետիք Իսահակեանն անգամ պարտք սեպեց գրել «Հայ ժողովրդի նամակը», Սթալինի ծննդեան 70ամեակին առթիւ։

Քո հանճարեղ անձի մէջ մենք, ո՛վ Առաջնորդ թանկագին,— Տեսնում ենք մեր ամենօրհեայ բարձրացնող բազուկին ...

Ուրիշ հայ բանաստեղծ մը, Նայիրի Զարեան, յանկարծ դառնալով Հոմերոս կամ Ֆիրդուսի, կ'աղաղակէր.

Մեռաւ Լենինն ու պատմութեան սիրտը մի պահ դադարեց.— Ու շողացիր հորիզոնում դու արեւի նման մեծ.

... Դու մարդկային երջանկութեան ճարտարագէտ ու դարբին։

Եւ ահա Միկոյեան եւ ընկ. որոնք երկիւղածութեամբ կ'երկրպագէին երէկ, իբրաւ հետ կը մրցին, ապացուցանելու համար թէ սխալ են Սթալինի տնտեսական և ընկերային տեսութիւնները, թէ ան պատմութիւնն անգամ խեղաթիւրած է, լման քանի տարի ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

•

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ալժերիոյ երկու գլխաւոր հրամանատարները, զոր. Կիյոմ եւ Զելլէր հրաժարած ըլլալով, իրենց տեղ նշանակուեցան սպարապետ՝ զոր. Էլի եւ զոր. Փիաթ։ Երկուքն ալ դաշլիճէն տարբեր կարծիք ունէին, զինուորական ուժերու յաւելման մասին։

Արդէն իսկ Ազգ. Ժողովին յանձնուած է այն օրինագիծը որով կառավարութիւնը մասնաւոր իրաւասութիւններ կը պահանջէ Ալժերիոյ նախարարին համար։ Մինչ կը կարծուէր թէ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ անմիջապէս քննել օրինագիծը, վերջին պահուն որոշուեցաւ յետաձգել յառաջիկայ չարթուան։ Մինչ այս մինչ այն, տեղական թերթերը կը բացատրեն թէ կացութիւնը անմիջական ձեռնարկներ կը պահանջէ։

Եթէ օրինագիծը վաւերացուի, Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ լայն իրաւասութիւններ պիտի ստանայ զինուորական, տնտեսական եւ վարչական գործերու համար։

Նոր հրամանատարը, զոր. Փոլ Էլի, որ 58 տարեկան է, վերջին անգամ Հնդկաչին ղրկուած էր, քննութիւն կատարելու համար Տիէն Պիէնի աղէտի մասին։ Երբ զօրավարը Հնդկաչին գնաց, պաշտօն ըստացաւ իբրեւ կուսակալ եւ հրամանատար։ Անկէ առաջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչն էր Ատլանտեան ճակատի գործադիր մարմնին մէջ։ Կ'ըսուի թէ հրաժարեալ հրամանատարը, զոր. Կիյոմ համաձայն չէր Ալժերիոյ ազգայնականներուն հետ բանակցելու քաղաքականութեան եւ կը պահանջէր զինուորական լայն գործողութեան մը ձեռնարկել անյապաղ։ Զօրավարը Ֆրանս. մարզպան էր Մարոքի մէջ 1953ին, երբ աքսորել տուաւ Սուլթան Պեն Եուսէֆը, անոր տեղ գահ բարձրացնելով ծերունի եւ անկար Պեն Արաֆան։ Այս գործողութիւնը տեղի տուաւ ազգայնական բռնութեանց եւ դեռ քանի մը ամիս առաջ էր որ Սուլթան Պեն Եուսէֆ Մարոք վերադարձաւ Մատակասքարէն, վերահաստատուելով իր պաշտօնին վրայ։ Այժմ Ֆրանսա կը բանակցի Սուլթանին կառավարութեան հետ, Մարոքի անկախութեան համար։ Միւս զօրավարը, Փիաթ, նոր հրամանատարին պիտի ընկերանայ իբրեւ անոր օգնականը։ Բանակի ընդհ. քննիչ նշանակուած է զոր. Պլան։

Գաղտնի կը պահուին Ալժերիոյ համար ծրագրուած նոր գործողութիւնները։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Ալժերիոյ նախարարը 50.000 օգնական զօրք պիտի ստանայ մինչեւ Մարտի վերջը։ Կառավարութիւնը կ'ուզէ փութացնել գործողութիւնները, վասն զի զինուորական մասնագէտները պնդած են թէ երբ օդերը մեղմանան Ալժերիոյ լեռներուն մէջ, ազգայնական շարժումները պիտի ծաւալին, եթէ նախապէս կարգադրութիւն մը եղած չըլլայ։ Վարչապետը կ'ուզէ անյապաղ ելք մը գտնել Ալժերիոյ մէջ, զօրացնելու համար իր դիրքը Մարոքի եւ Թունուզի հանդէպ։

Տեղական թերթերը կը հաւաստեն թէ Ֆրանսայի եւ Մարոքի բանագնացները համաձայնած են հաւաքական յայտարարութեան մը բանաձեւի մասին, որով պիտի ջնջուի Ֆէզի դաշնագիրը եւ պիտի վաւերացուի Մարոքի անկախութիւնը, մասնաւոր պայմանագրով մը։ Թունուզի հետ կատարուած բանակցութիւններն ալ յուսալից կ'երեւան։ Թունուզի վարչապետը, Թահար Պեն Ամմար, որ Փարիզ կը

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

«ՀԱՅ ՍԻՐՏ»

Այս նոր անունով մկրտուեր է Հայ Օգնութեան Միութեան պարբերաթերթը, որ կը հրատարակուի Պոսթընի մէջ, 16 տարիէ ի վեր։

Այդպէս որոշած էր վերջին Պատգամ. ժողովը։

Այո, «Հայ Սիրտ», պեկոծելու համար բոլոր սիրտերը, ի նպաստ կանացի ամէնէն գործօն եւ ծաւալուն կազմակերպութեան։

Ես պիտի ուզէի որ Միութեան անունն ալ — նախկին Կարմիր Խաչ — բարեփոխուէր, դառնար աւելի խօսուն եւ արդիական։

Մեր երբեմնի «Ազգանուէր»ը շատ աւելի բովանդակալից էր, այն ալ 70ական թուականներուն։

— Մանրամասնութիւններով կը զբաղիս, պիտի ըսեն բարեմիտներ։ Անգլերէն անունին հայերէնն է եւ սկզբնատառերով կ'ըլլայ ՀՕՄ, որուն անգլերէն բառը այնքան սերտ կապ ունի սիրտին հետ.— «Հոմ, սուիթ հոմ» (իմ անուշ տուն կամ տուն իմ անուշ)։

Ոչինչ։ Կարեւորը գործն է։ Եւ իսկապէս հոյակապ գործեր կը կատարէ երբեմնի Կարմիր Խաչը, որ տարբեր անուններ ունի զանազան երկիրներու մէջ, համաձայն տեղական օրէնքներուն։

Միայն Մ. Նահանգներու կեդրոնը կը բաղկանայ աւելի քան ութսուն մասնաճիւղերէ։

Բոլոր անճար գաղութներու ազգային խնամատարութիւնն է ՀՕՄը, որ ամէն տարի կարեւոր գումարներ կը տրամադրէ օրինակելի կանոնաւորութեամբ։

Բազմազան է Միութեան գործունէութիւնը։ Բայց հիմնականը կը կազմեն մարդասիրական եւ կրթական ճակատները։ Մէկը միւսին լրացուցիչը։

Իր պաշտօնաթերթն ալ, «Հայ Սիրտ», կոչուած է վառ պահելու շարժումը, հայկական նոյն բաժնին կցելով անգլերէնի համեստ բաժին մը։

Տարեկան բաժնեգինը՝ «մէկուկէս տոլար, այսինքն շրթունքի կարմիր գլանիկէն ալ աժան», ինչպէս կ'ըսէ խմբագրութիւնը։

Անոր միջոցաւ ոչ միայն ձեր սիրտը կ'աշխուժանայ, այլ եւ միտքն ալ կը զարգանայ, նորոգելով ձեր գրական եւ լեզուական գիտելիքները, մանաւանդ հայերէնի պաշարը։

Հիմա որ ՀՕՄին ֆրանսահայ քոյրը, մեր Կապոյտ Խաչն ալ պատգամ. ժողով պիտի գումարէ, անշուշտ միջոցներ պիտի մտածէ, իր գործունէութիւնը աւելի ընդլայնելու համար։

ՎԱՀԷ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Ս. Լլոյտ, Գահիրէ հասնելով, սկսաւ բանակցիլ Եգիպտոսի վարչապետին հետ։ Ինչպէս գրած ենք արդէն, նախարարը պիտի այցելէ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մայրաքաղաքները, կանգ առնելով նաեւ Անգարայի մէջ։

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարն ալ պտոյտ մը պիտի կատարէ մօտերս եւ ապրիլ 16-էն ներկայ պիտի ըլլայ Պաղտատի խորհուրդին գումարման, Թեհրանի մէջ։ Իրազեկներու կարծիքով, Անգլիա հակասական քաղաքականութեան մը կը հետեւի Միջին Արեւելքի մէջ։ Թէ կ'ուզէ զօրացնել Պաղտատի ուխտը՝ Խ. Միութեան դէմ եւ նոյնիսկ Հնդկաստանի ազդեցութեան դէմ, թէ ամրապնդել իր զինուորական դիրքը Իրաքի մէջ, պահել իր ազդեցութիւնը Յորդանանի մէջ, եղիպտական քարոզութեան դէմ, բարւոքել իր յարաբերութիւնները Եգիպտոսի հետ, հակազդելու համար համայնավարական ազդեցութեան և թէ ապահովութիւն ներշնչել Իսրայէլի։

× Ռուսինկթընի հրէական շրջանները շարունակ դիմումներ կը կատարէ, մեծաքանակ զէնք պահանջելով ամերիկեան կառավարութենէն։

գտնուի, յայտարարեց թէ անկախութեան նոր դաշինք մը պէտք է կնքուի։ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, արտաքին նախարար Փինօ, բացատրեց թէ բանակցութիւններուն արդիւնքը պիտի ըլլայ ջնջել 1881 Մայիս 12ի դաշնագիրը եւ նոր մը կնքել, փոխադարձ կախման սկզբունքին վրայ։

× Վարչապետին երէկուան ազգարարութեան մասին զանազան տեսակէտներ կը յայտնուին Ազգ. Ժողովին մէջ։ Մեծամասնութիւնը համաձայն կ'երեւայ ընդհանուր ուղղութեան։ Ուրիշներ անորոշութիւն կը տեսնեն կառավարութեան դիրքին մէջ, դիտել տալով թէ զինուորական կացութիւնը արագօրէն կը ծանրանայ Ալժերիոյ մէջ։

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Օրլիի օդանաւային ստիկանութիւնը ըրաւ քառասուն քիլօ ծանրութեամբ փաւերաթուղթեր, որոնք ղրկուած էին Մի-

(Շար. ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Այզընհաուըր, պաշտօնապէս յայտարարեց թէ երկրորդ անգամ թեկնածու պիտի ներկայանայ, յառաջիկայ Նոյեմբերին։ Այս լուրը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, իբրեւ բարենշան խաղաղութեան համար։ Մոսկուայի գործակալութիւնն ալ փութաց հաղորդել զայն։ Արժեթուղթերը բարձրացան Նիւ Եորքի սակարանին մէջ։ Նախորդ նախագահ Թրումըն յայտարարեց.— «Պայքարը պիտի շահինք որու դէմ ալ ըլլայ»։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ. Ժողովը վաւերացուց այն օրէնքը որ կը տրամադրէ հատուցում վճարել 1955 Սեպտ. 6ի դէպքերէն վնասուած քաղաքացիներու։ Կառավարութիւնը մուրհակներ պիտի յանձնէ արկածեալներուն, մէկ տարուան պայմանաժամով։

***

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ալժերիայէն հասած նոր հեռագիրներու համաձայն, 86 հոգի սպաննուած են (49ը ապստամբներ)։ Զորս գիւղեր կրակուած են ճամբուն վրայ։ Զինուորական լայն գործողութիւն մը կը կատարուի Ալժերիոյ եւ Թունուզի սահմանագլուխին վրայ։ Առեւանգուած են 12 քաղաքացիներ։

Մարոքի մէջ *ալ կացութիւնը պղտորած է։ «Ազատագրութեան բանակին» քաղաքական գործակալները ուղղակի դեր կը կատարեն լեռներուն մէջ, ժխտելով կառավարութեան հեղինակութիւնը։ Սրամարտ հետզհետէ կը բացուի Եւրոպացիներուն եւ բնիկներուն միջեւ։*

Թունուզի *մէջ կը հետապնդուին ըմբոստները, որոնք աշխուժացած են։*

Արեւմտեան Գերմանիոյ *տասը երկրամասերուն վարչապետները Սարլյուք հրաւիրուեցան, մանրամասնելու համար Սարի մասին կատարուած բանակցութեանց։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, Պոն պիտի երթայ։*

Գիները իջեցնելու համար *կառավարութիւնը կարգ մը հրահանգներ հաղորդեց առ որ անկ է։ Հաւկիթին 9.50 եւ 8.50 պիտի զեղչուին ձէթին, սուրճին, շաքարին, շոքոլային եւ խմորեղէններու գիները։ Թերթերը կը գրեն թէ գզալապէս իջած են հաւկիթին եւ բանջարեղէններուն գիները։*

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Զ.

Ցեղայ եկաւ տպագրութիւնը, որու բարերար միջամտութիւնը, լեզուներու պաշտպանութեան տեսակէտով, վեր է ամէն գնահատութենէ: Անշուշտ մեծ դեր կը խաղայ նաեւ հաղորդակցութեանց դիւրութիւնը: Վերջին այս երկու ազդակներուն առջեւ՝ ռամկօրէնը կը նահանջէ արագօրէն:

Ռոմանթիզմը, անցեալ դարուն, պահ մը իր պաշտպանութեան տակ առաւ ռամկօրէնը՝ քաջալերելով Փոլքլորը: Ներկայ դարը, սակայն, անխնայ պայքար կը մղէ ոչ միայն ռամկօրէնին, այլ եւ նոյնիսկ գաւառական բարբառներու դէմ, որոնք լեզուական խճանկարներ կը ստեղծեն ժողովուրդներու բարբառային Թանգարաններուն մէջ:

Մե՞ր մէջ:

Երկու հոսանք կայ. —

Ա. — Արեւելահայերէնը չափազանցութեան տարած է հետաքրքրութիւնը հանդէպ ռամկօրէն լեզուին: Առէք Դաղբաշեանի բառարանը (հայ.-ռուսերէն), առէք Ս. Մալխասի բացատրական բառարանը (4 հատոր), — ամէն էջի վրայ կը վխտան ռամկօրէն բառեր, այնքան որ ընթերցողը, ափ ի բերան, կը հարցնէ թէ ի՞նչ գործ ունին այս խայտառակները մեր Մեծաքանչին ծոցին մէջ: Ռամկօրէն բարբառին այդ սէրն է, որ արեւելահայ լեզուին տուած է hոգի – hոգու հոլովաձեւը (ապաւաղեալ՝ hոգւոյ ձեւէն), որու դէմ արեւմտահայերէնը կը դնէ hոգի – hոգիի հոլովաձեւը: Պէտք է խոստովանիլ թէ դատապարտելի են երկուքն ալ, անոր համար որ առաջինը փլէքսիոն կը կատարէ՝ լեզուներու զարգացման արդի ուղղութեան հակառակ, նուիրագործելով գրաբարի ապաւաղեալ մէկ ձեւը, իսկ երկրորդը ագեղ իաքփւս մը կը կատարէ:

Բ. — Ընդհակառակն, արեւմտահայերէնը կը զգուշանայ ռամկօրէնը մայր լեզուին խառնելէ, (Մխիթարեանները, նոյնիսկ բառարաններու պատրաստութեան ժամանակ, լեզուին եռեւը կը նետեն ռամկօրէնը, յաւելուածի մը մէջ): Արեւմտահայ լեզուն կը խորշի ռամկօրէնէ, ճիշդ ինչպէս վնասակար բոյսէ մը, — կը խորշի՝ որովհետեւ ռամկօրէնը անճահ աղումներ կը կատարէ, կը խաթարէ առողջութիւնը, բարդ բառ անգամ չի կրնար չինել, — Մխիթարեանները կը գրեն՝ Թմրկահար (գրաբար) — Թմբուկ զարնող (աշխարհաբար): Այսպէս, երբեք չէք գտներ արեւմտահայ լեզուի համեստ մըշակ մը, որ, հետեւելով ժողովուրդին, առնէ ռամկօրէն արուն բառը եւ չինէ բարդութիւն մը գրական ձեւով, արնամման, այն պատճառաբանութեամբ թէ ապաւաղեալ բառ մը չի կրնար բարդութիւն կազմել՝ գրական արժէք տալով իր գոյութեան:

Արդարեւ, հայ լեզուն կը մերժէ աղում կատարել իմ վերջածանցով բառերու գործողութեանց մէջ: Փոփոխում՝ այո, բայց ոչ երբեք աղում: Մէյեէ ունի մրջիւն – մրջման ձեւը, եւ ասկէ մեկնելով՝ գոչիւն – գոչման ձեւը: Այստեղ Թիւրիմացութեան մէջ է Մէյեէ, մրջիւն բառը չէ որ կուտայ մրջման, ոչ ալ գոչիւն բառը՝ գոչման, այլ մրջիմն բառն է որ կուտայ մրջման, կամ գոչումն բառն է որ կուտայ գոչման: Հետեւաբար մրջիւն ձեւը չի կրնար չինել մրջնառիւծ, ինչպէս եւ արիւն բառը՝ արնամման:

Ս. Մալխաս ապահովաբար կ'ընդունի թէ ճիշդ ձեւը չէ արնամման բառը, արուն ռամկօրէն բառով կազմուած, երբ կը մերժէ տեղ տալ արնամման բառին ու փոխարէն կուտայ արիւնամման, ինչպէս արնաքամ սխալ ձեւը տալէ ետք՝ կը դրկէ ճիշդ ձեւին, արիւնաքամ:

Ռամկօրէն այս սխալ ձեւերուն կարգը պէտք է դասել կիրակնօրեայ բառը՝ գըրուած Ն տառին միջամտութեամբ: Նման ուրիշ բառ մըն ալ գտայ, ծխնելոյզ, որու մէջ եւս Ն տառը արմատական չէ, ոչ ալ բարդութեանց յատուկ սովորական միջածանց: Երկու ձեւերն ալ կուգան ռամկօրէնէն. — Գրական ձեւերու մէջ, կիրակի բառին բոլոր բարդութիւններն ալ Ն չունին: Ծուխ բառը՝ նոյնպէս. —

Ո՜ տայր ինձ զծուխ ծխանի...

(Տարագ կը պնդէր թէ երկրորդ տողին մէջ «զառաւօտն» բառին Ն տառն ալ աւելորդ է, յաջորդ նաւասարդ բառին առաջին տառին կրկնութեամբ միայն ստացած):

Եզրակացնելով, — ճիշդ չեն կիրակնօրեայ, (ինչպէս եւ ծխնելոյզ), մրջնային բառաձեւերը, բայց մեր արդի աշխարհաբարը նուիրագործած է զանոնք երկաբառեւ գործածութեամբ: Ըստ իրենց կազմութեան՝ սխալ է գրել կիրակնօրեայ կամ մրջնային, մեղքը կուգայ ռամկօրէնէն: Արդ, ընդունելով հանդերձ ռամկօրէնին այդ մեղքը, որովհետեւ ընդհանրացած ու նուիրագործուած, կը պնդենք թէ պէտք չէ քաջալերել ռամկօրէնին նըման խաղերը:

Ֆրանսացիները կը դատապարտեն՝ երբ նոր բառ մը կը կազմուի յունարէն ու ֆրանսերէն երկու բառերու միացումով (իպրիտ բառեր): Նոյնն է պարագան, — ռամկացած (ապաւաղեալ) բառ մը չի կըրնար, գրական բառի իրաւունքով, բարդութիւն կազմել կամ առնել որեւէ ածանց: Այլապէս լեզուն կը դառնայ սաբիր (Միջերկրականեան խառնալեզու):

Լեզուները կը զարգանան աւանդութեամբ եւ ճաշակով:

Այժմ, եւ վերջին յօդուածով, տեսնենք թէ ի՛նչ բառ է նորավէպը, որու պատմութիւնը եւս ... նորավէպ է:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀՍԿԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Վերջերս խօսեցանք Եգիպտոսի այն հսկայական ամբարտակին մասին, զոր կ'ուզեն չինել Ասուանի մէջ եւ որու կառուցումով չահագրգռուած են ոչ միայն եւրոպական պետութիւնները այլեւ Խ. Միութիւնը:

Ըմբռնելու համար կարեւորութիւնը այս ամբարտակին, պէտք է աչք մը նետել ամբողջ Եգիպտոսի վրայ:

Ֆրանսայէն քիչ մը աւելի մեծ տարածութեամբ այս երկրին մակերեսին 97 առ հարիւրը անապատ է, մօտ հազար քիլոմեթրի չափ կանաչ չերտ մը եւ 150 քիլոմեթր տելթա մը:

Աշխարհի ոչ մէկ անկիւն այնքան հակասութիւն կը ներկայացնէ իր ներքին կեանքին մէջ, որքան հին քաղաքակրթութեան այս պատմական օրրանը, ինչպէս դիտել կուտայ տեղական թերթ մը: Մէկ կողմէ Թութանխամոնի չողչողուն ոսկիէ զարդերը Գահիրէի պատմական եւ ճոխ Թանգարանին մէջ, ճերմակ չքեղ չէնքերու հրաշալի համապատկերը Հելիոպոլիսէն մինչեւ Կիզէ, իր ծոցին մէջ ապրեցնելով Արեւելքի ամէնէն ճոխ ընկերութիւնը, միւս կողմէ ահաւոր թշուառութիւն մը որ կը կրծէ Եգիպտոսի սիրտը: Աղքատիկ թաղերուն մէջ, մինչեւ վեց եօթ հոգի մէկ սենեակի մէջ, թշուառ կեանք մը կ'ապրին: Աշխատանքը այնքան հազուագիւտ է որ չորսի վրայ մէկ հոգի գործ կը գտնէ տարին եօթ ութ չաբաթ: Քաղաքներուն մէջ ընտանիքներուն 67 առ հարիւրը ամսական մօտ երեք հազար ֆրանքով կ'ապրի, իսկ գիւղերուն մէջ հազիւ ասոր կէսով: Հողն է որ կը բանի իրենց համար, տարին քանի մը անգամ բերք տալով: Բացարձակ անհրաժեշտին համար կ'ապրի այս ժողովուրդը:

Ներկայիս Եգիպտոսի ժողովուրդի գերաճումը մեծ համեմատութիւններ առած է: 1799ին երբ Նափոլէոն Եգիպտոս մտաւ իր հետ տարաւ քանի մը գիտուններ, որոնց տեսակ մը վիճակագրութիւն ընել տուաւ: Անոնք Եգիպտոսի բնակչութեան թիւը մօտ մէկուկէս միլիոն ցոյց տուին: Մէկ դար ետք, այս մէկուկէս միլիոնը վեց անգամը եղաւ: 1947ին մարդահամարը 19.090.000 ցոյց տուաւ եւ գալ տարուան համար կ'ըսուի թէ 25 միլիոնի բարձրացած պիտի ըլլայ: Տարին չորս հարիւր հազար հոգիի յաւելում մը ունի Եգիպտոս:

Թէեւ Գահիրէի քաղքենի չրջանակներուն մէջ կը խօսուի ծնունդները սահմանափակելու մասին, սակայն քիչ անդին դէպի Մոզաթանի սրբավայրերը կը խուժեն կիները, արգասաբերութիւն հայցելու Ալլահէն: Իսլամական օրէնքը համաձայն է ծնունդներու յաւելման:

Նեղոսը Եգիպտոսի կենսատու աղբիւրն է: Առանց այս գետին՝ ցորենի մէկ հատիկ ծիլ չաճիր, ոչ ալ բամպակի տունկ, փարաւոն մը պիտի չկրնար իշխել, եւ արդիական քաղաքներ պիտի չչինուէին:

Նեղոսը բարձրանալէ ետք, երբ ջուրերը քաչուին, մնացած տիղմին վրայ, որ կենսունակութիւն առած է, ամէն բան կարելի է ցանել:

Այսօր Նեղոսի բարձրացումը նուազ արժէք կը ներկայացնէ քան անցեալին, որովհետեւ երեք հարիւր հազար հեկտար հողի վրայ կը մնայ Վերին Եգիպտոսի մէջ եւ մասնաւորաբար չինուած աւազաններու միջոցաւ անոնց ջուրը կը ծառայէ ոռոգման գործածութեան: Երեք չորս միլիոն մշակելի հեկտարին վրայ, ոռոգումը կը կատարուի ջրանցքներով: Նայլոսիրէն մինչեւ ծով վեց ամբարտակ կայ: Մէհմէտ Ալի ամբարտակը որ ցարդ ամէնէն կարեւորը կը նկատուի չինուած է 1902ին, Գահիրէի մօտ:

Նափոլէոն երբ Եգիպտոսի վրայ աչք մը կը նետէր, ըսաւ. — «Եթէ ես այս երկրին վրայ իշխէի, Նեղոսէն կաթիլ մը ջուր ծով չէր հասներ»: 157 տարի ետք արհեստագիտական միջոցներու կատարելագործումով, միայն այս ջուրին 52 առ հարիւրը Միջերկրական կը հասնի: Եգիպտոսի ժողովուրդին գերաճումը անխուսափելի կը դարձնէ որ այս ջուրը չվատնուի:

Ասուանի ամբարտակը հսկայական խըցան մը պիտի ըլլայ հինգ քիլոմեթր երկայնութեամբ լեռնէ լեռ, մէկուկէս քիլոմեթր թանձրութեամբ: 42 միլիոն խորանարդ մեթր նիւթ պիտի դիզուի, որ Մեծ Բուրգին տասնըեօթը անգամը կ'ընէ: Գետին մակարդակէն 110 մեթր բարձր պիտի ըլլայ եւ 130 միլիառ խորանարդ մեթր ջուր պիտի պարունակէ, այսինքն մէկուկէս անգամը Նեղոսի մէկ տարուան հոսած ջուրին: Ջրամբարին մէջ կազմուած լիճը վեց հարիւր քիլոմեթրի վրայ պիտի տարածուի եւ 150 քիլոմեթրի չափ Սուտանի հողը պիտի մտնէ: Վատի Հալֆա գիւղը 40 մեթր ջուրին տակ պիտի մտնէ, իսկ ինչ որ չատ աւելի կը մտահոգէ եգիպտագէտները, այն է որ Ապու Սէմպէլի տաճարը պիտի կլանուի, հոն ուր մղուեցան Ռամզէսի ճակատամարտները:

Թէեւ չատեր կ'ըսեն թէ այս ձեռնարկը համապատասխան չէ Եգիպտոսի ուժին, սակայն հեռանկարներն ալ չատ մեծ են: Ամէնէն առաջ Եգիպտոսի երկրագործական եկամուտը յիսուն առ հարիւր պիտի աւելնայ, չորս միլիառ քիլովաթ – ժամ արտադրութիւնը Եգիպտոսը ճարտարարուեստական երկրի մը պիտի վերածէ եւ ապրուստի մակարդակը պիտի բարձրանայ:

120 միլիառ ֆրանքի ծախք մը կը նախատեսուի միմիայն ամբարտակին չինութեան համար, իսկ յաւելեալ ծախքերով, փոխադրութիւն, ջրհանի կայաններ եւն.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

— Երաս մարելիք կուգայ, չուտ, ըսէ, խնդրեց Մեմիկ խաթունը՝ ամբողջ մարմնով դողալով:

Թանկագին խաթունը չէր կարող սկսել, դառնում էր սենեակում, ձեռները տրորելով:

— «Սալ» քաղաքը կրակ է կարեր, քուրս:

— Քա ըսէ:

— Մեր փեսայէն հէչ ատանկ բան չէի սպասեր, վայ գլխուս ...

Մեմիկ խաթունի համբերութիւնը հատաւ:

— «Թէզ» ըսէ, չէ նէ մեծ ձայնս կը հանիմ հա:

Թանկագին խաթունը պատմեց եղելութիւնը:

— Քա վույ... ճչաց Մեմիկ խաթունը եւ ընկաւ «թախտ»ին:

Թանկագին խաթունը գրկեց նրան, նստեցրեց:

— Շիտակ ըսիր, քուրս, աշխարհք չմտնէի բարով, ոտքս կոտրէր ժամ չերթայի ու չպսակուէի, վայ գլխուս, վայ գըլխուս ...

Երկու քոյր իրար գրկած, արցունքները խառնելով իրար, երկար լաց եղան:

Թանկագին խաթունի պատմածն արդէն բաւականին տարբեր էր: Նախ՝ Հաջի աղան ոչ միայն առաջին անգամն էր անցել Բոչայենց փողոցից՝ այլ չատ անգամներ. երկրորդ՝ երբ Հաջի աղան դուրս էլ եկել ոսկերիչ Տիգրանի տնից՝ Փայլունը նրա վզովը փաթաթուած է եղել. երրորդ՝ փողոցում, երբ երախաները տեսել են Հաջի աղային այդ վիճակում՝ ընկել են նրա ետեւը, «եուհա» կանչել եւ խայտառակելով հասցրել մինչեւ խանութ:

Հաջի աղան, ըստ տարիների սովորութեան, երեկոները փակում էր խանութը, բանալին կողպէքի մէջ վերջին անգամ դարձնելուց յետոյ՝ խաչակնքում էր երեսը, յետոյ ըստ տարիների սովորութեան, հագում, կոկորդը մաքրում, փէսի դըրուածքն ստուգում եւ ռիսում քայլել: Քայլելիս գլուխը կախում էր, մտքում ունենալով օրուան անյաջող առեւտուրներից մէկը: Նա անցնում էր միեւնոյն փողոցով. խանութից Հրապարակ, Հրապարակից Հին Ժամի պատի տակով, Փոքր Աղբիւրի կողքով, Մէմէդ փաչայի պարտէզի առաջով՝ տուն: Տան դրան առաջ, ըստ տարիների սովորութեան, մի պահ կանգ էր առնում, մէկ՝ փողոցի վերն էր նայում, մէկ՝ վար. բարեւներ էր ընդունում, բարեւներ տալիս, ըստ տարիների սովորութեան, դուռը թակում երեք անգամ: Կինն անմիջապէս բախման հարուածների թուից եւ ուժգնութիւնից իմանում էր, որ Հաջի աղան է, վազում էր, բաց անում դուռը եւ ժպտալով եւ մեղմօրէն չչնջում.

— Քա, Հաջաղա՞:

Հաջի աղան էլ՝

— Մեմի՞կ:

Հաջի աղան հանում էր կրկնակօչիկը: Նա հագնում էր կրկնակօչիկը ամառն էլ, ձմեռն էլ: Ապա բարձրանում էր սենեակը, նստում ծալապատիկ եւ սպասում էր որ կինը, ըստ տարիների սովորութեան, բերի մի փոքրիկ «սին»ու վրայ դրած յիսուն կրամ օղի եւ մի փոքրիկ պնակ թըթու: Յիսուն կրամ օղին խմելը տեւում էր աւելի քան մի ժամ. խմում էր պուտ պուտ, իւրաքանչիւր կաթիլն ըմբոշխնելով: Յետոյ Մեմիկ խաթունը բերում էր ճաշը եւ միասին ուտում էին: Ճաշի ժամանակ՝ Հաջի աղան անպայման մի փոքրիկ պատմութիւն կը պատմէր օրուայ առեւտրից. պատմութիւն, որ նախորդ օրուայ պատմութիւնից հազիւ մազաչափ տարբերութիւն կ'ունենար, բայց կինն ունկնդրում էր իբրեւ բոլորովին նոր պատմութիւն:

Այս բոլորը կատարւում էր երեսուն եւ հինգ տարուց ի վեր անխախտ միօրինակութեամբ եւ անյեղլի օրինաչափութեամբ եւ եթէ մի որեւէ կէտ փոխուէր այս բոլորի մէջ, նման կը լինէր այն բանին, որ մի առաւօտ, յանկարծ, մարդիկ տեսնէին մի չէնքի ճակատի քարերի, լուսամուտների բոլորովին այլ դասաւորութիւն:

Բոչայենց փողոցից անցնելու յաջորդ օրուայ երեկոյեան, երբ Հաջի աղան փակեց խանութի փեղկերը, դուրս եկաւ եւ դուռը վրայ բերեց եւ կախեց կողպէքը, կարծես օդում տարօրինակութիւն զգաց, անցնող մարդկանցից մի քանիսը զարմանալի, բոլորովին անսովոր նայուածքներ նետեցին նրան: Այնուամենայնիւ Հաջի աղան բանալին կոխեց կողպէքի մէջ, դարձրեց եւ, դուրս քաչելուց յետոյ, ըստ տարիների սովորութեան, փէսի ըստուգումը արաւ եւ գլուխը կախելով ըսկսեց քայլել: Հրապարակից անցնելիս՝ մի անգամ գլուխը վեր առաւ եւ նայեց: Հաջի աղայի համար պարզ եղաւ այլեւս, որ մարդիկ իրեն նայում էին տարօրինակ հետաքրքրութեամբ:

— Տունը բան մը պատահած չըլլա՞, հարցրեց նա իր մտքում եւ քայլերը արագացրեց:

Քայլերի արագացնելը խախտումն էր տարիների օրինաչափութեան եւ տեսնողները նշեցին այդ իրենց մտքում: Ժամի պատերի տակով անցնելիս, Հաջի աղան մի անգամ եւս գլուխը վեր առաւ եւ չորս կողմը նայեց: Այս անգամ նա զգաց որ մինչեւ անգամ եկեղեցի աճապարող կանայք քողերի տակից իրեն էին նայում անսովոր նայուածքներով:

— «Աճայիբ» ... մրթմրթաց Հաջի աղան, եւ քայլերն աւելի արագացրեց:

Մինչեւ տուն նա հանդիպեց չատ տարօրինակ նայուածքների:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(3) (Շար.)

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 23ին Ամենայն Հայոց Հայրապետը այցելեց Գահիրէի ազգ. Գալուստեան վարժարանը, ընկերակցութեամբ Առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեանի, Վարդան եպիսկ.ի, գաւառանիշ Պարդեւ աբեղայի, պրոֆ. Ա. Աղաքէլեանի: Աշակերտներու կողմէ եղան խմբերգներ եւ արտասանութիւններ: Խօսեցաւ տնօրէն Պ. Տ. Պալիկեան եւ բարի գալուստ մաղթեց Կաթողիկոսին, որ պատասխանելով ըսաւ. «Հազարաւոր աղջիկներ եւ մանչեր Հայոց հայրենիքին մէջ կը յաճախեն վարժարան, ջերմ զգացումներով կապուած են եկեղեցիին ու դպրոցին, եւ ամէն տարի Օշական գիւղը ուխտի կ'երթան համբուրելու համար Ս. Մեսրոպ Մաշթոցի շիրիմը: Այս հիւրընկալ երկրին մէջ հասակ նետող ամէն պատանի պէտք է սիրէ իր եկեղեցին, հայրենիքը եւ մայրենի լեզուն եւ բարձր պահէ Հայ անունը: Կը մաղթեմ, որ աւելի երջանիկ օր մը դուք ալ գաք ձեր հարազատ հայրենիքը եւ համբուրէք Օշականի մէջ Ս. Մեսրոպի շիրիմը: Մինչ այդ՝ աշխատեցէք եւ մշակեցէք Հայու ձեր ձիրքերն ու շնորհները, եւ մեր աւետ լեզուն թող միշտ մանկանայ ձեր շրթներուն վրայ»: Կաթողիկոսը բոլոր ուղերձ կարդացող աշակերտներուն նուիրեց Էջմիածինէն բերուած խաչեր:

× Նոյն օրը Ամենայն Հայոց հայրապետը այցելեց նաեւ Հելիոպոլսոյ Նուպարեան ազգ. վարժարանը, ուր ընդունուեցաւ Հոգաբարձութեան անդամներու, տնօրէնին եւ ուսուցիչներուն կողմէ: Վարժարանին շրջափակին մէջ եւս Վեհափառը խօսեցաւ աշակերտներուն: Աշակերտուհիները արտասանութիւններ ըրին: Ապա հիւրերը պատուասիրուեցան շամպանեայով:

× Կաթողիկոսը Աղեքսանդրիա եւս հանդիպելով, այցելած է Ազգ. Առաջնորդարանը եւ Պօղոսեան վարժարանը:

ՍՈՎԵՏ ԴԵՍՊԱՆԸ ՅԱՒ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

Պէյրութի «Էլ Նահար» օրաթերթին Փետրուար 22ի թիւին մէջ կը կարդանք.—

Կաթողիկոսական ընտրութիւնը լուրջ անդրադարձներ ունեցաւ քաղաքական եւ հայկական շրջանակներու մէջ: Լիբանանեան իշխանութիւնները Հայերու միջկուսակցական հարցերէն հեռու մնալով, մեծապէս նպաստեցին ընտրութեան յաջողելուն:

Դիւանագիտական գետնի վրայ, նոյնպէս մեծ կարեւորութիւն ընծայուեցաւ կաթողիկոսի ընտրութեան, անկախ անկէ, որ կուսակցական հակամարտ ուղղութեանց բերումով՝ զանազան մեկնութիւններ տրուեցան անոր:

Երեքշաբթի առաւօտ, Պէյրութի ռուս դեսպան Պ. Սերգէյ Կիկտիյեւ այցելութիւն մը տուաւ Լիբանանի արտաքին նախարար Սէլիմ Լահուտի եւ բաւական երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ: Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդեն, թէ դեսպանը ուզած է իրազեկ ըլլալ Կաթող. ընտրութեան պարագաներուն: Յետոյ ցաւ յայտնած է այն միջոցներուն համար՝ որոնք արգելք հանդիսացան Վազգէն Ա. պատրիարք-կաթողիկոսին առաքելութեան յաջողելուն:

Դիւանագիտական շրջանակները եւս կարեւորութիւն ընծայած են այս ուղղութեամբ Ռուսերու ունեցած հետաքրքրութեան, որ կուգայ փաստել թէ Խ. Միութիւնը կը ձգտի իր գործունէութիւնը ամրապնդել եւ տարածել մանաւորապէս կրօնական գետնի վրայ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱՐՄՆԱՄՇԱԿ Լեւոն Հիմիտեան աշխարհի Բ. ախոյեան, եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ական, Հալէպէն Նիւ Եորք մեկնած է, Հ. Մ. Ը. Մ.ին նուիրելով իր ծանրաբարձութեան ամէնէն կարեւոր գործիքը «Օլիմփիք Սթանտարտ Պարպել Սէթ»ը որ մօտ հազար ս. ոսկի կ'արժէ եւ կարգ մը մարմնամշակումի դասերու գիրքեր, ամսագրեր: Կը խորհի մարզարան մը բանալ հոն:

ՊՈԼՍՈՅ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Հայաստանէն փախչելով Թուրքիա եկած է Նօէլ Ժան Շաքարեան, Ֆրանսա ծնած 1932ին եւ 1947ին Հայաստան ներգաղթած Մարսէյլէն: Նոյն աղբիւրին համաձայն փախուստի առաջին փորձը կատարած է 1954ին, սակայն ձերբակալուելով, տարի մը բանտարկուած է: Շուտով Ֆրանսա պիտի վերադառնայ եւ իբրեւ Ֆրանսացի պիտի կատարէ իր զինուորական պարտականութիւնը:

ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆ Գուրգէն Րիւգկէրեան ջերմապէս գնահատուած ըլլալով թէ Ամերիկայի եւ թէ Անգլիոյ մէջ, բրիտանական լուսանկարչական ընկերակցութեան անդամ ընտրուած է: Անգլիոյ թագուհին՝ Էլիզապէթ Բ. հաստատած է Գուրգէնի անդամակցութիւնը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Ազգ. Եկեղ. Միութեան վարչութիւնը, Փետրուար 12ին Գաղութը ընդհ. ժողովի հրաւիրելով, իր երկամեայ բարոյական եւ նիւթական գործունէութեան զեկուցումը տալէ վերջ, հրաժարականը ներկայացուց:

Ընդհ. ժողովը անմիջապէս քուէարկութեան ձեռնարկելով ընտրեց նոր վարչութիւն մը, հետեւեալ անդամներով.— Պ. Պ. Վարդ Միքայէլեան (ատենապետ), Երուանդ Տէր Կոմսեան (ատենադպիր), Պարոյր Մխճեան (գանձապահ), Երուանդ Մարաշլեան, Սալվան Սալվանեան (խորհրդականներ):

Ընտրուեցաւ նաեւ երեք հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը, Միութեանս հովանաւորութեան տակ: Իր գործը պիտի ըլլայ եկեղեցւոյ վայել սրահ մը կամ հող մը գտնել, ծառայելու համար պատարագի, դպրոցի եւ հանդէսներու: Յանձնախումբի անդամներն են.— Պ. Պ. Տ. Ստամպօլլըեան, Մ. Միսաքեան, Ս. Սալվանեան:

Միութեանս կեդրոնատեղին փոխադրուած է 44 ռիւ տ'Ալամպէր, Կրընոպլը, (Իզէր) Պ. Վարդ Միքայէլեանի բնակարանը:

Վարչութիւն

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՏԷՍԻՆ, 24 Փետր.— «Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղը այս տարի կազմակերպած էր թատերական ներկայացում մը՝ (Պետրոս Դուրեանի «Սեւ հողերը»), որ տեղի ունեցաւ 19 Փետրուար, կիրակի ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Հակառակ սաստիկ ցուրտին, որուն պատճառաւ շաբաթ մը յետաձգուած էր ներկայացումը, սրահը լեցուած էր: Բացումը կատարեց Պ. Միհրան Ղազարեան, կարդալով մեծ բանաստեղծին կենսագրական գիծերն ու թատերախաղին պատմական անցքերը:

Ներկայացումին ղեկավարն էր Պ. Ժիւտէքս Զուլճեան որ միեւնոյն ատեն ըստանձնած էր Նորայրի դերը: Միւս դերակատարներն էին.— Պ. Ս. Յովհաննէսեան, Տիկին Ա. Պօյաճեան, Պ. Մուրատ Մուրատեան, ընկեր Մով. Կարապետեան, Պ. Պ. Վ. Յովհաննէսեան, Գ. Դաւիթեան, պատանիներ Վ. Պառաւեան, եւ Պ. Մարտիրոսեան, եւ օրիորդներ Բ. Տապաղեան ու Ա. Կարապետեան: Աւելորդ կը նկատեմ կանգ առնել իւրաքանչիւրին խաղարկութեան վրայ: Ընդհանրապէս բոլորն ալ կրցան գոհացուցիչ կերպով վերակենդանացնել թատերախաղին տիպարները, արցունքի ու ցասման զգացումներ արթնցնելով: Անշուշտ սահմանափակ միջոցներով կարելի չէ կատարեալ գործ մը տալ: Մանաւանդ պատմական նման թետրախաղեր կը պահանջեն համապատասխան տարազներ ու բեմական յարդարանքներ: Կար նաեւ լեզուի դժուարութիւնը: Պետրոս Դուրեան բանաստեղծական թռիչքով հիւսած է այդ ողբերգութիւնը: Իր լեզուն 70ական թըւականներուն գրաբարախառն շարադրութեամբ դժուարութիւններ կը ներկայացնէր նոր սերունդին համար: Թատերախաղին վերջին մասը՝ կենդանի պատկեր մը, նոյնքան յաջող անցաւ: Դերակատարներն էին.— Օրիորդներ Մառի Լուիզ Առաքելեան, Աշխէն Համբարձումեան, Սիրանոյշ Կարապետեան, Բրաբիոն Տապաղեան եւ Սոնա Փանոսեան: Բոլորն ալ մեր դպրոցին աշակերտուհիներն ու սանուհիները:

Ներկայացումէն վերջ Պ. Ժիւտէքս բեմ գալով գովեց դերակատար երիտասարդներուն եւ երիտասարդուհիներուն նուիրումն ու մաքուր առողանութիւնը: Թելադրեց ուժ տալ հայկական թատրոնին իբրեւ երկրորդ դպրոց, եկեղեցիին ու մարմնակրթանքին, որոնք կը ներկայացնեն երեք կարեւոր ազդակներ Հայապահպանման, պարապահներէն փրկելու համար մեր երիտասարդութիւնը:

Ուսումնասիրացի մասնաճիւղը այս ձեռնարկով կ'ուզէր թէ՛ Մուրատի յիշատակը ոգեկոչել եւ թէ գոյացած հասոյթով մասնակցիլ երկու սաներու բարձրագոյն կրթութեան ծախքերուն: Մասնաճիւղը իր բոլոր ձեռնարկներուն հասոյթներէն չի մոռնար բաժին հանել նաեւ Տէսինի դպրոցին: Այս անգամ ալ երեք հազար Ֆրանք նուիրեց: Շնորհակալութիւն՝ դպրոցին Հոգաբարձութեան կողմէ: Բոլոր միութիւններն ալ պէտք են հետեւիլ այս օրինակին: Ուրախալի է որ հետզհետէ սովորութիւն կը դառնան անհատական նուէրները մեր ազգային հաստատութիւններուն՝ զանազան առիթներով: Մանաւանդ երբեք պէտք չէ մոռնալ դպրոցը

Գ. Պ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

«Յառաջ»ի մէջ օրը օրին կարդացինք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան անցուդարձը:

Նկատեցինք որ օտար դիւանագիտական ներկայացուցիչներէն առաջինը եղած է Պէյրութի Ֆրանսական դեսպանը որ փութացեր է շնորհաւորել ազգընտիր կաթողիկոսին:

Միւս կողմէ նոր ցաւով կարդացինք որ Փարիզի Առաջնորդը Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան ուրիշ եպիսկոպոսներու ընկերակցութեամբ դիմում կատարած է Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, խնդրելով որ կաթող. ընտրութիւնը յետաձգուի ...:

Կ'ուզէինք իմանալ, թէ Հայ. Եկեղեցիի ո՞ր աւանդութեան, ո՞ր օրէնքի համաձայն Երուսաղէմի միաբան Սերովբէ եպիսկ. ինքն իրեն թոյլ տուած է միջամտել Կիլիկիոյ Թեմական գործերուն:

Երկրորդ, Սերովբէ եպիսկ.ի առած քայլը կը համապատասխանէ՞ մեր հայ գաղութի վարկին:

Ընթերցող մը

209 միլիոն: Կարգ մը մասնագէտներ 15 – 20 տարուան այս հսկայական աշխատանքին անակնկալներն ալ հաշուելով, գումարը կը հասցնեն մինչեւ հինգ հարիւր միլիոն Ֆրանքի: Միջազգային դրամատունը արդէն իսկ յանձն առած է 200 միլիոն տոլար տրամադրել, սկզբնական ծախքերուն համար:

Այս ամբարտակը Եգիպտոսի, բայց մանաւանդ իր վարչապետ Նասրի առջեւ հարց կը դնէ թէ ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ նիւթական եւ արհեստագիտական օժանդակութիւն ստանալ Արեւմուտքէն, առանց լուծի տակ մտնելու և առանց կրկնելու այն պատմութիւնը որ 1882ին պարտքի տակ ձգեց Եգիպտոսը եւ յանդեցաւ բրիտանական գրաւման:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (148)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Հիլմիի կախաղանը տապալած էր եւ մահապարտը իր կառափնատին հետ գետին գլորած:

Չորս կողմէ կը պոռային.

— Մահը չէ եկեր տակաւին:

— Աստուծոյ գործը նայեցէք:

Այս տեսարանին ականատեսները այսպէս կ'աղաղակէին եւ սուր ճիչ մը կը տարածուէր բազմութեան վրայ:

Հիլմի պէյ, դէմքը արիւնլուայ գետին ինկած, երեսի վրայ պառկած էր իր տապալած կախաղանին հետ: Դահիճը եւ օգնականները անմիջապէս փութացին իր մօտ, դէմքին արիւնը սրբեցին, նոր չուանի մը հագցուցին եւ կախաղանը շտկելով եւ վերահաստատելով՝ անգամ մը եւս կախեցին Հիլմի պէյը: Ան ուշակորոյս էր արդէն եւ մահը վերջակէտը դրաւ այս արիւնոտ արարողութիւններուն:

Չորս մահապարտներուն դիակները չցուցադրուեցան մինչեւ կէսօր, ինչպէս սովոր էր ընել բոլոր չարագործներուն: 25 օգոստոսի այդ առտուն, ժամը 7ին, դիակները աճապարանքով վար առնուեցան կախաղաններէն եւ անծանօթ տեղ մը տարուելով թաղուեցան:

Հաշուեյարդարը լրացաւ այս կերպով, անոնք որ օրէնք եւ արդարութիւն կը բաշխէին անցեալին մէջ իրենց իշխանաւորի աթոռներէն, անդարձ բաժնուեցան տարբեր արդարութեամբ մը:

ԱՏԵԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՍՊԱՆՆԵՑ ՀԱԼԻՏ ՓԱՇԱՆ

Բոլոր այդ դատավարութիւններէն, կախաղաններէն եւ արիւնոտ դաւադրութիւններէն առաջ, իբրեւ լրացուցիչ դէպք ամփոփ գիծերով կուտանք ոչ նուազ արիւնոտ այն դէպքը, որուն հերոսը հանդիսացաւ Անկախութեան Ատեանի նախագահ Ալի Ջեթին Գայա, Ազգ. ժողովի նրբանցքներուն մէջ սպաննելով այն օրերու նշանաւոր Հալիտ փաշան, Հայաստանի պատերազմի գլխաւոր հրամանատարը, Քեազըմ Գարապէքիր փաշայի աջ բազուկը, կրակոտ երեսփոխան – զինուորականը:

Դէպքը տեղի ունեցաւ երեսուն տարի առաջ, այն պահուն ուր Ազգ. Ժողովը կը վիճաբանէր Ազգ. պաշտպանութեան պիւտճէն, եւ յուզումնալից ու ջղագրգիռ մթնոլորտ մը ստեղծուած էր, զինեալ երեսփոխաններու միջեւ խուլ հակամարտութիւններ, հաշիւներ, ատելութիւններ ծագած էին:

Այդ օր, երբ ժողովը կը քննէր պիւտճէն, Արտահանի երեսփոխան Հալիտ փաշա խօսք ուզեց եւ բեմ բարձրանալով, ըսաւ.

— Պէտք է անխտրական ոգի ցոյց տանք անկար զինուորներուն, պատերազմի հաշմանդամներուն հանդէպ: Թշնամիին դէմ քաջաբար կռուող եւ վիրաւորուած ամէն կտրիճ, միեւնոյն վերաբերումին պէտք է առարկայ ըլլայ: Պէյ էֆէնտիներ, ցաւալի է որ դուք այս ոգին ցոյց չէք տար անոնց հանդէպ, միայն անկախութեան պատերազմի անկարները կը վարձատրէք նիւթապէս եւ տարբեր միջոցներով, իսկ միւս պատերազմական անկարները կ'անտեսէք եւ զրկանքի մէջ կը պահէք: Սխալ է աս, կ'առաջարկեմ որ, առանց բացառութեան, բոլոր պատերազմի անկարներուն նիւթական պարգեւ եւ հող բաժնուի:

Հալիտ փաշա հազիւ թէ այս խօսքերը ըսած էր, պոռչտուք մըն է ծայր տուաւ:

— Ոչ, չըլլար, այդքան դրամ չունինք, ելեմուտքը արդէն տկար է, չենք կրնար աւելի ծանրաբեռնել զայն:

Հալիտ փաշա կրակ կտրած էր եւ այս անգամ պոռաց յանձնաժողովի անդամներուն:

— Ձեր խելքը այս բաներուն չի հասնիր, բանէ մը տեղեկութիւն չունիք, ասոնք զինուորական գործեր են: Ձեզի պէս սիվիլները բնաւ պէտք չէ միջամուխ ըլլան...

Հալիտ փաշա զայրացած էր նաեւ ծանօթ երեսփոխան Համտուլլահ Սուպհի պէյի, որ երբ նոյն առաջարկը իրեն ներկայացուած էր, ինչ ինչ դիտողութիւններ ըրած եւ անպատեհութիւններ տեսած էր: Հալիտ փաշա դարձեալ կրակ կտրած ըսած էր Համտուլլահ Սուպհի պէյի.

— Դուն վարժապետ ճառախօս մըն ես, այս գործերուն մի խառնուիր, բեմ ելիր եւ ճառ խօսէ...

Ժողովի յետագայ նիստին, երբ դարձեալ կը քննուէր Ազգ. Պաշտպանութեան ելեմտացոյցը, Հալիտ փաշա ամբողջովին կորսնցուց իր պաղարիւնը եւ գայրոյթէն կաս-կարմիր կտրեցաւ, երբ երեսփոխաններէն Մուամմէր պէյ հետեւեալ յայտարարութիւնները կ'ընէր.

— Բանակի ծախքերը պիտի կրճատենք, ես կը պնդեմ որ այս բանը կրնանք ընել: Ստիպուած ենք գեղչել այդ ծախքերը: Գիտեմ թէ ինչ վտանգ կը սպառնայ մեզի:

(Շար.)

չին Արեւելքի պետութեան մը Ուաշինկթընի դեսպանատան կողմէ՝ նոյն պետութեան Փարիզի դեսպանատան։ Կ'ըսուի թէ վաւերագիրները պատկերազարդ գրութիւններ կը պարունակեն «Ալժերիոյ մէջ գործուած ֆրանսական խստութեանց մասին»։

✕ Օտար մամուլը լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի Ալժերիոյ կացութեան եւ Ֆրանսայի կատարելիք ձեռնարկներուն։ Ամերիկեան մեծ օրաթերթը, «Ն. Ե. Թայմզ» դիտել կու տայ թէ «Ֆրանսացիները գերի են իրենց պատմութեան, աւանդութեանց եւ կենցաղին, ինչպէս մենք բոլորս։ Անոնք միշտ կեդրոնաձիգ կառավարութիւններ ունեցած են»։ Յետոյ կը բացատրէ թէ անկարելի չէ ելք մը գտնել Ալժերիոյ համար, բայց անհրաժեշտ է դերադոյն ճիգ մը փորձել։

Գերմանական թերթ մը դիտել կու տայ թէ «Ֆրանսա արեւմտեան Եւրոպայի աֆրիկեան դիրքը կը պաշտպանէ։ Եթէ այս ճակատամարտը կորսնցնէ, միայն ֆրանսական կենսական դիրք մը չէ որ պիտի կորսուի, այլ Արեւմուտքի մէկ դիրքը։ Ալժերիոյ կորուստէն ետք, Աֆրիկէի գաղթավայրերը շատ չանցած պիտի խլուին»։ Եւ յաջողութիւն կը մաղթէ ներկայ կառավարութեան։

Զուիցերիոյ թերթերն ալ կը բացատրեն թէ վտանգաւոր է ժամանակ կորսնցնել։ «Ժուռնալ տը Ժընեւ» կը գրէ. — «Հասած է ժամը Ֆրանսայի համար՝ ապացուցանելու թէ ոչ ենթարկուելու, ոչ ալ ձեռնթափ ըլլալու միտք ունի»։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը պիտի չընդդիմանայ, եթէ հրեայ համայնքը ուզէ աստուածաբանական ճեմարան մը հաստատել։ Խ. Միութեան մէջ կան տասը օրթոտոքս, երկու հռոմէական եւ մէկ իսլամական դպրանոցներ։ (Հայաստան ալ ունի Էջմիածնի ճեմարանը)։

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց աւելցնել կամաւոր զինուորներու ռոճիկը, զօրացնելու համար զինեալ ուժերը։ Յաւելման գումարը պիտի ըլլայ 67 միլիոն ոսկի։

ՆԱԽՈՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ Վենսան Օրիոլ, որ Մոսկուա գացած է իր կնոջը հետ, առջի օր ընդունուեցաւ Կրեմլինի պալատին մէջ, մարեշալ Վորոշիլովի կողմէ։ Ընդունելութեան ներկայ էին նաեւ ֆրանսական դեսպանը եւ Մոսկուայի քաղաքապետը։ Պ. Օրիոլ մաղթեց որ «աշխարհի բոլոր քաղաքապետները աւելի լաւ ճանչնան իրար»։ Յետոյ պտոյտ մը կատարեց քաղաքին մէջ։

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ հատուցում պիտի ստանայ Օր. Ռընէ Լաֆիթ։ Պոլսոյ զինուորական ատեանը արձակեց օրիորդը, որ ցկեանս թիապարտութեան դատապարտուած էր 1945ին, իբրեւ գործակից։ Ատեանը միեւնոյն ատեն վճռեց որ պետութիւնը մէկ միլիոն ֆրանք վճարէ օրիորդին, իբրեւ բարոյական եւ նիւթական հատուցում։

ՔՍԱՆ ՄԻԼԻՈՆ Չինացիներ սպաննուած են կարմիրներու իշխանութեան օրով, համաձայն ամերիկեան աղբիւրներու։ Քսաներեք միլիոն Չինացիներ ալ արգելափակուած են։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժի օգտագործման համար գործակցութիւն պիտի հաստատուի 17 պետութեանց միջեւ։ Մ. Նահանգները եւ Քանատա խոստացած են հում նիւթեր ճարել (իւրանիոմ եւն.)։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին։

ԻՏԱԼԻՈՅ նախագահը, Կրոնքի, ճառ մը խօսելով Մ. Նահանգներու խորհրդարանին մէջ, բացատրեց թէ անհրաժեշտ է վերակազմել արեւմտեան պետութեանց գործակցութիւնը, նոր ձեւեր ստեղծելով։ «Ոչ մէկ ազգ բոլորովին ապահով է, երբ իր դրացիները ապահովութիւն չեն վայելեր ոչ ներսէն, ոչ ալ դուրսէն»։

ՕԴԻՆ ՄԵՂՄԱՑՈՒՄԸ կը շարունակուի։ Մասնագէտներու կարծիքով, Մարտ ամիսը բաղդատաբար մեղմ պիտի անցնի, եթէ նկատի չառնենք սովորական անձրեւները եւ գիշերային սառնամանիքը։ Ութսուն տարիէ ի վեր առաջին անգամ է որ Փետրուար ամիսը այսքան ցուրտ կ'ըլլար, հակառակ ամենօրեայ արեւին։ — Կառավարութիւնը կը շարունակէ միջոցներ ձեռք առնել, գիներու բարձրացումը արգիլելու համար։ Հետապնդում կատարուեցաւ Սէնթ Էթիէնի մէջ, քանի բանջարավաճառներու, մսավաճառներու եւ նպարավաճառներու դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ գիները բարձրացուցած են ապօրինաբար։

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի

Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն։

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Ս. Տօմինիք։

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորներէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արտաշէս Խաչատուրեանի «Հայրենիք»ը եւ Աւետիք Իսահակեանի «Ձմեռն անցաւ», հայ գեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ։ Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ։ Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն։

Սկաուտական եւ գեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ։ Մուտք 300 փրանք

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Ահարոնեան ակումբին մէջ։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Սինեմա Գափիթօլի մէջ, այս կիր. առտու ժամը 8ին

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԼՃԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Վախթանգ Անանեանի «Սեւանի ափին» վէպէն առնուած, հայերէն ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Պ. Լեւոն Պագըրճեան եւ որդին՝ Ալէն, շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, Հ. Մ. Ը. Միութեան վարչութեան, ազգականներու, ընկերներու, բարեկամներու եւ ամէն անոնց, որ անձամբ, նամակով, հեռագրով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝ սիրելի ԷԼԷՆ ՊԱԳԸՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան) կսկծալի մահուան առթիւ։

●

Այրի Տիկին Բ. Մերճանեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Պետոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Պետոյեան, Տէր եւ Տիկին Ասատուրեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին

ԱՆԴՐԷԱՍ ՄԵՐՃԱՆԵԱՆԻ

(Մեծ Նոր Գիւղացի)

մահուան առթիւ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի։

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան, Մարսէյլ։

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը»։

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՊՐԻՒՍԷԼ. — Մըսըրեան, Խաչատուրեան եւ Վարդ Սարաֆեան ընտանիքները կը յայտնեն թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՄՍԸՐԵԱՆԻ
ՏԻԿԻՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
եւ ՌՈՒԲԷՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

յիշատակին։

(Առաջին երկուքը օդանաւի արկածի զոհ գացած էին)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական զոհացուցիչ վճարումով։

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE
57, Rue des Couronnes, Paris 20e
Métro Couronnes ou Pyrénées

⁂

Այր մարդու ժիլէի համար (քոնֆէքսիոն) ձեռնարկուներ։

GRAND DEBIT DEMANDE

Դիմել՝

ROIZIN
67, Rue Caumartin, Paris

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՉՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

STADIUM, 41, Rue des Boulets, Métro Boulets de Montreuil

ԿԱՐՊԻՍ ՉԱՔԱՐԵԱՆ

(ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆ)

Ը Ն Դ Դ Է Մ

ROLLAND FONTAINEի

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ՉԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Պատուակալ նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան

Առաջնակարգ նուագախումբ, գեղարուեստական խնամեալ բաժնին մէջ հայկ. եւ եւրոպական զուարթ յայտագիր

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓՆՏՌՈՒԱԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապահովեցէք ձեր սեղանը, հեռաձայնելով Կարգադիր Յանձնախումբի նախագահ Պ. Վ. Պարկիրճեանի գրասենեակը TAI.55-88 Բարեգործականի կեդրոն TRO. 03-18

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Պարպոթ։ Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ս. ԷԹԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ընկ. Ստեփանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առտու, ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՍԱՐՍԷԼ. — Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ. — Մարտ հինգին։

ՇԱԽԻԼ. — Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ. — Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Մարտ տասնին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Անդամատետրները միասին բերել։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի Պուլ. Օտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս ուրբաթ, ժամը 14.30ին, սովորական վայրը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Երկու տարուան հաշուետուութիւն։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ. — Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օքլէր տը Էսթ, (Փլաս տ'Իթալի)։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառվարենց մասնաճիւղին։

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին

Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

«ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»

(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի։

Երգ՝ Օր. Շաքէ Պէնկեան։

Ներկայ կ'ըլլայ Եւրոպայի քաջի ախոյեան (կէս ծանրութիւն) Գափարանեան։

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստ ուժերուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն. —

Օննիկ Ալթունեան

21, rue Pierre Brosselette, Arnouville

Արամ Երանոսեան

68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին։

Շոգեկառք կար տիւ Նորէն ժամը 2.40, հանրակառք Փորթ տը լա Շափէլէն 268, իջնել վերջին կայարանը։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 3 ՄԱՐՏ
SAMEDI 3 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7619 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3330

ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ Կ'ՈՂՋՈՒՆԵՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

•

ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՐՈԶԸ ԵՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 Փետր. (Յառաջ) — Այս առաւօտ (Կիրակի) կանուխէն, ոտքի վրայ էին Պէյրութի բոլոր հայաշատ թաղերը: Անօրինակ եռուզեռի մը մէջ եւ անզսպելի ոգեւորութեամբ կը լեցուէին կկոցի պէս քաղաքէն Անթիլիաս երթեւեկող օթօպիւսներու մէջ եւ կը փութային կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարը, ուր իր առաջին քարոզը պիտի խօսէր մեր ազգընտիր Հայրապետը՝ Զարեհ Ա. Կաթողիկոս: Տաք ու արեւոտ էր եղանակը: Աւելի տաք ու արեւոտ էին սակայն համաժողովրդական տրամադրութիւնները եւ ուրախութեան պոռթկումները ալիք-ալիք կը ծփային մթնոլորտին մէջ, ժողովրդական ծովածաւալ բազմութեանց վերեւ, թաղերէն ներս, Անթիլիաս տանող ճամբաներուն վրայ, այլ մանաւանդ կաթողիկոսարանի ընդարձակ շրջափակին մէջ:

Որակումի ո՛ր տեսակն ալ ընտրեմ, պիտի չկրնամ պատկերացնել այն աննկարագրելի խանդավառութիւնը, զոր հրճուանքի ու հպարտութեան բոլոր ձեւերով կ'արտայայտէր Տաճարին ներսն ու բակին մէջ համախմբուած տասնեւհինգ հազարնոց բազմութիւնը: Եւ ինչ բազմութիւն, — ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կազմուած երիտասարդներէ եւ երիտասարդուհիներէ, որոնց հետ, նաեւ, միջին ու միջինէն վեր սերունդը, իրենց ընտանիքներով, — ընտրեալ խաւերը Լիբանանի հայութեան, ջախջախիչ մեծամասնութիւնը այս ժողովուրդին, զոր ճգնեցան իբրեւ «ճղճիմ փոքրամասնութիւն» ներկայացնել մինչեւ այսօր, անգերազանցելի կրքոտութեամբ մը:

Այդպէս ներկայացնել ճգնողները հոն ըլլային, աչք ունենային եւ իրենց այդ աչքերով տեսնէին, թէ ով կեցած է մեր սիրելի Կաթողիկոսին ետեւը: Տեսնէին, թէ ժողովուրդ ըսելով ինչ կը հասկնանք մենք: Տեսնէին ու հարկադրուէին յայտարարել, թէ Անթիլիասը ողողած մարդկային հեղեղը համրանքով շատ աւելի մեծ եւ եռանդով շատ աւելի բարձր էր, քան համրանքը այն բազմութեան, որ անցեալ Կիրակի եւս հաւաքուած էր այդ տեղ, լսելու համար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հրաժեշտի քարոզը: Զմոռնանք ըսել, որ նախորդ Կիրակիի բազմութեան մէջ, քանի մը հազարներու կը հասնէր նաեւ մեր բարեկամներուն թիւը. ու քանի մը հազարներու թիւը այն ազգայիններուն, որոնք կողմ չէին եղած այս աղմուկին մէջ, այլ եկած էին այդ օր պարզապէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը տեսնելու համար:

Այսօրուան ցոյցը, Կաթողիկոսարանի շրջափակը եւ Տաճարը ներսով դուրսով ողողած ծովածաւալ բազմութիւնը կազմուած էր բացառաբար մեր զանգուածով:

Առաջին համաժողովրդական, փառահեղ ու հսկայական ցոյցն էր առիկա ի պատիւ մեր նորընտիր Հայրապետին, այլ եւ ի պատասխան այն զզուելի խրադարձութեանց, որոնք ամիսներով զբաղեցուցին մեզ, այս վերջին երկշաբաթեակի ընթացքին ու նաեւ անկէ առաջ, ամիսներով:

Եւ այս ցոյցը՝ դեռ առիթովը Վեհափառի անդրանիկ քարոզին:

Կրնաք երեւակայել, թէ այս զանգուածը ինչպէս պիտի ուռի, մեծնայ ու ծաւալի, երբ մօտ ժամանակէն կատարուի նաեւ կաթողիկոսին հանդիսաւոր օծումը, միեւնոյն Մայր-Տաճարին մէջ:

Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ ժողովուրդը, օծման այդ հանդիսութեանց պիտի մասնակցի՝ մէկ կէտի վրայ կեդրոնացած քսանեւհինգէն երեսուն հազար Հայերով:

Այսօրուան բազմութիւնը, մեր ուժի եւ համրանքի հրապարակային ցուցադրութեան տեսակէտով, առաջին պատասխանն էր դաւադիրներու զինակցութեան:

•

Ժամը 9.45ին, Զարեհ կաթողիկոս եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու առաջնորդութեամբ եւ բազմութեան որոտալից ծափերուն մէջ դուրս եկաւ Վեհարանէն եւ մտաւ Մայր Տաճար:

Ժամը 10ին սկսաւ իր քարոզը, որ բարձրախօսներու միջոցով կը ձայնասփռուէր ամէն կողմ: Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս խօսեցաւ իր ամէնէն իմաստալից քարոզներէն մէկը, որ կը պատշաճէր օրուան եկեղեցական տօնին եւ կացութեան: Այսօր, «Անառակի կիրակին» էր եւ նորընտիր Հայրապետը, այդ առակը բնաբան վերցնելով, ծանրացաւ այն իրողութեան վրայ թէ զղջումը, մարդկային եւ աստուածահաճոյ առաքինութիւն է եւ մարդիկ, իրենց նեղութեան օրերուն մանաւանդ պէտք է ունենան իրենց սխալներուն անդրադառնալու այդ առաքինութիւնը: Հայ. Եկեղեցին տունն է իր բոլոր զաւակներուն, առանց խտրութեան, այլեւ այն բարի հայրը, որ գուրգուրանքով եւ ներողամտութեամբ կը դիմաւորէ իր զղջացող զաւակը: Թիւրիմացութեանց մէջ ինկած զաւակներ ունի այս Եկեղեցին նաեւ այսօր, ունի՝ այդ Եկեղեցւոյն հանդէպ վերապահութիւն ցոյց տուող որդիներ, որոնց տեղը բոլոր պարագաներու տակ, իր հայրական ծոցն է:

Տիրական շեշտով խօսուած այս քարոզը խոր տպաւորութիւն ձգեց ունկնդիր բազմութեանց վրայ:

Քարոզի աւարտումէն քառորդ ժամ անց աւարտեցաւ նաեւ պատարագի արարողութիւնը եւ Զարեհ Ա. այս անգամ, նաեւ Դպրեվանքի երգեցիկ խումբին առաջնորդութեամբ դուրս եկաւ Տաճարէն, Վեհարանի սեմէն օրհնեց ժողովուրդը եւ ապա մտաւ դահլիճէն ներս, ուր եւս տասը րոպէի չափ շարունակուեցան երգեցողութիւնները:

Այդ պահուն, շրջափակը թնդաց որոտընդոստ ծափերով եւ «կեցցէ»ներով, որոնք կ'ուղղուէին՝ ճիշդ այդ րոպէին, Կաթողիկոսարանի մեծ դարպասէն իր ինքնաշարժովը ներս մտնող սուրիական կառավարութեան վարչապետին պաշտօնական ներկայացուցիչ Հանա պէյ Մալէքի, որ յատկապէս կուգար Դամասկոսէն, իր կառավարութեան շնորհաւորութիւնները բերելու համար նորընտիր Վեհափառին:

Երկար պահ մը կարելի չեղաւ զսպել շրջափակին եւ Վեհարանին մէջ խռնուած ժողովուրդին աղաղակող խանդավառութիւնը, որ արաբերէն բացագանչութիւններով կը պոռթկար՝ ի պատիւ թանկագին Սուրիոյ, անոր նոյնքան թանկագին Նախագահին ու կառավարութեան: Շատ ալ տեղին էր ու տրամաբանական ոգեւորութեան այս անզուսպ պոռթկումը, նկատի ունենալով, որ Կաթողիկոսական ընտրութեան այս հարցին մէջ, խափանարարները ամէնէն շատ ցուցուցին սուրիական կառավարութեան դէմը, Հալէպի Գաւառ. Ժողովին «ապօրինութեան» առասպելը մէջտեղ նետելով եւ ատով ալ երկար ատեն զբաղեցնելով բոլոր նախարարական շրջանակները:

Նախագահ Շիւքրի Քուաթլիի շնորհաւորական երկու հեռագիրներէն եւ պետական ուրիշ դէմքերու բազմաթիւ հեռագրական շնորհաւորութիւններէն ետք, սուրիական կառավարութեան ներկայացուցիչին՝ Հանա պէյ Մալէքի այս պաշտօնական այցելութիւնը, անշուշտ պիտի ողջունուէր համաժողովրդական այս հոյակապ արտայայտութեամբ, որ մեծապէս գոհ ձգեց զինքը: Այնքան գոհ ձգեց, որ տասը րոպէ անց, Կաթողիկոսին հետ դուրս եկաւ դահլիճէն, կեցաւ բարձրադիր սեմին վրայ եւ խլացուցիչ ծափերու եւ բացագանչութեանց տեղատարափին տակ ողջունեց բազմահազար ժողովուրդը:

Ապա վերադարձաւ դահլիճ: Այնտեղ, իր ներկայութեան շարունակուեցաւ աջհամբոյրը, որ տեւեց ժամերով:

Հայրապետը, առիթէն օգտուելով, ճաշ մը տուաւ Վեհարանի ճաշասրահին մէջ, ի պատիւ Հանա պէյ Մալէքի եւ այս առթիւ ալ խանդավառ արտայայտութիւններ եղան Սուրիոյ եւ անոր պատուական ժողովուրդին հասցէին:

Սուրիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչը, հետեւեալ արձանագրութիւնը ձգեց կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ. —

« Սուրիական Կառավարութեան Վարչապետ Ն. Վ. Սայիտ պէյ Էլ Ղազիի կողմէ առաքուած՝ Հայոց կաթողիկոսարանը այցելութեանս առթիւ, կը մաղթեմ յաջողութիւն եւ բարգաւաճում այս ազնուական համայնքին, մանաւանդ իշխանութեանը օրով իր հոգեւոր պետ՝ Տ. Զարեհի կաթողիկոսին, տիրական անձնաւորութիւն մը, որ արժանի է ամէն գովեստի եւ գնահատութեան: Իրեն կը մաղթեմ անկեղծ շնորհաւորութիւններ իր ընտրութեան առթիւ եւ հայ համայնքին յառաջդիմութիւն եւ բարգաւաճում՝ իր երջանիկ գահակալութեան տակ»:

Ճիշդ նոյն ժամերուն, Նոր Հաճընի եկեղեցիին մէջ եւ 300 հոգիի ներկայութեան կը պատարագէր Գնէլ վրդ. եւ կը քարոզէր Դերենիկ Եպիսկոպոս, — երկու միաբաններ, որոնք այնքան պատկերիչ եւ ընդվզեցուցիչ դեր մը ունեցան կաթող. ընտրութեան հետ կապուած պատմութեան մէջ եւ որոնք տակաւին չեն հրաժարած իրենց գրգռիչ ընթացքէն, թէեւ դարձած են բոլորովին փետրաթափ: Դերենիկ եպիսկ. քարոզ չէ խօսեր, բնաբան ընտրելով Յիսուսի այն առակը, ուր կ'ըսուի թէ աւազի վրայ շինուած տունը շուտ կը փլի …

Ճիշդ է առակը՝ սուտերով, հայհոյանքներով ու զարշելի արարքներով շինուած այն «տան» համար, որ փլաւ Դերենիկներու եւ Գնէլներու գլխուն, թողլով զիրենք աւազներու եւ փոշիներու մէջ:

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Յ. Գ. — Այսօրուան ժողովրդային հրաշալի ցոյցին իրենց ամբողջական մասնակցութիւնը բերին Հ. Մ. Ը. Մ.-ի սկաուտներն ու Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի արենոյշները, հսկելով կարգապահութեան վրայ եւ կանխելով խճողումները անցքի ճամբուն վրայ:

•

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ

Երուսաղէմի մեր թղթակիցը կը գրէ Փետր. 25 թուականով. —

Մեր գաղութն ալ մեծ ուրախութեամբ լսեց Զարեհ եպիսկ.ի ընտրութիւնը: Հայ Օգնութեան Միութիւնը հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց նորընտիր կաթողիկոսին. —

Հայ. Եկեղեցիին Աթոռին վրայ ուսեալ եւ երիտասարդ արժանաւոր ուժի մը բազմիլը կը քաջալերէ մեր հաւատքը դէպ ի Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին:

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի վարչութիւնն ալ հեռագրեց. —

Հայ Երուսաղէմը կը հրճուի ձեր ընտրութեամբ եւ կը հաւատայ որ Կիլիկ. փառաւոր աթոռը պիտի բարգաւաճի ձեր ազգօգուտ գործունէութեամբ:

× Մինչեւ Մարտ 1ի թերթերը ստացած ենք Միջին Արեւելքէն: Ոչ մէկ լուր՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Երուսաղէմ մեկնումի մասին: Կաթողիկոսը այցելած է Եգիպտոսի վարչապետին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ԹՆՃՈՒԿՆԵՐԸ.— ԱԼԺԵՐԻԱ, ՄԱՐՈՔ, ԹՈՒՆՈՒԶ

•

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԱԾ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջիկայ շաբթու, չորեքշաբթի կամ հինգշաբթի, Ազգ. Ժողովը պիտի քննէ այն օրինագիծը որով կառավարութիւնը մասնաւոր իրաւասութիւններ կը պահանջէ, Ալժերիոյ խնդիրը լուծելու համար: Բուռն վիճաբանութիւններ կը սպասուին այս առթիւ եւ հաւանական է որ ծանր տագնապի մը մատնուի կառավարութիւնը: Կարգ մը խմբակցութիւններ համաձայն չեն դահլիճին քաղաքականութեան եւ աւելի կտրուկ միջոցներ կը պահանջեն: Ուրիշներ, մասնաւորապէս ծայրագոյն ձախը (համայնավար) իրենց բոլոր ուժերը շարժման մէջ դրած են, կռիւը դադրեցնելու եւ խնդիրը բանակցութեամբ լուծելու համար:

Օրինագիծը կը պարունակէ հետեւեալ հիմնական տրամադրութիւնները. —

Ա., Բ. եւ Գ. յօդուածներով կ'առաջարկուի զարկ տալ տնտեսական բարգաւաճման, կանոնաւորել եւ կրճատել արտադրութեան ծախքերը, բարձրացնել ժողովուրդին կենցաղի մակարդակը, տնտեսական եւ ելմտական գործակցութիւն հաստատել մայր երկրին եւ Ալժերիոյ միջեւ: Չորրորդ, հինգերորդ եւ վեցերորդ յօդուածները կը տրամադրեն փութացնել ընկերային յառաջդիմութիւնը, վերակազմել վարչական հաստատութիւնները, ծրագիրներ մշակել եւ վարկեր պահանջել: Այս բոլոր միջոցները պիտի գործադրուին հրամանագիրներով եւ վերջնական պիտի համարուին խորհրդարանին կողմէ, մէկ տարուան ընթացքին: Կառավարութիւնը կրնայ, նախարարական խորհուրդին մշակած հրամանագիրներով եւ Ալժերիոյ նախարարին տեղեկագրին վրայ հիմնուելով Ալժերիոյ մէջ ալ գործադրել մայր երկրին օրէնքները եւ հրամանագիրները:

Կառավարութիւնը շատ լայն իրաւասութիւններ պիտի ունենայ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնելու, ի խնդիր բարեկարգութեան, բնակիչներու եւ ստացուածքներու պաշտպանութեան եւ երկրին ապահովութեան: Արտակարգ իրաւասութեանց յանձնաժողովին կողմէ տեղեկաբեր նշանակուեցաւ ընկերվարական մը, Մոնթալ, 11ի դէմ 23 ձայնով: Չափաւորները ձեռնպահ մնացին, իսկ դէմ քուէարկեցին 11 համայնավար անդամները:

× Տեղական թերթերը բացատրելով Ալժերիոյ երկու հրամանատարներուն հրաժարման պատճառները, գրել կուտան թէ կարծիքի տարբերութիւններ կան վերին հրամանատարութեան եւ կառավարութեան միջեւ, ինչ որ կրնայ տեղի տալ նոր հրաժարումներու: Սպայակոյտին անդամները իրենց յատուկ ծրագիրներ ունին որոնք մշակուած են երկար ատենէ համար:

× Մինչ այս մինչ այն, ապստամբները կը բազմապատկեն իրենց ահաբեկիչ արարքները, վերջին 24 ժամուան ընթացքին 48 ըմբոստներ սպաննուած են Ալժերիոյ մէջ:

× Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, տեսակցութեան մը առթիւ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զինուորական տոկուն միջոցներ ձեռք առնել, երկիրը խաղաղեցնելու համար: Կառավարութիւնը կարճ պայմանաժամ մը պիտի տայ ապստամբներուն որպէսզի զէնքերը վար դնեն: Ցամաքային ուժերէ զատ, նոր օդանաւեր ալ պիտի ղրկուին:

× Անկախ երեսփոխաններու Նախագա–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

*

Անկարելի է չխորհրդածել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութենէն առաջ եւ ընտրութեան ընթացքին տեղի ունեցած կարգ մը դէպքերու շուրջ :

Երեք տարի է որ «Յառաջդիմական» մամուլը Երեւանէն մինչեւ Պէյրութ, Գահիրէ եւ Պոսթըն մէկ նշանախօսք ունէր, թէ Դաշնակցութիւնը դաւեր կը լարէ Անթիլիասի մէջ որպէսզի հակաթոռ սարքէ էջմիածնի դէմ : Այս իմաստով հարիւրաւոր խմբագրականներ, յօդուածներ, թղթակցութիւններ թխեցին եւ իրենց միամիտ ընթերցողները սուտերով կերակրեցին :

Արուեստական աղմուկին հետեւանքով իրական անկուսակցականներն անգամ սկսած էին մտահոգուիլ եւ կը սպասէին որ յանուն խաղաղութեան ընդառաջ երթային էջմիածնի անունով կատարուած խորհրդաւոր առաջարկներուն :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսը դեռ նոր վախճանած էր, երբ «էջմիածին» պարբերականը առանց պատշաճութիւնները, օրինականութիւնները նկատի առնելու, պաշտօնապէս արծարծեց Խադ. արք.ի թեկնածութիւնը :

Յետագային պարզուեցաւ որ մարդոց նպատակը թեկնածուին անձը չէր, այլ էջմիածնի մէջ տեղաւորուած խորհրդային իշխանութիւնը կը պահանջէր որ ընդունուի, թէ այդ նշանակումը իր իրաւունքն է... եւ ոչ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան թեմի եկեղեցական ու աշխարհական պատգամաւորներուն պարտաւորութիւնը :

Այդ ձախողանքէն ետք, ուրիշ անպատուաբեր միջոցի մը դիմուեցաւ : Դեռ երկու տարի առաջ էջմիածինէն վերադարձող եպիսկոպոս մը մտերիմ շրջանակի մէջ յայտարարեց, թէ էջմիածնի մէջ հաստատ որոշուած էր որ սուրիական կառավարութիւնը պիտի լուծէ Հալէպի Հայոց Գաւառ. ժողովը : Երբ արդիւնքի մը չյանգեցան տրուած ժուրճալները, կոմկուսը Հալէպի մէջ փողոցային ցոյցեր կազմակերպեց, որոնց լուսանկարները տպուեցան մինչեւ իսկ Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթին մէջ, դրդիչ թղթակցութիւններով :

Այդ դաւադիր գործունէութիւնը աւելի զգաստութեան հրաւիրեց Սուրիոյ պաշտօնական իշխանութիւնները որոնք տեսան, թէ «բանն ինչումն» էր ու ցանկալի չգտան որ Մոսկուայի գործակալները գրաւէին Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայերու ներքին գործերով :

էջմիածնի նորընտիր Վազգէն Ա. կաթողիկոսին արտասահման այցելութիւնը այնքան արագ եւ խորհրդաւոր ծրագրով, ձախողանք մը եղաւ ամէնէն առաջ սովետական քաղաքականութեան համար :

Միջազգային մամուլի մէջ ամէն օր կը կարդանք, թէ Քորէայի պատերազմէն ի վեր ամէնէն տագնապալի պահը կ՚ապրի Միջին Արեւելքը : Այս տեսակ պահու մը ցաւ է արձանագրել որ Մոսկուան չխնայեց էջմիածնի վարկին եւ իր դեսպաններն ալ ստիպուեցան հրապարակ գալ, որմէ արեւմտեան պետութիւնները դժգոհ մնալու պատճառ մը չունեցան, արաբ պետութիւնները զգաստութեան հրաւիրելու տեսակէտին :

Ահա այս տեսակ քաղաքական, դիւանագիտական բարդ խաղեր կը կազմակերպուին մեր ժողովուրդի գլխուն, այս անգամ հայ բարձրաստիճան եկեղեցականներու միջոցաւ, որոնք իրենց շատ համեստ խելքով դարձած են «քաղաքագէտ» :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Զարեհ Ա. ազգընտիր կաթողիկոս իր առաջին ճառին մէջ յայտարարեց.— «Նախամեծար Մայր Աթոռը եւ Կիլիկիոյ այս Աթոռը լծակիցներ եւ գործակիցներ են, նոյն ժողովուրդին եւ նոյն Աւետարանին ծառայող Աթոռներ են : Մեր Աթոռին կապը պիտի մնայ անքակտելի, հակառակ անոր որ պիտի գտնուին այդ կապը թուլացնել ուզողներ» :

Այսպէս կը հերքուին այն բոլոր զրպարտութիւնները, սուտերը՝ թէ Անթիլիասի մէջ հակաթոռ պիտի ստեղծուի :

Միամիտ չենք եւ գիտենք թէ «Յառաջդիմական» հոսանքը ոչ մէկ պարագայի տակ պիտի հրաժարի իր պոռչտուքէն : Բայց այդ տարրը զանցառելի քանակութեան մը վերածուած է այժմ արաբական երկիրներու մէջ, պառակտումի վտանգը անցած է եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը անպայման պիտի զօրանայ եւ բարգաւաճի :

Նոր դէպքերու լոյսին տակ, ժամանակը եկած է որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը եւ Ռամկավար կուսակցութիւնը վերաքննութեան ենթարկեն իրենց հետեւած ուղղութիւնը որմէ միայն վնասներ կրեցին, իսկ օգուտներ քաղեց իրենց գործակից «յառաջդիմական» տարրը :

Ինչ կասկած որ Դաշնակցական մամուլն ալ իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ ստեղծելու համար այդ նոր մթնոլորտը, աւելի քիչ զբաղելով այն վարկաբեկիչ արարքներով որոնք տեղի ունեցան կաթողիկոսական ընտրութեան նախօրէին եւ ընթացքին : Զմոռնանք որ ազգային հոսանքներու միջեւ հակամարտութիւններու խորացումը արեւմտեան երկիրներու մէջ, կը շարունակէ մնալ մարքսիզմի-լենինիզմի հիմնական նպատակը :

Կոչ կ՚ընենք մեր բարձրաստիճան եկեղեցականներուն որ պահելով հանդերձ իրենց կրօնական ու ազգային զգացումները եւ յարգանքը հանդէպ էջմիածնի ու անոր գահակալին, աւելի չծանրացնեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կացութիւնը : Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթը 1956 Փետրուար 26ի թիւով կը գրէ, թէ Վազգէն կաթողիկոս յայտարարած է «Արտասահման մեր այցելութիւնը փութացուցինք որովհետեւ Պոլսոյ Գարեգին պատրիարք, Սիոն եւ Մամբրէ (Գալֆայեան) արք.ներ, Բաբգէն վրդ. եւ ուրիշներ մտահոգութիւն յայտնած էին մեզի Անթիլիասի կաթողիկոսական ընտրութեան շուրջ ստեղծուած խոր տարակարծութեան եւ վտանգի մասին» :

Եթէ ճիշդ են այս վերագրումները, քաղաքական գետնի վրայ կատարեալ արկածախնդրութիւն մը կատարած են, յիշեալ եկեղեցականները, հրաւիրելով Վազգէն Ա. կաթողիկոսը որ միջամտէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան շուրջ ըստեղծուած պայքարին : Եթէ իրենց ունեցածը պարզապէս բարի ցանկութիւն մըն էր, այժմ թող անդրադառնան թէ այդ ցանկութիւնը զուգադիպելով քաղաքական բարդ խաղերու, վարկաբեկեցին մեր ժողովուրդը արաբական պետութիւններու մօտ :

Մեր երկու կաթողիկոսները, երկու պատրիարքները եւ առաջնորդները թող ուշադրութեամբ կարդան Օրմանեան պատրիարքի «Ազգապատում»ը, Հայոց եկեղեցիի պատմութիւնը՝ եւ զգուշանան իրենց գտնուած երկիրներէն դուրս տարբեր քաղաքական ցանցերու մէջ իյնալէ : Արեւելքի եւ թէ Արեւմուտքի միջեւ քաղաքական խաղերը միշտ պիտի կրկնուին, մեր բարձրաստիճան եկեղեցականները թող քիչ մը թօթափեն իրենց մեծամտութիւնը եւ քաղաքական մարզանքները, այդ պարագային հաւասարապէս պիտի օգտուին Հայոց դարաւոր Եկեղեցին, մեր բազմամաչարչար ժողովուրդը եւ մեր նուիրական հայրենիքը :

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

ԽՄԲ.— «Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը, Անտրէ Փիէռ, հետեւեալ խորհրդակցութիւնները կ՚ընէ բոլշեւիկեան վերջին համագումարին առթիւ, մասնաւորապէս քննելով գրականութեան վերաբերեալ մասը.—

Համայնավար կուսակցութեան Ի. Համագումարին մէջ Ն. Խրուշչեւ կարճ գեկուցում մը տուաւ գրականութեան մասին : Ան խստօրէն քննադատեց թէ գրականութիւնը տակաւին չի տար խորհրդային կեանքի իրական պատկերը, որ շատ աւելի ճոխ է քան ինչ որ գրագէտները կը ներկայացնեն : Խրուշչեւ աւելցուց թէ կարգ մը գրագէտներ կը համակերպին միջակ եւ հապճեպ կերպով գրուած գրականութեան մը : Իսկ Տաճիկիստանի համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը՝ Կավուրով, շատ աւելի յառաջ երթալով յայտարարեց թէ, ժողովուրդը կը զարմանայ որ կարգ մը գրագէտներ շատ կրաւորական դիրք մը բռնած են : Անոնք կա՛մ ոչինչ արտադրեցին վերջին տարիները եւ կամ տարուեցան դէպքերէն : Այս է պատճառը որ իրաւամբ դիտել կուտան թէ «մեր երկիրը օդանաւի արագութեամբ յառաջ կ՚երթայ, իսկ գրագէտները սայլակով կը հետեւին անոր» : Խորհրդային գրականութիւնը շատ աւելի ետ է քան երկրին տնտեսական զարգացումը, եւ բաւարար չափով մէջտեղ չի հաներ սովետական մարդոց կատարած նուաճումները :

Ցանուն Գրողներու Միութեան, քարտուղարը, Ալեքսի Սուրկով, ինքնաքննադատութիւն մը կատարեց : Նախ գնահատեց Խրուշչեւի տուած խրատները : Ընդունեց թէ «շատ մը նոր գիրքերու ընթերցողները դժգոհ են թէ՛ բովանդակութենէն եւ թէ ձեւէն», եւ թէ ներկայ գրականութեան յետամնացութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն թոյլ կապն է զոր ունին «մեծ թիւով գրագէտներ կեանքին, ստեղծագործ գործունէութեան եւ ժողովուրդին հետ : Կեանքն ինքն իսկ ցոյց կուտայ թէ, այն գրագէտը որ կ՚ուզէ խելացի խորհրդատուն դառնալ ընթերցողին, պէտք է առաջին գծին վրայ ըլլայ, իբրեւ համայնավարութիւնը կառուցանող» : Բազմաթիւ գրագէտներ կը նկարագրեն խորհրդային իրականութիւնը իբրեւ վարդագոյն եւ կամ ընդհակառակն կը սեւցնեն եւ կը վարկաբեկեն զայն :

Ուրիշներ կ՚աշխատին լքել արդիականութեան մեծ նիւթերը եւ ապաստանիլ մտերիմ ապրումներու մէջ, բանաստեղծական շունչ մը տալով իրենց «քաղքենի չնչին զգացումներուն», եւ դրամատիկթեան մնացուկները քննադատելու պատրուակին տակ, կը նկարագրեն «Ջերմահալքը» (ակնարկութիւն Իլիա Էհրէնպուրկի նոյնանուն վէպին, որ խստիւ քննադատուեցաւ խորհրդային Գրագէտներու Միութեան Բ. Համագումարին կողմէ) :

Ապա, Սուրկով ձաղկեց քննադատութիւնը, որ երբեմն չափազանց կը գովէ որոշ գիրքեր եւ երբեմն ալ կը քշքշէ առանց պատճառի : Այս առթիւ յիշեց թէ որքան վնասակար եղած էին Սթալինեան մրցանակները, որովհետեւ շատ յաճախ կը վարձատրէին, «յայտնապէս անկատար եւ գեղարուեստական տեսակէտով տկար գործեր» :

Սուրկովի մեղմացումներուն դէմ, Միխայիլ Շոլոխով, ամէնէն օժտուածը ժամանակակից գրագէտներուն, բարեկամաբար մեղադրեց Խրուշչեւը, որ ներողամիտ գտնուած էր այն գրագէտներուն հանդէպ, զորս կ՚ամբաստանէր թէ «թուլցուցած էին կեանքի հետ կապը» եւ բացականչեց,— Ի՞նչպէս կրնան թուլնալ գոյութիւն չունեցող բաներ :

«Բազմաթիւ գրագէտներ երկար ատենէ ի վեր կորսնցուցած են կեանքի հետ կապը եւ կ՚ապրին երանելի խոկումի եւ քնածութեան մը մէջ» : Խորհրդային Գրողներու Միութիւնը իր մէջ կը հաշուէ 3773 անդամներ, բայց անոնց մեծ մասը «մեռեալ հոգիներ» են : Եթէ խորհրդային գրականութիւնը առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ աշխարհի մէջ, իր գեղարուեստական յատկութեանց համար չէ, այլ որովհետեւ կը տարածէ համայնավարութեան անպատելի գաղափարները :

Շոլոխով ցաւ յայտնեց որ Ալեքսի Սուրկով խորհրդային գրականութեան մակարդակը կը դատէ լոյս տեսած գիրքերու թիւէն «փոխանակ ստեղծագործական աշխատանքի մը եւ ըսաւ, թէ բազմաթիւ տաղանդաւոր գրագէտներ գրասենեկային աշխատանքներ կը կատարեն. Արդ, ընթերցողները ճառեր չեն սպասեր իրենցմէ, այլ գիրքեր» : Խազախ գիւղացի զաւակ եւ Դոնի շրջանի ներկայացուցիչը Գերագոյն խորհուրդին, «Խաղաղ Դոն»ի այս հեղինակը դարձեալ խստօրէն արտայայտուեցաւ Մոսկուայի իր պաշտօնակիցներուն հանդէպ, որոնք եղբայրութեան եւ գրական տաճարի մը մէջ կ՚ապրին, հեռու իրական կեանքէ : Ան մեղադրեց զանոնք նաեւ թէ կ՚ապրին «ախտաւոր եռանկիւնի մը մէջ» Մոսկուա, տաչա (իրենց ամառանոցը) եւ ջերմուկներու հանգստավայրը» : Եւ հեգնական կերպով յայտարարեց.— Նոր

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ անգամ մէկը, շատ մօտիկից անցնելիս, կարծես մի խօսք նետեց : Հաջի աղան թէեւ չհասկացաւ, բայց զգաց թէ այդ խօսքը ինչ որ կշտամբանքի շեշտ էր կրում իր հասցէին :

Հաջի աղան վերջապէս հասաւ տան դուռը : Ըստ տարիների սովորութեան, կանգ չառաւ դրան առաջ եւ սիկարէթ չփաթաթեց, այլ ուղիղ թակեց դուռը : Ըստ տարիների սովորութեան, նա պէտք էր թակէր երեք անգամ, բայց թակեց երեք անգամից աւելի. մի գործողութիւն, որ կատարուեց անգիտակցօրէն, իբրեւ արդիւնք ջղային տրամադրութեան :

Երբ դուռը թակուեց երեք անգամից աւելի, Մեմիկ խաթունը կարեւորութիւն չընծայեց. քանի որ չէր կարող Հաջի աղան լինել, մի քիչ ուշ էլ կարող էր բաց անել, բայց Հաջի աղան դրսում ապշեց եւ մինչեւ անգամ սարսափեց :

— Ի՞նչ է եղել, որ դուռն էլ չեն բանար, շշնջաց նա, եւ անհամբերութեամբ եւ իրեն համար անսովոր անձկութեամբ, նորից թակեց :

— Էն ո՞վ է, քա, սրտնեղեց Մեմիկ խաթունը եւ դանդաղօրէն շարժուեց դուռը բաց անելու :

Երբ Մեմիկ խաթունը տեսաւ Հաջի աղային, ապշութեամբ ճչաց .

— Քա՞, Հաջաղա՛...

Հաջի աղան եւս ապշեց եւ աճապարանքով, կարծես դրսից մէկը հրէր, ընկաւ ներս :

— Մեմի՞կ :

Ձայնը Հաջի աղայինը չէր, կորցրել էր բնական շեշտը, դողում էր :

Մեմիկ խաթունի լեզուն էլ փաթաթուեց, չկարողացաւ անմիջապէս պատասխանել եւ Հաջու կռնակը տալով պատին, ապուշացած աչքերով քարացաւ :

Այր ու կին երկար իրար երես նայեցին, կարծես ուզում էին իրար ճանաչել :

— Գնա, վեր գնա, յանկարծ շշնջաց Մեմիկ խաթունը :

Հաջի աղան, դողդոջուն բայց արագ քայլերով վեր բարձրացաւ, կարծելով թէ՝ ինչ որ պատահել է, այնտեղ պիտի տեսնի. բայց սենեակում ոչինչ կար, ամէն օրուայ սենեակը, ամէն ինչ իր տեղում :

Մի քիչ հանգստացաւ, եւ նստելով անկիւնը դրուած եւ արեւելեան զարդերով ծածկուած «Թախտ»ի վրայ, սպասեց, որ ըստ տարիների սովորութեան, կինը բերի «սինի»ն, վրան յիսուն կրամ օղի եւ մի պնակ թթու :

Բաւական սպասեց : Կինը չերեւաց :

— Ջանըմ, բան մի կայ, ասաց Հաջի աղան մտքում եւ մօտենալով սենեակի դըռանը, կանչեց .

— Մեմիկ ....

Մեմիկ խաթունը երեւաց սանդուխների վրայ՝ սինին ձեռքը

Ըստ տարիների սովորութեան, Մեմիկ խաթունը պէտք է նստէր Հաջի աղայի կողքին եւ օրուայ առեւտրի մասին մի պատմութիւն լսէր : Նստեց, բայց Հաջի աղան, հակառակ տարիների սովորութեան, չպատմեց : Յանկարծ ջղային թակեցին տան դուռը :

Մեմիկ խաթունն անմիջապէս ցատկեց եւ գնաց դուռը բաց անելու : Նա լսեց որ Հաջի աղան ինքնիրեն ասաց .

— Անայիբ...

Մեմիկ խաթունը դուռը բաց արաւ եւ հազիւ կարողացաւ գրկել իր աղջկան, որ լալով ընկաւ մօր գիրկը եւ բացականչեց .

— Մարիկ, չլսէի բարով ...

Պարզ էր որ աղջիկը եւս լսել էր հօր մասին եղած բամբասանք եւ վազել էր մօրը մօտ :

Մայր ու աղջիկ, գրկելով իրար, լաց եղան :

Հաջի աղան լսեց լացի ձայնը, լսեց եւ սպասեց, բայց երբ տեսաւ որ ողբը չի դադարում, ինքն էլ իջաւ ներքեւ :

Մայր ու աղջիկ ապշեցին տեսնելով նրան, որովհետեւ շատ անգամ էր նա լացի ձայն լսել, բայց տեղիցը չէր շարժուել :

— Մեմիկ, Մայրանուշ, էս ի՞նչ է, հարցրեց Հաջի աղան խուլ ձայնով :

Մայր ու աղջիկ լռութիւն պահեցին սրբելով արցունքները :

Հաջի աղան ցասումով գոռաց .

— Հը...

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(4) (Շար.)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

●

Նոր շրջանի առաջին լսարանը տեղի ունեցաւ 27 Փետր. երկուշաբթի գիշեր Քաֆէ Քաղէի վերնայարկը։

Նախագահը Պ. Պարամեան բացումը կատարելով յայտարարեց.— «1956 տարեշրջանի առաջին դասախօսութիւնն է որ կունկնդրենք այսօր։

«Դասախօսը՝ Նշան Պէշիկթաշլեան ներկայացնելու պէտք չունիմ։ Ան երգիծաբան ըլլալէ աւելի գրագէտ է եւ այլազան նիւթերու վրայ կ՚աշխատի իբրեւ արուեստագէտ։ Եթէ կարդացած էք վերջին տարիներու «Հայրենիք» ամսագիրը, տեսած էք իր շահեկան ուսումնասիրութիւնը հայ թատրոնի մասին։ Պէշիկթաշլեան կ՚աշխատակցի շատ մը թերթերու։ Քանի մը տասնեակներու կը հասնին իր հեղինակութիւնները»։

Նշան Պէշիկթաշլեան.— Ըսուած՝ է թէ ազգեր կան որոնք ի բնէ տիրապետող են այս կամ այն արուեստին մէջ, մենք Հայերս գրականութեան մէջ տիրապետող եղած ենք, ինչ որ բարեբախտութիւն մըն է մեզի համար, որովհետեւ գրականութիւնը բազմակողմանի լեզու մըն է որ կը պարփակէ իր մէջ շատ մը գեղարուեստներ։ Հայ ազգը տիրապետող եղած է բոլոր արուեստներու մէջ ընդհանրապէս, բայց գրականութեան մէջ գերազանցած է։ Մեր ժողովուրդը արդէն իսկ բանաստեղծ է եւ եթէ այսօր չէ, պատճառը այն է որ իր երկրին մէջ չի գտնուիր, ու հետեւաբար զրկուած է բանաստեղծ ըլլալէ, մինչեւ որ օր մը դառնայ նաեւ Հայ ըլլալէ։

Դասախօսը ապա կարդաց կտորներ իր անտիպ գործերէն. Խաղաղութիւն, Հայուստը չճանչցող կապիկը, Լուրջ լուսանկար մը, Յանուն ընթերցասիրութեան, Մատենի մուրացկանն եւ գրքի գողեր, Հետեւողական կինը, Հայկական մոլութիւն մը, Մեր հայերէնի գիրքերն ու կէտերը, Մարդը եւ ակռան, Պանդուխտ։

Դասախօսը յաջողեցաւ երկու ժամ լարուած պահել ունկնդիրները իր սրամիտ գրութիւններով, որոնց ընթերցումը, ինքնայատուկ ձեւ մը գտնելու իր վարպետութեամբ աւելի տպաւորիչ կը դառնար։

Նախագահի շնորհակալութեան խօսքերէն ետք Լսարանը փակուեցաւ ուշ գիշերին։

Պ. ՊԱՐԹԵՒ

ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ԲԱՆ ՉԷ ՓՈԽՈՒԱԾ

●

Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովին փետր. 25ի նիստին մէջ, երբ կը քննուէր արտաքին գործերու նախարարութեան ելմտացոյցը, Հալէպի ներկայացուցիչը, Ֆահրի Պէլէն խօսք առնելով յայտնեց թէ մեր վարչական մեքենան կը բանի կեդրոնացման եւ «պիւրօքրասի» (ձեւապաշտութիւն) հիմերու վրայ, հետեւաբար մէկ դարէ ի վեր չէ յառաջդիմած։

Իսկ Հուլուսի Թօզպէյօղլու մատնանշեց թէ կիներու առեւտուրը մինչեւ գիւղերը տարածուած է եւ պահանջեց որ ներքին նախարարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ։ Սինեմաներու մէջ շատ վրանրաց շարժանկարներ կը ցուցադրուին, ինչ որ բարոյականի անկման պատճառ կ՚ըլլայ։ Պահանջեց գրաքննութիւն հաստատել։ Քանի մը երեսփոխաններ բողոքեցին որ Թալապետ. ընտրութեանց ընթացքին ժողովուրդին վրայ ճնշում բանեցուցեր են։

Ներքին նախարարը հերքեց այս վերագրումը, պատասխանելով ճառախօսներուն, ապա սկսաւ արտաքին նախարարութեան ելմտացոյցին քննութիւնը։

Առաջին խօսողը եղաւ Հալէպի ընդհ. փոխ քարտուղար Թուրկութ Կէօլէ, որ շօշափեց Կիպրոսի հարցը ու յոյս յայտնեց թէ Անգլիա բանաւոր լուծում մը պիտի գտնէ եւ կառավարութենէն ալ պահանջեց տեղեակ պահել ժողովը։

Հիքմէթ Պայուր հետաքրքրական առաջարկ մը ըրաւ.

— Հելլէնները, ըսաւ, ամէն առթիւ բան մը պիտի ուզեն եւ այսպէս օր պիտի գայ որ Կիպրոսը Յունաստանին պիտի կցուի։ Հետեւաբար Թուրք կառավարութիւնը ուրիշ ուղեգիծ մը որդեգրելու է։ Ճիշդ ինչպէս որ Հնդկաստան բաժնուեցաւ Փաքիստանէն, Կիպրոսն ալ երկու մասի բաժնելու է։ Մեր եղերքներուն մօտիկ մասը Թուրքիոյ, միւս մասերն ալ Յունաստանին տալու է։

Դեմոկրատ երեսփոխան Ֆահրի Պէլէն անդրադարձաւ Հելլէններուն եւ մեր միջեւ տեղի ունեցած անցուդարձերուն եւ խստիւ քննադատեց Հելլէնները, որոնք Իսթանպուլի յայն հայրենակիցներուն հովանաւորողի դերքը առած են։ Ուրիշ մը շեշտեց.

— Կիպրոսի հարցը քանիչորս միլիոն Թուրքին ճակատագրին հետ կապ ունեցող դատ մըն է։ Եթէ առենօք Երկոտասան կղզիները Յոյներուն տրուած չըլլային, Կիպրոսի հարց չէր ծագեր. (ձայներ. Ինէօնիւ թող պատասխանէ)։

Հիւրիյէթ կուսակցութեան կողմէ խօսեցաւ Ջիհատ Պապան։ Դժգոհութիւն յայտնեց որ 1955ին գրեթէ արտաքին քաղաքականութիւնը վարած են փոխանորդներ։ Կառավարութիւնը, ըսաւ, շատ սխալ ճամբայ մը բռնած է երբ պաշտպան վիճակ հօշակելով Թուրք թերթերուն չարտօնեց արտատպել օտար մամուլին յօդուածները։

Էպուզիա աւելցուց, թէ նախկին նախարար Զօրլու՝ Ամերիկա գնաց վարկ խնդրելու, բայց չշնորհուեցաւ. շօշափեց նաեւ Պալքանեան եւ Պաղտատի ուխտերն ու Կիպրոսի հարցը եւ խօսքը աւարտեց։

Զօրլու, ինքնապաշտպանութեան համար խօսք առաւ, յայտնեց թէ ութանասուն միլիոնի վարկը հարիւրի բարձրացուած է եւ թէ բանակցութիւնները դեռ կը շարունակուին։ Կիպրոսի հարցն ալ կը շահագրգռէ միայն Անգլիան եւ Թուրքիան ու Յունաստան նախայարձակ ոգիով մը գինքը չշահագրգռող խնդիրներու կը խառնուի։ Եթէ Անգլիա կղզին լքէ, պէտք է Թուրքիոյ յանձնէ, այլապէս Յունաստան մեզ պիտի գտնէ իրեն դէմ։

Արտաքին նախարար Քէօփրիւլիւ բացատրեց թէ Թուրքեւհելլէն յարաբերութեանց ձգտումը հետեւանքն է Կիպրոսի հարցին։ «Հելլէնները յարձակողական դիրք մը բռնած են եւ գէշ լեզու մը կը գործածեն միայն թէ ամբոխավարութեան վիհը գլտորած են։ Յունաստան մեզի քարեր կը նետէ, միայն թէ այդ քարերը մեր գլխուն վրայէ կ՚երթան ՄԱԿին եւ ՆԱԹՕին։ Գալով Սելանիկի ողբերգութեան, Հելլէններն ալ ընդունեցան որ դատական սխալ մը գործած են եւ հարցաքննիչ դատաւորը իր ծանօթ քառասուն էջնոց ամբաստանագիրը ջնջեց։ Կիպրոսը Թուրքիայէն դատ ուրիշ որեւէ երկրի չի կրնար տրուիլ։ Յոյները ամենափոքր իրաւունք մը չունին Կիպրոսի վրայ»։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18»

ՎԻԷՆ.— «Փետրուար 18»ի առթիւ յիշատակի հանդէս մը սարքած էր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, 19 Փետրուարին Օհանջանեան ակումբին մէջ։ Ներկայ էին ընկերներ, համակիրներ եւ Նոր Սերունդի անդամներ Սէնթ Էթիէնէն, Լիոնէն։

Օրուան նախագահը, Օր. Պ. Քիլեան բացումը կատարեց «Մեր Հայրենիք»ով որ երգուեցաւ յոտնկայս։ Արտասանութիւններէ եւ յուզիչ մեներգէ մը վերջ, առաջին խօսքն առաւ, յանուն Վիէնի կոմիտէին, ընկեր Ս. Գալուստեան որ պարզեց Փետրուար18ի ապստամբութեան արժէքը, իբրեւ պոռթկում նորեկ իշխանաւորներու բռնակալութեան դէմ։

Օրուան բանախօսը ընկեր Գ. Փափազեան (Փարիզէն) պարզելով Փետրուար 18ի նախընթաց դէպքերը, շեշտեց.—

— Հայ ժողովուրդը դաժան ու օրհասական պայքարներէ վերջ հազիւ սկսած էր շունչ առնել, երբ ազատ երկինքը նորէն մթնեց, իբրեւ հետեւանք հարաւի եւ հիւսիսի դրացիներուն դաւադրութեան։ Անշուշտ Հայաստանի նորաստեղծ պետութիւնը չէր կրնար դիմադրել ռուսական հսկայ բանակին, մանաւանդ որ ներքին թշնամիներ ալ կը դաւէին։ Եւ ի վերջոյ ստիպուեցաւ իշխանութիւնը յանձնել բոլշեւիկներուն մասնաւոր դաշնագրով մը։

Դժբախտաբար հազիւ իշխանութեան գլուխ անցած, կարմիր իշխանաւորնե սկսան անլուր բարբարոսութիւններ գործել եւ հետեւանքը եղաւ համաժողովրդական ապստամբութիւնը որ լախտի հարուած մը իջեցուց։ Թէեւ պարտուեցանք, բայց Փետրուար 18ի դէպքը անգամ մը եւս հաստատեց թէ հայ ժողովուրդը չի հանդուրժեր որեւէ բռնակալութեան։ Ժամանակները եւ սերունդները կը փոխուին, սակայն Հայրենիքը եւ ազատութեան գաղափարը կը մնան միշտ վառ։

Գեղարուեստական կարճ բաժին մը վերջ որուն մասնակցողները Նոր Սերունդի անդամներն էին, սկսաւ խնջոյքը։ Սեղանապետ ընտրուեցաւ ձեր թղթակիցը։ Հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ երգերով, արտասանութիւններով եւ պարերով։ Ներկաներէն Խ. Տէրպէտեան ակնառու գրուած մը պատմեց Փետր. 18ի օրերէն։ Երեկոյթը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ ատեն։

ԱՐՄԷՆ

ԼՐԱՏՈՒԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Աչոտ Մալաքեանի վերջին շարժանկարը ջերմ ընդունելութիւն գտած է ֆրանսական մամուլին կողմէ։ Այս առթիւ մենք ալ գրութիւն մը հրատարակած էինք Ալէն Փափազեանէ։ Ստորեւ քանի մը կարծիքներ ֆրանսական թերթերէ.—

**

«Բնապաշտութիւնը մեռած չէ։ Զօլայի շունչը արահին վրայ էր անցեալ իրիկուն. Վերնէօյի վերջին ժապաւէնը, քաղուած Սերժ Կրուսարի վէպէն՝ «Անկարելի մարդիկ» աւելի շատ թշուառութեան եւ անբախտութեան ողբերգութիւն մըն է քան վիպական նկարագրութիւն մը։— (Ժան Պարոնէլլի, «Լը Մոնտ»)։

✕ «Ռութիէ»ներու վրայ շարժանկարը կը պակսէր, վերջապէս եղաւ, եւ լաւագոյն ձեւով Անրի Վերնէօյի կողմէ որ առանց աւելորդաբանութիւններու ստորագրած է իր լաւագոյն աշխատանքը— (Ռոպեր Շազալ, Փարի փրէս)։

✕ ... Խղճամիտ աշխատանք մը զոր կատարած է Անրի Վերնէօյ։ Եւ աւելի կը գնահատուի Ժ. Պուայէն որ շարժանկարի վերածած է Սերժ Կրուսարի այս վէպը, քան այս բեմադրիչը (Մալաքեան), ճարտար «թեքնիքէն» եւ որ ինքզինքը լաւ լսել կու տայ ...»։ (Անրի Մանեան, «Լէքր Ֆրանսէզ»)։

✕ «... Բեմադրութեան արժէքները չեն պակսիր եւ դերակատարներն ալ լաւ կը խաղան ...»։— (Ժան Լուի Պորի, Էքսփրէս)։

✕ ... Պէտք է սակայն ըսել ի նպաստ Վերնէօյին որ եթէ գործին նկարագրական մասը ազդու չէ, ամէն պարագայի մէջ շատ ստուգապատ է եւ ինքն իր մէջ կը կազմէ շատ գեղեցիկ իրապաշտական մը»։ Լուի Շովէ (Ֆիկարո)։

✕ «Անրի Վերնէօյ շատ լաւ գիտէ իր արհեստը։ Շատ յաճախ յայտնած է նրբութիւն եւ սրամտութիւն»։ (Անտրէ Լանկ, (Ֆրանս - Սուար)։

Գնահատական բազմաթիւ յօդուածներ լոյս տեսան նաեւ միւս թերթերու մէջ, Օրոր, Քանար - Անշէնէ, Քոմպա, ելն։

գիրքերո՞ւ կը սպասէք։ Բայց ո՞վ պիտի գրէ։ Անո՞նք որ ոչ գիւղացին կը ճանչնան եւ ոչ ալ կոլխոզը։ Կամ անոնք որ միայն իրենց հանդիստով կը զբաղին։ Ներկայիս ընտիր գիրքեր չկան, եւ պիտի չըլլան մօտաւոր ապագային մէջ, եթէ կոռվի բարուքում մը տեղի չունենայ գրականութեան մէջ։ Միայն կուսակցութիւնը կրնայ կատարել այդ փոփոխութիւնները»։

Գրողներու Միութեան Բ. համագումարին, Շոլոխովի դէմ բողոքի ցոյցեր եղած էին մասնաւորաբար գայթակղած էին Ֆրանսացի Արակոնը եւ Էլզա Թրիոլէն։ Այս անգամ ոչ ոք իրեն պատասխանեց, եւ նկատեցին որ Շոլոխովի կծու ճառը շատ հաճելի եղած էր Խրուշչեւին, որ ջերմօրէն ծափահարեց այս վիպասանը, երբ բեմէն վար կ՚իջնէր։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Քանի մը շաբաթէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի Թուրքիոյ կիսամարմար ախոյեանը, Կարպիս Զաքարեան։ Երիտասարդ ախոյեանը քանի մը շաբաթէն Պէյրութ կը մեկնի, ուր մրցում մը ունի ապրիլ 7ին։

Այս շաբաթ իրիկուն կը մրցի Ռոլան Ֆոնթէնի հետ, Սթատիումի մէջ։ Անշուշտ Փարիզի մարզասէր Հայերը պիտի փութան իրենց ներկայութեամբ քաջալերել հայ ախոյեանը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (149)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Բոլոր աշխարհակալները իրենց աչքերը տնկած են մեր նուիրական հողերուն, մեզ կոխկռտելու, ճզմելու, փճացնելու համար առիթի կը սպասեն։ Բայց այս կացութեան մէջ ալ կարելի է բանակի ծախքերը կրճատել։ Այս ալ մէկ բանով կարելի է, բանակը վերածել ժողովրդային բանակի մը։ Այսինքն թէ բանակին զինուորագրական զինանները, պիտոյից ճիւղերը եւ այլ հաստատութիւնները ժողովուրդին թողունք, ան թող վարէ զանոնք։ Այս կերպով ծախքերուն կարեւոր մէկ մասը ժողովուրդին կը վիճակի, եւ լեւմուտքն ալ կը հաւասարակշռուի։

Հալիտ փաշա պոռաց երեսփոխանին.

— Ի՞նչ, բանակը անօթի՞ ձգել կ՚ուզես։ Զինուորութի՞ւնը պիտի մեռցնես։

Հալիտ փաշա բեմ գալով, նոր պահանջ մը դրաւ.

— Պէյ էֆէնտիներ, ես անկար զինուորներուն համար նոր պահանջ մը ունիմ եւ օրինագիծ մըն ալ պատրաստած եմ։ Կ՚առաջարկեմ որ մեր ունեցած պալատներէն մէկը տրամադրենք անկարներուն, որպէսզի հաւաքաբար հոն բնակին եւ իրենց կեանքին մինչեւ վերջը բարօրութեան մէջ ապրին։ Կը պահանջեմ որ անմիջապէս ընդունինք ու վաւերացնենք այս օրինագիծը։

Առարկութիւնները դարձեալ սկսան եւ Աֆիոնի երեսփոխան Ալի պէյ (Չէթինգայա) ըսաւ մասնաւորաբար.

— Փաշա, այդ ըսածդ գիւրաւ կարելի չէ, անկար ռազմիկները չես կրնար բոլորը մէկտեղ բերել։

Հալիտ փաշա սրդողեցաւ ամէնուն հետ։

— Առաջարկներէս ոչ մէկը կ՚ընդունիք, այս ինչ վիճակ է, չեմ կրնար ձեզի հետ խօսիլ։

Տօամը կը սկսէր այս վայրկեանէն ըսկսել։

Օր մը վերջ, 9 Փետրուար 1925 Ազգ. Ժողովին մէջ վիճաբանութեան դրուած էր վարչապետութեան ելմտացոյցը։ Այս միջոցին երեսփոխան Հիւսէյին պէյ Ազգ. Ժողովի նրբանցքին մէջ կը շրջագայէր եւ իրեն համակիր ընկերներուն ստորագրել կու տար իր պատրաստած մէկ բանաձեւը։

Նոյն պահուն հանդիպեցաւ նաեւ Հալիտ փաշային եւ խորհելով որ ան կրնայ ստորագրել իր բանաձեւին տակ, մօտեցաւ փաշային եւ ըսաւ.

— Փաշա, կը հաճի՞ս դուն ալ ստորագրել, շատ շնորհակալ կ՚ըլլամ։

Հալիտ փաշա, որ արդէն ջղայնացած էր, մարդը մէկդի հրելով պատասխանեց.

— Առանց կարդալու, բան մը չեմ կրնար ստորագրել։

Հիւսէյին պէյ գիտել տուաւ.

— Փաշա, պատրաստած առաջարկս քաղաքական կամ զինուորական բան մը չէ, անասնաբուժներու մասին է։

— Ես կոյրկուրայն չեմ ստորագրեր։

— Այդ պարագային, հրամեցէք, կարդացէք։

— Հիմա կարդալու ատեն չունիմ։

— Ստիպողական է, հիմա ժողովին պիտի ներկայացնեմ։

— Է, երկար ըրիր, ժամանակ չունիմ, ըսինք եա։

— Աղէկ, բայց, փաշա, ես ձեր բոլոր բանաձեւերը ստորագրեցի։

— Է, ի՞նչ է եղեր, ստորագրեր ես եղեր, ի՞նչ ըսել կ՚ուզես։

Հիւսէյին պէյ սկսաւ կմկմալ.

— Ոչինչ, բան մը չըսի...։ Միայն չկրցայ հասկնալ թէ ինչո՞ւ կ՚առարկէք այսքան պարզ բանի մը, «խաթրս» կը կոտրէք։

— Ի՞նչ ըսիր, ի՞նչ ըսիր... Վա՞յ, դուն ինծի հրամայել կ՚ուզես։

(Շար.)

հը, Ռոժէ Տիւչէ, յայտարարութիւն մը ուղղելով մամուլին, կը բացատրէ թէ Մարոքը եւ թէ Ափրիկէն պիտի կորսնցնենք, եթէ տեղի տանք աճարենկումնե-րու առջեւ: Ներքին գործերու Նախարարն ալ, Ժիւլպէռ Ժիւլ, յայտարարեց.— «Եթէ մեր յոյսերը ի դերեւ ելլեն, եթէ Ալժերիան կորսնցնենք, Ֆրանսա այլեւս չի կրնար մեծ ազգ մնալ»:

× Կը հաստատուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է Ֆրանսայի եւ Մարոքի հաւաքական յայտարարութեան մասին: Մարոքի ներկայացուցիչները կ՚ուզեն որ երկիրը ազգ. բանակ եւ թէ դեսպաններն ունենայ: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, զեկուցում տալով իրաւասու յանձնաժողովին առջեւ, բացատրեց թէ ներկայ պարագաներուն մէջ կը նախատեսուի բնիկներէ բաղկացեալ բանակ մը Ֆրանսական հրամանատարութեամբ: Անջատօրէն դեսպաններ նշանակելու խնդիրը կը մնայ առկախ:

ԻՐԱՆ Կ՚ԱՐՏԱՔՍԷ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿՑՈՐԴԸ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը արտաքսեց խորհրդային դեսպանատան զինուորական կցորդին օգնականը, Անատոլի Կուզնեցով որ ձերբակալուեցաւ, երբ գաղտնի տեղեկութիւններ կը հաւաքէր Իրանի օդնաւային ուժերէն: Թեհրանի թերթերը կ՚ըսեն թէ երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր առաջին ռուս դիւանագէտն է որ լրտեսութեամբ կ՚ամբաստանուի, թէեւ բազմաթիւ իրանցի համայնավարներ ձերբակալուած են իբրեւ լրտես: Զինուորական կցորդը եւ օդնաւային սպայ Հոգէյն Ռիճայի ձերբակալուեցան մարտ մէկին, մասնաւոր ինքնաշարժի մը մէջ: Պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ թէ դէզ մը վաւերագիրներ գտնուեցան կառքին մէջ: Շատ մը փաստաթուղթեր այնքան գաղտնի են որ կառավարութիւնը չուզեր որեւէ տեղեկութիւն հաղորդել: Զինուորական կցորդը դիւանագիտական նշանակ չունէր իր կառքին վրայ, որ կը պատկանէր բոլշեւիկ առեւտրականի մը:

Այս ձերբակալութենէն ետք, Թեհրանի անթելը ծանր մեղադրանքներ ուղղեց Խ. Միութեան: Ահաւասիկ մէկ – երկու հատուածներ.— «Յանդգնութիւնն ունին գողնալու մեր վաւերագիրները եւ ամէնէն ստորին լրտեսութիւնը կատարելու, հակառակ բարեկամութեան եւ բարի դրացնութեան կանոններուն եւ տակաւին կը պահանջեն որ չէզոք մնանք»:

Թեհրանի խորհրդային դեսպանատունը բողոքեց իր պաշտօնեային ձերբակալութեան դէմ: Իրանի արտաքին նախարարը մերժեց ընդունիլ այդ բողոքը, դիտել տալով թէ Կուզնեցով դիւանագիտական վկայական չունէր ձերբակալուած ատեն եւ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր: Թեհրանի զինուորական հրամանատարը յայտարարեց թէ լրտեսական ցանց մը երեւան հանուած է: Դաւը առաջին անգամ յայտնուած էր Փետր. 26ին, երբ ոստիկանները կասկածելի կառք մը տեսան որ անհետացաւ խճողուած փողոցներուն մէջ: Վերջին լուրերու համաձայն ամբաստանեալը պիտի արտաքսուի անմիջապէս: Իր վրայ գտնուած են լուսանկարներ Իրանի զինուորական դիրքերու մասին:

ՊՈԼՍՈՅ վերջին թղթարերէն կ՚իմանանք թէ քաղաքին Յոյները պիտի փոխանակուին Թրակիոյ Թուրքերուն հետ, եթէ Կիպրոսը Յունաստանի կցուի:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ. Ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, երբ կը քննուէր Սեպտ. վեցի դէպքերուն առթիւ հատուցում տալու օրինագիծը (28 Փետրուար): Ի վերջոյ քուէարկուեցաւ օրէնքը, որուն համաձայն 60 միլիոն լիրա հատուցում պիտի տրուի: Վիճաբանութեանց ատեն բուռն լուտանքներ փոխանակեցին կառավարական եւ ընդդիմադիր երեսփոխանները.— «Անամօթ, անպատիւ, գինով, դասալիք»: Վարչապետը յայտարարեց.— «Եթէ հաստատուի թէ կառավարութիւնը որեւէ կապ ունի այս դէպքերուն հետ, մարդկութենէ ալ կը հրաժարինք»:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Թագաւորը պաշտօնէ արձակեց անգլիացի զօր. Կլուպ փաշան, որ իր բանակին հրամանատարն էր 1939էն ի վեր:

ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐ սպաննեցին Մարոքի առաջին դերասանուհին, Թուրիա Շաուվի, 19 տարեկան, որ մահուան դատապարտուած էր գաղտնի կոմիտէին կողմէ:

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն:

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ Գեր. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի:

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Ս. Տօմինիք:

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորնե-րէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արտաշէս Խաչատուրեանի «Հայրենիք»ը եւ Աւետիք Իսահակեանի «Ձմեռն անցաւ», հայ գեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ: Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ: Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն:

Սկաուտական եւ դեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ: Մուտք 300 ֆրանք

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին

Սալ Մազրնոյ, 88 ռիւ տ՚Օպաներ

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐ-ՎԻՇԵԱՆի մասնակցութեամբ:

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար: Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու:

Միմիայն մէկ ներկայացում

Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 ֆր.:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով:

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE

57, Rue des Couronnes, Paris 20e

Métro Couronnes ou Pyrénées

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի:

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան, Մարսէյլ:

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը»:

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառավարենց մասնաճիւղին:

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին

Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

«ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»

(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը:

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի:

Երգ՝ Օր. Շաքէ Պէնկեան:

Ներկայ կ՚ըլլայ Եւրոպայի քաչի ախոյեան (կէս ծանրութիւն) Գափարանեան:

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստ ուժերուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը նուագախումբով: Ճոխ պիւֆէ

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն.—

Օննիկ Ալթունեան

21, rue Pierre Brosselette, Arnouville

Արամ Երանոսեան

68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին:

Շոգեկառք կայ ժիւ Նորէն ժամը 2.40, Հանրակառք Փօրթ տը լա Շափէլէն 268, իջնել վերջին կայարանը:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Պարպոթ: Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ընկ. Ստեփանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առտու, ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՍԱՐՄԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին:

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին:

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Անդամատետրները միասին բերել:

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օքլէր տը Լիւն, (Փլաս տ՚Իթալի):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Անէթ Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշակ Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէրոյեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Օհան Ջիլճեան եւ զաւակները, ինչպէս եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եղբօրորդւոյն, աներձագին եւ ազգականին՝

ԳԵՂԱՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Կարապետ Տէր Կարապետեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիր. առաւօտ Բամփ. Ֆրէզի Սուրբ Կարապետ եկեղեցին, իրենց դստեր՝ Սեդրակի մահուան յիշատակին:

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Պ. Բիւզանդ Գույումճեան, զաւակներն ու պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի նորոգ հանգուցեալ Տիկին Շահենիկ Գույումճեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

STADIUM, 41, Rue des Boulets, Métro Boulets de Montreuil

ԿԱՐՊԻՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

(ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆ)

Ը Ն Դ Դ Է Մ

ROLLAND FONTAINEի

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՆԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

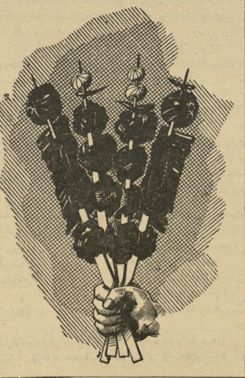

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՋԻԲԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16e

Tél Kle. 25-70

Aut. 84.37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ

ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 4 ՄԱՐՏ
DIMANCHE 4 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7620 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3331

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԵՆ ԿԱՐԴԱՐ

Անմիջական եւ անակնկալ նիւթերու ծանրութեան տակ, հարկադրուեցանք յետաձգել մեր խորհրդածութիւնները՝ այս նիւթի մասին :

Ինչպէս տեսանք, Օր. Մաննիկ Պէրպէրեան այն եզրակացութեան կը յանգէր թէ հասարակութիւնը հայերէն գիրք չի կարդար, որովհետեւ մեր գրողները ամփոփուած են միակ նիւթի մը շուրջ,—«Իր ազգին ահաւոր ողբերգութիւնը» :

— «Այնքան ընդունուած է այդ միակ նիւթին ընդլայնումը որ, նոյն իսկ բնաւ այդ Արհաւիրքը չապրողներ, ուրիշներէն իրենց լսածը կամ երեւակայածը նիւթ կ'ընեն եւ երկար, մանուածապատ, անտանելի վէպերով կ'ողողեն հրապարակը» :

Ճի՞շդ է այս յայտարարութիւնը :

Տարագրութեան երեսուն տարիներու ընթացքին մշակուած գրականութիւնը միայն այս նիւթին շո՞ւրջ ամփոփուած է :

Չունի՞նք ուրիշ հրատարակութիւններ, բոլորովին տարբեր բովանդակութեամբ :

Օր. Պէրպէրեան դիւրաւ կը գտնէ այս հարցումներուն պատասխանը, պրպտելով գրացանկ մը կամ հայկական գրատուն մը հանդիպելով :

Նոյնիսկ այս «Ազգային Ջիղ»ին կամ «Իր ազգին ահաւոր ողբերգութեան» կապուած նիւթերուն մէջ կան այնպիսի ստեղծագործութիւններ, որոնք համամարդկային գրականութիւն են :

Ծնդիրը այն է որ մեր աշխատակիցը տարբեր կը հասկնայ հայերէն գիրք մը կարդալու տրամադրութիւնը :

Իրեն համար այդ ընթերցումը այլեւս «Ներքին հանգստութիւն մը որոնելու միջոց մը չէ (էվազիոն), այլ մշտնջենական խարոյկի մը վրայ այրելու ձեռնարկել» :

Ուրեմն, կարճ կապել «ազգային ջիղ»ը, մշակելու համար «մարդկային ջիղերուն տարողութեան մէջ մնացող գրականութիւն մը» :

Այն ատեն հայերէն գիրքը «պիտի կարդացուէր» :

Անշուշտ հարկ է ժամանակին հետ քալել : Աչք ու ականջ լարել : Պատուհանը լայն բանալ : Նոր հորիզոն փնտռել և նիւթեր քաղել համամարդկային գրականութեան մը համար :

Ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի, կրնանք նոր ներշնչումներ եւ մշակելի նիւթեր գտնել ամէն հորիզոնի տակ :

Բայց, վստա՞հ էք թէ այն ատեն աւելի հաճոյքով պիտի կարդան :

Անողոք իրականութիւնը կ'ըսէ. — Անոնք որ ազգ. դպրոց գացած են եւ կարդալ գրել գիտեն, անոնք անգամ չկամութեամբ կը մօտենան որեւէ հայերէն հրատարակութեան : Շատ չատ՝ լրագիր մը կը կարդան կամ կարդալ կուտան, «աշխրքի բաները» իմանալու համար :

Միջին սերունդն է այս, շատոնց նօս-րացած :

Նորահասները, անոնք որ այստեղ հասակ նետեցին կամ այստեղ ծնած են, ընդհանրապէս հայերէն քերական մը անգամ ձեռք չեն առներ, Եւրոպայի ու Ամերիկայի համայնակուլ ափերուն վրա

Քանի՞ հինգ - երեսուն տարի առաջ, քանի մը գիրքեր հրատարակուեցան Փարիզի մէջ, զուտ գրական եւ, այո՛, համամարդկային :

Մէկ հատը, որ բաւական ցնցում ալ պատճառեց, տպուած էր միայն հինգ հարիւր օրինակ (1929) :

Դեռ նոր փաշիներու տակէն հանեցին մօտ հարիւր օրինակներ, որոնք չեն ծախուած : Եւ դեռ քանինե՛ր այսպէս ...

Անհրաժեշտ է բաց աչքերով տեսնել դառն իրականութիւնը, — միտքերն ու սիրտերը կը սառին օտարութեան խորշակին տակ ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՐՈՔԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՀՌՉԱԿՈՒԵՑԱՒ ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ

ԵՐԿԻՐԸ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԱԶԳ. ԲԱՆԱԿ ԵՒ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Մարտ 2ին ստորագրուեցաւ այն համաքական յայտարարութիւնը որ պաշտօնապէս կը հռչակէ Մարոքի անկախութիւնը :

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ արտաքին գործերու պաշտօնատան ժամացոյց սրահին մէջ : Ֆրանսայի կողմէ յայտարարութիւնն ստորագրեց արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, Մարոքի կողմէ՝ վարչապետը, Սի Պեքայի : Միեւնոյն ատեն ստորագրուեցաւ պայմանագիր մը որ կը ճշդէ Սուլթանին նոր իրաւունքները : Յետոյ Պ. Փինօ յայտարարեց թէ կառավարութեան խորհրդարանին վաւերացման պիտի յանձնէ կնքուած համաձայնութիւնները : Երկու պետութեանց ներկայացուցիչները ձեռք սեղմեցին երկար օրէն : Մարոքի պատուիրակութեան անդամներէն Կերիտա ուրախութեամբ յայտարարեց լրագրողներու. — «Այսուհետեւ Մարոքի բանակցութիւնները պիտի շարունակէ իբրեւ ազատ եւ գերիշխան պետութիւն : Այս առթիւ յանուն մեր պատուիրակութեան. մեծարանքս կը յայտնեմ Ֆրանսայի բոլոր բանադնացներուն, իրենց հասկացողութեան, պարկեշտութեան եւ ճշմարիտ լայնամտութեան համար : Մեր աչքին Ֆրանսան կը մնայ երկիրը ազատութեան եւ ժողովրդապետութեան, այն երկիրը ուր ծնան 1879ի սկզբունքները» :

Հաւաքական յայտարարութիւնը կը հաստատէ թէ՝ «Մարոքի կատարած յառաջդիմութեան հետեւանքով, 1912 մարտ 30ի դաշնագիրը այլեւս չի համապատասխաներ արդի կեանքի պահանջներուն եւ չի կրնար վարել Ֆրանքօ-մարոքեան յարաբերութիւնները : Հետեւաբար, Ֆրանսական Հանրապետութեան կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս կը հաստատէ Մարոքի անկախութեան ճանաչումը — որ մասնաւորապէս կը տրամադրէ ունենալ դեսպանութիւն եւ բանակ մը — ինչպէս եւ կամեցողութիւն՝ յարգելու եւ յարգել տալու Մարոքի հողային ամբողջութիւնը որ երաշխաւորուած է միջազգային դաշնագիրներով :

« Ֆրանսական Հանրապետութեան կառավարութիւնը եւ Ն. Վեհափառութիւն Մարոքի Սուլթանը կը յայտարարեն թէ Փարիզի բանակցութեանց նպատակն է նոր համաձայնութիւններ կնքել որոնք պիտի ճշդեն երկու գերիշխան և հաւասարազօր պետութեանց փոխադարձ կախումը իրենց հասարակաց շահերուն մէջ, պիտի կազմակերպեն իրենց գործակցութիւնը ազատութեան եւ հաւասարութեան հիման վրայ, մանաւանդ պաշտպանութեան, արտաքին յարաբերութեանց, տնտեսութեան եւ մշակոյթի մէջ եւ պիտի երաշխաւորեն Մարոք հաստատուած Ֆրանսացիներուն եւ Ֆրանսա հաստատուած Մարոքցիներուն իրաւունքները եւ ազատութիւնները, համաձայն երկու պետութեանց գերիշխանութեան » :

Յայտարարութիւնը յետոյ կ'ըսէ թէ մինչեւ այս համաձայնութեանց գործադրութիւնը՝ Ֆրանսայի եւ Մարոքի յարաբերութիւնները պիտի հիմնուին ներկայ յայտարարութեան կցուած պայմանագրին վրայ որ կը պարունակէ հետեւեալ տրամադրութիւնները . —

1. Օրէնսդրական իշխանութիւնը գերիշխանօրէն պիտի գործադրուի Սուլթանին կողմէ : Փոխանցման շրջանին մէջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը պիտի տեղեկանայ հրամանագիրներուն եւ դիտողու-

(Շար. ը կարդա՛ Դ. էջ)

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ԽԱՌՆԱԶԱՅՆ ԺԽՈՐԸ

Միջին Արեւելքի թերթերը կը շարունակեն «զգայացունց» լուրեր հրատարակել, Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ կատարուած արարքներու մասին :

Քանի մը տեսարաններ եւս կ'արձանագրեմ, իբրեւ խօսուն շարժանկար խուժանավարական բարքերու :

Պոլսոյ թերթերն անգամ արտակարգ միջոցներ ձեռք առած են, եւ կը թխեն ու կը թխեն : Մթնոլորտ կը ստեղծեն, մանաւոր. թղթակցութիւններով, արտատպումներով, շարք – շարք լուսանկարներով :

Մասնաւորապէս մէկը կոտրած է անպարկեշտութեան եւ ամբոխավարութեան մրցանիշը, և ամէն օր բադ մը կը թռցնէ, կիրքերը գրգռելու համար :

Օր մը գրեց թէ բազմութիւնը «անիծէ, անիծէ՛» կը պոռար, երբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը մեկնէր Լիբանանէն :

Ուրիշ օր մը կը պատմէր թէ արեւմտեան պետութիւնները օգնած են, որպէսզի Դաշնակցութեան թեկնածուն կաթողիկոս ընտրուի :

Առջի օր ամենայն լրբութեամբ կ'աւետէր թէ Սուրիոյ վարչապետը չի ճանչնար նորընտիր կաթողիկոսը, թէ Դամասկոսի կաթող. փոխանորդը, անորակելին Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեան, Հալէպ երթալով գրաւած է ազգ. իշխանութիւնը, (29 Փետրուար) :

Գիտնալով հանդերձ որ, Սուրիոյ ոչ միայն վարչապետը, այլեւ հանրապետութեան նախագահը փութացին ջերմապէս շնորհաւորել Զարեհ Ա. կաթողիկոսը. իսկ վարչապետին՝ մասնաւոր ներկայացուցիչն ալ Անթիլիաս գնաց Փետր. 26ին, կրկնելու համար պաշտօնական շնորհաւորութիւնները :

Անդին, Պէյրութի ռամկավար հրձիգը, «Զարթօնք», լայն բանալով լրբութեան առագաստները, բաց նամակ մը կ'ուղղէ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին եւ շարք մը ցնդաբանութիւններէ վերջ կը հարցնէ .

— « Դուք որ այս երկրին գերագոյն իշխանութիւնն էք, ինչո՞ւ չմիջամտեցիք, ինչո՞ւ ձիդ չըրիք փրկելու համար մեր եկեղեցին, մեր ժողովուրդին միասնականութիւնը, մեր պատիւը » :

Դեռ դա՛ս մըն ալ կուտայ .

— Ի դէպ, հայ ժողովուրդը վիրաւորուած կը զգայ նաեւ անոր համար՝ որ Ամենայն Հայոց Հայրապետին Ձեզի տուած այցելութենէն ետք, փոխադարձ այցելութեամբ չպատուեցիք հայ արժանապատուութիւնը» : (22 Փետր.) :

Նոյն խեղկատակը բաց նամակ մըն ալ ուղղած է նորընտիր կաթողիկոսին, նոյնքան գարշահոտ :

Իսկ Պոլսոյ իր լուսադրարը «երեսուն արծաթ»ի քսութիւն մըն ալ սահեցնելով, նորընտիր կաթողիկոսը կը նկատէ «երկրորդ Կիրակոս քահանայ մը որ Անին ծախեց Բիւզանդացիներուն » :

Կարդացէք եւ տարածեցէք ...

ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԵԾ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ՊԱՏՃԱՌԵՑ ԿԼՈՒՊ ՓԱՇԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Յորդանանի Արաբական Լեգէոնին հրամանատարը, Կլուպ փաշա, որ պաշտօնանկ եղած էր Հիւսէյին Թագաւորին հրամանով, անմիջապէս Լոնտոն վերադարձաւ : Իրեն հետ արձակուած են ուրիշ երկու անգլիացի սպաներ : Ամմանէն կը հեռագրեն թէ զօրավարը մինչեւ օդակայան առաջնորդուեցաւ 16 հրասայլերով :

Պաշտօնանկութեան լուրը մեծ վրդովում պատճառեց Անգլիոյ, որ ամէն տարի 22 միլիոն սթերլին կը վճարէ, քաղաքացին լեգէոնին ծախքերուն համար : Անցեալ յունուարին Սուրիա, Եգիպտոս եւ Սէուտի Արաբիա խոստացած էին տարեկան գումար մը վճարել Յորդանանի, որպէսզի հրաժարի անգլիական նպաստէն : Կը յիշուի թէ աւելի առաջ շատ ծանր խռովութիւններ ծագեցան Ամմանի մէջ, երբ Անգլիա կը փորձէր Պաղտատի Ուխտին կապել Յորդանանը :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Հիւսէյին Թագաւորը անգլիացի սպաներու պաշտօնանկութեան ծանրակշիռ որոշումը տուած է, գոհացնելու համար այն տարրերը որոնք կ'ուզեն բոլորովին ձեռք առնել Արաբական Լեգէոնը : Արդէն իսկ արաբ հրամանատար մը նշանակուած է Կլուպ փաշայի տեղ :

Այս վերջինը, որ 59 տարեկան է, երեսուն տարիէ ի վեր տիրական դեր կը կատարէ Միջին Արեւելքի մէջ : Իւրացուցած է տեղական բարքերը, գիտէ ուղտ նստիլ եւ խարոյկներ վառել անապատին մէջ : Բուն կազմակերպիչն է արաբական լաւագոյն բանակին : Յորդանան հաստատուելէ առաջ ծառայած է ուրիշ արաբական երկիրներու մէջ : Ծայրայեղ ազգայնականները երկար ատենէ ի վեր պայքար կը մղէին իրեն դէմ :

Հիւսէյին Թագաւորը պաշտօնանկութիւնը հաղորդեց անթելի միջոցաւ, իր խօսքն ուղղելով ժողովուրդին եւ բանակին : Պաշտօնանկութեան լուրը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ, ուր կը գտնէր Անգլիոյ արտաքին նախարարը :

Անգլիոյ մէջ շատ ծանր հարուած մը կը նկատեն այս պաշտօնանկութիւնը՝ բրիտանական ազդեցութեան համար : Վարչապետը ստիպողաբար ժողովի հրաւիրեց իրաւասու նախարարները եւ սպայակոյտի պետերը : Ժողովը տեւեց երկու ժամ :

Կլուպ փաշա առասպելական համբաւ կը վայելէր եւ իր 59 տարիներուն 25ը նուիրած էր Արաբական Լեգէոնին կազմակերպութեան : Անգլիա 75 միլիոն սթերլին տրամադրած է այս գործին, երկրորդ աշխարհամարտի դադարումէն ի վեր :

Հիւսէյին Թագաւորը, որ քանի տարեկան է եւ Անգլիոյ մէջ կրթուած, ջերմապէս ծափահարուեցաւ, երբ կը հաղորդէր պաշտօնանկութեան լուրը : Կը վախցուի որ Արաբական Լեգէոնը թօթափելով բրիտանական լուծը, կրնայ նոր սպառնալիք մը դառնալ՝ Իսրայէլ - արաբական ընդհարումի մը համար : Քանի հաղարնոց բանակը ցարդ բարեկարգութիւնը կը պահպանէր սահմանագլուխին վրայ :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը Գահիրէ գտնուած ատեն լուսաբանութիւններ հաղորդեց՝ Պաղտատի դաշինքի մասին, որ քար գայթակղութեան դարձած է : Բացատրեց թէ դաշինքը միայն պաշտպանողական հանդամանք ունի :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի թերթերը կը գրեն թէ վարչապետին այցելած ատեն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը էջմիածին հրաւիրած է գնդ. Կամալ Նասըրը, որ սիրով ընդունած է : (Վարչապետը Մոսկուա հրաւիրուած էր վերջերս) :

Փետրուար 29ին Բարեգործականի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Վազգէն Ա.ի, Հելիոպոլիս Փալասի մէջ :

× Լոնտոնի մեր թղթակիցը հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանայ թէ հեռագրով դիմում կատարուած է Քէնթրպըրիի արքեպիսկոպոսին, որպէսզի միջնորդէ, փութացնելու համար Յորդանանի վիզան, դիւրացնելով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մեկնումը Երուսաղէմ :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Է.

55 տարի առաջ, հայագէտ Ամերիկուհի մը, Օր. Վիվիէն Հոփքինս, Բիւրակն շաբաթաթերթին մէջ (Պոլիս) կը հարցնէր հայ լեզուի մշակներուն.

1·— «Նորավէպ» բառը կը յարգէ՞ հայ լեզուի բառակազմութեան կանոնները :

2·— «Նորավէպ» բառը, եթէ ճիշդ է կազմուած քերականօրէն, գէթ կը համապատասխանէ՞ այն իմաստին՝ որ սահմանուած է իրեն :

Բռնկեցա՛ւ հայ գրական աշխարհը :

Նախ, ապահովաբար, անոր համար որ հարցնողը Ամերիկացի էր, Հայ չէր : Ո՞վ կը պատասխանէ Հայուն հարցումին : Հարցնողը գէթ եպիսկոպո՛ս որ ըլլայ՝ կ'արժէ պատասխանել, կը խորհին մեր մէջ սովորաբար : Բայց երբ Ամերիկացի՛ է, մանաւանդ Ամերիկացի՛, կամ Անգլիացի՛, Գերմանացի՛, օտա՛ր... Իրա՛ր կը հրմշտկէին՝ առաջ պատասխանելու համար :

Երկրորդ, որովհետեւ աղջիկ էր հարցնողը, մի՛ս, որ կը բնակէր Թաթաւլա-Փաշա, ի Կոստանդնուպոլիս :

Առաջին բռնկողը ... Եղիա Տէմիրճիպաշեան :

Այն օրերուն, մեր Եղիան կը գտնուէր Ազգ. Հիւանդանոց : «Իբրեւ հիւանդացտան բնա՛կ մը, որուն անձկայրեաց աչքերը դուռնէն պատուհան ու պատուհանէն դուռը գա՛ն ու գնա՛ն անխափան», երեք նամակ կ'ուղղէ իր «նորաշխարհիկ նորաքեռորդիին», Օր. Վիվիէն Հոփքինսի, բայց փոխանակ խօսելու Նորավէպ բառին կազմութեան մասին, կը խօսի ... ուրի՛շ բաներու մասին՝ յաւիտենապէս նոր :

Այնուհետեւ կարգով հրապարակ կ'ելլեն հայ գրականութեան ջոջերը .— Կ. Իւթիւճեան, Տիգրան Արփիարեան, Գրիգոր Զօհրապ, Ռեթէոս Պէրպէրեան, Յովհ. Գազանճեան, Արտաշէս Յարութիւնեան, Մկրտիչ Աճէմեան, Ենովք Արմէն, Յովհ. Ասպետ, որ, այն օրերուն, կը ստորագրէր Օ. Զիֆթէ - Սարաֆ : Ոմանք չգոհացան մէկ պատասխանով, գրեցին երկու անգամ, երեք անգամ : Շատեր խիստ երկար, մէկ թիւէն միւսը շարունակաբար, թերթօնի ձեւով :

Գաղափար մը տալու համար ստեղծուած հետաքրքրութեան մասին, կը ներկայացնեմ նախ բանաստեղծ Մկրտիչ Աճէմեանի պատասխանը, որ գրուած է ... ոտանաւոր .

ՆՈՐԱՎԷՊԻՆ ՇՈՒՐՋ

Նորավէպին հեշտ ու համեստ պարտէզ
Բառամոլներու եղաւ ասպարէզ ,
Ուր գրչի ջոջեր դէմ առ դէմ ելան՝
Հեղեղանըրման թափեցին ... մելան :
Տարրալուծելով այդ բառին իմաստ՝
Ամէն բանասէր գտորեց իր փաստ,
Աս գոյական է ու այս բայարմատ՝
Ըսաւ ու վճռեց խելքին համեմատ :
Աչէն ու ձախէն գոռում, գոչում, կանչ ,
Աստուա՛ծ իմ, ո՞րչափ խլցուցին ականջ :
Ա՛լ հերիք է, այս նորավէն պայքար
Տիտա՛ր չ'արժեր եւ ոչ մէկ քանքար :
Նորավէպն ունի ձագուկ մը՝ վիպակ ,
Ու թոռ մը՝ վէպիկ(երկուքն ալ տափակ) ,
Դուք ողջերգեցէք վիպակ կամ վէպիկ ,
Բայց նորավէպին պատույն մի՛ դպիք :

22 Մայիս 1901 (Մասիս, 26 Մայիս)

Դժբախտաբար կարելի չեղաւ ինձ ձեռք բերել այն բոլոր թերթերը, ուր երեւցած են վիճողներուն պատասխանները : Բիւրակնէն, ուր սկսաւ վէճը, գտայ մէկ թիւ, Մասիսէն ամբողջը : Բիւզանդիոն կը թուի թէ չէ մասնակցած վէճին, որովհետեւ այս թերթին ամբողջական հաւաքածոյին մէջ գտայ միայն «յետ - գրութիւն» մը Զիֆթէ - Սարաֆէն, արհամարհանքով մը... «յոբելեարարժան» եւ «ծերունազարդ» Կ. Իւթիւճեանի դէմ, (տեսայ թէ «Բիւզանդիոն» եւ «Մասիս» բարեկամ չէին իրարու եւ առիթ կը փնտռէին զիրար խածնելու, — դարը կը փոխուի՝ Հայը չի փոխուիր) : Չգտայ «Արեւելք»ի, «Սուրհանդակ»ի, «Հայրենիք»ի եւ «Մանզումէ»ի 1901 տարին : «Արեւելեան Մամուլ» եւս չէ մասնակցած վէճին :

Ունեցածներս, գլխաւորաբար «Մասիս» եւ մասամբ «Բիւրակն», բաւական են գաղափար մը տալու... աղմուկին մասին : Եթէ Գրիգոր Զօհրապ, իր ծանօթ կնամեծարութեամբ, «ազնիւ օտարուհի» կ'անուանէ վէճը բացող Օր. Վիվիէն Հոփքինսը, կամ եթէ Արտաշէս Յարութիւնեան, իր սովորական բարեկրթութեամբ, հայ լեզուին նպաստ մը գտաւ «հայերէնասէր Ամերիկուհիին լեզուաբանական չարաճճի հետաքրքրութեան մէջ», վերջապէս եթէ Եղիա Տէմիրճիպաշեան փութաց իր համակրանքն արտայայտել «նորաշխարհիկ նորաքեռորդիին», գտնուեցան յօդուածագիրներ ալ, կը գրէ «Մասիս» (1901 Յունիս 2), որոնք «իրենց ապուշ խօսքերով կոտրեցին Ամերիկուհիին սիրտը» :

Այսպէս է վիճաբանելու մեթոդը Հայոց մէջ : Մոռնալ վիճաբանութեան առարկան, չպարզել ընել իրարու կամ զպըրմ, հարուածել, քարկոծել, վիրաւորել, խոցել, անարգել կամ նախատել, մասնաւո՛րապէս, ծածկելու համար իրենց տգիտութիւնը, վստահ թէ կը կլէ ամենայն Հայոց ընթերցող հասարակութիւնը : Ուստի, Նորավէպին այս վիճաբանութեան մէջ՝ պէտք չէ զարմանալ, եթէ մէկը ելաւ գրեց թէ «Եղիային խելապատակէն» ծագած է Նորավէպ բառը, ուրիշ մը ըսաւ թէ «չփացած աղջիկ» մըն է Նորավէպ բառը «տարիքը քանըհինգէն պակաս», մինչ ուրիշ մը հայրութիւնը կու տար Նորայր Բիւզանդացիին, որ սխալ է, իսկ Տիգրան Արփիարեան կը յայտարարէր թէ ինք պատրաստ է «ստանձնելու (բառին) հայրութիւնը կամ կնքահայրութիւնը», եթէ կը մերժեն ուրիշներ : Իւթիւճեան «անիմաստ» բառ որակեց Նորավէպ բառը եւ հեգնեց այն «նորահնար բառերը, որոնք ժամանակէ մը ի վեր կ'երեւան հրապարակին վրայ», կարծես ուզելով հարուածել Զիֆթէ - Սարաֆի նմանօրէն հայրանալու փութկոտութիւնը, զոր կ'ողջունէր Եղիա Տէմիրճիպաշեան, իսկ կը դատապարտէր Նշան Ճիվանեան (Հորոյ) :

Այդ շրջանին, հեռաւոր Կալկաթայէն ձայն կու տայ Մեսրոպ Սեթ ու կը գրէ թէ նորավէպ բառը «գեղուհի մը չէ վեշտասնամեայ», այլ աւելի տարեց, որու ծագումը պէտք է փնտռել «Բազմավէպ»ի մէջ, 1850ական թուականներուն, (հարեւանցի փնտռեցի «Բազմավէպ»ի հաւաքածոներուն մէջ, բայց դիւրին բան չէ բառ մը փնտռել քանի մը հատոր գիրքերու մէջ, — դեռ չգտայ) :

Երբ վիճաբանութիւնը կը շարունակուէր այս ձեւով՝ բառակազմութիւն ու բարեկրթութիւն իրար խառնելով, տպարանական գաղտնիքներու ծանօթ անձ մը յանկարծ ելաւ յայտարարեց թէ գոյութիւն չունի... Միս Վիվիէն Հոփքինս :

Թէ այդ անունով գրողն է... Ենովք Արմէն :

Կանգ առաւ վիճողներուն ճռնչան կառքը նոյնհետայն : Ըսի՝ չէ՞,— Նորավէպի պէս է... նորավէպ բառին պատմութիւնը :

Յաջորդով վիճաբանողներուն տեսակէտները, եւ ի վերջոյ՝ մեր տեսակէտը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

PAUL LÉAUTAUD

●

Ici gît Paul Léautaud
Plus connu : Maurice Boissard ..
Il écrivait et parlait sans fard
Immolant tout à un bon mot
Quand on l'enterra «C'est bien tôt»
Dirent quelqu'uns mais à part
Beaucoup pensèrent «C'est bien tard»

Ֆրանսական գրականութեան ամէնէն ինքնատիպ ներկայացուցիչը մեռաւ անցեալ շաբթու, 84 տարեկանին : Ինք իսկ պատրաստած էր վերի տողերը իբրեւ տապանագիր, եւ կտակով խնդրած որ մարմինը կիզելէ ետք միայն հրապարակէին իր մահուան լուրը : Լրագրական անգաղտնապահութիւն մը պատճառ եղաւ սակայն որ ուրբաթ իրիկուն (Փետրուար 24) տարածուի գոյժը, մինչ մարմինը պիտի կիզուէր յաջորդ օրը :

Եթէ գնահատուած գրագէտ մըն էր ձեռնհաս շրջանակներու մէջ, Լէոթօ ծանօթ չէր ամբոխին : Հաւանաբար ցաւած ալ չըլլար ատոր համար, բայց 1951ին Ռոպեր Մալէ կ'ունենար ձայնասփիւռի վրայ խօսակցութիւններու շարք մը հրապարակէն քաշուած այս գրագէտին հետ, եւ մէկ օրէն միւսը Լէոթօ անունը նոյնքան ծանօթ էր որքան Հոլիւտի դերասանուհի մը : Այս խօսակցութիւններուն համար իրեն առաջարկուած գումարը անգամ (կարծեմ մէկ միլիոն) գայթակղութիւն պատճառած էր իրեն, ինք որ երբեք նուաստացուցիչ չէր նկատեր աղքատութիւնը եւ ապրած էր «չորս սուով առանց տառապելու» :

Լէոթօ բացառիկ տիպար մըն է գրականութեան մէջ, թէեւ շատ գիրք ալ չունի եւ հաւանաբար իր ամէնէն շահեկան գործը ըլլայ իր «Օրագիրը» որուն մեծ մասը անտիպ է :

Լէոթօյի հայրը յուշարար էր Քոմէտի Ֆրանսէզի մէջ, իսկ մայրը լքած էր տունը եւ զաւակը, անոր ծնունդէն քիչ ետքը : Ընտանեկան կեանքի պակասը կամ աւելի ճիշդ անբնական երեւոյթը — պատահած է որ հայրը միաժամանակ եւ համերաշխ ապրի երկու կնոջ հետ — անկասկած ազդած են իր վրայ, թէեւ ինք չընդունիր եւ նոյնիսկ կ'ըսէ թէ այդ բոլորը շատ ալ բնական բաներ են որոնցմէ չէ «տառապած» :

Այս տառապած չըլլալու մղձաւանջը տարօրինակ «քոմփլեքս» մըն է իր մէջ : Ոչ աղքատութիւնը, ոչ մօր մը պակասը, ոչ կնոջ մը սիրոյն բացակայութիւնը կ'ուզէ նկատի առնել : Անշուշտ դժուար է բացատրել այս երեւոյթը եւ նախընտրելի էր որ ինք ալ խորապէս համոզուած ըլլար իր անկեղծութեան, բայց յաճախ սնոբիզմը, ինչպէս հումուրը գգայնութեան տեսակներ են միայն :

Առաջին անգամ Լէոթօ նետուած է գրական աշխարհ իբրեւ թատերական քննադատ Մորիս Պուասար կեղծանունով : Աշխատած է «Մերքիւր տը Ֆրանս»ին մինչեւ 1942 եւ հրատարակած է միայն քանի մը գիրքեր — «Փոքր Բարեկամը», «Սէրեր», հաւաքածոյ մը՝ «Այսօրուան բանաստեղծները», «Սթէնտալ» մը, «Ռեմի տը Կուրմոն» մը եւ ինքնակենսագրութիւն մը, «Ին մեմորիամ» (Ի յիշատակ) : Իր մահէն ետք պիտի հրատարակուին 15 հազար էջ մեքենագիր յուշերը, որոնց մէկ մասը սակայն չեն կրնար լոյս տեսնել առայժմ, քանի որ շատ մը ենթականեր ողջ են տակաւին :

Ինչպէս յայտնի է, իր գործէն աւելի, իր ինքնատիպ անձն էր որ հետաքրքրութիւն կը շարժէր : Լէոթօ կը սիրէր գայթակղեցնել, զարմացնել, բարկացնել կամ վիրաւորել յանդուգն տեսակէտներով որոնց անունը անկեղծութիւն է : Կ'ապրէր Ֆոնթընէի մէջ, տնակ մը որ լեցուած էր բազմաթիւ կատուներով, շուներով, մէկ կապիկով եւ մէկ սագով մը : Իր այդ պարտէզ - գերեզմանին մէջ թաղուած են 130 կատուներ, 26 շուներ, մէկ այծ, մէկ կապիկ, մէկ ագռաւ : Երբ վերջերս յաջողած էին զինքը դարմանելու համար փոխադրել Ռօպենսոն, ուր վերջ գտաւ իր կեանքը, ճակատագրի տարօրինակ խաղով մը կ'ապրէր Շաթօպրիանի տունը, հեղինակ մը զոր կ'ատէր :

Շահեկան են մանաւանդ իր կարծիքները բանաստեղծներու եւ գրագէտներու մասին : Վեռլէնէն միայն քանի մը կտոր կը սիրէ, Վինյի համար կը խոստովանի թէ «Զեմ կրնար հանդուրժել», Մալարմէի համար կ'ըսէ .— «Վերլէնի գերեզմանին վրայ երբ սկսաւ դամբանականը խօսիլ, ըսաւ — «Գերեզմանը կը սիրէ լռութիւնը» եւ խօսեցաւ մէկ ժամ.... իր քերթուածները կը գրէ «Լիթրէին մէջ փնտռելով իր բառերը» : Կը քննադատէ Ժիտի ոճը, կը սիրէ Հայնէն, Ափոլինէռը կը նկատէ իբրեւ վերջին զգայուն բանաստեղծը, բայց Քլոտէլի համար կ'ըսէ — «Կարելի չէ Քլոտելը բանաստեղծ համարել» : Կ'արհամարհէ Փեկի մը որ ըսած է թէ լաւագոյն մահն է մեռնիլ Հայրենիքին համար : «Ո՛չ, ո՛չ, ես չեմ սիրեր հերոսները» : Ժառիէն կ'ընդունի միայն «Իւպիւ Թագաւոր»ը, իսկ գերիրապաշտները բնաւ չի հասկնար եւ կ'ըսէ — «Փորձեցի կարդալ, բայց ոչ գլուխ ունին, ոչ պոչ, բան չեմ հասկնար» :

Կարելի է երկար մէջ - բերումներ կատարել Լէոթօյի այս հետաքրքրական կարծիքներէն որոնք լսուած են քանի մը տարի առաջ ձայնասփիւռի միջոցաւ եւ վերջը հրատարակուած : Երբ իրեն դիտել կու տան թէ գերիրապաշտներուն դէմ իր

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Մայրանուշն սպասում էր, որ մայրը պայթէր եւ ամբողջ մաղձը թափէր հօր գլխին, բայց Մեմիկ խաթունը խոհեմութիւն համարեց առ այժմ ոչինչ չասել եւ տեղն ու տեղը սուտ հնարեց :

— Փեսան Մայրանուշին վրայ հաջեր մաջեր է :

— Աղէկ, մրթմրթաց Հաջի աղան :

Այս մրթմրթոցը մայր ու աղջիկ այնպէս թարգմանեցին, իբր թէ Հաջի աղան հասկացաւ որ սուտ է :

Հաջի աղան շարունակեց .

— Էրիկ մարդ է, կը հաջէ ըլ, կը սիրէ ըլ, մենծ գործ մի դարձընէք . դուն ըլ աղջկանդ «փիթ» մի տար :

— Հաջաղա՞, կչտամբանքով բացագանչեց Մեմիկ խաթունը :

Հաջի աղան, որ սկսել էր վեր բարձրանալ, ետ դարձաւ եւ կտրուկ արտասանեց .

— Էրիկ մարդ է :

Մայր ու աղջիկ լռեցին, որովհետեւ խեղճ փեսան յանցաւոր չէր եւ լաւ որ Հաջի աղան այդպէս էր մտածում, այլապէս կարող էր փեսային բռնել ու անպատուել :

Հաջի աղան վեր բարձրացաւ, դեռ եւս ոտի վրայ մի հատ օղի լցրեց, խմեց եւ մրթմրթաց .

— Հաջեր է... մէկ ըլ կը հաջէ ...

Նստեց :

Մեմիկ խաթունը ժամանակին ճաշը բերեց, բայց ինքը չկերաւ : Հաջի աղան վերադրեց այդ փեսայի վարմունքից առաջացած անտրամադրութեան եւ ոչինչ չասաց . միայն հարցրեց .

— Մայրանուշը գնա՞ց :

— Գնաց :

Մեմիկ խաթունը մի քանի անգամ ուզեց խօսք բաց անել եւ պարզել ամէն ինչ, բայց չհամարձակուեց :

Յանկարծ, լուսամուտի տակ, մի փողոցային տղայ սուր կանչեց .

— Փայլուն...

Մեմիկ խաթունը լսեց, հասկացաւ ու գունատուեց :

Փողոցային տղան նորից կանչեց աւելի սուր ձայնով .

— Աղջի Փայլուն ...

— Մէմիկ խաթունը երկրորդ անգամ լըսելիս, էլ չկարողացաւ համբերել :

— Վույ, անկաճ չունենայի չլսէի, ասաց եւ երեսն ի վար պառկեց գորգի վըրայ :

Հաջի աղան ոչինչ չհասկացաւ, մինչեւ անգամ բառը լաւ չէր լսել . վեր վերցրեց կնոջը, ջուր խմցրեց եւ ասաց .

— Էս ի՞նչ է, բոլորդ ըլ «սարսախցա՞ք» :

Մեմիկ խաթունը լռեց եւ սրբեց արցունքները, ապա բաւական ուժ զգաց վեր կենալու, ընթրիքը հաւաքելու եւ անկողինները փռելու : Հաջի աղան էլ երեկոները շուտ էր պառկում . վեր կացաւ, մի ծունկ աղօթք արաւ եւ քնեց, իսկ Մեմիկ խաթունը երկար աղօթեց : Աղօթելուց յետոյ պառկեց, բայց չքնեց, նստեց անկողնում . ուզում էր իմանալ թէ Հաջի աղան որեւէ բան կը խօսի՞ քնի մէջ : Մէկ հատիկ բառ բաւական էր որ հասնէր հաստատ եզրակացութեան :

Հաճի աղան մինչեւ առաւօտ քնեց առանց խօսելու եւ գրեթէ առանց շարժուելու եւ առաւօտեան էլ ճիշդ ժամին, ըստ տարիների սովորութեան, վեր կացաւ, բայց խանութ գնալուց առաջ, հակառակ տարիների սովորութեան, երկու գաւաթ օղի խմեց : Մեմիկ խաթունը յիշեց, որ իրենց ամուսնութիւնից յետոյ դա մի անգամ էր միայն պատահել, մօտ տասը տարի առաջ եւ դա ունեցել էր իր հզօր պատճառը, որովհետեւ Հաջի աղան լուր էր ստացել, որ Ամերիկայում ապրող իր մէկ հատիկ քոյրը վախճանուել էր :

— Ինչո՞ւ էս օր ըլ խմեց, հարց տուեց Մեմիկ խաթունը իր մտքում, իբրեւ պատասխան իր աչքերի առաջ պատկերացնելով ոսկերիչ Տիգրանի երիտասարդ կինը՝ Փայլունը :

— Պատուած, ասաց մտքում եւ ծայրայեղօրէն չարացած իջաւ ներքեւ, անմիջապէս շալը քաշեց գլխին, եւ պարտէզի դռնից դուրս ելնելով փողոցը, քայլեց դէպի վար :

Նա գաղտնօրէն ուզում էր ստուգել, թէ Հաջի աղան այսօր ո՞ր փողոցով պիտի գնար խանութ :

Հաջի աղան, ըստ տարիների սովորութեան, քայլեց Մէմէդ փաշայի պարտէզի առաջով, Փոքր Աղբիւրի կողքին, Հին Ժամի պատերի տակով, դէպի Մեծ Հրապարակը եւ այնտեղից էլ խանութը :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(5)

(Շար.)

ՄԱԿԱՐ ԵԿՄԱԼԵԱՆ

(Ծննդեան 100ամեակին առթիւ)

●

Հայ երաժշտական արուեստի պայծառ դէմքերէն Մ. Եկմալեան ծնած է Էջմիածին։ Ծնողքը հողագործ արհեստաւոր էր։ Նախնական կրթութիւնըստացած է Էջմիածնի ճեմարանին մէջ, աշակերտելով յայտնի երաժիշտ Նիկողայոս Թաշճեանի։ Եկմալեան այնքան կը հմտանայ հայկական ձայնանիշերով երգելու արուեստին մէջ որ իր ուսուցիչին ղեկավարութեան տակ գծի կ'առնէ շարականները եւ եկեղեցական միւս երգերը, տաղերը, մեղեդիները։

«Ձայնագրեալ Շարական»ին (1086 էջ, գրուած 1875ին) յառաջաբանին մէջ Նիկողայոս Թաշճեան կը գրէ թէ գրքին պատրաստութեան ատեն իրեն օգնած են դպիր Մակար Եկմալեան եւ դպիր Պօղոս վարժապետ Ճէպէճեան Չէնկիլէրցի քաջավարժ աշակերտները։ Աւարտելով ճեմարանը, քանի մը տարի հոն դասաւանդելէն ետք, Փեթերպուրգ կ'երթայ եւ կ'ընդունուի երաժշտանոցի տեսութեան դասարանը։ Իր ուսուցիչներն էին Ն. Ա. Ռիմսկի Կորսակով, Ն. Սոլովեով, Եու. Իոհանսէն։

Յաջողութեամբ աւարտելով երաժշտանոցը, կը ստանայ դովասանական վկայականը, Ա. Գ. Ռուբինշտայնը դաշնակ մը կը նուիրէ։

Մ. Եկմալեան բարեկամ է եղած Զայկովսկիին, Մ. Բալակիրեւի, Ալ. Դմ. Կաստալսկիին։ Այս վերջինը Մոսկուայի երաժշտանոցին մէջ դասատու եղած ատեն յաճախ յիշած է Մ. Եկմալեան եւ մեծ գովասանքով արտայայտուած անոր մասին։

1888ին կ'աւարտէ Փեթերպուրկի երաժշտանոցը, կը վերադառնայ Կովկաս եւ Ներսիսեան դպրոցին մէջ կը ստանձնէ երաժշտութեան, խմբական երգեցողութեան եւ դասարանական երաժշտութեան դասատուի պաշտօնը։

Ներսիսեան դպրոցին մէջ, լաւագոյն երգիչներէն կը կազմակերպէ երգեցիկ խումբ, կը բարձրացնէ երգեցողութեան առարկան, ոչ միայն երգեցիկ խումբին մէջ, այլեւ բոլոր դասարաններուն մէջ։

Մ. Եկմալեանի լաւագոյն աշակերտները իրենց կարգին դարձան երգչախումբերու ղեկավարներ եւ կը տարածէին երգեցողութեան եւ յատկապէս բազմաձայն երգարուեստը Կովկասի բազմաթիւ քաղաքներուն եւ բնակավայրերուն մէջ։ Մ. Եկմալեանի լաւագոյն աշակերտներն են Արմենակ Շահմուրատեան, Տիգրան Նալբանդեան, Ազատ Մանուկեան, Արամ Տէր Յովհաննիսեան, իսկ սկզբնական շրջանին՝ Կոմիտաս եւ Արմ. Տիգրանեան։

Եկմալեանի առաջին ստեղծագործութիւններէն է «Մայիսեան վարդ» երգը, որ բարձր գնահատանքի արժանացած է Փեթերպուրկի երաժշտանոցի գեղարուեստական խորհուրդի կողմէ։ Այս երգը ցարդ գտնուած չէ. պահպանուած են միայն քանի մը հատուածներ։ Իր գործերէն հրատարակուած է «Պատարագի երգեցողութիւնը» (որ սխալմամբ յորջորջուած է «Պատարագ»։ Ճիշդ չէ ըսել թէ Եկմալեան միայն «Պատարագի երգեցողութեան» հեղինակ ներկայացնելու պատճառը այն է, որ հրատարակուած է, իսկ անոր միւս գործերը չեն հրատարակուած, ուստի մոռացութեան մատնուած են։ Մ. Եկմալեանի երաժշտական – մանկավարժական գործունէութիւնը սահմանափակուած է Ներսիսեան դպրոցի պատերու մէջ։ Անոր երգեցիկ խումբը բացի դպրոցէն եւ վանքի Մայր տաճարէն, ոչ մէկ տեղ ելոյթ չէ ունեցած, մինչդեռ, օրինակ, Կարա Մուրզան իր երաժշտական գործունէութիւնը կը տարածէր համերգի սրահներուն մէջ, քաղաքներու թատերական բեմերէն կը հնչէին իր «Ալագեազ – Էջմիածինը», «Զիմ Վլին», «Զարթիր, սիրտ իմ», «Լե - փօ», «Խանում Եաս ջան», «Շուշան» օփերայի հատուածները եւն.։ Ք. Կարա — Մուրզա երաժիշտ քարոզիչ էր բառին ամենալայն իմաստով, իսկ Մ. Եկմալեան, նեղ ակադեմական շրջաններու մէջ պարփակուած երաժիշտ, մանկավարժ։ Մ. Եկմալեանի գրչին կը պատկանին կարգ մը ազգային ժողովրդական երգերու մշակումներ, որոնց կարգին են «Ալ իւ ընկեր» բազմաձայն խմբերգը՝ Սմբատ Շահազիզի խօսքերով։ Այդ բանաստեղծութիւնը գրուած է Ն. Ս. Դոբրոլուբովի «Ես կը մեռնիմ» բանաստեղծութեան ազդեցութեան տակ, Մ. Եկմալեան կը մշակէ և գեղարուեստական բարձր աստիճանի կը հասցնէ «Ոչ փող զարկինք», «Տէր կեցո՛ դՀայս», «Ով դու բարեկամ», «Զէյթունցոց քայլերգը» եւ բազմաթիւ ժողովրդական երգեր, յատկապէս Վարդանանց նուիրուած «Նորահրաշ պսակաւոր»ը եւ վերջապէս պատարագի երգեցողութիւնը եռաձայն եւ քառաձայն խումբերու համար։

Մ. Եկմալեան իր նուիրական ասպարէզէն հեռացաւ 1903ին։ Ծանր հոգեկան հիւանդութիւնը վերջ դրաւ իր կեանքին 1905 Մարտ վեցին։ Իր յօրինած համերգի հնչիւններու տակ, իր աշակերտներու խումբի մասնակցութեամբ հողին աւանդեց։

Մ. Եկմալեանի «Մայիսեան վարդը» մնաց թերաւարտ։ Նոյնը վիճակուեցաւ Կարա-Մուրզայի «Շուշան», Կոմիտասի՝ «Անուշ» եւ «Վարդանանք» օփերաներուն։ Բեմ չտեսաւ նաեւ Եղիշէ Պաղտասարեանի «Անուշ»ը։ Այդ տեսակէտով աւելի բախտաւոր եղան Տ. Չուխաճեան, Ա. Սպենդիարեան եւ Մ. Եկմալեանի աշակերտ Արմ. Տիգրանեան, որոնց օփերաները բեմադրուեցան եւ ներկայացուեցան։ Պէտք է յուսալ որ Մ. Եկմալեանի երաժշտական ժառանգութիւնը մօտ ատենէն կը դառնայ ժողովուրդին սեփականութիւնը։

Մ. ԱՂԱՅԵԱՆ

(Գրական Թերթ, Երեւան)

-ղիրքը շատ բունդբօսիկ է, կը բացատրէ թէ ինք երիտասարդ տղայ մը չէ որ նոր բաներ սկսի սորվիլ եւ թէ չի հաւատար ժիտի անկեղծութեան, երբ ան պատճառ կ'ըլլայ երեւան հանելու Անրի Միշոյի նըման բանաստեղծ մը։ Իրեն համար ժիտ, ինչպէս ժամանակին Տիւհամել, հաշիւը գիտցող մարդիկ էին որ չէին ուզեր նորերու հետ գէշ մարդ ըլլալ ...

Սրամիտ, խելացի, թշնամի հասարակին եւ պայմանադրականին, Փոլ Լէոթօ մեռաւ ինչպէս ապրած էր, — մինակ, որբ ձգելով անուշիկ կատու մը։ Մինչեւ վերջին տարիները կը մերժէր ելեկտրականութիւնը եւ ինքնահոս գրիչը։ Մոմով եւ փետուրէ գրիչով կը գրէր ամէն ինչ։ Արտաքինով անգամ պահած էր ինքնատիպ երեւոյթ մը, ծալ - ծալ տաբատ մը, տարօրինակ պոնէ մը գլխուն վրայ, երկար եւ անընկալապրելի վերարկու մը, առանց մոռնալու շուկայի պայուսակ մը եւ արծաթ գլուխով գաւազան մը։ Ուր որ երթար իր շուրջը կը հաւաքուէին խումբ մը հետաքրքիրներ որոնց մէջ հազիւ մէկ երկու հոգի գիտէին թէ ան Ֆրանսայի ականաւոր գրագէտ մըն է որ ամէնուն վրայ կը խնդայ։

Համաձայն իր կտակին միայն 30 հոգի ներկայ եղան դիակին հրկիզման եւ գերեզմանին վրայ գրուեցաւ միայն, միշտ ըստ իր փափաքին՝ Փոլ Լէոթօ, ֆրանսացի գրագէտ, 1872 - 1956։

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ռ. ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

●

ԽՄԲ.— Անցեալ Յունուար 29ին Լոս Անճելըսի մէջ (Քալիֆորնիա) տօնուեցաւ ընկ. Ռ. Դարբինեանի հանրային եւ հրապարակագրական գործունէութեան յիսնամեակը։

Այս առթիւ մեր խնդակցութիւնը յայտնելով, կ'արտատպենք հետեւեալ տեսութիւնը՝ Հայրենիքի Յունուար 26ի խմբագրականէն։—

Ռ. Դարբինեան մէկն է երէց սերունդի քիչերէն, շատ քիչերէն, որոնք իրենց ամբողջ կեանքը, սկսած երիտասարդ օրերէն, նուիրած են հայ ժողովուրդին, իբրեւ մտաւորական, խմբագիր, գործիչ ու պետական դէմք։

Իբրեւ գաղափարական գործիչ ու դաշնակցական մտաւորական, ան շատ կանուխէն մտած է, գործած ու գրած հայ ժողովուրդի բարօրութեան համար, պայքարած է անոր ազատագրութեան համար, կրելով նաեւ այդ պայքարին անխուսափելի հետեւանքները, — զրկանք, հալածանք, բանտ ու տարագրութիւն։

Ռ. Դարբինեան մտաւորականի տիպարն է, իր լայնախոհութեամբ եւ հետաքրքրութիւններով, իր ազգային, քաղաքական ըմբռնումով ու զարգացումով եւ կուսակցական գաղափարաբանութեամբ։

Անոր կեանքը անցած է, առաւելապէս, հայ գրին ու մամուլին հետ, դեռ ուսանողական տարիներէն, գլխաւորաբար ծառայելով արեւմտահայ մտքին ու մշակոյթին։

Առաջին Մեծ Պատերազմէն առաջ, իբրեւ Պերլինէն թղթակից կամ աշխատակից Պոլսոյ «Ազատամարտ»ին, փնտռուած գրողներէն էր, իր քաղաքական թղթակցութիւններով ու տեսութիւններով։

Նոյն տարիներուն, ուշագրաւ դէմք մը դարձաւ ան, «Ազատամարտ»ի մէջ, իր գրական քննադատութիւններով, օրուան գիրքերուն եւ գրողներուն մասին, արեւելահայ թէ արեւմտահայ. քննադատութիւններ՝ որոնք կը պահեն դեռ իրենց թարմութիւնը՝ մինչեւ այսօր։

Այս ամէնը սկիզբ մը կը կազմէին միայն իր հրապարակագրական գործունէութեան, որ հետզհետէ ընդարձակուած է ու փայլած, նախ՝ Պաքուի մէջ, ուր հրատարակած է շուրջ երկու տարի, «Գործ» մեծածաւալ ամսագիրը, 1917ին, իր շուրջ համախմբելով իր ժամանակին գրող մտաւորականութիւնը, բոլոր հոսանքներէն։

Իր գործունէութեան շրջանակը կ'ընդարձակուի յատկապէս, 1922էն ասդին, կը ծաւալի Ամերիկայի մէջ, ուր իբրեւ գործիչ ու խմբագիր կը հրաւիրուի եւ կը վայելէ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի յաջորդական կ. Կոմիտէներուն անվերապահ վստահութիւնն ու աջակցութիւնը, իր բազմածաւալ այլ բազմօգուտ ձեռնարկներուն համար։

Ստանձնելով «Հայրենիք» օրաթերթի խմբագրութիւնը, շատ չանցած ձեռնարկեց «Հայրենիք» ամսագրի հրատարակութեան, որուն յաջորդեցին անգլերէն հրատարակութիւնները, Շաբաթաթերթը եւ յետոյ Եռամսեան։

Օրաթերթի կողքին, Ամսագիրը կը շարունակուի 34 տարիէ ի վեր, անգլերէն «Ուիքլի»ն՝ 22 տարիէ ի վեր եւ «Արմինիըն Ռիվիու»ն՝ ութ տարիէ ի վեր, ժամացոյցի կանոնաւորութեամբ, միշտ հետաքրքրական ու արժէքաւոր բովանդակութեամբ։

Այս կարեւոր ու այնքան գնահատուած հրատարակութիւնները, որոնց կապուած պիտի մնայ Դարբինեանի անունը, առաջին օրէն իսկ վայելեցին իր գուրգուրանքըն ու իր գաղափարական նուիրումը։

Թերթի մը կամ մէկէ աւելի թերթերու հրատարակութիւնը, հարուստ բովանդակութեամբ, բացառիկ ընդունակութեան հետ կապուած է։ Դարբինեան ունեցաւ այդ ընդունակութիւնը, աւելի ճիշդ՝ տաղանդը, բայց ատոր հետ ունեցաւ շատ աւելի կարեւոր բան մը. գիտցաւ ան, ազնիւ աշխատակիցներ համախմբել իր ձեռնարկներուն շուրջը։ Երէց եւ տաղանդաւոր գրողներուն հետ, ապահովեց երիտասարդներուն աշխատակցութիւնը, մասնաւորաբար Ամսագրին շուրջ, որ հայ գրական - մշակութային դպրոց մը եղաւ, հին տաղանդներուն օգտագործումով եւ նորերու ծլարձակումով։

«Ամսագիր»ը, աննախընթաց, հայ մտքի պատմութեան մէջ, իր ծաւալով ու բովանդակութեամբ, յուշագրութեամբ մասնաւորաբար՝ Հայոց պատմութեան ամէնէն փոթորկալի շրջանէն — Հայկ. Յեղափոխութենէն — պիտի մնայ Հայոց ժամանակակից պատմութեան թանկագին շտեմարան մը, շնորհիւ Ամերիկայի մեր կազմակերպութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ու ընկերներուն, եւ անոնց գործի խմբագիր՝ Դարբինեանի։

Անգլերէն հրատարակութիւնները, Շաբաթաթերթն ու Եռամսեան, նոյնքան կարեւոր, անգլախօս հայ երիտասարդութեան եւ ամերիկեան մտաւորականութեան սահմանուած, Ամսագրին հետ՝ կը լուսաւորեն Դարբինեանի գործունէութիւնը, իր ընտրուած գործակիցներով եւ աշխատակիցներով։

Այս բոլոր ձեռնարկներուն հաստատման ու շարունակութեան մէջ մեծ նշանակութիւն ունեցաւ Դարբինեանի խօսքը, թերթերու էջերէն թէ բեմերէն, ազգային, կուսակցական թէ քաղաքական գետիններու վրայ։

Տարիներու ընթացքին, Դարբինեան հեղինակութիւն մը դարձաւ եւ մնաց, շուրջ քառասուն տարիէ ի վեր եւ այսօր կը յարգուի ոչ միայն իբրեւ փայլուն հրապարակագիր ու քաղաքական հաստատութեամբ գրող մտաւորական մը, այլեւ իբրեւ մարդ, մշակուած միտք, գաղափարական ու բոլորանուէր գործիչ, բարոյական բարձր սկզբունքներով։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

— Ոչ, փաշաս, թօթովեց Հիւսէյին պէյ, դուն այս օրերս քիչ մը ջղայնոտ ես, բարեկամական համարձակութեամբ առաջարկ մը բերի քեզի։ Հրամայե՞լը ուրկէ հանեցիր։

— Զհասկցայ ըսածդ, անգամ մըն ալ ըսէ նայիմ։

— Փաշաս, հանդարտէ, ես յարգանք ունիմ քեզի յանդէպ, չէ՞ս գիտեր, փաշաս...

Հալիտ փաշա ալ բան մտիկ չէր ըներ, եւ խոյացաւ Հիւսէյին պէյի վրայ, կառչեցաւ կոկորդէն, զայն տփելու համար, երբ շուրջէն օգնութեան փութացին եւ զիրենք բաժնեցին, Հալիտ փաշան եւ Հիւսէյին պէյը զատ զատ սենեակներ տանելով։

Նոյն միջոցին, երեք ծանօթ երեսփոխաններ՝ Գըլըճ Ալի, Րաուֆ եւ Սալիհ պէյերը շրջապատած էին Հալիտ փաշան եւ կը ջանային հանդարտեցնել, ողոքել զայն։ Բայց Հալիտ փաշան չէր հանդարտեր ու կը կրկնէր.

— Անպատճառ պիտի սպաննեմ սա Հիւսէյինը, ոխս պիտի առնեմ։

Պահ մը վերջ, ուրիշ երեսփոխաններ ալ ներս մտան սենեակէն եւ փորձեցին շուտով հանդարտեցնել Հալիտ փաշան, որ այս անգամ բոլորովին պայթեցաւ եւ պոռաց.

— Էօֆ, բոլորդ գացէք, կ'աղաչեմ դուրս ելէք, մինակ մնալ կ'ուզեմ.

Բոլորը դուրս ելան ու երբ Պոզոքի երեսփոխան Սալիհ պէյ եւս պիտի ելլէր, Հալիտ փաշա բռնեց զայն, վար դրաւ եւ ըսաւ.

— Դուն մի երթար, Սալիհ, հոս կեցիր, դրան առջեւ հսկէ։ Հիւսէյինը կանչէ, ներս զրկել տուր, ես անոր հաշիւը պիտի մաքրեմ, դուն ալ դրան առջեւ կեցիր եւ մի թողուր որ մարդ ներս մտնէ։

Հալիտ փաշա մտքին մէջ ծրագիր մը պատրաստած էր։ Պահ մը վերջ այն երեւոյթը տուաւ թէ հանդարտած եւ բարկութիւնը անցած է այլեւս, լռիկ մնջիկ ժողովրդասրահ մտաւ եւ յատկապէս Հիւսէյին պէյի ետին նստաւ։ Յետոյ անոր ականջին ի վար ըսաւ.

— Դուրսը Գըլըճ Ալի քեզ կը սպասէ, քեզ տեսնել կ'ուզէ, բան մը պիտի ըսէ եղեր, գնա նայէ թէ ինչ պիտի ըսէ։

Հիւսէյին պէյ միամտաբար՝

— Շատ աղէկ, փաշաս, երթամ ըսելով դուրս ելաւ։ Բայց Հալիտ փաշա անմիջապէս հետեւեցաւ իրեն եւ ինքն ալ դուրս ելաւ։ Միայն թէ խումբ մը երեսփոխաններ, որոնք ուշի ուշով կը հետեւէին առաջին վայրկեանէն Հալիտ փաշայի ընթացքին, կասկածելով եւ մտահոգուելով անոր դուրս ելլելէն, իրենք ալ կամացուկ մը հեռացան սրահէն եւ մտան ժողովին նրբանցքը։

Հոն, նրբանցքին մէջ, այդ խումբ մը երեսփոխանները վրդովումի մատնուեցան, երբ տեսան թէ Հալիտ փաշա նորէն Հիւսէյին պէյի օձիքին կառչած էր, եւ զայն քաշկռտելով դուրս հանել կ'ուզէր.

— Եկուր, դուրս եկուր, հաշիւդ հոն պիտի մաքրեմ, կ'ըսէր։

Հիւսէյին պէյ, դեփ - դեղին եղած, Հալիտ փաշայի ձեռքէն կը ջանար փըրկուիլ եւ կ'ըսէր.

— Փաշաս, ի՞նչ հաշիւ, մէջտեղը հաշիւ չկայ։ Ի՞նչ կայ որ, դուն ինչ որ հրամայես, ան կ'ըլլայ։

Հալիտ փաշա այս անգամ ըսաւ.

— Քանի որ այդպէս է, եկուր քիչ մը դուրս ելլենք։

(Շար.)

Թիւններ կրնայ ըլլալ երբ անոնք առնչութիւն ունին Ֆրանսայի, Ֆրանսացիներու եւ օտարազգիներու շահերուն հետ :

2· Սուլթանը պիտի ունենայ ազգային բանակ մը : Ֆրանսա իր աջակցութիւնը կ'ընծայէ Մարոքի, այդ բանակին կազմութեան համար : Մարոքի ներկայ ֆրանսական բանակին կարգուսարքը անփոփոխ կը մնայ փոխանցման շրջանին ատեն :

3· Ֆրանսական կառավարութեան Մարոքի ներկայացուցիչը պիտի կոչուի մարզպան :

× Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ յայտարարութիւնը որեւէ խօսք չի պարունակեր արեւմտեան Մարոքի մէջ հաստատուած չորս ամերիկեան ռազմական խարիսխներու ապագայի մասին :

× Խառն յանձնախումբ մը պիտի կազմուի Փարիզի կամ Ռապաթի մէջ, մարտ 12էն սկսեալ, քննելու համար մարոքեան բանակի մը կազմութիւնը : Ուրիշ յանձնախումբ մըն ալ պիտի կազմուի Ռապաթի մէջ, մարտ 10ին, քննելու համար իշխանութեան փոխանցման խնդիրը :

Կնքուած համաձայնութեանց մասին տեղեկութիւն տրուեցաւ Սպանիոյ, որուն ենթակայ է Մարոքի մէկ մասը : Սուլթանը կ'ուզէ միացնել թէ այդ մասը եւ թէ Թանճէրի միջազգային շրջանը :

× Ռապաթէն կը հեռագրեն թէ 200 ըմբոստներ, որոնք պահուըտած էին ժայռերու ետին, յանկարծ յարձակեցան ֆրանսական կայարանի մը վրայ, Թազայի մօտ, հարաւային - արեւելեան Մարոքի մէջ : Ութ զինուորներ սպաննուեցան, 11 հոգի վիրաւորուեցան :

× Ինչպէս գրած էինք երէկ, ահաբեկիչներ սպաննած են Մարոքի առաջին օդաչու աղջիկը, Թուրիա Շաուվի, 19 տարեկան : Սպանութիւնը տեղի ունեցած է Քազապլանքայի մէջ, գիշերանց, երբ աղջիկը ժողովի մը կ'երթար : Թէեւ ազգայնական էր, սակայն ծայրայեղներուն աչքէն ինկած էր եւ վերջերս մահուան սպառնալիքներ կը ստանար

× Թունուզի Թոսդ ազգայնական վարիչներէն Սալահ պէն Եուսէֆ, որ ափրիկեան Տրիպոլիս կը գտնուի, տեսակցութեան մը առթիւ անմիջական անկախութիւն պահանջեց իր երկրին համար, ինչպէս եւ ֆրանսական զօրքին պարպումը :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Արտաքին նախարարը, Փինօ, առջի օր ճաշի հրաւիրուած էր Փարիզի անգլեամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան կողմէ : Այս առթիւ ճառ մը խօսելով քննադատեց արեւմտեան երեք մեծ պետութեանց քաղաքականութիւնը : Հաստատեց թէ վարչապետը եւ ինք Մոսկուա հրաւիրուած են պաշտօնապէս. պիտի երթան մայիս 14ին : Բացատրեց թէ Ֆրանսա պիտի փորձէ միջնորդել Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները բարւոքելու համար, թէ Արեւմուտքը պէտք է աւելի ճկուն քաղաքականութեան մը հետեւի, եթէ կ'ուզէ չահիլ պաղ պատերազմը : Գանգատեցաւ թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները հաւաքական քաղաքականութեան մը չեն վարեր Հիւս. Ափրիկէի, Միջին եւ Ծայր. Արեւելքի մէջ :

Ցիշելով Պաղտատի դաշինքը, մասնաւորապէս տրտունջներ յայտնեց Անգլիոյ դէմ : «Եթէ մեր երկրին կարծիքն առած ըլլային Միջին Արեւելքի մասին, մասնաւորապէս Պաղտատի դաշինքին առթիւ, թերեւս խուսափած պիտի ըլլայինք շարք մը արարքներէ որոնց հետեւանքները կրնանք չափել այժմ : Անշուշտ ապահովութեան պէտք ունինք, ինչպէս եւ բանակներու, բայց միշտ զինուորական ուժի մասի՞ն պիտի խօսինք : Ահագին սխալ մը գործեցինք, կարծելով թէ ապահովութեան խնդիրները միայն միջազգային հարցերն են մեզի համար» :

Պ. Փինօ թելադրեց թօթափել «Երկաթեայ վարագոյր»ի մտայնութիւնը եւ հարթել պատուարները, մերձեցում հաստատելու համար ռուս եւ արեւմտեան ժողովուրդներու միջեւ, մշակոյթի եւ առեւտուրի փոխանակութեամբ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍ Հասաւ խորհրդային մասնագէտներու պատուիրակութիւն մը նախագահութեամբ Միլինկովի : Պատուիրակութիւնը միեւնոյն տնտեսական եւ մասնագիտական օգնութիւնը պիտի առաջարկէ Սուրիոյ, ինչպէս ըրաւ Լիբանանի :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11Մարտ : Մէթրօ Քատէ :

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը :

Վարչութիւն

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԷՆ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուներէն. — Պ. Յ. Տապաղեանէ բուրդէ երկու պատմուճան եւ վեց այր մարդու շապիկ, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Ս. Տամլամեանէ ռատիոյի փոստ մը, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Օր. Հ. Թորոսեանէ՝ երկու տուփ հայ երգերու, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Հ. Քէօսէեանէ 5000 ֆր. Աղքատախնամին :

Պ. Ս. Թէրզեանէ երկու հազար, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Տիկին Խաչատուրեանէ հինգ հազար, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Ա. Թոմասեանէ երեք քիլօ նուշ : Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Ա. Գարակիւլեանէ երեսուն քիլօ կաշեղէն, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Տէր եւ Տիկին Ա. Փաշայեանէ քսան քիլօ շաքար, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Կ. Քեպապճեանէ երկու հազար ֆր., Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Տիկին Ս. Լօրէնեանէ երկու հազար ֆր. Անթիյի ծերանոցին :

Տոքթ. Նորա Տամլամեանէ երկու քիլօ փրէթի քէյք, Մոնմարանսիի ծերանոցին :

Տէր եւ Տիկին Կիմիւշեանէ մէկ քիլօ փէն տ'էփիս, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Տէրն ւ Տիկին Յովհաննէս Գաչայեանէ մէկ արկղ նարինջ (մօտ երեսուն քիլօ), Անթիյի ծերանոցին :

Տէր եւ Տիկին Էմիրեանէ տասը քիլօ շաքար եւ մէկ քիլօ սուրճ, Մոնմօրանսիի ծերանոցին :

Պ. Համբարձումեան Արմենակէ 25.000 ֆրանք, Աղքատախնամին՝ իր ողբացեալ տիկնոջ՝ Էրմօնէ Համբարձումեանի մահուան առթիւ :

(Շար.)

ԳԻՆԵՃՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԻ ՄԸ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը որոշած է գինեճօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Ցուսաբեր» Մշակ. ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՁԱԳԸՃԵԱՆԻն, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու - երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ :

Գինեճօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Ցառաջ»ի մօտ :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24 : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները .—

Ամերիկայէն Տիկին Լիւսի Փէհլիվանեան հազար ֆրանք : Տիկին Թօփալեան իր ամուսնոյն անուան տնօախմբութեան առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Մկրտիչ Մնայեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ հինգ հարիւր ֆրանք, Պ. Թիւթէլեան Խրայեանի մահուան առթիւ երկու հազար ֆրանք, Պ. Կարպիս Խաչատուրեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 500 ֆր., Տէր եւ Տիկին Ն. Ուզունեան եւ Պ. Տիգրան Ներկիզեան նպատակի մը համար 4500 ֆր., Պ. Մկրտիչ Դերձակեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Մկրտիչ Պալեօզեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Սարգիս Փօզարեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Օր. Աստղիկ Պըթկճեան տասը հազար ֆրանք,

Տէր եւ Տիկին Ա. Կիւլպէնկեան հանգուցեալ Գոհար Մինասեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկէպսակի հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Թօփուզեան հինգ հարիւր, Պ. Պօղոս Գալուստեան իր տիկնոջ հանգ. Աղաւնի Գալուստեանի մահուան առթիւ երկու հազար, Պ. Կարպիս Շամլեան հանգուցեալ Գ. Մինասեանի մահուան առթիւ հինգ հարիւր, Պ. Պաղտիկ Պաղտիկեան հանգուցեալ Գ. Մինասեանի մահուան առթիւ հինգ հարիւր, Կրընոպլէն Տիկին մը հազար ֆրանք :

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին Սալ Մազընոյ, 88 ռիւ տ'Օպաներ

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆի մասնակցութեամբ :

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար : Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու :

Միմիայն մէկ ներկայացում — Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 ֆր. :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցարգանքի երեկոյթ մը Ա. Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ :

Պիտի խօսին Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ. Ե. Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը :

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին :

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդային արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Այրի տիկին Կատարինէ Թորոսեան իր ամուսնոյն մահուան առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ Դպրոցասէրին եւ Կարմիր Խաչին (Սատմալ «Ցառաջ»էն) : Հազար ֆրանք ալ տրուած է երկու հիւանդներու :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Անիէնի մասնաճիւղին տարեկան ցերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 18ԻՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համա-Զարաանճայի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն հայրենակից ՊօղոսԳալուստեանի, զաւակներուն, եղբօրը եւ իր ազգականներուն՝ Տիկին Աղաւնի Գալուստեանի վաղահաս մահուան առթիւ : Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկին Աղնիւ Տէր Գրիգորեանի եւ ԳարեգինՄարտոյեանի անհարազատ Սարգիս Տէր Գրիգորեանի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 1955 Դեկտեմբերին :

***

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Եսթեր Էսկիճեանի եւ ընկեր Յակոբ Էսկիճեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր, Գրիգոր Էսկիճեանի զառամագէտ մահուան առթիւ :

Նոյն առթիւ մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները .— Տէր եւ Տիկին Յակոբ Էսկիճեան հազար ֆրանք, Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Կատուկեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Յով. Սիմոնեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Կ. Խաչեան 200 ֆրանք :

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին :

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին :

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2·30 - 6) :

Դիմել անձամբ «Ցառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 9·30էն 19 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Գէորգ Զաքըրեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ԳԷՈՐԳ ԶԱՔԸՐԵԱՆի

մահուան առթիւ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱԿՕՍ, Հրատ. Հայ. ճեմարանի Շրջ. Միութեան, թիւ 11 - 12 (Նոյեմբեր - Դեկտեմբեր) 1955 : Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար : Հասցէ Նամակատուփ 1245, Պէյրութ (Լիբան) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով :

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE

57, Rue des Couronnes, Paris 20e

Métro Couronnes ou Pyrénées

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենա մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց : Երկու օթօպիւսի կայարան :

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ :

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ամերիկայէն նորէն ստացած ենք հագուստներ .—

Փարտըսիւ	2000էն 5000 ֆրանք
Քոմփլէ	3000էն 7500 ֆրանք
Էմփէրմէապլը	2000էն 4000 ֆր.
Վէսթ	1500էն 3500 ֆրանք
Փանթալօն	1000էն 2000 ֆրանք

Եւ ամէն տեսակ կերպասներ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

Maison Béatrice

97, Rue de Richelieu Paris (2)

Tél. RIC, 57-57

Métro Richelieu-Drouot

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Réaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
6
ՄԱՐՏ
MARDI
6 MARS
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7621 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3332

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՈՒՆԸ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ

— Ուշ մնացեր էք ...

Ոչինչ: Ուշ - լինի, նուշ լինի :

Հարկ եղաւ քանի մը տարի ալ սպասել, լաւագոյն գետինը գտնելու համար :

Գտնուած է արդէն, հայաշատ եւ բանուկ թաղի մը մէջ, ուր ճրագով կը փնտռեն ափ մը հողը: Իսկ եթէ գտնեն, կրակի գին մը կը խնձէ ամէն տրամադրութիւն :

Ուրեմն, պէտք ունինք մեր բոյնը, Մշակոյթի Տուն, ինչպէս ունին մեր միւս գաղութները:

Այդ հաստատութիւնը պիտի ըլլայ Ժողովուրդի Տուն .— Վառարան մը հանրային եւ մտաւոր գործունէութեան, կարելի յարմարութիւններով :

Պիտի դառնայ կենդանի ժամադրավայր մը մանաւորապէս երիտասարդութեան համար, որ տարիներէ ի վեր կը կարօտի արդիական կեդրոնի մը :

Ինչպէս երբեմն Պոլսոյ Ազատամարտն ու Ճակատամարտը, ինչպէս Պոսթընի «Հայրենիք»ն ու Գահիրէի «Յուսաբեր»ը, ինչպէս հեռաւոր Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա»ն եւ ուրիշ այլազան հաստատութիւններ, Փարիզի Մշակոյթի Տունն ալ կոչուած է լրացնելու անմիջական պահանջ մը :

Իր ծրագիր - կանոնագիրը նախատեսած է ամէն ինչ որ կը բխի օրուան կեանքէն :

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն այս բազմածախս ձեռնարկին գլուխն անցած է, տրամադրելով իր բարոյական եւ նիւթական միջոցները :

Անդամագրութեան ցանկերը, որ պիտի հրատարակուին հետզհետէ, կ'ապացուցանեն թէ մեր ընկերներն ու բարեկամները իրական խանդավառութեամբ կապուած են այս գործին, հակառակ տնտեսական տագնապին :

Շինութեան Յանձնախումբը պարբերաբար տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ ծրագրուած հաստատութեան մասին:

Տունը քառայարկ շէնք մըն է, Քաղէի շրջանին մէջ, ամբողջովին վերաշինելի՝ համաձայն յատկապէս մշակուած յատակագծի մը:

Կրնայ տրամադրելի դառնալ նոյն իսկ աստիճանաբար, սկսելով Ա. յարկէն :

Որքան լայն միջոցներ տրամադրուին, այնքան շուտ կ'աւարտի շինութիւնը, համապատասխան բաժանումներով եւ արդիական կարգուսարքով :

«Տուն»ը պիտի ունենայ, մեծ ու փոքր սենեակներու եւ գրասենեակներու հետ, ընդարձակ ժողովասրահ, թանգարան, մատենադարան, լսարան, ապարան, եւ ուրիշ ինչ որ յատուկ են նմանօրինակ հաստատութեան մը:

Տարակոյս չկայ թէ Մշակոյթի Տունը պիտի դառնայ բացառիկ հաստատութիւն մը Փարիզի համար, իր գործունէութեան այլազան ճիւղերով եւ բազմակողմանի բովանդակութեամբ :

Երբ ամբողջովին լրանայ, Հայկական Փարիզն ալ պիտի կրնայ յայտարարել գաւառի եւ արտասահմանի այցելուներուն, արդար հպարտութեամբ .

— Ահա մեր տունը, որ ձեր տունն է : Հրամեցէք ...

Ամէնէն չքեղ պալատն ալ կը դառնայ սառնարան, եթէ իրար չկրցնեն միտքերու կայծը, սիրտերու կրակը եւ ձեռքերու աշխատանքը :

Անոնք որ վճռած են իրականութեան վերածել Փարիզի Մշակոյթի Տունը, կ'ուզեն ճակատ մը եւս յորդարել, ամբողջի փրկութեան համար :

Եւ ահա ձայներ կը լսուին ներսէն թէ դուրսէն :

— Այս քարն ու շաղախն ալ ինձմէ, օր առաջ բարձրացուցէք յարկերը ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼՈՆՏՈՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀԱՐԹՈՒԻՆ

Անգլիոյ վարչապետը, Սըր Էնթ. Իտըն, Լոնտոն հրաւիրեց Պ. Կի Մոլէն, խորհրդակցելու համար միջազգային կացութեան եւ երկու երկիրներու յարաբերութեանց մասին: Հաւանական է որ տեսակցութիւնը տեղի ունենայ յառաջիկայ կիրակի :

Իրազեկներու կարծիքով, այս հրաւէրը ուղղակի եւ անմիջական հետեւանքն է այն յայտարարութեանց զոր ըրաւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, ուրբաթ օր, Փարիզի անգլեւամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ճաշին առթիւ: Պ. Փինօ ցաւ յայտնած էր որ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա նոյն տեսակէտները չունին արտաքին քաղաքականութեան մասին: Միեւնոյն ատեն անհրաժեշտ կը գտնէր վերաքննել իրենց քաղաքականութիւնը համայնավար ճակատին հանդէպ :

Այս յայտարարութիւնը դժգոհութիւն պատճառած է թէ Անգլիոյ եւ թէ Մ. Նահանգներուն մէջ: Նախարարը դիտել կուտար, նաեւ, թէ երեք պետութիւնները միակողմանի կերպով կը վարեն ապահովութեան քաղաքականութիւնը :

Փարիզի ամերիկեան դեսպանը առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Փինոյի հետ, որ բացատրեց թէ ինք դժգոհութիւն յայտնելով հանդերձ անգլեւֆրանքեւամերիկեան դիւանագիտութեան մասին, միտքէ չանցըներ փոխել Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը

Ուշագրաւ է որ Ֆրանսայի վարչապետը Լոնտոն կը հրաւիրուի ոչ միայն Փինոյի յայտարարութենէն, այլեւ Խ. Միութեան հրաւէրէն անմիջապէս ետք: Պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Պ. Պ. Մոլէ եւ Փինօ Մոսկուա հրաւիրուած են եւ պիտի երթան Մայիս 14ին:

Կարգ մը ֆրանսական թերթեր կը քննադատեն արտաքին նախարարին դիտողութիւնները: Ուրիշներ ալ դիտել կուտան թէ Պ. Փինօ գրաւոր նիշեր չունէր ձեռքի տակ եւ պատօրէն կը յայտնէր իր տեսակէտները, լուսաբանելու համար մամուլի ներկայացուցիչները :

Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Անգլիոյ վարչապետը կ'ուզէ հարթել թիւրիմացութիւնները, որպէսզի Արեւմուտքի դիրքը չտկարանայ ճիշդ այն պահուն երբ Խ. Միութիւնը յամրաբար կը թափանցէ Միջին Արեւելքի մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ ՆՈՒԱԶԱԾ Է

Վարչապետը, Կի Մոլէ, պատասխանելով ամերիկեան անթելի կազմակերպութեան Եւրոպայի խմբագրին հարցումներուն, յայտարարեց թէ իր կառավարութեան գլխաւոր հոգն է ամրապնդել դաշնակից երկիրներու միացեալ ճակատը: «Այս ուղեգիծը բացարձակ պայման է ինչպէս Ֆրանսայի, նոյնպէս ամբողջ աշխարհի ապահովութեան համար: Մենք չենք կրնար ընդունիլ մեր պաշտպանողական կազմակերպութեանց քայքայումը: Անոնց պահպանումը եւ զօրացումը կը կազմեն լաւագոյն երաշխիքը խաղաղութեան եւ ազատութեան համար: Մնաց որ, այդ կազմակերպութիւնները երբեք արգելք չեն շինարար համաձայնութեան մը Արեւելքի հետ, քանի որ կ'ամրապնդեն բոլորին ապահովութիւնը» :

Շատեր կը վախնան որ Ֆրանսա կը տը-

(Շար.ը կարդա Դ. էջ)

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒԻ

Վերջին թղթաբերով հասած թերթերէն կ'իմանանք թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը տակաւին Գահիրէ կը գտնուի :

«Մարմարա» (2 Մարտ) Պէյրութէն կ'իմանայ թէ Յորդանանի կառավարութիւնը վերջնապէս մերժած է վիզա տալ Վազգէն Ա.ի, այն առարկութեամբ թէ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատուած չեն Խ. Միութեան հետ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կաթողիկոսը որոշած է եպիսկոպոսական ժողովը գումարել Գահիրէի մէջ :

«Ազդակ» ալ կը հաստատէ վիզայի մերժումին լուրը :

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Մեծն Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ին պաշտօնապէս այցելութիւն տըւած և շնորհաւորած է Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին դիւանապետը, ժօրժ պէյ Հայմարի որուն կ'ընկերանար նախագահին թիկնապահը :

× Լիբանանի վարչապետ Րէշիտ Քէրամէ ընկերակցութեամբ երեսփոխան Մ. Տէր Գալուստեանի եւ ներքին նախարարութեան ընդհ.տնօրէնին այցելեց նորընտիր կաթողիկոսին :

Վարչապետը այս առթիւ գրեց կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ. — «Այս պատկառելի կաթողիկոսարանը այցելութեանս բարեբաստիկ առթիւ կը ներկայացնեմ շնորհաւորութիւններս Զարեհ կաթողիկոսին եւ ազնիւ Հայ Համայնքին, յարատեւ յաջողութեան մաղթանքներով»:

× Մարտ 2ին Անթիլիաս այցելեցին եւ շնորհաւորեցին Պէյրութի ամերիկեան դեսպանը եւ Քանատայի դեսպանուհին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ
ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՊԱՀԷ ԻՐ ԿԱՊԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԵՏ — ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Է ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՀԵՏ

Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին Յորդանանի անցուդարձին, իբրեւ հետեւանք հաչակաւոր Կլապ փաշայի պաշտօնանկութեան :

Պաշտօնանկ զօրավարը Լոնտոն վերադառնալէ անմիջապէս ետք այցելեց վարչապետին եւ տեղեկութիւններ հաղորդեց: Ինք շատ լաւատես կ'երեւայ եւ կը խնդրէ մամուլէն որ գրգռիչ հրատարակութիւններ չկատարեն Յորդանանի մասին: «Մեծն Բրիտանիա եւ Յորդանան բարեկամներ են 35 տարիէ ի վեր: Ես ոչ յուզուած, ոչ զարմացած, ոչ ալ բարկացած եմ: Իմ կեանքի 30 տարիները անցուցի ծառայելով Հաշիմեան արքայատոհմին: Որեւէ գանգատ չունիմ»:

× Յորդանանի վարչապետը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ բարեկամական յարաբերութիւններ պահել Անգլիոյ հետ եւ թէ պիտի պահէ Արաբական Լեգէոնին մէջ ծառայող անգլիացի սպաները: Այս առթիւ զեկոյց մըն ալ հրատարակեց, որ կ'ըսէ. — «Կառավարութիւնը արթնութեամբ պահելով երկրին իրաւունքները իբրեւ անկախ եւ գերիշխան պետութիւն, պիտի պահպանէ դաշնագրով կնքած պարտաւորութիւնները» (1948): Ուրեմն գրաւոր ալ կը հաստատէ անգլիացի սպաները պահելու որոշումը եւ ուրիշ յանձնառութիւններ :

Ամմանի ռատիօն կը բացատրէ թէ Կլապ փաշա պաշտօնանկ եղաւ, որովհետեւ մերժած էր գործադրել Հիւսէյին թագաւորին հրամանը՝ բանակին վերակազմութեան մասին, պատրաստ ըլլալու համար Իսրայէլեան յարձակումի մը դէմ: Յետոյ թագաւորը պահանջած էր բարենորոգումներ կատարել եւ ասպարէզ բանալ երիտասարդ արաբ սպաներու համար :

× Սուրիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ իր երկիրը, Եգիպտոս եւ Արաբիա Յորդանանի դէմ կատարուած որեւէ յարձակում պիտի նկատեն իրենց իւրաքանչիւրին դէմ: Յետոյ ըսաւ թէ երեք պետութիւնները պատրաստ են դրամական օգնութիւն տրամադրելու, անգլիական իննը միլիոն սթերլինի նպաստին փոխարէն:

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը Եգիպտոսի վարչապետին հետ տեսակցած ատեն, այն տպաւորութիւնը կրած է թէ գնդապետը անկեղծօրէն պատերազմ չուզեր եւ պատրաստ է բանակցելու, գոնէ միջնորդներու միջոցաւ, հաշտութիւն կնքելու համար Իսրայէլի հետ: Գնդ. Կամալ Նասր այս առթիւ բացատրած է թէ Միջ. Արեւելքի կացութեան վատթարացումը հետեւանք է Իսրայէլի կազմակերպած թշնամութեան : Խօսած է նաեւ Պաղեստինի մէկ միլիոն արաբ տարագիրներու թշուառութեան մասին:

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ » ը որուն կանոնագիրը վաւերացուած է պետութեան կողմէ, իրաւունք ունի սեփական շէնքի մը տէր դառնալու: Վերջերս տեղի ունեցած անդամական ժողովներու ընթացքին Միութեան նպատակներու իրագործումին համար պատուակալ, բարերար, գործօն կամ օժանդակ անդամ արձանագրուեցան բազմաթիւ ընկերներ ու բարեկամներ, համապատասխան գումարներով :

Վաղը կը սկսինք ցանկին հրատարակութիւնը որ կը բացուի 200.000 եւ 100.000 ֆրանքներով :

Հրատարակելի ցանկէն զատ, նախապէս «Յառաջ»ի մէջ լոյս տեսած են արձանագրութիւններ որոնց գումարը՝ 709.000 ֆրանք կանխիկ ստացուած է: Յարդ եղած արձանագրութիւններով ընդհանուր գումարը հասած է երկու միլիոն ֆր.ի :

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝ Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Ուրբաթ օր հետեւեալ զեկոյցը ստացանք միացեալ յանձնախումբէն . —

Ապրիլ 11/24ի սգատօնը արժանաւորապէս եւ միասնաբար տօնելու նպատակով, Փարիզի 51 հայ կազմակերպութիւնները ընդհ. ժողովի հրաւիրուած էին Մարտ մէկին, հինգշաբթի գիշեր, Ազգ. Տան մէջ, ուր կազմակերպիչ յանձնախումբ մը ընտրուեցաւ այս գործին համար:

Սգատօնը պիտի կատարուի ապրիլ 24-ին, երեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին, նախկին Փըթի Ժուրնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

***

Փարիզի եկեղեցիի դիւանը կը հաղորդէ, ի պատասխան մեր հարցումին .—

Փարիզի Հայ. Եկեղեցիի Վարչութիւնը որոշած էր եւ պատրաստ է այս տարի Ապրիլ 11/24ի Սգատօնը կատարել նախաձեռնութեամբ երեք հոգեւոր պետերու եւ մասնակցութեամբ բոլոր Միութեանց : Եւ սակայն, եթէ զանազան կազմակերպութիւններ առանձին առանձին ձեռնարկներ կատարեն այդ ուղղութեամբ, Եկեղեցին պիտի բաւականանայ կրօնական արարողութիւնով, եւ պիտի չկրնայ մասնակցիլ որեւէ ձեռնարկի:— (Դիւան)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

« Հայրենիք»էն կ'իմանանք թէ փետր. 23ին Տիթրոյիտի մէջ սպաննուած է տարագիր բժիշկ մը, Գուրգէն Մարիք, որ Ամերիկա գացած էր 1949ին: Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ երիտասարդ բժիշկը Դաշնակցական էր եւ կ'աշխատէր ինքնաշարժի ընկերութեան մը մէջ: Ծնած էր Կարս, 1910ին:

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՄԸ.— Ա. ՄԱԼԽԱՍ

●

ԽՄԲ.— Անցեալ Յունուար 27ին թէյասեղան – երեկոյթ մը սարքուած էր ի պատիւ վաստակաւորի մը, Ա. Մալխասի, որուն վէպերուն ծանօթ են մեր ընթերցողները եւ որ կ'ուզէ պտոյտ մը կատարել դէպի Միջին Արեւելք :

Այս առթիւ հետեւեալ խմբագրականը՝ «Հայրենիք»էն.—

Մալխաս, թերեւս, երիցագոյն գրողն է մեր մէջ ներկայիս, ինքնատիպ գրող մը, որ խառնուած է հայ կեանքին, իր բոլոր երեսներովը, եւ աշխատած է տալ այդ կեանքին պատկերը՝ հարազատութեամբ, իր մտքին ու սրտին բաբախումներովը զեղեցկացած :

Համեստ է Մալխաս իր խառնուածքով, թէեւ համատարած անուն մը, համբաւ մը ունի Սփիւռքի մէջ, մէկ ծայրէն միւսը : Ժամանակակից ամէնէն շատ կարդացուած հեղինակն է ան, անվիճելիօրէն :

Իր գրականութիւնը կենդանի յուշագրութիւն մըն է, որ հարուստ է իրականութեան շունչով, շարժումներու արձագանգով եւ գործօն, շքեղ դէմքերու ուրուագծերով : Անհուն փորձառութիւն մը ունի դէպքերու, երկիրներու, անձերու, ժողովրդական բոլոր դասակարգերէն, թարմ ու առոյգ յիշողութեան մը հետ : Չենք կարծեր թէ ունինք այսօր ուրիշ գրող, որ այնքան լայնօրէն ծանօթ ըլլայ հայ կեանքին եւ հայ գրական, մտաւորական ու յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու, որքան Մալխասն է :

Իր կեանքը կը պատմէ ան, առաւելապէս, սակայն իրմով գիտէ, բնազդական արուեստով մը, տալ իր շրջապատը, յատկապէս հայ յեղափոխութեան շարժումները, աւելի քան կէս դար առաջ, իր դէմքերով, գործիչներով, բազուկի ու մտքի առաջնորդներով, մեծանուն ու անանուն, խոնարհ հերոսներով :

Շրջած է ան, անընդհատ, երկրէ երկիր, ապրած է ու գործած, աւելի ճիշդ՝ գործերու մասնակցած, Ամերիկայէն Եւրոպա, Կովկասէն Պարսկաստան, Պոլսէն Վասպուրական, արկածախնդիր ոգիով մը : Այդ պտոյտներու ընթացքին, ան երկարօրէն ապրած է ու շփման մէջ մտած ժողովուրդին հետ, յեղափոխական կամ մտաւորական գործիչներու հետ, Հայերու եւ Պարսիկներու, Թուրքերու եւ Քիւրդերու հետ, անհուն փորձառութիւն քաղելով երկիրներէն, ժողովուրդներէն ու ամէն կարգի անձերէ :

Ծնած է Տրապիզոն, ուսած Կարնոյ մէջ, եւ անհանգիստ պատանի, վաթսուն տարի մը առաջ եկած է Ամերիկա (1896), քանի մը տարի ետք (1903), վերադառնալու համար դարձեալ Հին Աշխարհը, Եւրոպա ու Կովկաս, ապա կրկին Ամերիկամ վերադառնալու համար, դէպքերու հարկադրանքին տակ :

Ամերիկա կ'ապրի ան, աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր, բայց մտքով ու սրտով երկրին մէջն է. կ'ապրի մեր օրերուն, բարեբախտաբար, ու մեզի հետ, սակայն իր բարեկամները, իր սրտակիցները հեռուն են, անհասանելի հեռուն, անվերադարձ կերպով, բարեկամներ՝ որոնց անհետացումին կարծէք թէ չի հաւատար :

Իրատես է Մալխաս, բայց ինչպէս շատ մը, եթէ ոչ բոլոր գրողներու պարագան է, վիպային, ռոմանթիկ խառնուածք մը ունի. սկեպտիկ է կեանքին հանդէպ, բայց իր խորքին մէջ, կը հաւատայ հայ ժողովուրդին ու անոր ճակատագրին :

Չի հաւատար կամ շատ քիչ՝ մարդոց ու անոնց գործերուն եւ, մանաւանդ, խօսքերուն, համբաւներուն մասնաւորապէս. սակայն կը գուրգուրայ անոնցմէ շատերուն յուշքին, անոնց կեանքէն ծուէնի մը, խօսքերէն ու գործերէն աննշան մասնիկի մը վրայ :

Իր գրականութիւնը ամփոփուած է քանի մը հատորներու մէջ. «Զարթօնք» (վեց հատոր), «Ապրումներ» (երկու հատոր), «Լուսադէմին» (երկու հատոր), «Ծամբուս վրայ» (մէկ հատոր) մէկէ աւելի բաժիններով» : Այս ամէնը ամփոփումն է իր վաթսուն տարուան ապրումներուն, շփումներուն, տեսածներուն, լսածներուն, տպաւորութիւններուն : Իբրեւ յուշ, իբրեւ վէպ կամ պատմութիւն ու տեղագրութիւն, Մալխասի գրականութիւնը կենդանի ու թանկագինվկայութիւն մըն է Հայկական Յեղափոխութեան մասին, որուն արիւնոտ ճամբաներուն վրայ թափառած է, յաճախ անոր ալիքներուն ալ խառնուելով :

Ամէն գրականութիւն, իր խորքին մէջ, յուշագրութիւն մըն է, հոգեկան, իմացական թէ տեսողական : Մալխասինը զուտ յուշագրութիւն է, գրականութեան հասած էջերով, որոնք կարդացուած են ու կը կարդացուին յափշտակութեամբ : Իր «մշակած» գրականութեան մէջ, — եթէ կարելի է գործածել այս բառը, — այսպէս կոչուած «գեղարուեստական» գրականութեան մը «հովերը» չունի, ինչպէս ինք պիտի ըսէր, ոչ ալ արուեստի ու ոճի մտահոգութիւններ : Պարզ լեզուով, եւ խոնարհ ու մտերիմ պատմումով յուշագրութիւն մըն է ան, առանց պաճուճանքի. կարելի է ըսել նոյնիսկ՝ անփոյթ, այսինքն առանց յարդարանքի գրականութիւն մը, որ կը հասնի հասարակութեան բոլոր խաւերուն, խաղաղ թափանցումով : Հիները կը կարդան զինք, անցեալը յիշելով իր դէպքերով ու դէմքերով. նորերը կը կարդան՝ իր ու իր սերունդին գաղափարական ու յանդուգն գործերուն ծանօթանալու, անոնցմէ բխած ոգեւորութենէն հաղորդուելու համար : Կրնանք ըսել, որ Մալխաս հայ երիտասարդութեան եւ ժողովուրդի միջին խաւերուն գրագէտն է, առաւելապէս, որոնք մեծամասնութիւնը կը կազմեն մեր ժողովուրդին :

Իր կեանքին ալ, իր ժողովուրդին կեանքին նման ճանչցած է ալեկոծութիւնը. քարէ քար զարնուած է. ունեցած է մակընթացութեան ու տեղատուութեան երկար պահեր. արկածներ ու արկածախնդրութիւններ : Զոհած է կամ պատրաստ եղած է միշտ զոհելու. գրկուած է, փարթամութեան օրեր ալ ճանչնալով : Եւ ինչպէս արեւոտ, պայծառ օրերուն, նոյնպէս մութ ու մռայլ օրերուն, եղած է ու մնացած նոյն մարդը, պարզ, հաւատաւոր, կեանքին փարած, եւ նաեւ փիլիսոփայ, սկեպտիկ ու... զուարթախոհ :

Իր յուշերուն ընթացքին, երբ Հայոց ամէնէն մռայլ ժամանակները կ'ոգեկոչէ, երբ ամէնէն հզօր ու գործօն դէմքերը կը նկարէ, չի մոռնար ինքզինք. կը պահէ իր զուարթութիւնը, եւ սրամտութեան փայլակով մը կը լուսաւորէ իր էջերը, լուսաւորելով նաեւ իր ներկայացուցած մարդերն ու անոնց կեանքը:

Մալխաս ժպիտ բերած է մեր տրտում գրականութեան մէջ. — գաղտնիքներէն մէկը իր շատ կարդացուելուն : Պատմաբան չէ, բայց մեր պատմութեան համար նիւթ ու առաղձ հայթայթողներէն է, ամէնէն հաստատ ու ապահով տախտակներով :

Քիչ ունի դատումներ, բայց իր պատմած գործերը արդէն իսկ կը յանգին դատումներու, ճիշդ ու հարազատ առհասարակ :

Եւ այսօր, իր ութսուն տարիներուն, կը հաւատայ թէ կ'ուզէ դարձեալ Հին Աշխարհը երթալ, շնչել իր ժողովուրդին շունչը, լսել բազմութիւններու ծափն ու ծիծաղը, զգալ դրացի երկիրներէն՝ / հայրենիքին հովերը. կարօտը առնել անոր :

Արկածախնդրութիւն մըն ալ աս :

Այս կարօտը սակայն, եղած է միշտ իր մէջ եւ իր գրականութեան մէջ, որ նոյն զգացումը փոխանցած է բազմութիւններուն.— ուրիշ գաղտնիք մը իր ժողովրդականութեան :

Իր գրականութիւնը համատարած այս կարօտին եւ այս ժողովրդական ըղձանքին մտերիմ ու պարզ արձագանգն է, որ պիտի լսուի միշտ, սերունդէ սերունդ :

Մեր յարգանքը իր անձին ու վաստակին:

ԵՐԵՒԱՆ—ՍԵՒԱՆ—ԱՂՍՏԱՖԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

●

Երբ Ռուսները Անդրկովկասը մաս - մաս գրաւեցին, ձեռնարկեցին խճուղիների շինութեան : Սեւ եւ Կասպից ծովերն էլ երկաթուղով իրար միացրին Բաթում–Թիֆլիզ - Աղստաֆա – Գանձակ – Եւլախ – Բագու ուղիղ գծով :

Ներկայ դարուս սկիզբին էլ երկաթուղիի գիծը Թիֆլիզից – Ղարաքիլիսա – Ալեքսանդրապոլ – Կարս եւ մինչեւ Թրքական սահմանագլուխը հասցրին, միւս ճիւղն էլ Ալեքսանդրապոլից – Երեւան – Հին Նախիջեւանով մինչեւ Ջուլֆա՝ պարսկական սահմանագլուխը :

Իսկ մինչեւ ներկայ դարուս սկիզբը, ոչ միայն Երեւանի ու Կարսի նահանգների, այլեւ Ատրպատականի, Վասպուրականի ու Տարօնի սահմանամերձ շրջաններից մինչեւ Բաթում - Բագու երկաթուղիի Աղստաֆա կայարանը ճամբորդութիւններն ու ապրանքների փոխադրութիւնները կատարւում էին Երեւանի եւ Ալեքսանդրապոլ – Ղարաքիլիսայի խճուղիներով մինչեւ կենդրոնական հանգոյցը՝ Դիլիջան, այնտեղից էլ դարձեալ խճուղիով մինչեւ Աղստաֆայի կայարանը :

Մանաւանդ ամրան ամիսներին, Դիլիջանում կեանքը եռում էր ամենօրեայ հարիւրաւոր կառքերի, ֆուրգոնների, սայլերի, ամարանոցաւորների, ինչպէս եւ Խազախ - Աղստաֆայի շրջանից դէպ ի Դիլիջանի օդաւէտ սարերի լանջերը բարձրացող թաթար քոչուորների երթ ու դարձը՝ իրենց տասնեակ հազարաւոր անասուններով...

Ինչպէս յայտնի է, Խ. Հայաստանի կառավարութիւնը, 20 – 22 տարի առաջ, որոշել էր ձեռնարկել Երեւան - Սեւան – Աղստաֆա երկաթուղու շինութեան, որպէս հաղորդակցութեան կարճ գիծը Ազրբէջանի, Ռուսաստանի եւ արտասահմանի հետ : Սակայն, Ստալինն ու Բերիան արգելք հանդիսացան, որովհետեւ այս գծի շինութիւնը ձեռնտու չէր Վրաստանի համար քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմագիտական տեսակէտներով :

Այս պատճառով էր որ՝ Թիֆլիզում Բերիան վէճի բռնուելով Աղասի Խանճեանի հետ, գնդակահարեց զայն եւ դիակը անձամբ Երեւան փոխադրելով, հրամայեց որ անշուք թաղում սարքեն : Իսկ «Խ. Հայաստան» պաշտօնաթերթի մէջ էլ Կոմկուսի Ա. քարտուղար Աղասի Խանջեանին մեղադրին մի շարք յանցանքների մէջ :

Մինչդեռ Հայ Կարմիր ղեկավարները, եթէ քաղաքացիական քաջութիւն ունենային, պէտք է բողոքէին Բերիայի գործած ոճիրի դէմ եւ կուսակցական դատի ենթարկէին ընկերասպան Բերիային : Ինչ բարքեր... Սակայն, Սթալինի ու Բերիայի չքանալուց յետոյ է, որ Խ. Հայաստանի կառավարութիւնը հնարաւորութիւն ունեցաւ ձեռնարկելու Երեւան - Սեւան – Դիլիջան – Իջեւան - Աղստաֆա երկաթուղու շինութեան :

Ինչպէս վերջերս կը հաղորդէր Երեւանի ռատիօն, արդէն պատրաստ Երեւան – Սեւան՝ 67 քիլոմեթր երկարութեամբ երկաթուղին, որ այս տարուանից պիտի բանի ելեկտրականութեամբ : Շուտով էլ սկսելու են Սեւան–Աղստաֆա գծի շինութեան նախապատրաստական աշխատանքները :

Հաստատելու համար թէ մեր հայրենի–

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Բայց Հաջի աղայի այդ օրուայ խանութ գնալը մի բանով տարբերւում էր տարիների սովորութիւնից. շուտ շուտ շուրս կողմն էր նայում, կողքով անցնող մարդկանց էր դիտում, որովհետեւ նախորդ օրուայ պէս, նա հանդիպեց տարօրինակ նայուածքների, այնքան տարօրինակ, որ մինչեւ անգամ ուզում էր բռնել մէկին եւ հարցնել պատճառը, բայց զերագոյն ճիգով զսպեց իրեն :

Բաց արաւ խանութը եւ սկսեց տնտղել ապրանքները, ծալեց, շոյեց եւ դրեց տեղերը եւ սպասեց յաճախորդի : Հակառակ տարիների սովորութեան, ապրանքի հետ զբաղուելուց հաճոյք չզգաց : Ներս մտաւ մի գիւղացի յաճախորդ, որի հետ Հաջի աղան սկսեց եռանդուն զբաղուել, սովորականից շատ աւելի ապրանք բաց արաւ եւ թողեց որ ընտրութիւն կատարի, ինքը նայեց դուրսը :

Նա ականատես եղաւ չափազանց անսովոր մի երեւոյթի. մի քանի հոգի կանգնել էին խանութից մի քիչ հեռու. նրանցից մէկը մատով իրեն էր ցոյց տալիս միւսներին : Հաջի աղայի աչքի տեսութիւնից կորսուեց գիւղացի յաճախորդը, ողջ խանութը մշուշուեց, բայց մի ցնցում անելով վերադարձրեց տեսողութեան պայծառութիւնը եւ էլի սկսեց զբաղուել յաճախորդի հետ :

— Ապրանք է, խօսք չունեմ, արտասանեց մեքենայօրէն :

Գիւղացու պատասխանը Հաջի աղան չլսեց, որովհետեւ ճիշդ այդ պահին քաղաքացիներից մէկը, որին Հաջի աղան լաւ էր ճանաչում, — իրենից առեւտուր անողներից էր — եկաւ կանգնեց խանութի առաջ եւ հեգնօրէն եւ կշտամբանքով ասաց.

— Մաշալլահ, Հաջի աղա, մաշալլահ...

Հաջի աղան ուզում էր կանչել եւ հարցնել թէ ինչ էր ուզում ասել. բայց դանդաղ վճռող մարդ էր. մինչեւ վճռեց քաղաքացին անցաւ :

Հաջի աղան գիւղացու հետ այս անգամ կարճ կապեց : Գիւղացին զարմացաւ — մի րոպէ առաջուայ սիրալիրութիւնը ինչո՞ւ յանկարծակի փոխուեց :

—Ինչ որ կ'ուզես, առ ու գնա, գլուխս մի ցաւցներ, ասաց Հաջի աղան թթուած, մի մարդ որի գլուխը ոչ մի յաճախորդ չէր յաջողել ցաւցնել :

— Քաղքին մէջ ապրանք շատ կայ, Հաջի աղա, ասաց գիւղացին:

— Էհ, աղէկ որ կայ, գնա առ, կոպտօրէն պատասխանեց Հաջի աղան եւ ըսկսեց ապրանքը հաւաքել :

Յաճախորդը հեռացաւ :

— Ապրանքը հաւաքելիս՝ Հաջի աղա մէկ մէկ դուրս էր նայում : Թէեւ դիտողներ չեղան, բայց սկսեց կարծել, որ ամէն մի անցնող մի անգամ ներս է նայում եւ ապա անց կենում : Վերջին ապրանքը տեղն էր դնում, ներս մտաւ Մարգար աղան : Հաջի աղան չափազանց մտահոգուեց : Այս ժամին ինչո՞ւ Մարգար աղան իր խանութը պիտի գար : Նա էլ այն մարդկանցից էր, որ անում էր ինչ որ տարիների ընթացքում անում էր : Մարգար աղան տարիների ընթացքում, այդ ժամին Հաջի աղայի խանութը ոտք չէր դրել:

Մարգար աղան ներս մտաւ չմտաւ, յարեց.

— Տեսնամ Հաջի աղայիս քէֆն ինտո՞ր է :

Հաջի աղան ոչինչ չպատասխանեց. լեզուն վայրկենապէս չորացաւ, որովհետեւ մտածեց որ Մարգար աղայի գալն էլ վերջին տարօրինակ երեւոյթների մի օղակն է :

— Կ'ըսեմ՝ Հաջի աղայիս քէֆն ինտո՞ր է, կրկնեց Մարգար աղան :

Հաջի աղան կարծեց որ դիմացինը հեգնում է իրեն :

— Աստուած կը սիրես, հերիք է, Մարգար աղա, քէֆի վախտ չէ :

Մարգար աղան էլ ապշեց : Նա ոչինչից լուր չունէր եւ զարմացաւ որ Հաջի աղային դուր չեկաւ ոչ միայն իր հարց ու փորձը, այլ եւ ներս մտնելը :

— Ի՞նչ է եղել «մախմո՞ւր» ես, հարցրեց Մարգար աղան, այս անգամ կէս հեգնանքով եւ աւելացրեց, «անկաճ» մի կախեր, քէֆ ըրէ, ինչ կ'ուզեն ըսեն :

— Մարգար աղա, քըզի բան մի ըսի՞մ, հարցրեց Հաջի աղան :

— Մէկ էլ ըսէ, երկուք ըլ :

— Չէ, մինակ մէկ բան :

— Ըսէ :

— Լեզուիդ տակն ի՞նչ կայ :

— Ի՞նչ ըլլի, ջանըմ :

— Չէ, բան մի կայ :

Մարգար աղան երդում արաւ, որ լեզուին տակ ոչինչ կայ.

— Սրտի՞դ մէջ ինչ կայ, սրտիդ մէջ :

— Սրտիս մէջ ըլ բան չկայ, Հաջի աղա:

Մարգար աղան նշմարեց որ Հաջի աղան ապշահար դուրս է նայում : Ինքն էլ նայեց : Մի քանի հոգի, փէսերը լկտիօրէն ճակատների վրայ իջեցրած, աչքերը կկոցած, նայում էին Հաջի աղային : Բաւական նայելուց յետոյ հեռացան, ինչ որ իրար հետ փսփսալով եւ քրքջալով :

— Մարգար աղա, դողահար ձայնով յարեց Հաջի աղան, է՞ս ինչ բան է :

— Ի՞նչը, Հաջի աղա:

— Բոլորը ինծի կը նային:

— Ի՞նչ կ'ըլլի, թող նային :

— Թող նային, երկարացրեց Հաջի աղան :

— Հա, թող նային:

— Մարգար աղա, սրտնեղած դարձաւ Հաջի աղան, «չոչո՞ւխ« ես, թէ էչ ես :

(6)

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

քին համար որքան անհրաժեշտ է եւ շահաւոր՝ Երեւան - Աղստաֆա երկաթուղու շինութիւնը եւ այս գծով զանազան երկիրների հետ հաղորդակցութիւն հաստատելը, յիշեմ մի քանի թիւեր տարածութեան կրճատման եւ ժամանակի խնայողութեան տեսակէտով :

Ցարդ ներկայ Հայաստանը արտաքին աշխարհի հետ կապուած է Երեւան – Լենինական – Կիրովական - Թիֆլիս գծով : Այսպէս, Երեւանից – Լենինական 155 կիլոմետր, Լենինականից - Կիրովական 70 կիլ. Կիրովականից էլ մինչեւ Թիֆլիս 150 կիլ., որով Երեւանից մինչ Թիֆլիս երկաթուղու երկարութիւնն է 375 կիլ.: Իսկ Երեւանից մինչեւ Աղստաֆա խճուղու երկարութիւնն է 187 կիլ.: Այսպէս, Երեւանից – Սեւան (նախկին Ելենովկա) 67 կիլ., Սեւանից – Դիլիջան 42 կիլ., Դիլիջանից - Իջեւան 35 կիլ., Իջեւանից մինչեւ Ադրբեջանի սահմանագլխի հայկական Ուզունթալա գիւղը 18 կիլ., Ուզունթալայից էլ մինչեւ Աղստաֆայի երկաթուղու կայարանը 24 կիլ.:

Տեղական թերթ մը գրեց թէ Երեւան - Աղստաֆա երկաթուղու երկայնութիւնը լինելու է 250 կիլ., ինչ որ տարակուսելի է, միեւնոյն տարածութեամբ խճուղոյ 63 կիլ. յաւելումով շինուելիք երկաթուղու գծի տարբերութեան պատճառով :

Ճիշդ է որ Սեւանից մինչեւ Դիլիջանի խճուղու 42 կիլ. երկայնութեան մօտաւորապէս 13 կիլ. տարածութեան անհելլի զիգ - զագ վայրէջքի, ինչպէս եւ Դիլիջանից մինչեւ Իջեւան 35 կիլ. անտառապատ նեղ ձորով՝ խճուղին եւ զուգահեռաբար անցնող գետի անյարմարութեան պատճառով, ստիպուած պէտք է լինեն երկաթուղիի գծի համար տարբեր ուղի ընտրելուց, բայց եւ այնպէս դժուար թէ խճուղուց 60 կիլ. զանազանութիւն ունենայ :

Խնդիրը կը փոխուի, եթէ որոշել են Դիլիջանը երկաթուղիով միացնել Կիրովականի հետ: Այս խճուղու երկայնութիւնն է 42 կիլ.:

Եթէ այս ծրագիրը իրագործեն, ներկայ Հայաստանի սիրտը կազմող Երեւան–Սեւան - Դիլիջան – Կիրովական – Լենինական–Երեւան երկաթուղիի գիծը կ'ամբողջանայ : Սակայն թողնենք մեր ենթադրութիւնները եւ առաջնորդուենք Երեւանից ստացուած տեղեկութեամբ, այսինքն, որ Երեւան–Աղստաֆա երկաթուղու երկարութիւնը լինելու է մօտաւորապէս 250 կիլ.:

Արդ, Երեւանից - Թիֆլից գծի երկարութիւնն է 375 կիլ., իսկ Երեւանից – Աղստաֆա 250 կիլ., Աղստաֆայից էլ Թիֆլից 95 կիլ.:

Այսինքն, Երեւանից Աղստաֆայի գծով մինչեւ Թիֆլիս 345 կիլ. է լինելու, ասել է թէ Աղստաֆայի գծով երեսուն կիլոմետրով աւելի կարճ :

Երեւանից – Թիֆլիս – Բաքու գծի երկարութիւնն է 925 կիլ. իսկ Երեւանից - Աղստաֆա - Բաքու 805 կիլ.ի, այսինքն յօգուտ մեր հայրենիքի 120 կիլոմետրով կարճ :

Այս կապակցութեամբ ասենք, որ Մոսկուայի հրամանով, անշուշտ, երկաթուղի է շինուած Հայաստանի Զանգեզուրի գաւառի Ղափանի պղնձահանքից, որ հայկական հողամասով հազիւ մի 20 - 25 կտրելով, Ադրբէջանի երկար տարածութեամբ, Կասպից ծովին մօտ, Ալիաթ կայարանում միանում է Բաթում – Բաքու գծին :

Ղափանի հարուստ պղնձահանքից օգտուելու նպատակով է, որ այս գիծը հասցրել են մինչեւ ներկայ Հայաստանի հարաւ – արեւելեան ծայրամասը, առանց գիծը հասցնելու գոնէ մինչեւ նոյն գաւառի կենդրոնը, Գորիս քաղաքը :

Անշուշտ, այդ գիծը կ'երկարէին մինչեւ Դարալագեազի եւ Նոր Բայազիտի հայկական գաւառները, եթէ նոյնպէս հարուստ հանքեր ունենային : Չէ՞ որ հզօր պետութիւնները ընդհանրապէս հետաքրքրւում են այն անտէր եւ անզօր երկիրներով, որոնց ընդերքը պարունակում է բնական անսպառ հարստութիւններ ...

ԲԵՆՈ

Երբ աղջիկներու հայրը իր փեսացուներէն մէկուն կ'ըսէ.

— Երեք աղջիկներէս ամէն մէկուն կահաւորուած տուն մը կուտամ : Բայց, չըսիք թէ որ աղջիկս կ'ուզէք :

— Նախ տուները տեսնեմ, եւ ապա կը պատասխանեմ, կը յարէ փեսացուն :

ՆՈՐԷՆ ՓՈԹՈՐԻԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ ՍԵՊՏ. 6Ի ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

●

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐՈՎ

«Անամօ'թ».— «Անամօթը դուն ես».— «Անպատի'ւ»,— «Գինո՛վ» — «Դասալիք».— «Եթէ կառավարութիւնը պատասխանատու ալ է, վրան գոցելու է»:

Առաջին անգամ խօսեցաւ Հիւրրիյէթական Մուամմէր Ալաքանտ, պահանջելով խորհրդարանական քննութիւն բանալ կառավարութեան մասին :

Սամէտ Աղաօղլու յայտնեց թէ սխալմամբ չէ ստորագրած օրինագիծը եւ թէ իր ընկերներուն համակարծիք է: Յետոյ նախագահէն խնդրեց օրինագիծը ու ստորագրեց :

Յանուն Հալքի խօսք առաւ Նիւվիտ Եաքին ու ըսաւ.

— Սեպտ. 6-7ի դէպքերէն վնասուողներուն հատուցման օրինագիծ մը ներկայացուեցաւ Ժողովին. անհրաժեշտ է որ պետական գանձը վճարէ հատուցումը. նոյն իսկ վնասուողները դատարանի միջոցաւ իրենց իրաւունքը կրնան առնել : Հանրային անդորրութեան հսկող պաշտօնեաներուն պաշտօնի թերացման պատճառաւ յառաջ եկած վնասները պետական գանձէն պէտք է հատուցուին, ինչո՞ւ քանակը չէ ճշդուած եւ կառավարութեան լիազօրութիւն կը տրուի: Գոնէ առաւելագոյն չափ մը որոշուի : Քանի որ պիւտճէի մէջ յատկացում չկայ, ի՞նչ ձեւով վճարում պիտի ընէ Ելեւմտական նախարարութիւնը : Դառնանք խնդրին իրաւական կողմին :

— Սեպտեմբեր վեցի աղէտը բարոյական տեսակէտով անսահման վնաս հասցուց մեր հայրենակցին եւ ազգին : Իբրեւ ազգ մեր գոյութիւնը իր ապահովութեան եւ հայրենակցի իրաւունքի նման հիմնովին ցնցուեցաւ: Արտաքին քաղաքականութեան մէջ մեր կրած վնասներուն մանրամասնութեանց մէջ պիտի չմտնի՞: Այս պատճառաւ անհնարին է այն վերաբերումը, որուն արժանացաւ մեր դրօշակը Հոկտ. 24ին : Բարոյական վնասներուն այսքան ծանրակշիռ ըլլալուն պատճառը սա է որ դէպքերը տեղի ունեցան Հանր. Նախագահին եւ վարչապետին աչքին առջեւ : Պաշտօնական մարմինները ոչ անիրաւուածները պաշտպանեց, ոչ ալ յարձակողները զսպեց: Այս կերպով այս աղէտը ծանր պատասխանատուութիւն մը յառաջ բերաւ: Որո՞ւ պիտի հարցնենք թէ ո՞վ է պատասխանատուն. մեր պարտականութիւնն է փնտռել հայրենակցին իրաւունքը :

— «Անհրաժեշտ է հրապարակել ճշմարտութիւնները գոչեց երեսփոխանը, որքան ալ անոնք դառն ըլլան ու ամօթալի :

Այս խօսքը փոթորիկ փրցուց: Պետական նախարար Էմին Գալաֆաթ ջղայնացած գոչեց.

— Անամօթը դուն ես.

Դեմոկրատ երեսփոխաններ գոռում գոչում հանեցին. Նիւվիտ Եաքին ընդդիմարանեց.

— Բուն անամօթը դուն ես.

— Անպատիւ.

— Անպատիւը դուն ես :

— Գոյնդ մէջտեղ ելաւ, դուն զինուորական փախստական մըն ես.

— Գինով ...

Այդ միջոցին Հալքեան երեսփոխաններն ալ ոտքի ելած կը պոռային կը կանչէին: Այս խիստ ու տգեղ հայհոյանքներուն ! լուր, Մենտերէս ոտքի ելաւ Հալքեաններուն խօսքը ուղղելով գոչեց.

— Ի՞նչ կայ, կը սպառնա՞ք, տեղերնիդ նստեցէք.

Նախագահը խօզան մեծ դժուարութեամբ կրցաւ դադրեցնել աղմուկը եւ Նիւվիտ Եաքինէն պահանջեց խօսքը ետ առնել: Երեսփոխանը խօսքը ետ չառաւ եւ շարունակեց իր ճառը .

— Աղէտին օրէն ի վեր վեց ամիս անցած է. շաբաթ մը վերջ պաշարման վիճակը պիտի վերնայ: Պաշարման վիճակի հրամանատարութիւնը վերջերս ամբաստանագիր մը հրատարակեց, որուն մէկ կէտին վրայ կ'ուզենք կանգ առնել :

— Դէպքը սկսաւ ժամը 18.30ին եւ ժամը 22ին իր ամբողջ զարհուրանքովը կը յայտնուէր: Արդ Վարչապետը Իսթանպուլէն հեռացաւ երբ դէպքերը ժամերէ ի վեր տեղի կ'ունենային. իսկ հրամանատարութիւնը մէկ բառով մը իսկ չըսեր թէ պետական ուժերը ինչո՞ւ իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին : Մինչդեռ Պաշարման Վիճակը բուն այս խնդրով պէտք էր զբաղէր: Ինչո՞ւ արդեօք հրահանգ չտրուեցաւ Պաշարման Վիճակի հրամանատարութեան որ քննէ սա կէտը թէ ինչո՞ւ ապահովութեան ուժերը իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին: Թէ՞ ոչ տրուած հրահանգը հակառակը կ'արտայայտէ :

«Հայրենակիցներուն ապահովութեան գլխաւոր պատասխանատուն Իսթանպուլի կուսակալն է, որ տեղեկացուց թէ ուժերը պատրաստ են, բայց ինչո՞ւ այդ ուժերը չգործածեց. գաղտնիք կը մնայ: Ինչո՞ւ պետական ուժերը իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին. ո՞վ ինչ ձեւով հետապնդեց այս խնդիրը: Վարչապետն անգամ յայտնեց թէ պետական խորհուրդը Իսթանպուլի կուսակալին մասին քննութիւնները խորացնելու պահանջ դրած է. ալ, տարրական պայման է որ նախ պաշտօնէ հանուին անոնք:

«Ընկերներ, մէջտեղը ազգային աղէտի մը պատասխանատուութիւնը կայ: Կառավարութենէն կը խնդրենք մեզի յայտնել թէ այդ պատասխանատուութիւնը ո՞ւր եւ ինչպէս փնտռելու ենք»:

Իզմիրի Դեմոկրատ երեսփոխան Պէհզատ Պիլկին պատասխանեց թէ անիրաւութիւն է վանտալականութիւն որակել 6 Սեպտ.ի դէպքը: Ազգ. պոռթկումը տրամաբանութենէն եւ կամքէն անկախ յորդեցաւ եւ այդ դէպքերը յառաջ բերաւ: Ընդդիմադիրները կառավարութիւնը յանցաւոր հռչակելով, յոյն թերթերը այս պարագան շահագործեցին: Իսթանպուլի դէպքերը բնական աղէտ մըն են :

Սհմէտ Կիւրքան եւս բնական աղէտ որակեց դէպքը, ճիշդ Կէրդէի հրդեհին ! Էրզինճանի երկրաշարժին նման: Ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս պիտի պատահին, ոչ ոք գիտէր. հետեւաբար սխալ է սա կամ նա անձը ամբաստանել :

Սինան Թէքէլիօղլու եւ Պուրհանէտտին Օնաթ եւս խօսեցան, իսկ Սալահէտտին Գարաեավուզ անուն երեսփոխանը ըսաւ.

— Եթէ Թուրք կառավարութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքին պատասխանատու ըլլայ, վրան գոցելու է:

Ելմտական նախարար Նէտիմ Էօքմէն ըսաւ.

— Վնասին քանակը 60 միլիոն է. այսքան պետական պարտաթուղթ հրապարակ պիտի հանուի:

Քէօփրիւլիւէ վերջ խօսք առաւ Իսթանպուլի երեսփոխան Տոքթ. Զաքար Դարվեր ու ըսաւ.

— Ասկէ առաջ այդ դէպքերը «վանտալականութիւն» որակած էի: Պարզեմ թէ դիտում չունէի Թուրք ազգը ամբաստանելու. ես ալ Թուրք մըն եմ եւ այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ կառավարութեան, օրինագիծ մը ձեզի ներկայացնելուն համար:

Նիւվիտ Եաքին կրկին խօսք առաւ ու հարցուց թէ նման դէպքերուն կրկնութիւնը արգիլելու միջոցներ ձեռք առնուա՞ծ են: Անհրաժեշտ է պատասխանատուները երեւան բերել, եթէ կան: 60 միլիոնը տանք, սակայն պատասխանատուներուն վրայ ալ կանգ առնենք:

Մենտերէս ամպիոն բարձրացաւ ու ըսաւ.

— Ընդդիմադիրները անգամ մը եւս կը ջանան մեզ պատասխանատու բռնել : Զվարճալեցուցի անոնց: Երբ ամենափոքր փաստ մը իսկ չունին, ինչո՞ւ երկրին մէկ ծայրէն միւսը զրոյց կը հանեն, կը խնդրեմ որ վերջ տան անմեղ մարդիկը ամբաստանելու այս զուլումին: Եթէ ամենափոքր փաստ մը իսկ ցոյց տան, ոչ միայն կառավարութենէն, այլեւ մարդկութենէն ալ կը հրաժարինք. մեղք է այս երկրին, ընկերներ, մեղք է :

Ինէօնիւ ուզեց պատասխան տալ վարչապետին, բայց Ժողովին նախագահը թոյլ չտուաւ: Օրինագիծը քուէի դրուեցաւ եւ 265 ձայնով ընդունուեցաւ:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՕՐ (ՄՈՒՐԱՏ)

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի սարքած յիշատակի հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ, 25 փետրուար, Սէրքըլ Ռէփիւպլիքի սրահին մէջ, ճոխ յայտագրով մը: Հակառակ խաչաձեւումներու եւ սաստիկ ցուրտին սրահը լեցուած էր :

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ «Ծաղկիր ազատ»ով զոր նուագեց սիրուած ջութակահար Պ. Ս. Չէօրէքճեան : Օրուան նախագահը հայրենակից Պ. Կ. Ճանիկեան գեղեցիկ ճառով մը պատմեց լեռներու եւ ծովերու հերոս Մուրատի կատարած աշխատանքները ու վերջացուց այսպէս: — Սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, հերոս Մուրատը դպրոց տեսած մարդ չէր, բայց կեանքի փորձառութեամբ ահագին պաշար ամբարած էր, այնպէս որ Օսմ. Սահմանադրութենէն վերջ երբ Սեբաստիա վերադարձաւ, դպրոցներու ցանցով մը օժտեց տասնեակ մը գիւղեր: Այսօր մենք, Սեբաստիոյ միջին սերունդը ութսուն առ հարիւր Մուրատին կը պարտինք մեր սորված հայերէնը: Մենք հաւատարիմ մնացինք մեր հայրերուն, դուք ալ պէտք է հաւատարիմ մնաք ձեր հայրերուն, եթէ չէք ուզեր որ ապագայ պատմաբանը անիծէ ձեզ: Բացման խօսքէն վերջ բեմին ղեկավարութիւնը յանձնուեցաւ հայրենակից դերասան Ա. Գմբէթեանի որ ճարտարօրէն վարեց գեղարուեստական բաժինը, ինքն ալ մասնակցելով : Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էին Մարսէյլի լաւագոյն ուժերէն Պ. Պ. Գ. Քէնտիրեան, դերասան Կ. Մութաֆեան, Տիկին Բ. Արմաղանեան, քոյր եւ եղբայր Յարութիւնեան, Օր. Երիցեան : Ապա շնորհալին Օր. Անիթա Սարգիսեան (արտասանութիւն) եւ Փարիզէն եկած երիտասարդ երգիչ Պօղոսեան : Բոլորն ալ ընտրած էին ընտիր կտորներ, (Ահարոնեան, Թումանեան, Վիկտոր Հիւկօ, Դ. Վարուժան, Սիամանթօ, Կ. Զարեան, Վ. Միտրիկ, Մեսումենց եւն.), եւ արժանացան ջերմ ծափերու, երկրորդեցին, երրորդեցին, իսկ երիտասարդ Պօղոսեան եօթ թէ ութ անգամ զուգէ աւելին ես ալ մոռցայ հաշիւը : Խանդավառութիւնը այնքան բարձր էր որ, Պ. Գմբէթեան տուիթէն օգտուելով բեմ հրաւիրեց աճուրդի մասնագէտը, Պ. Շէխիկեան, եւ աճուրդի դրուեցաւ ոսկի շքանշան մը Մուրատի նկարով: Հազարնոցները սկսան հոսիլ: Շահողն էր օրուան բանախօսը, Պ. Վ. Միտրիկ, որ վեհանձնօրէն մերժեց : Աճուրդը շարունակուեցաւ առանց շքադրամի եւ տասը վայրկեանէն գումարը հասաւ աւելի քան 50.000 ֆրանքի:

Կարգը եկած էր օրուան բանախօսին : Պ. Վահրամ Միտրիկ մօտ մէկ ժամ կուռ բանախօսութեամբ ներկայացուց Սեբաստիոյ երեք տիտանները, — Մխիթար Աբբայ, Դ. Վարուժան (բանաստեղծ) եւ Առիւծասիրտ Մուրատ: Քանի մը խօսքեր կուռ բանախօսութենէն.— Սիրելի հայրենակիցներ, որպէսզի ճիշդ ըմբռնէք, թէ ինչպիսի տիտան մըն էր Մուրատը, ձեզի պատմեմ փոքրիկ մանրավէպ մը :

Օր մը մեծանուն Ա. Ահարոնեան Մուրատին կ'ըսէ.— «Մուրատ հայ թաթարական կռիւներուն ստոյգ մահէ ազատեցիր տասնեակ մը գիւղեր, պատմէ գրի առնենք, ապագայ պատմութեան համար :

— Ի՞նչ պատմեմ էլի, եղածը ի՞նչ էր որ: Մենք զարկինք անոնք փախան, էս էլ պատմելու բա՞ն է:

« Ահա սիրելի հայրենակիցներ թէ ինչ ազնուագոյն սիրտի տէր հերոս մըն էր Մուրատ : Փառք Մուրատներ ծնող մայրերուն եւ իր ազգին: (Ծափեր):

Իրենց յարգանքի բաժինը բերած էին Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը, Մարսէյլի Աղքատախնամը, Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը, Ֆրանս. Լեգէոնականներու Միութիւնը, Քղիի Հայր. Միութիւնը, Հայ Արիներու եւ Արենուշներու միութիւնը, Մուրատ Ռաֆայէլեան նախկին Սաներու Միութիւնը եւ այլն: Վասպուրականը ունէր նաեւ իր գեղեցիկ գրաւոր ուղերձը :

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ Պ. Ա. Գմբէթեան փակեց հանդէսը հետեւեալ խօսքերով— «Սիրելի հայրենակիցներ, կը սիրեմ յուսալ թէ այս խանդավառութիւնը պիտի տանիք ձեզ հետ: Մուրատները հայրենիք մը ստեղծեցին: Հայրենիք մը ունինք այսօր, կարմիր ըլլայ թէ ճերմակ : Կարեւորը այն է որ հայրենիք մը ունինք, սիրենք բոլորս: Կեցցէն Մուրատները, Սերոբները, Անդրանիկները, Գէորգները, Հրայրները, Քեռիները եւ կեցցէ Հայաստան» : (Ծափեր):

Ա. ԱՐՄԱՂԱՆ

կարացնէ Ատլանտեան կազմակերպութիւնը, Եւրոպայէն քաշելով եւ Հիւս. Ափրիկէ փոխադրելով իր գինուորները: Վարչապետը այս հարցին ալ պատասխանելով, գիտել տուաւ թէ Ատլանտեան Կազմակերպութեան համերաշխութիւնը կը պահանջէ որ իր անդամներէն իւրաքանչիւրը կարենայ օգտուիլ իր դաշնակիցներէն, երբ ստիպուած է փափուկ բանակցութիւններ կատարել: «Այս հասկացողութեամբ է որ մենք յոյս կը դնենք մեր ընկերակիցներուն աջակցութեան վրայ: Ալժերիան ամբողջական մասն է Ատլանտեան շրջանին, ենթակայ՝ անոր պաշտպանութեան »:

Պ. Կի Մոլէ կը կարծէ թէ պատերազմի վտանգը նուազած է: «Ժողովուրդները եւ կառավարութիւնները հետզհետէ կ՚ըմբռնեն թէ ընդհանուր պատերազմ մը աղէտ մը պիտի ըլլայ ամբողջ մարդկութեան համար: Խորհրդային քաղաքականութեան մէջ նշմարուած բարեշրջումը զոր գոհունակութեամբ կ՚արձանագրենք, ցոյց կուտայ թէ Խ. Միութիւնը կը խոստովանի անցեալին մէջ գործած վտանգաւոր վրիպումները եւ թէ այդ վրիպումները պիտի չկրկնուին: Կը յուսանք թէ խորհրդային վարիչները պիտի ընդունին նաեւ որ մեր ձեռք առած պաշտպանողական միջոցները բոլորովին արդար են: Միւս կողմէ, ես կը նկատեմ որ «պաղ պատերազմ» բառը հետզհետէ կ՚անհետանայ Արեւելք – Արեւմուտք բանավէճի բառարանէն: Անշուշտ այս պարագան բարեփոխում կը նշանակէ միջազգային յարաբերութեանց մէջ: Բայց չի բաւեր վերաքննել բառարանը, պէտք է գործնական քայլեր առնել, վիճելի գլխաւոր խնդիրները լուծելու համար: Անբաժանելի է պաղ պատերազմը. պէտք է անոր վերջ տալ ամէն տեղ եւ ոչ թէ սահմանափակուիլ ճակատները տեղափոխելով »:

Ամերիկացի թղթակիցը մասնաւորապէս կը ծանրանար Ալժերիոյ հարցին վրայ: Վարչապետը բացատրեց թէ ութ միլիոն Իսլամներ կան Ալժերիոյ մէջ, ուրեմն այդ երկիրը Ֆրանսական նահանգ մը չէ այնպէս ինչպէս, օրինակ, Արտուան, կամ Նորմանտիան: Ալժերիան ունի նաեւ մէկուկէս միլիոն եւրոպացի բնակիչներ, ուրեմն նոյնպէս կը մերժենք «ալժերիական ազգային անձնաւորութեան» մը գաղափարը, որ չի համապատասխաներ ոչ պատմական իրողութեան, ոչ ալ բուն իրականութեան: Ալժերիան պէտք է կազմէ ֆրանքեւիսլամական հասարակութիւն մը, անքակտելի կապերով կաքուած Ֆրանսայի հետ :

Վերջին հարցումի մըն ալ պատասխանելով, Պ. Կի Մոլէ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը համայնավարներուն քուէները չէ փնտռած եւ պիտի չփնտռէ: «Եթէ համայնավար երեսփոխանները քուէ տուին կառավարութեան, կ՚ուզէի չփոթութիւն ձգել միտքերու մէջ: Ինչպէս յայտարարեցի Ազգ. Ժողովին մէջ, ես որ եւ է յանձնառութիւն չեմ ստանձնած եւ պիտի չստանձնեմ համայնավար կուսակցութեան վարիչներուն հանդէպ »:

✕ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանքեւգերման բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Մարտ 17ին: Երկու երկիրներուն տեսակէտները մօտեցած են, շնորհիւ Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարներուն տեսակցութեան, որ տեղի ունեցաւ Պոնի մէջ: Խօսակցութեանց կը մասնակցէր վարչապետը, Տօքթ. Ատընաուըր: Սրտաբաց լուսաբանութիւններ տրուեցան փոխադարձաբար, Սարի եւ ուրիշ վիճելի խնդիրներու մասին: Գերմանները պայմանաժամ խնդրեցին, Մոզէլի ջրանցքին ծրագիրը ուսումնասիրելու համար :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ Միջազգայինը, որ ժողով գումարած էր Ցիւրիխի մէջ, որոշեց մերժել որեւէ գործակցութիւն կամ ժողովրդական ճակատ համայնավար կուսակցութեան հետ :

ՊԵՐՆԱՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ երեքուկէս տարեկան մանչուկ մը, հրաշքով ազատեցաւ ծանր արկածէ մը, Քոլմպի մէջ: Տղան կը խաղար մեծ եղբօրը հետ, երբ յանկարծ կը բարձրանայ քարակոյտի մը վերեւ եւ կը ցատկէ թիթեղով գոցուած հորին վրայ, ուր ծաղիկներ դրուած էին: Պզտիկը կ՚իյնայ 9ուկէս մեթր խորութեամբ հորին մէջ: Բարեբախտաբար գլուխը տեղ մը չի զարնուիր: Քաղաքապետութեան պաշտօնեաները օդնութեան հասնելով ողջ առողջ եւ անվնաս զուրը կը հանեն տղան :

ԺԱՆԹՈՅԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 ռիւ տը Փարի, Ժանթիյի :

Անոնք որ կ՚ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ: Մէթրօ Քատէ:

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը :

Վարչութիւն

***

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ՚ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն :

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յարգանքի երեկոյթ մը Ա. Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ :

Պիտի խօսին Տիկին Ա. Բուդաղեան, Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ. Ե. Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը:

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը:

ԱՐՏԱՍՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ հինգին, Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ (Գարունը եւ երիտասարդութիւնը):

Կարեւոր.— Երեկոյթը մէկ ժամ կը տեւէ: Ճիշդ որոշեալ ժամուն սկսելէ ետք, սրահին դռները կը փակուին որեւէ խանգարման տեղի չտալու համար :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին:

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ.— Շաբաթ իրիկուն, Թուրքիոյ ախոյեան Կարպիս Զաքարեան կէտերով յաղթեց Միշէլ Ֆրանսուայի, տասը խաղաշրջանի (րաունտ) ընթացքին: Վերջին պահուն Կարպիսին հակառակորդը փոխուած էր: — Ֆութպոլի Ֆրանսական բաժակի 1/8րդ ֆինալի մրցումներուն (Փարիզ)ի Նանսի յաղթեց Մարսէյլի մէկի դէմ վեց կէտով :

ԳԻՆԵՁՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԻ ՄԸ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը որոշած է գինեձօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակ. ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ԶԱԳԸՃԵԱՆԻն, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու – երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ:

Գինեձօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին: Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ներկայ կ՚ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ՚ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Որբ. Օգն. Մարմնի Սէրքլը Միլիթէրի սրահին մէջ, մարտ մէկին Մանուկներու տօնին, Ֆրանսացի հանդիսական մը կորսնցուցած է սպանիական թմբուկ մը եւ հովահար մը: Գտնողէն կը խնդրուի ըստիպողաբար յանձնել «Յառաջ»ի վարչութեան կամ Միութեան կեդրոնատեղին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Ահարոնեան ակումբին մէջ :

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Փարիզի խնճոյքը որ տեղի պիտի ունենար Մարտ 18ին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ :

Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք :

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ գրատուններ Հրանտ Սամուէլ եւ Պարսամեան :

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՃԻԲԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel

Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16e

Tél Kle. 25-70

Aut. 84.37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ‌ՃԵԻ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գլ (ճալորի):

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու անունին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ:

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները :

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ :

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին :

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամները այս շաբաթ, ժամը 21ին, «Պարպոթ» սրճարանի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2·30 – 6):

Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 9·30էն 19:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Գէորգ Զաքըրեանի մահուան առթիւ Պ. Գուրգէն Ակոնայեան երկու հազարական ֆրանք կը նուիրէ Առնուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն, հազարական ֆր. ալ «Հայ – Բոյժ»ի եւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

DU 7 AU 16 AVRIL 1956

IMPORTANTES FACILITÉS

DE VOYAGE

Demandez le catalogue des exposants

470 f. contre remboursement

Renseignement : LYON

Rue Menestrier (BU. 55 - 05)

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը 14 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն, Պէրիէ Միլիէի շքեղ սրահներուն մէջ :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով :

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE

57, Rue des Couronnes, Paris 20e

Métro Couronnes ou Pyrénées

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենա մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց: Երկու օթօպիւսի կայարան :

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ :

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

ԽԱՆՈՒԹ ԵՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Փարիզ, առեւտրական բանուկ փողոցի մը մէջ, հինգ մեթր լայնութեամբ ճակատ եւ եօթը մեթր խորութեամբ խանութ մը, ամէն տեսակ առեւտուրի համար ազատ : Եւ վրան՝ երկու սենեակ ու կոկիկ խոհանոց մը: Ջուր, լոյս, օդային կազ, ելեկտրական ուժ՝ զետեղուած :

Վարձակալութիւնը եւ «ֆոն»ը փոխանցելի նպաստաւոր պայմաններով :

Դիմել «Յառաջ»ի, Տ. Ն. հասցէով եւ գրաւոր :

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՐՏ

MERCREDI 7 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7622 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3333

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿ ՀԱՏՈՒՑՈ՞ՒՄԸ

Իր մահէն երեք տարի ետք, «Հանճարեղ»ը արդէն իսկ դարձած է մոմիա մը որուն անունը չկամութեամբ կ'արտասանեն :

Հեռագիրը կը հաղորդէր թէ մահուան երրորդ տարեդարձը (5 Մարտ, կիրակի), լռութեամբ անցաւ Խ. Միութեան մէջ :

Միւս կողմէ, իրարմէ քաջալերուելով հետզհետէ ասպարէզ կ'իջնեն դործօն դէմքեր, ոչ միայն վերաքննելով Սթալինի այս կամ այն գործը, այլ եւ ժխտելով անոր տեսութիւնները :

Քսաներորդ Համագումարին մէջ բարձրաձայն հաստատուեցաւ թէ «Սպառապետ»ը խեղաթիւրած է ոչ միայն բոլշեւիկեան կուսակցութեան, այլ եւ անոր կովկասեան գործունէութեան պատմութիւնը :

Իր մաերիմը, Ա. Միկոյեանն էր որ յայտարարեց.

— « Իրողութիւնները խարդախուած են. կարգ մը մարդիկ մինչեւ երկինք բարձրացուցած են կամայականօրէն, ուրիշներու մասին լռութեամբ անցած են : Երկրորդական դէպքեր անարժան բարձունքներու հասցուցած են, իսկ աւելի կարեւոր գործեր նսեմացուցած են» :

Տակաւին առջի օր, արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը, Ուլպրիխտ կը քննադատէր Սթալինը, շեշտելով թէ «խեղաթիւրած է կուսակցութեան պատմութիւնը», եւ «բռնաբարած է օրէնքը» :

Միեւնոյն ատեն դիտել կուտար թէ «ան ինքզինքը կուսակցութենէն վեր դասելով եւ քաջալերելով անհատի պաշտամունքը, մեծ վնաս պատճառած է» :

Ու վերջապէս կ'եզրակացնէր թէ «կարելի չէ Մարքսի վարդապետութեան դասական դէմքերէն համարել Սթալինը » :

Շատ աւելի ծանրակշիռ յայտնութիւններ տեղի ունեցան Մոսկուայի Համագումարին մէջ, պարզելու համար «Հանճարեղ»ին գործած մեղքերը :

Բոլորը միասին էին երէկ, երբ «Արեւ»ը կը շլացնէր իրենց աչքերը, արեւն ճառագայթներու վերեւ :

Գրուեցաւ թէ վերահաստատեր են քանի մը անիրաւեալ բոլշեւիկներու վարկը :

Այդ դոհերէն մեր անճար Հայաստանն ալ ունեցաւ : Նոյնիսկ աւելին՝ բաղդատելով իր համրանքին հետ :

Անշուշտ Պ. Միկոյեան իմացաւ արիւնալի պատմութիւնը, երբ Մոսկուայէն Երեւան կ'երթար մասնաւոր պաշտօնով : Երբ կատաղութեան դաղաթնակէտին հասած էր «մաքրագործումը » :

Դեռ քանի մը տարի առաջ էր որ խոստովանեցաւ թէ անիրաւութեան զոհ գացած է Եղիշէ Չարենց :

Իր աղդանշանին վրայ, լեզուները բացուեցան եւ այժմ Երեւանի պետական Հրատարակչականը տարաբախտ բանաստեղծին ամբողջական գործերը կը հրատարակէ, քսանհինգ հազար օրինակ :

Իսկ միւսնե՞րը, — Ակսէլ Բակունցէն մինչեւ Զապէլ Եսայեան, Վահան Թոթովենց եւայլն, առ նուազն 250 հոգի : Անոնք բարոյական հատուցման իրաւո՞ւնք ալ չունին :

« Հանճարեղ»ին անունը կապուած էր 1936ի Սահմանադրութեան եւ ընջուեցաւ :

Նոր իշխանութիւնը իւրացնելով այդ «Կոնստիտուցիա»ն, կ'ընդունի՞ անոր նուիրագործած ընդվզեցուցիչ անարդարութիւնը՝ Հայաստանի ներքին սահմաններու մասին :

Երեւանի սրտին վրայ թառած վիթխարի «մոնումենտ»ը, որու մասին չայլաբան տաղեր կը հիւսեր եկող – գացողները, չի՞ նշանակեր թէ Սթալինի ոգին եւ թաթը կը պահեն իրեն արիւնադանգ վայրագութիւնը, իբրեւ տեւական մղձաւանջը փոքր ժողովուրդներու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ՞

Այսօր, չորեքշաբթի, Ազգ. Ժողովը պիտի լսէ վարչապետին բացատրութիւնները՝ Ալժերիոյ մասին պահանջուած լիազօրութեանց մասին : Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի օրինագծին քուէարկութիւնը : Պ. Կի Մոլէ երէկ եւ առջի օր զատ – զատ ունկնդրութեան ընդունեցաւ խորհրդարանի խմբակցութեանց ներկայացուցիչները, մէջն ըլլալով համայնավարներն ու փուժատեանները, որպէսզի շօշափէ անոնց տրամադրութիւնները : Երեւութապէս առարկութիւն չունին կառավարութեան պահանջած լիազօրութեանց մասին, բայց կ'ուզեն բացորոշապէս գիտնալ կառավարութեան վերջնական որոշումները՝ Ալժերիոյ ապագայ կարգուսարքի մասին :

Կ'ըսուի թէ Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ եւս տեսակցութիւններ պիտի ունենայ միեւնոյն խմբակցութեանց հետ, քանի որ բուն լիազօրութիւնը ինք պիտի գործադրէ :

Մինչ այս մինչ այն, ահաբեկումները կը շարունակուին Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի մէջ : Մարտ 5ին ծանր դէպքեր պատահեցան եւ 41 հոգի սպաննուեցան Մարոքի եւ Ալժերիոյ մէջ : Տասնըվեց ամիս է որ ապստամբած են Ալժերիոյ լեռնային շրջանները : Միայն սպաննեալներու թիւը հինգ հարիւրէն աւելի է : Իսլամ զինուորներու դասալքութիւններն ալ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն : Կոստանդինի մէջ ըմբոստները հրկիզեցին 11 ագարակներ եւ աւերի տուին երեք դպրոցներ : Ալժերիոյ ծովեզերեայ շրջանը, որ ծանօթ է իբրեւ Քապիլի, մեծ մասով կը գտնուի ապստամբական տիրապետութեան տակ, ինչպէս կը գրէ «Ֆրանս–Սուար » : Այս շրջանը կը սկսի Ալժէի արեւելքէն եւ կը տարածուի ծովեզերքի երկայնքը, 150 մղոնի վրայ, 50 մղոն դէպի ներս : Այս շրջանին մէջ կը գտնուի հինգ – վեց մեծ քաղաքներ, ֆրանսական տիրապետութեան տակ, բայց հարիւրաւոր գիւղեր վտանգուած կը համարուին : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, « Ազատագրութեան ճակատ»ը ներկայացուցիչ մը կը պահէ իւրաքանչիւր գիւղի մէջ : Տեղական դատարաններ կազմուած են որոնք յաճախ մահավճիռներ ալ կ'արձակեն, անտեսելով ֆրանսական ատեանները :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, հողագործական աշխատանքը կանգ առած է : Հարկային վարչութեան իսլամ պաշտօնեաները հրաժարած են եւ տուրքերը կանոնաւորապէս կը գանձուին ապստամբներուն կողմէ : Հեռաձայնի թելերը խզուած են :

× « Նոր Տեսթուր»ի ֆրանսերէն պաշտօնաթերթը այս շաբթուան խմբագրականը նուիրած է Հիւս. Ափրիկէի անկախութեան : Թերթը ուրախութիւն յայտնելով Մարոքի անկախութեան հռչակման առթիւ, յոյս կը յայտնէ թէ Թունուզի անկախութիւնն ալ պիտի յայտարարուի մօտերս : Յետոյ կ'եզրակացնէ.— «Կը մաղթենք որ ազատ Մարոքն ու Թունուզը միացնեն իրենց ջանքերը՝ Ալժերիան փրկելու համար » :

× Մարոքի Սուլթանը, որ Փարիզ կը գտնուէր, Ռապաթ վերադառնալով ժողովուրդին հաղորդեց անկախութեան պաշտօնական յայտարարութիւնը : Աննկարագրելի էր ժողովուրդին խանդավառութիւնը : Տասնեակ հազարաւոր բնիկներ թափօրներ կազմած էին Քազապլանքայի, Ռապաթի եւ Ֆէսի փողոցներուն մէջ : Փարիզէն մեկնած ատեն, Սուլթանը ճառ մը խօսելով յոյս յայտնեց թէ բանակցութիւնները պիտի շարունակուին միեւնոյն հաւկացողութեամբ : Այս առթիւ ըսաւ թէ Ֆրանսա եւ Մարոք «ազատ եւ հաւասարազօր պետութիւններ են եւ թէ իրենց յարաբերութիւնները պիտի հաստատուին բարեկամութեան եւ եղբայրութեան հաստատուն հիմքի մը վրայ, խաղաղ կեանք մը ապահովելով բոլորին համար :

× Նախկին նախարար Ռոժէ Տիւշէ, անկախներու եւ գիւղացիներու կազմակերպութեան քարտուղարը, կը պահանջէ լուծել համայնավար կուսակցութիւնը, ճիշդ այն պատճառաբանութեամբ որով դայն լուծեց Տալատիէ 1939ին (նահանջականութիւն եւ դաւաճանութիւն) : Միեւնոյն ատեն կ'առաջարկէ.— Ալժերիոյ բարեկարգութիւնը վերահաստատել զինուորական բոլոր միջոցներով. — Մերժել որեւէ նոր պայմանագիր կամ համաձայնութիւն, մինչեւ որ բարեկարգութիւնը եւ խաղաղութիւնը վերահաստատուի Մարոքի մէջ. — Խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Եգիպտոսի եւ Լիբիոյ հետ. — Դաշնակիցներու աջակցութեան ապահովել այն պայքարին մէջ զոր Ֆրանսա կը մղէ Ափրիկէի մէջ, Արեւմուտքի պաշտպանութեան համար :

× Մանտէս Ֆրանս ճառ մը խօսելով Մեցի մէջ, յայտարարեց թէ Հիւս. Ափրիկէի հարցը ամէն բանէ առաջ զինուորական խնդիր է եւ վերջին փորձաքարը՝ Ֆրանսայի կենսունակութեան :

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

ԵՏ ԿԱՆՉՈՒԵՑԱՆ ՄՆԱՑԵԱԼ ՍՊԱՆԵՐԸ

Զօր. Կլուպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը խորապէս ազդած է Անգլիոյ հանրային կարծիքին վրայ : Կառավարութիւնն ալ մտահոգութեամբ կը հետեւի անցուդարձին, որ սերտ կապ ունի Միջին Արեւելքի բրիտանական քաղաքականութեան հետ :

Երեկ. Ժողովին Մարտ 5ի նիստին մէջ, վարչապետը՝ Սըր Էնթ. Իտըն կառավարութեան դայրոյթը եւ ցաւը յայտնելով, յայտարարեց թէ ետ պիտի կանչուին 15 անգլիացի սպաներ որոնք ցարդ կը ծառայէին Յորդանանի մէջ : Ուրիշ ոեւէ Անգլիացի եւս պիտի չձգուի այդ երկրին մէջ, իբրեւ պատասխանատու պաշտօնեայ :

Ամմանէն կը հեռագրեն թէ Հիւսէյին թագաւորը խոստացած է ապահովել անգլիական շահերը : Բայց եւ այնպէս, Լոնտոնի մէջ այն տեսակէտն ունին թէ Յորդանան լքօրէն խախտած է 1948ի դաշնագիրը, իբրեւ հետեւանք արաբական պետութեանց ճնշումին : Կը վախցուի որ նոյն ճնշումը ի գործ դրուի նաեւ Իրաքի վրայ ուր Նուրի Սայիտ (փաշա) չափաւոր քաղաքականութեան մը կը հետեւի :

× Լիբանան հասած ճամբորդներու տեղեկութեանց համաձայն, զօր. Կլուպ փաշայի անակնկալ պաշտօնանկութիւնը սարքուած էր խումբ մը «ազատ սպաներու» կողմէ որոնք երկար ատենէ ի վեր կը փորձէին խախտել բրիտանական աղդեցութիւնը Յորդանանի բանակին վրայ : Մասնաւոր հսկողութեան տակ առնուած էին բոլոր անգլիացի սպաները, երբ Կլուպ փաշա կը ճամբուէր : Յորդանանի երիտասարդ սպաները կ'ուզեն արաբացնել բանակը, ի նախատեսութիւն Իսրայէլի յարձակման : Այդ սպաները շաբաթներ առաջ իրենց տրամադրութիւնները յայտնած էին Հիւսէյին թագաւորին, կոչ մը ուղղելով անոր հայրենասիրութեան : Անցեալ շաբթու վէճ մը ծագած էր զօրավարին եւ վեհապետին միջեւ : Նոյն իսկ հինգշաբթի թագաւորը առաջարկած էր վարչապետին արձակել զօր. Կլուպ փաշան : Կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ դահլիճը հաւանութիւն յայտնեց եւ զօրավարը կանչելով ըսին թէ մասնաւոր օդանաւ մը պիտի տրամադրուի երկու ժամէն :

Ամմանի թերթերը կը գրեն թէ թագաւորը աւելի ժողովրդական դարձած է այժմ : Կլուպ փաշայի յաջորդը, զօր. Ռատի Աննապ, մեծ համարում կը վայելէ բանակին մէջ, բայց կ'ըսեն թէ երկար պիտի չմնայ : Իր գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ լրացնել բանակին արաբացումը :

Նոյն թերթերը մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն անգլիացի զօրավարին դէմ եղած գանգատներու մասին : Կ'ըսուի թէ Սուրիա եւ ուրիշ դրացի երկիրներ յայտնած են Յորդանանի թէ պիտի չզօրծակցին՝ Իսրայէլի դէմ պաշտպանելու համար երկիրը, «վասն զի ձեր բանակը ձեզի չի պատկանիր» : Իրաքեկներ կ'ըսեն թէ անգլիացի զօրավարը գործնապէս կը մանուածէր Եգիպտոսի դէմ սարքուած պայքարին եւ կը պաշտպանէր Պաղտատի դաշինքը :

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Ինչպէս հաղորդած էինք, այսօրուընէ կը սկսինք հրատարակել ցանկը այն ընկերներուն եւ բարեկամներուն որոնք արձանագրուած են Փարիզի Մշակոյթի Տան շինութեան ձեռնարկին համար, իբրեւ պատուակալ, բարերար, գործօն կամ օժանդակ :

ՑԱՆԿ ԹԻՒ 1

Հայկ Սէրէնկիւլեան	200.000
Հայկ Զրուանդեան	200.000
Բիւզանդ Աճէմեան	105.000
Հրանտ Սամուէլ	100.000
Կարպիս Յակոբեան	50.000
ՌՄՆ	50.000
«Յառաջ»	50.000
Ներսէս Տակաւեան	50.000
Սահակ Յովհաննէսեան	30.000
Երուանդ Ատանալեան	30.000
Կարպիս Թոփալեան	25.000
Անդրէաս Պարսամեան	25.000
Տէր եւ Տիկին Քիւթիւքեան	25.000
Եդուարդ Մավեան	25.000
Գրիգոր Փափազեան	25.000
Պետրոս Զպուքճեան	25.000
Խաչիկ Մկրտիչեան	25.000
Սիսակ Սիսլեան	25.000
Նուպար Նիկողոսեան	25.000
Յակոբ Ազիզեան	25.000
Գաբրիէլ Լազեան	25.000
Սահակ Տ. Թովմասեան	25.000
Յովիկ Եղիազարեան	25.000
Գերասիմ Բալայեան	25.000

(Շար.)

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝
Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն *Յառաջի* հաշիւներուն :

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ՁԱԽՈՂԵՑԱՆ

Անգլիոյ գաղթային նախարարը, որ անցեալ շաբթու Կիպրոս գացած էր, վերադարձին զեկուցում տալով երեսփ. ժողովին առջեւ, հաստատեց թէ բանակցութիւնները անել մը յանգած են : Յետոյ բացատրեց թէ կառավարութիւնը վճռած է խիստ եւ համապատասխան միջոցներ ձեռք առնել, օրէնքը եւ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար այդ խառնակ շրջանին մէջ :

(Շար.ը կարդա՛լ Դ. էջ)

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ»

Ֆրանսահայ գաղութը աւելի շուտ սկըսած է տկարանալ, ձուլումի ճամբուն մէջ մտնել։ Արագօրէն կը մօտենայ ամերիկահայ գաղութին եւ եթէ այս կացութիւնը շարունակուի, աւելի կանուխ ան պիտի կազմալուծուի։

Աւելորդ է մանրամասնութիւններ թըւել։ Ընթերցողները խորապէս տեղեակ են այդ տխուր վիճակին եւ «Յառա՛ջ»ի սիւնակներուն մէջ, միշտ կը կարդանք տխուր վկայութիւններ, մարդկային, նիւթական կորուստներ այդ ճամբուն վրայ։

Դարմա՞ն։ Գոնէ նուազեցնել չարիքը եւ բարձրացնել մեր ազգային դիմադրական կորովը։

Փոխանակ երեւոյթը ընդհանրացնելու եւ զգացական բացագանչութիւններով, աշխարհի դէմ դատնութիւններով պոհանալու, մտածենք ամէնէն առաջ Փարիզի հայ գաղութի մասին, որու մտաւորականութիւնը, նախապատերազմեան շրջանին, արդար յաւակնութիւնը ունէր առաջնորդ հանդիսանալու ամբողջ արեւմտահայութեան։

Ժամանակը իր աւերը գործեց, Փարիզի հայ մտաւորականութիւնը հազիւ թէ ունի քանի մը դասախօսութիւն կարդալու սրճարանի մը անկիւնը եւ կամ մամուլի մէջ հոգեհաց գրոյցներ կատարելու։ Նահանջը կատարեալ է՝ երգելով կամ առանց երգի ...։

Անտարակոյս այսօր ալ ունինք Փարիզի մէջ տաղանդաւոր հայ մտաւորականներ, արուեստագէտներ։ Բայց չկայ անոնց միջեւ համագործակցութեան ոգին, որովհետեւ կը պակսին անձնական շփումի հընարաւորութիւնները այս մեծ ու ցրուած քաղաքին մէջ։ Չկայ ներկայանալի եւ սեփական հաւաքավայր մը ուր մեր մտաւորականները, երիտասարդները, գործի մարդիկ յաճախ իրարու հանդիպէին եւ գեղեցիկ մտածումներու այնքան առատ ծրագիրներ գործի վերածէին, թող ըլլայ փոքր չափի վրայ։

Նոր չէ Հ. Մշակոյթի Տան գաղափարը։ Ամէնքը կը զգան անոր առաւելութիւնները։ Ծրագրին գործադրութեան ալ սկսուած էր քանի մը տարի առաջ, հանգանակելով 700 հազար ֆրանքի համեստ գումար մը։ Այժմ գտնուած է կեդրոնական թաղամասի մը մէջ քանի մը յարկանի շէնք մը որ կը կարօտի հիմնական նորոգումի։

Նախքան գնումի գործողութիւնը անհրաժեշտ էր տեսնել, թէ ի՛նչ տրամադրութիւններ կային մեր շրջանակներուն մէջ այդ գործին հանդէպ։ Շաբթուան մը ընթացքին, առանց փողի եւ թմբուկի, երկու սեղմ հաւաքոյթներու մէջ հանգանակուեցաւ մէկ միլիոն 300 հազար ֆրանք եւս ու 700 հազարը հասաւ շուտով երկու միլիոնի։ Մեր ընկերներէն ու բարեկամներէն շատեր դեռ նոր պիտի արձանագրուին ու այդ գումարը պէտք է որ քառապատկուի։

Երկրորդ գործը պիտի ըլլայ այս ձեռնարկին գլուխը հրաւիրել, բացի մեր ընկերներէն նաեւ բարեկամներ, որոնք ձեռնհասութիւն ունին իրագործելու ծրագիրը եւ հետագային ալ այդ Տունը կազմակերպելու, վերածելու զայն հայ մշակոյթի իրական վառարանի մը, արժանի Փարիզի հայ գաղութի դիրքին ու համբաւին։

Ժամանակն է որ հոգեհաց գրոյցները, խօսքերը վերածուին կենդանի գործի։ Ահա գեղեցիկ մրցակցութիւն մը ոչ թէ ճառի, այլ գործի։ Այստեղ է որ ի յայտ պիտի գայ մեր ժողովուրդին շինարար ոգին որ ամէն գաղութի մէջ վառ կը մնայ։

Փարիզի հայութիւնը՝ համեստ աշխատաւորէն, ուսանողէն մինչեւ ամէնէն բարեկեցիկը, ցոյց պիտի տան, թէ օտարութեան մէջ կորսնցուցած չեն իրենց հոգեկան արժէքները։

Տնտեսական գետնի վրայ Փարիզի Հայերը, բոլոր դասակարգերը նկատի առնելով, կարելի չէ ըսել թէ նուազ բարեկեցիկ են քան Թեհրանի, Պէյրութի, Հալէպի, Գահիրէի Հայերը, որոնք տասնեակ հազար հայ աշակերտներու կրթական հոգը եւ բազմաթիւ եկեղեցիներու, ակումբներու մատակարարութեան բեռը ունին իրենց ուսերուն վրայ։

Փարիզի Հայը իր տնտեսական դիրքը ամրապնդելէ ետք, պէտք է այժմ հետեւի Ամերիկայի հայութեան որ կը գերազանցէ ամէնքը, իր առատաձեռնութեամբ։

Բոլորին պարտք է օգնել ամէնէն կենսականին՝ ներկայանալի, սեփական տունի մը կառուցման։ Տուն մը ուր մեր երիտասարդները միշտ առիթ ունենային իրար տեսնելու, խօսելու, միասին զուարճանալու։ Այդ տեսակ ազգային մթնոլորտի մը մէջ մեր զաւակները աւելի լաւ պիտի կապուին ամէնէն առաջ իրենց ծնողքին։

Մեր խօսքը ուղղելով տարեցներուն, կ՚ըսենք.— Ձեր խնայողութիւնները ամբողջովին ձգելով ձեր զաւակներուն, անոնց կապերը կը թուլցնէք հաւաքականութեան հետ։ Նիւթապէս օժանդակելով հանրօգուտ ձեռնարկի մը, լաւագոյն օրինակը կը հանդիսանաք ամէնէն առաջ ձեր զաւկին համար, որուն ապագայով այնքան մտահոգ էք։ Անշուշտ պիտի չուզէիք որ ձեր սերունդը միանգամայն ընդմիշտ կորսուէր օտարութեան մէջ։

Իսկ երիտասարդներուն կ՚ըսենք.— Թող ըլլան համեստ գումարներ, ձեր մասնակցութիւնը նուիրական գործի մը պիտի հերքէ այն կարծիքը, թէ նոր սերունդին վրայ խաչ քաշուած է։ Ընդհակառակն, ան արթուն պահակն է, յառաջապահը կենդանի աշխատանքներու։

Փարիզը պէտք է շարժի, իր թիւին ու դիրքին արժանավայելմանակցութեամբ. կասկած չունինք թէ «գաւառ»ն ալ պիտի բերէ իր լայն բաժինը գործի մը որ պատիւ բերէ ամբողջ գաղութին եւ մեր ազգային վարկին ընդհանրապէս։

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԽՄԲ.— Վերջերս շարք մը տեսութիւններ հրատարակեցինք միջազգային մամուլէն, ծանօթացնելու համար Ալժերիան՝ իր ներքին եւ արտաքին հոգերով։

Ահաւասիկ այլապէս շահեկան տեղեկութիւններ, քաղուած՝ տեղական թերթէ մը.—

Ժամանակին Իսլամները գրաւած էին հողերը։ 1871ի ըմբոստութենէն ետք, արեւելեան Ալժերիոյ մէջ, 446.000 հեկտար հող եր առնուեցաւ ապստամբներէն։

Մինչեւ 1902 հողերը ձրի կը տրուէին, այնուհետեւ աւելի յարմար դատուեցաւ ծախել։

Մօտ 25.000 եւրոպացի հողագործներ կան Ալժերիոյ մէջ։ Բայց երբ գաղթականի մասին կը խօսուի, առհասարակ նկատի ունին երեք հազար հարուստ այգեպանները, մնացեալ 22 հազարը միջակ ապրուստ մը կ՚ապահովէ։ Մեծահարուստները իրենց դրամը դրած են ծխախոտի եւ այգիներու մշակութեան մէջ։ Մեծահարուստ Իսլամներ ալ կան։

Համաձայն վիճակագրութեան 3.300000 հեկտար արմտիք արտադրող հողին 2.400.000ը կը պատկանին Իսլամներուն, իսկ մնացեալ 900.000 հեկտարը Եւրոպացիներու։

98 առ հարիւրը եւրոպացի ժողովուրդին հաստատած է Թելի մէջ, իսկ երեք չորրորդը արեւմտեան Թելի մէջ։ Օրանի գաղթականները կարեւոր տարր մը կը ներկայացնեն։

Ֆրանսացիները համախմբուած են Ալժէի շուրջ, Սահելի, Միթիճայի մէջ եւ ծովեզերքը եւ արեւելեան մասին մէջ, Ֆիլիփվիլ, Կոնստանդին, Պոն։ Քապիլի մէջ հազիւ 12 հազար Ֆրանսացի կայ։

Եւրոպական ծագումով Ալժերիացիներուն եօթը տասներորդը կը բնակի քաղաքներուն մէջ, ուր առեւտրական կամ պետական պաշտօնեայ, եւ արհեստագէտներ են։ Քաղաքներուն մէջ իսլամ ժողովուրդին թիւը շատ աւելի պակաս է քան Եւրոպացիներուն։ Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն եւրոպացի բանուորները։

Եթէ Եւրոպացիի մը հարցնեն թէ ի՞նչ ըրին Ալժերիոյ օգտին, կը պատասխանէ.— «Զարգացուցինք ճամբաները, մէջտեղէն վերցուցինք ժանտատենդը, ժանտախտը, ջերմը։ Մեր շնորհիւ աչքի բորբոքման պակսեցաւ, աշխատանք կը ճարենք իսլամ Ֆրանսացիներուն։ Նորածիններու մահերու թիւը պակսեցուցինք։ Ութսուն հազար քիլոմեթր ճամբայ շինեցինք որուն 25.000ը խճուղի, 21 նաւահանգիստ, որոնց 3ը Ալժէի, Օրանի, Պոնի մէջ, միջազգային կարեւորութիւն ունին։ 4900 քիլոմեթր երկաթուղի, 33 օդակայան, որոնց չորսը միջազգային արժէք ունին։

Ալժերիոյ ելեւմտացոյցին մէկ վեցերորդը ուսման յատկացուած է։ Ունին 48 երկրորդական վարժարան եւ 375 աւարտական դասընթացք։ Ալժէի համալսարանը երրորդն է ֆրանսական համալսարաններուն մէջ, հինգ հազար ուսանողներով եւ 81 դասախօսներով։ Երեք նահանգներուն մէջ 15.000 ուսուցիչ կայ։

Ալժերիոյ Ֆրանսացիները կը կարծեն որ եթէ Ֆրանսան բաւարար դրամագլուխ եւ արհեստագիտական միջոցներ տրամադրէ, աւելին կրնայ ընել Ալժերիոյ համար։

Ալժերիոյ տնտեսութեան մէջ Եւրոպացիներու բաժինը մօտ կէսն է, 242 միլիառ (1953ի թիւերով), միւս կէսը իսլամ բնակչութիւնն է։ Միջին հաշուով 240.000 ֆր. Եւրոպացիին, 30.000 Իսլամներուն։ Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն եւ կեդրոնական իշխանութեանց միջեւ յարաբերութիւնները միշտ ալ սիրալիր եղած չեն։

Բ. Կայսրութեան անկումը 1870ին ազդանշանը եղաւ լուրջ խռովութեանց Ալժերիոյ մէջ։ Ամէն կեդրոնի մէջ «պաշտպանութեան մարմիններ կամ եւրոպական «Հանրայինփրկութեան» կոմիտէներ կազմուեցան եւ կանոնաւոր իշխանութեանց տեղը բռնեցին։ Այն ատեն էր որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը քշուելով Թուր, Ալժերիա ղրկեց իր անդամներէն մէկը, Ադոլֆ Քրեմիէօ։ «Հինգ շաբաթէն պէտք է վերահաստատես կացութիւնը, ըսին անոր։ Պէտք եղած միջոցները կրնաս ձեռք առնել։

Ատոլֆ Քրեմիէօ 58 հրամանագիր ստորագրեց։ Մէկով ֆրանսական հպատակութիւն կը տրուէր Ալժերիոյ Հրեաներուն։ Իսկ ուրիշ հրամանագրով մը Ալժերիան բոլորովին կը կցուէր Մայր երկրին։

Այս միջոցները պատճառ եղան որ Իսլամները ըմբոստանան։

Պատերազմէն ի վեր իբրեւ նոր երեւոյթ, Ալժերիոյ Ֆրանսացիները մայր երկրի հայրենակիցներուն հանդէպ գերազանցութեան զգացում մը կը տածեն, միեւնոյն ատեն այն տպաւորութիւնը ունին թէ իրենք ժառանգազուրկ են։ Որով, թէ՛ զօրաւոր եւ թէ լքուած կը զգան։

Երկու անգամ, 1914ին եւ 1942ին Ալժերիացիները զէնքը ձեռք առին պաշտպանելու համար Մայր երկիրը։ 1942ին անոնցմով կազմուեցաւ Իտալիոյ մեծ բանակը, որ ազատագրեց Ֆրանսայի հարաւային մասը։ Եւրոպացի բանուորներուն ութսուն առ հարիւրը զինուորագրուեցան։ Երբեք Ֆրանսայի մէջ, մինչեւ անգամ 1914 – 1916 համեմատաբար այդքան մարդ զօրաշարժի չէր ենթարկուած։

Երկու պատերազմներու ընթացքին Ալժերիոյ Ֆրանսացիները 60.000 հոգի կորսնցուցին պատերազմի դաշտին վրայ։ Յիսուն հազար ալ վիրաւորներ վերադարձան պատերազմէն։

Ալժերիացի նախկին ռազմիկները շատ համերաշխօրէն միացած են իրարու հետ եւ կը մտածեն թէ իրաւունքներ ունին Մայր երկրին վրայ, որ մասամբ իրենց

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

— Նէ «չուչուխ» ըմ, նէ էչ իմ, «հայվան», վշտացած բացագանչեց Մարգար աղան։

Տիրեց լռութիւն, Հաջի աղան մի ակնթարթում զգաստացաւ եւ զգաց որ աւելորդ հարց տուեց։

— Բան մըն էր ըսի, ներէ։

— Ինչ ներելու բան է, ես եկեր իմ քէֆդ կը հարցնիմ, դուն ինծի ինչ կ՚ըսես, պատասխանեց Մարգար աղան եւ լռութեամբ հեռացաւ խանութից։

Հաջի աղան եկաւ այն եզրակացութեան, որ կոպիտ վարուեց Մարգար աղայի հետ, բայց ի վերջոյ համոզեց իրան, որ նրա լեզուի տակ մի բան կար եւ չասաց։ Սկսեց զբաղուել խանութի ապրանքներով մեծ ճիգով, ներքին հզօր պայքարով, որպէս զի դուրս չնայի։ Դարսած ապրանքները վերստին դասաւորեց, բայց չկարողացաւ ներքին բուռն ցանկութեան յաղթահարել եւ նորից դուրս նայեց։ Դրսում էլի մի քանի հոգի կանգնած էին եւ իրեն էին նայում, նայում էին տարօրինակօրէն։ Տեսաւ չի կարող ազատուել նայուածքներից՝ մի միտք յղացաւ – փակել խանութը եւ գնալ տուն։

Այս անգամ զարմանալիօրէն արագ վճռեց, արագ փակեց խանութը եւ սկսեց քայլել գլխիկոր։

Մէկը կողքից ասաց, բայց չլսեց.

— Հարսին քով կ՚երթայ։

Եւ հետեւեց նրան։

Հաջի աղան հրապարակից անցնելուց յետոյ, սկսեց քայլել Հին ժամի պատերի տակով եւ յանկարծ լսեց.

— Աղջի Փայլուն ...

Էլի ուշադրութիւն չդարձրեց այդ կանչերին, ինչպէս երբ լսեց միեւնոյն կանչը, իր տան լուսամուտի տակից.

— Աղջի Փայլո՛ւն ...

Ձայնը սուր էր եւ սարսափելի հեգնական։ Կանչողը միեւնոյն փողոցային պատանին էր, սեւ աչքերով, կարճ կտրըւած, ստեւի նման ցցուած մազերով։

Հաջի աղան շարունակեց քայլել։

Այս անգամ պատանին կտրեց նրա առաջը, երկու մատը կոխեց բերանը, սուլեց եւ կանչեց.

— Աղջի Փայլո՛ւն ...

Զարմանալի արագութեամբ, ինչպէս կարծակի մտրակը, որ կտրում անցնում է ողջ երկինքը մի ակնթարթում, Հաջի աղայի միտքը կապուեց այն կանչի հետ, որից կինը դրեթէ ուշաթափուեց։

— Ուրեմն այդ «Աղջի Փայլունը» ինձ հետ կապ ունի, մտածեց նա, բայց ոչինչ չհասկացաւ, ընկաւ տանջալից մտածմունքի մէջ։

Երբ պատանին մի անգամ էլ կանչեց եւ փախաւ, այլեւս ոչ մի տարակոյս չմնաց Հաջի աղայի հոգում։

Երբ կինը դուռը բաց արաւ եւ տեսաւ իր ամուսնոյն, բացագանչեց.

— Քա, Հաջաղա՞։

Հաջի աղան քշեց ներս։

— Հիւա՞նդ ես, հարցրեց կինը։

— Չէ։

— Քա, ինչո՞ւ եկար տուն։

— Կնիկ, բան մը կ՚ըլլիմ, քաղաքը գլխուս կը դառնայ։

— Մարդ որ քառասուն տարուան չըլլած բանն ընէ, էդպէս կ՚ըլլի։

— Ի՞նչ, անձկագին հարց տուեց Հաջի աղան։

Մեմիկ խաթունը լռեց։

Հաջի աղան ետ դարձաւ, սուր նայեց կնոջ աչքերին եւ հարցրեց.

— Լիզուիդ տակն ինչ կայ նէ, ըսէ։

Մեմիկ խաթունը պատրաստուած էր ամէն ինչ ասելու, բայց փողոցից մի խօսք լսեց եւ ամբողջովին այլայլուեց։

Փողոցից ասացին.

— Փայլունը քըղի կը սպասէ։

«Նորի՞ց Փայլուն անունը» մտածեց Հաջի աղան, իսկ Մեմիկ խաթունը պիտի փռուէր գետին, եթէ ամուսինը չբռնէր նրան։

Հաջի աղան ոչ մի եզրակացութեան չէր կարող յանգել, որովհետեւ Փայլուն անունով ոչ ոքին չէր ճանաչում ողջ կեանքում, ողջ քաղաքում եւ ողջ աշխարհում։

— Մեմիկ, ինչ կայ նէ ըսէ, խեղճուկ ձայնով ասաց Հաջի աղան։

Մեմիկ խաթունը չկարողացաւ խօսել, արցունքը խեղդեց նրան։

Հաջի աղան լուռ եւ գլխիկոր վեր բարձրացաւ, երկու զաւաթ օղի ճնկեց եւ ըսկսեց երթեւեկել սենեակում։ Ոչինչ չէր կարող գուշակել, հազար ու մի բաներ էր միտքը բերում, չափչփում, վեր վար էր անում։ Ոչ մի կաթիլ լոյս։ Երկար երթեւեկելուց եւ մտածելուց յետոյ, իջաւ ներքեւ։ Կինը խոհանոցումն էր։ Մտաւ ներս, անկուեց կնոջ առաջ եւ յարեց.

— Մեմիկ, ըսէ, ե՞ս եմ խելքս թըցրեր, թէ դուք։

— Դուն ես խելքդ թըցրեր։

Հաջի աղան քարացաւ։ Այդպիսի պատասխանի չէր սպասում։ Յանկարծ բղաւեց.

— Ինչ կայ նէ, ըսէ ...

Մեմիկ խաթունը լռեց։

Հաջի աղան զայրացաւ, մօտեցաւ կնոջը, բռնեց ուսերից եւ սպառնագին բղաւեց.

— Ըսէ, ըսէ, ըսէ...

Մեմիկ խաթունը պատմեց ինչ որ լսել էր։

. . . .

. . . .

— Մեմիկ, դուն կը հաւտա՞ս, հարցրեց Հաջի աղան ամբողջովին գոյնը գցած։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(7) (Շար.)

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԼԻՈՆ .— Մեր գաղութին ուշադրութիւնը գլխաւորաբար կեդրոնացած է Ազգ. Տան շինութեան վրայ :

Անշուշտ կան ուրիշ ձեռնարկներ .— Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Ֆր. Կ. Խաչի, Հայր. Միութեանց եւ ուրիշ կազմակերպութեանց : Սակայն հանրային ուշադրութիւնը մեծ մասով նուիրուած է Եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան (դպրոց, հանդիսասրահ) կառուցման գործին, որ կը յառաջանայ յուշիկ յուշիկ, շնորհիւ շինարար յանձնախումբին նուիրեալ նախագահին եւ անդամներուն յարաճուն գործունէութեան : Անոնք ըստ իրենց սահմանուած պարտականութեան կը ջանան օր առաջ լրացնել կառուցումը, հասութաբեր ձեռնարկներ կատարելով : Եւ կ'արձանագրեն գնահատելի յաջողութիւններ : Մեր պատուական ժողովուրդը գիտէ գործնապէս քաջալերել կենդանի գործը :

Հետեւեալ թուանշանները ցոյց կուտայ արդէն կատարուած մեթոտիկ աշխատանքին ծաւալը .—

Մուտք .— 2·311·000 Ֆր. (1955 փետր. մէկին) : 851·078 Ֆր. Տիկնանցէն : 566605 Ֆր. զանազան մարմիններէն : 4·762·814 Ֆր. պարահանդէսներէն եւ վիճակահանութենէն 66780 Ֆր. տոկոսներէն : 1·819-370 Ֆր. նուէրներէն : Գումար՝ 10·377·647 Ֆրանք :

Ելք .— 2·785·132 Ֆր. ծախք շինութեան : 499·173 Ֆր. պարահանդէսներու եւայլն հանդիսութեանց ծախք : 700·670 Ֆրէկաթի արժէք վիճակահանութեան 198·821 Ֆր. տպագրական եւ գրենական ծախք : Գումար՝ 4·173·796 :

Մուտք .— 10·377·647 Ֆր., ելք. — 4·183·796 : Պատրաստ գումար 6·193·951 Ֆրանք :

Շինութեանց համար կիրարկուած նըւազագոյն գիներ ապահովելու ճիգերը յաջողութեամբ կը պսակուին, արտակարգ զեղչերով եւ յաճախ նուէրներով :

Շատերու համար տեսակ մը հրաշք կը նկատուի, տարերային այս շարժումը : Մեր հանրային կեանքին մէջ շօշափելի զօրութեանց հետ կան անշօշափելի խորհուրդներ, որոնք կենդանի կը պահեն մեզ եւ կ'ապրեցնեն յաւիտեան, պայմանաւ որ տեղ չտրուի յաւակնոտ թերագնահատումներու, ուրացումի : Արժէքները միշտ ալ պիտի պահեն իրենց կշիռը, իսկ սնամէջ աղմուկը դատապարտուած է մոռացումի :

Խոստովանինք հրապարակաւ, քիչ մը ամէն տեղ հետզհետէ սովորական դարձած մեկուսացումի եւ դասալքութեան վտանգաւոր սա ժամանակաշրջանին, Լիոնի գաղութին համար մեծ ուրախութիւն է տեսնել ափ մը հաւատաւորներու եռանդը, միջին եւ նոր սերունդին, շարժում ստեղծելու, պատասխանատուութիւններ ստանձնելու ընդունակ դէմքերու երեւումը : Ինչպէս անհատին, նոյնպէս ազգին համար ներկան եւ ապագան ուրիշ երաշխիքներ կը պահանջեն .— ժամանակին հետ քալելով նորոգել ու ճոխացնել վաւերական արժէքները : Այսպէս է որ նորերը, հաղորդակից դարաշրջանի յարաճուն պահանջներուն, պիտի յաջորդեն հիներուն, օգտակար ըլլալով գործի մը որ մերն է. բոլորինն է :

Պիտի աշխատինք ամէն բանի մէջ լաւը երեւան հանել **լայնամտօրէն** :

Ի՞նչ է վերջապէս մեր նպատակը,— «Ազգապահպանում» : Տասը տարի առաջ այս սիւնակներուն մէջ «կեդրոնական կազմակերպութեան մը անհրաժեշտութիւնը շեշտելով — կ'ըսէի թէ՝ աւազախրումի մէջ ենք, ուշ մնալով կը դժուարացնենք մեր ելքը : Իսկ 1950ին կրկնելով նոյն պահանջը, կը բացատրէի թէ անշարժութեամբ պիտի դառնանք մեղսակից համատարած օտարացման եւ ձուլումի :

Դարեր շարունակ աշխարհէ աշխարհ պտտցուցինք մեր հաւատքն ու լեզուն : Կրակի եւ սուրի ճամբաներէն անցանք, զարհուրելի աղէտներ կրեցինք, անվհատ կռուեցանք մահուան հետ, վրայ տուինք, կորսնցուցինք ամէն ինչ, բայց պահեցինք Հայու հաւատքն ու լեզուն : Ինչ որ դարերու բռնութիւնը չկրցաւ ընել, ընելու վրայ է հիմա քաղաքակրթութիւնը : Զգոյշ, հոսանքը կ'արշաւէ, կը հարուածէ, կը գրաւէ առանց ռումբի :

Սերունդի փրկութիւնը մեր ազգային գործունէութեան վերամուտը պիտի ըլլայ 1956ին ալ : Լիոնի մասին խօսելով, հարկ է մտածել, շրջանային ներկայացուցչական ժողով մը գումարելու համար, որմէ պիտի բխի Կեդր. վարչութիւն մը յարակից մարմիններով : Ինչպէս վերջերս Կրընոպլէն բարեկամ մը կ'առաջարկէր, անհրաժեշտ է գէթ կրթական գործը կազմակերպել շրջանային դրութեամբ : Ներկայ Ազգ. Միութեան շրջանը լրացած է 1955ի Մայիսին, սակայն նկատելով որ այդ թուականներուն շինութեան գործնական աշխատանքները հազիւ կը սկսէին, որոշեցինք սպասել գէթ մինչեւ պատերու բարձրացումը, որպէսզի մեր յաջորդներուն գործ մը փոխանցած ըլլանք : Հիմա որ շէնքը սկսած է ձեւ ու մարմին առնել, յառաջիկայ ընտրութիւնը պիտի կատարուի շրջանային ներկայացուցչական դրութեամբ :

Կեդրոնական Ֆրանսայի հայ գաղութները իրենց ներկայացուցիչներով պիտի ըլլան հիմնական եւ տեւական ազդակը մեր ազգային հաստատութեանց պահպանման ու **զարգացման** ։

Յ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

ԽՄԲ.— Ֆրանսական Օֆիսի Հայկական գրասենեակէն ստացած ենք հետեւեալ ազդը .—

1) Այն հայ տարագիրները որ նուազագոյն երեք տարի է Ֆրանսա կը բնակին, իրաւունք ունին աշխատանքի արտօնագիր ուզելու, ամէն արհեստի եւ ամբողջ Ֆրանսայի համար : Այս արտօնագիրը կը տրուի առանց աշխատանքի պայմանագիր պահանջելու :

2) Այն տարագիրները որ ծերութեան նպաստ կը ստանան կամ եռամսեայ վըճար իբրեւ տնտեսապէս տկար, իրաւունք ունին պահանջելու

Carte Sociale des économiquement faibles.

Այս տոմսը կուտայ հետեւեալ իրաւունքները

Ա) Բժշկական ձրի օգնութիւն :

Բ) Դատական ձրի օգնութիւն :

Գ) Տարին անգամ մը 30 առ հարիւր զեղչով ճամբորդելու իրաւունք :

Դ) Հատուցում բնակարանի վարձքի յաւելումներու համար :

Ե) Ապահարկութիւն ռատիոյի տուրքի :

Զ) Նպաստ ելեկտրականութեան եւ կազի համար :

Է) Շաքարի բաշխում երեք ամիսը անգամ մը :

4, 5, 6 կէտերէն օգտուելու համար պայման է որ նպաստաւորեալը առանձին ապրի ;

3) Այն Հայերը որ տարագիր չեն արձանագրուած իրենց ինքնութեան վկայագրին վրայ, այլ որեւէ հպատակութիւն ունին կրնան նոյնպէս ձրիաբար օգտուիլ հետեւեալ նպաստներէն .—

Ա.— Կ'ընդունուին հիւանդանոցի մը, բուժարանի մը կամ ծերանոցի մը մէջ :

Բ.— Բժշկական օգնութիւն կը ստանան իրենց բնակարանին մէջ, պայմանաւ որ առ նուազն երեք տարի Ֆրանսա բնակած ըլլան :

Գ.— Կ'օգտուին տարեց անձերու եւ անկարներու յատուկ նպաստներէն, պայմանաւ որ 70 տարեկանէն առաջ 15 տարի անդադար բուն իսկ Ֆրանսա բնակած ըլլան :

Վերոյիշեալ նպաստներէն օգտուելու համար անհրաժեշտ են կարգ մը ձեւակերպութիւններ, ինչպէս եւ վկայականներ, որոնց համար պէտք է ներկայանալ առաւօտները 9–12, 7 ռիւ Կոփէռնիկ, Պ. Ժ. Արթինեանի, ինքնութեան վկայագրով եւ երկու լուսանկարով :

Ի՛ՆՉ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառը որ տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 7-16, պիտի ըլլայ այնքան ճոխ որքան իր նախորդները, երեսուն եօթ տարիէ ի վեր : Բոլոր տաղաւարները գրաւուած են արդէն եւ բազմաթիւ խնդրանքներ մերժուեցան :

Լիոնի Տօնավաճառը համաշխարհային նշանակութիւն ստացած է, որովհետեւ չէ սահմանափակուած մասնաւոր արտադրութեան մը մէջ : Պիտի ցուցադրուին ճարտարարուեստական բոլոր ճիւղերու արտադրութիւնները, ինչպէս եւ գեղարուեստական նրբին առարկաներ, ամէնէն նուրբ ասեղնագործութենէն, ամէնէն զօրաւոր մեքենաներէն մինչեւ աշխատանքի տկուն հագուստները :

Արհեստներու 32 ճիւղերուն մէջ, որոնք ցրուած են տօնավաճառին մէջ, կան որ աւանդաբար մասնաւոր կարեւորութիւն մը կը ներկայացնեն (կահ-կարասի, ոսկերչութիւն, ժամացոյց, ապակեղէն, ելեկտրականութիւն, մեքենականութիւն, ջերմութիւն, եւայլն) : Խաղալիքներու ճիւղը որ տեւականօրէն կը յառաջդիմէ տասը տարիէ ի վեր, քանիեմէկ շէնք պիտի գրաւէ Մեծ Պալատին մէջ, այսինքն 1955-էն երեք հատ աւելի :

Աչքի կը զարնէ նոր օտարականներու մասնակցութիւնը : Գլխաւորաբար բազմաթիւ են արեւելեան Գերմանիոյ ցուցադրողները, հիւսուածեղէնի բիւրեղներու եւ խեցեղէնի :

Պելժիան ալ մեծ թիւով արտադրութիւններ պիտի ցուցադրէ, գլխաւորաբար ճարտարարուեստական ելեկտրականութեան եւ գեղարուեստականխեցեղէնի (սէրամիք) մէջ :

Բոլոր ցուցադրողները պիտի ներկայացնեն իրենց այն արտադրութիւնները, որոնք ամէնէն շատ կը պատշաճին արդի կեանքի ճաշակին եւ պահանջներուն : Գիներն ալ յարմար են, որովհետեւ Տնտեսութեան մէջ Տօնավաճառին դերն է, օրինաւոր մրցակցութեամբ մը, հայթայթել լաւագոյն տեսակին համար յարմարագոյն գին մը :

Այս դերը լաւագոյնս կատարելու համար Լիոնի տօնավաճառը կը ներկայացնէ արհեստակցական խմբակցութեանց նըմոյշները, միեւնոյն սատիճանին վրայ դնելով օտարը եւ Ֆրանսացին :

շնորհիւ ազատագրուեցաւ :

Ալժերիա դժուարութիւն կը կրէ իր ժողովուրդին պատճառաւ : Իսլամ բնակչութիւնը կ'աճի 2·5 առ հարիւր համեմատութեամբ, իսկ ոչ իսլամը մէկ առ հարիւր : Այսպէս, կարելի է ենթադրել թէ քսան տարիէն 16 միլիոն Ալժերիացի պիտի գտնուի մէկուկէս միլիոն Եւրոպացիի դէմ :

Կը կարծուի թէ օր մը ալժերիական խորհրդարանին մէջ 12 կամ 15 իսլամ երեսփոխան պիտի ներկայանայ մէկ եւրոպացի ներկայացուցիչի դիմաց :

Փուժատական շարժումը մեծ յաջողութիւն գտաւ հոն, որովհետեւ անոնց տեսակէտով կը մարմնացնէ ընդդիմութիւնը վարչաձեւի մը, որ կը լքէ զիրենք :

Քաղաքականապէս ամէնէն աւելի անոնք կ'ուզեն որ անքակտելի կապեր հաստատուին Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ, երաշխաւորութիւն տրուի իրենց ապահովութեան համար, եւ ընտրական դրութիւն մը ապահովէ տեւականութիւնը իրենց ներկայացուցչութեան, եւ հետեւաբար պաշտպանէ իրենց իրաւունքները :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (151)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Հալիտ փաշա բացաւ ապակեպատ դուռը եւ Հիւսէյին պէյը դուրս հրաւիրելով՝ երկու քայլ առաւ :

Հիւսէյին պէյ չէր ուզեր, սակայն, դուրս ելլել եւ հազարումէկ անոյշ խօսքեր կը գտնէր, վտանգը հեռացնելու համար ·

— Փաշա, բարկութեանդ պատճառը ի՞նչ է, ըսէ, ինչ որ կ'ուզես ընեմ, որպէսզի չարը մարի :

Փաշան կը փորձէր Հիւսէյին պէյը բռնի դուրս հանել, երբ Աֆիոնի երեսփոխան Ալի Չէթինգայա, որ ականատես էր այս տեսարանին, միջամտել ուզեց եւ ըսաւ·

— Փաշա, սա ջղայնութենէդ «վազ» անցիր, ամէն բան քու փափաքիդ համաձայն կը կարգադրուի, անհոգ եղիր :

Փոթորիկը պայթեցաւ այս խօսքերուն վրայ : Հալիտ փաշա կայծակի արագութեամբ ետին դարձաւ ու երկու գրպանէն երկու ատրճանակ հանելով կրակեց Ալի պէյի վրայ :

— Առ քեզի, Քէլ Ալի, պոռալով :

Այս անսպասելի եւ անակնկալ յարձակման առջեւ, Ալի Չէթինգայա բնազդաբար ընկրկեցաւ եւ խուսափեցաւ գնդակներէն, բայց ոտքը սանդուղի գորգին կառչելով՝ կռնակի վրայ գետին գլորեցաւ : Հալիտ փաշա մոլեգնօրէն խոյացաւ գետինը ինկած Ալի պէյի վրայ եւ պատրաստուեցաւ երրորդ գնդակը պարպել իր ոսոխի ճիշդ ուղեղին :

Հալիտ փաշա չկրցաւ սակայն հասնիլ իր նպատակին, որովհետեւ օգնութեան փութացող երեսփոխանները, մասնաւորաբար Րաուֆ պէյ եւ Ավնի պէյ, ճիշդ ատենին միջամտեցին եւ փաշային ձեռքը քաշելով՝ վրիպեցուցին արձակուած գնդակը : Ալի պէյ, մահու եւ կենաց բոպէի մը մէջ կը գտնուէր, երբ պատահեցաւ ուրիշ ալ՝ անակնկալ մը· Հալիտ փաշա մահացու գնդակով մը վիրաւորուեցաւ· մինչ շուրջի երեսփոխանները ձեռքէն կը խլէին ատրճանակները :

Հալիտ փաշա լուտանքներ արձակելով կը հոնդար, երբ զէնքի ձայները լսելով, ժողովասրահէն դուրս խոյացան ուրիշ նոր երեսփոխաններ, Չէքի եւ Գըլըճ Ալի պէյերը, որոնցմէ առաջինը Ավնի պէյի ձեռքը տեսնելով մխացող ատրճանակը, պոռաց ·

— Կեցիր, մի փախչիր, ի՞նչ է սա :

— Կ'աղաչեմ Չէքի պէյ, բան մը չկայ, ես բան մը չըրի··· Ես այդ զէնքը կըռուարարներուն ձեռքէն առի : Իմ ատրճանակս չէ :

Նոյն պահուն Գըլըճ Ալի ըմբռնեց թէ իր կողմէ որեւէ միջամտութիւն աւելորդ է, եւ առանց պէտք տեսնելու քաշել իր ատրճանակը, դարձեալ ժողովասրահ վերադարձաւ :

Այս բոլորը տեղի կ'ունենային օր ցերեկով, երբ ներսը, Ազգ. Ժողովին մէջ դեռ կը շարունակուէին պիւտճէի վիճաբանութիւնները :

Ալի Չէթինգայա, փրկուելով զինքը գզետող Հալիտ փաշայի ձեռքերէն, ոտքի ելած էր, դէմքէն թեթեւապէս վիրաւորուած : Հալիտ փաշա եւս կրցած էր հաւաքել իր ուժերը եւ ինքն ալ ոտքի կանգնած էր :

Երեսփոխաններէն Չէքի պէյ դէմ առ դէմ գալով Հալիտ փաշայի հետ, անձկութեամբ հարցուց ·

— Փաշա, ի՞նչ եղաւ, ի՞նչ պատահեցաւ :

— Քէլը զգետնած էի, պատասխանեց Հալիտ փաշա, որ կը տատանէր արդէն, գիս կռնակէս զարկին, Րաուֆը զարկաւ···

Նոյն պահուն ժողովասրահէն դուրս ելաւ եւ իրենց մօտեցաւ Էրզրումի երեսփոխան Րիւշտիւ փաշա (Իզմիրի մէջ յետագային կախաղան հանուած) :

Տեսան որ Հալիտ փաշա տժգունած է եւ կ'երերայ, ձեռքը վէրքին դրած՝ ճիգ մը կ'ընէ չիյնալու համար : Չէքի պէյ եւ Րիւշտիւ փաշա գրկեցին Հալիտ փաշան եւ զայն հանդչեցուցին ճամբու գորգին վրայ : Քակեցին բաճկոնակը եւ տեսան որ ճերմակ շապիկը արիւններու մէջ է : Փորձեցին կտրել օսլայուած օձիքը եւ փողկապը, բայց ատոր համար զմելիի մը պէտք ունէին :

Րիզէի երեսփոխան Րաուֆ պէյ որ միջամտած էր պահ մը առաջ կռիւին եւ որ անկիւն մը կեցած էր, իրենց երկարեց զմելին :

Երեսփոխանները կտրեցին Հալիտ փաշայի փողկապն ու օձիքը միաժամանակ յանդիմանելով Րաուֆ պէյը :

— Փաշան դուն զարկեր ես, ի՞նչ համարձակութեամբ հոս կը կենաս տակաւին :

Րաուֆ պէյ դեփ դեղին կտրեցաւ կրցաւ ըսել ·

— Ես չզարկի, սխալ է :

Յետոյ շուքի մը պէս աներեւոյթ եղաւ :

Հալիտ փաշա, որ Հայաստանի պատերազմի ժամանակ, առիւծի մը պէս կը խոյանար եւ անկախութեան կռիւին մէկ աստղը կը նկատուէր, ուշակորոյս պառկած էր :

(Շար.)

Նախարարին յայտարարութեան համաձայն, վիճելի կը մնան երեք հիմնական խնդիրներ, հինգ ամսուան բանակցութիւններէ եւ Մակարիոս արք․ի հետ կատարուած թղթակցութիւններէ վերջ ․—

1․— Բանտարկուած ահաբեկիչներու ընդհ․ ներման պայմանները ․— 2․ Անգլիացի կուսակալին պահանջը՝ հսկելու ներքին ապահովութեան, որքան ատեն որ անհրաժեշտ կը գտնէ ․— 3․ Մակարիոս արք․ի պահանջը՝ սահմանադրութեամբ ճշդելու ծրագրուած խորհրդարանին մեծամասնութիւնը, ապահովելու համար որ Յոյներ պիտի ըլլան ։

Անգլիա ընդունած է ինքնորոշման իրաւունքը, բայց նախարարին բացատրութիւններէն կը հետեւի թէ Լուրաքանչիւր բանակցութեան ատեն մետրոպոլիտը նոր պահանջներ կը ներկայացնէր, երբ նախորդները կ՚ընդունուէին ։

✕ Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ աւելի քան հազար բանուորներ գործադուլ մը սարքեցին Լիմասոլի մէջ եւ սկսան յառաջ խաղալ դէպի կառավարչատուն, յունական դրօշ մը պարզելով ։ Ցոյցը սարքուած էր երիտասարդի մը մահուան առթիւ ։ Երիտասարդը զոհ գացած էր իր իսկ ռումբին, մինչ կը կարծուէր թէ սպաննուած է անգլիացի զինուորներու կողմէ ։ Զինուորներ եւ ոստիկաններ փակած էին թափօրին ճամբան ։ Բանթողներէն 700ը հողագործներ էին, որոնց բանուորներ ալ միացան ։ Յունական բոլոր խանութները փակուած էին ։ Ամենախիստ հսկողութիւն կը գործադրուի Նիկոսիոյ նաւահանգստին մէջ ։ Անգլիոյ պատերազմական նախարարն ալ Կիպրոս կը գտնուի այս միջոցին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը յայտարարեց թէ տակաւին որեւէ որոշում տրուած չէ տուրքերու յաւելման մասին, (100 – 140 միլիառ ֆրանք ճարելու համար ի նպաստ ծերութեան թոշակի) ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի ամերիկեան դեսպանին հետ, օրուան հարցերու մասին ։ Այս առթիւ բացատրեց թէ անփոփոխ կը մնայ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը ։ Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ շաբթու տհաճութիւն պատճառած էին նախարար Փինոյի կարգ մը դիտողութիւնները՝ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ․ Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան մասին ։

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մասին խորհրդակցութիւնները վերսկսան Ուաշինկթընի մէջ, երրորդ անգամ ըլլալով ։

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑԵՐ տեղի ունեցան սպանիական Մարոքի մէջ ։ Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ Թեթուանի մէջ եւ քանի հոգի սպաննուեցան ։

Խ․ ՄԻՈՒԹԵԱՆ մշակոյթի նախարարը, Ն․ Միխայլով, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ այս տարի լայն միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, դեղարուեստական փոխանակութիւններ կատարելու համար ուրիշ ազգերու հետ, գլուխն ըլլալով Մ․ Նահանգները, Ֆրանսան եւ Անգլիան ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Սուրիացիները զնդացիրի կրակ մը տեղացուցին իսրայէլեան օդանաւի մը վրայ, վերին Գալիլիայի շրջանին մէջ ։

ՓՈՒԺԱՏԵԱՆ ժողով մը սարքուած էր Թուլուզի մէջ, երբ ընդդիմադիրներ (ընկերվարական եւ համայնավար) յարձակում գործեցին ։ Ոստիկանութիւնը միջամտելով ետ առաւ ժողովին արտօնագիրը ։ Քառասուն հոգի վիրաւորուեցան ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, քաղաքներու բնակիչները անտանելի կացութեան մը մատնուած են, ապրուստի տեսակէտով ։ Աշխատավարձքը եւ թոշակները անբաւական են ։ Սեւ շուկան անընդհատ կը բանի ։ Ընտանիքի հայրեր ստիպուած են ուտելիք ճարել սեւ շուկայի միջոցաւ կամ խարդախութիւն կատարելով ։ (Ֆիկառօ) ։

ԱՑՋԸՆՀԱՈՒՐԸ պատասխանեց մառէշալ Բուլկանինի վերջին նամակին ։ Իրագէկներ կը հաւաստեն թէ պատասխանը ժխտական է ։

ՀԱՐԱՒ - ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովը բացուեցաւ Մարտ 5ին, Քարաչիի մէջ (Փաքիստան) ։ Կը մասնակցին ութ արտաքին նախարարներ, մէջն ըլլալով ֆրանսականը ։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն հիւսիսային եւ արեւելեան Ֆրանսայի մէջ ։

ԺԱՆԹԻՅԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ․ ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 ռիւ տը Փարի, Ժանթիյի ։

Անոնք որ կ՚ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին ։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ․ Կ․ Խաչի 15րդ պատգմ․ ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ․ Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ ։ Մէթրօ Քատէ ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը ։

Վարչութիւն

⁂

Ի պատիւ Ֆ․ Կ․ Խաչի պատգամաւորուհիներուն, գինեձօն մը տեղի կ՚ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէռի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն ։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յարգանքի երեկոյթ մը Ա․ Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ ։

Պիտի խօսին Տիկին Ա․ Բուդաղեան, Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ․ Ե․ Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը ։

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին ։

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս․ Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւաղալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ․ Նշան Սերգոյեանի ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ս․ ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ․ «Յուսաբեր», Գահիրէ ։

Գին 1000 ֆրանք

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ Պարսամեան եւ Սամուէլեան գրատուները ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ․ «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ ։

Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք ։

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ գրատուները Հրանտ Սամուէլ եւ Պարսամեան ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Այրի Տիկին Հնազանդ Տիրուհեանի մահուան առթիւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Յովնան Զըրդճեանէ 4000 ֆր․ ։ Այրի Տիկին Կատարինէ Սէօլէօղեանէ հազար ֆր․ ։ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Բաղսեանէ երկու հազար ֆր․ «Յառաջ»ի միջոցաւ, փոխան ծաղկեպսակի, ի նպաստ օգափոխութեան չէնքին վերաշինութեան ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Նոր Սերունդի Օրը» կը տօնուի Ապրիլ ութին, Սալ Ֆըրանսուա Քոփէի մէջ ։ Մանրամասնութիւնները յառաջիկային ։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որոշ տարիքի հայ առանձին կին մը գործ կը փնտռէ տունի մը մէջ, իբրեւ խոհարարուհի կամ տարեց հիւանդ մը խնամելու յանձնառութեամբ ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Գ․ Կ․ սկզբնատառերով ։

ԳԻՆԵՁՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԻ ՄԸ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը որոշած է գինեձօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակ․ ընկերակցութեան նախագահ Պ․ ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆի, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու – երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ ։

Գինեձօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ․ Մ․ Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ ։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ․ Յ․ Դ․ Մարսէյլի Շրջ․ կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին ։ Ա․ Ահարոնեան ակումբին մէջ ։

Ներկայ կ՚ըլլայ ընկ․ Գ․ ԼԱԶԵԱՆ ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր․ Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ՚ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24 ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Որբ․ Օգն․ Մարմնի Սէրքըլ Միլիթէրի սրահին մէջ, մարտ մէկին Մանուկներու տօնին, ֆրանսացի հանդիսական մը կորսնցուցած է սպանիական թմբուկ մը եւ հովահար մը ։ Գտնողէն կը խնդրուի ըստիպողաբար յանձնել «Յառաջ»ի վարչութեան կամ Միութեան կեդրոնատեղին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Ահարոնեան ակումբին մէջ ։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ»

և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 ֆր․ ։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան ։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԷՆ

Բ․ ՑԱՆԿ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ․—

Տիկին Պօտուրեան Զուարթէ 500 ֆր․, Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկին Մ․ Թաղւորեանէ երկու հազար, Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկին Շահինեանէ հազար ֆրանք Մոնմորանսիի ծերանոցին, Պ․ Յովհաննէս Ղազարեանէ մէկ արկղ նարինջ Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկ․ Օնպաշեանէ հինգ հազար ֆրանք, (ի յարգանս իր ամուսնոյն յիշատակին) Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ․ Փիլավեանէ (ի յարգանս իր ազգականուհիի՝ Տիկին Հռիփսիմէ Եսայեանի յիշատակին, Աթէնք) երկու հազար ֆր․, Աղքատախնամին ։

Պ․ Ժ․ Եսայեանէ (նոյն առթիւ), երկու հազար ֆրանք Աղքատախնամին ։

Փափազեան եւ Գազանֆիլեան ընտանիքներ (Տիկին Միհրանուշ Ամիրայեանի մահուան առթիւ) երկու հազար ֆր․, երկու ծերանոցներուն ։

Տէր եւ Տիկին Ղարիպեանէ (Սէն Շամոն) (Պ․ Յակոբ Պետիկեանի մահուան առթիւ) 1500 ֆր․ Մոնմորանսիի ծերանոցին ։ Պ․ Պարոնվարդեանէ (Մօպէօժ, Նոր) (ի յարգանս իր զոքանչի՝ Տիկին Վ․ Հազարեանի յիշատակին) երեք հազար ֆր․ երկու ծերանոցներուն ։

Պ․ Ժիրայր Էմէքեանէ (Փարիզ) (ի յարգանս Տիկին Էրմոնէ Համբարձումեանի յիշատակին) հինգ հազար ֆր․ Աղքատախնամին ։

Տիկին Շիրեան (Փարիզ) 78 կտոր գանազան տեսակի ապրանքներ Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ․ Ժէտար Զիլինկիրեանէ (փոխան ծաղկեպսակի տիկին Աթուլի) երեք հազար ֆրանք, Աղքատախնամին ։

Ճշգում․— Նախորդ ցանկին մէջ Տէր եւ Տիկին Էմիրեան պիտի ըլլայ Տէր եւ Տիկ․ Էմմիյեան ։

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Եղիպտացի» կոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամները այս շաբաթ, ժամը 21ին, «Պարպոթ» սրճարանի սրահը ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

Հ․ Յ․ Դ․ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր․ վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱՒԻԼ․— Մարտ ութին ։

ՓԱՐԻԶ․— Մարտ ութին ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ․— Մարտ տասնին ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ս․ Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ (Շար․ նախորդ ժողովի) ։

ԼԻՈՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20․30ին, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՓԱՐԻԶ․— Ուրֆայի Հայր․ Միութեան ընդհ․ ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի ։

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ Անիէռի մասնաճիւղին վարչական ժողովը այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊԷՅՐՈՒԹ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Դանիէլ Վարուժան» Պատ․ Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Հրանտ Սամուէլեան գրատունէն 19 կտոր գիրքեր, որոնք մեծ ուրախութիւն պատճառած են Միութեան անդամներուն եւ թաղին երիտասարդութեան ։ Անշուշտ ուրիշներ ալ պիտի հետեւին այս օրինակին ․— Վարչութիւն ։

Հասցէ ․— Սանդրեան, Նամակատուփ 1838, Պէյրութ (Լիբանան) ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փունէթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով ։

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE

57, Rue des Couronnes, Paris 20e

Métro Couronnes ou Pyrénées

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենա մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց ։ Երկու օթօպիւսի կայարան ։

Գինը (մէկ միլ․ երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ ։

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հրանդ Եէմէնիճեան, կնոջը անունը Վերժին, տղոցը՝ Յակոբ եւ Վարդգէս, որոնք 1923ին Ֆրանսա գացած են եւ Ժուանվիլ հաստատուած ։ Տեղեկացնել Արա Պարթեւեանի, 14 ռիւ Փըթի, Փարիզ (19) ։

ԿԱՐՈՒՋԵԻՒ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութեամբ

եւ լաւագոյն վկայականներով

Académie

DAYDOU

12, RUE LAFAYETTE, Paris (9)

Métro CHAUSSE D'ANTIN

եւ թղթակցութեամբ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 8 ՄԱՐՏ • JEUDI 8 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7623 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3334

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԲՆԱԿԱՆ ԱՂԷՏ»

•

Ո՛րքան խօսուն պատկեր մը կը ներկայացնէր Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովին Փետր. 28ի նիստը, որ նուիրուած էր Սեպտ. 6ի դէպքերուն (Յառաջ, 6 Մարտ):

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ընդդիմադիրները կը պահանջէին քննութիւն բանալ, կառավարութեան պատասխանատուութիւնը ճշդելու համար:

Այսպէս, Հալէպի ներկայացուցիչը պահանջեց «հրապարակել ճշմարտութիւնները, որքան ալ ամօթալի ըլլան»:

Փոթորիկ մը պայթեցաւ, այս վերջին բառին վրայ: Եւ փաղաքշական բառեր փոխանակուեցան.— Անամօթ, անպատիւ, գինով, դասալիք…

Երբ ժխորը դադրեցաւ, ընդդիմադիր երեսփոխանը շարունակելով իր խօսքը, յատկանշական պարագայ մը յիշեց.

— «Դէպքը սկսաւ ժամը 18.30ին եւ ժամը 22ին կը յայտնուէր իր ամբողջ զարհուրանքով: Արդ, վարչապետը Իսթանպուլէն հեռացաւ երբ դէպքերը ժամերէ ի վեր տեղի կ'ունենային. իսկ հրամանատարութիւնը մէկ բառով իսկ չըսեր թէ պետական ուժերը ինչո՞ւ իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին»:

Իբրեւ եզրակացութիւն, երեսփոխանը «ազգային աղէտ» կը կոչէր դէպքը:

Իզմիրի երեսփոխանը (կառավարական), որ անշուշտ գիտէր գոնէ իր շրջանին անցուդարձը, «բնական աղէտ» կ'ըսէր:

Ուրիշ մըն ալ ձայն տուաւ.— Այո, բնական աղէտ ինչպէս անցեալ շաբթուան հրդեհը, կամ Երզնկայի երկրաշարժը: «Ոչ ոք գիտէր թէ ե՛րբ եւ ի՛նչպէս պիտի պատահին: Հետեւաբար սխալ է ամբաստանել այս կամ այն անձը»:

Այս բնորոշումը — «բնական աղէտ» — մեզի կը յիշեցնէ Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին պատահած դէպք մը:

Բաղէշէն «Ազատամարտ»ի ուղղուած հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ պետական պաշտօնեաներ չարաչար խոշտանգած են հայ գիւղացի մը, ահուդողի մատնելով դուռ-դրացի: Կ'աւելցնէին թէ մարդուն յղի կինն ալ չարաչար տանջուելով վիժում ունեցեր է:

Յաջորդ օրը, Մամուլի Վերատեսչութիւնը «կլորցնելով» անցուդարձը, կ'ըսէր ամենայն լրջութեամբ,— Յետ քննութեան հաստատուած է թէ գիւղացին կինը վիժում ունեցած է պարզապէս անոր համար որ բնականէն տրամադիր էր վիժելու…

Ուրեմն այսպէս. 1955 Սեպտ. 6ին Պոլիսն ու Իզմիրը ահուսարսափի մատնուեցան ոչ թէ բռնութեամբ, աւարառութեամբ, հրկիզումով եւ ուրիշ բարբարոսութիւններով, այլ իբրեւ հետեւանք «բնական աղէտ»ի մը:

Եղածը այնքան «բնական» էր որ, գերեզմաններու քարերն անգամ ճաթեցան եւ դիակները դուրս թափեցան…

Կը կարծենք թէ Ազգ. Ժողովի վիճաբանութեանց ընթացքին, ամէնէն անկեղծ արտայայտութիւնն ունեցած է Գարահավուզ անուն երեսփոխանը.

— Եթէ Թուրքիոյ կառավարութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքին պատասխանատու իսկ ըլլայ, վրան գոցելու է:

«Վրան գոցելու» այս ծրագրեալ, յարատեւ քաղաքականութիւնը պապերէն փոխանցուեցաւ թոռներուն, եւ Թուրքիան մնաց միշտ անփոփոխելի:

Միեւնոյն ատեն վարկ ալ շահեցան կարմիրէն թէ ճերմակին առջեւ: Այնպէս որ Ատնան Մենտերէս ի զուր կը սպառնայ «մարդկութենէ ալ հրաժարիլ», եթէ հաստատուի կառավարութեան պատասխանատուութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքերուն մէջ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Ժողովին ներքին գործերու յանձնախումբը քննելով Ալժերիոյ համար պահանջուած լիազօրութեան խնդիրը, մեծամասնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց: Ազգ. Ժողովին վիճաբանութիւնները պիտի սկսին այսօր, հինգշաբթի: Վարչապետը արտօնուած է ի հարկին վստահութեան քուէ պահանջելու: Վիճաբանութեանց պիտի մասնակցի նաեւ Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, որ նոյնպէս տեսակցութիւններ ունեցաւ զանազան խմբակցութեանց գլխաւոր ներկայացուցիչներուն հետ:

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ պիտի գումարէ այսօր, Ազգ. Ժողովին բացումէն առաջ: Երէկ ալ նիստի հրաւիրուած էին բոլոր նախարարները:

× *Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ընդհարումները կը շարունակուին Հիւս. Ափրիկէի մէջ: Օրանի շրջանէն երկու հարիւր ըմբոստներ որոնք համազգեստ հագած էին եւ սաղաւարտներ դրած, յարձակեցան Խեմիս գիւղին վրայ: Քսան ըմբոստներ սպաննուեցան: Շատ մը գիւղացիներ հեռացած են: Զինուորական օդանաւերը կը գործեն Օրէսի լեռներուն մէջ: Յիսուն կասկածելիներ ձերբակալուեցան Սիտի Պել Ապպէսի մէջ, ուր բոյն մը հաստատած էին ըմբոստները:*

Ցամաքային զօրքի նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ 30.000 զինուորներ պիտի ղրկուին Հիւս. Ափրիկէի բանակէն:

× *Վարչապետը առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանը: Տեսակցութիւնը տեւեց քսան վայրկեանէ աւելի: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին:*

× *Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստները բանուկ ճամբայ մը ունին Լիբիոյ անապատէն մինչեւ Ալժերիոյ լեռները, զէնք փոխադրելու համար: Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Ալժերիոյ եւ Թունուզի ըմբոստները նոր անակնկալներ կը պատրաստեն: Զէնքի մաքսանենգութիւնը մեծ չափերու հասած է:*

× *Խռովութիւնները կը շարունակուին Թեթուանի մէջ (սպանիական Մարոք): Բնիկները ցոյցեր կը կազմակերպեն ազգային դրօշով եւ Սուլթանին կենդանագրով: Թանճէրի միջազգային շրջանն ալ վտանգուած կը համարուի: Թերթերը կ'ըսեն թէ քսան հոգի սպաննուած, հարիւր հոգի վիրաւորուած են:*

× *Փարիզի անգլիական դեսպանը ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա պարտաւոր է լիովին աջակցիլ Ֆրանսայի՝ Հիւս. Ափրիկէի մէջ եւ պիտի աջակցի: «Մենք կ'ողջունենք Թունուզի եւ Մարոքի հարցերուն լուծման ձեւը որ արժանի է արդիական ազգի մը: Կ'ողջունենք նաեւ այն մեծ ջանքերը որ կը կատարուին կարգադրելու համար Ալժերիոյ խնդիրը: Ֆրանսան իրաւունք ունի բոլոր կարելի աջակցութիւնը եւ քաջալերանքն ստանալու իր անդրմանշեան հարեւանէն» (Անգլիա):*

Փարիզի մէջ կը սպասեն որ Մ. Նահանգներն ալ նոյնիմաստ հաւաստիքներ տան:

ԻՏԱԼԻԱ երթալու համար Ֆրանսացիները պարտաւոր չեն անցագիր ցոյց տալու, մարտ 15էն օգոստոս 15: Պարզ արտօնագիր մը կը բաւէ: Կարելի է արտօնագիր ստանալ ներկայացնելով ինքնագիր մը կամ հին անցագիր մը: Իտալացիներն ալ նոյն իրաւունքները կը վայելեն, փոխադարձաբար:

ՃԱՌԵՐ ՈՒ ՃԱՌԵՐ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

*

Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ խորհրդաժողովին առթիւ, որ կը շարունակուի Քարաչիի մէջ (Փաքիստան), Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, բուռն ճառ մը խօսեցաւ համայնավարութեան դէմ: Բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զօրացնել պայքարը: «Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր տասնըհինգ ասիական եւ ափրիկեան ազգեր իրենց անկախութեան տիրացան Մ. Նահանգներուն բարոյական եւ նիւթական օգնութեամբ: Ընդհակառակն, ռուս եւ չինացի համայնավարները կլանեցին իրենց դրացիները կամ նուաճեցին զանոնք, ամէն անգամ որ կարելի եղաւ: Պ. Խրուշչեւ կը յայտարարէր Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ, անցեալ Դեկտ. 29ին.— «Մենք երբեք չենք հրաժարած եւ պիտի չհրաժարինք մեր գաղափարներէն եւ պայքարէն՝ համայնավարութեան յաղթանակին համար»: Սովետներուն նոր քաղաքականութիւնը հիմնուած է ոչ թէ խորամանկութեան, այլ ուժի վրայ: Ազատ աշխարհը կը գտնուի Տրովադայի արդիական ձիու մը առջեւ: Ահա թէ ինչու մեզի համար անհրաժեշտ է զօրացնել մեր կազմակերպութիւնը նախայարձակման դէմ: Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դաշինքը անհրաժեշտ է ասիական երկիրներու քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական բարօրութեան համար»:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ եւս խօսք առնելով, յայտարարեց թէ «թշուառութիւնը խաղաղութեան առաջին թշնամին է: Այս գիտակցութեամբ, անհրաժեշտ է,— 1. Ապահովութեան միջոցները նկատել ոչ թէ իբրեւ անհրաժեշտ պահանջներ, այլ իբրեւ զգուշութիւն.— 2. Աւելի լայնօրէն բանալ սահմանները, նիւթերու եւ գաղափարներու փոխանակութեան համար: Պէտք չէ կասկածիլ խորհրդային վարիչներու անկեղծութենէն»:

Իր կարծիքով, «համակեցութիւնը անխուսափելի է երկար ժամանակի համար»:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ «ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՕՐԷՆՔԸ»

•

95.000 ԶԻՆՈՒՈՐ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԱՅՍ ՏԱՐԻ

Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովը Մարտ 6ին վաւերացուց «Զինուորի օրէնքը», ձեռամբարձ քուէարկութեամբ: Նոր բանակը պիտի կոչուի «Պունտսվեր» (Դաշնակցային բանակ), փոխանակ «վերմախտ»ի: Ութ ամիս պայքարելէ ետք, Տոքթ. Ատընաուըր իրաւունք ստացած կ'ըլլայ բանակ մը կազմելու: Ցարդ արտօնուած էր միայն վեց հազար հոգի զինուորագրելու: Իր ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պլանք, անցեալ շաբթու յայտարարեց թէ կը յուսայ 95.000 զինուոր հաւաքել այս տարի, ծրագրուած 500.000ի վրայ:

Այժմ կը մնայ ճշդել թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ արեւմտեան Գերմանիոյ զինեալ ուժերուն վերջնական պաշտօնը:

Քուէարկուած օրէնքը նախ կը պարունակէ 14 կէտեր՝ սահմանադրական փոփոխութեանց մասին: Այս կէտերը քուէարկուեցան 20ի դէմ 390 ձայնով: Յետոյ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ, 150ի դէմ 335 ձայնով վաւերացուեցաւ բուն «Զինուորի Օրէնքը» որ կը սահմանէ զինուորներու իրաւունքները եւ պարտականութիւնները: Օրէնքը մասնաւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ, զօրացնելու համար խորհրդարանին ազդեցութիւնը նոր բանակին վրայ: Գերմանիոյ պատմութեան մէջ առաջին անգամ է որ այսքան

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Մարտ 5 թուակիր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Բշ. օր, (5 Մարտ) բացուած է եպիսկոպոսական ժողովը, Գահիրէի մէջ: Այն եպիսկոպոսները որ կը սպասէին Երուսաղէմի մէջ, Գահիրէ անցած են: Լիբանանէն ալ Եգիպտոս գացած են Խորէն, Ղեւոնդ եւ Դերենիկ եպիսկոպոսները:

Այսպէս ուրեմն կը հաստատուի այն լուրը թէ Յորդանանի կառավարութիւնը վիզա չէ տուած Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, Երուսաղէմ երթալու համար:

× *Ինչպէս յայտնի է, եպիսկոպոսական ժողովի օրակարգին վրայ կը գտնուի նաեւ կղերականներու կուսակրօնութեան խնդիրը: Վազգէն կաթողիկոս պատասխանելով «Արեւելք»ի հարցումներուն, յայտարարած է.*

— *«Մեր կարծիքով, Հայ. Եկեղեցին չի կրնար, իբրեւ քրիստոնէական հնագոյն եկեղեցիներէն մէկը, խախտել այդ սուրբ աւանդութիւնը»:*

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

•

ՑԱՆԿ ԹԻՒ 2

Գուրգէն Քէչիշեան	20.000
Յարութիւն Շիրվանեան	15.000
Օր. Մատլէն Մկրտիչեան	15.000
Պետրոս Եղիազարեան	15.000
Բարսեղ Խրիմեան	15.000
Կարպիս Ափրիկեան	10.000
Տրդատ Արանեան	10.000
Արիս Գարաեան	10.000
Վարդան Աքօղլանեան	10.000
Սերոբ Մանուկեան	10.000
Վարուժան Զալեան	10.000
Հրաչ Կոթողեան	10.000
Երուանդ Գրիգորեան	10.000
Խաչիկ Գալուստեան	10.000
Գարեգին Վարդանեան	10.000
Արմենակ Մարգարեան	10.000
Գէորգ Թուֆանեան	10.000
Գր. Գոստիկեան	10.000
Անդրանիկ Խաչատուրեան	10.000
Սեպուհ Մուշեան	10.000
Օշին Զօքքարեան	10.000
Խաչիկ Ուշտունի	10.000
Մարտիրոս Օհանեան	10.000
Յակոբ Հիսայեան	10.000
Խորէն Վշտունի	10.000
Հրաչ Հանտալեան	10.000
Արմենակ Յակոբեան	5.000
Օննիկ Թուֆանեան	5.000
Սերժ Աբրահամեան	5.000
Թորոս Նաթաչեան	5.000
Եղիազար Սերոբեան	5.000
Սեֆիլան Շէրպէթճեան	5.000
Ոմն (Բ. Հ.)	5.000
Եփրեմ Թեւանեան	5.000
Եղիազար Մինասեան	5.000
Ոմն (Թ.)	5.000

(Շար.)

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝
Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն *Յառաջի* հաշիւներուն:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Պատմական խնդիրներ» պարբերականը իր վերջին թիւին մէջ Թրոցքիի անունը կը յիշէ առանց անարգական որակումներու: Յօդուածագիրը կարեւոր դեր մը կը վերագրէ իբրեւ Թըշնամի սպաննուած տեսաբանին, միեւնոյն ատեն գիտել տալով թէ գաղափարական վէճ ունէր Լենինի հետ, զանազան խնդիրներու մասին:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

« ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ »
(Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ)

●

Նոր լոյս տեսաւ, «Յուսաբեր»ի տպարանէն (Գահիրէ), ձեւով ու բովանդակութեամբ խորապէս ուշագրաւ այս գործը, որ առանձնայատուկ տեղ մը կը գրաւէ հեղինակի գրական վաստակին մէջ:

Երեք հարիւր մեծադիր էջեր, ընտիր թուղթ, ճաշակաւոր տպագրութիւն եւ նկարազարդ:

Մտաւոր ձօնով մը Ս. Վրացեան իր գիրքը նուիրած է՝ «Մասիսը չտեսած, բայց, տարագրութեան մէջ, Մասիսի երազով տոչորուող հայ տղաներին եւ հայ աղջիկներին, որոնց մատաղ սիրտը բաբախում է Հայաստանի համար»:

Յաջորդ էջերը լիակատար կերպով կ'արդարացնեն ձօնին նպատակը, որովհետեւ ամբողջ գիրքը ծայրէ ծայր տոգորուած է հայրենասիրական ջերմ ու խորունկ զգացումով, որ առաջին վայրկեանէն իսկ կը փոխանցուի ընթերցողին եւ հետզհետէ զայն կ'առնէ իր տիրապետութեան տակ:

Գրքին առանցքը հեղինակի կեանքն է, «կեանքի ուղին», ուրկէ խնամքով քաղուած են պատմական փաստեր, յիշատակելի դէպքեր, յուզիչ ապրումներ եւ քանի մը անմոռանալի դէմքեր: Բայց այն ուղին ուրկէ քալած է Ս. Վրացեան, կամ հայրենիքէն կ'անցնի եւ կամ, իր բոլոր ճիւղաւորումներով, դէպի հայրենիք կը ձգտի հասնիլ: Այս պատճառով ալ ինչ որ մենք հոն կը գտնենք՝ հայրենասիրական ապրումներ են, հայրենական տեսարաններու կենդանի նկարագրականներ եւ հայրենանուէր անձերու տողանցում:

Հատորին տասնեօթը գլուխները գրուած են անցնող քառորդ դարու ընթացքին զանազան թուականներու եւ զանազան վայրերու մէջ: Հակառակ այս իրողութեան՝ գիրքը կը պահէ իր ոգեկան միութիւնն ու թարմութիւնը:

Բացի երեք հատուածէ, որոնք նախապէս տպուած են «Յուսաբեր»ի եւ «Հայրենիք Տարեգիրք»ին մէջ, մնացեալները առաջին անգամ ըլլալով լոյս կը տեսնեն այս հատորով:

Գիրքը կը բացուի «Թորգալը» (ճրնճղուկ) խորագիրը կրող գլուխով, ուր հեղինակը կը ներկայացնէ Նոր Նախիջեւանի հայութեան արկածալից պատմութիւնը՝ Անիէն մինչեւ Տոն գետի ափերը:

«Ի սկզբանէ էր Աշխարհն Հայոց եւ Թագաւորութիւնն Բագրատունեաց, Անի.

Եւ Անի եղեւ Վոլգա: Եւ Վոլգա եղեւ Խրիմ; Եւ Խրիմ եղեւ Տոն: Եւ Տոն եղեւ Հանրապետութիւն Հայաստանի: Եւ Հանրապետութիւն եղեւ աշխարհ ամենայն: Եւ Հայն եղեր աշխարհաքաղաքացի ...»:

Աստուածաշնչական ոճով ներկայացուած այս նախաբանը իր մէջ կը խտացնէ տրդէն ոչ միայն Ս. Վրացեանի հայրենակիցներուն՝ Նոր Նախիջեւանցիներու պատմութիւնը, այլ նաեւ ճակատագիրը բոլոր Հայերուն:

Երկրորդ գլուխը — «Չէր մնացել հայութեան հետք» — հատորին ամէնէն գրաւիչ եւ ամէնէն աւելի սրտագին զեղումով գրուած մասերէն մէկը կարելի է նկատել: Ս. Վրացեան, մօտ երեսուն էջերու մէջ, կը վերակենդանացնէ իր մանկութիւնն ու թարմ պատանեկութիւնը, միեւնոյն ատեն նկարելով իրենց ընտանեկան յարկին եւ հարազատներուն պատկերը՝ ռուսական միջավայրի մէջ կորսուած: Հոս առանձնապէս տպաւորիչ է մօրը դէմքը, իսկական եւ ուժեղ տիպարներէն մէկը հայ մայրերուն, որոնք գիտցան ամէն զոհողութիւն յանձն առնել, որպէսզի իրենց զաւակները «ձեռքէ չերթան»:

Յետոյ կուգան երեք ուրիշ հատուածներ, ուր հեղինակը կը պատմէ թէ ինչպէս Դաշնակցական եղաւ, ինչ տեսակ խումբի մաս կազմեց եւ իր ընկերներուն հետ ինչպիսի խանդավառ ու միամիտ երազներ հետապնդեց:

«Կոմիտասի հետ» ընդարձակ գլուխը մեզ կը փոխադրէ Էջմիածին, Գէորգեան Ճեմարան եւ ոչ միայն կը գծէ Կոմիտասի դէմքը, այլ նաեւ մեզի կուտայ վանքին ու Ճեմարանին մէջ տիրող այդ օրերու մթնոլորտը:

«Արագածի լանջին» մենք կը հանդիպինք Խրիմեան Հայրիկի վեհափառ անձին, իր բոլորտիք գիծերով, ինչպէս նաեւ խումբ մը Ճեմարանցիներու ուսանողական ապրումներուն:

Եւ վերջապէս՝ հեղինակը կը գտնենք կեանքի ասպարէզին մէջ՝ իբրեւ «Շրջիկ» (Դաշնակցական գործիչ), իր արկածներով եւ թափառումներով, Կովկասէն մինչեւ Պոլիս եւ Կարին:

«Մեծ եղեռնի նախօրեակին» եւ «Կեանքի եւ մահուան միջեւ» գլուխները կը պատկերացնեն այն ճնշող անձկութիւնը, զոր հայութիւնը բնազդաբար զգաց եւ ապրեցաւ առաջին աշխարհամարտը կանխող օրերուն: Թուրքը, Թրքական նենգ գործելակերպը եւ Թուրք բանտերու տաժանքը նկարագրուած են սեղմ, բայց իրապաշտ տողերով:

Անձկութեան ժամէն ետք կը ծագի յոյսի առաւօտը: Յաջորդ գլուխներուն մէջ կը պատմուին Հայաստանի Հանրապետութեան կերտումին եւ զարգացման հետ կապ ունեցող դէպքեր եւ ապրումներ: Սարդարապատի կռիւներ, տխուր եւ ուրախ դրուագներ, Հայաստանի ծաղկման առաջին ծիլերը՝ Սեւանի ափերուն, յետոյ կրկին ձախորդ օրեր, կրկին պատերազմ, ըմբոստութեան ապստամբական դրօշ՝ Զանգեզուրի լեռներուն վրայ եւ ի վերջոյ գաղթ դէպի օտար երկիր ...

Վերջին երկու գլուխները — «Հանդիպումներ» եւ «Արեան ձայներ» — դարձեալ Հայաստան կը բուրեն եւ Հայրենիքով կը շնչեն, հակառակ անոր որ կը ներկայացնեն Հարաւային Ամերիկայի եւ Եւրոպայի մէջ հաստատուած կարգ մը ծագումով հայ մարդոց հետաքրքրական պարագաները: Այդ հանդիպումներէն իւրաքանչիւրը հոգեկան խորունկ ողբերգութեան մը պատմութիւնն է. ողբերգութիւն՝ որ չի մարիր, չի վերջանար, նոյն իսկ նիւթական ամէն առաւելութիւն եւ փառք ու պատիւ ընծայող պայմաններու մէջ: Պէտք է կարդալ այդ սրտառուչ էջերը ըմբռնելու համար թէ ինչպէս հայութենէն իրենց կապերը խզած, հայ լեզուն մոռցած, հայ եկեղեցիէն հեռացած մարդոց մէջ արեան ձայնը կը խօսի անվերջ ...

Մ. ԻՇԽԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԲ ՆՈՐ ԵԿԱԾ ԷԻՆՔ

ՊԻՑԱՆՔՈՒՌԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

●

Ռընոյի մէջ աշխատած ատեն, երբ կէսօրին գործարանէն դուրս կ'ելլէի, կը շուարէի թէ ուր երթամ ճաշելու համար: Բոլոր ճաշարանները բերնէ բերան լեցուն, կերակուրները անխնամ, սպասարկութիւնը թերի, պահանջի եւ մատուցումի տնտեսական օրէնքը ինքզինքը կը պարտադրէր: Կային բարձր ճաշարաններ ուր մէկ ճաշը 25-30 ֆրանք կ'արժէր: Հոն կը յաճախէին միայն ամսական 8-10 հազար ֆրանք շահող ճարտարագէտները եւ տնօրէնները:

Բարեբախտաբար Ռիւ Նասիոնալի հայկական ճաշարանը բացուելով, խնդիրը բարւոք լուծումը գտաւ: Այս ճաշարանը բացին Սուրէն Նաւասարդեան, Լեւոն Զօրմիսեան եւ Արմէն Սասունի: Այս եռրորդութիւնը շատ կարճ տեւեց, վերջին երկուքը բաժնուելով ամբողջ գործը ձգեցին Նաւասարդեանի վրայ: Սուրէն մտաւորական մըն է, հիւրընկալ, սակայն ունէր նաեւ առեւտրականի յատկութիւնը: Կրցաւ մանրադէտի մը պէս վարել ճաշարանը, միշտ բարգաւաճ վիճակի մէջ պահելով:

Ճաշերը խառն էին, ռուսական եւ արեւելեան: Երբ ճաշացուցակը ձեռք կ'առնէինք, գլուխը կը տեսնուէր պղպեղը, առատ բանջարեղէնով եւ ոսկորի ջուրով եփուած որ ինքնին կերակուր մը կ'արժէր: Մսեղէնի բաժնին մէջ կար տեմոկրատիկ «պէօֆ Սթրոկոֆ»ը որ եղան միսի աստրին մասերով շինուած, աժան, սակայն համեղ կերակուր մըն էր: Անոր քովը կար արիստոկրատիք «վինեըրշնիցել»ը որ, ինչպէս անունէն կ'երեւայ, վիեննական ծագում ունի: Այս կերակուրը, բարակ հացի փշրանքի մէջ թաթխուած եւ իւղի մէջ տապկուած հորթի ընտիր միսն է: Ես «վինեըրշնիցել»ը կերած եմ ռուսական ճաշարաններու մէջ, ուր փոխանակ հացի փշրանքի՝ հաւկիթի մէջ թաթխուած էր: Բանջարեղէնէն վերջ, «մենծ ամանի» պըռըսքաֆվաշա մը կ'ուտէինք, եւ այս ամէնը կ'արժէր գինին ալ մէջն ըլլալով, 6 – 7 ֆրանք:

Իրիկուները ճաշէն վերջ, ճաշարանը կը վերածուէր սրճարանի, ուր ճաշարանապետն ալ մեզի հետ խառնուելով կը սկսէինք մտերմական խօսակցութիւնները:

Յաճախորդներուն մէջ կային մտաւորականներ եւ ծանօթ դէմքեր: Հոն էր Արշ Չէնտուռը որուն համար մեր չարաճճի տղաքը կ'ըսէին թէ երկու օրական կը ստանայ երկու մարդու ուժ ունենալուն համար: Հոն էր Բենոն որ այն ատեն երաժշտական տաղանդը մեզի չէր յայտնած, փոխնալով որ կրկնակի պահանջներով գլուխը կը ցուցնէր: Հոն էր Լեւոն Գեւոնեանը որ երկու գործ կը կատարէր, առաւօտները «Յառաջ»ները նպարավաճառ Գրիգորին յանձնելէ վերջ, կ'երթար Ռընոյի 65 թիւ աշխատանոցին դրասենեակը աշխատելու: Հոն էր Վահան Համբարձումեանը որուն ֆրանսացի կինը կը գանգատէր թէ իրիկունները ամուսինը զինքը տունը մինակ կը ձգէր եւ կ'երթար կուսակցական ժողովի: Հոն էր ռամկավար Լեւոն Թօփալեանը որ ամենայն լրջութեամբ կ'ըսէր թէ գիրք մը գրելու վրայ է որ աշխարհը պիտի յեղաշրջէ (Քարլ Մարքսի «Քափիթալին» պէս բան մը): Հոն էր Խաչիկ Փաստրմաճեանը որ կ'ըսէր թէ Էրզրումի մէջ փոքրերուն սալաթ ուտելը ամօթ կը համարուէր: Հոն էր Թիֆլիսցի կինտօ Բարսեղը, այլ անուամբ Ալի Պաշա, Սէն Միշէլի համանուն նպարավաճառատան տէրը որ հիացող մըն էր պոլսահայ բարձր դասու կիներու խօսակցութեան, «Չեն խօսիր այլ կ'երգեն» կ'ըսէր: Հոն էր Խրիմցի Կոչեան (Գրիգոր) որ «սոցիալ ռեվոլուցիոն տենդենց» ունենալով հօրը գործաւորները կ'ըմբոստացնէր անոր դէմ: Այս պարագան ստուգուած է իր հայրենակից Սաքօ Յակոբեանի կողմէ: Հոն էր Սաքօ Յակոբեան, «Սիփան» երգչախումբին հիմնադիրը, այժմ Հարաւ. Ամերիկա: Հոն էր Յարութիւն Փափազեանը ճարտարապետական գծագրիչ, պոլսական ջոջ ընտանիքէ մը սերած մօրը կողմէ Կիւլպէնկեան, որ չկրցաւ իր արհեստին վերաբերեալ գործ մը գտնել եւ 1936ի կարաւանով գնաց Հայաստան: Լեւոն Զօրմիսեան հոն կատարեց իր հարսանիքը կնքահայրութեամբ Սուրէն Բաբախեանի, այժմ քահանայ (Ամերիկա):

Բացառիկ տիպար մըն էր Սուրէն Բաբախեան, որուն համար կ'արժէ քիչ մը աւելի խօսիլ: Բնիկ Քղեցի, Պոլսոյ Պէրպէրեանէն շրջանաւարտ, նոյն դպրոցին մէջ ուսուցիչ, համակրելի, վերջին ծայր դիւրահաղորդ երիտասարդ մըն էր: Յաճախած է Փրակայի համալսարանը: Այն ատեն չեխական կառավարութիւնը յանձն առած էր ռուս ուսանողներ ընդունիլ իբրեւ պետական թոշակաւոր, պարտքի փոխարէն: Ռուսերը կը հաւանին եւ կը դիմեն Հ. Հ. Պատուիրակութեան որպէսզի Ռուսահայերն ալ օգտուին պատեհ առիթէն: Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը կ'ընտրէ Սուրէն Բաբախեանը, Ահարոն Տատուրեանը եւ ուրիշ տարագիր երիտասարդներ, Պոլսէն թէ Կովկասէն:

Օր մը հարցուցի Սուրէնին թէ ինչպէ՞ս կը հետեւէր դասերուն, քանի որ չեխերէն չէր գիտեր.— Ֆրանսերէնով, պատասխանեց: Ես այլեւս մանրամասնութեան մէջ չմտայ: Սուրէն մանրադէպ մը կը պատմէր, որուն հերոսը ինքը եղած էր: Անգամ մը Փրակայի մէջ մեծ գողութիւն մը տեղի կ'ունենայ: Ոստիկանութիւնը այն կարծիքը կը յայտնէ թէ Չեխ մը այդքան ճարպիկ գողութիւն մը չի կրնար ընել, գողը միայն օտարական մը կրնայ ըլլալ: Բաբախեան միջակէն քիչ մը բարձր, լայն մարմնով, առանց գէր ըլլալու, ուժեղ դիմագիծով երիտասարդ մըն էր, ուստի նրբակազմ եւ խարտեաշ Չեխերուն քով Սուրէն Գողիաթ մըն էր: Ոստիկանութիւնը Սուրէնի այս կերպարանքին մէջ կը տեսնէ իր փնտռած չարագործը եւ ոստիկանատուն կը հրաւիրէ: Հարցաքննութենէն վերջ ազատ կ'արձակուի: Բաբախեան պիտի փափաքէր անշուշտ յաւիտենական ուսանող մը ըլլալ ի հաշիւ չեխական կառավարութեան: Դժբախտաբար ամէն մարդու կանգուելով կտաւ չեն տար եւ եկած էր Փարիզ ու կ'աշխատէր Ռընոյի մէջ: Պաւլթօն ձայնով բաւական լաւ կ'երգէր: Շատ չմնաց Փարիզ հազիւ 2 - 3 տարի, ուսուցչական պաշտօնով գնաց Լիբանան:

Իրենց կէսօրուան ճաշը մեր ճաշարանը կ'ընէին Իտալացի Փիսքալեա եւ Պելժիացի Հէօզէ: Իտալացին կը ծաղրէր Պելժիացին որովհետեւ իր երիտասարդ տարիքին սեւ զգեստ, «մըլօն» գլխարկ, ճերմակ օսլայուած օձիք եւ շապիկ կը հագնէր: Փիսքալեա զուարճախօս տղայ մըն էր, հայերէն միայն երկու բառ սորվեցաւ «մածուն շաքարով»: Չեմ գիտեր ինչ ըսած էր զուարճալի՝ այդ երկու բառերուն մէջ որ տեղի անտեղի կը կրկնէր: Կար ուրիշ Իտալացի մը, Եասենթի իր ծննդավայրին ընկերվարական կոմիտէին քարտուղարը, որ վերադարձաւ իր հայրենիքը Մուսոլինիի կառավարութեան դէմ խըրտային աշխատանք կատարելու

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Աչքերով տեսել են:

— Ես քեզի կը հարցնիմ, դուն կը հաւատա՞ս:

Մեմիկ խաթունը մտածեց.

— «Արդեօք այդ բոլորը կարող են սո՞ւտ լինել»:

Հաջի աղայի աչքերը պատասխանի էին սպասում:

Մեմիկ խաթունը կրկնեց.

— Աչքերով տեսել են:

Հաջի աղան լուռ դուրս եկաւ խոհանոցից եւ բարձրացաւ սենեակը: Մեմիկ խաթունը ճիշդ ժամանակին ճաշը բերեց: Հաջի աղան նստած էր անկիւնը, «թախտ»ի վրայ, եւ համրիչ էր քաշում: Արտաքնապէս չափազանց խաղաղ էր: Մեմիկ խաթունը ճաշը դրեց առաջը եւ իջաւ ներքեւ: Հաջի աղան ճաշի վրայ չնայեց, այնպէս որ, երբ մի ժամ անց Մեմիկ խաթունը եկաւ ճաշը հաւաքելու՝ տեսաւ, որ ձեռք չէր դպած ճաշին:

●

Քաղաքում տարածուող շշուկը հասաւ ոսկերիչ Տիգրանի ականջը:

Սկզբում շատ տարտամ, ինքն էլ չիմացաւ, թէ որտեղից լսեց եւ ինչպէս, առաջին անգամ ով ասաց. բայց հետզհետէ նրա համար պարզ եղաւ, որ մի օր Խամբուրեց Հաջի աղան մտել էր իր տունը, փաթաթուել էր իր կնոջը եւ Հաջի աղան եւ իր կինը եղել էին այնքան համարձակ եւ լիրբ, որ խօսուածները դուրսը լսողներ էին եղել, իսկ իր կինը Հաջի աղայի վզով փաթաթուած եկել էր մինչեւ դրսի դուռը եւ նրան համբուրելով էր ճանապարհ դցել: Եւ այս բոլորը շատերն իրենց աչքերով տեսել էին:

Ոսկերիչ Տիգրանն ինքը՝ Հաջի աղայի նման, ընկաւ տարօրինակ նայուածքների տակ: Այդ նայուածքները չէին թողնում, որ աշխատի. մի քանի մատանիներ փչացրեց, հալած ոսկու անօթն ինկաւ ձեռքից եւ ամբողջը թափուեց մոխրի մէջ: Նա դարձել էր միակ եղջիւրաւոր մարդը քաղաքում:

Տարօրինակ նայուածքներից մտրակուած՝ Տիգրանը վեր էր թռչում, հանում կաշեայ գոգնոցը, փակում աշխատանոցը եւ գնում տուն: Փայլունը ջերմագին սիրով դիմաւորում էր նրան, փաթաթւում եւ սիրում: Տիգրանը, չկասկածելով դոյզն չափով իր մանկամարդ կնոջ անկեղծութեան եւ առաքինութեան, վերադառնում էր աշխատանոցը, նստում եւ եռանդուն աշխատում, բայց ապակեփեղկի միջից նայող աչքերը հանգիստ չէին տալիս:

Որպէսզի կարողանար հաստատել իր կնոջ դաւաճանութիւնը, նա յանկարծակի գնում էր տուն որպէսզի Հաջի աղային բռնի: Մի քանի անգամ քաղաքից գիւղ գնալ կեղծեց, յանկարծակի վերադարձաւ եւ ոչինչ չկարողացաւ տեսնել: Հակեց Խամբուրենց Հաջի աղային, որ այլեւս տնից դուրս էլ չէր գալիս եւ խանութը մնում էր փակ: Տիգրանն սկզբում կարողանում էր առողջ տրամաբանել — ի՞նչ պատճառ կարող էր ունենալ երիտասարդ կինը Հաջի աղային սիրելու, ի՞նչ էր պակաս իրեն. ինքը երիտասարդ, տունը տեղը՝ լեցուն: Միթէ Հաջի աղան կարո՞ղ էր որեւէ առաւելութիւն, թէկուզ ամենաչնչին չափով, ունենալ իր վրայ, որ կինն իրեն դաւաճանի եւ նրան սիրի եւ այն էլ այն աստիճան, որ փաթաթուելով մինչեւ դրսի դուռը գնայ եւ նրան ճանապարհ դնի:

(8)

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՍԻՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

●

Արբերու Օգնութեան Միութեան մանկական տարազներու մրցման տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ մարտ 8ին, Ինւքըր Միլիթէրի մէջ: Ձեռնարկը յաջող էր թէ նիւթական եւ թէ բարոյական տեսակէտով:

Մօտ քառասուն ընտանիքներ իրենց պաւակները ծպտած էին շատ գեղեցիկ տարազներով, 2 տարեկանէն մինչեւ տասներկու տարեկանը: Բացումը կատարեց պատանի մը, Խաչիկ Պետրոսեան կովկասեան պարերով: Գեղեցիկ «չէրքէզքա»ն լաւ ներդաշնակուած էր իր վարժ շարժուձեւերուն: Կարծես ներքին համաձայնութեամբ մը խումբին ամէնէն մեծը եւ ամէնէն փոքրը ունէին մասամբ «հայկական» այդ հագուստը: Փոքրիկ՝ Մինասեանը, քանիերկու ամսուան այդ փոքրիկ աղջնակը չէր հաշտուած իր եւ քրոջը Քրիստինին հայկական հարսնութեան հետ եւ երբ մրցանակը ստացաւ պուպրիկ մը, հասկցա՞ւ թէ իր «հայկականութեան կը պարտէր»:

Գ. Սիմոնեանցի զոյգ շուներու պարերը, նոյնպէս տարազներով, հաճելի զբւարճալիք մը եղան ներկաներուն համար: Իսկ կարթով ձկնորսութիւնը, որքան զբւարճալի, նոյնքան հասութաբեր եղաւ Միութեան:

Մանուկներու տողանցքը իրենց գոյնզգոյն հագուստներով, ուղեւորեց մեծպզտիկ:

Հանդիսականներու քուէաթուղթերը առաջին մրցանակ սահմանեցին, կարծեմ Օր. Գարեթ Փամպուքճեանի, իր 19րդ դարու կանացի տարազով: Բ. մրցանակը Պատրիկ Սերոբեան չքեղ Վարդան զօրավար մըն էր: Ո՞ր մէկը յիշել սակայն: Ահա երկու փոքր մանչուկներ՝ սկովտական եւ յունական ազգային տարազներով, սպանիական երրորդութիւն մը, զոյգ սուսերամարտիկները, հայկական հարսերը, չինականը, ճափոնականը: Փոքրիկ «Օփերայի մկնիկ» մը իր « թիւթիւով» որ հազիւ կրնար քալել, միքի մը: Տակաւին կան շատեր խրամէ գեղեցիկ յիշողութենէս վրիպած:

Դիտողութիւն մը սակայն: Մանուկներուն նուիրուած այս հանդէսները, պէտք չէ պարզապէս հասոյթի միջոց նկատուին միութիւններու համար: Ինչպէս Փ. Կապոյտ Խաչին Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւնը, նոյնպէս այս հանդէսը պէտք է ծառայէ ազգային ոգի եւ հպարտութիւն ներշնչելու հայ տղոց, փարատելով օտարացումութեան նախապաշարու մը: Պէտք է զգացնել թէ մենք ալ արժէքներ եւ մեծութիւններ ունինք:

Վարդան զօրավարին փայլուն տարազը կամ հագուստները բաւական չեն: Կարճ խօսքով, պէտք է քիչիկ մը ազգային գոյն տալ հանդէսին եւ գոնէ մեր գեղեցիկ երգերը լսուին հոն, փոխան աղմկարար «ժազ»ի մը, ինչպէս այնքան անմեղօրէն նկատեց երեք տարեկան Վիգէնը:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

համար: Կային երեք սպասեակներ ֆրանսացի Սիւզանը, ռուս Մարի Իվանը եւ Սիրանոյշը որ այսօր կը կոչուի Տիկ. Սանետ Գարագաշ, արեւելեան երգչուհի:

Անշուշտ ընթերցողը կռահեց թէ ճաշարանը ունէր բազմաթիւ ռուս յաճախորդներ, քանի որ վերը ըսի թէ կերակուրները խառն էին: Անոնք ալ մեզի պէս տարագիր, հետեւաբար բախտակիցներ, իրարու համակրանքով կը նայէինք, բացւորէն երաժշտասէր ժողովուրդ, իրենց մէջ գտնուող նուագողը անպակաս էր, նաւավարեան անոնց համար վարձքով գաշնակ մը ճարած եւ զետեղած էր ճաշարանին մէկ անկիւնը: Երբեմն շաբաթ իրիկուները գեղարուեստական երեկոյթներ կը սարքէին ճաշարանին մէջ Փարիզէն հրաւիրելով իրենց երգող եւ նուագող բարեկամները: Այդ երեկոյթներուն «քըլու»ն էր Բարսեղը, գոնէ մեզի համար, իր կովկասեան պարերով:

Մեր ամէնէն հաճելի պահերը կ՚անցընէինք այդ երեկոյթներուն առեն, ուր փրփրացող ճերմակ գինին ջուրի պէս կը հոսէր:

Ֆրանսացիները երբ անցեալ յուշեր պատմեն իրարու խօսքին վերջաւորութեանը կ՚ըսեն — «սա նու բաժէօնի վու»: Մենք ալ այս խօսքով փակենք մեր Պիյանքուրեան յուշերը:

Ուրիշ առթիւ Սէն Միշէլի «հայ գաղութը»:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՎԵԱՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԸ

Առջի օր հաղորդած էինք տարագիր հայ բժիշկի մը սպանութիւնը Տիթրոյիթի մէջ: «Հայրենիք»էն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները (29 Փետրուար).—

Անցեալ հինգշաբթի օր, փետրուար 23, առտուան ժամը վեցին, Տիթրոյթի մէջ, անծանօթի մը կամ անծանօթներու կողմէ ատրճանակով սպաննուեցաւ Դաշնակցական հայրենակից մը, նախկին բժիշկ Գուրգէն Մարիք, որ քանի մը վայրկեան առաջ Լիգպըն Սթրիթի իր բնակարանէն մեկնած էր՝ իր գործին երթալու համար:

Ողբացեալ հայրենակիցը, 45 տարեկան, իր կնոջ հետ Ամերիկա եկած էր 1949ին իբրեւ տարագիր: Ունի կը ձգէ երեք տարեկան մանչուկ մը Արմէնը:

Ոստիկանութիւնը զոհին գրպանը գտած է միայն տասը տոլար 47 սենթի գումար մը եւ կ՚ենթադրէ թէ ոճիրը գողութեան համար գործուած չէր, այլ քաղաքական շարժառիթներ ունի, քանի որ հանգուցեալը հակահամայնավար մէկն էր ու ժամանակին կը ծառայէր Կարմիր Բանակին մէջ:

Ոստիկանութիւնը կ՚ըսէ թէ Գուրգէն Մարիք հակահամայնավար ճառեր խօսած էր Տիթրոյթի մէջ՝ իր մահէն քանի մը շաբաթներ առաջ:

Ոճրագործին գնդակը տեղն ու տեղը սպաննած էր դժբախտ երիտասարդը, որ կ՚աշխատէր ինքնաշարժի ընկերութեան մօտ: Բժշկութիւն չէր կրնար ընել Ամերիկայի մէջ, որովհետեւ լեզուին ծանօթ չէր:

Տիթրոյթի «Ֆրի Փրէս»ը կը գրէ թէ Գուրգէն Մարիք «անդամ էր Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան, կազմակերպութիւն մը, որ իր մասնաճիւղերը ունի շատ մը ամերիկեան քաղաքներու մէջ, համայնավարութեան դէմ կը պայքարի եւ նուիրուած է Հայաստանի ազատագրման դատին»:

Ոստիկանութիւնը տեսակցութիւններ ունեցած է մեր ընկերներուն հետ եւ տեղեկացած է թէ ողբացեալ ընկերը միշտ ներկայ կ՚ըլլար մեր հանդէսներուն, կ՚արտասանէր եւ ազգային երգեր կ՚երգէր:

Գուրգէն Մարիք ծնած էր Կարս 9 Մայիս 1910ին: Տասնըչորս տարեկանին Ռուսաստան անցած էր ուր ապրած էր մինչեւ երկրորդ պատերազմը եւ 1941ին Գերմանացիներէն գերի բռնուած էր: Իր երկրորդ ամուսնութիւնն է որ կնքած էր այրին, Տիկին Նինա Մարիքի հետ: Ցիշեալը ծագումով Էսթոնիացի է եւ նախապէս ամուսնացած:

Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ մարդասպանը, որուն հետքը տակաւին գտնուած չէ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ Ս. Ամենափրկիչ վանքի շինութեան 300ամեակը տօնելու կը պատրաստուին Իրանի մէջ: Վանքը շինուած է 1654ին, Դաւիթ եպիսկոպոսի միջոցաւ, մեծ ծառայութիւններ մատուցանելով ազգային եւ կրթական ասպարէզներու մէջ: Հոն հիմնուած է Պարսկաստանի առաջին տպարանը: Անկէ միայն երկու դար ետք կը հիմնուի պարսկերէնի տպարանը: Հայերէն տառերը կը ձուլէր Խաչատուր վարդապետ Կեսարացին իր ձեռքով եւ միաբաններու աջակցութեամբ եւ փայտէ մամուլի մը միջոցով կը տպագրէ «Վարք Հարանց» գիրքը: Մօտ կէս դար ետք վանքը կ՚օժտուի նոր տպարանով եւ 1844ին Ճաւայի Ջուղայեցի Մանուկ Յովհաննէսեան կը նուիրէ արդիական տպարան մը: Ս. Ամենափրկիչ վանքը միշտ ունեցած է դպրատուն եւ հոգեւոր դպրանոց: Այս վանքը ունէր բազմանդամ միաբանութիւն եւ տուած է 250 ականաւոր դէմքեր — կաթողիկոս, եպիսկոպոս, ուսուցիչ, գըրական դէմք: Առաջնորդ Յովհ. եպիսկոպոս Սուքիասեան 1844ին հիմը դրած է Մատենադարանին, եւ կեդրոնացուցած ձեռագիրներ եւ կազմած է թանկագին հաւաքածոներու գանձեր: 1830ին հիմնուած է «Հայրենասիրաց ուսումնարանը»: 1930ին բացուած է թանգարանը նախաձեռնութեամբ Յ. Յովհաննեանի, Ստ. Հախնազարեանի եւ նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի: Այս թանգարանին մէջ հաւաքուած են արժէքաւոր հնութիւններ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ վանքին հինգ հազար տոլար կտակած է Ֆիլատէլֆիա (Մ. Նահանգներ) բնակող Բարունակ Կիւրիւնեան ապրիլ 1955ին, իր անունով կալուած մը գնելու եւ հասոյթը յատկացնելու համար վանքին կրթական գործին: Այս կտակը ըրած է իր մահէն հազիւ երեք ժամ առաջ: Կինը եւ զաւակները յարգելով իր խոստումը, դրամը յանձնեցին վանքին: Պ. Կիւրիւնեան ծնած է Եոզղատ, 1885ին:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Վուշց քաղաքին մէջ կան եօթ-ութ հայ ընտանիքներ, որոնք նախապէս երկրագործ եղած են: Ներկայիս կ՚աշխատին պետական խանութներու մէջ: Կան նաեւ արհեստաւորներ: Այս փոքր գաղութը հետզհետէ կ՚այլասերի, օտարներու հետ ամուսնութեամբ: Գաղութին հին անդամները ցաւով դիտել կուտան թէ ցարդ ոչ մէկ հոգեւոր հովիւ այցելած է իրենց:

ԹԱՒՐԻԶԻ նախկին միսիոնարներէն Տոքթ. Ջարլս Լըամ Դեկտ. 13ին մեռած է Մ. Նահանգներուն մէջ: Հանգուցեալը 37 տարի վարած է Թաւրիզի ամերիկեան հիւանդանոցը իբրեւ գլխաւոր բժիշկ: Մեծ օգտակարութիւն ունեցած է Հայերուն, մանաւանդ տարագիրներուն երբ Հայաստանէն Իրան գաղթեցին (1921): Իր հիւանդանոցին մէջ բազմաթիւ հայ եւ իրանցի օրիորդներ հիւանդապահութիւն սորված են: Երբ գաղթականները աւարտէին, հայ հիւանդապահուհիներու հետ կ՚այցելէր Թաւրիզէն բաւական հեռու բորոտներու գիւղը, իր կեանքի գնով սրըսկումներ կը կատարէր եւ ձրի դեղ կը բաժնէր: Բարեկամն էր Մելիք Թանգեան եպիսկոպոսին եւ ՀՕՄի եւ երբեք չէր խնայեր իր ծառայութիւնը: Անոնց յանձնարարած բոլոր հիւանդները ձրի կը դարմանէր: 1950ին, երբ վերջնապէս հեռացաւ Թաւրիզէն, ՀՕՄը գեղեցիկ արծաթեայ սափոր մը նուիրեց իրեն:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ տաճարին տեսուչ նշանակուած է Կորիւն վարդապետ Մանուէլեան, որ տասը տարիէ ի վեր Ամմանի եւ շրջականերուն հոգեւոր հովիւն էր, ինչպէս եւ դպրոցին տեսուչը: Իրեն յաջորդած է Երուսաղէմի վանքին աւագ Թարգմանը, Վազգէն աբեղայ Գըպըրըլեան:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՑԻ կը գրեն թէ Բըժիշկ Բ. Նազարեան, որ քսանեւհինգ տարիէ ի վեր այցելու բժիշկի պաշտօն կը վարէր Ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ, բժշկապետ անուանուած է:

ՊՈԼՍՈՅ Էսաեան Սանուց Միութեան հին շէնքը հիմնովին կը կառուցուի, ընդարձակուելով երկյարկանի եւ լայնանիստ հաւաքավայրի մը պիտի վերածուի: Ինքնաբուխ նուէրներ կ՚ըլլան գլուխ հանելու համար ձեռնարկը:

× Մարտ 2ին, կէսօրին, երբ Էսաեան դպրոցի աշակերտները եւ ուսուցիչները ճաշի գացած էին, անծանօթ գող մը կը մտնէ տեսչութեան գրասենեակին կից հաշուակալներու սենեակը, կը բանայ կղպուած դարանը եւ կը թռցնէ 1853 ոսկի, որ ի պահ դրուած էր, իբրեւ շահաբաժ:

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ Օր. Անահիտ Փափազեան երգած է Անգարայի օփերային մէջ, ջերմապէս գնահատուելով (Քավալլերիա Ռուսթիքանա): Հանրապետութեան նախագահ Պայար ծաղկեփունջ մը ղրկած ևշնորհաւորած է օրիորդը, ըսելով. — «Կը մաղթեմ որ համբաւդ շտափայլ տարածուի ոչ միայն Թուրքիոյ այլ բովանդակ աշխարհի մէջ»: Իսկ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ «Մեր Օփերան արուեստագէտ մը եւս շահեցաւ, Մեցօ Սոփրանօ Անահիտ Փափազեան:

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ Սեդրակ Եաւրուեան, որ վերջերս փայլուն յաջողութիւն մը ունեցաւ Փարիզի մէջ, Թրքական դեսպանատունէն հրաւէր ստացած է դասախօսելու Անգարայի մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (152)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Մէկը չէր գար, ոչ ոստիկան, ոչ սենեկապան, շուրջէն կը պոռչտային, ոչ ոք կը լսէր անոնց ձայնը: Եւ ներսը պիտաճէի վիճաբանութիւնները կը շարունակուէին նոյն թափով...

Ծարահատ, Բիւշտիւ փաշա եւ Ջէքի պէյ բռնեցին փաշային թեւերէն եւ ոտքերէն եւ գայն յամրօրէն փոխադրեցին Ազգ. Ժողովի յարակից սենեակը, ուր սեղանի մը վրայ պառկեցուցին:

Պահ մը վերջ ժողովին դուռը բացուեցաւ ու երեսփոխանը պոռաց.

— Ի՞նչ կեցեր էք, չէ՞ք լսեր, Հալիտ փաշան զարկին...

Մէկ վայրկեանի մէջ տակնուվրայ եղաւ ամէն բան, վիճաբանութիւնները դադրեցան եւ լսուեցան պոռչտուքներ.

— Ի՞նչ, մա՞րդ կը սպաննեն:

Երեսփոխան Րէշատ պէյ, որ նոյն պահուն բեմէն կը խօսէր, դադրեցուց խօսքը եւ սկսաւ պոռալ.

— Եթէ զէնքն է որ պիտի վարէ մեզ, բոլորս ալ հեռանանք, երթանք:

Նախագահը շուարած էր եւ կ՚առաջարկէր դադրեցնել նիստը: Երեսփոխան մը կը կոչէր բարձրաձայն.

— Այս ի՞նչ վիճակ է, ինչո՞ւ կ՚ուզէք դադրեցնել նիստը, դուրսէն զէնքի ձայներ լսեցինք, բայց չենք կրնար յետաձգել մեր պարտականութիւնը: Շարունակեցէք, վիճաբանութիւնները փակուած չեն տակաւին:

Աղմուկ, գոռում-գոչում, իրարանցում:

Ուրիշ երեսփոխան մը.— Բացատրութիւն կ՚ուզենք, լուսաբանութիւն կը պահանջենք, ի՞նչ է այս դէպքը:

Դուրսէն, նորանոր նրբանցքէն եւս աղմուկ, պոռչտուք եւ խուճապ:

Այս կացութեան մէջ, մէկ մասը նստած, մէկ մասը ոտքի վրայ եւ այլայլած, երեսփոխանները քուէարկեցին պետական պիտաճէն, միաժամանակ պոռալով ու կանչելով.— Զենք ցրուիր, պիտի չցրըուինք, բոլորս պէտք է մնանք մեր պարտականութեան գլուխը:

— Կ՚ուզենք, դուրսը մարդ զարնուեր է, բացատրութիւն կը պահանջենք:

— Ոստիկանները ո՞ւր են, փախեր են, դաւաճանութիւն է սա:

— Կանչեցէք, թող գան:

Նախագահը ուզեց դուրս ելլել դէպքին շուրջ լուսաբանուելու համար:

Ձայներ.— Ոչ, չէք կրնար դուրս ելլել:

— Պիտի գամ. բացատրութիւն ստանալու համար պիտի երթամ, թողէք:

Զգեցին որ նախագահը դուրս ելլէ:

Պահ մը վերջ եկաւ արդարեւ, բեմ բարձրացաւ եւ յայտարարեց.

— Ցաւալի բան մը: Հալիտ փաշայի եւ Ալի պէյի միջեւ վէճ ծագեր է, կռուեր են եւ Հալիտ փաշա զարնուեր է:

Դարձեալ ձայներ.— Ինչո՞ւ կը խուսափիք լուսաբանութիւն տալէ:

— Մանրամասն ըսէք: Զարնողը, ոճրագործը ո՞վ է:

— Ազգ. Ժողովին մէջ արիւնահեղութի՞ւն կ՚ըլլա՞յ: Լսուած բան չէ:

Նախագահը շուարած մնացած էր: Չէր կրնար մանրամասն բացատրութիւն տալ, բան մը ըսել: Երեսփոխաններն ալ աըրտընջալով ու գայրանալով, պարպեցին ժողովասրահը...

Յաջորդ օրը Թուրք մամուլը կը պախարակէր Ազգ. Ժողովին մէջ պատահած արիւնոտ այդ դէպքը եւ յատկանշական կարծիքներ կը յայտնէր գործուած ոճիրին շուրջ: Թերթերը մանաւանդ կը բողբոքէին զինեալ երեսփոխաններու դէմ եւ կը պահանջէին որ զէնքը տեղ չունենայ Ազգ. Ժողովի երդիքին տակ: Դիտել կուտային թէ արեւմտեան երկիրներու մէջ ոչ մէկ երեսփոխան զինեալ կուգար Խորհրդարան:

Օրուան նշանաւոր հրապարակագիրը, Եունուս Նատի, ի միջի այլոց, կը գրէ Ճումհուրիյէթի մէջ.

— Հալիտ փաշա կը սիրուէր բոլորէն, բայց վերջին օրերս ջղագրգիռ կացութեան մը մատնուած էր: Աննշան խնդրի մը համար սպառնացած էր Էլազիզի երեսփոխան Հիւսէյին պէյի դէմ, եւ իր բարեկամները կը ջանային համոզել զինքը: Շնորհակալ ըլլանք որ աւելի աւելի ծանրակշիռ բարդութիւններ չէ առեղծած:

(Շար.)

խոր փոփոխութիւններ կը կատարուին : Օրէնքին մէկ տրամադրութեան համաձայն, կառավարութիւնը կրնայ ներքին տագնապներու առեն բանակը գործածել խորհրդարանին հաւանութեամբ, 2/3 մեծամասնութիւն ապահովելով: Յետոյ, բոլոր զինեալ ուժերուն թիւը ամէն տարի պիտի վճռուի խորհրդարանին կողմէ, համաձայն եղմտական օրէնքին :

Օրէնքին տրամադրութեամբ, գերման զինուորը կը համարուի «համազգեստաւոր քաղաքացի», վայելելով միեւնոյն իրաւունքները: Պիտի ըլլայ ընտրող եւ ընտրելի, բայց չի կրնար համազգեստով մասնակցիլ քաղաքական ցոյցերու :

ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ ԳՈՀ Կ'ԵՐԵՒԱՅ

Այցելուներու իր նոր պատասխանին մէջ կը հրաւիրէ Խ. Միութեան վարչապետը միանալ Մ. Նահանգներուն եւ միւս ազգերուն, միասնաբար գործել եւ միայն խաղաղասիրական նպատակներու համար գործածել հիւլէական ուժերը : Նախագահը անձնապէս եւ ուղղակի կոչ մը կ'ուղղէ մառեչալ Բուլկանինի, կը բացատրէ թէ զինաթափութիւնը պէտք է սկսի «ոչ թէ զինեալ ուժերու կրճատումով, այլ սպառազինութեանց սահմանափակումով: Միջազգային գործերու ներկայ վիճակին մէջ եւ մասնաւորապէս նկատի առնելով որ իրական խաղաղութիւն չի տիրեր Մայր. Արեւելքի մէջ, օրուան այս ժամուն դժուար կը գտնեմ համաձայնութեան մը յանգիլ զինեալ ուժերու կրճատման մասին »:

Նախագահը ուղղակի պատասխան չի տար Բուլկանինի առաջարկած բարեկամութեան դաշինքի ծրագրին: Խ. Միութեան վարչապետը նախագահին պատասխանը ստացաւ ընդունելութեան մը առթիւ եւ յայտարարեց թէ «լաւ է, շատ շահեկան»: Այս պատասխանը տուած ատեն իր քովն էր արտաքին նախարարը, Մոլոթով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԻՖԼԻՍ հասաւ Հանրապետութեան նախորդ նախագահը, Պ. Վենսան Օրիոլ: Նախապէս Քիեւ ալ հանդիպելով, ընդունուած էր Ուկրայնայի կառավարութեան անդամներուն կողմէ: Յայտնի չէ թէ Երեւան ալ պիտի հանդիպի՞ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը, Պեն Կիւրիոն, զեկուցում տալով խորհրդարանին առջեւ, յայտարարեց թէ «պատրաստ պէտք է ըլլան, որովհետեւ գիտեն որ արաբական պետութիւնները հակամէտ են յարձակելու: Պատերազմի վտանգը չէ նուազած: Եթէ պատերազմը պայթի, երբեք տարակոյս չունիմ թէ մենք պիտի յաղթենք: Եթէ պատերազմ ծագի, բարոյական պատասխանատուութիւնը պիտի իյնայ խորհրդային եւ ամերիկեան կառավարութեանց վրայ :

ԿԻՊՐՈՍԻ բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, անգլիական եւ յունական ամբոխները փոխադարձաբար կը խանգարեն ալիքները: Ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին զանազան քաղաքներու մէջ: Երկու ռումբեր պայթեցան Լիմասոլի մէջ եւ օդանաւ մը խորտակուեցաւ Նեկոսիոյ մէջ: Անգլ. թերթ մը կը գրէ թէ Մակարիոս արք. բրիտանական գաղթավայր մը պիտի աքսորուի :

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՋԻԲԷԿԵԱՆ
Office Interprofessionnel
Des Assurances
82 Rue Lauriston, Paris 16e
Tél Kle. 25-70
Aut. 84.37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց :

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ
ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ
ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ
երկու վէպերը՝
«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ »
և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՆԸ»
Երկու հատորը 1500 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Կրըենոպլէն Տիկին Գայեանէ Փաւլոսեանէ երկու հազար ֆրանք, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝ Վահան Փաւլոսեանի, եղբօրը՝ բժիշկ Սարգիս Սահակեանի եւ բոլոր սիրելիներուն :

ԺԱՆԹԻՅԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 ռիւ տը Փարի, Ժանթիյի :

Անոնք որ կ'ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ: Մեթրօ Քատէ :

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը :

Վարչութիւն

⁂

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն :

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ :

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ
ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ
Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ :
Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ :
Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք :
Դիմել «Յառաջ»ի :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին :

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները :

ՀԱՅԱՍՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի երեկոյեան ժամը 5ին, ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ գերապայծառ Ամատունի, Նոթր Տամ Տիւ Փէրփէթիւէլ Սըքուրի եկեղեցւոյն մէջ : (35 ռիւ Ալպէռ Ա.) :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի :

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՁԱԳԸՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՁԱԳԸՃԵԱՆԻ :

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին :

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին: Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիոն :

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(Երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը :

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆի հանրածանօթ նուագախումբով Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին :

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 0.40 :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս – Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր: Զանազան անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի Օրը» կը տօնուի Ապրիլ ութին, Սալ Ֆրանսուա Քոփէի մէջ : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2.30 – 6):

Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 9.30էն 19:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով շաքար (քալորի):

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու աճումին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ :

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները :

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ :

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին :

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: (Շար. նախորդ ժողովի):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն

ՓԱՐԻԶ.— Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Իսկուհի Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեպսակի.— Տէր եւ Տիկին Գասպալեան հինգ հազար ֆրանք, Տիկին Ար. Աբգարեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Հալվաճեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Զոքարեան հազար ֆրանք, Տիկին Աղաւնի Զաքրյակոբեանի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ա. Խաչիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Յակոբ Խաչիկեանի մահուան քառասունքին առթիւ: Ինչպէս նաեւ Տիկին Խաչիկեանի ծնողքին Յարութիւն քահանայի երէցկնոջ եւ եղբօրը Յակոբ Պապեաններու, քրոջը Զարուհիի ամուսնոյն՝ Պետրոսի եւ զաւկին՝ Լուսիկեաններու յիշատակին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով :

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE
57, Rue des Couronnes, Paris 20e
Métro Couronnes ou Pyrénées

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)
Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց: Երկու օթօպիւսի կայարան :

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ :

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որոշ տարիքի հայ աղանձին կին մը գործ կը փնտռէ տունի մը մէջ, իբրեւ խոհարարուհի կամ տարեց հիւանդ մը խնամելու յանձնառութեամբ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Գ. Կ. սկզբնատառերով :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը 14 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն, Պէրիէ Միլիէի շքեղ սրահներուն մէջ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր․, վեցամս․ 1600
Արտասահման տարեկ․ 3500 ֆր․ կամ $ 10 Հատը 12 ֆր․

ՈՒՐԲԱԹ 9 ՄԱՐՏ
VENDREDI 9 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7624 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3335

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՅՈՒ ԱՐԻՒՆ»

Դեռ կը շարունակուի անաքանդ ժխորը «արեւելեան ճակատին» վրայ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ :

Նոյն սանձակոտոր խուժանավարութիւնը՝ այն մեծամասնութեան դէմ որ քաջութիւնն ունեցաւ քուէ տալու համաձայն իր գիտակցութեան եւ Աթոռին շահերուն :

Ալ ի՞նչ ճամարտակութիւններ, ի՛նչ սրտառուչ կանչեր, վառ պահելու համար ամբոխային տրամադրութիւնները :

«Ձեռք ճանչնար»ը մաշեցաւ, եւ հիմա սկսեր են նոր եղանակ մը հնչեցնել ․

— Զարհի եպիսկ․ պէտք է հրաժարի, եթէ կաթիլ մը Հայու արիւն ունի ...

Համարակ հրձիգ մըն է որ կ'արձակէ այս գրգռիչ կանչը, եւ իր ափ մը լուսաղրաքները կ'արձագանգեն քաղաքէ քաղաք: Մինչեւ Պոլիս եւ Գահիրէ :

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ Լիբանանի եւ Սուրիոյ նախագահները, վարչապետները, հին եւ նոր նախարարներ, բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներ, ինչպէս եւ օտար դեսպաններ իրենց ջերմագին շնորհաւորութիւնները կը յայտնեն, հեռագիրներ ուղղելով կամ անձամբ կաթողիկոսարան այցելելով :

Հիմա հարցուցէք սա ղըմաղղիներուն, պահելով ձեր ամբողջ պաղարիւնը եւ լրջութիւնը ․

— Պարոններ, ձեր Հայու արիւնը ջու՞ր կտրած էր, երբ ձեր ուղեկիցները «ժուռնալ»ներ կը թխէին եւ փողոցային ցոյցեր կը սարքէին Հալէպի մէջ, լուծել տալու համար Գաւառ․ ժողովը :

«Հայու արիւնը» լճացած, լերդացա՞ծ էր, երբ դիմակաւոր եպիսկոպոս մը, Դամասկոսի կաթող․ փոխանորդը ինքնագլուխ դիմում կը կատարէր Լիբանանի վարչապետին, պահանջելով յետաձգել ընտրութիւնները :

Նոյնպէս, «Հայու արիւնը» բան մը չխօսեցա՞ւ եթէ ոչ ձեր սրտին, գոնէ մտքին, երբ ուրիշ հինգ եպիսկոպոսներ նոյն դիմումը կը կատարէին Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, եւ կը ճամբուէին ամենայն քաղաքավարութեամբ :

Ձեր աչքերուն արիւնը պաղա՞ծ էր, երբ խումբ մը թշուառականներ յարձակում կը գործէին Պէյրութի օդակայանին մէջ, կաթող․ տեղապահին դէմ, անճոռնի լուտանքներով, եւ ի ներկայութեան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին :

Երբ, նոյն պահուն, երկու եպիսկոպոսներ արիա՛բար խոյս կուտային կառքէն, ձգելով որ ուրիշ խումբ մը սրիկաներ շարաչար խոշտանգեն իրենց ընկերացող վարդապետը

Երբ դաւադիր վարդապետ մը գիշերանց կը բանար Անթիլիասի տաճարին դուռները, որպէսզի 40 - 45 կիներ եւ օրիորդներ գիրք բռնեն լման ութ ժամ, խափանելու համար կաթողիկոսին ընտրութիւնը :

Խուժանավարութեան մատեանը դեռ ուրիշ «քաջագործութիւններ» ալ կը պարունակէ : Բայց լաւ է կարճ կապել :

Եւ հիմա որ ամէն բան վերջացած է, «Հայու արիւնը» իր բնական շրջանը գտած չէ՞ ձեր մէջ, որպէսզի ըմբռնէք թէ տարագիր բազմութեանց ճակատագրին հետ կը խաղաք ձեր փողոցային ելոյթներով եւ ամբոխավարական դաւերով ու քսութիւններով :

Քիչ մը քաղաքական լուր կարդացէք եւ սերտեցէք, իբրեւ դարման ձեր ջղագարութեան որ ի վերջոյ կրնայ խելագարութեան յանգիլ :

Ձէ՞ք լսեր չարախինդ քրքիջները, սահմանէն անդին եւ ձեր շրջապատին արգահատանքը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՀՈԳԸ․— ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎՐԴՈՎԻՉ ԱԽՏԱՆՇԱՆՆԵՐ

Միջազգային մամուլը նորէն վրդովիչ լուրեր կ'արձանագրէ Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, որ ծանր մտահոգութեան մատնած է արեւմտեան պետութիւնները :

Կ'ամփոփենք ամէնէն կարեւոր երեւոյթներն ու խորհրդութիւնները․ —

Մ․ Նահանգներու միացեալ սպայակոյտը որոշեց 1500 ծովային հրացանակիրներ փոխադրել Միջերկրականի շրջանը, ուրկէ նոյնքան զինուորներ ետ կանչուած էին 1955ի գարնան: Այս ուժը պիտի կցուի ամերիկեան վեցերորդ նաւաբաժնին: Պաշտօնապէս այս կարգադրութիւնը նախատեսուած էր սովորական ծրագրին մէջ․ բայց սերտ կապ ունի օրուան կացութեան հետ, քանի որ կը զուգադիպի արաբեւիսրայէլեան պատերազմի մը զրոյցներուն :

Նոյն օրը, նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ կը բացատրէր թէ Ազգաժողովը պատրաստ է «ստիպողական եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առնել» Միջին Արեւելքի մէջ: Ցեռոյ կը շեշտէր թէ հակառակորդները պէտք է ի հարկին հպատակին Ազգաժողովին տալիք հրամաններուն: Լրագրող մը հարցուց թէ հակասական չէ՞ ամերիկեան հրասայլեր ծախել Արաբիոյ եւ մերժել Իսրայէլի խնդրանքը: Նախագահը պատասխանեց թէ 18 հրասայլերու հայթայթումը նախատեսուած էր 1955 յունիսին կնքուած պայմանագրով եւ թէ Մ․ Նահանգները ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն խուսափիլ զինարշաւէ մը՝ Միջին Արեւելքի մէջ: Իր կարծիքով, կարելի չէ խաղաղութիւնը ապահովել զէնք ճարելով ազգի՛ մը (Իսրայէլ) որ կրնայ շատ շատ մարսել այնքան որքան թոյլ կուտայ 1․700․000 բնակչութեան մը թիւը, մինչդեռ միւս կողմը կան 40 միլիոն բնակիչներ :

Նախագահը չճշդեց թէ ինչ միջոցներ կը թելադրէ Ազգաժողովին միջամտութեան համար․ բայց իրազեկներու կարծիքով, թերեւս կ'ուզէ որ Ապահովութեան խորհուրդը հանդիսաւոր ազդարարութիւն մը ուղղէ Արաբներուն եւ Իսրայէլի, հասկցնելով թէ ի հարկին ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնեն նախայարձակին դէմ :

× Մարտ 7ին ժողով մը գումարուեցաւ Գահիրէի մէջ, մասնակցութեամբ Արաբիոյ թագաւորին, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ վարչապետներուն, ինչպէս եւ բազմաթիւ խորհրդականներու: Ժողովը պիտի շարունակուի երեք - չորս օր: Զրոյց կը շրջի թէ պիտի հրաւիրուի նաեւ Յորդանանի թագաւորը: Այս վերջինը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ Յորդանան այժմ պատրաստ է իր պաշտպանութիւնը ներդաշնակելու միւս արաբական երկիրներու պաշտպանութեան հետ, դիմադրելու համար որեւէ նախայարձակում: Հաւանական է որ միացեալ հրամանատարութիւն մը հաստատուի :

Ուաշինկթընի յորդանանեան դեսպանը յայտարարեց թէ երկիրը ի վիճակի է ապահովելու իր զինեալ ուժերուն ղեկավարութիւնը, առանց Անգլիոյ աջակցութեան: Բայց յոյս յայտնեց թէ Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը պատճառ պիտի չըլլայ որ Անգլիա դադրեցնէ իր նպաստը :

× Սուրիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան ընդհ․ քարտուղարը Մարտ 7ին յաջորդաբար իր մօտ հրաւիրեց Դամասկոսի անգլիական, ամերիկեան, ֆրանսական եւ խորհրդային դեսպանները, անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար Իսրայէլ - արաբական սահմանագլուխի կացութեան վրայ, իբրեւ հետեւանք երկու նոր դէպքերու: Զորս դեսպանները հրաւիրուած են իբր ներկայացուցիչները Ապահովութեան Խորհուրդի մնայուն անդամ երկիրներու :

× Ազգաժողովին իսրայէլեան պատուիրակութիւնը նամակ մը ուղղեց Ապահովութեան Խորհուրդի նախագահին, «սուրիական զինեալ ուժերու կողմէ գործուած երկու նախայարձակումներու առթիւ, շեշտելով դէպքին ծանրակշիռ հանգամանքը :

× Յորդանանի արտաքին գործերու նախարարը փակուած համարելով զօր․ Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութեան խնդիրը, ըսաւ թէ կ'ուզեն օգտուիլ անգլիացի սպաներու ծառայութիւններէն, թէ քաղաքականութիւնը չէ փոխուած եւ պիտի պահեն իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՄՈՆՈՒՄԵՆՏ»Ը

Հիմա որ բոլշեւիկեան քսաներորդ համագումարը երկրորդ անգամ թաղեց «ժողովուրդներու Հայրը», հանճարե՛ղն Սթալին, շատեր կը հարցնեն ․

— Ի՞նչ պիտի ըլլան անոր ձօնուած անհամար կիսանդրիները, արձանները եւ յիշատակարանները (մոնումենտ): Ապա նաեւ անհամար քաղաքներու անունները: (Պուլկարիոյ պատմական Վառնան անգամ Սթալին կը կոչուի այժմ):

Անաստաս Միկոյեան բարձրաձայն յայտարարեց Համագումարին մէջ․

— «*Մօտաւորապէս քսան տարի շարունակ մեղանում փաստօրէն կոլեկտիվ (հաւաքական) ղեկավարութիւն չկար, ծաղկում էր անհատի պաշտամունքը, որը դատապարտուել է դեռ եւս Մարքսի, իսկ ապա նաեւ Լենինի կողմից*»:

Անհատի պաշտամունքը գերագրական աստիճանին հասաւ Սթալինի օրով :

Եգիպտոսի փարաւոնները վիթխարի բուրգեր կը շինէին, իբրեւ գրաստ գործածելով անհամար բանուորներ :

Այդ քարակոյտերը իրենց փառքը պիտի պատմէին դարէ դար, իբրեւ դամբարան կամ յիշատակարան :

Վրացի «Հանճարեղ»ն ալ նոյն մեթոտին հետեւեցաւ, միահեծան իշխանութիւն մը հաստատելով, ճիշդ քսան տարի :

Միլիոնաւոր գիւղացիներ եւ բանուորներ, կալանաւորներ եւ աքսորականներ դատապարտուեցան տաժանակիր աշխատանքի, Ռուսաստանի սառուցեալ շրջանէն մինչեւ Սիպերիա:

Միեւնոյն ատեն հսկայական յիշատակարաններ կը բուսնէին ի փառս «Արեւ»ին, ոչ միայն Խ․ Միութեան, այլեւ արբանեակ երկիրներու մէջ:

Անհատի պաշտամունքին նուիրուած այդ շքեղ «մոնումենտ»ներէն հատ մըն ալ իր ամեհի շուքը փռեց Երեւանի վրայ, երեսուն մեթր բարձրութեամբ:

Իրազեկներ կը պատմեն թէ «Արեւարձան»ը կը տիրապետէ ամբողջ քաղաքին վրայ, նսեմացնելով նոյն իսկ Լենինի յիշատակարանը :

Նոյն ձեւով, կարծեմ նոյն մեծութեամբ «մոնումենտ» մըն ալ շինել տըւին Փրակայի մէջ :

Եւ հիմա չեխ բանուորներն ու գիւղացիները կը հարցնեն ․

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, պիտի մնա՞յ այս դժխեմ կերպարանքը, հիմա որ իր գործակիցները անգամ կը դատապարտեն զինքը, իբրեւ զեղծարար եւ պատասխանատու վերջին քսան տարիներու ընթացքին գործուած սխալներու :

Նոյն հարցումը պիտի ուղղէինք մենք ալ, ամենայն իրաւամբ :

Երեւանի կեդրոնը կանգնած «մոնումենտ»ը միշտ ալ պիտի խոցոտէ Հայաստանի ժողովուրդին սիրտը, իբրեւ կենդանի յիշատակարան «Հանճարեղ»ին հակահայ շահատակութեանց : ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԵՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Մարտ 7ին բուռն վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Անգլիոյ երեսփ․ ժողովին մէջ: Ընդդիմադիրներու (աշխատաւորական) առաջնորդը, Կէյծքել, ծանր ամբաստանութիւններ ուղղեց վարչապետ Իտընի դէմ, ըսելով թէ իր քաղաքականութիւնը վտանգած է խաղաղութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ: Բացատրեց թէ դէպքերու ընթացքը կը պարտադրէ վերաքննել դաշնակից քաղաքականութիւնը : Իր յայտարարութեան համաձայն, կառավարութիւնը ողբերգ դիրք մը բռնած է արաբական երկիրներու հանդէպ: «Ընդհակառակն, եկած է ժամանակը ապացուցանելու Արեւմուտքի վճռականութիւնը: Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը կ'աւելցնէ նոր ընդհարումի մը վտանգը: Այդ պաշտօնանկութեան բուն նպատակն է Արաբական լեգէոնէն հեռացնել չափաւոր տարրերը »:

Աւելի յառաջ երթալով, Պ․ Կէյծքել բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զինել Իսրայէլը, որպէսզի կարենայ ապահովել իր ինքնապաշտպանութիւնը: Ուստի պահանջեց — Անմիջապէս վերցնել Իսրայէլի զէնք ճարելու արգելքը, փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքել Իսրայէլի հետ, վերաքննել Յորդանանի նպաստ մը վճարելու քաղաքականութիւնը, տրամադրելի գումարը յատկացնելով տնտեսական բարգաւաճման եւ տարագիրներու տեղաւորման, վերջ տալ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի քարիւղի ընկերութեանց «անհեթեթ եւ ծիծաղելի» մրցակցութեան, ինչպէս եւ կէս գաղթատիրական քաղաքականութեան, ապահովել Խ․ Միութեան աջակցութիւնը, երաշխաւորելու համար Իսրայէլի գոյութիւնը եւ բանակցիլ ռուս վարիչներուն հետ, Միջին Արեւելքի կացութեան մասին: «Մենք չկրցանք ըմբռնել ազգայնական եւ հակարեւմտեան շարժումին անհաղ ուժը որ աճեցաւ Միջին Արեւելքի մէջ եւ որ կրնայ յանգիլ համայնավարութեան, եթէ զգուշական միջոցներ ձեռք չառնենք: Երբ աչքի առջեւ կը բերենք աշխարհի կացութիւնը եւ մանաւանդ արեւմտեան զինակցութեան պայմանները, կարելի չէ անձկութեան եւ տխրութեան չմատնուիլ »:

Կառավարութեան ներկայացուցիչը նախապէս յայտարարած էր թէ հաւատարիմ կը մնան Պաղտատի դաշինքին: Վարչապետը ինքն ալ խօսք առաւ եւ յաճախ կ'ընդմիջուէր : Ընդդիմադիրները անվստահութեան բանաձեւ մը առաջարկած էին, բայց ժողովը մերժեց 252ի դէմ 302 ձայնով, այսինքն 56 քուէի մեծամասնութեամբ: Իտըն չափազանց յոգնած կ'երեւար :

ՀԱՐԱՒ․ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովին մէջ, Մ․ Նահանգներու արտաքին նախարարը մերժեց միանալ Պաղտատի դաշինքին, ինչպէս թելադրած էր Անգլիոյ ներկայացուցիչը: Վիճաբանութեանց ընթացքին դիտողութիւն եղաւ թէ Խ․ Միութիւնը բացասական դեր մը բռնած է Փաքիստանի հանդէպ, Աֆղանիստանի միջոցաւ :

ՓԱՐԻԶԻ օդանաւային մասնաշէնքերը անակնկալ գործադուլ մը սարքեցին 24 ժամուան համար: Հինգ հազար ուղեւորներ կատարեալ անել մը մատնուեցան :

(Շար․ը կարդա՛ Դ․ էջ)

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ»
(Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եթէ ընթացիկ եւ դիւրին տարազով մը ուզէինք որոշել գրքին նկարագիրը, պիտի ըսէինք՝ «յուշագրութիւն», ինչպէս կը թելադրէ խորագիրն ալ՝ «Կեանքի ուղիներով»: Սակայն այս գործը աւելի բան մըն է քան դէպքերու պարզ արձանագրութիւնը:

Տասնեօթը գլուխներու մէջ ան մեզի կուտայ տասնեօթը ընտիր պատմուածքներ, բոլորն ալ գրական-գեղարուեստական գունաւորումով:

Ս. Վրացեան մտահոգ է կարծես գրքին այս հանգամանքով, երբ յառաջաբանին մէջ կ՚ըսէ. «Ընթերցողը կարող է խաբուիլ գրուածքների արտաքին ձեւից՝ կարծելով թէ հեղինակը զուտ գրականութիւն է փորձում անել, այնինչ երեւակայական բաներ է պատմում: Զուտ գրականութիւնը իմ կարողութիւնից վեր է ու նպատակից դուրս, ինչ որ գրուած է այս հատորում զուտ իրականութիւն է, պատմական փաստեր, որոնց ես մասնակից եմ եղել, տեսել ու զգացել եմ, ուրախացել ու տխրել, ապրել եմ բովանդակ էութեամբ ...»:

Ոչ, մտահոգուելու պէտք չկայ. ընթերցողը չի խաբուիր: Գրքին առաջին էջէն մինչեւ վերջին էջը իրականութեան ձայնն է, իրականութեան պատկերը:

Միայն թէ ո՞ր իրականութեան ...

Իրականութիւնը միշտ երկու երեսով կը ներկայանայ — արտաքին եւ ներքին:

Կը բաւէ արտաքինէն իջնել ներքին իրականութեան, որպէսզի որեւէ գրուածք, նոյնիսկ պարզ յուշագրութիւն մը, դառնայ գրական էջ եւ ստանայ արուեստի շունչ: Կարեւոր չէ թէ հեղինակը, իր նիւթը ուրիշներո՞ւ կեանքէն կ՚առնէ թէ իր իսկ ապրումներէն՝ իրականութեան բծախնդիր պահպանումով: Կարեւորը զգալու եւ արտայայտելու կերպն է:

Արդ, Վրացեանի այս գործին գրեթէ բոլոր մասերն ալ ներկայացուած են ներքին իրականութեամբ, դէպքերու ներզօր վերապրումով եւ յուզական ֆոնի վրայ: Այդ պատճառով ալ կենդանի են, գունաւառ եւ զգայումով բաբախուն: Այդ պատճառով ալ կը կարդացուին մէկ շունչով եւ ընթերցողին կը պատճառեն որքան մտաւոր լոյս, նոյնքան եւ հոգեկան հաճոյք:

Տարիներ շարունակ հանրային, քաղաքական եւ ազգային հարցերու վրայ գրիչ մաշեցուցած՝ Ս. Վրացեան կը խորհի թէ ներկայ հատորը «հեղինակի տկար վրձինով գծուած փաստեր»ու հաւաքածոյ մըն է: Այդ վրձինը այնքան ալ տկար չէ, որքան ինք կը կարծէ: Ընդհակառակն, տեղ տեղ ասպարէզով գրագէտներն իսկ անախնկալի բերող ուժ ունի, ճշգրտութիւն եւ ձեռներէցութիւն:

Այս հատորը պատմութեան եւ պատմագէտներու համար չէ գրուած, որքան ալ հեղինակը «պատմական փաստեր» հաւաքելու համար ճամբայ ելած ըլլայ: Չեմ խորհիր թէ ապագայ պատմագիրները անոր դիմեն, որպէս աղբիւր կամ ստոյգ պատմական տեղեկութեանց: Բայց ներկայ եւ ապագայ սերունդները սիրով պիտի կարդան այս գործը, որպէս հայրենասէր գործիչի մը հոգիէն փրթած հաբաղատ ապրումներ: Գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար հեղինակը իր պատմած դէպքերուն պատմական կէտը խոշոր չափով մը զոհած է անոնցմէ բխող հոգեկան արժէքներուն: Եւ լաւ է ըրած:

Ամբողջ գիրքը ողողուած է լաւատես տրամադրութեան մը լոյսով:

Ս. Վրացեան անցեալի ապրումներուն վրայ նայելու զուարթախոհ կերպ մը ունի, որ տխուր դէպքերուն մէջ իսկ ժպիտ գիտէ խառնել:

Ներկայացուած անձերը ընդհանրապէս գրաւիչ դէմքեր են, պայծառ մարդիկ, արժանի մեր գնահատանքին: Եթէ երբեմն կը փորձէ խօսիլ նաեւ ոմանց թերութիններուն մասին, իր բոլոր դիտողութիւնները կ՚ընէ բարեմտութեամբ եւ մարդկային հասկացողութեամբ:

Ինչպէս իր յուզումը, նոյնպէս եւ իր արտայայտութեան ձեւը սեղմ է եւ զուսպ: Գրքին մէջ չենք հանդիպիր աւելորդ, կամ մինչեւ իսկ քիչ մը երկարաձգուած առատաբանութիւններու: Քանի մը գիծով նկարագիրներ կը սեւեռէ եւ երեւոյթներ կը բնորոշէ: Ժուժկալութիւնն ու ճշգրտութիւնը իր «վրձին»ին էական յատկանիշները կը կազմեն: Հոգեբանական պարզ կամ բարդ վիճակներ լոյսին կը բերէ, առանց երկար-բարակ խոր-հրդածութիններու: Սրամիտ պատշաճեցումներն ու իմաստալից բաղդատութիւնները աւելի տեղ գրաւած են գրքին մէջ քան խորհրդածութիւնները, որոնք ընտրովի են, աւելի իմաստասիրական բընոյթ ունին քան քաղաքական եւ կը գործածուին իբրեւ համեմ:

Ոչ միայն իրական են այս գրքին բոլոր էջերը, այլ նաեւ իրապաշտ: Հեղինակը որեւէ միտում զգալ չի տար իր ներկայացուցած դէմքերը հերոսացնելու, եթէ մինչեւ իսկ հերոսներ են անոնք: Կը յաջողի ցուցադրել զանոնք իրենց մարդկային գիծերով, այնպէս ինչպէս տեսած ու ճանչցած է: Օրինակ, Կոմիտաս վարդապետ, Ռոմանոս Մելիքեան, Վահան Տէրեան, որոնք հասարակութեան մտքին մէջ մեծ արուեստագէտի կէս առասպելական պատկեր մը կազմած են, Ս. Վրացեանի գրքին մէջ մեզի կը ներկայանան նոր կերպարանքի մը տակ, աւելի իրական, տեսանելի, մարդկային: Անոնց հանդէպ մեր զգացած համակրանքէն բան չի պակսեցներ այս պարագան, որովհետեւ Վրացեան գիտէ միեւնոյն ատեն անոնց դէմքը պարուրել ոգեկոչումի նուրբ թախիծով եւ յիշատակին յարուցած խորունկ խանդաղատանքով: «Անցեալի իտէալականացում», պիտի ըսէր սովետ քննադատը: Բայց առանց ոգեղէն այդ բաժնին, իրապաշտութիւնը պիտի վերածուէր չոր ու գունաթափ լուսանկարչութեան:

Խիտ, համադրական բայց տպաւորիչ են նմանապէս այս գրքին մէջ տեղ գտած այն նկարագրականները, որոնք կը վերաբերին Հայաստանի բնութեան, յատկապէս Արարատեան դաշտին, Մասիսին, Արագածին, Զանգեզուրի լեռներուն, եւայլն: Հայրենասիրական զօրեղ զգացում մը կը լուսաւորէ զանոնք եւ կը դարձնէ հաղորդական:

Վրացեան ունի պատմելու շնորհ, պատկերաւոր ու սահուն ոճ եւ յստակ ու մաքուր լեզու, տեղ-տեղ նոյնիսկ բանաստեղծական:

Ինքնատիպ գործ մըն է «Կեանքի ուղիներով» գիրքը, որ յուշագրութիւնը կը բարձրացնէ գրականութեան, Ռուբէնի, Արմէն Գարոյի եւ այլ տաղանդաւոր գործիչ-գրողներու եղանակով:

Մ. ԻՇԽԱՆ

«ՆՈՐ ՀԱՐՍ»ԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷՐ

●

Կովկասի սահմանագլուխէն սկսած, մօտ երկու շաբաթ, ցերեկներ կռուելով, գիշերներ խոյս տալով, կամ ուղղակի՝ պաշարման շղթան կտրելով, անօթի-ծարաւ, յոգնած եւ անքուն, Մուշեղը քանի մը ընկերներու հետ եկած հասած էր Աւերակ Ջրաղացը:

Նորէն կռիւ ու զոհեր, իր ընկերներէն Մակարը ծանր վիրաւոր: Ամբողջ օրը, թշնամին Ջրաղացը պաշարելով անդադար կրակ կը թափէ: Գիշերը վրայ կը հասնի, Մուշեղ հնչած կը նկատէ ազատման ժամը: Մակար կը լսէ ընկերներու որոշումը, Մուշեղէն կ՚աղերսէ, որ զէնքը ողջ չձգեն թշնամու ձեռքը: Մուշեղ մէկ մը ընկերո՛ջ կը նայի, մէկ մը Ջրաղացի տակէն հոսող ջուրին: Անհնար է ծանր վիրաւոր Մակարը տանիլ ջուրին մէջէն: Ծարահատ, անոր կրկնակի աղերսներէն վերջ կ՚որոշեն ընկերոջ կեանքին վերջ տալ: Ընկերները կը համբուրեն վիրաւոր ընկերոջ ճակատը, արցունքը աչքերուն եւ Մուշեղ գնդակ մը կ՚ուղղէ անոր սրտին, այն սրտին, որ բացի հայրենիքէն եւ ընկերներէն ուրիշ բան չէր ճանչցած ... :

Հոսող ջուրի մէջէն Ջրաղացէն դուրս կուգան, եւ այսպէս բաւական կը հեռանան: Թշնամին մտքէն չէր անցներ, որ կրակ ու բոց «Ջանֆետայիներ» ձուկի նման լողալով պաշարման շղթայէն դուրս կուգան ... անոնք կը սպասեն լոյսին, եւ նոր ուժերուն:

Մուշեղը, զէնքերը լաւը պահելով գիշերով կ՚երթայ Մանազկերտի բերդը, իրրեւ հիւր Կոմիտէին:

Առաջին անգամ ըլլալով Մուշեղ հանգիստ նստած է ճաշի: Նոյն միջոցին ներս կը մտնեն Դերեկ գիւղացիներ գանգատ մը յայտնելու: Եւ կը սկսին պատմել.

— Այսօր մեր գիւղացի աղջկան մը տղուն պիտի ամուսնանայ, Շաֆիխ բէկը եկած է գիւղը կը պահանջէ որ առաջին երեկոն նոր հարսը իրեն բերեն: Այս շունը մեզ թալանել, կոտորել հեռ երես է առած: Հիմակ ալ մեր պատիւը կ՚աղարտէ, հնարք մը գտէք այս շունը մաքրելու: Հետեւանքի մասին մի մտածէք, ինչ կ՚ուզէ, թող պատահի, ամբողջ գիւղը դէմ է եւ կամաւոր կերպով իր պատիւը անօրէններուն չի տար ...:

Մուշեղին պատասը կոկորդը կը կը մնայ, անօթութիւն, յոգնութիւն եւ անքնութիւն կը մոռնայ, յանձն կ՚առնէ մաքրել այդ շունը: Կոմիտէն սիրով կ՚ընդունի Մուշեղի առաջարկը: Ֆետային նոյն գիշերը Դերեկցիներուն հետ կը մեկնի անոնց գիւղը:

Մուշեղ կը սկսի մշակել իր ծրագիրը: Նախ կ՚ըսէ անոնց: Կերուխումը պէտք է շարունակէք մինչեւ կէս գիշերը անց: Իսկ հարսն ու փեսան պէտք է ճամբայ հանէք դէպի Կովկաս: Ցետոյ, ես հարսին հագուստները կը հագնիմ, անոր քօղը գլխուս կ՚առնեմ, դիս կը տանիք Շաֆիխ բէկին ննջասենեակը: Մնացածը իմ գործս է:

Գիւղացիները կէտ առ կէտ կը գործադրեն Մուշեղի հրամանը: Երբ հարսնեւորները կը ցրուին եւ գիւղը կը հանդարտի, գիւղապետը նոր «հարս»ին ձեռքէն բռնելով կը տանի Քիւրտին, որ անհամբեր կը սպասէր: Գիւղապետը դուռը բանալով «Նոր հարս»ը ներս կը հրէ եւ դուռը կը գոցէ անոնց վրայ:

«Նոր հարսը» ամօթխածութիւն ցոյց կուտայ, կը վարանի, կռնակը պատին տուած կը սպասէ, Քիւրտին անկողինը չերթար: Շունը, պառկած տեղէն կը ցատկէ, եւ «Նոր հարսի» ձեռքէն բռնելով դէպի անկողին կը քաշէ ... Մուշեղ իր երեսի քօղը մէկ կողմ կը նետէ եւ գօտիէն կեռ դաշոյնը քաշելով շունին սիրտը կը մխէ: Անկողինը եւ շունին դիակը արեան մէջ կը լողան ... Մուշեղ դուռը կը բանայ եւ գիւղացիներ ներս կը մտնեն: Ապա խօսքը անոնց ուղղելով կ՚ըսէ.

— Շաֆիխ բէկի գլուխը, սեւ շունի մը գլուխը, ինչպէս նաեւ իր ձիուն պոչն ու ականջները կը կտրէք, բոլորը մէկ մախաղի մը մէջ կը լեցնէք եւ իր ձիուն վրայ բեռցնելով կը տանիք իր գիւղին մօտ կը թողուք, ձին իր բեռը տիրոջ տունը կը տանի: Եթէ այսպէս անարգական ձեւով չընէք, վաղը ուրիշ քիւրտ բէկ մը կ՚ելլէ եւ կ՚ուզէ խաղալ Հայու պատուի հետ: Թող այս մէկը օրինակ ըլլայ ուրիշներու:

Գիւղացիները դարձեալ կէտ առ կէտ կը կատարեն Մուշեղի պատուէրը:

Միւս բէկերը լսելով Շաֆիխ բէկի անարգական սպանութիւնը, կը սմքին: Եթէ 40 գոմէշի ուժ ունէին, իջաւ տասնի, հէքեաթի դեւերուն պէս ...:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

Այսպէս էր մտածում եւ տրամաբանում ոսկերիչ Տիգրանը առաջին օրերը, բայց գնալով մթագնեց նրա գիտակցութիւնը, սկսեց խենէշ պատկերներ տեսնել — Հաջի աղան եւ կինը միասին, իր անկողնում, կամ անկինում թախտի վրայ, թերեւս եւ խոհանոցում ...

●

Մի օր Տիգրանը շինեց մի արծաթեայ ապարանջան եւ տուն ուղարկեց իբրեւ նուէր կնոջը:

— Չըսես թէ ով ղրկեց, ըսէ մէկը քեզի նուէր ղրկեց, — պատուիրեց նա այն աղային, որի միջոցով ուղարկեց ապարանջանը:

Տիգրան մտածում էր ոչինչ չասել, որպէսզի երբ իրիկունը տուն գնար, տեսնէր թէ Փայլուն ինքը պիտի յայտնէ՞ր, որ նուէր է ստացել:

Երեկոյեան հէնց որ Տիգրանը ոտը դրեց տան շեմքի վրայ, Փայլունը դիմաւորեց նրան ու մանկական ուրախութեամբ թեւը ցոյց տուեց ամուսնուն: Տիգրանը տեսաւ ապարանջանը եւ խորհրդաւոր հարցրեց.

—— Հօրաքո՞յրդ տուեց:

— Չէ:

— Եա վո՞վ տուեց

— Դուն չե՞ս ղրկեր:

— Չէ:

— Քա՞... բացագանչեց Փայլունը, ես ըլ ըսի, Տիգրանս ղրկեր է:

— Վո՞վ բերեց:

— Տղայ մի բերեց:

— Ի՞նչ ըսաւ:

— Ըսաւ նուէր է:

— Դուն չհարցուցի՞ր քի ուրկէ՞ց է նուէրը:

— Չէ:

— Ինչո՞ւ:

— Քա, ի՞նչ պիտի հարցնեմ: Գիտեմ որ դուն ես ղրկեր:

— Եկուր տեսնեմ, ասաց ոսկերիչ Տիգրանը եւ միասին գնացին սենեակ:

Տիգրանը սենեակում վերցրեց ապարանջանը կնոջ թեւից, լաւ քննեց եւ ասաց.

— Աղջի, Փայլուն, իմ շինածն է:

— Ես գիտեմ, որ քու շինածն է, քու ձեռքդ է:

— Հա, ամա ես չեմ ղրկեր:

— Որո՞ւ համար ես շիներ, միտքդ բեր, հարցրեց Փայլունը:

Ոսկերիչը չեշտակի նայեց կնոջ աչքերին եւ ասաց.

— Շիներ եմ Խամբուրենց Հաջի աղային համար:

— Խամբուրենց Հաջաղա՞ն:

— Հա:

Փայլունը բարձր եւ միամիտ ծիծաղեց:

— Ինչո՞ւ կը խնդաս, զայրոյթով հարցրեց Տիգրանը:

— Ի՞նչ չխնդամ, քա... Խամբուրենց Հաջի աղա՞ն... երկարացրեց Փայլունը եւ նորից բարձր ծիծաղեց եւ հարցրեց.

— Ե՞րբ ես շիներ:

— Երկու օր առաջ:

— Խելքս հէչ բան չի պառկիր,, զարմանքով ասաց Փայլունը եւ դուրս գնաց:

Տիգրանը մտածեց. «Մէջտեղն էշը ես մնացի»: Եւ լսեց որ կինը երգում է եւ սուլում: Երգելը նրան զայրացրեց, դուրս գնաց եւ կոպիտ ասաց.

— Փայլուն, բիլէգիկը ետ ղրկէ

— Որո՞ւ ղրկեմ:

— Հաջի աղային:

— Խենթ խենթ մի խօսիր:

— Խենթը դուն ես:

Փայլուն լռեց: Առաջին անգամն էր, որ իրենց միջեւ կոպիտ խօսակցութիւն էր տեղի ունենում:

— Հիմա ետ ղրկէ:

— Թերեւս Հաջի աղան չէ ղրկեր:

— Մի հակաճառեր, բղաւեց Տիգրանը եւ դուրս գնաց:

Փայլունը ապշած մնաց իր կանգնած տեղում, աւելն ընկաւ ձեռքից, աչքերը թացացան, գողնոցի ծայրով սրբեց արցունքները եւ գնաց հարեւանի փոքրիկ տղային խնդրեց՝ ապարանջանը տանելու եւ յանձնելու Խամբուրենց Հաջի աղային:

Երբ Մեմիկ խաթունը բաց արաւ դուռը, փոքրիկ տղան թղթի մէջ փաթթուած ապարանջանը երկարեց նրան եւ ասաց.

— Ղույումճի Տիգրանի կնիկը ղրկեց:

Մեմիկ խաթունը բացագանչեց.

— Վույ...

Տղան թռաւ: Մեմիկ խաթունը բաց չարաւ ծրարը, ուղիղ բարձրացաւ վեր, ծրարը դրեց Հաջի աղային առաջ եւ ասաց.

— Տես, ինչ աստիճան լկտի տըլլի, որ քըզի նուէր ղրկէ:

— Ո՞վ, կնիկ:

— Սիրականդ:

Հաջի աղան ցնցուեց: Տիրեց լռութիւն:

Ծրարը մնացել էր մէջտեղում եւ ոչ ոք չէր մօտենում բաց անելու:

— Լեզուդ չորցա՞ւ, կոպիտ ճչաց Մեմիկ խաթունը:

Հաջի աղան մեղմ ձայնով ասաց.

— Մեմիկ, էս ինչ է, ո՞վ խենթ է, է՞ս թէ դուն, թէ՞ աշխարքը:

— Դուն:

— Է, աղէկ որ միմակ ես եմ խենթեցեր, աշխարքը խելօք է, դուն ըլ խելօք ես:

Հաջի աղայի ձայնին մէջ կար դողդոջուն մի ալիք, որ Մեմիկ խաթունի մէջ առաջացրեց խղճահարութիւն, աչքերը լցուեցին արցունքով, մօտեցաւ փաթթուեց ամուսնուն եւ ողոքիչ ձայնով ասաց:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(9)

(Շար.)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Անցեալ շաբաթ մեծ խանդավառութեամբ կատարուեցաւ Փետրուարեան ապստամբութեան 38րդ տարեդարձը, Մէզօն Ալֆորի մէկ սրահին մէջ, ընտանեկան խնճոյքով: Հակառակ սրահին հեռաւորութեան եւ ցուրտին՝ սրահը լեցուած էր մասնաւորապէս երիտասարդներով: Ներկայ էին ընկեր Գ. Լազեան եւ վեթերան ընկեր մը (Մուրատի եւ Անդրանիկի զինուորներէն):

Բացումը կատարեց ընկերուհի Էլէն Բիւզանդ: Որքան գոհ նոյնքան եւ դժգոհ, դիտել տուաւ թէ այս պատմական տօնին առթիւ սրահը նեղ պէտք է գար Ալֆորվիլի գաղութին համար որ կը բաղկանայ 4500 անդամներէ: Յետոյ ներկայացուց երկու հիւրերը:

Վեթերան զինուորին յորդորականէն վերջ, գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Գ. Լազեան, պարզելով Փետրուար 18ի ապստամբութեան շարժառիթները,— անլուր բարբարոսութիւններ, թալան, ձերբակալութիւններ, եւ 1200 հայ սպաներու աքսորը եւայլն: Ամբողջ ժողովուրդն էր որ ըմբոստացաւ բռնակալութեան դէմ, խորտակելով անոր լուծը: Եւ եթէ նորեկները վերադարձան, պատճառը այն է որ իրենց կռնակն ունէին բոլշեւիկեան բանակը:

Այնուհետեւ ընկերը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Միջին Արեւելքի գաղութներու մասին որոնք ունին բազմաթիւ եկեղեցիներ, դպրոցներ եւ ուրիշ ազգ. հաստատութիւններ: «Ես յոռետես չեմ, բայց կարգ մը բաներու մէջ ետ ենք գացեր, պէտք է դարմանենք, մեր զաւակները Հայ պահենք: Պէտք է ունենանք մեր մշակոյթի տունը Փարիզի մէջ, որպէսզի մեր երիտասարդները կարենան հաւաքուիլ եւ թրծուիլ:

«Ամուր պահեցէք ձեր ազգային հաւատքը, լաւագոյն օրերու համար»:

Գեղարուեստական բաժնին մէջ, մասնաւորապէս գնահատելի էին Տիկին Արաքսի Մուրատեան, իր երգերով, Զօհրապ Մուրատեան արտասանութեամբ, (հատուած մը Ծառուկեանի «Թուղթ առ Երեւան»էն), Անդր. Գալուստեան, Վ. Մինասեան, եւ Խ. Ոսկանեան, իրենց հայկական պարերով, որոնց կ'ընկերանային Գարեգին եւ Բենօ:

Մինչեւ առաւօտեան ժամը երկու, երգ ու պար, խինդ ու ծիծաղ ...

Գ. ԳԵՏՐՈՒՆԻ

«ԳԱՍՔԷԹ ՊՈԼԻ» հայկական լաւագոյն խումբը, Քէմ – Ֆին որ Մ. Նահանգները կը գտնուի, Միջին Արեւելք պիտի այցելէ եւ մօտերս պիտի մասնակցի Հ.Մ.Ը.Մ.ի ողիմպիական խաղերուն: Քէմ – Ֆին մասնաւորապէս համբաւ շահած է Ֆիլատէլֆիայի եւ Նիւ Ճըրսիի մէջ:

«ԱՄՕԹԱԼԻ ԴԷՊՔԸ»

Թուրք ծանօթ հրապարակագիր Ֆալիհ Րըֆքի Աթայ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Սեպտ. վեցի դէպքին առթիւ, «Տիւնեա» թերթին մէջ:

«Ճիշդ չենք գտներ որ պաշտօնական բերաններ այս դէպքերը «երկնային աղէտ»ներու նմանցնեն: Ասոնց գաղտնիքը միայն Աստուած գիտէ: Մինչ Սեպտեմբերի դէպքերուն համանման աղէտներուն գաղտնիքները, Թողէք իրաւասու վարչային եւ ապահովութեան իշխանութիւնները, մենք անգամ գիտենք, անոնց մէկ մասը պատասխանէն դիտած ըլլալով: Չենք կրնար գուշակել թէ Թուրքիոյ ո՞ր կողմը վերստին չարժ պիտի պատահի եւ ըստ այնմ միջոց չենք կրնար առնել: Բայց մեր ձեռքն է ապահովել որ Թուրքիոյ ոչ մէկ տեղը անգամ մըն ալ նման ամօթալի դէպք մը չպատահի: Երեսփոխաններէն մին յայտարարած է որ հայրենասիրութիւն է «այս խնդիրը ծածկել»: Մեր այս երեսփոխանը կամ չէ կարդացած համաշխարհային մամուլին մէջ գրըուածները եւ կամ չէ յիշած ջայլամի պատմութիւնը:

Դարձեալ բնաւ տեղին չգտանք երեսփոխանի մը Իսթանպուլի Յոյներուն հասցէին ըսածները: Թուրքիոյ մէջ Յոյներ եւ Յունաստանի մէջ Թուրքեր կան: Բոլորս իրաւամբ կը ծառանանք երբ Յունաստանի մէջ Թուրքի մը քիթը արիւնի եւ հաշիւ կը հարցնենք: Հաշիւ հարցնել կը նշանակէ հաշիւ տալու ալ յօժարիլ:

Ի՞նչ պիտի պատասխանենք եթէ մեզի հարցնեն որ դեմոկրատ երեսփոխանը (կ'ակնարկէ Սինան Թէքէլիօղլուի) ի՞նչ ըսել ուզած է չորեքշաբթի օրուան խօսքերով:

Մենք քրիստոնէատեաց թթու ազգայնամոլ չենք: Ի՞նչ օգուտ ունի մեզի անկ չեղող ամօթ մը մեր վրայ ցատկեցնելու հարիւր առ հարիւր քրիստոնեայ արեւմտեան աշխարհին առջեւ:

Իբրեւ կառավարական պաշտօնական մարդ, իբրեւ երեսփոխան, իբրեւ լրագրող կշռելով ստիպուած ենք խօսիլ, դիւրագրգիռ ազգայնամոլութեան զգացումները չհրահրելու համար»:

«Վաթան»ի խմբագրապետն ալ դիտել կուտայ թէ Սեպտեմբեր վեցի փոթորիկը Նաթօյի եւ Թուրքեւհելլէն գործակցութեան դէմ նիւթուած հրձիգութիւն մըն էր ու գոհունակութիւն կը յայտնէ որ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է հատուցանել վնասը: Նալման յետոյ կ'ըսէ.—

«Սեպտեմբեր վեցի դէպքերը վտանգի ղօղանջները հնչեցուցին, փոթորիկին կայծակները ծայրայեղութեան հակումները ի յայտ բերին: Մեր գլխուն թօպեր կերանք եւ պէտք է դաս առնենք ասկէ»:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 25ԱՄԵԱԿԸ

Հայ Արիներու Միութիւնը այս տարի մեծ շուքով տօնեց իր քսանեւհինգամեակը Մարտ 4ին, Մարսըլէն Պէրթըլօյի մեծ սրահին մէջ: Բազմութեան մէջ կը նշմարուէին քահանաներ, կաթողիկէ հայրերը եւ ծանօթ անձեր, Ֆրանս. սկաուտներու պետը, Միջազգային սկաուտական կազմակերպութեան ներկայացուցիչը՝ Պ. Փիէռ Տէլփիւք եւ ուրիշներ:

Քսանեւհինգամեակի առթիւ Փարիզի եւ Արնուվիլի հայ արիները հրաւիրած էին Մարսիլիոյ հայ արիները եւ արենոյշները:

Երբ վարագոյրը բացուեցաւ, բեմին վըրայ շարք-շարք երեւցան առոյգ սկաուտներ, հայ, ֆրանսացի, ամերիկացի, լեհ, յոյն, իրենց դրօշներով:

Արնուվիլի մասնաճիւղին երգախումբ ներկայացումէն ետք, խմբապետուհի Մարկոսեան նուագեց «Խայթարման» եւ Ա. Խաչատուրեանի «Սուրերու պարը»: Յետոյ Մարսիլիոյ արենոյշներու պոհեմական պարը, ներդաշնակ եւ համաչափ, խանդավառութեամբ լեցուց սրահը:

Ամէնէն առաջ խօսեցաւ ընդհ. պետ Տոքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան, որ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ հիւրերուն, ապա կարդաց ուղերձները Միջազգային սկաուտական գրասենեակի տնօրէնին՝ զօր. Սըրայի, Ֆրանսական եւ զուիցերիական սկաուտական մարմիններու, եւն.: Այս առթիւ խօսեցաւ այս տարուան Քանատայի ճամբարի մասին, ուրկէ հայ արիները մասնակցեցան ութ հոգիով, անսահման ուրախութիւն եւ ոգեւորութիւն ստեղծելով Քանատայի փոքրաթիւ հայ գաղութին մէջ: Քանատահայութիւնը որ մօտ երեք հազար հոգիէ կը բաղկանայ, սիրով հիւրընկալած է հայ արիները, բաժնելով զանոնք հայ ընտանիքներու մէջ: Շնորհիւ մանաւանդ Պ. Պ. Յ. Մուրատեանի, Փաստրմաճեան եղբայրներու, Աբիկեանի եւ Սարուխանի, արիները ուրեք նեղութիւն չեն կրած: Իրենց ամենօրեայ հիւրերուն մէջ գտնուած են նաեւ Քանատայի սահմանամերձ քաղաքներէն Ամերիկահայեր: Ապա մոգական լապտերով ցոյց տուաւ սկաուտական կեանքէ տեսարաններ:

Մարսէյլի արիները եւ արենոյշները գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեցին իրենց պետին:

Անակնկալ մը եղաւ Մարսիլիոյ հայ արենոյշ Ալիս Շամիրեանի երեւումը բեմին վրայ: Շնորհալի Ալիսը նոյնքան յաջողութեամբ երգեց, պարեց, որքան զգացումով ներկայացուց Մեծն Վարդանի աղջկան «Շուշանիկ»ի դերը, մանաւանդ իր սահուն հայերէնը մեծ զարմանք պատճառեց: Նոյնքան յաջող էին իր միւս խաղակիցները: Յետոյ տեղի ունեցաւ Մարսէյլի արիներու եւ արենոյշներու խմբական պարը, առաջնորդութեամբ քոյր եւ եղբայր Մասիս եւ Ալիս Շամիրեանի, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով: Մարսիլիոյ հայ արիներու եգիպտական գեղեցիկ բուրգով վերջացաւ հանդէսին գեղարուեստական եւ մարզական մասը:

Ինչպէս ըսինք, քսանեւհինգ տարիէ ի վեր հայ արիներու սերունդ մը կազմուեցաւ Ֆրանսայի մէջ: Ոմանք հաւատարիմ միութեան՝ միշտ կը հետեւին, ուրիշներ մեծնալէ ետք կը լքեն: Ընդհ. պետը բեմ հրաւիրեց սրահին բոլոր նախկին արիները, եւ բեմը լեցուեցաւ եօթ տարեկան գայլուկէն մինչեւ քառասուն տարեկան նախկին արիով, այսօր հայրիկ ու մայրիկ:

Այս գեղեցիկ երեւոյթին առջեւ բեմ հրաւիրուեցաւ Հրանտ Սամուէլ, որ նախ շնորհաւորեց կազմակերպութիւնը: «Առանց հայ արիներու մասնակցութեան ճամբարներուն, բազմաթիւ ազգեր պիտի չճանչնային Հայերը: Քսանեւհինգ տարիէ ի վեր կանգուն է Հայ Արիներու միութիւնը, մինչդեռ այդ շրջանին բազմաթիւ միութիւններ կազմուեցան ու լուծուեցան»: Այս առթիւ ջերմ շնորհաւորութիւններ ուղղեց Միութեան վարիչին եւ անդամներուն:

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՕԱՆ, 4 Մարտ.— Պ. Մեսրոպ Թորոսեանի երկրորդ տղան՝ Սիմոն, (25 տարեկան) Նիմի սպայից վարժարանը աւարտելով, տեղակալի աստիճան ստացաւ:

«ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ շարականներու» ամբողջական հաւաքածոն Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի նուիրած է Աղեքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Եսայի Քրուզեան: Ինչպէս յայտնի է այս հրատարակութիւնը լոյս տեսած է Վենետիկի Ս. Ղազարի տպարանէն, Հ. Ղեւոնդ Տայեանի աշխատութեամբ:

ՊՈԼՍՈՅ Պատրիարքը՝ Գարեգին արք. Խաչատուրեան, այցելած է, մասնաւոր արտօնութեամբ, իր մեծանուն ուսուցչին՝ բանաստեղծ եւ հմուտ պատմաբան Եղիշէ պատրիարք Դուրեանի դամբարանը, որ կը գտնուի Երուսաղէմի Խարայճեան բաժնին մէջ:

ԿԻՆԵՐՈՒ քուէարկութեան իրաւունքը 24 անգամ ըլլալով մերժուեցաւ Պէռնի մէջ (Զուիցերիա), 52.929ի դէմ 62.971 ձայնով: Եգիպտոս քուէարկեց նոյն իրաւունքը:

Խմանի մը կը հարցնեն.

— Միշտ կը խմե՞ս:

— Այո, ամառ – ձմեռ, կը պատասխանէ մարդը:

— Չի՞ վնասեր քեզի:

— Ոչ: Որովհետեւ, ձմեռը՝ կը խմեմ տաքնալու եւ ամառը՝ զովանալու համար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (153)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆԸ»

«Թասվիրի Էֆքեար»ի մէջ ալ, այն ատենուան հռչակաւոր մէկ օրագրողը, Էպուզզիյա Վէլիտ, հետեւեալը կը գրէր.

— Այս քաջամարտիկ զինուորը որ իր ամբողջ կեանքին մէջ ճակատէ ճակատ կռուած է եւ սակայն թշնամիին գնդակները չեն կրցած զգետնել զինքը, ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ վերջնական գնդակը կը ստանայ Ազգ. Ժողովի նրբանցքներուն մէջ, իր իսկ ժողովական ընկերներուն, կրօնքի, զէնքի, կուսակցութեան ընկերներուն հետ կռուած պահուն: Ասկէ աւելի կսկծալի բան մը կարելի՞ է երեւակայել:

«Այն Հալիտ փաշան, որ ընդհ. պատերազմէն պատուաւորապէս դուրս գալէ ետք, եղաւ Միլլի պայքարին ամէնէն անձնազոհ մէկ հրամանատարը, եւ Հայաստանի արշաւանքին ժամանակ ձիւնաձմրան յարձակեցաւ Կարսի վրայ պաշարեց քաղաքը եւ մէկ խոյանքով մտաւ Հայերու այս ամրակուռ բերդաքաղաքը, եւ մէկ ժամուան մէջ հայկական բանակը իր հրամանատարներով եւ սպայակոյտով գերի վարեց եւ հրաշք գործեց պարզապէս, արագօրէն վերջ տալով Հայաստանի պատերազմին:

«Հիմա ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ այս ազմիկը կը վիրաւորուի չեմ գիտեր ինչ պատճառով: Յայտնի է որ Ազգ. Ժողովի շրջանակներուն մէջ ծայրայեղ ջղագրգռութիւն մը կը տիրէ վերջերս: Մինչդեռ պարտաւոր ենք միաձոյլ ճակատ կազմել արտաքին վտանգներուն դիմաց: Անըմբռնելի է որ երեսփոխաններ Ազգ. Ժողով գան, իրենց գրպաններուն մէջ ատրճանակներ դրած: Զէնքը թշնամիին դէմ միայն կրնանք արձակել: Պէտք չէր որ Հալիտ փաշայի զէնքը, որ մինչեւ հիմա հազարաւոր թշնամիներ մեռցուցած էր, ուղղուէր այս անգամ իր որեւէ մէկ հայրենակիցի, մանաւանդ Միլլի պայքարին մէկ զէնքի ընկերոջ: Նոյնպէս եւ Հալիտ փաշան մահու եւ կենաց վիճակին մատնող, զայն տառապանքի անկողնին գամող գնդակը պէտք է մխուէր միմիայն թշնամիի մը կուրծքին: Եթէ Ալի պէյերն ու Հալիտ փաշաները իրարու վրայ զէնք պիտի պարպեն, վաղը ո՞վ պիտի պաշտպանէ այս ազգը թշնամիին դէմ: Ամէն պարագայի մէջ այս վիրաւորման դէպքը ամենալուրջ խնդիրն է որ ծագած ըլլայ պատերազմէն վերջ մեր ազգային եւ քաղաքակրթական կեանքին մէջ: Յայտնի է որ ընդհանուր դժգոհութիւն, տհաճութիւն մը կայ, եւ գործերը լաւ չեն ընթանար մեր յետ – պատերազմեան շրջանին մէջ: Իրողութիւնը այս է եւ դժբախտաբար չենք ուզեր խոստովանիլ զայն: Մեր Միլլի պայքարը ինչ սեւ բախտ ունի եղեր որ վաղը պիտի ստիպուինք գրել հետեւեալը.— Թուրք բանակին առաջնակարգ մէկ հերոսը, Ազգ. Ժողովին մէջ ստացած իր մէկ վէրքովը զոհուեցաւ:

Հիւսէյին Ճահիտ եւս նոյնքան կսկծալի տողերով կ'անդրադառնար այս արիւնոտ դէպքին, «Թանին»ի մէջ, եւ կը խորհրդածէր.

— Ժողովի նրբանցքներուն մէջ մեր երեսփոխաններուն մէկզմէկ վիրաւորելը կոչուած է խորունկ ցաւ եւ զարմանք պատճառել ամբողջ երկրին մէջ: Անկարելի է որեւէ պատճառով արդարացնել այս եղերական դէպքը: Շատ զաւեշտալի պարագայ մը, որով մարմինը թշնամի գնդակներով ծակ ծակ եղած զինուոր մը, որպիսին է Հալիտ փաշա, եղբօր մը ձեռքով կը ստանայ այսքան ծանր վէրք մը: Աւելի եւս կսկծալի, երբ խորհինք թէ այս դէպքը կը պատահի Ազգ. Ժողովի երդիքին տակ: Մթնոլորտը ելեկտրականացած է եւ ձեռքերը շուտով կը փարին զէնքին:

Պաշտօնական շրջանակները, այս խորհրդաւոր ոճիրը հանրութեան ներկայացուցին իբր «օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան» պարագայ մը, դատական քննութիւններն ալ այս նպատակով կատարուեցան եւ ի վերջոյ հարկ տեսան հետապնդում կատարել Ալի Չէթինգայայի դէմ:

Կարեւոր կէտ մը մութ կը մնար. Հալիտ փաշա, որ մերթ կը հոնդար իր ըստացած մահացու վէրքէն եւ մերթ կ'ուշաբերէր, կը պնդէր թէ գնդակը ետեւէն արձակուած էր եւ զէնքը գործողը Րաուֆ պէյն էր, եւ ոչ թէ Ալի պէյը:

— Ես Ալին գետին փռած ու կաշկանդած էի, անկարելի է որ շարժէր, կը պնդէր Հալիտ փաշա, զիս ետեւէս զարնողը Րաուֆն է:

Միայն թէ Ալի պէյ կ'իւրացնէր ոճիրը եւ կը յայտարարէր թէ հոգին փրկելու համար գնդակով մը վիրաւորած էր Հալիտ փաշան, որ քիչ մնաց զինքը պիտի սպաննէր, ատրճանակը պարպելով իր ուղղին: Ինք ստիպուած էր դժբախտաբար Հալիտ փաշայի տակէն կրակել եւ միակ գնդակով մը վիրաւորել զայն:

Ալի պէյի յայտարարութիւնը այս էր ահաւասիկ:

Յաջորդ օր, Ազգ. Ժողովը այս դէպքի մասին կը հրատարակէր պէկոյց մը, որ կ'ըսէր թէ՝ Հալիտ փաշա նախ կռուի բռնուած էր երեսփոխաններէն Հիւսէյին պէյի հետ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Երէկ, հինգշաբթի, սկսան վիճաբանութիւնները Ազգ. Ժողովին առջեւ, կառավարութեան պահանջած լիազօրութեան առթիւ։ Խօսք ուզած են 26 երեսփոխաններ։ Վիճաբանութիւնները շատ ծանր հանգամանք ունին եւ կրնան տեւել քանի մը օր։ Այդ պարագային քուէարկութիւնը պիտի կատարուի երեքշաբթի։

Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, կ՚ուզէ շատ կարճ պայմանաժամ մը տալ ըմբոստներուն, զէնքերը վար դնելու համար։ Զինուորական պետերը անհրաժեշտ կը գտնեն 200.000 նոր զինուորներ, Ալժերիան խաղաղեցնելու համար։

× Մարոքի Սուլթանը կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, յորդորելով խաղաղութեամբ աշխատիլ անկախութեան իրագործման համար։ — Մ. Նահանգները շնորհաւորեցին Ֆրանսան, Մարոքի հետ կնքուած համաձայնութեան առթիւ, «հեռատես եւ վեհոգի դիւանագիտութիւն» կոչելով զայն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԱՆԵՐԵՒԱԿԱՅԵԼԻ է» համաշխարհային պատերազմ յայտարարեց նախագահ Այզընհաուըր, իր լրագրական ասուլիսին առթիւ։ Բայց եւ այնպէս բացատրեց թէ չէ փարատած նոր վերիվայրումներու վտանգը։ Այս առթիւ ըսաւ թէ շատ նպաստաւոր է մառեշալ Բուլկանինի վերջին նամակը։ Թղթակիցներ հարցուցին թէ պարագաները ձեռնտու չե՞ն որ պէտք Բուլկանին ճամբորդութիւն մը կատարէ դէպի Մ. Նահանգները։ Այզընհաուըր պատասխանեց թէ չէ խորհած այդ մասին։ (Զրոյցի մը համաձայն, Խ. Միութեան վարչապետը տրամադիր է կատարելու այդ ճամբորդութիւնը)։

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին կառավարութեան դիրքը պարզելով, Յունաստանի վարչապետը յայտարարեց թէ «երաշխիքներ կը պահանջեն Անգլիայէն, ինքնօրէն կառավարութիւն մը հաստատելու համար, համաձայն մեծամասնութեան իրաւունքներուն։ Բրիտանական կառավարութիւնը մշակած է ներքին ինքնավարութեան ծրագիր մը որ կը հակասէ ինքնորոշման իրաւունքին»։ Մակարիոս արք. տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «Անգլիա պէտք է տեղի տայ երեք հիմնական կէտերու մէջ»։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ ամերիկեան «Նիւզուիք» թերթին թղթակիցը, երեքշաբթի օր, իր գրասենեակին դրան առջեւ։ Անմիջապէս պիտի արտաքսուէր, բայց հրամանը ետ առնուեցաւ։ Կ՚ամբաստանուի թէ կասկածելի կապեր ունեցած է Ալժերիոյ ըմբոստներուն հետ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ատեանը մերժեց յետաձգել երեք բարձր պաշտօնատարներու եւ լրագրողի մը դատավարութիւնը, որ սկսած էր Դշ. օր. (մանրամասնութիւններ յաջորդով)։

ԿՌՓԱՄԱՐՏ մը տեղի ունեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, փուժատեան երեսփոխան Տիտի եւ ընկերվարականի մը միջեւ։ Բարապանները դժուարութեամբ զատեցին երկու հակառակորդները։

★

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ. — Կոփամարտիկ Կարպիս Զաքարեան Ապրիլ 7ին պիտի մրցի Յունաստանի ախոյեան Փափատոփուլոյի հետ, Պէյրութի մարզական պալատին մէջ։

× Պէյրութ — Սայտա զծին վրայ հեծարշաւի մրցումին առաջին հասաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ական Մակար Պալըգճեան։

× Հունգարիա — Լիբանան ֆութպոլի միջազգային հանդիպումը վերջացաւ Լիբանանի պարտութեամբ մէկի դէմ չորս կէտով։

× Հայաստանի ախոյենական մրցումները կը սկսին ապրիլ մէկին։ Երեւանի Սպարտակը որ Խ. Միութեան լաւագոյն խումբերէն է, այս տարի հաւանաբար արտասահման այցելէ։

Հայաստանի ֆութպոլի ազգ. խումբը մրցումներ պիտի ունենայ Զուիցերիոյ, Պուլկարիոյ, Լեհաստանի, Ռումանիոյ Աֆղանիստանի, Հնդկաստանի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ։

× Լիբանանի ախոյենական մրցումները կը սկսին Մարտ 18ին։ (Ազդակ Մարզական)։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ-վիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։ Մէթրօ Քատէ։

Վարչութիւն

⁂

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն ընթրիք մը տեղի կ՚ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփիրնկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պոմոնի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը ճիշդ 10.30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նորոգ հանգուցեալ տարաբախտ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան), հոգւոյն ի յիշատակ, առոր մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Շահլամեան ընտանիքի հին եւ նոր բոլոր ննջեցելոց հոգւոյ ի յիշատակ։

Կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները, բարեկամներ եւ ծանօթներ։

●

Այրի Տիկին Պիւլպիւլ Պէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օհան Պէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պաթիստ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Իսկէնտէր Գարայեան, Տէր եւ Տիկին Սէրճիվան Շէրպէթճեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, աներձագին եւ եղբօրորդւոյն՝

ԱՂԱՃԱՆ ՊԷՆԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Այս առթիւ Պ. Հաճիքասաբեան հազար ֆրանք կը նուիրէ ԹՈՔԱՏԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ։ (Ստանալ սրճարանապետ Զատիկեանէ, Իսի)։

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ԶԱԳԸՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ԶԱԳԸՃԵԱՆԻ։

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին։

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ։

Ճաշարան՝ 80 ռիւ Լաֆայէթ։ Մասնակցութիւն՝ 1000 ֆրանք։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին։ Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Ներկայ կ՚ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ՚երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով։ Ցոլս պիւֆէ

Շոգեկառքը կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս-Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր։ Զանազան անակնկալներ։

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները։

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ

Տէր եւ Տիկին Պայթարեան իրենց մօր եւ Մուշեղ Պօղոսեանի մահուան առթիւ 1500 ֆրանք կը նուիրեն Մոնմորանսիի ծերանոցին։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Եղիպտացի» կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջիկայ շաբաթ օրուան։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Առնուվիլի խումբը Մարտ 10ին, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21-ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ (Շար. նախորդ ժողովի)։

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ակումբի Սաքսի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն

ՊՈՄՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ ժողովասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկ. Պօյաճեանի բնակարանը

ՓԱՐԻԶ. — Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Թեժանի վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ԾՆՈՒՆԴ. — Տէր եւ Տիկին Զատիկ Զատիկեան (Իսի) բախտաւորուած են թոռնիկով մը՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ – ԺԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆ

DU 7 AU 16 AVRIL 1956
IMPORTANTES FACILITÉS DE VOYAGE
Demandez le catalogue des exposants
440 F. contre remboursement
Renseignement : LYON
Rue Menestrier (BU. 55 - 05)

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

ENTREPRENEURS, ouvrières à domiciles, pour
ENSEMBLE OTTOMAN
Sté. FURTEX
132 Rue d'Aboukir. Paris (2e)

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

ԽԱՆՈՒԹ ԵՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Փարիզ, առեւտրական բանուկ փողոցի մը մէջ, հինգ մեթր լայնութեամբ ճակատ եւ եօթը մեթր խորութեամբ խանութ մը, ամէն տեսակ առեւտուրի համար պատրաստ։ Եւ վրան՝ երկու սենեակ ու կոկիկ խոհանոց մը։ Ջուր, լոյս, օդային կազ, ելեկտրական ուժ՝ զետեղուած։

Վարձակալութիւնը եւ «փոն»ը փոխանցելի նպաստաւոր պայմաններով։

Դիմել «Յառաջ»ի, Տ. Ն. հասցէով եւ գրաւոր։

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)
Վիքթի սիւ Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխախոտավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց։ Երկու օթօպիւսի կայան։

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ։

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին — Սալ Մազընոյ, 88 ռիւ տ՚Օպանեը

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐ ՎԻՇԵԱՆԻ մասնակցութեամբ։

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար։ Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու։

Միմիայն մէկ ներկայացում — Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 ֆր.։

ՀԱՅՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի երեկոյեան ժամը 5ին, ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ դերապայծառ Ամատունի, Նոթր Տամ Տիւ Փէրփէթիւէլ Սըքուռի եկեղեցւոյն մէջ։ (35 ռիւ Ալպէռ Ա.)։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Երեւանէն Տիկին Յուլիանէ Գարիպեան կը փնտռէ իր քրոջ տղաքը՝ Մարտիրոս եւ Անդրանիկ Լոռճիեանները (Կէյվէ Գուրտպէլէնցի)։ Կը կարծուի թէ Ֆրանսայի հարաւային շրջանը կը գտնուին, Վալանս կամ Ավինյոն։ Անդրանիկը սրճարանի կամ ճաշարանի սպասարկող (կարսոն) պէտք է ըլլայ։ Տեղեկացնել Օննիկ Կարապետեանի, 9bis, J. J. Rousseau, Sarcelles (S. et O.)

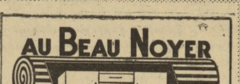

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 10 ՄԱՐՏ • SAMEDI 10 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7625 32e ANNEE | Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3336

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգ. ժողովը, Ազգ. Տան մէջ

Թէեւ պարբերական, ժողովը մէկ հըր-ջանէն միւսը կը ներկայացնէ տարբեր պատկեր մը, արժանի՝ լուրջ խորհրդածութեան :

Հայուհիներու այս ծաւալուն կազմակերպութիւնը, որուն կեդրոնը կը գըտնուի Հիւս. Ամերիկա, կը ձգտի միշտ աւելին կատարել :

Անշուշտ իր բնական կոչումն է ծառայել արմատախիլ ժողովուրդին :

Այդ ծառայութիւնը չի սահմանափակուիր ոչ մարդասիրութեամբ, ոչ պարզ կրթասիրութեամբ :

Միջավայրը կը ներկայացնէ այնպիսի պահանջներ որոնք նախատեսուած չէին երէկ : Ոչ Կարմիր Խաչի, ոչ ալ ուրիշ կանացի կազմակերպութեան մը ծրագրով :

Միջավայրին հետ, գործունէութեան ասպարէզը եւ պայմաններն ալ փոխուած են :

Հարկ է տարազիր բազմութեանց կեանքի ելեւէջներուն հետեւիլ քննական աչքով եւ ուշադրութեամբ :

Գաղութը նստուկ եւ հաստատուն, բաղդատաբար չէին վիճակ մը կը ներկայացնէ այսօր :

Թուառութիւններ անշուշտ կան, ինչպէս ամէն հասարակութեան մէջ :

Կապոյտ Խաչը իր մարդասիրական պարտականութիւնը կատարած ատեն, միշտ ալ գտած է անհրաժեշտ աջակցութիւնը :

Այդ ճակատին վրայ կան ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ, Տիկնանց, Կարմիր Խաչ, Աղքատախնամ եւայլն, որոնք իրար կը լրացնեն, օգնելու համար անճարին ու անկարին, հիւանդին, որբին, անտէրին :

Շատ աւելի ծանր հող մը կը կազմէ Կապոյտ Խաչին միւս պարտականութիւնը, — նոր սերունդի փրկութիւն :

Որքան գիտենք, Միութիւնը միշտ կը փորձէ իր բարոյական եւ նիւթական աղբիւրներուն 75 առ հարիւրը յատկացնել այս ճակատին, որ կը պահանջէ բազմակողմանի աշխատանք :

Պատգ. ժողովին կ'իյնայ ճշդել թէ որքան յաջողած է եւ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնել, կէս ճամբան չմնալու համար :

Նոր սերունդին փրկութեան զօրքերէն մին կը կազմէ կազդուրման կայանը, որուն համար մասնաւոր շէնք մըն ալ գնած են արդէն, լեռնային գեղեցիկ շրջանի մը մէջ :

Պիտի թելադրէինք որ պատգ. ժողովը մասնաւոր բանաձեւ մը քուէարկէր, աւելի ընդարձակելու համար սանուհիներու ցանցը :

Ինչպէս ամէն տեղ, մեր գաղութին մէջ ալ Կապոյտ Խաչը միեւնոյն ատեն կոչուած է հանրային ծառայութեան վարժեցնելու իր անդամուհիները :

Շատոնց է որ ընտանեկան հոգերը, տարիքի բեռը եւ յարաճուն յոգնութիւնը հետզհետէ զգալի կը դառնան Միութեան մէջ :

Անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել, նոր ուժեր հասցնելու համար :

Միութեան ծրագիրը մասնաւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ սանուհիներու զարգացման եւ կազմակերպութեան մասին :

Պիտի ուզէինք որ անգամ մը եւս քըննէին մասնաւոր դասընթացք մը հաստատելու ծրագիրը :

Այս տարի գարնանամուտին կը զուգադիպի պատգ. ժողովին գումարումը :

Թող գարունը դառնայ ներշնչարան՝ Կապոյտ Խաչին համար : Երկինքը միշտ կապոյտ, սիրտերն ու ձեռքերը դալար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ի ՀԱՐԿԻՆ ՆՈՐ ՈՒԺԵՐ ՊԻՏԻ ՂՐԿԵՆ

Հետզհետէ կը տաքնայ վիճաբանութիւնը Ազգ. Ժողովին առջեւ, Ալժերիոյ հարցին քննութեան առթիւ :

Չորեքշաբթի օր վիճաբանութիւնը բացին նիւքին զործերու յանձնաժողովին տեղեկաբերը, Մոնթալա (ընկերվարական), բացատրելով թէ իրենց նպատակն եղած է փրկել անքակտելի կապերը Ֆըրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ եւ ապահովել խաղաղութիւնը : «Ներկայ ապստամբութեան էական մէկ պատճառը տնտեսական է : Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ դարման գտնել խըլամ զանգուածին թշուառութեան : Բայց Ալժերիան միեւնոյն ատեն ենթակայ է միջազգային սադրանքներու. եւ կառավարութիւնը, որ չի կրնար թոյլատրել զանոնք, ստիպուած է բոլոր միջոցները ձեռք առնել, ղադրեցնելու համար այդ խաղերը» : Տեղեկաբերը այս առթիւ քննադատեց թէ Արաբական Դաշնակցութեան քարոզութիւնները եւ թէ Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Սպանիոյ բռնած դիրքը : Եւ առաջարկեց որ Ֆրանսայի դաշնակիցները վերահաստատեն համերաշխութիւնը : Գալով կառավարութեան պահանջած մասնաւոր իրաւասութեանց, անշուշտ բացառիկ են. «բայց ոչ աւելի՝ այն լիազօրութիւններէն որ տրուեցան ուրիշ կառավարութեանց՝ նոյնքան ծանրակշիռ պարագաներու մէջ : Այդ իրաւասութիւնները կը կազմեն պայմանագիր մը վարչապետին եւ Ազգ. Ժողովին միջեւ : Կը կարծենք թէ այդ իրաւասութեանց շնորհիւ կառավարութիւնը պիտի կրնայ փըրկել ֆրանքօ-իսլամական համերաշխութիւնը որ անհրաժեշտ է Ֆրանսայի ապագային համար» :

Աւելի կարճ էր Ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ նոյնպէս կ'ընդունի մասնաւոր իրաւասութեանց առաջարկը : Իսկ ելմտական յանձնաժողովին տեղեկագիրը մանրամասնօրէն կը պարզէ թէ կացութիւնը ահագին զոհողութիւններ կը պահանջէ : «Ընդունելով այդ նիւթական զոհողութիւնները Ալժերիոյ համար, մայր երկիրը հաւատարիմ կը մնայ ինքն իրեն հանդէպ : Ֆրանսայի օգնութիւնը տարուէ տարի աճած է : Ֆրանսա համեմատաբար շատ աւելի ծախսած է Ալժերիոյ համար քան Մ. Նահանգները աշխարհի մնացեալ մասին համար : Նախկին վարչապետ մը, Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) գիտել տուաւ թէ Մ. Նահանգները օգնած են օտար երկիրներու, մինչ Ալժերիոյ օգնելով Ֆրանսա իր աջակցութիւնը կ'ընծայէ ֆրանսական երկրամասի մը :

Տեղեկաբերը պատասխանեց թէ ճիշդ ֆրանսական Ալժերիան պահպանելու համար է որ յանձնաժողովը քուէարկած է օրինագիծը :

ՈՐԻՐ Է ՋԱՐԻՔԻՆ ԱՂԲԻՒՐԸ

Երեսուն հոգի խօսք ուզած էին : Առաջին անգամ բեմ բարձրացաւ նախկին կոլեան մը, Տրոն, որ յիշելով 1954ի դէպքերը, մեղադրեց թէ կառավարութիւնները վճռական դիրք չբռնեցին անհրաժեշտական գործունէութեան հանդէպ : «Կարգ մը ընտրական եւ լրագրական պայքարներ շատ աւելի վնաս պատճառեցին քան տասը ապստամբ զօրամասեր : Հիւս. Ափրիկէն մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ : Լքելով Թունուզը եւ Մարոքը, Ֆրանսան կը դատապարտուի Ալժերիան եւս լքելու : Պէտք է բմբռնել վտանգը քանի դեռ ուշ չէ : Հանրային կարծիքը չի կրնար ըն –

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԿԱԹԻԼ – ԿԱԹԻԼ

Անիմանալի գաղտնիքներ ունին Հայաստան գացող - եկողները :

Անոնք որ ի յառաջագունէ ուխտած են առանց վերապահութեան փառաբանել ի՛նչ որ տեսածն ու չտեսածը, իրենց դերը կը կատարեն իբրեւ արտասանութիւն :

Անոնք որ քիչ – շատ պարկեշտ երեւալ կ'ուզեն, ոչ կը գրեն, ոչ ալ կը խօսին :

Շատ – շատ, քանի մը փսփսուքներ կը սահեցնեն ականջէ ականջ, հասկցնելով թէ «մեր կենալիք տեղը չէ» :

Կան դաս մը այցելուներ ալ որոնք երկու երեք անգամ գացած – եկած են, բայց լման չեն խօսած :

Ասոնք եթէ ծուռ բաներ լսած կամ տեսած են, տարիներ վերջը կը խոստովանին : Այն ալ մասամբ : Երբ ժամանակը « հասունցած » ըլլայ

Մնաց որ, այժմ դիւրին է կարգ մը ճշմարտութիւններ խոստովանիլ, մեղքը ձգելով... Բերիայի վրայ :

Մեր մամուլը սեւն ու ճերմակը բացէ ի բաց կը յայտնէր, երբ ողջ էր այդ հրէշը :

Այն ատեն փրփուր կը թափէին մեր գլխուն :

Այժմ իրենք ալ կը խոստովանին թէ...

Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, *Պայքար* ամիսներէ ի վեր կը հրատարակէ ուխտաւորի մը տպաւորութիւնները, «Էջմիածնայ լոյսն ի Հայս» :

Յօդուածագիրը, Տ. Պ. (Տիգրան Պոյաճեան) անծանօթ մը չէ ամերիկահայ գաղութին մէջ, իբրեւ հանրային դէմք, Բարեգործականի անդամ եւայլն :

Իր յօդուածաշարքին մէջ խօսելով եկեղեցիներու մասին, կը գրէ (19 Յունուար 1956).

— «Ճիշդ է որ Հայաստանի մէջ ժողովուրդի թւոյն բաղդատմամբ, շատ քիչ եկեղեցիներ կան : Ճիշդ է որ համայնավարութիւնը անցեալին մէջ ջանացած է արգիլել կրօնքի քարոզութիւնը, իսկ այսօր հազիւ կը հանդուրժէ անոր գոյութեան : Ճիշդ է որ քանի մը տարիներ առաջ, Հայաստանի ժողովուրդը չէր համարձակեր իր երախաները կ'նքել, իր պսակը օրհնել տալ, իր մեռելները թաղել կրօնական արարողութեամբ » :

Կրնա՞ք բացատրել թէ ինչո՛ւ այս ճըշմարտութիւնները չէին խոստովաներ քանի մը տարի առաջ :

Եւ դեռ ուրիշ յայտնութիւն մը.

— «Հայաստանի երկու հարիւր եկեղեցիներէն միայն քանը մնացած են » :

Որ եւ է Դաշնակցական թերթ երբ այս կարգի դառն իրողութիւններ յայտնէր, կը դառնար հայրենիքի թշնամի, հանդերձ բնտանեօք :

— « Սակայն ամէն ընտանիք իր տունը աղօթատեղի ըրած էր, եւ իր տաշտը՝ աւազան, իր երախան սրբալոյս միւռոնով օծելու » :

Տուայլաքան գովեստը՝ գետերով, ճըշմարտութիւնը՝ կաթիլ – կաթիլ :

ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ի՞ՆՉ ՈՐՈՇԱՒ Է ԳԱՀԻՐԷԻ ԺՈՂՈՎԸ

Մարտ 8ին վերջացաւ Գահիրէի արաբական արտակարգ ժողովը որուն կը մասնակցէին Արաբիոյ թագաւորը, Սուրիոյ նախագահը՝ Շիւքրի Քուաթլի եւ Եգիպտոսի վարչապետը : Ժողովը տեղի ունեցաւ Ֆարուքի մէկ պալատին մէջ : Իւրաքանչիւր երկրի գլխաւոր ներկայացուցիչին կ'ընկերանային խորհրդականներ, —Սուրիոյ վարչապետը, Եգիպտոսի արտ. գործերու նախարարը եւ Արաբիոյ փոխ - վարչապետը : Ժողովէն վերջ այս երեքը Գահիրէի յորդանանեան դեսպանին այցելելով հաղորդեցին կարեւոր որոշում մը որ պիտի հրատարակուի քանի մը օրէն : Իրազեկներ կը կարծեն թէ սկըզբունքով ընդունուած է օգնել Յորդանանի, որպէսզի չկարօտի Անգլիոյ դրամական աջակցութեան : Տրուած որոշումները ուղղակի Յորդանանի կառավարութեան պիտի հաղորդուին :

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, ժողովը քննած է Իսրայէլի վերազինման խնդիրը (Ֆրանսայի միջոցաւ) :

Սուրիոյ վարչապետը անմիջապէս Ամման մեկնեցաւ, տրուած որոշումները հաղորդելու համար :

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, անգլիական կառավարութիւնը լուրջ մտահոգութեան մատնուած է, Միջին Արեւելքի կացութեան հետեւանքով : Կ'ըսուի թէ Եգիպտոս կը ճնշէ Յորդանանի վրայ, ուր անակնկալներ կրնան պատահիլ : Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ, յայտարարեց թէ կարեւոր դէպքեր պիտի պատահին մինչեւ տասը օր, թէ սերտագիր յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին արաբական երկիրներուն, մասնաւորապէս Իրաքի եւ Եգիպտոսի միջեւ եւ թէ արաբական միութիւնը պիտի վերահաստատուի :

ՀԱՐԱՒ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովը վերջացաւ Մարտ 8ին : Այս առթիւ Քարաչի (Փաքիստան) կը գտնուէր նաեւ Իրանի Շահը : Ժողովը որոշած է ամէն աջակցութիւն ընծայել, բարձրացնելու համար Ասիոյ ժողովուրդներուն կենցաղի մակարդակը :

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը երեք օրէն աւարտած է իր աշխատանքները : Ժողովին կը մասնակցէին 17 բարձրաստիճան կղերականներ, նախագահութեամբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին :

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը շնորհաւորելու համար Անթիլիաս այցելած են յայն - կաթոլիկ պատրիարքը, Պէյրութի գինուորական հրամանատարը, քաղաքապետական խորհուրդի նախագահը եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները միաժամանակ յարձակում գործելով հրկիզեցին եօթը ագարակներ եւ ջարդեցին եօթը Եւրոպացիներ Փալեստրոյի մօտ, Ալժէէն 30 մղոն հեռու : Ընտանիքի մը չորս անդամները սպաննուեցան (այր, կին, զաւակ եւ ազգական) : Օրանի մէջ ալ, ուր 300.000 բընակիչ ունի, ըմբոստները պայթեցուցին ջուրի խողովակները :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ չարաթական աշխատանքը 46 ժամ է այսուհետեւ : Արձակուրդի նախօրեակին աշխատանքը պիտի տեւէ վեց ժամ փոխանակ ութի :

«ՓԱԽՑՈՒԱԾ» գաղանիքներու դատավարութեան առթիւ, բուռն տեսարաններ պարզուեցան Եշ. օր Ամբաստանեալներու 11 փաստաբաններէն երկուքը ծանր մեղադրանքներ ուղղեցին, ըսելով թէ վաւերագիրներէն մէկը կեղծ է եւ թէ ոստիկանութիւնը ապօրէն խուզարկութիւններ կատարած է :

ՍԱՄԵՐԻԿԵԱՆ զէնքերու պահեստէն գողութիւններ կը կատարուին ատենէ մը ի վեր, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը : Պահեստը կը գտնուի Լոռէնի մէջ, Թոռւ Ֆոնթէն եւ կը պարունակէ 17.000 արտասովոր տարածութիւն : Տեղական թերթերը չնչալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, ըսելով թէ գողցուած զէնքերը Հիւս. Ափրիկէ կը փոխադրուին, ապստամբներուն համար : Հակողութիւնը կրկնապատկուեցաւ :

ԷՋՄԻԱԾԻՆ
ԵՒ ԿԻԼԻԿԻԱ

●

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութիւնը, ամիսներէ ի վեր, այլ մանաւանդ փետրուար 20ի ընտրութենէն անմիջապէս առաջ եւ վերջ, առիթ տուաւ դիմացի ճակատին, որ դարերէ ի վեր ծեծուած, եւ յստակ ու այլեւս անվիճելի դարձած հարց մը արծարծեն անտեղի եւ անիմաստ կերպով :

Այդ՝ Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական զոյգ աթոռներու յարաբերութեան հարցն է :

Մարդիկ, որոնք ինչպէս ազգային ամէն մէկ հարցի՝ նոյնպէս եւ այս հարցին մէջ կատարելապէս բոպիկ են, հրապարակը կ՚աղմկեն այն մեղադրանքով, որ Կիլիկեան Աթոռի իրաւունքներուն եւ իրաւասութեան նախանձախնդիր Տեղապահ Գեր. Խորէն եպիսկ. Բարոյեան եւ կաթ. ընտրութեան պատգամաւորական ժողովը չեն հնազանդած Ամենայն Հայոց Հայրապետի պատգամին, եւ չեն յետաձգած Պատգ. ժողովի գումարումը :

Անհիմն է այս պնդումը եւ ողխտութեան արդիւնք :

Նախ յայտնենք որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը, գիտակից իր իրաւասութեան սահմաններուն, պատգ. ժողովը յետաձգելու առաջարկութիւնը դրաւ սոսկական փափաքի ձեւով, եւ ժողովը ազատ ձգեց իր վերաբերումին մէջ:

Եւ Պատգ. Ժողովը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի բարոյական հեղինակութեան շատ աւելի նախանձախնդիր, քան կեղծաւոր կերպով նախանձախնդիր ձեւացողները, արժանի յարգանքի տուրքը տուաւ հանդէպ Հայրապետին, պաշտօնապէս ընդառաջելով անոր առաջարկին եւ յետաձգելով կաթողիկոսական ընտրութիւնը Վեհ.ի ցանկացած թուականին, 20 Փետր. 1956:

Բայց հետապնդուած նպատակը, ինչպէս պարզուեցաւ շատ թափանցիկ կերպով, այլ բան էր: Նպատակը նոյնինքն Պատգ. Ժողովը յետաձգելն էր, որ յամենայն դէպս անխուսափելի դիտաւորութիւն մը կը մատնէր :

Եւ այս պարագան նկատեց Պատգ. Ժողովը, նկատեց մանաւանդ Տեղապահ Խորէն Սրբազան, որ առաջարկին մէջ վըտանգ տեսաւ Կիլիկիոյ Աթոռի ապագային եւ ամուր կառչեցաւ Կիլիկեան Աթոռի օրէնքին ու կանոնին :

Եւ ո՞ր կերպը աւելի յարգալիր ու պատշաճ էր, Վեհ.ին առաջարկը ընդունելու համար: Տակաւին Պատգ. Ժողովը չկազմուած, չօրինականացած, տակաւին անպաշտօն պատգամաւորներու կողմէ տարբերայի՞ն կերպով, թէ՞ պաշտօնականացած եւ օրինականացած ժողովով :

Անկասկած որ երկրորդ ձեւով առաւել չափով յարգուած կ՚ըլլար Վեհ.ի բարոյական հեղինակութիւնը : Եւ ժողովը չթերացաւ յարգանքի այս տուրքին մէջ :

Ու ապա, գիտել տանք որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը հիւր մըն էր, եւ ինք ալ գիտակցելով ասոր, փափկանկատութիւնն ունեցաւ իր առաջարկութիւնը բերելու փափաքի ձեւով եւ ոչ իրաւատէրի հրահանգի ձեւով :

Կիլիկեան Աթոռի կանոնագրութիւնը երկու պատգամաւորի իրաւունք միայն տուած է Էջմիածնին: Այդ երկու պատգամաւորները ներկայ էին ժողովին, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական: Ամենայն Հայոց Հայրապետի ներկայութիւնը, ըլլալով հանդերձ օրհնաբեր եւ աննախընթաց մէկ երեւոյթ, իրաւական եւ իրաւասական տեսակէտէն բան մը չէր փոխեր Կիլիկեան Աթոռին վեհապետական իրաւունքէն:

Հոգելոյս Գէորգ Ե.Կաթողիկոսի պատրաստած կանոնագրութեան մէջ, մանաւոր յօդուած մը իրաւունք կուտայ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին, մասնակցելու Էջմիածնի կաթողիկոսական ընտրութեան, եւ նոյնիսկ նախագահելու ընտրական ժողովին, մինչեւ կաթողիկոսի ընտրութիւնը, սակայն փոխադարձաբար Էջմիածնի Կաթողիկոսին Կիլիկիոյ Կաթ. ընտրութեան մասնակցութեան մասին որեւէ արձանագրութիւն գոյութիւն չունի :

Էջմիածնի Աթոռին՝ երկու պատգամաւորով Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցութեան իրաւունքը, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական կանոնագրի յատուկ տրամադրութենէն կը բխի. եւ այս մասնակցութիւնը քուէի իրաւունք վայելելով հանդերձ, խորհրդանշական բնոյթ ունի, ի հոգեւորս զոյգ Աթոռներուն միջեւ հնուց ի վեր, եւ զոյգ միաբանութեանց փառամոլութեան եւ իշխանատենչութեան հետեւանքով գոյութիւն ունեցող պայքարն ու խզումը վերացնելու մտահոգութեամբ: Իրողութիւն մը որուն ոգեւին դէմ էին այսօրուան կեղծ Էջմիածնապաշտպանները, եւ որ իրականացած էր այսօրուան «Էջմիածնի թշնամիներուն» ջանքերով :

Մարդոց պատմական յիշողութիւնը պէտք չէ այսքան բութ եւ կարճ ըլլայ, մոռնալու համար հազիւ 15 տարի առաջուան իրողութիւններ :

Այս հիմունքներով, Էջմիածնի Աթոռը Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ իրաւասական եւ իրաւական որեւէ հանգամանք չունի: Ամենայն Հայոց Հայրապետը շատ սիրելի է մեզի եւ պաշտելի, եւ այնքանը որքան մեր եկեղեցւոյ երկու գլուխներէն մէկը : Ասկից անդին ոչ մէկ իրաւունք եւ իրաւասութիւն :

Այնպէս որ ոչ ժողովին, ոչ ալ Տեղապահ Սրբազանին կողմէ, անսաստումի եւ անհնազանդութեան խօսք չի կրնար ըլլալ:

Պարագան նոյնն է նաեւ նուիրապետական միւս աթոռներուն, Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ պատրիարքութեանց կապակցութեամբ: Այս զոյգ աթոռները նուիրապետական կարգով ըլլալով ստորադաս, եւ մանաւանդ ենթակայ Էջմիածնի Աթոռի իրաւասութեան, ոչ մէկ կապ եւ իրաւասութիւն ունին Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ : Ի հոգեւորս այս աթոռներն ալ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ամբողջութեան մասերն են, սակայն ասկից դուրս ոչ մէկ իրաւունքի խնդիր :

Այնպիսի թոն մը տալ կ՚ուզեն գրուած եւ խօսուածներուն որ կարծես Կիլիկեան Աթոռը ստորադաս եւ ենթակայ է Էջմիածնին: Գրեցին որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր թեմերուն հովուական այցելութեան եկած է: Էջմիածնին ենթակայ թեմերուն համար որեւէ առարկութիւն չունինք եւ չենք կրնար ունենալ : Սակայն Կիլիկիան՝ Էջմիածնի թեմ չէ եւ Վեհափառ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին այցելութիւնը, եղբայրական ներկայութեան մը հանգամանքէն աւելի բան մը չունէր:

Այդպիսի հանգամանք տալ ուզուեցաւ եւ հիւրասիրութեան ընկալեալ պայմաններուն հակառակ գործեր ալ կատարուեցան, հիւրընկալ տեղապահի գլխուն վըրայէն: Նման արարքներու վրայ, իրաւատէրը գիտակցաբար աչք գոցեց, ի յարգանս Վազգէն Ա. Հայրապետին : Բայց այս փափկանկատութիւնը իրաւասութեան տեսակէտէն մազաչափ զիջողութիւն եւ տեղատուութիւն չի նշանակեր :

Կիլիկեան Աթոռը իր սահմաններուն մէջ կատարելապէս անկախ է եւ տէր իր վեհապետական իրաւունքներուն :

Եւ այս անկախութիւնը — ըսած ենք ու կրկնած յաճախ — միշտ ի շահ եւ ի պաշտպանութիւն Էջմիածնի Աթոռին :

Այս մէկը լաւ թող գիտնան բոլոր «հաւաջդիմականներն» ու կեղծ Էջմիածնապաշտպանները: Այն օրը որ վտանգուի Կիլիկեան Աթոռը, այդ նոյն օրը կը փլի Էջմիածնի Աթոռը :

Պատմութիւնը կը վկայէ ի նպաստ այս ճշմարտութեան: Վերջին 40 տարուան իրադարձութիւններն ալ կը հաստատեն այս ճշմարտութիւնը :

Առանց Կիլիկիան Աթոռին մենք այսօր Էջմիածին չէինք ունենար :

Եւ այս ճշմարտութիւնը յայտնողը միայն մենք չենք :

ՄՀԵՐ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԼԵՀԱՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

●

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Մարտ (Յառաջ). — Փետր. 29ին, չորեքշաբթի գիշեր, լեհական փառաւոր ակումբին մէջ, ի ներկայութեան լեհ ընտրեալ բազմութեան մը իր երրորդ դասախօսութիւնը կատարեց փրոֆ. Հոլտանովիչ:

Դասախօսութիւնը սկսելէ մէկ ժամ առաջ տաղանդաւոր նկարիչ Յ. Մինասեանի գործերէն Տաթեւի վանքի նկարը եւ Արարատը, Ա. Շահմուրատեանի «Քրիստոս պատարագեալ» երգապնակը թեւիս տակ կը հասնիմ սրահը :

— Շարակա՞ն, շարակա՞ն, ըսելով դասախօսը ձեռքէս խլեց տխուզը, եւ անհամբեր մեքենային վրայ դրաւ, փորձի համար :

Եւ ահա Շահմուրատեանն է որ կ՚երգէ, «Քրիստոս պատարագեալ»եւ «Սուրբ, Սուրբ»ը: Յուզուած է դասախօսը եւ հազար շնորհակալութիւն կը յայտնէ :

— Պարոն փրոֆէսոր, կ՚ըսեմ, այստեղ, Լոնտոնի մէջ ծանր է կեանքի պայքարը, ի՞նչպէս ժամանակ կը գտնէք առանձին դասախօսութիւններ կազմակերպելու: Կը հիանամ ձեր վրայ :

— Սիրելիս, կը պատասխանէ բարի ժըպիտով մը, ձեզի ըսած եմ, նորէն կը կրկնեմ : Ես օտարացած Հայ մըն եմ : Սիպերիոյ մէջ ինձ բախտակից էր Երեւանի համալսարանի դասախօսներէն Յարութիւնեան: Ան էր որ արթնցուց մեռած հայութիւնս: Ընկերս մեռաւ, ես այս պատուական մարդուն խոստացած եմ, որ եթէ ողջ մնամ եւ հրաշքով մը ազատիմ այս տաժանելի կեանքէն, ձեռքէս եկածին չափ պիտի ծառայեմ հայ ժողովուրդին : Չեմ կրնար դրժել ուխտս, Յարութիւնեանի ուրուականը կը հալածէ զիս ...

Նկարները պատին վրայ կախեցինք: Սրահը լեցուած էր եւ դասախօսութիւնը սկսաւ: Պ. Հոլտանովիչ Կովկասի եւ Հայաստանի քարտէսը լուսաւորելով ցոյց կուտայ պատմական Անի քաղաքը եւ կը բացատրէ լեհերէն: Մէկ բառ չեմ հասկընար: Ուրեմն չեմ կրնար գրել դասախօսութեան մասին: Միայն հակիրճ գրի կ՚առնեմ .— Հայոց առաջին գաղթը տեղի ունեցաւ 1062 թուականին, Անիէն դէպի Լեհաստան, Քիեւ եւն.: Երկրորդ գաղթը սկսաւ Կիլիկիայէն, 1374ին : Հայ գաղթականները Լեհաստանի մէջ սկսան վաճառականութեամբ զբաղիլ : Իրենց պարկեշտութեամբ սիրուեցան տեղացի ժողովուրդէն եւ հարստացան : Հայերը սկսան իրենց ապրած քաղաքներուն մէջ փառաւոր եկեղեցիներ եւ վանքեր շինել հայկական ճարտարապետութեամբ : 1631ին երբ հայ Թորոսովիչ եպիսկոպոսը հռոմէական եկեղեցիին հակեցաւ, Հայերը սկսան յամրաբար ձուլուիլ: «Պրաստավա» անունով հայկական երիտասարդական կազմակերպութիւններ կային եւ կ՚ուզէին ամէն գնով Հայը Հայ պահել : Այս հայկական կազմակերպութիւնները մինչեւ մեր օրերը գոյութիւն ունէին Լեհաստանի մէջ :

Դասախօսը պաստառին վրայ ուրիշ քարտէսով մը ցոյց տուաւ լեհական այն քաղաքները ուր շինուած են Հայոց եկեղեցիները եւ վանքերը: Այդ հաստատութեանց մէջ եղած նկարներն անգամ տեսանք, տասնեակներով: Դասախօսը բոլորովին վերացած, կարծես 7 – 8 դար առաջուան ոգին էր որ կուտար ունկնդիրներուն: Բազմութիւնը կը հետեւէր լարուած ուշադրութեամբ, լման 90 վայրկեան: Երբ դասախօսութիւնը վերջացաւ, բոլորն ալ ջերմապէս շնորհաւորեցին: Քանի մը վայրկեան առաջ բազմութիւնը ոտքի ելած, կը ծիծաղէր, բուռն ծափերով: Երբ հարցուցի պատճառը, դասախօսը պատասխանեց .

— Ոճրագործները որքան որ հալածեն ու ջարդեն հայ ժողովուրդը, երբեք իրենց նպատակին պիտի չհասնին: Հայ ժողովուրդը կայ եւ պիտի ապրի աշխարհի վրայ: Այս առթիւ հետեւեալ օրինակը յիշեցի .— Երբ Հայ մը խեղդելու համար ծովը նետէք, պահ մը կը խորասուզուի եւ կը կարծէք թէ խեղդուած է : Բայց յանկարծ, ծովուն յատակէն ձուկ մը կ՚ելլէ, Հայը իր բերանը առած եւ ողջ առողջ դուրս կը հանէ : Այս օրինակիս համար էր որ ծիծաղեցան :

Երեւանի Համալսարանի հանգուցեալ դասախօս Յարութիւնեանի հոգին կրնայ խաղաղիլ Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ: Իր տառապանքի ընկերը, Հոլտանովիչ լիուլի կատարած է իր խոստումը եւ պիտի կատարէ :

ՅՈՎՀ. Կ. ՁԱԼԸՖԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Հաջի աղա, ոտքդ պագնիմ, ըսէ էս բոլորը սո՞ւտ է :

— Սուտ է, Մեմիկ, սուտ է. թէ որ սուտ չէ. մինչեւ առտու անկողնէս չելլամ, տունէն դագաղով դուրս տանեն :

Մեմիկ խաթունը կարծես հաւատաց, բայց հարկաւոր էր ծրարը բաց անել եւ արին – ապարանջա՛ն:

Հաջի աղան եւ Մեմիկ խաթունը ապշահար, գրեթէ խելագարուած, իրար երես նայեցին. ապարանջա՛ն:

— Մեղայ Աստուած... շշնջաց Հաջի աղան :

Մեմիկ խաթունը երկար մտածեց եւ բացագանչեց. ըստ երեւոյթին նա եզրակացութեան հասել էր :

— Քա, Հաջաղա՞...

— Մեմիկ, ալ բան մի հարցներ, քիչ առաջ դուն կ՚ըսէիր՝ ես եմ խենթեցեր, չիտակ է. ես խենթ եմ :

— Քա, էս ի՞նչ բան է, բիլէգիկը երեք մա՞րդը կը ղրկէ հարսին, թէ՞ հարսը կը ղրկէ երեք մարդուն :

— Քանի որ աշխարքը տակն ու վրայ եղաւ, էդպէս էլ կ՚ըլլի, Մեմիկ, վնաս չունի, պատասխանեց Հաջի աղան, բայց նրա աչքերի լոյսին մէջ արդէն առկախ էին խսկական խելագարութեան նշանները :

Մեմիկ խաթուն ինքնիրեն շշնջաց, այնպէս որ Հաջի աղան էլ լսի :

— Պռստուածին տես, չէ հասներ՝ ետ ղրկեր է ...

Հաջի աղան խայթուածի պէս ետեւ դարձաւ, զայրացած նայեց կնոջը եւ հարցրեց .

— Դուն էդպէ՞ս կը կարծես :

— Ալ ուրիշ բան կա՞յ :

Յանկարծ Հաջի աղան բղաւեց. մի բղաւոց, որ չէր լսել Մեմիկ խաթունը նրա հետ ամուսնանալու առաջին օրից մինչեւ այդ պահը :

— Խենթը դուն ես, խենթը աշխարհքն է, դուրս, դուրս, դուրս :

Մեմիկ խաթունը, վախենալով նրա զայրոյթից, դուրս գնաց եւ հազիւ երկու աստիճան վար էր իջել, նստաւ, զգալով որ կորցնում է մարմնի հաւասարակշռութիւնը: Բարեբախտաբար վրայ հասաւ աղջիկը, որին պատմեց ապարանջանի պատմութիւնը:Աղջիկն էլ համոզուեց մօրը եզրակացութեան, որ հայրը ապարանջանը ուղարկել էր գուլումճի Տիգրանի կնոջը, կինը չէր հաւանել եւ սրտնեղած ետ էր ուղարկել :

— Էս ի՞նչ սեւ ձիւն էր մաղուաւ գըլխուս... ասում էր Մեմիկ խաթունը եւ զարնում ծնկներին:

Աղջիկը տեսնելով, որ մայրը չի հանդստանում, առաջարկեց գնալ իր տունը եւ մի քանի օր այնտեղ մնալ :

— Քանի մը օր մեր տունը կեցիր, տեսնենք ինչ կ՚ըլլի, ինչ չըլլիր, ասաց աղջիկը :

— Ինչ ըլլի, Սողոմ Գոմոր ըլլի, բոլորս ալ մէջը տի վառինք, պատասխանեց մայրը, եւ շալը քաշելով գլխին՝ հետեւեց աղջկան :

Երբ երեկոյեան Մեմիկ խաթունը պատմեց ամբողջ եղելութիւնը փեսային, փեսան վճռականօրէն յայտարարեց .

— Այդ բոլորը սուտ է, ես չեմ հաւտար :

Փեսան լսեր էր դրսի բամբասանքը, նա միայն չէր իմանում ապարանջանի դէպքը, որ նոյնպէս նրան թուաց բոլորովին անհաւանական :

— Քա, փեսայ, ասաց Մեմիկ խաթունը, բերող տղան ըսաւ քի բարեւ ըրէ Հաջի աղային եւ ըսէ քի Փայլունը ղրկեց :

— Այս բոլորին մէջ «օյին» մի կայ, քիչ մը համբերեցէք, տեսնանք ի՞նչ կ՚ըլլի, եզրափակեց փեսան եւ պատրաստ էր գնալու աներոջ մօտ եւ պարզելու խնդիրը, բայց ոչ իր կինը եւ ոչ էլ զոքանչը թոյլ չտուին :

●

Հաջի աղան ամբողջ գիշերը մենակ մընաց տանը եւ ոչ մի վայրկեան չքնելով, մինչեւ անգամ չորերը չհանելով, մտածեց: Նրա մտքից երբեք չանցաւ թէ կինը տանը չէր. նա կարծեց որ միւս սենեակում քնեց եւ չուզեց իր երեսը տեսնել :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵԱՆ

(Շար.)

ԾՈՒՆԴԱԼԻՍ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Զինուորական ատեանը չորեքշաբթի օր սկսաւ քննել մեծ դատ մը որ կապ ունի ներքին ապահովութեան հետ։ Նիստերը բացառապէս կը գումարուին Փարիզի Դատական Պալատի եղեռնադատ ճիւղին մէջ, ինչ որ սովորութիւն չէ զինուորական ատեանին համար։

Խնդիրը ծանօթ է մեր ընթերցողներուն, օրը օրին հաղորդուած ըլլալով։ Կարեւորը այն է որ Ազգ. Պաշտպանութեան գաղտնիքները որոնք գրասենեակներէն եւ ժողովներէն դուրս ելած են, ծառայած չեն օտար պետութեան մը։

Այս մասին որեւէ փաստ չէ գտնուած եւ խնդիրը որոշ չափով կը թեթեւնայ, քանի որ լրտեսական ոեւէ հարց չկայ։

Ինչպէս մէջտեղ ելան ուրեմն ազգային պաշտպանութեան հետ կապուած գաղտնիքները։

Ազգ. Պաշտպանութեան կոմիտէին նիստերը տեղի կ'ունենան Ելիզէի պալատին մէջ, դռնփակ։ Նախագահն է Հանրապետութեան Նախագահը, փոխ-ատենապետը՝ վարչապետը, անդամները՝ պատերազմական (Ազգ. Պաշտպանութիւն) նախարարը, ծովային, ցամաքային, օդային ուժերու փոխ-նախարարները, ներքին նախարարը, Ելմտական, Արտաքին եւ Անդրծովեան նախարարները։ Իբրեւ հրաւիրեալ ներկայ կ'ըլլան սպայակոյտի պետը, բարձրաստիճան սպաներ եւն.։ Մնայուն հերթապահ քարտուղարն է՝ Ժան-Ֆրանսուա Մոնս։ Այս վերջինը, որ օրակարգը կը պատրաստէ եւ ատենագրութիւնները կը պահէ, փոխանակ այս թուղթերը գոց տեղ մը պահելու, կը ձգէ սեղանին վրայ եւ իր դիւանապետը, Ռընէ Թիւրփէն առիթէն օգտուելով զանոնք կը հաղորդէ Ռոժէ Լապրիւսի։

Այս վերջինը, որ գրասենեակին պետն է, իր կարգին կուտայ Անդրէ Պարանէսի որ լրաբերն է ձախակողմեան «Լիպերասիոն» թերթին եւ միեւնոյն ատեն լրատու ոստիկանութեան։ Յայտնի չէ թէ Պարանէս ո՞րու կուտար այդ տեղեկութիւնները, նախ անշուշտ ոստիկանութեան, բայց ուրիշ մըն ալ որուն ինքնութիւնը չէ ճշդուած, բայց կրնայ երեսփոխան մը ըլլալ որ անձեռնմխելի է, (տ'Աստիէ տը լա Վիժըրի)։

Ո՞վ է այս Պարանէսը։ Ոմանց համար համայնավար մը, համայնավարներուն համար ոստիկանութեան լրտես մը զոր թերթէն ճամբած են առաջին առթիւ իսկ։ Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ պարկեշտ ազգասէր մըն է որ համայնավար եղած էր, բայց երբ զիտեց թէ կուսակցութիւնը, աւելի օտար իշխանութեանց կը ծառայէ, ուզեց հեռանալ։ Եթէ սակայն կարգ մը տեղեկութիւններ տուած է կուսակցութեան պարզապէս ինքզինքը չմատնելու համար է։ Մնաց որ համայնավարները իր քթին կը խնդային, որովհետեւ արդէն տեղեակ էին։ Իր նպատակը Հայրենիքին ծառայել էր, որովհետեւ նկատած էր որ Ազգ. Պաշտպանութեան կոմիտէն որուչումներ կուտայ ոչինչ վնասակար են երկրին եւ որոնց պէտք է տեղեակ ըլլային կարգ մը անձեր (Հնդկաչին)։

Ոստիկանական տեսուչ Տիտ, որ հակահամայնավար կոմիտէին պետն էր, կ'օգտագործէր Պարանէսը, որպէսզի կարենայ երեւան հանել կատարուած «փախուստ»ներուն նպատակը։ Բայց օրին մէկը, երբ պատրաստած թղթածրարը ձեռքը դուրս կ'ելլէր նախարարութենէ մը, ձերբակալուեցաւ Երկրին Ապահովութեան Տեսչութեան ոստիկաններու կողմէ եւ բռնի պաշտօնատուէն տարուեցաւ, բացատրութիւն տալու համար իր կատարած գործին մասին։

Չորեքշաբթի օր Զինուորական Ատեանին ներկայացան չորս ամբաստանեալները՝ Պարանէս, Թիւրփէն եւ Լապրիւս, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւած են երկրին արտաքին ապահովութեան դէմ եւ քարտուղար Մոնս, իբրեւ «ծանր զանցառութիւններու» պատասխանատու։

Շատ կարեւոր անձեր են վկաները.— նախկին երկու ներքին նախարարներ, ոստիկանական տեսուչ Տիտ եւ այլն։

ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Կ'ԱՅՑԵԼԷ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

ԽՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք ժամանակին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը փետր. 29ին ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին կողմէ, ընկերակցութեամբ իր շքախումբին։

Այս առթիւ Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանի պաշտօնական զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Արքեպիսկոպոս Մեթր Սալահ Շահեա վեհ. Հայրապետը եւ իր հետեւորդները հրաւիրեց վարչապետ Կամալ Ապտէլ Նասէրի մօտ։ Պ. Հրանտ Նասիպեան Ն. Ս. Օծութիւնը եւ իրեն ընկերացող Սրբազան Հայրերը ծանօթացուց վարչապետին։

Վեհափառը խօսակցութիւնները բանալով ուրախութիւն յայտնեց որ բախտը ունեցաւ այցելել այս աքանչելի երկիրը, տեսնել Եգիպտոսի ազնիւ ժողովուրդը, եւ ճանչնալ իր քաջակորով եւ իմաստուն Առաջնորդը՝ յանձին վարչապետ Կամալ Ապտէլ Նասէրի, որուն ի սրտէ մաղթեց արեւշատութիւն եւ յաջողութիւն՝ իր հայրենաշէն ծրագիրներուն։

Վարչապետը ջերմ բառերով պատասխանեց Ն. Ս. Օծութեան խօսքերուն, եւ իր կարգին, ուրախութիւն յայտնեց որ հաճելի առիթը կ'ունենայ անձամբ ընդունելու եւ ճանչնալու Ամենայն Հայոց Հայրապետը։ Աւելցուց թէ Եգիպտոսի ժողովուրդը բարի եւ հիւրասէր է, եւ ոչ-Եգիպտացիները կը վայելեն հոս ամէն ազատութիւն, հանդստութիւն եւ ազնիւ վերաբերում։ Ըսաւ թէ, Հայերը օտարներ չեն, այլ այս երկրին զաւակները։ Անոնք շնորհիւ իրենց աշխատասիրութեան եւ օրինապահութեան, չահած եւ վայելած են միշտ Եգիպտոսի ժողովուրդին եւ կառավարութեան համակրութիւնը։

Վարչապետին այս խօսքերուն վրայ, Վեհափառը յարեց. «Տասը օրէ ի վեր Եգիպտոս եմ. առիթ ունեցայ մօտէն ծանօթանալու Եգիպտահայերու կեանքի պայմաններուն, այն բարօր ու երջանիկ կեանքը զոր անոնք կը վայելեն այս օրհնեալ երկրին մէջ կատարելապէս կը հաստատէ Ձեր Վսեմութեան յայտարարութիւնը։ Այս մասին պարտք կը զգամ իմ անկեղծ ուրախութիւնն ու շնորհակալութիւնները յայտնել Ձեր Վսեմութեան, անձնապէս եւ յանուն մեր Եկեղեցւոյ Եգիպտահայ զաւակներուն։

«Կը տեղեկանանք որ, Ձեր Վսեմութիւնը այս տարի Մոսկուա պիտի այցելէ. շատ ուրախ պիտի ըլլանք, եթէ այդ առթիւ բարեհաճիք այցելել նաեւ մեզի, Էջմիածին»։

Վարչապետը Վեհափառին պատասխանելով ըսաւ.— «Հաճոյքով կ'ընդունիմ Ձեր հրաւէրը. եթէ երթամ Մոսկուա, եւ լուրջ արգելքներ չունենամ, կը խոստանամ այցելել նաեւ Ձեզի, Էջմիածին, որովհետեւ շատ կը սիրեմ տեսնել կրօնական կեդրոնները»։

Տիար Հրանդ Նասիպեան, որ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ այս ամառ Հայաստան գացած էր, պատմեց թէ, Եգիպտոսէն Հայաստան ներգաղթող Հայերը չեն մոռցած այս հիւրընկալ երկիրը, եւ ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ, սիրով ու երախտագիտութեամբ կը յիշեն այն բոլոր բարիքները եւ այն խաղաղ ու երջանիկ կեանքը զորս տարիներով վայելեցին հոս։

Այս առնչութեամբ Վարչապետը աւելցուց թէ, բոլոր անոնք որ առիթը ունեցած են ապրելու Եգիպտոսի մէջ եւ Եգիպտացիներուն հետ, միշտ լաւագոյն յիշատակներով բաժնուած են անոնցմէ։ Ցիշեց եգիպտական ասացուածքը, որ կ'ըսէ. «Նեղոսի ջուրէն անգամ մը խմողը նորէն պիտի խմէ»։ Ուստի, Ն. Ս. Օծութիւնը հրաւիրեց կրկին այցելել Եգիպտոս, շեշտելով որ նման այցելութիւններ կը նպաստեն ժողովուրդներու փոխադարձ ծանօթութեան, կ'ամրապնդեն բարեկամական կապերը եւ կ'ապահովեն խաղաղութիւնը։

Նորին Վեհափառութիւնը իր ջերմ գոհունակութիւնն ու շնորհակալութիւնը յայտնեց նաեւ Վարչապետին բոլոր այն դիտողութիւններուն եւ ազնիւ վերաբերումին համար, զորս եգիպտական իշխանութիւնները ցոյց տուին իրեն եւ իր հետեւորդներուն հանդէպ։ Եւ շնորհակալութեան այս խօսքերով՝ Ն. Ս. Օծութիւնը եւ իր հետեւորդները հրաժեշտ առին վարչապետէն, մօտ կէս ժամու սիրալիր տեսակցութենէ մը ետք։

ՏՈՔԹ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ փետր. 25ին Պէյրութի մէջ մեռած է տոքթ. Յարութիւն Գոնեալեան։ Ծնած էր Գարաման 1895ին։

Իր հանրային կեանքը, երիտասարդ տարիքին սկսած է տեղահանութեան օրերուն, երբ Հալէպ կը հասնէր իբրեւ աքսորական։ Հոն յաջողած է պատասխանատու վարիչի պաշտօն ձեռք ձգել զինուորական հիւանդանոցին մէջ։ Վտանգելով եւ օգտագործելով իր պաշտօնը, կրցած է շատ մը տարագիրներ փրկել։

Պէյրութի մէջ տոքթ. Գոնեալեան կ'ըլլայ առաջիններէն մէկը այն անձնուէրներէն, որոնք իրենց ամբողջ ճիգը ի գործ կը դնեն ազգային վարժարաններու բացման համար։ Ժրաջան անդամն էր Ս. Նշան վարժարանին հոգաբարձութեան։ Իր աշխատանքներու շնորհիւ է որ ուսուցիչներու ինը ամսուան վճարումի դրութիւնը կը փոխուի 12 ամսականի եւ տարի մը ետք՝ 13 ամսականի։ Անդամ էր Լիբանանի Գաւառ. Ժողովին։

Տիպար հայ մըն էր եւ իր զաւակներուն ներշնչեց հանրային ծառայութեան ոգին։

Մեր ցաւակցութիւնները իր զաւկին՝ «Համազգային»ի Կեդր. վարչութեան քարտուղար ընկեր Տոքթ. Ե. Գոնեալեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ, 5 Մարտ.— Սիրելի «Յառաջ», այս տարի մենք ալ չտեսնուած ձիւն-ձմեռ մը անցուցինք։ Ժամանակ եղաւ որ հայրենակիցներ իրարու չէին կրնար օգնել։ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան ֆրանսացի ածխավաճառներուն հետ տուն տուն շրջելով կարօտեալ հայ ընտանիքներուն ածուխ ու փայտ կը բաժնէր ձրիաբար։

Այս մարդասիրական ձեռնարկին գլխաւոր կազմակերպիչն ու հեղինակը եղած է «Լը Տոֆինէ Լէպէնէ» թերթին տնօրէնն ու խմբագիրը՝ հանգուցեալ Շարլ Լիէնառ։ Ահա երկու տարի է որ կը շարունակէ իր տիկինը։ Հայ գաղութին կողմէ կը գործակցի Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, որ այս տարուան համար բաժնած է 42 պարկ ածուխ։ Շատերուն ալ ծերութեան թոշակ ապահոված է։ Դեռ չեմ յիշեր իր միւս ծառայութիւնները։

Շնորհակալութիւն, յաջողութիւն եւ երկար կեանք։

ԱՇՈՏ Ա.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը շատ պզտիկ պիտի գայ այս կիրակի այն խումբերամ բազմութեան համար որ ականատես պիտի ըլլայ փրոմօսիոն տ'օնէօրի ամէնէն բուռն խաղարկութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ին եւ Փոր Սէն Լուի տիւ Ռօն ի խումբերու միջեւ։ Հակառակորդ խումբին վարիչները ամէն միջոց ի գործ դրած են փրոմօսիոն տ'օնէօրի ախոյեանութիւնը խլելու համար։ Իրենց խումբին վերջին երեք յաղթութիւնները ցոյց կուտան թէ որքան զօրաւոր մարզիկներու դէմ է որ պիտի չափուի Հ. Մ. Ը. Մ.ը։ Կը յուսանք թէ մեր մարզիկները իրենց կարելին պիտի փորձեն, յաղթանակը շահելու համար։

Վահան Տամլեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Հոն պատահաբար գտնուող Ալի Չէթինքայա ուզած էր բարեմտօրէն միջամտել ու վերջ տալ վէճին, Հալիտ փաշա այս անգամ երկու արճանակներով կրակած էր Ալի պէյի վրայ եւ այս գզուըտուքի պահուն, Ալի պէյ թեթեւակի վիրաւորուած էր դէմքէն, իսկ Հալիտ փաշա՝ փորէն։ Անգարայի ընդհանուր դատախազութիւնն ու հարցաքննիչ դատաւորութիւնն ձեռնարկած էին քննութեան։

Ազգ. Ժողովին պաշտօնական յայտարարութիւնը այս էր ահաւասիկ։

Մինչ այդ, Անգարայի բժիշկները հաւաքուած էին Հալիտ փաշայի բոլորտիքը, ջանալով փրկել զայն։

Հալիտ փաշա ուշաթափ պառկած էր Ազգ. Ժողովի հաշուակալութեան ատեանի սենեակին, խոշոր սեղանի մը վրայ, երբեմն ուշքի կուգար եւ հատուկտոր խօսքեր կը մրմնջէր շուրջի բժիշկներուն։

Նախնական դարմանումներէն վերջ, անհրաժեշտ նկատուած էր անշարժ պահել վիրաւորը այդ դիրքին մէջ, եւ հեռագրով Իսթանպուլէն կանչել ականաւոր վիրաբոյժ մը։

Բայց երեսուն տարի առաջ, երթեւեկի միջոցները շատ դանդաղ էին Իսթանպուլէն Անգարա, կառախումբի սպասարկութիւնն ալ անկանոն էր։

Այս սպասումին մէջ, բազմաթիւ երեսփոխաններ, եւ մասնաւորապէս Կազի փաշան կը հսկէին Հալիտ փաշայի անկողնին մօտ։ Կազի փաշան շատ կը սիրէր Հայաստանի յաղթականը, որուն այս վիճակը տեսնելով, խորունկ ցաւ մը կը զգար։ Հրամայեց որ բարձեր բերեն եւ զանոնք դնեն Հալիտ փաշային գլխուն տակ։

Երբ վիրաւորը անգամ մը եւս ուշաբերեցաւ, իրեն հարցուցին.

— Փաշա, քեզ ով զարկաւ։

— Ռաուֆը, ան է գիս զարնողը, Ալի գետին ինկած էր։

— Աղէկ բայց, Ալի պէյ կ'ըսէ թէ «անձնապաշտպանութեան համար ես զարկի» եւ կ'ուրացնէ ոճիրը։ Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ։

Հալիտ փաշա պահ մը մտմտաց ճակատը կնճռոտեցաւ եւ յետոյ ըսաւ.

— Կարելի չէ, ես ալ նախ կարծեցի թէ գիս վիրաւորողը Ալին է, բայց կրակած պահուն, ետիս դարձայ եւ տեսայ Ռաուֆը։ Ան է զարնողը։

Հանրապետութեան նախագահ Կազի փաշա, որ քանիցս ամոքած էր Հալիտ փաշան, հրամայեց որ դադրեցնեն այս խօսակցութիւնը եւ հիւանդը հանգիստ թողուն։

Նոյն պահուն եկած էր Անգարայի հարցաքննիչ դատաւորը եւ շատ մը մարդիկ, վկաներ, երեսփոխաններ կը հարցաքըննէր։ Ընդհ. համոզումը սա էր թէ Ալի պէյ օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան դիմած եւ կրակած էր փաշային վրայ։ Այս մասին ծայրայեղ գաղտնապահութիւն կը տիրէր։

Վերջապէս Իսթանպուլէն Անգարա ժամանեց վիրաբուժապետ Օրհան պէյ, քննեց հիւանդը եւ յանձնարարեց որ այդ դիրքին մէջ անշարժ պահեն Հալիտ փաշան, առանց պէտք տեսնելու որեւէ գործողութեան։ Եթէ ներքին արիւնահոսութիւն մը չպատահէր, կրնար փրկուիլ։ Գնդակը պատռած էր փաշային փայծաղը։

Յաջորդ օր, Հալիտ փաշայի վիճակը ծանրացաւ բոլորովին եւ ամէն յոյս մարեցաւ։ Ալ ինքզինքը կորսնցուցած էր եւ հոգեվարքը սկսած։ Դրան առջեւ, իր բարեկամները անձկութեամբ կը հսկէին, կը սպասէին, իր վիճակին շուրջ լուր մը բռնանալու համար։

Մահը պատահեցաւ կէս գիշերին, ոճիրէն չորս օր վերջ Հալիտ փաշա շունչը փչեց Կազիին թեւերուն մէջ։ Յաջորդ օր, թերթերը կը գրէին մեծատառ.

— «Հայաստանի յաղթականը նահատակուեցաւ։

Խոր կսկիծ մը տիրեց։ Յարգանքի տայյատութիւններ եղան եւ իր քաջագործութիւնները աղմկալից գտան մամուլին մէջ։ Հանդիսաւոր յուղարկաւորութեամբ մը Հալիտ փաշայի մարմինը բերուեցաւ Իսթանպուլ եւ թաղուեցաւ Էյուպ, իր ընտանիքին պարտէզին մէջ։

Գալով Աֆիոնի երեսփոխան եւ Անկախութեան նախագահ Ալի պէյի, դատավարութենէ զերծ կացուցուեցաւ եւ դատական իշխանութիւնը իր հրատարակած որոշմնագրով ճշդեց թէ՝ նախայարձակը Հալիտ փաշան եղած եւ կրակած էր Ալի Չէթինքայայի վրայ, որ իբրեւ օրինաւոր ինքնապաշտպանութիւն մահացու կերպով վիրաւորած էր Հալիտ փաշան, հետեւաբար զերծ էր պատժական ամէն պատասխանատուութենէ։

Քաղեց եւ համադրեց Ե. Ս.

(Վերջ)

ղունիլ Հիւս. Ափրիկէի կորուստը եւ իր արգար գայրոյթը կրնայ քշել տանիլ երկրին կարգուսարքը: Մնաց որ այդ կար – գուսարքին տկարութիւնն է ներկայ չա – րիքներուն սկզբնապատճառը: Երկիրը կը կարօտի զօրաւոր կառավարութեան մը, որ կարենայ կառավարել: Տագնապին խոր պատճառը ոչ Ալժէի մէջ է, ոչ Գա – հիրէի, ոչ Ուաշինկթընի, ոչ ալ Մոս – կուայի մէջ, այլ Փարիզի մէջ: Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ կը գտնեմ բացառիկ իրաւասութիւններ տալ կառավարու – թեան: Բայց այդ իրաւասութիւնները ա– նօգուտ են եթէ անձնատուր ըլլանք Թու– նուզի եւ Մարոքի մէջ եւ եթէ չգիտնանք կառավարել Փարիզի մէջ»

Փուժատեան հոսանքին ներկայացու – ցիչը, Լը Փէն, նոյնպէս քննադատեց Թու– նուզի և Մարոքի հետ կնքուած համաձայ– նութիւնները: Իր կարծիքով, Ալժերիոյ խնդիրը ամէն բանէ առաջ զինուորական է: Այս առթիւ սուր սլաքներ արձակեց համայնավար կուսակցութեան դէմ, տե – ղի տալով բուռն միջադէպի մը: «Իմանի– թէ» կ'ըսէ թէ փուժատեանները «ամ – բողջական պատերազմ» կը պահանջեն: Լը Փէն շարունակեց.

— Կառավարութիւնը թոյլ կուտայ որ համայնավարները գործեն: Ան Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն չընծայեր անհրաժեշտ օգնութիւնը: Մարոքի անկախութիւն շը – նորհելով մահափորձերը չդադրեցան: Հարկ է բարեկարգութիւնը վերահաստա– տել բոլոր միջոցներով եւ անմիջապէս »:

Անկախ երեսփոխան մը յայտարարեց թէ երբեք պէտք չէ իրբեւ բանակցող ըն– դունիլ մարդասպանները:

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Կարգը եկած էր Ալժերիոյ նախարարին Պ. Ռ. Լաքոստի, որ վճռապէս յայտարա– րեց թէ «ոեւէ Ֆրանսացի չի կրնար ըն - դունիլ որ Ֆրանսան վտարուի Ալժերիա – յէն, ուր անվիճարանելի իրաւունքներ շահած է իր մարդասիրական գործու – նէութեամբ »: Յետոյ բացատրեց թէ կա– ցութիւնը ծանրացաւ ամսէ ամիս: «Մեր կորուստները 30 էին 1954 Նոյեմբերին եւ 284ի բարձրացան 1956 Յունուարին: Ա – հաբեկիչ խումբերը, որոնք 10–20 հոգիէ կը բաղկանային, այժմ բարձրացած են 150 - 200ի: Մահափորձերը կը բազմա – պատկուին, մեղսակցութիւնները կ'աճին, ինչպէս եւ հրաժարումները՝ սպառնալիքի տակ: Այն խըլամ պաշտօնատարները որ հաւատարիմ կը մնան ջլատուած են: Մեր զինեալ ուժերը մեծ յաջողութիւն ցոյց կուտան եւ մարդկային արտակարգ հաս – կացողութիւն: Բայց միայն զինուորա - կան գործողութիւնը չի կրնար վերահաս– տատել խաղաղութիւնը: Պէտք է որ կա – րելի ըլլայ քաղաքական գործունէութիւ – նը: Անհրաժեշտ պիտի դառնայ զօրացնել բանակը, եթէ չլսուի կառավարութեան վերջին կոչը: Այն ատեն Ֆրանսան պէտք է Ալժերիոյ համար յանձն առնէ այն ճի – գը զոր Ալժերիա կատարեց մայր երկրին ազատագրման համար:

Նախարարը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց կառավարութեան առաջա – դրութեանց մասին:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՕՐԸ (8 Մարտ) բացուեցաւ Մոսկուայի մէջ, արտակարգ շքեղու – թեամբ: Այս առթիւ շատ մը կիներ մէկ ժամ առաջ արձակուած էին գործարան – ներէն եւ գրասենեակներէն:

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ յաճախադէպ դար – ձած ըլլալով Անգլիոյ պետական հաստա– տութեանց մէջ, կառավարութիւնը ար – տակարգ միջոցներ ձեռք առաւ:

ՄԱՀԱՄԵՐՁ քահանայ մը իր երկու աչ– քերը կտակած էր երկու կոյրերու, մէկը մանչ, միւսը աղջիկ, Միլանի մէջ: Գոր – ծողութիւնը յաջողած ըլլալով, երկուքն ալ սկսած են տեսնել:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղե – կավարութեամբ Պ. Նշան Ծերցոյեանի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամսաթերթ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի 10րդ տարի Թիւ 3 (1956 Մարտ), ճոխ բովանդակութեամբ, (հայերէն եւ ֆրան– սերէն): Տարեկան բաժնեգին 450 Ֆր.:

K. Papazian, 25 Rue Martial Boudet, Chaville (S. et O.) ou 17 Rue Bleue Paris (9e).

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւո – րուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւս – թէն:

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բա– րեկամներ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ:

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պոմոնի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանու – ցանէ թէ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը ճիշդ 10.30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նորոգ հանգուցեալ տա– րաբախտ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան), հոգւոյն ի յիշատակ, ա – նոր մահուան քառասունքին, ինչպէս նա– եւ Շահլամեան ընտանիքի հին եւ նոր բո– լոր ննջեցելոց հոգւոյ ի յիշատակ:

Կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, հան – գուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազ– գականները, բարեկամներ եւ ծանօթներ:

●

Այրի Տիկին Պիւլպիւլ Պէնկեան եւ զա– ւակները, Տէր եւ Տիկին Օհան Պէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պաթիստ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Խիկէնտէր Գարայեան, Տէր եւ Տիկին Սէրճիվան Շէրպէթճեան, կը ծանուցանեն թէ հոգե– հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկր– տիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, աներձագին եւ եղբօր որդւոյն՝

ԱՂԱՃԱՆ ՊԷՆԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԱՐՏԱՍՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ հինգին, Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՍԱՐԳԻՍ ՓՕՂՈՍԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ (Գարունը եւ երիտա – սարդութիւնը):

Կարեւոր.—Երեկոյթը մէկ ժամ կը տեւէ:

Ճիշդ որոշեալ ժամուն սկսելէ ետք, սրահին դռները կը փակուին որեւէ խան– գարման տեղի չտալու համար:

Ծախքերու մասնակցութիւն:

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ԶԱԳՐՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յու – սաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ԶԱԳՐՃԵԱՆԻ:

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին:

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պար - սամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ:

Ճաշարան՝ 80 ռիւ Լաֆայէթ: Ծախքե– րու մասնակցութիւն՝ 1000 ֆրանք:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մար – սէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին: Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս – Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր: Զանազան անակնկալներ:

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

Այրի Տիկին Լիւսի Տէր Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Մօրիս Գալայճեան եւ զա– ւակները, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Փա – պուճեան եւ զաւակները, Օր. Ալիս Տէր Վարդանեան, Օր. Ժագլին Տէր Վարդան - եան, Այրի Տիկ. Գոհարիկ Տէր Վարդան– եան, Այրի Տիկին Հայկանուշ Դաւիթ – եան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Թորոսեան եւ զաւակները (Պուէնոս Այրէս), Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Նոտարեան եւ զաւակնե– րը, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մաքսուտ - եան, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սարկաւագեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Փապուճ – եան, Նետիլեան, Սէօլէզեան, Փանթազ – եան, Սմբատեան, Վարդեւանեան ըն – տանիքները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, փեսին, եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Մարտ 8ին իր բը– նակարանը, 29 ռիւ Էթիէն Տոլէ:

Յուղարկաւորութիւնը այսօր շաբաթ ժամը 13.30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետ– րոս եկեղեցին:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

Օր. ՄԱՐԻՆԷԹ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ
եւ
Պ. ՍԱՀԱԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

նշանախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սալ Հէլվէթիկի մէջ, (109 ռիւ Տիւկէքլէն, Լիոն):

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եղիպտացի» կո – միտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջի - կայ շաբաթ Մարտ 17ին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտ – տոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովո – րական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշ – դապահ ըլլալ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկա – յութիւն

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթա– կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բո– լոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ ժողովասրահին մէջ: Կարեւոր օ – րակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկ. Պօյաճեանի բնակարանը

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբե– րանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրժիօ, Փարիզ (13):

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ – ՆԻԿԵԱՆ:

Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ– ցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Աւե – տիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիս – եան: Նոր Սերունդի Պանէօ Քաչանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշ – ներ: Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վրանէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք:

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քար– վիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս Թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ:

A CÉDER

Հիւանդութեան պատճառով մեքենայով պուքոնիէռ շինելու գործարան մը, քսան տարուան գործ: Ի հարկին տէրը պատ – րաստ է գործը բացատրել գնողին:

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՐԵԼ Թերթին վարչու – թեան որ պիտի փոխանցէ գործատիրոջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Շնորհիկ Շահլամ– եան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ այն բոլոր ազգականներուն, բա – րեկամներուն, ընկերութիւններուն եւ ծանօթներուն, որոնք անձամբ ներկայ ե– ղան կամ մասնակցեցան ծաղկեպսակնե - րով, նուէրներով, հեռագիրներով եւ նա– մակներով իր սիրելի աղջկան՝ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան) կըս – կծալի մահուան եւ յուղարկաւորութեան:

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին Սալ Մազընոյ, 88 ռիւ տ'Օպանեը

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆԻ մասնակցութեամբ:

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար: Մասնակցութեամբ տեղա կան սիրուած ուժերու:

Միմիայն մէկ ներկայացում Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 Ֆր.:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԷՍԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ամերիկայէն նորէն ստացած ենք հագուստներ.—

Փարտըսիւ	2000էն 5000 ֆրանք
Քոմփլէ	3000էն 7500 ֆրանք
Էմփէրմէապլը	2000էն 4000 ֆր.
Վէսթ	1500էն 3500 ֆրանք
Փանթալօն	1000էն 2000 ֆրանք

Եւ ամէն տեսակ կերպասներ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱ– ՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

Maison Béatrice

97, Rue de Richelieu Paris (2)
Tél. RIC. 57-57
Métro Richelieu-Drouot

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՄԱՐՏ
DIMANCHE 11 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7626 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3337

ՔԱՋՆ ԴՐՕ ԱՉՔԵՐԸ ՓԱԿԵՑ ՊՈՍԹՈՆԻ ՄԷՋ

Ո՜րքան յաճախադէպ դարձան գուժկան լուրերը։ Թոնարհներուն հետ, կաղնիներ են որ կը տապալին, իրենց ետին ձգելով սուգ եւ ամայութիւն։

Անհուն կսկիծով կը գուժենք վերջինը, անփոխարինելի կորուստը տխրածանօթ ԴՐՕՅԻ Պոսթընի մէջ, տաժանելի հիւանդութենէ մը ետք։

Շաբաթ օրուան թերթը տպագրութեան յանձնուած էր, երբ ստացանք հետեւեալ երկու հեռագիրները.—

ԳԱՀԻՐԷ, 9 ՄԱՐՏ.— ԸՆԿԵՐ ԴՐՕ ՄԵՌԱՒ ՄԱՐՏ 8ԻՆ, ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8.45ԻՆ, ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ։

ՊՈՍԹԸՆ, 9 ՄԱՐՏ.— ԸՆԿԵՐ ԴՐՕ ՄԵՌԱՒ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 8 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 8.45ԻՆ։

Անակնկալ մը չէր այս դառն հարուածը։ Բժիշկները քանի մը շաբաթէ ի վեր ամէն յոյս կտրած էին եւ անխուսափելի կը համարուէր վախճանը։ Ամէն անգամ որ ցրուիչը երեւար հեռագիր մը ձեռքը, դող մը կը համակէր մեզ։

Քանի մը տարի առաջ վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուեցաւ Փարիզ, մեծ յաջողութեամբ, Ամերիկայի մէջ ալ ամէն վտանգ անհետացած կը համարէին։ Վերջերս կը նեղուէր պարբերական տագնապներէ եւ Դեկտ. վերջին Պէյրութէն Պոսթըն գնաց, բժշկական քննութեան մը ենթարկուելու համար։

Նախապէս լուրերը յուսատու էին եւ բժիշկները լաւատես կ'երեւային։ Դժբախտաբար, փետրուարի առաջին օրէն իսկ չարադէտ հիւանդութիւնը (խլիրդ) սաստկացաւ, օրէ օր ծանրացնելով իր կացութիւնը։

Հակառակ իր յուսահատական վիճակին, Դրօ նոյն քաջութեամբ կը տոկար, յոյս եւ կորով ներշնչելով իր շրջապատին։ Արդէն հիւանդանոց փոխադրուած էր, եւ ընկերները կարգով կը հսկէին իր սնարին վերեւ, մինչ գիտութիւնը ամէն միջոց կը փորձէր, վախճանը յետաձգելու համար։

Այդ անհնարին տագնապին մէջ իսկ, երբ այլեւս անդարմանելի կը համարուէր, Դրօ ընկերներուն դառնալով կ'ըսէ.

— **«ՊԷՏՔ Է ՀՊԱՐՏ ԸԼԼԱԼ, ՈՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՆԴԱՄՆԵՐ ԵՆՔ»**։

⁂

Անողոք հարուածին ազդեցութեան տակ, դրիչն անգամ դժուար կը սահի թուղթին վրայ, քանի մը բառով պատկերացնելու համար կորուստին խորութիւնը եւ կորուսեալին կեանքն ու գործը։

Առ այժմ քանի մը համառօտ տեղեկութիւններ.—

Դրօ, իր բուն անունով Դրաստամատ Կանայեան, ծնած է 1884 Մայիս 31ին, Իգտիր, Արարատի ստորոտը։ Աւետիս Ահարոնեանի հայրենակից էր եւ Կակոյենց ծանօթ ընտանիքի զաւակ։ Աշակերտած է Երեւանի ռուսական կիմնազիոնը։ Թորապէս ազդուած է իբրեւ յեղափոխականի ու զինուորականի՝ Նիկոլ Դումանէն, զայն միշտ որակելով «Իմ ուսուցիչը»։ (Յաջորդով իր յուշերը այդ մասին)։

Էջմիածնի կալուածներու գրաւման շրջանին տեղի ունեցած համաժողովրդական բողոքի առեն, մահափորձի կ'ենթարկուի Իգտիրի հայատեաց գաւառապետը, որու հետեւանքով Դրօ կ'անցնի Բագու։ Երբ կը սկսին 1905ի հայ-թաթարական կռիւները, նաւթային մեծ կեդրոնին մէջ, Դաշնակցութիւնը կ'որոշէ մահափորձի ենթարկել նահանգապետ Նակաշիձէն։ Այդ պարտականութիւնը պատիւով կատարեց Դրօն։ Անցեալ տարի, դարնան մահերիմ ընկերներու սեղմ շրջանակի

ԲԱՇ ԱԲԱՐԱՆԻ ՀԵՐՈՍԸ, ԴՐՕ
(Դրաստամատ Կանայեան)

մը մէջ, ան կը յիշեցնէր այդ յիշատակը ու կը պատմէր, թէ ինչպէս կատարած էր այդ ահաբեկումը։

Աւելի ետք, ցարական հալածանքներէն խուսափելու համար, Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին Դրօն Պոլսոյ հաստատուեցաւ «Սուրէն» անունով։

Առաջին համաշխարհային պատերազմը երբ պայթեցաւ, վերադարձաւ Կովկաս, կամաւորական շարժման գլուխը անցաւ եւ առաջիններէն եղաւ որ մտաւ Վասպուրական ու ազատեց բազմահազար ժողովուրդ։ Նախ քան Վասպուրական մուտքը, Դրօն ծանրապէս վիրաւոր կը գտնուէր Թիֆլիսի հիւանդանոցը ուր ցար Նիկողայոս անձամբ այցելեց եւ Ս. Գէորգի պատուանշանը տուաւ։

Ռուս յեղափոխութեան շրջանին մեծ դեր կատարեց Երեւանի եւ Թիֆլիսի մէջ։

Մայիս 28ի նախօրէին Սարդարապատէն Քարաքիլիսէ երկարող պաշտպանութեան գիծին կեդրոնը, Բաշ Աբարանի լեռնային շրջանին մէջ, Դրօն հերոսական պաշտպանութիւն մը կազմակերպեց, ազատելով Հայաստանի ժողովուրդը բնաջնջման վտանգէն։

Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին, Դրօ չուզեց նախարար դառնալ, բայց մնաց միշտ հայ զինուորին ու զինուորականներուն կողմէ ամէնէն աւելի յարգուած ու սիրուած անձնաւորութիւնը եւ փնտռուած գործակիցը զօրավարներ Նազարբէկեանի, Սիլիկեանի եւ Հախվերտեանի։ Հայաստանի ներքին խաղաղութիւնը ամրապնդելու եւ օտար գրգռիչ տարրերէ ազատելու համար լուրջ աշխատանքներ կատարեց լուռ ու մունջ։ Մասնաւորաբար մշտապէս ապահովեց Երեւանի ու Զանգեզուրի շրջանի հաղորդակցութիւնը, հիմնովին վերցնելով արգելքները։

Հայաստանի խորհրդայնացման նախօրէին ստանձնած էր Զանգեզուրի պաշտպանութիւնը եւ կը պատրաստուէր Ղարաբաղ մտնել, երբ քեմալական բանակը Հայաստան արշաւեց բոլշեւիկներու օժանդակութեամբ։

Այդ օրերուն Դրօն ստանձնեց Սուրմալուի (Իգտիր) շրջանին պաշտպանութիւնը եւ կատաղի կռիւներ տեղի ունեցան, առանց թիւ մը նահանջելու։ Կարսի անկումը հարկադրեց որ Դրօն քաշուի Սուրմալուէն։

Զինուորական պարտութիւններու հետեւանքով, Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութիւնը քաշուեցաւ իշխանութենէն եւ նոր կառավարութեան մէջ զինուորական նախարարութիւնը ստանձնեց Դրօն որ Լեգրանի հետ կնքեց 1920 Դեկտ. 2ի ծանօթ համաձայնութիւնը։ Թաղաղ պայմաններու մէջ, շնորհիւ Դրոյի ուշիմութեան ու անձնական հեղինակութեան, իշխանութիւնը փոխանցուեցաւ կարմիրներուն։

Հակառակ այդ ուղղամիտ վերաբերմունքին, բոլշեւիկները առաջին անգամ Դրօն իր խումբ մը սպաներուն հետ աքսորեցին Ռուսաստան։ Յետոյ սկսան զանգուածային ձերբակալութիւններ ու հալածանք Հայաստանի մէջ։

Երկու տարի ետք, Թիֆլիս, Չեկայի շէնքին մօտերը, Դաշնակցական ահաբեկիչներ պատժեցին Ճէմալ փաշան։ Այս դէպքին հետեւանքով ձերբակալուեցան մօտ երկու հարիւր Դաշնակցականներ։ Դրօն այս դէպքի առթիւ հրապարակ եկաւ իբրեւ միջնորդ։ Թոյլ տրուեցաւ իրեն երթալ Թիֆլիս եւ իբրեւ հարկադրական տուրք յայտարարութիւն մը ստորագրելով զոհացում տուաւ խորհրդային բռնակալներուն եւ բանտերէն ազատեց իր զինակից ընկերները։

Այս ձեռնարկին համար ալ իրեն թոյլ տրուեցաւ հեռանալ Խ. Միութենէն։ Դրօ հաստատուեցաւ Պուքրէշ եւ երկար տարիներ զբաղեցաւ անձնական գործով, իրեն համար տնտեսութիւն մը ստեղծեց, միշտ օգնութեան հասնելով բազմաթիւ տարագիր մտաւորականներու, գործիչներու եւ հայդուկներու։

1933ին մասնակցեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 12րդ ընդհ. ժողովին, Փարիզ։ Իր հեղինակութիւնը մեծ դեր կատարեց գզատութեան հրաւիրելու համար ափ մը զաւակներ։

1938ին 13րդ ընդհ. ժողովին Դրօն ի բացակայութեան ընտրուեցաւ անդամ Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմնին առուն հետ իր կապը խզուեցաւ պատերազմի հետեւանքով։ Բայց ան իր բնածին ուշիմութեամբ ու հայրենասիրութեամբ նոր պայմաններու հարկադրանքին տակ ստանձնեց պատասխանատուութիւններ, փրկելով հայ զանգուածները հալածանքներէ եւ ծանր վտանգներէ։

1947ի ամառը Գահիրէ անցնելով, 14րդ ընդհ. ժողովէն ետք քաղաք. նոր հորիզոն մը կը բացուէր իր առջեւ։ Միշտ մնալով Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմնին մէջ, անցնող ինը տարիներու ընթացքին մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի շրջանին մէջ բարձրացուց հայ ժողովուրդի դիմադրական կորովը, հեռու պահելով մեր զանգուածները խորհրդային թափանցումէն։

Աւելի քան կէս դար իր ժողովուրդի քաղաքական ու յեղափոխական պայքարը կազմակերպեց ի խնդիր Հայաստանի ազատութեան ու անկախութեան։ Նորագոյն ժամանակներու ամէնէն կարկառուն դէմքն է եւ իր կեանքն ու գործը սերտօրէն կապուած են շարք մը ճակատագրական դէպքերու հետ։

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն խոր կսկիծով կը ծանուցանէ իր սիրելի մեծ ընկերոջ եւ ազգային հերոսին

ԴՐՕՅԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 8ին, գիշերուան ժամը 20.45ին, Պոսթընի մէջ։

Այս անդարմանելի կորուստին առթիւ հետեւեալ հեռագիրները ուղղուած են Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէին եւ «Յուսաբեր»ի.—

Կ'ողբանք մեր մեծ ընկերոջ եւ ազգային հերոսին՝ Դրոյի անփոխարինելի կորուստը։ ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

Խորապէս ազդուած՝ կ'ողբանք անփոխարինելի կորուստը քաջ ռազմիկին եւ անձնուէր յեղափոխականին։

«ՅԱՌԱՋ«

Կ'ողբանք կսկծալի կորուստը ազգային հերոսին եւ երիտասարդութեան կորովի բարեկամին՝ Դրոյի։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Կ'ողբանք անդարմանելի կորուստը մեծ հայրենասէրին՝ Դրոյի։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎ

Գոյժին անմիջապէս տեղեկանալով, հեռագիրներ ուղղած են նաեւ ընկերներ Ս. Տէր Թովմասեան, Գ. Լազեան, Սողոմոն, Յակոբ Ազիզեան։

... Պատանի էինք մենք։ Մեր նշանաբանն էր դիմադրութիւն ցոյց տալ իշխանութեան եւ կամովին զիջումներ չանել երբեք։ Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներէն մէկն էր այդ օրերին Անդրանիկի հերոսական կռիւը։ Երբ Անդրանիկը մի քանի հարիւր կտրիճներով կուրծք էր տալիս տաճկական բանակներին ու քրդական աշիրէթներին, յանուն հայ ժողովուրդի պատւին եւ ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կը տանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք յանուն հայ ժողովուրդի իրաւունքներին»։— Այս խօսքը բերնէ բերան շրջում էր եւ ոգեւորում մեզ։

ԴՐՕ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ը.

Համառօտակի կը ներկայացնեմ հայ լեզուին «ինքնահրիւրեակներուն» տեսակէտները նորավէպ բառին մասին.—

Կ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ.— Անիմաստ է նորավէպ բառը։ Իբրեւ բարդ բառ, իր կազմութեամբ՝ չի յարգեր հայերէն լեզուի սկզբունքները եւ կանոնները։ Արդարեւ, նոր բառը սովորաբար կը միանայ բայարմատներու հետ, ինչպէս՝ նորածին, նորահաս, նորեկ։ Անհասկնալի է իմաստը, վիպակ կը նշանակէ հաւանաբար։ Կարծուածին չափ հին բառ չէ։

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.— Սիրուն է նորավէպ բառը, փոյթ չէ թէ մեղանչած քերականական կանոններու դէմ։ Բայց ի՞նչ հարկ իր անհարազատութեան մասին խօսելու, այն՝ կը գործածեն Գրիգոր Զօհրապ, Ե. Տէմիրճիպաշեան, Տիգրան Կամսարական եւ ուրիշներ՝ նախընտրելով բազմաթիւ հին բառերէ։ Զգլխացան մը՝ ցակից բառերը, վիպակ, վէպիկ, տարփավէպ, իսկ նորավէպ բառը կը դիմանայ, կը դիմադրէ։ Զայն գործածած է Եղիա իր Երկրագունտին մէջ եւ յետոյ իր բառարանին մէջ։

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ.— Պիտի ըսեն թէ ամէն բանի կը խառնուիմ։ Փաստաբան ըլլալո՞ւս համար է, որ կը փութամ ամբաստանեալի մը օգնութեան։ Բայց ինծի կը թուի թէ ամէնէն աւելի ինծի կ'իյնայ պաշտպանել նորավէպ բառը, երկրորդ՝ վեհանձնութեան կանոններուն պատշաճ է, որ գէթ մէկ հոգի թեւ ու թիկունք հանդիսանայ այս բառին՝ երբ շատեր երես կը դարձնեն։

Տիգրան Արփիարեան չկրցաւ ճակատել յորձանքին դէմ եւ վեհերոտ փորձ մը կատարեց մէջտեղ դնելու համար մեղմացուցիչ պարագաներ։ Ատիկա չի պատշաճիր իմ խառնուածքիս, ուստի մէկդի կը նետեմ այդ եղանակը եւ կ'ուզեմ մեր բանասէրներուն կամ հայագէտներուն հետ խօսիլ .... իրենց լեզուով։

Ո՞վ հնարեց այն կանոնը թէ ածական մը կրնայ միանալ միայն բայարմատի հետ։ Չկա՞ն միթէ բարդ բառեր, ածական միացած գոյականի հետ,— ինչպէս՝ Նորայր, նորալիւղ, նորալանդ։ Ուղղափառ բառ է նորավէպ բառը, որու կազմութեան մէջ վէպ բառը կրնանք առնել թէ իբրեւ բայարմատ, թէ իբրեւ գոյական։

Նորավէպ, որ մեղապարտ ծնունդ մը չունի եւ ամուսնութիւն կնքած է լատ օրէնի, պատշաճ թարգմանութիւնն է ֆրանսերէն նուվէլ բառին։ Ֆրանսերէնի մէջ՝ այս բառը կը նշանակէ պզտիկ պատմութիւն մը, որ միանգամայն իր ձեւովը նորութիւն մըն է եւ ա՛յս է բուն իմաստը։

Անոնք որ միաբանած են դատապարտելու համար նորավէպ բառը, մեզի կ'առաջարկեն վէպիկ կամ վիպակ բառերը։ Զարմա՛նք, այս հմուտ անձերը չեն խորհիր որ նախ մեր լեզուն չունի տառանկ բառ, երկրորդ չի կրնար ունենալ, որովհետեւ հակառակ են բառակազմութեան օրէնքներուն։ Առանց հեղինակութիւն ըլլալու հայ լեզուագիտութեան մէջ, բայց այն խրատունքով որ ուրիշի մը չափ, եթէ ոչ ուրիշէ մը աւելի, կրնամ գրել ու խօսիլ իմ լեզուս, կը յայտնեմ թէ գործածական չէ իկ եւ ակ մասնիկները բարդել ոչ-թանձրացեալ իմաստով գոյականներու վրայ, իբրեւ նուազեցուցիչ։ Օրինակ, միշտ նուազումի գաղափարով, տուն կ'ըլլայ տնակ, բայց կամք չի կրնար դառնալ կամքակ կամ կամքիկ, ինչպէս սէր՝ սէրիկ կամ սիրակ, ու վէպ՝ վէպիկ կամ վիպակ, համաձայն հայ լեզուի կանոններուն, որոնք բանասէրներուն գրպաններուն մէջ չեն գտնուիր միշտ։

ԱՐՏ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ.— Նորավէպ բառը ֆրանսերէն նուվէլ բառին սխալ թարգմանութիւնն է։ Ֆրանսերէնի մէջ՝ նուվէլ կը նշանակէ 1.— լուր, 2.— պատմուածք կամ անկէ քիչ մը աւելի կարճ՝ վէպիկ։ Լուր մը կամ փէ տիվէր մը արուեստագիտօրէն պատմելու եղանակը, նուվէլ (լուր) բառին իմաստի մէկ եղանակաւորումով, գրական սեռի մը պիտակ դարձուցած է բառը։ Այս պատճառով՝ սխալ հայացուած է նուվէլը նորավէպ կոչելով, նկատելով որ, այստեղ, բառը նորի գաղափարին հետ շատ հեռաւոր աղերս մը միայն ունի։ Եթէ ինծի վիճակէր հայացնել ֆրանսերէն բառը, պիտի ըսէի լրավէպ։ Բայց հարկ չկար հայացնելու, վէպիկ աղուոր բառը բաւական էր արդէն։ Միւս կողմէ աւելորդ է պայքարիլ, 20 – 25 տարիներէ ի վեր գործածութեան մէջ՝ Սիպիլի, Զօհրապի, Կամսարականի, Տիգրան Արփիարեանի գրիչներուն տակ, նորավէպ բառը նուիրագործուած է այլեւս։

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ.— Մեր լեզուն նոր բառին համար մասնաւոր օրէնք մը չունի։ Այդ բառը ենթակայ է ածականներու ընդհանուր կանոնին՝ բարդութեան պարագային։ Ածականները կը միանան, ոչ միայն բայարմատներու, այլ եւ գոյականներու հետ, ու կազմուած բառը սովորաբար կ'ըլլայ ածական, ինչպէս՝ մեծատուն — մեծ տուն ունեցող։ Ու նմանօրէն՝ նորատեսիլ — տեսիլը նոր։ Այս ընդհանուր կանոնէն անկախ, ածական ու գոյական կը միանան, ու կազմուած բառը կ'ըլլայ նոր գոյական մը, ինչպէս՝ նորաքաղաք — նոր քաղաք, (ունինք նոր բառը յետադաս դրուած՝ ամանոր, ամիկորէն՝ լուսնանոր), եւ ուրեմն՝ նորավէպ։

Այս վերջին բառը կը պատշաճի ֆրանսերէն նուվէլ բառին, կարճ վէպի իմաստով, բայց հին քոնթերուն վերանորոգուած արդի ձեւը նշանակելով՝ նորութեան իմաստի երանգ մըն ալ կուտայ։ Նորայր Բիւզանդացի գործածած է նորավէպ բառը ֆրանսերէն նուվէլ բառին դէմ՝ իր բառարանին մէջ (1884)։

ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ.— Նորավէպ բառը չի կրնար տալ «Նոր վէպ» նշանակութիւնը գոյականաբար, ըստ համեմատութեան նմանօրինակ բարդութեանց հետ։ Նորագիւտ չի նշանակեր նոր գիւտ այլ նոր գտնուած։ Նմանօրէն՝ նորավէպ կը նշանակէ միայն նոր վիպուած կամ նոր բաներ պատմող։ Ուրեմն, բառը քերականօրէն ճիշդ է կազմուած, բայց ճիշդ չէ նշանակութիւնը որ կը տրուի իրեն, որովհետեւ չի կրնար նման նշանակութիւն տալ։ Այսուհանդերձ նուիրագործուած է այլեւս երկարատեւ գործածութեամբ։

●

Ենովք Արմէնի պատասխանը (Մասիս, 1901 Յունիս 2) դուրս կը մնայ վիճաբանութենէն, որովհետեւ լեզուագիտական կամ քերականական տեսակէտ չի դներ,— ուսումնասիրութիւն մըն է հայ վէպին զարգացման վրայ։ Իսկ Եղիա Տէմիրճիպաշեանի պատասխանը, (երկու անգամ իջած է ասպարէզ, նախ՝ «գգուանոյշ հրաւէրով մը», երկրորդ՝ առանց հրաւէրի), նոյնպէս դուրս կը մնայ վիճաբանութենէն, որովհետեւ... հիւանդ։ Բայց հետաքրքրական՝ անոնց համար, որոնք պիտեն դուրս ելլել գրականութեան դպրոցական ծանօթութեանց սահմաններէն՝ ուսումնասիրելու համար արուեստագէտներու հոգեբնախօսական եւ հոգեախտաբանական քօզմօսը, հայ միտքին համար տակաւին անսովոր։ Կուտանք... նմոյշ մը։

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ.— Նորավիպական հարցին վրայ ինծի ուղղուած փափուկ գգուանոյշ հրաւէրը մայրաւէտ վարդի մը տպաւորութիւնն ըրաւ։ Խնդիրը լեզուաբանական անձուկ, բառակազմական անձկագո՛յն սահմաններուն է վերածուած, «նորավէպ» բառին ծագման հետ ալ զուգորդուած։ Բանաստեղծ — իմաստասէրի խառնուածքս պիտի հեղձնուր հեղձամղձկէր որմափակ այդ սահմաններուն մէջ ցամաք պեղացանցառ։ Ուստի պիտի բարձրացնեմ ընդհանրացնեմ հարցն։ Այո՛, պիտի խօսիմ բուն իսկ նորավէպին կամ վէպին վրայ, ոչ թէ բառի մը կամ ոչ միայն բառի մը, այլ բառաշարութեան, բառաստեղծութեան, գրականութեան վրայ։ (Ամբողջութիւնը՝ եօթը սիւնակ, բայց կը մոռնայ խօսիլ... նորավէպին մասին)։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Վ Ա Ղ Ը

●

Միայն ես եմ որ վերարկուով կուգամ գրասենեակ։ Միւս բոլոր պաշտօնակիցներս՝ որոնցմէ ամէնէն տարեցը քառասունը չանցնիր, բուրդէ բաճկոնակ մը հագած կ'ըլլան։ Ասիկա կը դառնացնէ հոգիս եւ ինքզինքս աւելի ծերացած կը զգամ։

Քանի մը օր ես ալ փորձեցի վերարկուս մէկդի նետել եւ քիչ էր մնացած որ թոքատապով անկողնակից ըլլայի։ Հիմա այլ եւս զգոյշ եմ եւ մինչեւ իսկ կուրծքս եւ կռնակս թերթի թուղթ կը դնեմ՝ ցուրտին դէմ աւելի լաւ պաշտպանուելու համար։

Զարհուրելի է ծերութիւնը։ Գրեթէ երեսուն տարիէ ի վեր այս չորս պատերուն մէջ կը գտնուիմ. թուանշաններու մայրուղիքին մէջ ինկած։ Փուշերը ծակծըկած են հոգիս։ Հոս էր որ ծերացայ։ Ես ալ կը զարմանամ թէ ինչպէս դիմացայ։ Բայց համակերպութիւնը վաղուց արդէն եկած եւ խեղդած է կոկորդիս մէջ ընդվզումի ամէն ծիլ։ Դիմացած եմ անարդարութեան. մեծաւորներու տմարդի վերաբերումին, մտածելով զաւակներուս մասին՝ որոնք, առանց իմ զոհողութեանս, ով գիտէ, ինչ պիտի ըլլային այսօր։ Քանի քանի անգամ իջած եմ ինծի վստահուած սենեակ մը, վարը՝ ուր գրասենեակին կարեւոր թուղթերը կը պահուին, եւ հոն ապատօրէն լացած եմ՝ հոգիիս դայրոյթը չպոռալու համար։

Հիմա որ այլեւս երկու տարի մնացած է որ դուրս նետեն ծեր գրագիրը, տարբեր, քիչ մը գթոտ վերաբերում ցոյց կուտան ինծի հանդէպ, ինչպէս մահապարտի մը՝ որուն մօտեցած են վերջին օրերը։

Բայց կեանքիս վատնուած այս մեծ բաժինը փոխարինած եմ հոգեհաճ զբաղումով մը՝ որ գրականութիւնն է եղած։ Հաշիւներու մթին եւ միօրինակ ատեն յանկարծ փայլատակող պահերու մէջ ունեցած եմ դաղտնիքը պատասխանելու ներքին ձայներուն՝ որոնցմէ քերթուած մը կը ծնի։

Ձեմ անդրադարձած երբեք որ այսպէս քիչ առ քիչ, անզգալաբար, ծերութիւնը եկած եւ շղկապուած է մարմնական հիւսուածքիս։ Հիմա հարկ է որ ճար մը գտնեմ անոր հետ ալ դաշինք մը կնքելու, որպէսզի գոնէ շատ բան չմնայ այն երազներէն եւ յոյսերէն՝ որոնք իրականութեան արշալոյսին կը սպասեն երկարատեւ գիշերէ մը ետքը։ Դեռ շատ բան կայ յղկելիք այն բիւրեղներէն՝ որոնք խօսք են ու նուազ եւ կեանքի հրապոյր անփոխարինելի։

Ինծի համար վաղը ծաղկելիք ամէնէն խոնարհ տունկը շատ աւելի հմայք ունի, քան բոլոր այն չքեղ վարդերը՝ որոնցմով արդէն օրօրոցներ ու գերեզմաններ զարդարուեցան։

Ինչ որ պիտի գայ, յաւերժութեան խորհուրդէն քաղուած պտուղ մըն է, որուն արեւահամ քաղցրութիւնը չեն ունեցած երբեք բոլոր միւսները՝ որոնք մեղի գգլխիչ վայելք մը ընծայեցին։

Բայց ինծի համար, երբ դաշնալար ձայները լռած են եւ խուլոտ կանչը միայն կը լսուի կեանքի ճամբուն ծայրը ինկած օգնութեան կարօտ մէկու մը, վաղուան պատկերներն իսկ այլեւս լուսաճաճանչ ըլլալու խոստումը չեն տար։ Խաւարը կը թանձրանայ չուրջս եւ չնչասպառելու մօտ է յոգնատանջ ուղեւորը։

Բայց ծերութիւնն ալ կրնայ աղբիւր

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

●

Արամ Հայկազ ծանօթ անուն մըն էր երկար ատենէ ի վեր։ Աւելի քան քառորդ դարու վաստակով մը, որուն քայլը կը կատարուէր գլխաւորաբար Ամերիկայի երկու Հայրենիքներէն։

Բայց կը կարծեմ թէ ան մեծապէս ընդլայնեց ընթերցողներու եւ գնահատողներու իր շրջանակը՝ վերջին տարիներս մանաւանդ, շնորհիւ իր երկու հատորներուն։ Կարելի է նոյնիսկ ենթադրել թէ տաք ժողովրդականութեան վարկը ապահովեց, գրական քննադատներու անվերապահ ուշադրութեան եւ ընտիր գրասէրներու հոգածութեան հասնելէ ետք։

Կը թուի թէ տաղանդաւոր գրագէտը նոյն իսկ վաւերականութիւնը կը գտնէ եւ հեղինակութիւն կը դառնայ՝ գիրք հրատարակելէ վերջ միայն, հակառակ մամուլին տարած իր բազմամեայ աշխատակցութեան։ Ինչ որ ընդհանուր կանոն է հաւանաբար։

Ամերիկահայ գրագէտին առաջին գիրքը,— Ցեղին Ձայնը, որուն ընթերցումը վեցամեայ հնութիւն ունի արդէն, ժուժկալ էր եղած իր սկզբնական մասով,— «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ»։

Բարեբախտաբար, համանուն երկրորդ հատորը, աւելի քան երեք հարիւր էջ, իր երկու երրորդ մասը կը տրամադրէ նոյն նիւթին, ինչ որ անշուշտ պիտի լիովին գոհացնէր մեծատունի ճոխ սեղանին հիւրերը։

Այս գիրքը կը բացուի պատմուածքով մը,— «Մանուկ Բէկը», որ կուտայ Արամ Հայկազի «պզտիկ ու աղուոր գաւառական քաղաքը», տխրանուշ յիշատակներով, երաշտով, Ս. Եղիայով, աղօթքով ու անձրեւով։ Ներկայ է մեր ազգային պատմութեան մէջ գեղեցկուած բերդը.— Շապին Գարահիսարի հերոսական մարտիկոյը, ուր խումբ մը անխարդախ Հայերու եղերական մէկ պատկերը, զուսպ եւ սեղմ, կեդրոնական տիպարով մը՝ հարազատ ու համակրելի, ճարտարօրէն կ'արտայայտէ գաւառի երանելի օրերէն մասունք մը։

«Մանուկ Բէկը» կը յիշեցնէ Օշականի «Խոնարհները», առանց թելադրելու անշուշտ որեւէ բաղդատութիւն ուսուցչին եւ արժանաւոր աշակերտին միջեւ, որոնք կը կանգնին հիմնովին տարբեր չափերու եւ խորքերու վրայ, իւրաքանչիւրը իր ինքնատպութեամբը ցայտուն։

Հատորին երկրորդ մասը,— «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ», ամենակարեւորը ըստ իս, կը սկսի հեղինակին տարագրութեամբը։ Կարաւանը կը քալէ։ Ու Հայկակ կը նկարագրէ «դարու մը չափ երկար սեւ ամառ մը», սովորական բառերով, պարզութեամբ եւ առանց բանաստեղծական ճիգի։ Ու ողբերգական ամենախոր պահերն անգամ կը տրուին՝ ոչ թէ լալկան ճառամարտութեամբ, կեղծ եւ ուռուցիկ ածականներու չափազանց գործածութեամբ, այլ ընդհակառակն, զուարթութեամբ, սակաւախօսութեամբ ու խնայողութեամբ։

Անակնկալի կուգանք, բայց կ'ախորժինք, երբ ժպիտ մը, քաղցր խօսք մը, հեգնական միջամտութիւն մը, ներողամիտ ոգի մը, գոնէ երեւութապէս անտարբեր կեցուածք մը կուգան բարեխառնել ծայրագոյն սաստկութիւնը ամենածանր ճգնաժամի վայրկեաններու։

Տարագիր հեղինակը խելօք պատկերներու թելադրանքին կը դիմէ յաճախ, երբ քաղցի, ծարաւի, խոնջէնքի եւ այլ չարչարանքներու մասին արտայայտելու հարկը կը զգայ։ Ու կը հանդիսանայ մէկը այն խառնուածքներէն, որոնք խոշորացոյցի տակ չեն առներ իրենց տարտարոսը եւ մունետիկը չեն ըլլար անձնական տառապանքներու։

Արամ Հայկազի հայորդական զրոյցը կը վերակոչէ ոչ միայն իր աքսորը, այլ եւ ձերինը եւ իմս։

Կը քալենք իրեն հետ, իր կարաւանին մէջ, վերապրելու համար մեր տարագրութիւնը, թէ՛ անհատօրէն, թէ՛ ազգովին, գրեթէ անկարելի հարազատութեամբ։

Վերստին տեսնելու համար, նոյնութեամբ, կոյսերու եւ հարսերու գիշերային «ակամայ բացակայութիւնը», ապա, առաւօտեան, «վշտահար, ամօթապարտ ու ընկճուած» վերադարձը ոմանց, «որոնց ոչ ոք կ'ուզէր նայիլ...», եւ բախտաւորութիւնը հէք մայրերու, որոնց զաւակները.— «ամօթի, պղծութեան ու մշտնջենական պժգանքի դատապարտուած անօթներ» — ետ պիտի չգային այլեւս։

Դարձեալ ականատես ըլլալու համար կամուրջներու լարած անդիմադրելի փորձութեանց, որոնց փրկարար հրաւէրին՝ բազմահազար Հայուհիներ պիտի պատասխանէին խելակորոյս փութաջանութեամբ։ Ու անոնց պիտի հետեւէին «խանձարուրներ, մանուկներ, ճչացող մսի գունդեր, օդին մէջ թռվռացող շրջազգեստներ, անէծք, լաց, աղօթք»։ Եւ կրկին ու կրկին լսելու համար մայրական պոռթկումը.— «Մէջքս չորնար...», կամ լեղապատառ կանչը. «Զաւուկս հոն մնաց»։

Ու պիտի վերյիշենք, անվրէպ եւ ակամայ, կարաւանին դաժանադէմ թուրք պահակները, որոնք՝ իրենց վարք ու բարքին եւ մտայնութեան հետ հաշտ բնականութեամբ՝ ահաւասիկ «կը ծիծաղին կիներու ամօթխածութեան վրայ։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

((1) (Շար.)

ՏՈՒՆ ՇԻՆԷ, ՏՂԱՍ...

Մակար Աղբար ծանօթ էր բոլորին իր հոգեկան հարստութեամբ բարի, առաքինի եւ ազնիւ բնաւորութեամբ ։

Մակար Տարօնի աշխարհէն էր գաղթած 1895ի ահաւոր ջարդերէն վերջ ու հաստատուած նոյնքան հայաբոյր ու հայաթոյր Ուրֆայի մէջ ։

Եդեսահայերու հիւրասիրութիւնը ունի խորհրդաւոր աւանդութիւն մը։ Աբգար Թագաւոր կը տառապէր բորոտութեան բուժելի ախտէն։ Երբ կը լսէ Յիսուսի հրաշագործութիւնները, նամակ մը գրելով կ'ըսէ ․ — «Քաղաք մի է իմ փոքրիկ եւ վայելուչ եւ բաւական է երկոցունց մեզ բնակել ի սմա խաղաղութեամբ»։

Մարդկային պատմութեան մէջ կա՞յ աւելի գեղեցիկ եւ պերճախօս ապացոյց մը հաւատարութեան եւ եղբայրութեան ։

Հիւրասիրութիւն մը, որ սրտաբուխ սիրով կը ձգտի բաժնել ունեցածը ։ Այս առաքինութիւնը դարերու ընթացքին նուիրագործուած Ուրֆացիներու եւ համայն հայութեան կողմէ, աւանդ մը թագաւորական ու աստուածային ։

Մակար Աղբար կ'ունենայ մանչ մը, որ կը մեծնայ ու հասակ կը նետէ հայաշունչ հօր եւ Եդեսիոյ մթնոլորտին մէջ։ Մեծ յաջողութիւն կ'ունենայ նախ ուսումնական, յետոյ առեւտրական ասպարէզի մէջ։ Իր խնայողութիւնները կը յատկացնէ տուներու, պալատներու եւ ապարանքներու կառուցման ։

Քաղաքին հեռաւոր եւ մօտաւոր շրջանները կը զարդարէ գեղեցիկ եւ ճաշակաւոր շէնքերով ։ Ամէն մարդ կը հիանայ անոնց ճարտարութեան եւ պերճութեան վրայ։ Անոնց ներքին սարքաւորումը այնքան խնամուած ու կոկիկ դասաւորուած էր, որ Մակարի զաւկին կ'ազդէր հպարտանք եւ հոգեկան գոհացում, կը մտածէր իրականացուցած ըլլալ հօրը երազները ։

Կ'անցնին տարիներ ։ Տարօնի զաւկին հարստութիւնը կը բազմապատկուի ։ Ու օր մը կը մտածէ հայրը հրաւիրել եւ ցոյց տալ իր արդար աշխատանքին հարուստ արդիւնքը

Մակարի որդին, ձեռներէց ոգի ու առեւտրական ձեռնարկներու կազմակերպիչ, այնքան նուիրումով լծուած էր իր գործին որ ժամանակ չունէր ազգային եւ հանրային գործերով զբաղելու։ Լճացած, մեկուսացած կեանք մը կը վարէր։ Ամուսնութեան մասին անգամ չէր մտածած։ Իր մտասեւեռումը կեդրոնացած էր տուներու կառուցման եւ բազմացման վրայ ։

Սակայն իր օճախներուն մէջ ոչ ծուխ կար եւ ոչ ալ կենդանութիւն։

Երկար ատենէ ի վեր հայրը տղան չէր տեսած։ Օր մը հայրն է որ կը մտածէ այցելել մեծահարուստ զաւկին ։

Հանդիպումը կ'ըլլայ սրտագեղ։ Մեծ հպարտութեամբ ցոյց կուտայ իր աշխատանքին պատկառելի արդիւնքը։ Մէկիկ մէկիկ կ'այցելեն պալատանման շէնքերը։ Հայրը ուշի ուշով կը հետեւի անոնց սարքաւորման, պարտէզներու եւ այգիներու յարդարման, գեղեցիկ ճաշակով կահաւորման։ Վերադարձի ճամբուն նոր հարուստը կ'ըսէ ։

— Հայր կը յիշե՞ս, ինծի միշտ կ'ըսէիր ․— «Տուն շինէ, տղաս», ահա քու խրատիդ հետեւեցայ։ Հիմա կը հաւնի՞ս, հարազատօրէն կատարա՞ծ եմ ցանկութիւնդ։

Մակար աղբար կը պատասխանէ ․

— Հիմա եկուր իմ շինած տուներս քեզի ցոյց տամ եւ դուն կատարէ բաղդատութիւնը ։

Հայր ու տղայ կ'իջնեն քաղաք։ Փողոցներէն անցած ատեն ով որ Մակարին կը հանդիպէր կը խնդրէր սուրճ մը առնել, կը հրաւիրէր միասին ճաշել։ Նոյն պատկերը շուկային մէջ հրաւէր, պատիւ, յարգանք, մեծարանք ամէն կողմէ ։

Երբ հօրենական տունը կը վերադառնային, Մակար աղբար խոր կսկիծով ըսաւ իր սրտահատորէն ․

— Տղաս շինէ տուներ ուր բուխերիկէն ծուխ ելլէ եւ ճիժեր ճռուողեն անոնցմէջ։

Մակարի զաւակը գլխիկոր հեռացաւ անմիջապէս տուները նուիրեց ազգին, որպէսզի անոնք ըլլան դպրոցներ, ծերանոց կամ հիւանդանոց, որբանոց ...

Հայ ժողովուրդի հնադարեան բարեգործութիւնն ու շինարար ոգին մշտադալար ծառի մը նման կը շարունակէ ապրիլ ու յաւերժանալ։ Մեծն Ներսէսի յղացումները իբրեւ սրբազան աւանդ կը նուիրագործուէր սերունդէ սերունդ ։

Ժողովուրդի մը բարձր քաղաքակրթութեան, մարդասիրութեան յատկանիշը կը կազմեն իր մեծագործութիւնները ։

Յակոբի կեանքին գարունները շինեցին տուներ, պալատներ, ամառները զարդարեցին զանոնք դալարագեղ պարտէզներով, պուրակներով որոնք հովանի դարձան անոնց ապագայ բնակիչներուն։ Իր կեանքի խոնաւ ու անմխիթար աշնան հոգեկան յափշտակութեամբ տեսաւ անոնց բուխերիկներուն ծուխն ու ճիժուրիժերու խանդավառ վազքն ու աղմուկը ։

Իսկ կեանքի ցրտաշունչ օրերուն չտեսաւ զրկանք, հոգեկան գոհունակութեամբ ունեցաւ հողաչերտ մը հօրը հետ միասին, իբրեւ յաւիտենական հանգստարան, որոնց դամբանին վրայ գրուած էր ․

— «Տղա՛ս, տուն շինէ»։

Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

«ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐԸ»

«Երկու հայելիները» վերջին գործն է Մարսէլ Շնէյտըրի, տեսակ մը հետապնդումը Զարին եւ Բարիին ։

« Վեց տարեկան չկայի, կը գրէ հեղինակը, երբ շփման մէջ մտայ սատանային հետ, որ ներկայացաւ անտառի թռչունի մը ձեւին տակ, եկեղեցիին մէջ։ Թեւերու մէկ թափահարումով թռչնիկը մարեց բոլոր մոմերը։ Դեւն է որ պահուած է թռչունին մէջ, բացատրեցին փոքրիկ տըղուն, որ կը կարծէ թէ դիւահար եղած է ինք եւ հայելիին առջեւ ի զուր կը սպասէ որ սեւնայ։ Այն պահուն, երբ դուրս կ'ելլէր, մաքուր լճի մը խորքին մէջ կը տեսնէ դէմք մը, եւ չի կրնար հասկնալ թէ՝ Աստուծոյ դէմքն է թէ Սատանային։ Այս դէմքը ամէն գիշեր կը հալածէ զինք, իր երազներուն մէջ։ Եւ երբ օր մը մեծ մայրը կ'ըսէ թէ «սատանան հայելիի պէս դուրս կ'ելլէ Աստուծոյ ընդերքէն» , իր մտքին մէջ իսկոյն սատանան կը նոյնանայ լիճին այդ դէմքին հետ ։

Դեւը այլեւս երբեք չի լքեր զինք։ Նախ կը սպաննէ շնիկը, բայց շարաշար կը խղճահարի։ Սուտ խոստովանութիւն մը կ'ընէ, դարձեալ կը խղճահարի։ Եւ կը յանձնուի ի վերջոյ առանձնութեան, ուրկէ մեծ հաճոյք կը զգայ ։

Երբ տասնըութ տարեկան կ'ըլլայ խենթի պէս կը փնտռէ կատարելութիւնը ։ Աղքատներու եւ հիւանդներու խնամք, դաս անգրագէտներու, ձեռքէն եկածին չափ բարիք կ'ընէ։ Կ'ապրի ծայր աստիճան ժուժկալ կեանք մը։ «Զորս տարիէ ի վեր կը փորձեմ կատարեալ ըլլալ, փափաքելով որ Աստուած տեսնէ թէ գոյութիւն ունիմ եւ թէ կը սիրեմ զինք»։ Ի վերջոյ կը համոզուի թէ Աստուած չուզեր զինք։ Զարը արդեօք աւելի՞ լաւ պիտի ընդունի, կը մտածէ։ Բայց աւա՛ղ ընդունակ չէ հիմա չարիքի։ Ո՛չ, Զարը եւ Բարին չեն հետաքրքրուիր իրմով։ Կ'որոշէ ճամբորդութիւն մը կատարել ։ Իտալիա կ'երթայ։ Ֆիորենցայի մէջ կը հանդիպի կոմսի մը, որուն հետ կը բարեկամանայ։ Կոմսը շոյել կուտայ իր հաշմանդամ ոտքը, որ կը լաւանայ։ Հերոսը կ'ուրախանայ եւ կը կարծէ թէ Տիրոջ հրեշտակն է ինք։ Սակայն կը մտածէ թէ իր մէջ Աստուծոյ երկիւղածութիւնը այնքան զօրաւոր չէ որ ուրախանայ ուրիշի երջանկութեամբ ։

Պատերազմը մոռնել կուտայ իր արկածախնդրութիւնը, կը պայքարի լաւին համար, եւ ազատագրութեան ինքզինք կը գտնէ դարձեալ առանձնութեան գերի, յուսահատ։ Մինչեւ անգամ կը հրաժարի սէրէն, երբ Ալիսին կը հանդիպի ։

« Երկու Հայելիները» «ներքին կազմութեան» վէպ մըն է, ինչպէս գիտել կուտայ տեղական թերթ մը, ուր մանկութիւնը եւ պատանեկութիւնը կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն ։

Շնէյտըրի այս գործը շատ մը հատուածներ կը պարունակէ, բազմաթիւ անգամներ կրկնուած, սակայն այս վիպասանին գրչին տակ թարմութիւն կ'առնեն անոնք եւ նորութիւն կը դառնան ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՄՐԱՆ ԳԻՇԵՐ

Մանում է ձիւնը, մանում է բարակ,
Լոյսի տակ ցանում արծաթէ շողեր,
Անդորրութիւնն է թեւերով ճերմակ
Իջնում սենեակիս կտուրին հողէ։

Մերկ փշատենին ճիւղերը պարզած
Ճերմակ է հագել աղջկայ նման,
Իմ պատուհանին ճնճղուկը թառած
Ննջում է, կտցին երազը գարնան ։

Շուրջս անդո՛րր է, անդորր է այնպէս,
Այնպէ՛ս հարազատ ու խաղաղաւէտ,
Գիշերուայ մէջ խոր թւում է ասես,
Լռութիւնն անգամ խօսում է ինձ հետ ։

Դրսում գիշեր է սառն ու սպիտակ,
Սեղանիս առաջ նստած եմ անքուն
Եւ լուսամփոփի կապոյտ լոյսի տակ
Ես երգ եմ գրում փոքրիկ սենեակում ։

Ճամբէքի նման իմ ճերմակ թղթին
Զգւում են երգիս տողերը հեռո՛ւ,
Ի՜նչ լաւ է, որ իմ կրակը սրտի
Լոկ երջանկութեան լոյսով է վառւում ։

Եւ ջերմութիւն են տալիս իմ երգին,
Իմ վառարանի բոցը չհանգած,
Փափուկ անկողնում քնած քնքշագին
Տաք շնչառութիւնն իմ անուշ մանկան ։

Եւ ժամացոյցի զարկերն համաչափ,
Եւ լուսամփոփի լոյսը ինքնամոյգ,
Եւ խորհրդաւոր այս գիշերն անափ
Որ երգս է տանում դէպի արշալոյս ։

ՎԱՀԱԳՆ ԿԱՐԵՆՑ

ըլլալ նորաստեղծ բերկրանքի։ Կը բաւէ միայն հաւատալ որ կեանքի շրջանները ներդաշնակութիւն մը կը կազմեն։ Կը բաւէ գոհանալ նուաղագոյն վայելքով՝ զոր առաւօտեան լոյսը կը խոստանայ մահկանացուին։ Տեսնել ինչ որ դեռ երէկ չէինք տեսներ մեր առօրեայ ճամբուն եզերքը ։ Անխորհուրդ աճապարանք մը կը դնենք միշտ մեր կեանքի բոլոր շարժումներուն մէջ։ Այսօր չէ որ բերուած է անապատին արեւաշող ծոցէն սա նազելաշարժ արմաւենին՝ որ յանկարծ կը յայտնուի աչքերուս եւ ափսոսանքով կ'օրօրէ իր սաղարթները ։

Եթէ մտածէինք պահ մը որ կրնայ խըզուիլ յանկարծ բազմօղակ շղթան՝ որ մեզ կը միացնէ աշխարհին, աւելի ուշադրութիւն պիտի դարձնենք երազասոյր խուսափող տեսիլքներուն ։ Ոչ խակ մեր առօրեայ ժամերուն վայրկեան մը կը գոհենք դիտելու համար սպիտակահեւ ամպերը՝ որոնք երկնքին վրայ կը սահին պերճափառ գեղեցկութեամբ ։

Կեանքը կ'անցնի եւ մենք օր մըն ալ հասած կ'ըլլանք անդունդին եզերքը ։ Մինչեւ այն ատեն քանի քանի յոյսեր պիտի բոցավառեն մեր սիրտը ։

Սպասենք որ ձմեռը իր ադամանդեայ կղպանքները վերցնէ լռած աղբիւրներէն եւ լեռներէն իջնող հեղեղը ուռեցնէ գետերուն կուրծքը ։

Այն ատեն, նոր գարնան մը սեմին վրայ թերեւս նորաստեղծ աշխարհի մը դռները բացուին մեր առջեւ, եւ մենք հետզհետէ աւելի մօտենանք այն մեհեանին՝ որուն ջերմեռանդ ուխտաւորները եղանք մեր ծնած օրէն սկսեալ ։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ գիշերը, լռութեան եւ մենակութեան մէջ, հազար ու մի բաներ անցան նրա մտքով, բայց ոչ մի եզրակացութեան չկարողացաւ յանգել․ երբեմն հաստատապէս համոզւում էր որ ինքը խելագարուած է, բայց երբ գալիս էր այդ համոզման, ակամայ մի թեթեւ ժպիտ էր ուրուագծւում դէմքի վրայ եւ ինքն իրեն մրթմրթում էր․ «Շատ աղէկ, խենթեցեր եմ․ ջանըմ, խենթ մարդը ինքը կը գիտնա՞յ թէ խենթեցեր է»։

Կէս գիշերից յետոյ մի կամ երկու անգամ տանը մէջ ձայն լսեց, առաջացաւ սենեակի դուռը, ունկնդրեց եւ հանդիպելով լռութեան թանձր պատերին՝ վերադարձաւ իր անկիւնը, նստեց եւ անվերջ ծխելով մտածեց։ Առաւօտեան դէմ յանկարծ որոշեց գնալ դուլումճի Տիգրանի մօտ եւ խօսիլ նրա հետ եւ պարզել ամէն բան։ Երբ այս որոշումը տուեց, թեթեւացաւ նրա մարմինը որ կարծես ծանրացել էր, ինչպէս դիակ ։

Առաւօտեան կիրակի էր, Տիգրանը տունը կը լինէր, կարող էր գնալ եւ տունը․ կինն էլ կը լինէր տանը, կարող էր խօսիլ մինչեւ անգամ կնոջ ներկայութեան եւ ամէն թիւրիմացութիւն վերացնել ։

Երկար սպասեց Մեմիկի ներս մտնելուն, բայց Մեմիկը չերեւաց․ որոշեց գնալ, էլ սպասելու կարիք չկար։ Մեմիկը երեւի եկեղեցի է գնացել, մտածեց նա եւ ապարանջանը դնելով գրպանը, իջաւ սենեակից։ Տանը բացարձակ լռութիւն էր․ մտաւ խոհանոցը ոչ ոք կար։ Երբ դրսի դուռը պիտի բաց անէր, կանգ առաւ դրանը ետեւ․ գնա՞ր թէ չգնար․ գնար ի՞նչ ասէր․ ինչի՞ց սկսէր, ի՞նչ կար որ ինչից սկսէր․ ապա որոշեց սկսել ապարանջանից եւ վճռականօրէն նրա քայլերն ընկան դուրս ։

Փողոցում ոչ ոքի չէր նայում, խուսափելու համար ճղայնացնող նայուածքներից ։ Նրան տեսնողները մինչեւ Մէմէդ փաշայի պարտէզը՝ այնքան էլ ուշադրութիւն չդարձրին, կարծեցին թէ եկեղեցի է գնում․ բայց երբ Մէմէդ փաշայի պարտէզից ծռուեց դէպի Բոշայենց փողոցը, այլեւս ոչ մի անուշադիր նայուածք չը մնաց, մի քանի հոգի մինչեւ անգամ ետ դարձան տեսնելու համար թէ Խամբուրենց Հաջի աղան ինչո՞ւ ծռուեց Բոշայենց փողոցը։ Հաջի աղան գնաց եւ կանգ առաւ ոսկերիչ Տիգրանի դրանը, եւ առանց վարանելու, թակեց դուռը եւ սպասեց։ Եթէ մէկը նրան մօտիկից դիտէր՝ կը տեսնէր նրա ճակատի բարակ քրտինքը եւ տերեւի նման ողջ մարմնով դողալը ։ Նրա գլուխը կախ էր, նայում էր գետնին, առանց նայուածքը վեր բարձրացնելու ։

Եթէ նա մի անգամ նայուածքը բարձրացնէր, կը տեսնէր հեռուն կանգնած 25 — 30 հոգի, որոնք անհամբեր սպասում էին թէ ինչ պիտի պատահէր․ կը տեսնէր Էլմաս խաթունը եւ միւս հարսերը, որոնք դիմացի լուսամուտից, գրեթէ իրար վրայ յենուելով դիտում էին իրեն։ Նրանք սպասում էին որ Փայլունը դուռը բանայ, հրաւիրի Հաջի աղային ներս եւ փաթթաթուի վզովը եւ իրենք էլ երկրորդ անգամ ականատես լինեն ։

Յանկարծ Փայլունը երեւաց պատշգամը եւ ձայնեց ․

— Ի՞նչ կ'ուզես ։

— Պարոն Տիգրանը կ'ուզեմ ։

— Տիգրանը տունը չէ ։

— Ե՞րբ կուգայ, հարցրեց Հաջի աղան, բայց այլեւս գրեթէ բան չէր տեսնում, որովհետեւ նայուածքը վեր բարձրացնելով, տեսել էր դիմացի կանանց եւ փողոցում կանգնողներին ։

— Չեմ գիտեր, պատասխանեց Փայլունը եւ դողահար ներս քաշուեց պատշգամից։

Հաջի աղայի քայլերը մեքենայօրէն ետ դարձան։ Գլուխը կախ՝ նա շարունակեց ճանապարհը հազիւ ջոկելով փողոցի քարը տունից։ Նա լսում էր բացականչութիւններ, որոնք ծակում էին նրա ականջը ։

— Տեսաւ որ մարդ կայ, պարոն Տիգրանը կ'ուզեմ ... ծամածռելով կանչում էր մէկը ։

— Հաջաղա, Փայլունը քեզ կը կանչէ..

— Հաջաղային քէֆը եկե՛ր է...

Հաջի աղան հասաւ տուն, սառը քրտինքի մէջ ողողուած․ մտաւ ներս, դուռը փակեց եւ հէնց դրան ետեւ նստեց եւ ինքնիրեն ասաց․ «մահուան թասն է»։

Մեմիկ խաթունը չէր երեւում։ Մի կերպ հաւաքեց իր ուժերը, բարձրացաւ սենեակը եւ մօտենալով լուսամուտին, դիտեց դուրսը գաղտագողի։ Ոչ ոք չկար փողոցում, իրեն հետեւողները ցրուած էին․ այս իրողութիւնը կազդուրեց նրան եւ թեթեւացաւ ։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԵՏԵՒՈՐԴՆԵՐԸ

ԷՋՄԻԱԾԻ՞Ն ԴԱՐՁԱԾ ԵՆ

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին Գահիրէի թղթակիցը կը գրէ (8 Մարտ) — Երէկ Էջմիածին մեկնեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետեւորդներէն Վարդան եպիսկ. Սահակեան եւ փրոֆ. Ա. Առաքելեան :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՑՈՅՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

2700 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ուրբաթ օր անակնկալ ցոյց մը սարքած էին ալժերիացի բանուորները, Փարիզի փողոցներուն մէջ: Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կ'երեւայ թէ կ'ուզէին յառաջ խաղալ դէպի Ազգ. ժողով, աղդելու համար Ալժերիոյ մասին կատարուած վիճաբանութեանց վրայ: Շարժումը կազմակերպուած էր Ազատագրութեան Շարժումին կողմէ, եւ կը մասնակցէին քանի մը հազար Ալժերիացիներ, յանկարծ հեռանալով իրենց աշխատած գործարաններէն: Կազմակերպիչները հրամայած էին համախմբուիլ Փարիզի մզկիթին մէջ եւ ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետք թափօր կազմել ապստամբներու դրօշով եւ յառաջ խաղալ դէպի Քոնքորտի հրապարակը, մինչեւ Ազգ. ժողով: Ներքին գործերու պաշտօնատունը նախապէս տեղեկացած ըլլալով, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առած էր: Ոստիկանութեան կ'օգնէին շրջուն պահակները եւ ուրիշ տրամադրելի ուժեր: Ընդհարումներու միջոցին երկու ֆրանսացի կառավարներ դանակի հարուածներ ստացան, ոստիկան մը եւ քանի մը ցուցարարներ վիրաւորուեցան:

Ալժերիացիները մզկիթէն դուրս ելլելով խուժեցին դէպի քաղաքապետարանի հրապարակը: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ փողոցներու մէջ քշել ցուցարարները եւ ցրուել: Ձերբակալուեցան 2700 ցուցարարներ, հարցաքննուելու համար:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ խուզարկութեանց ընթացքին բռնուած են 200 զէնքեր, — ինչպէս եւ դանակներ, ածելիներ, ապխտի եւ քարի կտորներ, յեղափոխական թռուցիկներ եւ ազգայնական վարիչներէն Մեսալի Հաճի լուսանկարները: Այս վերջինը Ֆրանսա կը գտնուի հսկողութեան տակ եւ ներկայացուցիչը կը համարուի Փարիզի 90.000 Ալժերիացիներուն:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ցուցարարները ճամբուն վրայ ջարդուփշուր ըրած են խանութներու եւ կառքերու ապակիները: Ցոյցը սկսած էր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Ոստիկանութիւնը իր ուժերը կեդրոնացուցած էր մզկիթին մօտ. «Դէպի Քոնքորտ, դէպի Ազգ. ժողով», արաբերէն: Սպիտակագոյն աղջիկ մը ազգայնականներուն դրօշը պարզեց (կանանչ, կարմիր եւ ճերմակ) եւ հազարաւորներ անմիջապէս ճամբայ ելան մզկիթին շրջակայ փողոցներէն: Թափօրին առջեւէն կ'երթար սպիտակազգեստ աղջիկը որ յետոյ ձերբակալուեցաւ: Ոստիկանութիւնը վեց հազար կը հաշուէ ցուցարարներուն թիւը, ուրիշներ՝ տասը հազար:

Այդ միջոցին վիճաբանութիւնները կը շարունակուէին Ազգ. ժողովին մէջ, որուն պաշտպանութիւնը կրկնապատկուած էր: Ալժերիոյ նախորդ կուսակալը, Սուսթէլ, յուզումնալից ճառ մը խօսեցաւ, պաշտպանելով կառավարութեան պահանջած լիազօրութիւնը: Բացատրեց թէ Ֆրանսա չի կրնար պահել իր անկախութիւնը եւ ազատութիւնները, եթէ կորսնցնէ Ալժերիան: «Եթէ չկարենանք պահել Ալժերիան եւ Կեդր. Ափրիկէի ճամբան, պիտի կորսնցնենք ամբողջ Ափրիկէն»: Այս առթիւ ուղղակի ամբաստանեց Եգիպտոսը, պնդելով թէ անոր վարչապետը՝ գնդ. Կամալ Նասր «մեծ եղբայրն է» որ կ'արծարծէ եւ նիւթապէս կը քաջալերէ հակաֆրանսական համատարած պայքարը ամբողջ Հիւս. Ափրիկէի մէջ: Ժողովը կը ծափահարէր Սուսթէլի ճառը, բացի համայնավարներէն: Իր յայտարարութեան համաձայն, յարձակումները կը ծրագրէ երեք հոգինոց կոմիտէ մը, Գահիրէի մէջ, ղեկավարութեամբ ալժերիացին Պէն Պելլայի եւ երկու եգիպտացի սպաներու: Ամերիկեան, անգլիական եւ ուրիշ տեսակ զէնքեր կը հասնին Լիբիոյ եւ Հարաւային Թունուզի լեռնամերձ անապատներուն ճամբով, կամ սպանիական Մարոքի միջոցաւ: Ապստամբներուն հրահանգուած է սպաննել նաեւ Ալժերիացի վարիչ որ կը համարձակի բանակցիլ Ֆրանսայի հետ:

Սուսթէլ իր ճառին մէջ ցաւով դիտել տուաւ թէ Ֆրանսայի ամէնէն խոցելի կողմը ներքին ճակատն է: Ի վերջոյ յայտարարեց.

— Ֆրանսայի ժողովուրդը պէտք է գիտնայ, — այո կամ ոչ — թէ այն երիտասարդները զոր Հիւս. Ափրիկէ կը ղրկենք պաշտպանելու համար ֆրանսական կեանքերը եւ ստացուածքը, կռնակէն պիտի զարնուի՞ն մայր հայրենիքին մէջ:

Ակնարկը ուղղուած էր համայնավարներուն որոնք միշտ կը պահանջեն կրակը դադրեցնել եւ բանակցութիւններ կատարել:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ բոլոր երեսփոխանները նամակներ ստացած են «Ալժերիոյ ազգային Շարժում» կոչուած կազմակերպութենէն, հետեւեալ բովանդակութեամբ. — «Ալժերիոյ ժողովուրդը պիտի չխաբուի եւ թոյլ պիտի չտայ որ իր ձեռքերն ու ոտքերը կապեն գաղթատիրութեամբ: Ալժերիոյ ժողովուրդը նկատի պիտի չառնէ բարենորոգումներ որոնք կը ձգտին ...նքը չեղեցնել անկախութեան նպատակէն եւ կռիւը պիտի շարունակէ մի... չեւ որ բոլորովին ազատի հարստահարութեան եւ ամօթալի շահագործման շղթաներէն»: Իսկ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար կ'առաջարկէ. — 1. Պաշտօնապէս ճանչնալ Ալժերիոյ անկախութիւնը. — 2. Ազատել բոլոր բանտարկեալները. — 3. Վերահաստատել բոլոր ժողովրդավար ազատութիւնները:

× Ազգ. ժողովին վիճաբանութիւնները երէկ ալ շարունակուեցան: Այս առթիւ բուռն միջադէպեր պատահեցան եւ վարչապետը ստիպուեցաւ խօսք առնել, պաշտպանելու համար իր քաղաքականութիւնը: Վստահութեան բանաձեւը պիտի քուէարկուի երկուշաբթի:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ. ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱՒ

Նիկոսիոյ անգլ. զօրքը Մարտ 9ին յանկարծ պաշարելով Կիպրոսի յունական առաջնորդարանը, ձերբակալեց Մակարիոս արք.ը եւ աքսորեց բրիտանական գաղթավայր մը (Սեշել կղզիներ): Աքսորականին կ'ընկերանային ուրիշ երեք եկեղեցականներ: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը ուղղակի կ'ամբաստանէ մետրապոլիտը, ըսելով թէ անձնապէս մեղսակից է ահաբեկչական գործունէութեան:

Աքսորի լուրը հազիւ Աթէնք հասած, բուռն ցոյցեր սարքուեցան ուսանողներու կողմէ: Ոստիկանութիւնը պաշտպանութեան տակ առաւ անգլ. դեսպանատունը եւ դիրք բռնեց ռազմագիտական կէտերուն վրայ: Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ գումարեց, աքսորին հետեւանքները քննելու համար:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Տիկին Շնորհիկ Շահլամեան կը ծանուցանէ թէ այսօր կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր աղջկան ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծըն. եալ Շահլամեան) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Շահլամեան ընտանիքի բոլոր ննջեցելոց հոգւոյն Պօմոնի եկեղեցին: Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

Յետ երկարատեւ հիւանդութեան իր մահկանացուն կնքեց՝

ՋԱՒԷՆ ՔԵՉԷՃԵԱՆ

Յուղարկաւորութիւնը երեքշաբթի առաւօտ ժամը 8.30էն Քոշէնի հիւանդանոցը, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը:

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունիլ:

Ց. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մէրճանեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Պ. Անդրէաս Մէրճանեանի մահուան առթիւ:

Նոյն առթիւ հինգ հարիւր ֆր. ալ կը նուիրեն Աղքատախնամին (այս վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

●

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջիկայ շաբաթ Մարտ 17ին:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ց. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն է Պէն. 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն:

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը:

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ համբաւաւոր նուագախումբով Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին:

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 0.40:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ. — Ց. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Թովմասեանի եւ պարագաներուն, իրենց մօրաքրոջը՝ Այրի Տիկին Նազենի Պրիկ-խանի մահուան առթիւ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

entrepreneurs pour montage de tricots.
ETS. TERZIAN
3, Rue Poissonnière, Pairs 2e.

●

Սպասուհի մը (ֆամ տը մէնաժ) եւ օգնական մը հիւանդապահուհիին:

Բնակարան եւ ուտելիք ապահովուած:

Դիմել՝ Աղքատախնամի գրասենեակը ամէն կէսօրէ վերջ:

32, Rue de Trévise Paris 9e.
Métro : Cadet.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Cherchons représentant placement fournitures pour confectionneurs, tricoteurs et tailleurs. Chiffre d'affaire assuré.

Կը փնտռենք ներկայացուցիչ մը որ հիւսուածեղէնի, դերձակի եւ քոնֆեքսիոնի նիւթեր տեղաւորէ:

Բանուկ գործ:

Դիմել տառերը՝

COMPTOIR de FOURNITURES
113, Rue d'Aboukir. Central 12-43.

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմայի դիմաց: Երկու օթօպիւսի կայան:

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ:

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ.

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է Միայն ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:

3 RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ — ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

LES CATAL NS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ. Զաւէն Նահապետեան (տպարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ. Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ. Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ. Ա. Պիպերեան (ատամնաբոյժ) 8 Tr. du Tonkin Pont de Vivaux.

Պ. Ա. Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆալոր):

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու աճումին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ:

ՊՈՍՖՈՐԻ սրդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները:

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ:

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600

Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՐՏ • MARDI 13 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7627 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3338

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴՐՕՆ ԻԲՐԵՒ ՌԱԶՄԻԿ

•

Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը կորսնցուց իր մարտական սերունդին ամէնէն հուժկու դէմքերէն մէկը :

Երեք տասնեակ տարիներու մէջ խտացած անուններէն մէկն էր Դրօ, առանց որեւէ ածականի, կ'ամփոփէ փառաւոր անցեալ մը : Ինչպէս երբ կ'ըսենք Սեբոր, Գէորգ Չաւուշ, Անդրանիկ, Մուրատ, Սեպուհ, Արամ, Իշխան, Ռուբէն կամ Նիկոլ :

Այսպէ՛ս է մեր պատմութիւնը :

Անհամար մեծ ու փոքր դէմքեր, բաղմավաստակ «անձինք նուիրեալք», մեր ազատագրական պայքարին զանազան գլուխները կը բանան կրճատ այլ խօսուն անուններով : Կը կազմեն խորհրդանշաններ՝ քաջութեան, հայրենասիրութեան, անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան :

Այս հոյակապ դէմքերը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կրակը նետուած են շատ կանուխէն : Եւ ինքնաբերաբար :

Անոնք իրենց առաջին դասերը կ'առնէին ոչ թէ դպրոցէն, այլ կեանքէն : Հայաստանի լեռներէն, դաշտերէն ու գետերէն, կամ եռուն քաղաքներու ժխորէն :

Եւ մէկուն օրինակը, կամ անոր հետ կապուած դէպք մը կը դառնար ազգանշան, կենդանի պատգամ՝ միւսին համար :

Դրօն է որ կը պատմէ, Կովկասի մէջ կազմակերպուած դիմադրական պայքարին առթիւ .

— « Պատանիներ էինք : Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներից մէկն էր այդ օրերում Անդրանիկի հերոսական կռիւը : Երբ Անդրանիկը մի քանի հարիւր կտրիճներով կուրծք էր տալիս տաճկական բանակներին եւ քրտական աշիրէթներին, յանուն հայ ժողովրդի պատուին ու ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կըտանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք յանուն հայ ժողովրդի իրաւունքներուն » :

Այս ազդանշանը կը տարածուի բերնէ բերան, կազմակերպելու համար ինքնապաշտպանութեան պայքարը՝ Կովկասի մէջ, Երեւանէն մինչեւ Բագու :

Ի բնէ կորիճ եւ սրատես, Դրօ անմիջապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ իր յանդգնութեամբ :

Շատ չանցած, 1905 Մայիս 11ին, ամբողջ Կովկասը կը սարսի, երբ քանամեայ պատանին հրաշագործ ռումբը կ'արձակէ, փոշիացնելով Բագուի հրէշը, Նահանգապետ Նակաշիձէն, բուն կազմակերպիչը հայ - թրքական ընդհարումներու :

Ասպարէզը բացուած էր արդէն, լեռ ու ձոր կտրելու համար ազատագրութեան ճամբուն վրայ, մինչեւ կամաւորական շարժումը, Վանի գրաւումը եւ Բաշ Ապարանի հերոսամարտը :

Զինուորական Ակադեմիա մտած չէր Դրօն, բայց երբ խօսէր ռազմական հարցերու մասին, ունկնդիրը կը զարմանար իր բնածին ուշիմութեան եւ եփուն տեսակէտներուն վրայ : «Աչք» ունէր նոյնպէս, երբ ռազմականին հետ քաղաքական խնդիր մըն ալ կը յուզուէր :

Մշտնջենական շարժում էր, եւ խանդավառութեան, աշխուժացման կայծեր կը ցանէր իր ճամբուն վրայ : Ոչ միայն երիտասարդութեան շրջանին, այլեւ սա վերջին տարիներուն, երբ տարիքի բեռը եւ ծանրակշիռ հոգեր կը ճնշէին իր վրայ :

Ռազմիկի ոգին այնքան արմատացած էր իր մէջ որ, երբ անողոք հիւանդութիւն մը պարբերաբար տագնապներ կը պատճառէր, կը տոկար նոյն սխրալից ժպիտով :

Տարի մը Փարիզ կը գտնուէր (1933) եւ պատահեցաւ որ բանախօսելու հրաւիրուի, տօնական առիթով մը :

Ո՛րքան զգուշութիւն կը ծորէր իր նախադասէն .

— Ի՜նչ օրերու հասեր ենք որ զինուորն ալ ճառ խօսելու կը ստիպուի ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԻՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

•

Ազգ. ժողովը երէկ ստիպողաբար քննեց այն օրինագիծը որ բացառիկ իրաւասութիւններ կը տրամադրէ կառավարութեան, Ալժերիան խաղաղեցնելու համար : Վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջած էր չորս հիմնական կէտերու համար : Մեծամասնութիւնը ապահովուած էր, նկատի առնելով կացութեան անակնկալ ծանրացումը :

Իրաւասութիւնները գործադրելի են անմիջապէս : Առաջին առթիւ 30.000 նոր զինուոր պիտի ղրկուի : Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, միեւնոյն ատեն պիտի ձեռնարկէ ներքին բարենորոգումներու :

Մինչ այս մինչ այն, խռովութիւնները եւ զինուորական գործողութիւնները հետզհետէ կը ծաւալին Ալժերիոյ մէջ : Մարտ 11ին պաշտօնական զեկոյցը կը հաղորդէր թէ հարիւր ըմբոստներ սպաննուած են վերջին 48 ժամերու ընթացքին : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ուրբաթ օր 5000 ընդդ., 24 հրացան, ինչպէս եւ բժշկական նիւթեր գտնուեցան լեռնային թաքստոցներու մէջ : Շաբաթ օր կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Սուք Ահրասի մէջ (արեւելեան Ալժերիա) եւ 30 ըմբոստներ սպաննուեցան :

Թունուզի մէջ ալ ծանր դէպքեր պատահեցան : [illegible] մերիկեան տեղեկատու գրասենեակին եւ հիւպատոսարանին վրայ յարձակելով աւերի տուին : Թունուզի վարչապետը, որ Փարիզ կը գտնուէր, իր երկիրը վերադարձաւ, քննութիւն կատարելու համար : Ֆրանսացի մը սպաննուեցաւ ցոյցերու միջոցին : Ֆրանսական կառավարութիւնը ցաւակցութիւն յայտնեց այս դէպքին առթիւ, մարզպանին միջոցաւ :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Թունուզի պատուիրակութիւնն ալ անկախութիւն կը պահանջէ, բաւական չհամարելով տեղական ինքնավարութիւնը : Վարչապետը՝ Պեն Ամմար կոչ մը ուղղեց Թունուզցիներուն որպէսզի պահեն իրենց պաղարիւնը : Ներքին նախարարը, Թունուզ վերադառնալով ցաւ յայտնեց որ «Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ժամանակին միջոցներ ձեռք չէր առած, բարեկամ ազգի մը հիւպատոսարանը պաշտպանելու համար : Ֆրանսական կառավարութիւնը խոստացաւ հատուցում վճարել հիւպատոսարանի վնասներուն համար : Ամերիկեան ընդհ. հիւպատոսը կ'ըսէ թէ հաստատութեան կէսը քարուքանդ եղած է, մէջն ըլլալով տեղեկատու գրասենեակը : Ֆրանսական մարզպանը Ալժերիոյ ապստամբներուն ճնշումին կը վերագրէ ահաբեկչութեան ծաւալումը :

× Փարիզի ցոյցերուն հետեւանքով ձերբակալուած 2700 Ալժերիացիներէն 44ը միայն վար դրուեցան : Միւսները արձակուեցան յետ քննութեան : Ոստիկանութիւնը աչալուրջ կը հսկէ, որպէսզի նոր դէպքեր չպատահին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ նոր ծրագիր մը մշակուած է կոլխոզներու մասին, սահմանափակելու համար անհատ հողագործներուն իրաւունքները : Կառավարութիւնը դիտած է որ շատ մը գիւղացիներ աւելի լայն ժամանակ կը տրամադրեն եւ աւելի դրամ կը վաստկին իրենց անհատական հողաբաժինէն, քան մասնակցելով կոլխոզի ձեռնարկներուն :

ԱՆԳԼ. ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ 1822 քիլոմեթր կտրեց մէկ ժամուան մէջ, տասը հազար մեթր բարձրութեան վրայ, կոտրելով համաշխարհային մրցանիշը :

ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Երէկ Պոսթընի մեր թղթակցէն ստացանք հետեւեալ տեղեկութիւնները, ինչպէս եւ «Հայրենիք»ի շաբաթ օրուան թիւը որ կը ծանուցանէ Դրոյի մահուան պարագաները, ամբողջովին սեւ շրջանակի մէջ եւ տժգոյն լուսանկարով մը.—

Անգութ հիւանդութիւն մը ժամանակէ մը ի վեր կը կրծէր ու կը մաշեցնէր մեր սիրելի ընկերոջ կեանքը : Մասնագէտ բժիշկներ, որոնց խնամքին յանձնուած էր ան իր հիւանդութեան առաջին օրէն իսկ, ի գործ դրին ամէն միջոց՝ փրկելու իր կեանքը, գէթ չափով մը երկարելու զայն, կամ ցաւերը մեղմացնելու : Ատեն մը ունեցանք այն քաղցր յոյսը, թէ ամէն վտանգ այլեւս անցած, փրկուած է թանկագին կեանքը : Դժբախտաբար, չարդարացան մեր յոյսերը : Երկար ամիսներ անգութ հիւանդութեան դէմ արիաբար պայքարելէ ետք, այլեւս բոլորովին քամուած եւ ուժաթափ, Դրօն ինկաւ դիտապաստ :

Մարմինը պիտի փոխադրուի «Հայրենիք»ի սրահը ուր պիտի մնայ շաբաթ եւ կիրակի, որպէսզի ժողովուրդը կարենայ իր վերջին յարգանքը յայտնել : Երկուշաբթի (երէկ) մարմինը պիտի փոխադրեն Նիւ Եորք, ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը, հաւանաբար չորեքշաբթի, 17 Մարտ :

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԱՏԺՈՒԵՑԱՒ ԲԱԳՈՒԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԸ

•

ԽՄԲ.— 1905ի Թուրք - հայկական ընդհարումներուն ատեն, երբ ցարական իշխանութիւնը ահուսարսափ կը տարածէր Կովկասի մէջ, Թաթարները դրդելով Հայերուն դէմ, կատարեալ ջարդ մը սարքուեցաւ Բագուի մէջ :

« Նահանգապետ Նակաշիձէ չէր իսկ թաքցներ իր մեղսակցութիւնը, շնականօրէն կը վարէր թուրք հրոսակներու արշաւները հայ անզէն ժողովրդին դէմ, ին[illegible]քը ձիու վրայ, կոզակներուն հետ կ'երթեւեկէր փողոցներու մէջ, իր աչքին առջեւ կը կատարուէին սարսափներ եւ երբ իրեն կը դիմէին զոհերը, աղերսանքով, լացուկոծով, կը պատասխանէր, թէ սանձը է կոտորածի դէմ, թէ չունի բաւական զօրք ...

Նահանգապետը մերժեց նաեւ Հայերու խնդիրքը՝ զէնք տալ իրենց ինքնապաշտպանութեան համար :

Սարսափը աննկարագրելի էր քաղաքին մէջ : Երբ ջարդարար խուժանը տեսաւ որ հայ բնակիչները փակուեր են տուներու մէջ եւ այլեւս փողոց չէին ելլեր, սկսաւ այրել տուները : Առատ նաւթով սրսկուեցան ու վառեցան բազմաթիւ բնակարաններ իրենց տէրերով միասին » :

Այս կացութեան առջեւ, Դաշնակցութիւնը հարկադրուեցաւ դիմադրութեան եւ ինքնապաշտպանութեան պայքար մը կազմակերպել, ղեկավարութեամբ Նիկոլ Դումանի : «Հակահարուածը եղաւ շշմեցուցիչ՝ ե՛ւ Թուրքերու ե՛ւ ռուսական իշխանութեան համար » :

« Նահանգապետ Նակաշիձէն մահուան էր դատապարտուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ : Ոչ միայն հայ յեղափոխականը, այլ եւ ամբողջ ռուսական հանրային կարծիքը անարգութեան սիւնին էր գամած արիւնարբու դահճապետը :

... Մայիս 11ի ցերեկուան ժամը 3ին ատեն, երբ գեներալ նահանգապետը կառքով կը սլանար քաղաքի կեդրոնական պողոտայով, ռումբ մը նետուեցաւ անոր վրայ եւ ահաւոր դղրդիւնի մէջ Նակաշիձէի ջախջախուած ու այլանդակուած դիակը փռուեցաւ գետին ...

Հակառակ իր բոլոր զգուշութիւններուն, ոճրագործը չկրցաւ խուսափիլ Հայոց Նեմեզիտայի արդար վրէժխնդրութենէն ...

Դժուար է նկարագրել այն պանիքական սարսափը որ յառաջացաւ Բագուի մէջ : Պայթումի տեսարանն արդէն սոսկում կ'ազդէր : Նակաշիձէի արիւնաթաթախ դիւանն ընկած էր [illegible] կառքը երկու կտոր եղած էր, թուրք կառապանն ալ ծանրապէս վիրաւորուած էր ու շուտով մեռաւ : Մահացան նաեւ ռումբի հարուածէն Նակաշիձէի ծառան եւ մի թուրք մրգավաճառ որ բազմած էր այն անկիւնին մէջ ուրկէ Դաշնակցութեան խորհրդաւոր ձեռքը նետեր էր դժոխային գործիքը :

Սարսափը այնքան մեծ էր բազմամարդ փողոցին մէջ, որ ամբողջ տասը քայլ ոչ ոք կը համարձակէր մօտենալ սպաննուած իշխանաւորին :

Ահաբեկիչը — մեր անվեհեր Դրօն — վայրկենաբար անհետացաւ եւ ոստիկանութեան բոլոր ճիգերը՝ գտնելու թանկագին որսը՝ ապարդիւն անցան : (Մ. Վարանդեան, Պատմութիւն Հ. Յ. Դաշնակցութեան) :

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

•

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑԵՐ ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԷՄ

Մակարիոս արք.ի եւ ուրիշ երեք յոյն կղերականներու աքսորը փոթորիկ մը պայթեցուց Կիպրոսի եւ ամբողջ Յունաստանի մէջ : Վարչապետը որոշեց ետ կանչել Լոնտոնի դեսպանը եւ բողոքագիր մը ուղղել Ապահովութեան Խորհուրդին : Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը գումարելով, պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց ուր «անթոյլատրելի եւ մեր դարաշրջանի քաղաքակրթութեան անհամապատասխան» կը հռչակէ կատարուած գործողութիւնը : «Այս աքսորը ուրիշ իմաստ չունի եթէ ոչ խեղդել պատմական ժողովուրդի մը ձայնը որ իր ժողովրդավար ապատութիւնները եւ ազգային անկախութիւնը կը պահանջէ » : Զեկոյցը յետոյ յիշեցնելով թէ Կիպրոսի Եկեղեցին քրիստոնէութեան ամէնէն հին հաստատութիւններէն մէկն է, կը բողոքէ « բրիտանական իշխանութեանց գործելի սրբապղծութեան դէմ» :

× Կիրակի օր աւելի քան տասը հազար քաղաքացիներ, մեծ մասով 16-20 տարեկան երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ անընդհատ յարձակեցան բրիտանական հաստատութեանց վրայ, ծակեցին անգլիական ընկերութեան մը պատկանող ինքնաշարժներու անուադօղերը եւ ուրիշ աւերներ գործեցին : Խումբ մըն ալ « Բրիտանիա» պանդոկին վրայ յարձակելով պահանջեց վար առնել այն ոսկեզօծ տառերը որոնք 80 տարիէ ի վեր կը զարդարեն շէնքին ճակատը : Շատ աւելի ծանր դէպքեր պատահեցան Համալսարանին մօտ ուր բրիտանական դրօշը կրակի տրուեցաւ : Ցուցարարները անգլ. ապահովագրական ընկերութեան մը գրասենեակը մտնելով ջարդուփշուր ըրին կահկարասիները եւ ապակեփեղկերը : Նշանատախտակներու վրայ արձանագրուած էին հետեւեալ խօսքերը. — «Իտէն կը հաւատայ Հիթլէրի, Անգլիացիները կը նմանին Նացիներուն» : Միայն այդ օրը 80 հոգի վիրաւորուած էին :

Ամենախիստ պաշտպանութեան տակ առնուած են Աթէնքի անգլիական, ամերիկեան եւ թրքական դեսպանատուները : Արգիլուեցան մարզական մրցումները եւ ձիարշաւները, իբրեւ զգուշական միջոց : Արհեստակցական Միութիւնները կը պահանջեն, վտարել բրիտանական դես -

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

●

Ա.

Պատանի հասակից երբ մտայ մարտական խմբի մէջ, մեզ համար երեք մեծութիւններ գոյութիւն ունէին.— մէկը՝ Սեբոբ Աղբիւրը, որը կոչում էինք հայդուկապետ, Անդրանիկը, որի ձայնը գալիս էր Սասունից եւ Ն. Դումանը: Այս երեքը յեղափոխութեան եւ հերոսութեան մարմնացումներն էին այդ ժամանակներում երիտասարդութեան աչքին :

Ն. Դումանի մասին առաջին անգամ մեզի խօսեց Քղեցի Պօղոսը, որ նրա զինուորն էր եղել թէ Պողաղ Քէչանում եւ թէ Խանասորում: Նա Դումանին պատկերացրեց իբրեւ կամք ու վճռականութիւն: « Չկայ որեւէ ծանր վայրկեան,— ասաց նա, — որ Դումանի երկաթէ կամքը թուլանայ եւ ղեկավարի առողջ դատողութիւնը մթագնի»:

Խանասորի արշաւանքին բուն կազմակերպիչն ու ղեկավարը Դումանն էր, բայց դժուարութեամբ ընտրուեց յիսնապետ: Սալմաստի փոքր շրջանում հաւաքուած էին 250–300 հայդուկներ, որոնց անհրաժեշտ էր զինուորական կարգ ու սարք տալ: Դումանն էր, որ կարողացաւ գլուխ բերել այդ դժուարին գործը, իր խիստ բնաւորութեամբ եւ հեղինակաւոր անձով: Եւ որովհետեւ հրամանատարի ընտրութիւնները կատարւում էին զինուորների քուէներով, Դումանը իր խիստ վերաբերումին պատճառով, հազիւ յիսնապետի քուէ ստացաւ: Գլխաւորապէս հին հայդուկներն էին, որ, կանգնեցին Դումանի կողքին: Նա, սակայն, վճռական կերպով յայտարարեց, թէ ոչ մէկ նշանակութիւն չունի իրա համար հրամանատար կամ յիսնապետ լինելը: Ինք կը կատարէ իր սրբազան պարտականութիւնը իբրեւ զինուոր կատարեալ անձնուիրութեամբ :

Խանասորի դաշտում, Քիւրտերի կրած ջարդից յետոյ, երբ նահանջը տեղի պիտի ունենար, Դումանն էր որ դարձաւ իրական ղեկավարը եւ կրցաւ դէմ կանգնել վրայ հասնող Թուրք եւ քիւրտ ուժերի յարձակումներին, հնարաւորութիւն տալով, որ հայ ֆետայիները շատ քիչ կորուստով ազատուին եւ վերադառնան դէպի Պարսկաստան: Թիկունքային այդ կռիւներին Սեւ Քարեցի Սաքոյի ձիաւորները մինչեւ վերջ անբաժան մնացին Դումանից:

Հայդուկային կռիւների մէջ Դումանը երկու անգամ վիրաւորուել էր: Այդ կռիւներից յետոյ, պարսկական հալածանքների պատճառով, Դումանը նորից անցնում է Կովկաս եւ պաշտօնավարում Բաքուի մէջ, նաւթային սէնտիքայում :

1903ին, երբ Դաշնակցութիւնը կազմակերպում էր Սասունի եւ Վանի ապստամբութիւնները՝ Դումանը կուսակցութեան վերին մարմնին ներկայացնում է մի ծրագիր, որով բացատրում է, թէ ռուսական կառավարութեան թշնամական վերաբերումը, տաճկական սահմանների ուժեղ պաշտպանութիւնը եւ համիտական զունդերի կազմակերպութիւնը շատ են դժուարանում ու մեծ զոհեր խլում երկիր թափանցող զինուած հայ խմբերից: Ուստի՝ Դուման առաջարկում է պատրաստուած ղեկավար տարրեր միայն մտցնել երկիր անհատապէս եւ կանգ չառնել նիւթական որեւէ զոհողութեան առջեւ՝ զէնքեր գնելու, ժողովուրդը տեղին վրայ զինելու եւ կռուող ուժերը նոյնպէս տեղին վրայ կազմակերպելու համար: Այս ծրագրի հիմնական նպատակն այն էր, որ այլեւս սահմանը անցնող զինեալ խմբեր՝ ռուսական եւ քիւրտ – թրքական երկու հարուածների տակ չընկնեն եւ զուր տեղ մեծամեծ զոհեր չտան: Ինչպէս ինքն էր ասում՝ «որպէսզի հայութեան այս ալան տարրը խնայուի թշնամու անհաւասար ուժերի կրկնակ հարուածներից, մինչեւ երկիր հասնելը »:

Կարճ ժամանակ վերջ վրայ է հասնում Սասունի ապստամբութիւնը, որ կանխահաս կերպով պայթեց Թիւրքերի նախայարձակ լինելուն հետեւանքով: Կովկասում կազմակերպուած խմբերը —Խան, Ներսուզ, Դուման, Գայլ Վահան — մեկնեցին երկիր: Դաշնակցութեան վերին մարմինը, դէպքերու գահավէժ ընթացքին պատճառով, կատարուած իրողութիւններու առաջ էր գտնւում: Հրայրի եւ Անդրանիկի հերոսական կռիւները սկսած էին արդէն, եւ անկարելի էր չորս կողմից արձագանգ չտալ նրանց անմիջապէս: Դումանի ներկայացրած ծրագիրը, որ ժամանակի կարօտ էր, չիրագործուեց :

Դաշնակցութեան աննման այդ մարտիկը, Նիկոլ Դուման, հակառակ իր տեսակէտին, երբ վերին մարմինէն Երկիր անցնելու հրահանգ ստացաւ, առանց վայրկեան մը անգամ տատամսելու ձգեց նաւթային գործերի մէջ ունեցած իր բարձր դիրքն ու պաշտօնը, անցաւ Պարսկաստան, որտեղից ձիաւոր խմբով մտաւ Երկիր:

Ն. Դուման վերադարձաւ իր առաքելութենէն եւ դարձեալ պաշտօն ստանձնեց Կասպեան Նաւթային Ընկերութեան մէջ, իբրեւ որոշ մէկ ճիւղի ընդհանուր վարիչ:

1905ի Փետրուար 6ին, Աբրահամ Գիւլխանդանեան հեռախօսին առջեւ է կանչում Դումանը, որ գտնւում էր հանքերում, եւ յայտնում նրան, որ Թաթարները Հայերին սկսել են ջարդել Բաքու քաղաքում՝ կառավարութիւնը արդելիչ միջոցներ չի առնում: Դումանը սկիզբը կարծում է, թէ Աբրահամը կատակ է անում եւ ուզում է իրան մի կերպ քարշ տալ ժողովի, այնքան որ սպասելի էր լուրը: Աբրահամի լուրջ պնդումների վրայ, Դումանը իսկոյն լծում է ձիան կառքը, հետը վերցնում է մեր մարտիկներից մէկին եւ մեկնում Բաքու: Թրքական գիւղերի միջեւ երկաթուղին կտրուած էր:

Դումանը հասնում է Բաքու եւ Մելիքեանի նկարչատունը դարձնում իրա կեդրոն: Նա առաջին հերթին իր ձեռքին տակ ունէր միայն 7 հոգուց բաղկացած մեր ահաբեկչական խումբը: Երեկոյեան լուրեր են հասնում, թէ Հայերը բնակարանները հրդեհի են տալիս բնակիչներով, մօտ 300 զոհ կայ, վեց հազարի հասնող Բաքուի ռուսական զօրաբաժինը դիտողի դերումն է, իսկ ոստիկանութիւնը զէնքի եւ փամփուշտի աջակցութիւն է տալիս Թուրքերին :

Շատ ծանր էր կացութիւնը: 25 հրացան միայն ունէինք պահեստում, երկու տասնեակ ատրճանակներով, որոնք գտնւում էին թրքական թաղերում: Այդ զէնքերը գնուած էին, որ փոխադրուեն Թրքահայաստան, ինչպէս կատարւում էր պարբերաբար :

Բաքուի Կեդր. Կոմիտէն, Դումանի հետ խորհրդակցաբար նամակ է ուղղում Իշխան Նախաշիցէին, որ նահանգապետն էր, եւ յայտարարում նրան, որ եթէ անմիջապէս ջարդերը չդադարեն, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ընկնելու է իր վրայ եւ ինքը մահուան է դատապարտուելու:

Իշխանը հեգնանքով է կարդում նամակը եւ միւս օրը ձիաւոր գնդով անցնելով փողոցներից՝ ականատես է լինում բոլոր այդ ջարդերին: Հայերից շատեր ազատուելու համար իրենց զէնքերը նետում էին ռուսական գնդի կողմը, բայց նահանգապետը, առանց ուշ դարձնելու, ձիերը քշում հեռանում էր, նրանց թողնելով Թաթարների սրի բերանը :

Դումանը հենց առաջին օրուանից փրկութեան ուրիշ միջոց չի տեսնում. եթէ ոչ կռիւ տալ: Նա իր այդ եօթը հոգին զանազան տեղեր ղրկելով հակահարուածներ է տալիս: Առաջին գիշերն իսկ կարողանում է կազմակերպել վաթսուն կռուողներ եւ բոլորն ալ փողոցից փողոց, թաղից թաղ յարձակման մէջ է դնում :

Երկրորդ օրը, ամսի եօթը առաւօտեան, հազարի հասնող Թուրք ամբոխը Զէօպեբէքէնթից գալով առաջանում է դէպի Հայոց եկեղեցին, խուժելու համար հայկական թաղերից ներս: Իր եօթը վստահելիներով, որ միշտ յարձակումից յետոյ իբրեւ պահեստի ուժ իր տրամադրութեան տակ էր պահում, Դումանը վճռում է դուրս գալ եւ դիմաւորել այդ ամբոխը: Աբրահամ Գիւլխանդանեանը, որ իր գըլխաւոր գործակիցն էր, Պապաշայի հետ մէկտեղ փորձում է արգելք լինել, որպէսզի Դումանը անձամբ միայն եօթը հոգով դուրս չնետուի այդ կատաղած ամբոխի առաջ: Դումանը կտրուկ յայտարարում է.

— « Եթէ մեզ կը մեղադրեն կարճատեսութեամբ, ոչ ոք սակայն իրաւունք ունի թքնելու Դաշնակցութեան ղեկավարութեան վրայ, զոհաբերութեան ոգին պակաս տեսնելով նրա մէջ: Երբ վտանգը ըսպառում է հայ ժողովուրդին, մենք մահը գիտենք արհամարհել»:

ԴՐՕ

ԽՄԲ.— Մայիս ամսուան մէջ Նախաշիցէն տեռորի ենթարկուեցաւ Դաշնակցութեան կողմէ: Ահաբեկիչն էր Դրօ:

ՈՂՋՈ՜ՅՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

●

ԽՄԲ.— Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը անցեալ շաբթու այցելեց Պէյրութի Ս. Նշան մայր եկեղեցին: Այս առթիւ Թաղ. խորհուրդը ճաշ մը սարքած էր ի պատիւ Հայրապետին: Վարժարանին տեսուչը, «Յառաջ»ի աշխատակից Եղ. Տարօնեան հետեւեալ ուղերձը կարդաց կոչունքի ընթացքին.—

... Այսօր այն բազմահազար հաւատացեալները, որոնք շաբաթ մը առաջ խռնուած Անթիլիասի մայրավանքին ներսն ու շուրջը, Այրարատեան դաշտի ցորեններուն պէս խիտ ու ծանրագլուխ, ձեր առաքելական խրատները ընդունեցին որպէս երկնառաք անձրեւ, անգամ մըն ալ հրճուանքի արցունքները զգացին իրենց աչքերուն մէջ, որոնք այնքան ատենէ ի վեր լարուած հայեացքով կը սպասէին այս երանութեան պահուն :

Այսօր, Վեհափառ Տէր, մենք կրնայինք, Ներսէս Շնորհալիի բարեհաճ արտօնութեամբը, Նորաստեղծեալի վերջին տունը քանի մը վերհպումներու ենթարկել, ու մեր եկեղեցիի սեմին վրայ ձեր երեւումը աւետել այսպէս.—

Լուսաւորչի որդի՛ք, զարթի՛ք,
Հարսին լուսոյ տո՛ւք աւետիք
Եթէ փեսայն քո նոր ընտրեալ
Յաղթեաց սիրով եւ իրաւամբ,
Գայ ծառայել քեզ հաւատով
Եւ ընդ առաջ դու անվրդով ·
Երգեա, երգ նոր քում ընտրելոյն
Յոր յուսան աչք ամենեցուն :

Ու բոլորովին ապահով եմ որ երկնային փեսան, որուն ձօնուած է այս սրբազան հարսներգը, իր աստեղակուռ առագաստէն սրտագին ուրախութեամբ պիտի ունկնդրէր երգի այս փոփոխակին, ի պատիւ իր բոլորանուէր աշակերտներէն մէկուն, որ ահա նոր խաչով մը բեռնաւորուած կը մտնէ իր եկեղեցիէն ներս: Ոչ ոք թող գայթակղի կատարուած այս բաղդատութեան համար Քրիստոսի եւ իր աշակերտին միջեւ, որովհետեւ եթէ Քրիստոս, իր փրկարար գործը կատարելու համար, յանձն առաւ մարդու նմանիլ, ատիկա ապացուցանելու համար էր որ մարդն ալ կրնայ Աստուծոյ նմանիլ, երբ իր սիրտը ուղիղ է եւ իր գործքը՝ արդար :

Արդարեւ, Վեհափառ Տէր, Ձեր նոր պաշտօնը փառքէ աւելի խաչ մըն է: Կը կոչուիք հովուելու ժողովուրդ մը, որ բնութենէն օժտուած է թանկագին բարեմասնութիւններով ու նուրբ իմացականութեամբ, բայց որ իր մարմնին ու հոգիին վրայ տակաւին կը կրէ անողոք ճակատագրին հարուածներուն հետեւանքները, եւ որ անհամար կարիքներ ունի նիւթական ու բարոյական մարզերուն մէջ: Ժողովուրդին մէկ ստուար մասը կը տուայտի այնպիսի պայմաններու մէջ, որոնք բոլորովին զուրկ են մարդավայել կեանքի ամէնէն տարրական յարմարութիւններէն: Ունինք գաղթական շէնքեր, ուր մեր մանկիկները շուքին մէջ աճող ծաղիկներուն պէս, հեռուէն է որ կը դիտեն Աստուծոյ լոյսն ու արեւը: Ճիշդ է, կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ, ունինք

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

●

Կը թքնեն առաքինութեան ու մայրութեան երեսին ու կ՚արտաւորեն մարդկութեան անունը »:

Տարագրութեան ճամբուն երկայնքին, անսուաղ, ծարաւի, յոգնաբեկ, անընդհատ արհաւիրքի սարսափներուն ենթակայ եւ ամէն վայրկեան մահուան հետ դէմ առ դէմ, պատանի աքսորականը պիտի մղուէր, այնուհանդերձ, դիտելու եւ տեսնելու բնութեան մեծախորհուրդ տեսարանները, կարդալու անոնց լեզուն, թափանցելու թաքուն իմաստին ու տպաւորութեանց անջնջելի դրոշմովը զօրանալու, որպէս զի, յետոյ, լինելութեան կոչուած գրագէտը իր գործը իրաւամբ արժեւորէր նկարագրական թանկագին էջերով, այնքան հազուագիւտ մեր գրութեանց մէջ:

Արդարեւ, մեծ թիւ մը չեն կազմեր բնութեան ընտանի հայ գրիչները, որոնց մէջ, ակնբախ բացառութիւններէն մէկն է Արամ Հայկազ: Սարսուռով, յուզումով եւ հիացումով կը համակուիք, երբ կը կարդաք, օրինակ, անտառի իր վեհ նկարագրութիւնը, որուն կ՚ընդելուզուին ու կը հետեւին անհրաժեշտ խորհրդածութիւններ, կուռ եւ խոհական :

Անտարակոյս, հետագային, ամբողջ չորս տարի, Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ, հեղինակը հետզհետէ աւելի պիտի սնուցանէր եւ զարգացնէր իր սերտ մտերմութիւնը բնութեան հետ, որպէսզի դառնար զայն գրեթէ միշտ բարբառող մեծաշնորհ նկարիչներէն մէկը :

Հոն, այդ խորթ լեռներուն մէջ, ուր պիտի աճէր եւ հասուննար իր պատանութիւնը, ուր արթնամիտ ու թերեւս կանխահաս իր իմացականութիւնը պիտի հետազօտէր քրտական եւ թրքական գոյգ հոգեբանութիւնը, մտայնութիւնը, էութիւնն իսկ, ապահովելու համար խոր ու հրահանգիչ դատողութիւններ խնդրոյ առարկայ հատորին, Արամ Հայկազ, ի գին նոյն իսկ ինքնամոռացութեան, հոգեկան խռովքներու կը մատնուի, կը տառապի, անքուն գիշերներ կ՚անցընէ, կը տագնապի վրէժի եւ կարեկցութեան զգացական ընդհարումովը, ի տես միջավայրին բախտակից հայ բեկորներու վիճակին, ճակատագրին ու վախճանին :

Տասներեք տարեկան յղի ու խեղդուած հայ աղջիկ մը կը գտնեն գետեզրը : Եւ մինչ ոչ ոք կը մեղադրուի «սպանութեան յանցանքով», որովհետեւ «մշակին կինը իր ամուսինը մեղադրեց, որ զինքը խաբած էր այդ աղջկան հետ», Արամ կը մոռնայ ամէն ինչ, տէր կը կանգնի յաւէտ անհետ որբուկին, հատուցում կը պահանջէ գործուած երկու ոճիրներուն համար, կը փնտռէ ու կը գտնէ յանցաւորը, կը պատժէ զայն : Ուստի Հայը կը գոհանայ պահ մը իր մէջ, այո, սակայն, մարդը կը ցցուի, պայքար տեղի կ՚ունենայ երկուքին միջեւ, եւ երբ Հայն ու մարդը կը նոյնանան, կուլայ Հայկազի հոգին՝ կատարուած ոճիրներուն եւ տրուած պատիժին համար :

Քանի քանի այսպիսի ողբերգական նմոյշներ՝ «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ » :

Մեր տոհմային առաքինութիւնները խորհրդանշող ուշագրաւ հատուածներ են,— «Դարբին ծերունի Մակար », որուն տիպարը կը մարմնացնէ հայութեան խաղաղապաշտ ձգտումը, ստեղծագործ ոգին եւ շինարար բարեմասնութիւնը: «Մալաթիացի Յակոբ եւ իր եզը», որոնց սրտաճմլիկ հանդիպումը կը խտացնէ մեր ժողովուրդին բարութիւնը եւ կ՚անձնաւորէ հայկական սիրտէն դէպի անասուն մեկնող ջերմաջերմ գուրգուրանքը, ինչ որ խորապէս պիտի յուզէր ականատես Քիւրտն ու Թուրքը, խախտելու համար միանգամայն դարերու դրած անհիմն համոզումը՝ մուխթար Իպրահիմներու եւ Նայիլէ հանըմներու հոգիներէն ներս :

Իսկ ձիուն նուիրուած էջերը, ուր հրաշալի նժոյգը պիտի մերժէր իր քամակը բոլոր Թուրքերուն եւ Քիւրտերուն, բայց պիտի խոնարհէր գլուխը ու համակերպէր հեծեալ Արամին, որպէսզի անգամ մը եւս ցոլար մտերմութիւնը հայ մարդուն եւ ընտանի կենդանիին միջեւ, կը հաստատեն արուեստագէտ խառնուածքին անհերքելի գոյութիւնը հեղինակին մէջ :

Ամիսներ ետք, մելամաղձիկ ձայն մը երկարեցաւ այդ լեռներուն մէջ :

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆՃՏԱՆԵԱՆ

(2)

(Շար.)

Նաեւ բարեկեցիկներ եւ աշխարհիկ իմաստով բախտաւորներ: Բայց ըստ այն պատուիրանին որով Քրիստոս յայտարարեց թէ ինք մեղաւորներուն համար աշխարհ եկաւ եւ ոչ թէ արդարներուն, որոնք արդէն կը հետեւէին փրկութեան ճամբուն, դուք ալ ձեր առաքելական պաշտօնին բերումով շատ աւելի պիտի հետաքրքրուիք դժբախտներով քան թէ բախտաւորներով: Եթէ նոյնիսկ այս բախտաւորները, չհամարձակին ու չմտածեն դիմել ձեր օգնութեան ու մխիթարանքին, եթէ նոյնիսկ անոնցմէ ոմանք ժպրհին մերժել ձեր հայրական խնամքն ու գուրգուրանքը, դուք ինքնաբերաբար պիտի հակիք անոնց վէշտերուն ու վէրքերուն վրայ ու անոնց պիտի շնորհէք ձեր խօսքի, գործքի ու մանաւանդ աղօթքի սպեղանին: Որովհետեւ ամէնէն աւելի դուք էք որ լաւագէս գիտէք թէ Աստուած իր կենսաբուխ անձրեւը կը շնորհէ խնկաբոյր ծաղիկներուն եւ ժանտ տատասկներուն հաւասարապէս:

Ու գործքերուն ամէնէն դժուարակնճիռը, ժողովուրդին մէջ ունինք խմբաւորումներ, որոնք անվստահութեամբ զիրար կը դիտեն ու անհանդուրժողութեամբ զիրար կը վանեն: Ձեր ընդունած խաչի ամէնէն ժանգոտ բեւեռներէն մէկը ժողովուրդի սիրտին տակ խլրտացող այս իրերամերժ ոգին է:

Այս բոլոր փուշերն ու տատասկները, որոնք կ'արիւնոտեն մեր ժողովուրդի հոգին, ձեր օրհնաբեր մատներուն կը սպասեն՝ արմատախիլ ըլլալու համար: Իսկ դուք, Վեհափառ Տէր, ունիք բոլոր այն առաւելները, որոնք մեզի յուսալ կուտան թէ դուք պիտի յաջողիք այս յոյժ դըժուարին գործին մէջ: Այս բանին համար ձեր անցեալը ապահով երաշխիք մըն է հանդէպ ձեր ապագային: Այնպիսի շրջանի մը երբ ձեր տարեկիցները դեռ կ'ուսանէին ընծայարաններու եւ բարձրագոյն ուսումնարաններու մէջ, դուք քաջութիւնը ունեցաք ստանձնելու առաջնորդութիւնը խիստ կարեւոր հօտի մը, որպիսին է Բերիոյ թեմը, եւ փորձառութեան պակասը լրացուցիք ձերընտուր նրբամտութեամբը, հեզութեամբն ու հաշտարար ոգիով եւ աշխատելու անսպառ եռանդովը:

Դուք լաւագոյնս ծառայեցիք արաբ եւ հայ ժողովուրդներու եղբայրութեան գործին, երբ, հակառակ ձեր երիտասարդ տարիքին, յստակօրէն ըմբռնեցիք ձեր հօտին բարիքը եւ ուղղամտօրէն տեղ ընտրեցիք հիւրընկալ արաբ եղբայրներու կողքին, որոնք կը պայքարէին իրենց ազատութեան համար, կեցուածք մը որով դուք գործօն ապացոյցը տուիք թէ հայ ժողովուրդը սրտանց փարած է այս հայրենիքներու յառաջդիմութեան ու բարգաւաճումի գործին եւ թէ յօժար է իր արիւնը խառնելու բնիկներու արիւնին, պաշտպանելու համար անցեալին մէջ քաղաքակրթութեան օրրան հանդիսացած այս նըւիրական հողերը:

Դուք էիք որ սուրիական բարեխնամ իշխանութեանց մօտ ձեր վայելած յարգանքին շնորհիւ յաջողեցաք հայերէն լեզուն վերահաստատել իր դիրքին ու ծաւալին մէջ:

Ձեր ժողովուրդին ու անոր հայրենիքին համար ձեր կատարած այս թանկագին ծառայութիւնները բարեբախտաբար չվը- ըսպեցան Սուրիոյ պայծառատես իշխանութեանց կողմէ որոնք Ձեզ մեծարեցին պատուանշանով: Ձեզմով ձեր ժողովուրդն էր որ կը մեծարուէր:

Այս բոլոր ազնիւ գործերը արձանագրուած են ոչ թէ թուղթի եւ մագաղաթի վրայ, զոր չար ու նենգ կրակ մը կրնայ ոչնչացնել, ոչ թէ ժայռերու վրայ զոր նախանձէն կուրցած մուրճ մը կրնայ սըրբել ու փշրել, այլ այս գործքերը արձանագրուած են ժողովուրդի խիղճին մէջ, զոր ոչ սուրն ու հուրը կրնան ջնջել, ոչ ալ մուրճ ու մանգաղը կրնան խորտակել:

Ասոնք բոլորը կը կազմեն բացայայտ ճշմարտութիւն մը, որ չի կրնար կորսուիլ զրպարտութեանց, չարախօսութեանց եւ նոյնիսկ ամբարիշտ բերաններէ արձակուած թուքի ու մուրի հեղեղին մէջ: Ճշմարտութիւնը ճառագայթ մըն է, իսկ մեր ամէնէն վաղամեռիկ բանաստեղծը, Պետրոս Դուրեան, բոլոր անոնց որոնք հոգեպէս կոյր չեն, պատգամեց թէ՝

Ճառագայթը չի թաղուիր:

Ուրեմն, հայ ժողովուրդը, իր խիղճին ու գնահատանքին մէջ, Ձեզի վայել կը տեսնէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական գահը: Երեւի ժողովուրդը վաղուց ի վեր այս գահը Ձեզի կը վերապահէր: Կը յիշէ՞ք Թարթուսի մէջ մեր առաջին հանդիպումը ակէ 17 տարի առաջ, երբ Սանճաքի հազարաւոր Հայերը կուգային, առանց կալերտի ու առանց վրանի, տարածուիլ այդ փոքր քաղաքի ձիթենիներուն տակ: Դուք վանքին կողմէ ղրկուած էիք հոն, ես ալ թերթի մը կողմէ: Բայց ժողովուրդը իր ցաւերուն համար Ձեզի է որ կը դիմէր: Անոնցմէ ոմանք Ձեզ «Սըրբազան» կը կոչէին, ուրիշներ ալ «Վեհափառ»: Դուք նոր ձեռնադրուած վարդապետ, գրեթէ պատանի, ի լուր այս բարձր տիտղոսներուն, ամօթխած ժպիտով մը ձեր գլուխը կը խոնարհեցնէիք: Այս միամիտ մարգարէութիւնն էր որ իրականացաւ: Կը տեսնէ՞ք որ Աստուած յաճախ իր կամքը միամիտ բերաններով կը յայտնէ աշխարհին:

Պատի՛ւ արժանաւորաց:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

●

Դամասկոսի «Ինշա» թերթի խմբագիր Վահիճ Հաֆֆար, 22 Փետրուար 1956թուին մէջ, «Պայքար համայնավարութեան դէմ» խորագրին տակ կը գրէ.—

«Յիշեցնենք, թէ կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներէն բաղկացած յանձնախումբը բազմաթիւ առաջարկներ քըննեց: Սահմանադրական կուսակցութենէն Մուհամմէտ Մուպարաք պահանջեց պայքարիլ համայնավարութեան եւ քանդիչ սկզբունքներու դէմ:

Նոյնիմաստ արտայայտութիւններ ունեցան նաեւ ուրիշ երեսփոխաններ, որոնք ունին լաւ զարգացում եւ ղեկավար տարրեր են: Տեղին է որ, այս առաջարկներուն եւ պահանջքներուն վրայ քիչ մը ծանրանանք մեր ազգային շահերու տեսակէտով միայն, առանց հպելու կրօնական հարցերուն:

Կասկած չկայ թէ համայնավարութիւնը վարչաձեւ մըն է որ որդեգրուած է Խ. Միութեան կողմէ: Համայնավարութիւնը Խ. Միութեան միջոցաւ կը թափանցէ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի երկիրներէն ներս: Համայնավար կուսակցութիւնները իրենց ուղղութիւնները կը ստանան Ռուսիոյ մէջ, Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնէն: Այս կուսակցութիւնները, ամէն երկրի մէջ, կը ղեկավարուին Մոսկուայէ, ուրկէ կը ստանան քաղաքական ուղղութիւն: Այս երկրին մէջ, որեւէ համայնավար, առանց հրահանգի ոչ մէկ շարժում կ'ընէ: Այս պատճառով է որ համայնավար կուսակցութիւնը օտար երկրէ մը քաղաքական ուղղութիւն ստացող կուսակցութիւն մըն է: Կ'առաջնորդուի կուսակցութեան Գերագոյն Մարմինին տըւած ուղղութիւններով եւ սկզբունքներով: Այս պատճառով, երեսփոխաններ եւ հայրենակիցներ Խալէտ Պէքթաշի Մոսկուայի համայնավար կուսակցութեան համագումարին ներկայութիւնը բացատրեցին իբրեւ փաստ անոր ենթարկումին եւ բողոքեցին որ սուրիական խորհրդարանին մէջ համայնավար երեսփոխան մը հրապարակաւ աշխատի Մոսկուայի ծրագիրները իրագործելու:

Իսկ համայնավար թափանցումը, իր իրականութեան մէջ, ընկերային կամ տնտեսական գաղափարաբանութեան թափանցումը չէ բարելաւելու կամ բարեկարգելու տիրող կարգերը: Իրական պատկերը գիտցողներ զայն կը նկատեն նոր գաղթատիրութեան նախաքայլ: Նոր տեսակի գաղթատիրութիւն եւ ծառայապաշտութիւն: Համայնավարութիւնը երկիրը կը զրկէ կեանքի բոլոր բնականոն պայմաններէ, ժողովուրդները կ'ենթարկէ գերութեան, որուն գործադրուած օրինակները կը տեսնենք Կեդրոնական Եւրոպայի բազմաթիւ երկիրներուն մէջ: Համայնավարութիւնը, որ ընկերային քանդիչ սկզբունք մըն է, առաջնակարգ վտանգ մըն է դէպի նոր տեսակի ծառայապաշտութիւն առաջնորդող: Աւելի վատ՝ քան արեւմտեան գաղթատիրութիւնը, որուն դէմ պայքարեցանք եւ կը պայքարինք: Այս պատճառով, համայնավարութեան դէմ պայքար կայ բոլոր արթուն եւ գիտակից երկիրներու մէջ: Համայնավար երկիրներու հետ մենք պէտք է գործենք, ինչպէս որ կ'ընէ Եգիպտոս, որ կը հալածէ համայնավարները եւ միւս կողմէ ալ համայնավար երկիրներու հետ կը գործակցի միայն դիւանագիտական խողովակով»:

Դամասկոսի եւ սուրիական այլ քաղաքներու մէջ, Իխուան Միւսլիմինները ոտքի ելած են եւ կը պահանջեն համայնավար երեսփոխան Խալէտ Պէքթաշի վտարումը խորհրդարանէն՝ նկատելով որ ան համայնավար օտար պետութեանց հաշւոյն գործակալ մըն է եւ կող կողի նստած է Մոսկուայի համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին, Իսրայէլի ներկայացուցիչին հետ: Խալէտ Պէքթաշի Դամասկոս վերադարձին, հաւանական է, մեծ ցոյցեր տեղի ունենան:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Փրոֆ. Վ. Ֆանարճեանի ղեկավարութեամբ ձեռնարկուած է ճառագայթային հիւանդութեան ուսումնասիրութեան: Մեծ արժէք կը ներկայացնեն, ռենտգենոլոգիայի եւ օնկոլոգիայի կաճառի հետազօտութիւնները, ստամոքսի հիւանդութեանց ախտաճանաչման համար: Առաջարկուած է ճառագայթաբանական նոր մեթոտ մը, որով կարելի պիտի ըլլայ որոշել սրտի չափերը եւ մկանի կծկումները: Արժանի է ուշադրութեան, ոսկորի քաղցկեղի վաղաժամ յայտնութեան համար մշակուած մեթոտները: Մեծ արժէք ունի կաճառին կողմէ առաջարկուած գործիքը՝ խողովակաձեւ ոսկորներու կոտրուածքները միացնելու եւ ոսկրային բեկորները հաստատուն դարձնելու համար:

Մանկաբարձութեան եւ կանացի հիւանդութեանց կաճառի կողմէ ուսումնասիրուած է հայրենական նոր դեղանիւթերու ազդեցութիւնը կարգ մը կանացի հիւանդութեանց բուժման առեն, առաջարկուած է ընդհանուր գործիք մը՝ նորածին երախաները կաթով կերակրելու համար: Մշակուած են կարգ մը մեթոտական ցուցմունքներ ոսկրաթեքութիւն ունեցող տղաքը կերակրելու եւ այդ հիւանդութեան դէմ նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնելու: Կարեւոր աշխատանքներ կը կատարուին դպրոցականներու ֆիզիքական զարգացման մակարդակը բարձրացնելու: Կ'ուսումնասիրուին նաեւ կարգ մը նոր դեղանիւթեր արիւնահոսութեանց դէմ:

Փոխանցիկ հիւանդութեանց, նաեւ առողջապահական կաճառը մեծ արդիւնքներ ձեռք բերած է:

Ջերմի դէմ ձեռք առնուած եւ կատարուած հետազօտութիւնները կ'օգնեն հիմնական դարմանման համար: Արեան փոխներարկման կաճառին վերջին աշխատանքները թոյլ կուտան որ թէ թարմ եւ թէ չոր վիճակի մէջ օգտագործուի արիւնը իբրեւ հզօր բուժական միջոց:

Սակայն այս կաճառները ինչպէս եւ Գիտական հիմնարկները կրնան աւելին ընել: Այդ նպատակով Առողջապահական նախարարութիւնը մշակած է ընդարձակ ծրագիր: Մանաւանդ քիմիական արդիւնաբերութեան բանուորներու աշխատանքի պայմանները բարելաւելու: Լուրջ ուշադրութիւն պիտի դարձնեն սիրտ–անօթային դրութեան հիւանդութեանց կանխման եւ բուժման: Անհրաժեշտ են լաւ կազմակերպուած գիտական աշխատանոցներ, ինչպէս եւ բժշկական ամսաթերթ մը, որովհետեւ բժշկ. մամուլի միակ օրկանը «Երեւանի «Բժշկ. Կաճառի աշխատութիւնները» լոյս կը տեսնեն անկանոն:

× Մանկապատանեկան լաւագոյն գրքին մրցանակը տասը հազար ռուբլի տրուեցաւ Վ. Անանեանի, իր «Յովազաձորի գերիները» գրքին համար:

ՆԱՐԴԱՅԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

Մարմնի դողը դադրեցնելու համար, մէկ երկու գաւաթ օղի քաշեց եւ նստեց անկիւնը եւ սկսեց մտածել մի ելք գտնելու համար:

Որքան մտածում էր, այնքան մթնում էր իր աչքերի առաջ ողջ աշխարհը: Ինչի՞ց սկսուեց այս բոլորը, ի՞նչ է պատահել, ինչո՞ւ է այդ աղջիկն իրեն ապարանջան ուղարկել. արդեօք ճի՞շդ կ'անէր, եթէ ապարանջանը ներքեւից նետէր պատուհանը, որպէսզի բոլորը տեսնէին թէ ինքը չի ընդունում այդ նուէր. թերեւս սխալ արաւ որ չարաւ, թերեւս անհրաժեշտ էր գնալ եւ ապարանջանը շպրտել պատուհանը եւ վերադառնալ:

Գնալով միտքերը դառնում էին կիզիչ. կարծես տաք, շիկացած շամփուրներ էին կոխւում գանկի մէջ եւ անգթօրէն դուրս քաշում. կարծես մի հզօր եւ կոպիտ ձեռք բռնում էր իր սիրտը եւ ճմլում ինչպէս մի բուռը մոխ կտոր: Ցանկարծ վեր կացաւ, մօտեցաւ սենեակի դրանը եւ կանչեց.

— Մեմիկ ...

Կանչեց եւ անմիջապէս լռեց, որովհետեւ ձայնը սայթաքեց, կորցրեց իր բնական չեշտը. կարծես մի օտարոտի մարդ էր կնոջը կանչում. ետ քաշուեց. մօտեցաւ հայելուն, հազիւ կարողացաւ իր դէմքը ճանաչել. քայլեց դէպի անկիւնը, բայց սկսեց պտտուել ողջ մարմնով. օրօրւում էր եւ սենեակը. առաստաղը ծռուեց, նորից ուղղուեց. պատից կախուած լամպը հպաւ յատակի գորգին, եւ նորից կախուեց իր տեղը: Որքան ջանաց մի սիկարէթ փաթթել, չյաջողուեց, որովհետեւ մատներն իրար չէին հասնում. նայում էր մատներին եւ տեսնում էր ահաւոր տարածութիւն իր երկու մատների միջեւ. վերջապէս հասաւ անկիւնը, մարմինը ձգեց յատակին, գլուխը դրեց բարձի վրայ եւ փակեց աչքերը:

●

Երբ պատարագը վերջացաւ եւ ոսկերիչ Տիգրանը դուրս եկաւ եկեղեցուց, նա եւս ենթակայ եղաւ տարօրինակ նայուածքների տարափի:

Դեռ եկեղեցու բակումն էր, երբ լսեց.

— Ժամ է եկել, տուն գնա, տես ո՞վ կայ ընտեղ:

Լսեց. թէեւ հաստատ համոզուած չլինելով որ իրեն է վերաբերում, այնուամենայնիւ ետ դարձաւ: Մարդկանց երեսին տեսաւ հեգնական ժպիտ: Ցնցուեց: Եկեղեցու բակից ելնելիս մէկը, — այս անգամ արդէն պարզ էր ակնարկութիւնը, ասաց.

— Հաջաղան Փայլունին քով էր գացեր ...

Այս լսելուց յետոյ, ոսկերիչ Տիգրանը միայն բնազդօրէն գտաւ իր տան ճանապարհը

Տուն մտնելուն պէս կատղած բարձրաղաղակ գոռաց.

— Ո՞վ էր եկեր հոս:

Փայլուն նայեց Տիգրանի աչքերին, եւ սարսափեց, եւ սարսափից ամէն ինչ մոռացաւ, յենուեց պատին և բիբերեղացած աչքերով սկսեց նայել անգոյն տարածութեանը մէջ: Տիգրանը մօտեցաւ նրան:

— Ո՞վ էր եկեր քովդ, հարցրեց ահռելի ձայնով:

Փայլունը ոչինչ չկարողացաւ պատասխանել: Տիգրանը քաշեց ուսից եւ շպրտեց նրան յատակին:

— Ո՞վ էր եկեր հոս, կ'ըսեմ, բերանդ չի՞ բացուիր, հա... բղաւեց զայրոյթի գագաթնակէտին հասած եւ բարձրացնելով ջրի կուժը, շպրտեց նրան:

Փայլունը դարձեալ բնազդօրէն եւ մեքենայօրէն խուսափեց հարուածից: Կուժը զարնուեց պատին եւ շառաչիւնով փշրուեց:

— Տիգրան... հազիւ կարողացաւ արտասանել անմեղ կինը...

— Դահա անո՞ւնս կուտաս, լիրբ, գոռաց Տիգրանը եւ նորէն մօտեցաւ կնոջը:

Ոչ մի աղերսական նայուածք չազդեց խելագարած ամուսնու վրայ:

— Ժամ չեկար, որ Հաջի աղային հետ քէֆ ընես, հա՞, հիմա քէֆը էս քըզի սորվեցնեմ:

Փայլունը ուզում էր ասել, թէ Հաջի աղան եկել էր եւ միայն իրեն էր հարցնում, բայց Տիգրանը չթողեց, որովհետեւ կատաղութեամբ յարձակուեց վրան, երկու ձեռքերովը բռնեց վիզը եւ սկսեց սեղմել: Փայլունի աչքերը ընկան դուրս եւ արիւնակալուեցին. մատներովը ճանկըռտեց Տիգրանի երեսը:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(12) (Շար.)

պանը, ըսելով թէ «անոր ներկայութիւնը վտանգաւոր գրգռութիւն մը կը կազմէ յոյն ժողովուրդին համար»։

Վարչապետը երկու ժամ խորհրդակցեցաւ Թագաւորին հետ։ Յունական բոլոր թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Անգլիոյ ընթացքը, մանրամասնօրէն նկարագրելով ցոյցերը։

Կ՚ըսուի թէ Մակարիոս արք. եւ ընկերները Քենիայէն անգլ. մարտանաւ մը դրուելով, Սէշէլ կղզիները ղրկուած են (Հնդկաց Ովկիանոս)։ Մետրոպոլիտը պիտի արգելափակուի կառավարիչին ամառանոցին բնակարանին մէջ։

× Կիպրոսի հանրային կեանքը ջլատուած է իբրեւ հետեւանք ընդհ. գործադուլին։ Յեղափոխականները թռուցիկներ կը ցրուեն, սպառնալիքներ ուղղելով անգլիացի կուսակալին՝ մարեշալ Հարտինկի որ միեւնոյն ատեն զինուորական հրամանատարն է։ Բրիտանական զինուորներ դիրք բռնած են Նիկոսիոյ եւ ուրիշ քաղաքներու գլխաւոր կէտերուն վրայ, ի նախատեսութիւն յեղափոխական յարձակումներու։ Շարունակ նոր զինուորներ կը հասնին օդանաւերով։ Անգլ. իշխանութիւնները 2500 յունարէն թռուցիկներ ցրուեցին, բացատրելով Մակարիոս արք.ի աքսորման պատճառները։ Պաֆոսի արքեպիսկոպոսը, որ Մակարիոսի յաջորդը կը համարուի, յայտարարեց թէ պիտի շարունակէ անոր գործը։ Ծանրապէս վիրաւորուեցաւ անգլիացի սպայ մը, պատերազմի հերոս եւ հեղինակ։

× Անգլիոյ ընդդիմադիրները սաստիկ զայրացած են կառավարութեան դէմ եւ «խելագարութիւն» կը կոչեն աքսորը։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Գահիրէի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Յորդանանի Թագաւորը մերժած է Եգիպտոս երթալ, մասնակցելու համար արաբական ժողովին։ Միեւնոյն ատեն կը մերժէ հրաժարիլ անգլիական նպաստէն, ինչպէս առաջարկած էր Սուրիոյ վարչապետը, յանուն Գահիրէի մէջ գումարուած ժողովին։

Այս անցուդարձէն կը հետեւի թէ Արաբական Դաշնակցութիւնը չէ կրցած միացեալ ճակատ կազմել։ Եգիպտոսի ներկայացուցիչը բացէ ի բաց կը խոստովանի թէ Արաբական Դաշնակցութիւնը սնանկացած է եւ պէտք է ուրիշ միջոց մը գտնել, հաստատուն ճակատ մը կազմելու համար Արաբներու թշնամիներուն դէմ։ Այս տեսութիւնը հրատարակուած է կառավարական թերթին մէջ։

× Սուրիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ որ եթէ Ֆրանսա շարունակէ զէնք ճարել Իսրայէլի, «պատասխանատու պիտի ըլլայ ծանր հետեւանքներուն, մեծապէս վնասելով երկու երկիրներուն յարաբերութեանց»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետներուն տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Լոնտոնէն 40 քիլոմեթր հեռու։ Արդիւնքը նպաստաւոր կը համարուի։ Խօսակցութեան նիւթերն էին Հիւս. Ափրիկէի, Միջին Արեւելք եւն.։ Անգլիա խոստացած է օգնել ֆրանսական քաղաքականութեան՝ Հիւս. Ափրիկէի մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ զերմնեւոււ արձակման հին խնդիրը յուզած է Հանրապետութեան նախորդ նախագահը, Պ. Վենսան Օրիոլ, որ Մոսկուա վերադարձաւ, մինչեւ Ռոստով, Թիֆլիս եւ Ստալինկրատ այցելելէ ետք։ Պ. Օրիոլ փափաք յայտնած է որ Խ. Միութեան վարիչները Փարիզ ալ այցելեն։

ՋԵՐԲԱՍԼՈՒԵՑԱՒ Ժան Պաքալեան անուն երիտասարդ մը, իբրեւ մեղսակից Շամոնի մէջ կատարուած սպանութեան մը։ Միւս երկու ամբաստանեալները Ֆրանսացի են։ Հարցաքննութեան ատեն Պաքալեան խոստովանած է թէ ինք բռնած էր զոհը, — նաւաստի մը — իսկ Շարպոնիէ կը խոշտանգէր։

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

FOURRURES

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Ա. Ռաքէլեանէ (Մեքսիկա) քսան տոլար իր խմբագրատուն այցելութեան առթիւ։ Տիկին Աւտոյեանէ (Մարսէյլ) 500 Ֆր. իր այցելութեան առթիւ։ Պ. Արամեանէ (Վիէն) 500 Ֆրանք։

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեան եւ զաւակը Ալէն, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Զիթունի, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գէորգեան եւ զաւակները (Նիկոսիա), Տէր եւ Տիկին Վահէ Զիլինկիրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Զիլինկիրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վրոյր Զիթունի եւ զաւակները, Տիկին Վանինէ Պասմաճեան եւ զաւակը, Տիկին Մելինէ Դարբինեան (Քալիֆորնիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թուղլաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Գազանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրիկ Զիթունի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Ռոստանիկ Աճէմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարօ Փասմանեան, Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Կիւլպէնկեան, Տէր եւ Տիկ. Համբիկ Աճէմեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Աճէմեան եւ զաւակը սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, թոռնիկին, եղբօրորդւոյն, քեռորդւոյն, զարմիկին եւ ազգականին՝

ՓՈՔՐԻԿՆ ՍԵՐԺ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

զառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ իր ծաղիկ հասակին մէջ (9 տարեկան), Մարտ 10ին։

Յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի (Մարտ 14) առաւօտ ժամը 10.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը։

Դասախօս Պ. Թ. ԳԱՌՆԻԿ։ Նիւթը «Հայերէնի յեղաշրջումը Արեւելահայ եւ Արեւմտահայերու մէջ»։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՈՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ՚երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Ագնիւ Գազազեան իր ամուսնոյն մահուան 22ամեակին առթիւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Շաւիլի եկեղեցիին շինութեան ֆոնտին, հազար ֆրանք ալ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին։

× Յակոբ Խաչիկեանի մահուան քառասունքին առթիւ Օր. Վարդ Երկանեան 500ական ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի եւ «Հայ – Բոյժ»ի բարգաւաճման։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ա. Կէօկէմճեան, Այրի Տիկին Ի. Կէօկէմճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ) իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց սուգին Յ. Կէօկէմճեանի ցաւալի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԻԷՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Ե. Այանեանէ երկու հազար Ֆր. ի նպաստ իր դպրոցներուն, իր հարսին՝ տիկին Մարիի ապաքինման առթիւ։

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը։

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ. — Կարտան. — Ճշդել ժողովին թուականը եւ ժամը։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

entrepreneurs pour montage de tricots.
ETS. TERZIAN
3, Rue Poissonnière, Pairs 2e.

Սպասուհի մը (ֆամ տը մէնաժ) եւ օգնական մը հիւանդապահուհիին։

Բնակարան եւ ուտելիք ապահովուած։

Դիմել՝ Ազգատախնամի գրասենեակը ամէն կէսօրէ վերջ։

32, Rue de Trévise Paris 9e.
Métro : Cadet.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՋԱՀԱԿԻՐ, հանդէս Նշան Փալանճեան Ճեմարանի Լսարանական Միութեան։ Զ. տարի թիւ 1, (Յունուար 1956), տպ. Համազգային Միութեան։

ՎԱՐԱԳ, պարբերաթերթ Համավասպուրականի Հայր. Միութեան, թիւ 12 (Յունուար 1956), Թէնիք (Մ. Նահանգներ)։

ԲԱԶՄԱՎԷՊ թիւ 11 – 12 (Նոյեմբեր - Դեկտեմբեր 1955)։ Վենետիկ։

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, (բանաստեղծութիւններ)։ Գրեց՝ Գէորգ Դարֆի, 1955, Թեհրան։ Գին կէս տոլար։

ԱԿՕՍ, ամսագիր։ Ջեռնարկ հայ ճեմարանի շրջանաւարտներու Միութեան։ 12րդ տարի թիւ 1 (1956 Յունուար)։ Գրական եւ ուսումնասիրական յօդուածներ՝ ծանօթ գրողներէ։ Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար։ Հասցէ. — Հիւսէյն Պէյհում փողոց թիւ 10, Պէյրութ (Լիբանան)։

ՆԱԽԱՍԱՐԴ, պաշտօնաթերթ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, 1955 Դեկտ. եւ 1956 Յունուարի թիւերը, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ եւ սպաներէն բաժինով։ Տարեկան բաժնեգին երեք տոլար։ Պուէնոս Այրէս (Արժանթին)։

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)
Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց։ Երկու օթօպիւսի կայարան։

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ։

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ — ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

LES CATALANS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ. Զաւէն Նահապետեան (տպարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ. Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ. Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ. Ա. Պիպերեան (ատամնաբոյժ) 8 Tr. du Tonkin Pont de Vivaux.

Պ. Ա. Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

CONTREPOINT 33 1/3 MICROSILLON

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ VOGUE - CONTREPOINT

որ լոյս ընծայած է ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐ MICROSILLON 33 TOURS հատը 45 վայրկեան

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

1. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ. — Թիւ 20114, Պատարագ – շարականներ, քառաձայն երգեհոնի հետ։ (Ո՛վ զարմանալի խորհուրդ, Գովեա' Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Հայր մեր, Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ քում, Տէր ողորմեա, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Եղիցի։ Արծաթափրութեամբ, Սարսափելի Հողմոյ նման, Ով Զարմանալի, Աչքս ծով, Այսօր ձայնն Հայրական)։

2. — ՀԱՅ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԺՈՂ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ. — Թիւ 20103, Նուագախումբ - երգչախումբ–մեներգ (16 կտոր)։ (Գարուն Երեւան, Եայլի, Թամզարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Նազ պար, Ապրպէյճան, Պիլիբի, Գերիներու երգ, Կաքաւիկ, Եարօ ջան, Արեւելեան պար, Ղայթարմա, Քեզ նման, Լէզգինքա։

ԳԻՆ 2600 ՖՐ. ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ

Ստանալու համար դիմել՝ RECORD SHOP, 36, RUE DE MOSCOU, BOITE AUX DISQUES, 4, RUE DRAGON (6)

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ՝ 14, RUE PETIT, TEL. BOT. 99 - 22

Եկեղեցւոյ զիւանատունը, մեծ վաճառատուները

Գաւառներու համար առաքում CONTRE - REMBOURSEMENT

Նոյն հաստատութեան մօտ կան յունական, ռումանական, սպանիական, ամերիկեան եւ ափրիկեան ֆոլքլորիք երգեր, սէնֆոնիներ, օփերաներ, պարի բոլոր նորութիւնները։ 2000 զանազան սկաւառակներ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՄԱՐՏ
MERCREDI 14 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7628 32e ANNEE   Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ   ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3339

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՄՔԸ

Ութսուն տարի եւ յանդուգն՝ մարտական ճակատի վրայ, մեր սիրելի Դրօն նոյնքան արթուն էր եւ տոկուն՝ քաղաքական խնդիրներ հետապնդած ատեն :

Ռազմիկը հարկադրուեցաւ դիւանագէտի դեր կատարել դեռ Երեւանէն: Եւ, աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր այդ ապերախտ աշխատանքին լծուած էր արտասահմանի մէջ, հակառակ իր խառնուածքին :

Յորդալէս կ'ըմբռնէր թէ տարրական պայման է ներկայ ըլլալ ամէն տեղ: Եթէ ոչ բարիքներ ապահովելու, գոնէ չարիքներ խափանելու համար :

Դաշնակցութիւնը ամէն բանէ առաջ գործի կուսակցութիւն է: Ուրեմն, իր աչքն ու ականջը սուր պիտի պահէ, որեւէ անցուդարձի հանդէպ :

Կը պատահին դէպքեր որոնք սերտ կապ ունին Հայկական Դատին կամ ցիրուցան բազմութեանց ապահովութեան հետ :

Կը ներկայանան պարագաներ ուր բարեկամն անգամ կրնայ դաւել, եթէ իր դիմացը չգտնէ ընդդիմադիր եւ չարժուն ուժ մը՝ իբրեւ արթուն պահակ :

Ոչ միայն Հայաստանի, այլ եւ արտասահմանի մէջ շրջապատուած ենք այլազան դրացիներով որոնք անընդհատ կը գործեն, նուաճումներ կատարելու համար, ի վնաս անճարին եւ բացակային :

Երէկ՝ մարտական բազուկն էր որ կարգի կը հրաւիրէր զանոնք: Այսօր՝ քաղաքական միտքը պիտի գործէ, ելքեր գտնելու համար :

Այս բոլոր պարագաներուն մէջ, երբ Դրօն էր Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, տեսակէտները կը պարզէր նոյն շառաչուն ուժգնութեամբ, ինչպէս գնդակ մը արձակած ատեն :

Ոչ միայն դրացիներուն, այլ եւ անոնց հովանաւորներուն հետ խօսելու եղանակ մը ունէր որ մտածել կուտար: Ամէն պարագայի մէջ, համարում կը ներշնչէր :

Երկրորդ Աշխարհամարտէն ետք, փոքրոգի մարդիկ, գոյնզգոյն դիմակաւորներ փորձեցին մուր քսել իր ճակտին, մերձեցման փորձի մը առթիւ որ ամէն բանէ առաջ կը բխէր դուռ ազգային մտահոգութիւններէ :

Օրուան հարցն էր, — ի՞նչպէս ընել որ Եւրոպայի հայ գաղութները եւ մեր անճար հայրենիքը ոտքի տակ չերթան, նախայարձակին սանձակոտոր արշաւանքին առջեւ :

Դրօ իր ամբողջ անցեալն ու համայքը դրած էր նժարին մէջ, այդ եղերական օրերուն: Ոչ թէ անամէջ պատրանքներ սնուցանելով, այլ նախատեսելով բացակայութեան աճաւոր վտանգները :

Անշուշտ իրեն համար տառապանք էր այդ պարտականութիւնը :

Եւ սակայն կատարեց նոյն պայծառամտութեամբ, ճակատաբաց ու վճռական : Մինչ յիշեցնելով, արիաբար, թէ իր ներկայացուցած ժողովուրդը ոչ փորձանիւթ է, ոչ ալ ամբոխ :

Վերջին տարիներու ընթացքին, երբ Արեւմուտքը չէզոքի դերը բռնած էր, [illegible] ազատութեան եւ ինքնորոշման իրաւունքի, Դրօ նոյն հետեւողականութեամբ կը հետապնդէր հայկական պահանջները :

Գիտնալով հանդերձ որ պարագաները բոլորովին աննպաստ են մեզի համար, կարելին կը փորձէր, որպէսզի բարեկամն ու թշնամին, դրացիներն ու աշխարհակալները չխախտեն կատարուած նուաճումները:

Ի ծնէ առաջնորդն էր, թէ պատերազմի եւ թէ խաղաղութեան ատեն :

Իր մահով խոկալէս անփոխարինելի դէմք մըն է որ կ'անհետանայ հայկական հորիզոնէն : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ՝ ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Ազգ. Ժողովը առջի օր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ քուէարկեց կառավարութեան պահանջած մասնաւոր իրաւասութիւնները, վստահութիւն յայտնելով հետեւեալ չորս կէտերուն վրայ .—

Տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումներ Ալժերիոյ մէջ, 463 թեր, 62 դէմ.— Ծրագիր եւ վարկեր, 451 թեր, 72 դէմ.— Զինուորական իրաւասութիւններ, 465 թեր, 49 դէմ: Ամբողջ ծրագիրը՝ 455 թեր, 76 դէմ:

Համայնավարներն ալ թէր քուէարկած էին, հաստատելու համար իրենց համերաշխութիւնը ընկերվարականներուն հետ: Այս առթիւ նախկին վարչապետ Ժորժ Պիտօ եւ ուրիշ երեսփոխան մը պահանջեցին վարչապետէն ճշդել իր բռնելիք ուղեգիծը: Եւ Պ. Կի Մոլէ տուաւ անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները:

Քուէարկուած օրինագծով, որ այժմ կը քննուի Ծերակոյտին կողմէ, կառավարութիւնը բացառիկ իրաւասութիւններ կը ստանայ գործելու հրամանագիրներով, դադրեցնելու համար Ալժերիոյ խլրտումները, միեւնոյն ատեն քաղաքական եւ ընկերային բարենորոգումներ կատարելով: Այս իրաւասութիւնները անմիջապէս պիտի փոխանցուին Ալժերիոյ նախարարին՝ Պ. Ռ. Լաքոստի, որ պիտի կրնայ [illegible] հարկին պաշարման վիճակ յայտարար[illegible]

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. ժողովը մեծապէս ազդուած էր դըրդադին դէպքերէն, որոնք ամիսներէ ի վեր կ'ալեկոծեն Ալժերիան եւ կրնան պատերազմի յանգիլ, թէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար խմբակցութեան ներկայացուցի –

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԶՐՈՅՑԸ ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Օտար մամուլի ընկերակցութիւնը առջի օր սեղան մը սարքած էր ի պատիւ Պ. Կի Մոլէի: «Յառաջ»ի խմբագրութիւնն ալ երկու ներկայացուցիչներ ունէր:

Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, Պ. վարչապետը տեղեկութիւններ հաղորդեց օրուան հարցերու մասին: Ըսաւ թէ «ձեզի վերապահած եմ առաջին յայտարարութիւններս լրագրական հաւաքոյթի մը համար»: Յետոյ պարզեց իր տպաւորութիւնները Անգլիոյ վարչապետին հետ ունեցած տեսակցութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Լոնտոնի մօտերը: «Սըր Էնթընի Իտըն ջերմագին ընդունելութիւն մը ըրաւ ինծի: Ես քիչ մը անգլերէն գիտեմ: Սըր Էնթընի ալ, շատ լաւ ֆրանսերէն գիտէ: Ան ֆրանսերէն, իսկ ես անգլերէն խօսելով, անշուշտ իրար պիտի հասկնայինք: Եւ այդպէս ալ եղաւ »:

Յետոյ լուսաբանութիւններ հաղորդեց հրատարակուած զեկոյցի մասին: Տեսակցութիւնը եղած է շատ «սիրալիր եւ մտերմական»: Երկար խօսակցութիւններ ունեցանք գլուխ գլխի, խօսեցանք կատարեալ վստահութեամբ, պարզեցինք մեր հոգերը — երկուքս ալ շատ ծանրակշիռ հոգեր ունինք, ինչպէս եւ մեր մտածումները եւ փորձառութիւնը: Արդիւնքը պիտի ըլլայ զօրացում մեր հասարակաց քաղաքականութեան: Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութիւնը ամէնէն ամուր հիմքն է ազատ ազգերու գործակցութեան: Կատարելապէս համաձայնեցանք թէ անհրաժեշտ է մեծ կարեւորութիւն ընծայել զինաթափութեան աշխատանքներուն »:

Պ. Կի Մոլէ լայնօրէն խօսեցաւ ուրիշ հրատապ խնդիրներու մասին, խոր ազատութիւն ձգելով : Նաեւ պատասխանեց զանազան հարցումներու :

× Կը հաստատուի թէ երկու վարչապետներուն տեսակցութեան ատեն համաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ հարցերու մասին .— Զարկ տալ Ատլանտեան դաշինքի եւ զինաթափութեան: Տնտեսական լայն օգնութեան տրամադրել Միջին Արեւելքի, Ափրիկէի եւ Ծայր. Արեւելքի ժողովուրդներուն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԵՐՈՍԸ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Հերոսներու համար մահ չկայ :

Արովհետեւ, անոնց էութիւնը նիւթեղէն յօրինուածքի մը տարածութեամբ սահմանուած չէ:

Ինչպէս հասարակ մահկանացուին պարագային, հերոսին միսն ու ոսկորն ալ հողին ընդերքին մէջ կը լուծուին: Բայց, հերոսին հոգին կը ժառանգէ յաւիտենականութիւնը, որ վախճան չունի:

Հերոսին շունչը կը մտնէ անոր պատկանած ժողովուրդին կուրծքին տակ ու կը մնայ այնտեղ, մինչեւ վախճանը այդ ժողովուրդին :

Ու հերոսը կը մեռնի միայն այն օրը, երբ այդ ժողովուրդը այլեւս չըլլայ :

Շաբաթներէ ի վեր գիտէինք թէ ահաւոր հիւանդութիւն մը պիտի զգետնէր զինքը: Գիտէինք որ յուսահատական էր իր վիճակը: Եւ ամէնէն փորձառու ու մասնագէտ բժիշկն անգամ պիտի չկարենար խլել զինքը մահուան անողոք ճիրաններէն՝ իր կնոջ, իր զաւակներուն, իր ընկերներուն եւ իր ժողովուրդին համար:

Եւ սակայն, սարսուռ մը համակեց մեզ, երբ ուրբաթ առտու գոյժը հասաւ խմբագրատուն :

Խե՜ղճ Դրօ :

Քանի մը շաբաթ առաջ էր որ իր մօտն էի: Տունն էր տակաւին :

— Ինչպէ՞ս ես…

— Դե՛հ… ի՜նչ ասեմ… Հարցը դրանում չէ… Ընկերներս լաւ լինեն… Ասա նրանց որ մի երկու շաբաթից խմբագրատուն կը գամ:

Հաւատացուցած էին իրեն որ «էդ հիւանդութիւնը դարմանուելու է »…

[illegible] կարծեմ :

Երբ ընկեր մը բժիշկին կը տանէր զինքը, յաջորդ օրը, գերեզմանատան ցանկապատէն ներս նայուածք մը նետած էր ու բսած էր անոր.

— Երբ ինձ մի բան պատահէ, հենց էդ ճարից մի հատ իմ վրայ…

Եղա՞ծ է հայրենիք ու ժողովուրդ պաշտպանելու արքայական նպատակին նուիրուած հերոս մը, որ նախանձէր իր նամբէն, մահուան սպառնալիքին ի տես:

Եղա՞ծ է՝ հայրենիքին ազատութեան համար կռուող հերոս մը, որ հաշիւ ընէր թէ Մահը ե՞րբ, ո՞ր օրը իր դիմացը պիտի ելլէր:

Մենք չունեցանք այդ տեսակ հերոսներ:

Ունեցանք միայն վահագններու ու վարդաններու քաջութեամբ գրահուած «գիժ»եր՝ որոնց անունն է որ կը լուսաւորէ, այսօր, մեր պատմութիւնը :

Հերոսներ, որոնց արիւնով օծուեցան մեր հողերը եւ որոնց երկնապարգեւ աբրութեան շնորհիւ էր որ կերտեցինք անկախ հայրենիք մը՝ մայիսեան լուսապայծառ առաւօտ մը :

Ու այդ անզուգական հերոսներէն մէկը եղաւ մեր սիրելի Դրօն :

Իր կեանքին հերոսապատումը կը սկսի այն օրերէն, երբ տակաւին վառվռուն երիտասարդ մը, իր գնդակներով գետին կը փռէր երկու դեւեր, Կովկասի մէջ :

Ինքն էր որ, առաջին անգամ, իր կամաւորներու գունդով, Վասպուրական կը մտնէր 1915ին: Ինքն էր որ վարեց Բաշ Աբարանի հերոսամարտը:

Դրօն չպարտուեցաւ ո՛չ մէկ կռիւի մէջ:

Ու վառվռուն երիտասարդ մը մնաց մինչեւ վերջն ալ: Մինչեւ քանի մը շաբաթ առաջ:

Կարծեմ իր այրին, իր զաւակները, իր ընկերները՝ առաջին անգամ ըլլալով, անոր կոպերուն տակ արցունքի կայլակներ տեսան միայն իր վերջին ժամերուն, երբ արդէն մահը կը թեւածէր իր սնարին վերեւ :

Արցունքնե՛ր՝ իր հողակոյտին վրայ, [illegible] յաղթանակ, իր կատարած գործին ու իր հերոսական կեանքին հանդէպ:

Դրօն կը մեռնի, երբ մոռնանք զինքը :

Պիտի չմոռնանք :

ԵՐՈՊԱՑԻ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ անթենները ի լուր աշխարհի հաղորդեցին երեք պետութեանց յայտարարութիւնը, որ կ'ըսէ թէ Մարտ 6–11ի խորհրդաժողովը քննեց «Միջին Արեւելքի ծանր կացութիւնը եւ այն վտանգները որ կը սպառնան արաբական երկիրներուն: Երեք պետութիւնները վճռած են խաղաղութիւնը պաշտպանել գործակցելով բոլոր պետութեանց հետ :

Երեք պետութիւնները պիտի պաշտպանեն Պաղեստինի Արաբներուն օրինաւոր իրաւունքները: Անոնք համաձայնած են նաեւ Յորդանանի Թագաւորին առնելիք որոշումներուն մասին, որպէսզի երկիրը փրկուի օտար ազդեցութենէ: Ափրիկէի ֆրանսական քաղաքականութիւնը ծանր վտանգ մը կը կազմէ խաղաղութեան համար: Ֆրանսայի պարտականութիւնն է ճանչնալ Ափրիկէի ժողովուրդներուն նիւթական իրաւունքները, համաձայն Ազգ. ժողովին սկզբունքներուն »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

Րաֆֆիի պատմական վէպը, հին բայց միշտ նոր, որ նոյն անձկութեամբ կը կարդացուի մինչեւ այսօր

ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Վերջին պահուն ստացանք Պոլսոյ Մարտ 11 թուակիր թերթերը (օդանաւով), որոնք հրատարակած են Գալիլիոյ պատրիարքի պաշտօնական զեկոյցը Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի մասին :

Ժողովը տեւած է Մարտ 5 - 8, քննելով ինը ծիսական եւ կանոնական խնդիրներ: Վաղուան յետաձգելով պաշտօնական զեկոյցին ամբողջական հրատարակութիւնը, ստորեւ կ'արտատպենք Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան վերաբերեալ մասը.—

«Այս հիմնական հարցերէն զատ, եպիսկոպոսական ժողովը կարեւորութեամբ զբաղեցաւ նաեւ Անթիլիասի հայրապետ. ընտրութեան յարուցած խնդիրով, եւ կատարուած թերի եւ անընդունելի ընտրութիւնը օրինականացնելու, որով եւ հաւատացեալներուն մէջ համերաշխութիւն եւ միութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ՝ պատրաստեց Համաձայնագիր մը, որ Վեհափառ կաթողիկոսին կողմէ յանձնուեցաւ Անթիլիասի հայրապետական տեղապահին ի նկատառութիւն :

× «Մարմարա» կը գրէ թէ կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկ. Գահիրէ մեկնած է իբրեւ լիազօր պատուիրակ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, միասին տանելով եպիսկոպոսական ժողովին առաջարկներուն պատասխանները : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը տակաւին վիզա չէ ստացած, Երուսաղէմ երթալու համար :

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

Բ.

Դումանը դուրս է նետւում եօթը առիւծների հետ, ընկերները անկիւններից, իսկ ինքը իր բարձր հասակով փողոցի մէջտեղ կանգնած՝ կրակ են բաց անում Թիւրքերի վրանը եւ խուժանը, սարսափահար տասնոցների համազարկից մի քանի տասնեակ դիակներ թափելով յետ է նահանջում։

Կայծակի արագութեամբ տարածւում է Դումանի այս հարուածին լուրը եւ մինչեւ երեկոյ, մօտ երեք հարիւր Հայեր, զանազան զէնքերով զինուած, նոյնիսկ որսորդական հրացաններով, գալիս են եւ իրանց անձը դնում նրա տրամադրութեան տակ։

Նրանց զանազան խմբերի բաժանելով, Դումանը անցնում է հակայարձակման բազմաթիւ կէտերից, նպատակ ունենալով թէ հակահարուած տալու եւ թէ թրքական թաղերից փրկելու հայ ընտանիքների մնացորդներին։

Ամսի ութի երեկոյեան յաջողում է Թագաւորից դուրս բերել Դաշնակցութեան պահեստի հրացանները։ Նա այդ հրացանները տալիս է ամենավստահելի կռուողներին, որոնց մէջ էր Առիւծ Աւագը։ Գիշերը, Հայոց Գիւղից, իր խումբը, Մկրտիչ Մելիք Ազամալեանի ղեկավարութեամբ, ուղղում է դէպի Գուբի Մէյտանը որ Բաքուի թրքական միջնաբերդն էր։

Շնորհիւ Դումանի ընդհանուր յարձակումներին եւ մանաւանդ Գուբի Մէյտանի մէջ տրուած կատաղի հարուածներին, ամսի իննին թշնամին զգաց, որ անպատիժ կերպով չի կարող Հայերին ջարդել. Թիւրքերը զղջացին։ Կազմուեց հաշտութեան հայ-թուրք խառն յանձնախումբ եւ կռիւը դադար առեց։

Ա. Գարօն եւ Սիմոն Զաւարեանը չէին կարող հանգիստ նստել Թիֆլիզ։ Չնայած երկաթուղու ճանապարհին սպառնացող թրքական վտանգներին, նրանք գալիս են Բաքու, ուր գումարւում է պատասխանատու ժողով։ Մասնակից են Կ. Կոմիտէի անդամներից Աբրահամ Գիւլխանդանեանը, Յարութիւն Շահրիկեանը, Գրիգոր Աղաճանեանը, Լեւոն Թադէոսեանը։

Ն. Դումանը ժողովում այն պահանջն է պաշտպանում, թէ [illegible] չէ կրում այդ դէպքը, ոչ էլ հայ կապիտալի դէմ պայքար մըն է միայն։ Հայադաւ ռուս պետութեան կողմից հայութեան դէմ կազմակերպուած մի դաւադրութիւն է, որ արձագանգ կը տայ ամբողջ Անդրկովկասում։ Դումանը ցոյց է տալիս անմիջական անհրաժեշտութիւնը զէնքի մատակարարման մի մարմին ստեղծելու՝ ամէն գնով Կովկասի հայութիւնը զինելու համար։ Այդ ձեռնարկը նոր էր սկսուել, երբ ծայր տուին Նախիջեւանի ջարդերը։ Նիկոլի նախատեսութիւնը սխալ չէր։

Ժողովը տրամադրութիւն է յայտնում կազմելու Կովկասի հայութեան ինքնապաշտպանութեան պատասխանատու մարմին՝ Նիկոլ Դումանի ղեկավարութեամբ։ Նիկոլը վճռապէս հակառակում է յայտարարելով. «Բիւրոն է ամբողջ Անդրկովկասի պատասխանատուն, իսկ Կեդր. Կոմիտէներից իւրաքանչիւրը՝ իր շրջանին, ուր որ պէտք է՝ հրամանատարութիւն կը նշանակուի»։

Հենց այդ ժողովում որոշւում է որ Դումանը ստանձնէ Երեւանի նահանգի պաշտպանութեան հրամանատարութիւնը, իբրեւ ամէնէն վտանգուած շրջանի, տաճկապարսկական սահմանների մօտ։

Դումանը անցնում է Երեւան եւ անմիջապէս սկսում ամբողջ նահանգի կազմակերպութեան։ Ստեղծում է երեք ձեւի խումբեր. — գիւղի պաշտպանութեան խումբը, շրջանի թռուցիկ խումբը՝ նոյնպէս գիւղացիներից կազմուած եւ երրորդ՝ հայդուկային խումբեր, որոնք շարժուն էին եւ օգնութեան էին հասնում պէտք եղած տեղը։

Երեք ամսուան ընթացքում Երեւանի նահանգի բոլոր հայ գիւղերը իրենց ապահովութիւնը ունէին թշնամիի վտանգի դէմ։ Այն աստիճան լաւ կազմակերպուած էր ինքնապաշտպանութեան գործը, որ շատ մը գիւղեր, նախապէս լքուած եւ հրդեհի մատնուած, կրկին լցուցին վերադարձողներով։

Աչնան արդէն բազմաթիւ շրջանների միանգամայն տիրապետում է Նիկոլը։ Նոյնիսկ Նախիջեւանի լեռնային շրջանին եւ Նախիջեւան քաղաքին։

Դումանը խիստ էր իր հրամանների մէջ եւ պահանջկոտ։ Նրա ձեռքը մեր վրայ զգում էինք հարիւրաւոր մղոն հեռաւորութիւնից։

Ծամբաների երկայնքին շատ մարդիկ էին սպասում էդ ժամանակ։ Դումանը հրամայեց իր խմբապետներին, որ ամէն մի սպաննուած Հայի փոխարէն երեք հոգի խփեն։ Նա պնդեց իր պահանջի վրայ եւ չուզեց ոչ մի բացատրութիւն լսել։ 1906ի գարնան հայութիւնը դերակշիռ դիրք գրաւեց ամէն տեղ։ Երեւանի նահանգի խմբերից ոմանք օգնութեան հա[illegible] խորհրդակցութեան մէջ էր Սեւ Քարեցի Սաքոն, որ Ղազախի եւ Շամշադինի պատասխանատու ղեկավարն էր։ Նա միշտ Դումանի խորհուրդներով էր առաջնորդւում եւ պէտք եղած օգնութիւնը ստանում նրանից։

Շատ վայրերում Թիւրքերը յուսահատեցան։ Դուրս եկաւ Դումանի նոր հրահանգը. — «Ցարական իշխանութիւնը հարեւան ժողովուրդները իրար դէմ հանեց. մենք որեւէ թշնամութիւն չունենք իրար հանդէպ, մենք պայքարում ենք ցարական բռնակալութեան դէմ։ Ուստի, հրահանգում եմ բոլոր մարտական ուժերին լինել վերջին ծայր զգոյշ։ Այստեղ, որտեղ թրքութիւնը վերջ է տալիս թշնամութեան, ամենախիստ պատիժ կ'ենթարկուեն մեր ուժերը, եթէ կռիւների տեղի տան»։

ԴՐՕ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍԵՑԷՔ

Հայերէն խօսեցէք, որպէսզի չմոռնաք մայրենի լեզուն։ Հայերէն խօսեցէք, որպէսզի մայրենի լեզուով խօսիլը դառնայ սովորութիւն։

Այս կոչը կ'ուղղենք առանձնապէս նոր սերունդին, որ իր մէջ կը հաշուէ պատկառելի թիւ մը հայախօսներու, որոնք սակայն սկսած են նոյնպէս օտար լեզուով խօսիլ իրարու հետ։

Օտար լեզուի գործածութիւնը կը յիշեցնէ քիչ մը ծխելու սովորութիւնը։

Իրենց կեանքին մէջ շատեր վարժուած են ծխելու, պարզապէս զուարճանալու, ընկերոջ մը կամ բարեկամի մը փափաքը չմերժելու համար։

Մէկ ծխիկը եղած է երկու, երկուքը՝ երեք, չորս, եւ օր մըն ալ ձեւական այս զուարճալիքը դարձած է վարժութիւն։

Ինչպէս որ մարդիկ կը ծխեն մեծ մասամբ ծխած ըլլալու համար, այնպէս ալ կը գործածեն օտար լեզու մը, պարզապէս ձեւական բան մը ըրած ըլլալու համար։

Եւ ահա կուգայ ժամանակ, որ օտար լեզուով իրարու հետ խօսիլը կը դառնայ սովորութիւն։

Կը ճանչնանք այս ձեւով Թրքերէն խօսող եւ Հայերէնը Թրքերէնէն աւելի սահուն գործածող ազգայիններ։

Եւ որովհետեւ լեզուները կը մոռցուին ու կը ժանգոտին, զանոնք չգործածելով, այնպէս ալ կը մոռցուի եւ կը ժանգոտի մայրենի բարբառը, երբ առաջնութիւն կուտանք ուրիշ լեզուի մը։

Մեղադրանքի ոչ մէկ բառ պիտի ունենայինք նոր սերունդէն անոնց համար, որոնք ծանօթ չեն հայերէնի, որովհետեւ անոնց ծնողքները բարի չեղան զայն սորվեցնելու իրենց, բայց կը գտնենք յանցաւոր կեցուածքը մեր այն երիտասարդներուն, որոնք գիտեն որեւէ մէկ Հայու չափ մեր մեծասքանչը, բայց կը տարուին խօսելու օտար լեզուով, երբ կը հանդիպին իրարու։

Այս երեւոյթը այնքան վարակիչ դարձած է, որ անգամ պաշտօնական հանդէսներու, երեկոյթներու, այցելութիւններու եւ ընտանեկան հանդիպումներու ընթացքին մեծերու աչքերուն առջեւ կը սկսին իրարու հետ օտար լեզուով խօսիլ կամ վիճիլ։

Պարզ է, այս խօսակցութիւններէն ետք պիտի գայ օտար պարը եւ երգը։

Դուք կրնաք գտնել մեր ընտանեկան շատ մը յարկերու մէջ օտար լեզուով թերթեր, հանդէսներ ու գիրքեր, բայց անոնց գրադարաններուն մէջ հազուադէպօրէն ու շատ քիչերու մօտ, պիտի հանդիպիք հայերէն թերթերու եւ գիրքերու։

Պարզ է։ Մարդ երբ կը մղուի օտար լեզուով խօսելու ու կը դառնայ իր արարքը վարժութեամբ սովորութիւն, օր մըն ալ պիտի լեցնէ իր գրադարանը օտար գիրքերով։

Ոչ մէկ արդարացում ունին բոլոր անոնք, որ մեր ոսկեղենիկին ծանօթ ըլլալով հանդերձ՝ յամառօրէն կը գործածեն օտար լեզուներ ու վատ սովորամոլութեամբ մը կաշկանդուած են համարձակօրէն հայերէնը խօսելու։

Ո՞վ պիտի ըլլայ վաղուան պաշտպանը մեր սքանչելի լեզուին։

Զայն գիտցող ու չգործածող սերունդը եթէ մնայ անտարբեր անոր նկատմամբ, ո՞վ պիտի կանգնի տէր անոր ու սորվեցնէ զայն ապագայ նորերուն։

Հսկայ թիւ մը նորերէն, առանց հայկական դպրոց ճանչնալու կը սպառի արդէն։ Իսկ երբ հայկական դպրոցներ յաճախող կամ այդ դպրոցներէն շրջանաւարտներն ալ կը դառնան անտարբեր ու չգործածեն մեր անփոխարինելի բարբառը, որ մեր հպարտութիւնը, մեր պատիւը, մեր փառքն է, ո՞վ պիտի ըլլայ անոր ժառանգը կամ պաշտպանը։

Պիտի թոյլ տա՞նք ուրեմն, որ մեր աչքերուն առջեւ ծիւրի եւ կորսուի ան։

Կամ խօսուի այնպէս խղճալի կերպով, որ դառնայ պարզապէս արդահատանքի արժանի։

Այդպէ՞ս կ'ընեն միթէ գիտակից եւ ճշմարտապէս հեռատես ազգեր։

Հզօր ժողովուրդներ Անգլիացիք, Ֆրանսացիք, Գերմանացիք եւ ուրիշներ, որոնք դարձեալ եկած մինչեւ այս ափերը ու ամէն տեղ, կ'աշխատին իրենց լեզուն սորվեցնել օտարներու եւ ծաւալել իրենց մշակոյթը եւ հմայքը ամէն կողմ։

Մենք ենք միայն, որ ծալած մեր մեծասքանչը, դրեր ենք մէկ կողմ ու կը գործածենք յաճախ՝ թերի սորված օտարներու լեզուն։

Մեր խօսքը անոնց համար չէ, անշուշտ, որ լեզու մը սորվելու համար օրուան մէջ որոշ պահեր վարժութիւններ կ'ընեն իրենց տանը մէջ գտնուող կամ ծանօթ անձերու հետ, որ գիտեն խնդրոյ առարկայ լեզուն։

Աւելորդ ըսելի իսկ է, ինչպէս շատ գովելի բան մըն է խօսիլ ոչ թէ մէկ, այլ մէկ քանի լեզուներ, եթէ կարելի ըլլայ։

Առանց մոռնալու կամ ուրանալու սակայն մեր Մեսրոպեան բարբառը, մեր պապերուն գեղեցիկ լեզուն, որուն կը պարտինք մեր գոյութիւնը եւ զոր ուրանալով, ուրացած պիտի ըլլանք մեր հայրենիքն ու ազգութիւնը։

Ձեզի է ուրեմն, մեր կոչը, սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, դուք որ պիտի ըլլաք վաղուան հայրերն ու մայրերը սերունդի մը, որ իր դաս-

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

— «Արամ ախպար, Արամ ախպա՛ր …

— «Արտեմ…

Եւ կուլան երկուքը մէկ։

— «Ձեզմէ ոչ ոք կայ։ Մայրիկդ մեզի հետ էր մինչեւ էկին։ Հարսներն ու թոռները չուրջը …

— «Վե՞րջը …

— «Ալ լուր չունիմ, խաչ որ լուր չունիմ, Արամ ախպար…. մի նայիր ինծի այդպէս …»։

Հայկազ կռահեց որ ազգականուհին «չէր ուզեր արտասանել ահաւոր բառը՝ Եփրատը, — հարիւր հազարներու ջրեզէն գերեզմանը …»։

Այնուհետեւ, երկար ատեն, տարի մը, տարիներ ետք, ապագայ հեղինակը պիտի լսէր «Արտեմիսին լացին ձայնը եւ զգար անոր արցունքներուն տաք թացութիւնը **իր ափերուն մէջ**»։

Զօրաւոր յիշողութիւն մը, հարուստ երեւակայութիւն մը եւ գրագէտի սուր տեսողութիւն մը՝ տուած են մեզի, միացեալ ուժով, տարագրութեան օրերէն թանկագին էջեր, զորս կը կարդանք նոյնքան յափշտակութեամբ որքան «ցնցող» որեւէ վէպ։ Ու պիտի շարունակենք կարդալ, միեւնոյն հեւքով, ի հեճուկս բոլոր այն գրողներուն եւ մտաւորականներուն, որոնք ձանձրացած են ու յոգնած՝ սեւ օրերէն, աքսորի յուշերէն եւ Մեծ Եղեռնի վկայութիւններէն, վասն զի, Արհաւիրքը, մեր ժողովուրդին Աննախընթաց Սպանդը, Ապրիլ 11 – 24ը գրականութեան նիւթ չեն կազմեր ըստ իրենց։

Մինչդեռ, սա վերջին կիսադարեան շրջանի ամենակարկառուն դէմքը, Յակոբ Օշական, որուն միակ սեւեռուն տեսլականը կառչած պիտի մնար, աւելի քան երեսուն տարի, այդ Արհաւիրքը համապարփակելու կոչուած անկարելի երկունքին, հանդիսացած էր անխոնջ քաջալերողը աքսորապատում շարադրութեանց եւ մեծագոյն ջատագովը արհամարհուած գրականութեան։

Չեմ գիտեր թէ խստապահանջ գրագէտները արուեստի գործ կը համարի՞ն Մինախորեանի 1915 թուականը, զոր, անկասկած, որեւէ դժուարահաճ գրասէր մեծապէս գնահատեց եւ նկատեց թուական մը՝ ժամանակակից մեր գրական պատմութեան մէջ։

Ի՞նչ յանցանք ունի, կրնայ ունենալ նիւթը, որեւէ նիւթ, որ յաւիտենական է, չի մաշիր եւ չի յոգնեցներ, ինչպէս արուեստի բոլոր ճիւղերուն, նոյնպէս նաեւ գրականութեան մէջ, պայմանաւ որ, ի հարկէ, իյնայ լաւ ու իրաւ գրիչին տակ։

Հատորին երրորդ եւ վերջին մասը կը համրէ տասնեակ մը պատմուածքներ, ամերիկեան միջավայրով ու խոնարհ տիպարներով։ Եւ սակայն, կը կարծեմ թէ պատրուակներ են անոնք պարզապէս, ոգեկոչելու համար ամէն առթիւ, «հայրենի գիւղը, հայրենի տունը, մեկնող դէմքերը, արեւշատ կտուրները, կալերը, անդերը, աղբիւրին երգը, թութի ծառերը, փողոցի անտուն եւ նիհար շուները, բարի ձիւնը, լեռներու կախարդական գիշերները» եւ կամ՝ տեղաւորելու համար, նաեւ, վրէժի խօսք մը։

Օտար դրացիներու յատուկ այդ էջերը տանջահար են երկրին ու գաւառին յիշատակներով։ Հայկական ոգին կը յածի անոնց վերեւը, իսկ ներքեւը, ուժգին կը զարնէ արմենական տաք ու կարօտակէզ սիրտը։ Ցուցափեղկի մը մէջ դիտուած Յովհ. Մկրտիչին գլուխը առիթ կը ծառայէ, որպէսզի Արամ Հայկազ բաղդատութեան դնէ իր պզտիկ քաղաքը ամերիկեան ոստանին հետ։ Անշուշտ սրամտութեամբ եւ հեգնութեամբ։ Սիրային պատմուածքի մը մէջ, երբ օտար ուսանողը կը ցատկէ, յանկարծ, դեղարան փութալու համար, հայ գրագէտը աւերող ու քանդող Թուրքը ցուցադրելու պէտքը կը զգայ։ Եւ որովհետեւ Ամերիկայի հայ կիները սկսած են ժողովի երթալ, Ողիմպիական այն տարին, հարկ կ'ըլլայ բանաձեւել սա մտածումը.

— «Թուրքերը կարծուածէն շատ աւելի մեծ վնաս հասցուցին մեզի»։

Ապահովագրական պայմանագրի արկղիկին պատճառաւ, երբ հեղինակը կը բանայ նաեւ իր պանդուխտ-սիրտը, դառնալու համար անգամ մը եւս անցեալի խուզարկուն, դպրոցական դեղնած վկայագիրը կը փոխադրէ Պոլիս, Ազգ. Կեդրոնական վարժարան, ուր անփոխարինելի նուիրեալներ բիւր-բիւր հայորդիներ կրթեցին։ Թերթի մը կտրօնով՝ կը սուրայ դէպի երկիր։ Աչքերը խոնաւութեամբ կը լեցուին, ի տես Հայաստանի Հանրապետութեան թիւ 2173 անցագրին, զոր կը ծալէ եւ տեղը կը դնէ «մասունքի պէս»։ Եւ ահաւասիկ, հասարակ ու ճերմակ կոճակի մը թելադրած մխիթարանքը. — «Թուրքերը գիս մօրմէս ու ամէն ունեցածէս կողոպտեցին, բայց սա կոճակէն, որուն իմ մօրս մատներն են դպած»։

Ու Արամ իր մայրը կ'ողբայ, իր մօրը համար կուլայ միայն, երբ կը տեղեկանայ թէ գացեր ուրիշի մը հետ է ամուսնացեր օտար այն աղջիկը, զոր այնքան կը սիրէր։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

(3) (Շար.)

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(Ամփոփուած « Սով. Հայաստան»էն)

●

Հայաստանի երաժշտագէտներու Դ. համագումարը տեղի ունեցաւ Փետր. 10-ին, Երեւանի Համերգի մեծ դահլիճին մէջ: Կը նախագահէր Ղ. Սարեան :

Ներկայ էին երգահաններ, երաժշտագէտներ, որոնք ցոյց տուին անցեալ տարիներու ընթացքին իրենց ձեռք բերած նուաճումները ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ ընկերվարական հայ երաժշտական մշակոյթի զարգացման ընթացքին, ինչպէս եւ թերութիւնները եւ բացերը որ եղած են Հայաստանի երգահաններու Միութեան աշխատանքին մէջ :

Լսուեցան երաժշտական նոր ստեղծագործութիւնները — Աճէմեանի «Սէնֆոնիա պոէմը», Ջ. Թաղէոսեանի «Լիրիկական Պոէմը», Ա. Այվազեանի «Սուիտ սէմֆոնիք»ը նուագախումբի համար, Ա. Յարութիւնեանի «Քօնչերթօ»ն դաշնակի համար: Ունկնդրուեցան «Կոմիտաս» պետական երաժշտանոցի ուսանողներուն 150 երգերը, ռոմանսները, սենեակի երաժշտութիւնը, խմբային եւ այլ երաժշտական ստեղծագործութիւնները :

Համագումարը գնահատեց Ղ. Սարեանի «Երաժշտական պատկերները», Հ. Ստեփանեանի «Երրորդ Սեմֆոնիա»ն, Գ. Եղիազարեանի «Սեւան» եւ Է. Յովհաննիսեանի «Մարմար» պարախաղի համար գրուած երաժշտութիւնը: Սենեկային երաժշտութեան մէջ Ա. Բաբաջանեանի « Դաշնամուրային Թրիօ»ն, Է. Յովհաննիսեանի «Դաշնամուրային Կվինտէտ» ը, Հ. Ստեփանեանի և Գ. Զթճեանի ռոմանսները : Այս առթիւ ցոյց տուին նաեւ թերութիւնները, որոնցմէ մէկը այն է որ թոյլ կերպով կը զարգանան ազգային օփերային արուեստը: Չկայ սովետական նիւթը ընդգրկող օփերային արժէքաւոր գրականութիւն: Բացի Ա. Տիգրանեանի « Դաւիթ Բէկ »էն, չէ ստեղծուած մնայուն երկ: Անյաջող փորձերէ ետք, լռած են երաժշտագէտները :

Զգալի են Սէնֆոնիք երաժշտութեան մէջ ձեռք բերուած նուաճումները : Այդ գործերուն մէջ հիմնական թերութիւն է մեղեդիի պակասը : Ատոնք յաճախ կը գրուին խրթին, երաժշտական լեզուով եւ մատչելի չեն ժողովուրդին: Դիտել տուին թէ քիչ կ'օգտագործուին ժողովրդական երաժշտութեան տարրերը: Կը զգացուի ժողովրդի կողմէ այնքան սիրուած երաժշտական սեռի՝ երգի պակասը: Քիչ են այն երգերը, որոնք անմիջապէս կեանք կ'առնեն, կ'երգուին, կը դառնան ուղեկիցը ուրախութեան թէ յուզմունքի :

Սովետահայ երաժիշտները տակաւին բաւարար չափով ուշադրութիւն չեն դարձներ օփերէթային, պարային երաժշտութեան ստեղծման: Դիտել տուին նաեւ թէ Ազգային երաժշտական մշակոյթի զարգացման մէջ մեծ նշանակութիւն ունի ուսումնասիրութիւնը եւ տարածումը ժողովրդական արուեստին :

Երաժշտական գործեր հրատարակած են փրոֆ. Գ. Տիգրանեան, իսկ Հայաստանի երաժշտական թատրոնը՝ Շահվերտեանի «Կոմիտաս»ը :

Ցուտով լոյս կը տեսնեն Ա. Տէր Ղեւոնդեանի, Ց. Ստեփանեանի, Ալ. Յարութիւնեանի, Ս. Բաբաջանեանի, Ե. Սահաունիի, Կ. Զաքարեանի եւ այլ երաժշտագէտներու մօտ քսան տեսակ երաժշտական ստեղծագործութիւններ

Երգահանները երաժշտական կարգ մը երգեր, թատերգութիւններ յօրինած են մանուկներու համար: Երաժշտագէտներու Այս համագումարին մէջ քննուեցան եւ գնահատուեցան Գ. Զթճեանի «Մանկական սուիտ»ը, Ա. Խուդոյեանի «Մանկական Սէմֆոնիք պատկերները», Ս. Սամուէլեանի «Դաշնամուրային պիէսներ» ստեղծագործութիւնները:

× «Ալ. Սպենդիարեան» օփերայի եւ պարախաղի խումբը նոր ներկայացումներ կը պատրաստէ Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակին համար: Պիտի ներկայացնեն Տ. Չուխաճեանի «Արշակ Բ.»ը եւ «Սեւան» պարախաղը, որուն երաժշտութիւնը գրած է երաժիշտ Գ. Եղիազարեան :

տխրականութիւնը պիտի ստանայ ձեր յարկերուն տակ :

Որպէս զի մէկ օր, չունենաք աւելի խոր դառնութիւններ քան մեր այսօրուան ըղձացածները, աշխատեցէք տէր կանգնիլ մեր սիրելի լեզուին, գործածեցէք զայն, որպէսզի ան մնայ ձեր այսօրուան և վաղուան հպարտութեան եւ գոյութեան հզօր ասպարը :

Հայերէն խօսեցէք իրարու հետ, որպէս զի Հայ մնաք, ու տէր ցեղային անփոխարինելի մեր հարստութեանց, որոնք դարերէն կը հասնին ու պէտք է երկարին դարձեալ դարերուն, հզօր ու անսասան, Արարատին պէս վեհաշուք եւ յաւերժական :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

11.000 ՏՈԼԱՐ հաւաքուած է Հալէպի Մխիթարեան վարժարանին համար, Տիթրոյթի Հայ կեդրոնին մէջ, ճաշի մը ընթացքին, ի ներկայութեան Ուլուհոճեան Աբբահօր : Այս առթիւ ճառեր խօսած են Հ. Գալանճեան վրդ. Ա. Աղամեան, Տքթ. Ս. Նաճարեան եւ Կ. Թանտրճեան :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՒՄԱՐ մը նուիրել խոստացած է Պ. Մարք (Նշան) Թրփան, Հայոց Պատմութիւն մը հրատարակելու համար, անգլերէն: Նուիրատուին բաղձանքն է որ Մ. Նահանգներու բոլոր գրադարանները երկուական օրինակ ունենան պատմութեան այս գիրքէն: Նուէրին գումարը պիտի ծանուցուի Բարեգործականի 50ամեակի յոբելենական ճաշին :

ԹԵՀՐԱՆԻ գաղութը ունի աւելի քան տասը տարրական եւ երկու միջնակարգ դպրոցներ: Թեմական խորհուրդը կոչով մը կը հրաւիրէ ժողովուրդը որ անխտիր մասնակցի Ծխական Տուրքին (մինչեւ հասութաբեր կալուածներու ստեղծումը), դպրոցները ապահովելու համար փակման վտանգին դէմ, եւ վերջ դնելու մեծածախս եւ յոգնեցուցիչ ձեռնարկներու :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Նորընտիր կաթողիկոսը շնորհաւորելու համար Անթիլիաս այցելած է հայ կաթողիկէ պատր. տեղապահ Սահակ եպիսկ. Կոգեան, ընկերակցութեամբ «Մասիս»ի խմբագրապետ Վարդան Վ. Թէքէեանի: Տեղապահը կէս ժամ սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցած է Զարեհ կաթողիկոսին հետ, ի ներկայութեան Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու : Այս այցելութիւնը ուշացած էր, որովհետեւ Տեղապահը Հալէպ կը գտնուէր:

ՀԱՅ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ մը, Միշէլ Պօղոս Բարիքեան անձնասպան եղած է Գահիրէի մէջ, պատուհանէ մը վար նետուելով : Բարիքեան 30 տարեկան է: Ոստիկանութեան նամակ մը գրելով կ'ըսէր. — «Որոշած եմ անձնասպան ըլլալ, որովհետեւ զզուած եմ կեանքէս: Կարասիներս եւ գոյքերս յանձնեցէք մօրս, Աղեքսանդրիա եւ ըսէք թէ անձնասպան եղայ ծրագիրներուս մէջ ձախողելուս համար » :

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ ձեռնարկուեցաւ «Արմէնիա Մշակութային Ընկերակցութեան» «Անդրանիկ» ակումբի շինութեան, անոր սեփական հողին վրայ: Նոր ակումբը պիտի ունենայ հանդիսասրահ մը բեմով, ընթերցասրահ եւ ուրիշ բաժիններ: Պիտի ըլլայ մշակութային կեդրոն մը եւ պիտի ծառայէ նոր սերունդի մտաւոր վերելքին :

ԳՈՐՏԱՊԱՅԷՆ (Արժանթին) Մոնթէվիտէօ գացած են Արմէնիա Երիտ. Միութեան անդամները, 30 հոգի, ընդունելով քոյր մասնաճիւղին հրաւէրը: Այս առթիւ սարքուած են փինկ փոնկի եւ պասքէթպոլի մրցումներ եւ թատերական ներկայացումներ :

ՏԽՐՈՒՆԻ — Լոս Անճելըսի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Փօլ Պալեօզ : Վաստակաւոր ընկեր մըն էր եւ կ'աշխատակցէր «Ասպարէզ»ին:

ԿՐԷՆԻԹ ՍԻԹԻԻ (Մ. Նահանգներ) հայ գաղութը, որ կը բաղկանայ մեծ մասով Քղեցիներէ, Վանեցիներէ, Մշեցիներէ, Իգդիրցիներէ եւ Կարնեցիներէ, իր մէջ կը հաշուէ ընդամէնը 65 ընտանիք: Հոս կը գործեն Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն, իր «Հըբայր» ակումբով, Հ. Ե. Դ. Անդրանիկ Ուխտ, Հ. Օ. Մ., Տարօն Տուրուբերանի եւ Քղիի Հայր. Միութիւնները: Գաղութը անցեալ տարի ունեցաւ իր եկեղեցին, հոգաբարձութիւնը, դպրաց դասը և եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը: Եկեղեցին արժեց իրենց 13.000 տոլար, որուն քոյր գաղութներն ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին: Հոս եկեղեցին կը համախմբէ իր շուրջ բոլոր հոսանքէ հաւատացեալներ : Եկեղեցին քահանայ չունի տակաւին: Գաղութը իր դպրոցը ունի, ուսուցչութեամբ Տիկ. Սաթենիկ Հայրապետեանի :

ԱՐՋԱՊԱՏՈՒՄ

★

Արջերը միայն կենդանաբանական պարտէզներու մէջ չեն ապրիր այլ նաեւ կ'ապրին անտառներու մէջ իբրեւ վայրի անասուններ: Անկէ զատ մեր երկրին եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ սովորութիւն է արջ խաղցնել: Արջերը կենդանաբանական պարտէզներու վանդակներու մէջ չեն ապրիր, այլ փոսերու եւ խոռոչներու մէջ :

Միւս վայրի կենդանիները վանդակներու մէջ ալ եթէ դրուին, արջերը կը ձգեն ազատ :

Լոնտոնի եւ Ցիւրիխի կենդանական պարտէզներուն մէջ, որոնք ամէնէն աւելի արդիական են, արջերը կ'ապրին փոսերու մէջ :

Հին ատեն բացուած խորունկ փոսերուն մէջ վագր ու առիծ կը դրուէին. կարելի չէ զանոնք դիտել առանց ոեւէ վտանգի : Վայրի կենդանիներն ալ, գիտնալով որ այցելուները ուտելիք պիտի նետեն, վեր կը նայէին շարունակ: Կազմուածքով արջերուն աւելի յարմար է այս դիրքը: Անկէ զատ մեծ տարբերութիւն կայ այս կենդանիներու միջեւ: Գազանները ցանցառօրէն կ'ուտեն, երբ որս մը գտնեն եւ բզկտեն ուտեն օրերով ծոյլ ծոյլ կը նստին եւ կը մարսեն: Մինչդեռ արջերը իրենց գտածը կ'ուտեն, եւ միշտ ուտելու պէտք կը զգան: Ազատ ալ ապրին կամ գերիացած, արջերուն պահանջները չեն փոխուիր: Ինչ գտնեն ներս կը նետեն, արմատներ, սունկ, վայրի պտուղներ, եւն. շատ կը սիրեն: Եթէ մեղր գտնեն կը յարձակին վրան, դաշտամուկերու որջերը կը խուզարկեն: Վերէն նետուած ուտելիքները բերնով բռնելու մէջ շատ ճարտար են արջերը: Եւ գիտնալով որ օդէն պիտի գան իրենց սիրելի ուտելիքները, արջերը տեսակ տեսակ խաղեր կը կատարեն զուարճացնելու համար այցելուները:

Արջերէն շատեր աղաչողական արտայայտութիւն մը կուտան իրենց դէմքին. ոմանք երկու ոտքի վրայ կեցած աջին ու ձախին կը դառնան, ուրիշներ կռնակի վրայ պառկելով մէկ թաթով կը բռնեն մէկ ոտքը եւ կ'օրօրուին : Դեռ ուրիշներ ոստումներ կը կատարեն: Դիտողները կը կարծեն թէ մասնաւոր կերպով սորվեցուցած են այս բոլորը արջերուն: Մինչդեռ սխալ է: Արջերը իրենք հնարած են ամէն բան: Մասնաւոր յատկութեամբ մը կը զգան թէ իրենց այդ արարքները ինչ տպաւորութիւն կը ձգեն: Արջերը խելացի կենդանիներ են. թէ կը զուարճացնեն եւ թէ իրենց շահը կ'ապահովեն :

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

Տիգրանն աւելի կատաղեց եւ աւելի ուժգնութեամբ եւ խելագարուածի Փիզիքական ուժով շարունակեց կոկորդի սեղմումը: Յանկարծ Փայլունը թուլացաւ, կորաւ վզի դիմադրականութիւնը, այնպէս որ Տիգրանի մատները խրուեցին կնոջ մսի մէջ: Ինչպէս ձեռքերի արանքում լինէր խմորի մի կոյտ, մարմինն ամբողջ կորցրեց իր պնդութիւնը եւ չորի կտորի նման ընկաւ Տիգրանի ծնկների վրայ: Տիգրանը վայրկենապէս սթափուեց եւ սարսափեց, ձգեց Փայլունի մարմինը յատակի վրայ եւ սկսեց կանչել .

— Մեռաւ, մեռաւ, մեռաւ ...

Ձայնն այնքան բարձրաղաղակ եւ աղիողորմ էր, որ բոլոր հարեւանները լսեցին եւ թափուեցին դրան առաջ: Տիգրանն ուզում էր մօտենալ դրան եւ բաց անել, բայց դողում էին ծնկները եւ չկարողացաւ ոչ մի քայլ անել: Դրան առաջ հաւաքուողները լսում էին որ Տիգրանն ինչ որ ձայներ էր հանում. կարծես լացի ձայն էր, բայց անասնական :

Դրան առաջ հաւաքուողների մէջ երկու երիտասարդ, տեսնելով որ Տիգրանը դուռը չի բացանում եւ զգալով ինչ որ զարհուրելի ոճրի առկայութիւնը տան ներսում, քալեցին տան ետեւը, բարձրացան պատի վրայ եւ ցատկելով պարտէզը, ներս մտան եւ բաց արին տան դուռը: Բազմութիւնը լցուեց ներս: Փայլունի դիակն ընկած էր յատակին անշնչացած : Տիգրանը քաշուած մի անկիւնում, յատակի վրայ ծնկի չոքած, գլուխը յենած պատին՝ հեկեկում էր :

Աւելի արագ քան կայծակի սլացումը՝ ամբողջ քաղաքում տարածուեց ոճիրի լուրը:

— Ոսկերիչ Տիգրանը կնիկն է խեղդեր:

— Վա՜յ Հաջաղա, վա՜յ...

●

Ոճիրի լուրը լսեց եւ Մեմիկ խաթունը հէնց աղջկայ տանը. լսեց նա մանրամասնօրէն. — Հաջի աղան գնացել է Փայլունի մօտ այն ժամանակ, երբ ամուսինը եկեղեցումն է եղել, Փայլունը ներս է առել Հաջի աղային, ոսկերիչը տուն վերադարձին իմացել է, բացատրութիւն է պահանջել կնոջից, կինը լռել է եւ ...

— Աս մարդը խելքը թռցրեր է, բացականչեց Մեմիկ խաթունը եւ վազեց տուն:

Հաջի աղան ոչինչ չէր լսել ոճրի մասին:

Մեմիկ խաթունը տուն մտնելուն պէս՝ ձեռքերը խփեց ծնկներին եւ կանչեց.

— Հաջի աղա, Հաջի աղա, Նամուս չի մնաց, ալ բան չի մնաց ...

Հաջի աղան լսեց այդ կանչը, բայց կարեւորութիւն չընծայեց, որովհետեւ նոր բան չգուշակեց. նա կարծեց թէ միեւնոյն դէպքի շարունակութիւնն էր, բայց լուսամուտի տակ ձայներ սկսեցին լսուել. լսեց իր անունը, ոսկերիչի անունը: Նախ եւ առաջ Հաջի աղան որոշեց պահել իր սառնասրտութիւնը: « Կը հաջեն, կ'երթան», եզրակացրեց նա մտքում եւ փաթաթեց սիկարէթը, բայց ձայներն աւելի բարձր եւ աւելի յամառ դարձա.

— Նաղենիմ Հարսին գլուխը կերաւ ...

— Դատաստանին օրը ի՞նչ պատասխան տի տայ :

— Լոս լոս գնացեր է հարսին քովը ...

Հաջի աղան չկարողացաւ դիմադրել, մօտեցաւ լուսամուտին:

Փողոցում լիքը բազմութիւն կար, բոլորն էլ դէպի լուսամուտն էին յառել իրենց աչքերը :

Հաջի աղան ետ քաշուեց եւ սկսեց ունկնդրել: Ոչ մի բացադանչութիւնից չկարողացաւ իմանալ թէ նոր ի՞նչ է պատահել. բայց նրա ներքին աշխարհում չոքեց մռայլութիւնը: Երկար ունկնդրելով ձայներին եւ չկարողանալով որեւէ եզրակացութեան գալ, երկու գաւաթ նորից օղի տնկեց եւ իջաւ ներքեւ, Մեմիկից մի բան իմանալու :

— Մեմիկ ...

Մեմիկ խաթունը գլուխը վեր բարձրացրեց եւ սարսափահար աչքերով նայեց ամուսնոյն: Նա սարսափեց նախ եւ առաջ նրա ձայնից. բոլորովին օտարոտի էր այդ ձայնը, չկար այդ ձայնի մէջ երեսուն եւ հինգ տարուայ հարազատութիւնը, եւ ապա Հաջի աղան փոխուել էր դէմքով, զգալիօրէն ծերացել էր, մռայլուել, յօնքերը կախուել էին աչքերի վրայ, ինչպէս քիւը փլատակ տան կոյր լուսամուտների վրայ :

— Մեմիկ ... նորից ձայնեց Հաջի աղան :

— Մեմիկը գետնին տակ անցնէր, աս բանը չտեսնար, պատասխանեց Մեմիկը :

Հաջի աղան լսեց, կարծես թանձր պատերի միջից տեսնում էր դրան առաջի բազմութիւնը :

— Մեմիկ, ի՞նչ է եղեր, ըսէ, ասաց Հաջի աղան :

Մեմիկ խաթունը խղճաց Հաջի աղային. Նրա ձայնում այնքան աղերսական շեշտ կար, որ ամենաանտարբեր մարդն անգամ կը զգացուէր :

— Հաջի աղա, ոտքդ պագնեմ, աս բաներն ինչո՞ւ բրիր, լացով արտասանեց Մեմիկ խաթունը :

— Ջանըմ, ի՞նչ ըրի, ի՞նչ եմ ըրեր ...

Մեմիկ խաթունը պատմեց ահաւոր եղելութիւնը ...

. . . .

. . . .

— Խեղդե՞ց, հարցրեց Հաջի աղան :

— Հա, խեղդեր է :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(13) (Մնացեալը յաջորդով)

ՀԸ, ժաք Տիւքլօ ձաղկելով «յետադիմականներուն եւ փաշականներուն խաղերը», յայտարարեց թէ թեր պիտի քուէարկեն․ — «Մենք համաձայն չենք շարք մը զինուորական միջոցներու, բայց համոզուած ենք թէ միացեալ ճակատը պիտի նպաստէ կրակը դադրեցնելու եւ բանակցութիւնները կատարելու։ Մենք վստահ ենք թէ չուտով պիտի ճանչցուի Ալժերիոյ ազգային անհատականութիւնը։ Պէտք չէ թոյլ տալ որ Ֆրանսական քաղաքականութիւնը դէպի աջ հակի»։ Իր համոզումով, Ալժերիան ի վերջոյ պիտի դառնայ անկախ պետութիւն մը։ Կը կարծուի թէ նպաստաւոր դիրք բռնելով դաշլիճին հանդէպ, համայնավարները կը յուսան յաջողցնել ժողովրդական ճակատի կազմութիւնը։

Վարչապետը պատասխանելով Պիտոյի հարցումներուն, դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը ոեւէ մէկուն քաղաքականութեան չի հետեւիր, այլ իր իսկ մշակած ուղեգծին, որ կ'ամփոփուի հետեւեալ նախադասութեան մէջ․— Վերահաստատել բարեկարգութիւնը եւ միաժամանակ անհրաժեշտ բարենորոգումները կատարել»։

Իրազեկներ կը կարծեն թէ կառավարութեան անմիջական գործը պիտի ըլլայ բաւարար զօրք ղրկել Ալժերիա, ապահովելու համար քաղաքներու եւ մեկուսացեալ գիւղերու պաշտպանութիւնը։ Այս առաջադրութեամբ, երկու ամիսը անգամ մը 50․000 նոշագիր զինուորներ պիտի ղրկուին Ալժերիա։ Գալով ընկերային բարենորոգումներուն, ծրագիրը կը նախատեսէ պետականացնել եւ վերաբաշխել մշակելի հողերը, ինչպէս նաեւ աւելցնել բնիկ բանուորներու աշխատավարձքը։ Ուրեմն Ֆրանսա ստիպուած է նիւթական զոհողութիւններ ստանձնել։ Ներկայիս օրական 50 միլիոն Ֆրանք կը հաշուեն զինուորական ծախքերը։ Տարակոյս չկայ թէ այս գումարը հետզհետէ պիտի աւելնայ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին քանի մը երեսփոխաններ պահանջեցին դիւանագիտական ճիգ մը փորձել, որպէսզի Եգիպտոս դադրեցնելու իր աջակցութիւնը ապստամբներուն եւ աւելի մեծ գործակցութիւն հաստատուի արեւմտեան պետութեանց հետ։ Վարչապետը համամտութիւն յայտնելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ «ամենամեծ ճիգը Ֆրանսան ինք պէտք է կատարէ»։ Եւ աւելցուց․— «Դիւրին է ուրիշները մեղադրել ձեր վրայ ... թեանց համար»։

ՆՈՐ ՑՈՅՑԵՐ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ նոր եւ աւելի բուռն խռովութիւններ ծագեցան Մարտ 12ին, հակառակ կառավարութեան արգելքին եւ Աթէնքի մետրոպոլիտին կոչերուն։ Հազարաւոր ցուցարարներ յաջողեցան սողոսկիլ մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ, թէեւ ոստիկանութիւնը եւ զօրքը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էին։ Շատ մը ցուցարարներ քարերով եւ ուրիշ իրերով լեցուած էին իրենց գրպաններն ու մայթերուն վրայ կը խռոնուէին սպառնալից։ Իրիկուան ժամը 6ին բուռն անկարգութիւններ ծագեցան քաղաքի կեդրոնին մէջ։ Խումբ մը ցուցարարներու որոնց գլուխը կը գտնուէր կին մը, յաջողած էին դիրք բռնել շէնքի մը մէջ եւ կը փորձէին ցրուել ոստիկանները, քարեր նետելով։ Միեւնոյն ատեն ուրիշ խումբ մը պատնէշներ կը կառուցանէր քաղաքապետարանին առջեւ։ Ի վերջոյ մեքենաշարժ ուժեր յաջողեցան վերահաստատել խաղաղութիւնը։ Քսանեւհինգ ոստիկաններ եւ 50 ցուցարարներ վիրաւորուած, հարիւր հոգի ձերբակալուած էին։

× Յունաստանի վարչապետը, Քարամանլիս ունկնդրութեան ընդունելով խումբ մը ամերիկացի լրագրողներ, յայտարարեց թէ Մ․ Նահանգները պէտք է միջամտեն վճռապէս։

× Բողոքի ցոյցերը եւ գործադուլները կը շարունակուին Կիպրոսի մէջ բոլոր խանութները կը փակուին իրարու ետեւէ, հեռաձայնով եղած ազդարարութեան մը վրայ։ Սելանիկի եւ Կրետէի մէջ ալ ցոյցեր սարքուեցան։

....

Խ․ ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, ընդ առաջ երթալով Պ․ Վէնսան Օրիոլի առաջարկին, խոստացաւ արձակել տալ Ռուսիա մնացած ֆրանսացի գերիները։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Սթալինի բոլոր պատկերները վերցուած են գեղարուեստական թանգարանէն։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա

Կը նախագահէ՝ Պ․ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ․ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ։

Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ

Պ․ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշակութային կազմակերպութիւնները»։

Մուտքը ազատ է։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սըրահը։

Դասախօս Պ․ Թ․ ԳԱՌՆԻԿ։ Նիւթը «Հայերէնի յեղաշրջումը Արեւելահայ եւ Արեւմտահայերու մէջ։

ՕՆՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին

SALLE GAVEAU

Ցայտագիրը․— Ե․ Համանուագը (Հայրենիք), նուագախումբ Փատըլու։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին։

FOIRE INTERNATIONALE LYON

DU 7 AU 16 AVRIL 1956

IMPORTANTES FACILITÉS DE VOYAGE

Demandez le catalogue des exposants

440 F. contre remboursement

Renseignement : LYON

Rue Menestrier (BU. 55 - 05)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ․ Կապ․ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ․ ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ․ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ․ Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ․ Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ․ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով. Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16․17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23․23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0․40։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ Սեւրանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Աղնիւ Քէօսէեանի՝ իր հօր մահուան առթիւ։

× Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան 500 Ֆրանք կը նուիրեն Ֆ․ Կ․ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին՝ Թորոս Թորոսեանի մահուան առթիւ։

ԽՆՋՈՅՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր․ Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրճիօ, Փարիզ (13)։

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ։

Կը խօսին Պ․ Պ․ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՋԱՐՈՅԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ․ Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ․ Հրաչ Տարօնեան, Աւետիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան։ Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ։ Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վրաէթը լա ռատիօ է տէ տիսք։

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց․ միջոցներ․— Մեթրօ Քարդինալ եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերճիօ։

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Շրջ․ կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով․—

«Զաւարեան» կոմիտէն, «Վարանդեան» եւ «Իշխան» խումբերը չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական տեղը (Պոմոնի մէջ)։

Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբը հինգշաբթի 15 Մարտ։ (Շար․)

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ․ ԼԱԶԵԱՆ։ Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը։

ՓԱՐԻԶ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԻՍԻ․— Հ․ Յ․ Դ․ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ս․ Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին։ պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ Արծիւ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20․30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՇԱԻԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

ՍԵՒ․ ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ․ ժողովը այս կիրակի ժամը 3․30ին Իսիի Խրիմեան սրահը։ Պ․ Ա․ Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Կարպիս Գարաօղլանեանէ հազար Ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է շարժանկարի ցուցադրութիւն մը, որ պիտի ներկայացընէ վերթերան ընկերները, Միջին Արեւելքի Հ․ Մ․ Ը․ Մ․ի տողանցքէն տեսարաններ, ինչպէս եւ Ամերիկայի, եւ Ֆըրանսայի կուսակցական ընկերները։

Այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 9ին։ Կը վերջանայ ճիշդ 9․45ին։

Շարժանկարը պատրաստած է Մեքսիկայի ընկերներէն Կ․ Առաքելեան։

Մուտքը կամաւոր։

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

LES CATALANS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ․ Զաւէն Նահապետեան (տպարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ․ Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ․ Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ․ Ա․ Պիպերեան (ատամնաբոյժ) 8 Tr. du Tonkin Pont de Vivaux.

Պ․ Ա․ Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (քալորի)։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու անուճին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ։

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ եղած պատրաստուածները։

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ։

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմայի դիմաց։ Երկու օթօպիւսի կայարան։

Գինը (մէկ մի․ երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ։

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

Պ․ ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՁԻՊԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel

Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16e

Tél Kle. 25-70

Aut. 84.37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց։

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ

ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 : Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՄԱՐՏ — JEUDI 15 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7629 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3340

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՌ ՊԱՀԵԼ ՈԳԻՆ

Այսօր, հինգշաբթի, 15 Մարտ, առաջին շաբաթն է կսկծալի կորուստին։

Սուգի շաբաթ մը եւս, եւ կը մնայ յիշատակի հանդէսներ սարքել, ծանօթացնելու համար Հերոսին կեանքն ու գործը։

Տարակոյս չկայ թէ Դրօն վերջին պահուն խորապէս ցնցուեցաւ, տեսնելով որ աչքերը պիտի փակէ հիւանդանոցի մը անկիւնը, փոխանակ արիւնլուայ ինալու ռազմադաշտին վրայ, միշտ զէն ի ձեռին։

Յաճախ կը խօսէր այդ մասին, առանց գիտնալու դաւադիր ախտին էութիւնը։

Այնքան չէր հաւատար այսպիսի վախճանի մը, որ կը կարծէր թէ քանի մը շաբաթէն ոտքի պիտի ելլէ։

Անցեալ աշնան Փարիզ էր, միշտ աշխոյժ եւ զուարթ։ Խօսակցութեան ատեն, յանկարծ չարաշուք բառ մը կ'արտասանէր — Տերեւաթափ։

Իսկապէս դեղնած տերեւները կը թափէին հանդիպակաց պարտէզին մէջ։

Անշուշտ կը մտածէր ընդհանուր երեւոյթի մը մասին, որ փոսեր կը բանար մեր բոլորտիքը։

Արդեօք ունէ՞ր նախազգացում, իր մասին ալ...

Այսպէս, օտարութեան մէջ կ'անհետանայ սերունդ մը որ ահագին վաստակ ձգեց իր ետին, հայրենիք մը ստեղծելու համար։

Դրօները ուղենիշներ են ազատագրութեան ճամբուն վրայ։ Փոթորկաձայն ազդարարներ, որոնք թօթափեցին դարաւոր ժողովուրդի մը թմրութիւնը, սրելով անոր գիտակցութեան եւ ինքնապաշտպանութեան բնազդը։

Այս նօսրացած եւ ուժասպառ սերունդին ներկայացուցիչներէն իւրաքանչիւրը պատմութիւն մըն է ինքն իր մէջ, — թանկագին վաւերագիր՝ ժամանակակից Հայոց պատմութեան համար։

Ներկայ մռայլ օրերուն, երբ նահանջականութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի տարագիր բազմութեանց մէջ, հարկ է աւելի ուշադրութեամբ սերտել անոնց կեանքն ու գործը, իբրեւ Աւետարան բուն Հայկազանց։

Անհրաժեշտ է մանաւորապէս նոր սերունդին ցոյց տալ Հայոց միօրինակ պատմութեան լուսաւոր էջերը, անոր բարձունքները, վառ պահելու համար ազգային գիտակցութեան եւ հպարտութեան ոգին։

Երբ Ֆրանսացի պատանին մինչեւ այսօր ալ կը խանդավառուի Ռոլաններու քաջագործութեամբ, ինչո՞ւ ծուռ պիտի մնայ մեր տղոց ճիտը, երբ ունինք ցիրուցան համաստեղութիւն մը Դրօներու, Անդրանիկներու եւ ուրիշ անպարտելի հերոսներու։

Նոր եւ դառնագէտ կորուստին առթիւ յիշատակի հանդէսներ, ընկերական կամ ժողովրդական դասախօսութիւններ սարքելով, կազմակերպութեան բոլոր մարմինները ոչ միայն տարրական պարտականութիւն մը կատարած պիտի ըլլան, այլ եւ պատեհութիւն պիտի ընծայեն աւելի մօտէն ծանօթացնելու մեր այրի արանց քաջերուն կեանքն ու գործը։

Արմատական փոփոխութիւն մը կատարուած է մեր ազգ. կեանքին մէջ, փոխելով պատմութեան ալ ընթացքը, ինչպէս եւ գործունէութեան ձեւերը։

Այդ փոփոխութիւնն անգամ կը ստիպէ աւելի մօտէն սերտել Հերոսներու կեանքը, իբրեւ անսպառ աղբիւր ներշնչումի եւ խորհրդածութեան։

Գործունէութեան ձեւերը կը փոխուին, բայց ոգին պիտի մնայ հարազատ։ Նոյնքան տոկուն որքան երէկ։

Թող չըսեն թէ «գործը կէս մնաց»։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՏՐՈՒԵՑԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Բացառիկ իրաւասութեանց օրինագծին քուէարկութենէն անմիջապէս վերջ, կառավարութիւնը անհրաժեշտ հրահանգները հաղորդեց Ալժերիոյ հրամանատարութեան, փութացնելու համար զինուորական գործողութիւնները։ Ծերակոյտին վաւերացումն ալ տեղի կ'ունենայ այսօր վաղը։

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ հարուածային գունդ մը կազմուած է Ալժէի շրջականները, մեքենաշարժ ուժերով եւ օդանաւային զօրքով։ Այս գունդը պիտի ըլլայ շարժուն եւ կրնայ մասամբ կամ ամբողջովին տեղափոխուիլ մէկ վայրէն միւսը։

Հիւս. Ափրիկէի նահանգները ռազմական գործողութեանց շրջաններու պիտի բաժնուին։ Իւրաքանչիւր շրջանի գլուխը պիտի դրուի հրամանատար մը, առաջնակարգ սպաներով։ Հրամանատարը ուղղակի պատասխանատու պիտի ըլլայ տեղական գործողութեանց, համախորհուրդ Ալժէի սպայակոյտին հետ։ Պատերազմական նախարարը, Պ. Մաքս Լըժէօն եւ ցամաքային բանակին ընդհ. քննիչը՝ զօ. Պլան քանի մը օրէն աչքէ պիտի անցընեն նոր դասաւորումը։ Զգալապէս պիտի բազմապատկուին բոլոր ուժերը։ Ցամաքային բանակը, որ 191.000 զինուորէ կը բաղկանար Փետր. մէկին, 200.000էն աւելի պիտի ըլլայ Ապրիլ մէկին։ Անկէ զատ, 110.000 զինուորներ կը գտնուին Մարոքի, 40.000 հոգի ալ Թունուզի մէջ։ Այս ուժերուն վրայ պէտք է աւելցնել օդանաւային եւ ծովային զօրքը, ոստիկան զինուորները եւ ապահովութեան պահակները։ Օգնական ուժերը պիտի առնուին մայր երկրէն, Գերմանիայէն կամ գաղթավայրերէ։ Կարգ մը նախարարներ կը պահանջեն 200.000 նոր զինուորներ ղրկել Ալժերիա։ Ուրիշներ գործնական չեն գտներ այս ձեւը։ Իրազեկներու կարծիքով, ըմբոստները ունին եօթը հազար հրացան։

Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը՝ «Լը Մոնտ», կը գրէ թէ Ֆրանսայի ցամաքային բանակը այժմ կը բաղկանայ 688.000 զինուորներէ որոնց 207.000ը կը գտնուին բուն երկրին մէջ, 86.000ը Գերմանիա, 62.000ը անդրծովեան երկիրներու եւ Հնդկաչինի մէջ, 334.000ը Հիւս. Ափրիկէ

Գալով քաղաքական ձեռնարկներուն, կը հաստատուի թէ ցարդ անպատասխանի մնացած է վարչապետին այն կոչը որ կը հրաւիրէր ըմբոստները վար դնել զէնքերը։ Իրազեկներ շատ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն արտաքին նախարար Փինոյի տեսակցութեան՝ Եգիպտոսի վարչապետին հետ։ Կը կարծուի թէ Գահիրէի մէջ անուղղակի շփումներ պիտի հաստատուին ըմբոստներուն հետ։

× Առջի օր բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան Ալժերիոյ Նեմենչա կոչուած շրջանին մէջ։ Սպաննուեցան 15 ըմբոստներ եւ վեց Ֆրանսացի զինուորներ։ Ուրիշ վայրերու մէջ ալ յաճախադէպ են ընդհարումները եւ անհատական սպանութիւնները։

Ալժերիոյ զինուորական իշխանութիւնը կոչ մը ուղղեց պահեստի սպաներուն եւ զինուորներուն, որպէսզի կամաւոր անձնագրուին։

× Մարոքի Սուլթանը Սպանիա հրաւիրուեցաւ, բանակցելու համար սպանիական շրջանի մասին։

× Ֆրանսական զինուորներ պաշտպանութեան տակ առին Թունուզի ամերիկեան հիւպատոսարանը, իբրեւ հետեւանք անցեալ ուրբաթ օրուան յարձակման։ Ոստիկաններ կը պաշտպանեն նաեւ ամերիկացի պաշտօնեաներու բնակարանները։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅԻՇԵՑԷ՛Ք, ՔԱՆԻ ՈՒՇ ՉԷ

Այս տարի «Ապրիլ Քսանըչորս»ը կու գայ երեքշաբթի օր մը։ Ամենայն հաւանականութեամբ, աւանդական սգահանդէսները, եկեղեցիներէն ներս թէ դուրս, տեղի պիտի ունենան նախորդ կիրակին, 22ին (Ամերիկա եւ այլուր)։

Նկատած եմ, քանի մը տարիէ ի վեր, որ մեր հանրային մարմինները, Ծաղկազարդէն կամ Զատիկէն ետքն է որ կը յիշեն թէ Ապրիլ Քսանըչորս անունով սուգի թուական մը կայ մեր օրացոյցին մէջ։ Եւ այդ մոռացութեան պատճառաւ ալ նախապէս կազմակերպած կ'ըլլան տեսակ տեսակ *զըլմա* փարթիներ եւ «առատ ուտելիքներով ու խմելիքներով» հանդէսներ։

Ո՞վ է այն անզգայ Հայը, որ իր ծնողքին, իր զաւկին, իր եղբօրը մահուան տարեդարձին խրախճանք պիտի սարքէր իր տանը մէջ կամ պիտի մասնակցէր ուրիշի մը կողմէ սարքուած *հարսնիք*ին։

Եթէ անհատը պիտի յարգէ կարգ մը ընկալեալ պատշաճութիւններ, պատճառ կա՞յ որ հանրութիւնը չյարգէ զանոնք, առնուազն, ըսել չտալու համար Անգարայի Մէհմէտներուն եւ Օսմաններուն։

— *Տուլղուլըղ միլլէթ*... Մեր անմահ Թալէաթը իրենց մուխը մարեց ու ելեր կը ցատկոտեն...

Յոյս ունիմ որ, այս տարի, մեր բոլոր կազմակերպութիւնները — ո՛ր հոսանքին կ'ուզեն թող պատկանին — քիչ մը աւելի կանուխ կ'արթննան ու կը յիշեն Ապրիլ Քսանըչորսը եւ *[illegible]*ներ ու *[illegible]*ներ չեն սարքեր՝ այդ թուականը նախորդող եւ անոր յաջորդող զոյգ կիրակիներուն։ Տարին յիսուն կիրակի երգենք, պարենք, ննջենք եւ հնդկահաւ ուտենք, կը բաւէ։

Պիտի առաջարկէի նաեւ որ սգահանդէսները տեղի ունենային անպայման Ապրիլ Քսանըչորսին, ամէն տեղ։ Ուրիշ հանդէսներու պարագային, թուականները՝ շաբաթներով, ամիսներով ետ ու առաջ կրնանք տանիլ։ Բայց, Ապրիլ Քսանըչորսը թող ըլլայ բացառութիւն մը։

Յետոյ, նախընտրելի է որ սգահանդէսները տեղի ունենան իրիկունը, նոյնիսկ եկեղեցական արարողութիւնները։ Պատկերը կ'ըլլայ աւելի տպաւորիչ, կարծեմ։

Կը յիշեմ, քանի մը տարի առաջ, Նիւ Եորքի մէջ, մեր նահատակներուն յիշատակը ոգեկոչեցինք վերջալոյսէն ետք։ Պահ մը, նոյնիսկ, լոյսերը մարեցինք ու Կոմիտասի Տէր Ողորմեան — զոր ողբացեալ վարդապետը երգած էր Այաշի բանտին մէջ — երգեցինք մոմի լոյսով։ Ու փոխադրուեցանք Այաշ ու Չանղըրը։

Ի հարկէ Ապրիլ Քսանըչորսը Լացի Գիշերի մը պէտք չէ վերածուի։ Ընդհակառակն, այդ օրը պիտի ըլլայ Ուխտի օր մը, ամէնուս համար ալ։ Ուխտ, որպէսզի աւելի շատ, աւելի բուռն սիրով փարինք մեր ազգին եւ մեր հայրենիքին։

Մեր բազմահազար նահատակներուն յիշատակը ոգեկոչելով, թափ պիտի տանք մեր ինքնութիւնը պահելու վճռականութեան։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՎԱՂԸ՝ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՐԱՖՖԻԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊԸ, ՈՐՈՒՆ ԵԼԵՒԷՋՆԵՐՈՒՆ ՀԵՒ Ի ՀԵՒ ՊԻՏԻ ՀԵՏԵՒԻՆ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ։

Իսկ երկրորդ էջին վրայ՝ այլապէս շահեկան թերթօն մը՝

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

ԿԻՊՐՈՍԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

ԱՆԳԼԻԱ ԲՈՂՈՔԵՑ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անգլիական կառավարութիւնը հրահանգեց Ուաշինկթընի դեսպանին՝ լուսաբանութիւններ պահանջել ամերիկեան կառավարութենէն, որ կը մեղադրուի թէ ոչ-դիւանագիտական ձեռնարկ մը կատարած է Կիպրոսի հարցին մէջ։ Անգլիոյ մէջ զայրացած են որ Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը Յունաստանի արտաքին գործերու նախարարին ներկայանալով «համակրանք եւ շահագրգռութիւն» յայտնած է Կիպրոսի դէպքերուն առթիւ։ Յետոյ յայտնած է որ Կիպրոսի խնդիրը աւելի մը յանգած է ճիշդ այն պահուն երբ համաձայնութիւն մը մօտալուտ կը համարուէր։ Լոնտոնի մէջ զարմանք պատճառած է նաեւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան այն յայտարարութիւնը որ կը մաղթէր անյապաղ վերսկսիլ բանակցութիւնները Կիպրոսի մասին։

× Լոնտոնի հելլենական դեսպանը ետ կանչուեցաւ, իբրեւ բողոք Մակարիոս

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ամերիկեան Կոմիտէի Եւրոպայի ներկայացուցիչ Բաբըրթ Քէլլի եւ նոյն կոմիտէին քաղաքական բաժնի վարիչ Փեչ հետեւեալ հեռագիրը ուղղած են.—

Հաճեցէք ընդունիլ մեր ամենախոր վշտակցութիւնը ձեր մեծ առաջնորդին եւ մեր մեծ բարեկամին ու հասարակաց պայքարի մեր գործակցին՝ Դրոյի կորուստին առթիւ։ Անոր մահը իրական կորուստ մըն է բոլորիս համար։ Իբրեւ մեծարանք ձեր ազգի Դաշնակ առաջնորդին՝ զօրացնենք մեր ճիգերը միասնաբար գործելու հասարակաց դատին համար։

ՏԷՍԻՆ, 13 Մարտ.— Խոր կսկիծով կ'ողբանք անդարմանելի կորուստը անվեհեր ռազմիկին ու մեծ Հայրենասէրին՝ ԸՆԿԵՐ ԴՐՕՅԻ։ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Անհուն կսկիծով կ'ողբամ մահը՝ մեծ եւ խիզախ յեղափոխականին եւ անմահ հերոսին՝ ընկ. Դրոյի։ Իր կսկծալի կորուստին առթիւ 5000 ֆր. կը նուիրեմ Քաջերու տան ֆոնտին (Մըշակոյթի Տուն)։ Սաքօ

ԿԻԼԻԿԻԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Պէյրութի «Ազդակ»ը (11 Մարտ) կը գրէ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը մերժած է Գահիրէի եպիսկ. ժողովին երեք առաջարկները.—

1. Կախակայել Կիլիկիոյ կաթող. 1941 կանոնագրութիւնը եւ նոր մը խմբագրելու հողը ձգել Էջմիածնի։

2. Պատարագի ընթացքին յիշել նաեւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անունը։

3. Ընտրեալ կաթողիկոսը, Զարեհ եպիսկ. ղրկել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մօտ (Գահիրէ կամ Երուսաղէմ), հաւատարմութեան երդումը կատարելու համար։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարիչներուն հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը։ Զափազանց յուսատես կ'երեւայ արաբեւիսրայէլեան վէճի կարգադրութեան մասին։ Իսրայէլ կը սպառնայ Մոսկուայի դիմել, եթէ զէնք չտան իրենց։

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Նոր էր խեղդուել Միհրանական շարժումը, երբ ծագում առաւ անջատական շարժումը: Շատ էր «ձախացել» մանաւանդ Դաշնակցական երիտասարդութիւնը Բագուի մէջ, որ դասակարգային կռուի եռուն կաթսան էր: Ռամանի շրջանի հայկական մեխանիկ գործարանում երեքից չորս հազար բանուորութիւն գործադուլ էր յայտարարել: Գործարանները երկու ամսից ի վեր փակ էին: Բանուորները այնպիսի պահանջներ էին դրել, որ անկարելի էր իրականացնել: Բագւում գործարանների կառավարիչները տեռորի տակ էին գտնւում: Մեր բանուորութիւնն ալ նոյն հովերից էր տարուել եւ սպառնում էր գնդակահարել վարիչներին:

Շատ պատասխանատու ժողով էր հրաւիրուած Բագու: Տեղական կոմիտէները, պատասխանատու ղեկավարները, Կեդր. Կոմիտէն, եւայլն: Հրաւիրել էին Դումանին եւ խնդրել, որ անպատճառ ներկայ լինի: Դումանը ինձ հետը վերցրեց եւ գացինք ժողովի:

Դումանի ներկայութեան մենք նրա ընկերները՝ միշտ լուռ էինք: Դումանը ամբողջ ժողովի ընթացքում լսում էր ժողովականների ծայրայեղ կարծիքները: Սեղանի վրայ էին դրուած իբրեւ օրակարգ, բանուորների իրագործելի պահանջները. — կամ գոհացնել նրանց եւ կամ աշխատանքի տարիներին հաւասար հատուցում վճարել:

Քուէարկութեան միջոցին 25 հոգուց 4ը ձեռնպահ մնացին, 3 հոգի դէմ արտայայտուեցին՝ Գրիգոր Աղաճանեանը, բանուոր Վահանը եւ Շէյկ Յովսէփեանը, 18 ձայնի մեծամասնութեամբ ժողովը քուէարկեց ծայրայեղ պահանջների որոշումը:

Որոշումը արուելուց յետոյ Դումանը վեր կացաւ տեղից իր երկար ու նիհար հասակով եւ յայտարարեց. «Հիմա որ որոշումը տուիք լրացաւ, ես ուզում եմ խօսել»: Նա ծոցից հանեց ցուցակ մը եւ փաստացի թիւերով ու տուեալներով ապացուցեց.

1900էց սկսած, օտար ընկերութիւնների հայ բանուորութիւնը 80 տոկոսով հեռացուած է. նրանց մեծ մասը տեղաւորուած են հայ ընկերութիւնների մէջ: 40 – 50.000 հայ բանուորներ լեռնային եւ աղքատ շրջաններում իրենց ընտանիքները պահում են Բագուից հասցուած դրամներով: Այս բոլորը պարզուելէ ետք, Դուման յայտարարեց.

— «Մտածո՞ւմ էք ինչ էք անում այդպիսի թեթեւ որոշումներ տալով: Սխալ էք ըմբռնում Դաշնակցութեան որդեգրած սոցիալիզմը: Ես ձեզ յայտնում եմ, այնտեղ ուր կապիտալը հալածւում է իբրեւ հայկապիտալի եւ հայ հարուստը պատժւում է իբրեւ Հայի, ես նրա կողքին եմ կանգնած: Դաշնակցութիւնը անտարբեր չի կարող լինել ազգային բոլոր արժէքների հանդէպ»:

Այս յայտարարութիւնից յետոյ, Գրիգոր Աղաճանեանը առաջարկեց վերաքննել տրուած որոշումը: Ժողովը համաձայնեց եւ ընդունեց աւելի մեղմ բանաձեւ, լիազօրելով Շահրիկեանին, Լեւոն Թադէոսեանին եւ Աղաճանեանին՝ միջնորդելու բանուորների եւ գործատէրերի միջեւ:

Անդրանիկի ապստամբութեան շարժումը զուգադիպեց եկեղեցական կալուածների գրաւման, եւ Ռուսերի հայատեաց քաղաքականութեան ուժեղացման՝ Կալիցինի ձեռքով:

Պատանի էինք մենք: Մեր նշանաբանն էր դիմադրութիւն ցոյց տալ իշխանութեան եւ կամովին զիջումներ չանել երբեք: Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներից մէկն էր այդ օրերին Անդրանիկի հերոսական կռիւը, «Երբ Անդրանիկը մի քանի հարիւր կտրիճներով կուրծք էր տալիս տաճկական բանակներին ու քրտական աշիրէթներին, յանուն հայ ժողովուրդի պատուին եւ ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կը տանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք՝ յանուն հայ ժողովուրդի իրաւունքներին» — Այս խօսքը բերնէ բերան շրջում էր եւ ոգեւորում մեզ:

Կարիք եմ զգում Դումանի կարծիքը մէջ բերել այս առթիւ Անդրանիկի մասին:

Սասունի ապստամբութիւնից վերջ երբ որ Անդրանիկը անցել էր Անդրկովկաս, ամխուէկս հիւրն էր եղել Դումանին:

Հայ - Թրքական ընդհարումներից ետք, երբ ես Դումանի մօտն էի, մի օր հարցուցի իրան եւ ասի, «Դու Անդրանիկին ճանաչեցիր. արժանի՞ էր իր համբաւին որ ունէր նա մեր մէջ եւ դարձել էր մեր նշանաբանը 1904 թուին»: Դումանը, ինչպէս սովորութիւն ունէր միշտ, հետեւեալ կարճ պատասխանը տուեց ինձ.

— Հայդուկապետ լինելը պաշտօն չէ, այլ արժէք: Դու տեսար Քեռուն, Մուրատին, Սեպուհին, Կոտոյի Հաճիին եւ շատ ուրիշներին: Անդրանիկը՝ բնութեան այդ դաւակը՝ իր յեղափոխական հոգու թափով կարողացաւ ղեկավարել այդ արժէքները:

●

Յարգա՜նք իմ մեծ ուսուցչի յիշատակին, յարգա՜նք զէնքի եւ հարազատ եղբայրներին — Սերոբ, Անդրանիկ, Գէորգ Չաւուշ, Քեռի, որոնք մեր յեղափոխութեան դարբիններն էին եւ կրթեցին բազմաթիւ սերունդներ: Նրանք էին, որ արիւն թափելով թօթափեցին սարկութիւնը մեր ուսերից եւ հայ ժողովուրդին ներշնչեցին հաւատք իր ազատութեան եւ ապագային հանդէպ:

Դաշնակցութեան հիմնադրութենէն 65 տարիներ վերջն ալ Նիկոլ Դումանի եւ իր գործակից վարպետների հաւատքն ու գոհաբերութեան ոգին շարունակում են ներշնչել նոր սերունդներին՝ նոյն վճռականութեամբ եւ ոգիով դիմագրաւելու ապագան:

ԴՐՕ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ԿԻՆԵՐԸ
ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

●

ԽՄԲ. — Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի քաղաքական խլրտումներուն առթիւ, միջազգային մամուլը տեսութիւններ կը հրատարակէ նաեւ այդ երկիրներու ընկերային կարգուսարքին, իսլամուհիներու կացութեան եւ ուրիշ հարցերու մասին:

Տեղական թերթէ մը կ'ամփոփենք այդ կարգի յօդուածաշարք մը որ կը պարզէ իսլամուհիներու վիճակը.—

Հիւսիսային Ափրիկէի, Մարոքի, Թունուզի եւ Ալժերիոյ ժողովուրդները ծնունդ են տարբեր քաղաքակրթութեանց: Տարբեր աստիճանի վրայ կը գտնուի նաեւ իրենց կիներուն ընկերային մակարդակը: Մարոքցի կինը՝ ենթակայ ատլանտեան ազդեցութեան աւելի արդիական է, Թունուզցի կինը սերելով դրել կարգացող սերունդէ մը, կը փնտռէ հոգեկան պահանջներ, իսկ ալժերիացի կինը, սերած լեռնային եւ յետադիմական սերունդէ, դանդաղօրէն կը յառաջդիմէ:

Արաբական աշխարհի առաջնորդը, Եգիպտոս ազդանշանը կուտայ, պահանջելով որ բոլոր Իսլամները միանան իրեն որեւէ պայքարի մէջ: Եւ կիներու դանդուածը կ'ըմբռնէ թէ իրմէ ալ ճիգ մը կը պահանջուի — հետեւիլ այրերուն եւ աջակցութիւն ընծայել իսլամին յառաջդիմութեան համար:

Սկզբնական շրջանին, Մարգարէին օրէնքին համաձայն, կիները կրնային իրենց անհատականութիւնը պարտադրել ուսուցչական, բանաստեղծական, քարոզչական ասպարէզներու, մինչեւ անգամ բանակին մէջ: Հին քաղաքակրթութեանց հետ շփումով, կիները սկիզբեւեցան ներսը փակուիլ, զրկուելով ամէն տեսակ ընկերային գործունէութենէ:

Իսլամական կրօնքին արտօնած բազմակնութիւնը նախ սահմանափակեց պոռնկութիւնը եւ օրինականացուց երկրորդ կնոջ զաւակները, թէեւ չարիք հասցուց իսլամ ընտանիքին միութեան:

Գահիրէի մէջ Հուտա Շարավի հասկցաւ թէ խանգարուած էր իսլամ ընտանիքին հաւասարակշռութիւնը, եւ 1923ին հիմնեց Եգիպտոսի քուէպահանջ կիներու միութիւնը: Իր նպատակն էր ամուսնութիւնը դնել ամուր հիմերու վրայ, որպէսզի կինը ենթակայ չըլլայ ամուսինի մը քմահաճոյքներուն, ուզած ատենը «լքուելու» սպառնալիքին տակ, որ աղէտ մը երեւոյթը առած է իսլամ ընկերութեան մէջ:

Առաջին առթիւ Կանայի այս միութիւնները պահանջեցին որ ապագայ ամուսիններ իրար ճանչնան նախքան ամուսնութիւնը: Երկրորդ, բարեկարել բազմակնութեան, եւ «լքելու» սովորութիւնները, օրինագիծ մը պատրաստել, ընդունելով ամուսնութեան համար 16ը իբրեւ նուազագոյն տարիք: 1945ին «Նեղոսի Աղջիկներ» միութիւնը հիմնական փոփոխութիւններ առաջարկեց, մնալով զուրանի վարդապետութեան մէջ: Ան ուզեց թոյլ սահմանել տալ ամուսնալուծուած կնոջ, եթէ ամուսինն է յանցաւորը, ջնջել ամուսնին այն իրաւունքը որ կինը տուն կը բերէ բանի ուժով, լքուած եւ ամուսնալուծուած կնոջ յանձնել զաւակները: Ինչպէս կը տեսնուի այս օրէնքները շատ աւելի մօտ են արեւմտեան պետութեանց օրէնքներուն, եւ կը ձգտին բնականոն վիճակի մէջ դնել ընտանիքը:

Ընտանեկան վիճակի այս բարելաւումը տարբեր հակազդեցութիւններ ունեցաւ համաձայն իսլամական զանազան երկիրներու քաղաքակրթական վիճակին: Մարոք՝ առաջնորդութեամբ իշխանուհի Լալա Այշէի, ամբողջական ազատագրում պահանջեց: Ալժերիան աւելի խոր շարժումի ենթարկուեցաւ: Վախկոտ եւ աւանդապաշտ ալժերիացի կնոջ մէջ բախումը աւելի զօրաւոր եղաւ: Ան կը վախնար աստուածային պատիժէն եւ իր կրօնակիցներու դժգոհութենէն: Իսլամին կրօնական ուժերը կը յենուն աւանդութեան վրայ եւ կ'ընդդիմանան ծնունդները սահմանափակելու սկզբունքին, որ դէմ էրնութեան, եւ հակառակ Աստուծոյ կամքին:

Ալժերիացի կինը անձկութեամբ հարց կուտայ թէ ինչ ընէ որ քիչ զաւակ ունենայ, եւ եթէ ունենայ ինչ ընէ որ չմեռնին:

Իսլամ կինը կը սիրէ որ իր զաւակները դաստիարակուին, սակայն կ'ուզէ որ ընտանեկան միջավայրին մէջ մնան, չարունակելով իրենց աւանդութիւնը:

Ալժերիացի ընտանիքին մէջ թէեւ այր մարդն է տէրը, սակայն իրականին մէջ, կեսուրն է, որ կը վարէ ընտանիքին բարգաւաճումով, իբրեւ տեսակ մը բռնակալ:

Ալժերիոյ մէջ ամէն տարի կ'աւելնայ լքուած կիներու թիւը, պատճառ դառնալով որ իսլամ կինը մասնակցի ներկայ ըմբոստական շարժումին:

Այն ալժերիացի կինը որ Ֆրանսա կը գաղթէ իր ամուսնին հետ, կը պահէ իր հին աւանդութիւնները, խողի միս չուտեր, ճաշարանը չի ճաշեր, Ռամազանի պահքը կը պահէ եւն.: Ի վերջոյ կինը կը նեղուի այս վիճակէն եւ երկիր վերադառնալ կ'ուզէ: Բայց եթէ կինը կարենայ կորել իր կապերը հին աւանդութեանց հետ. իր տղոց կ'արտօնէ որ դպրոցին ճաշը ուտեն: Եւրոպացիի պէս կը հագուի եւ կը յարմարի եւրոպական կեանքին: Բարդ հարց մը որ ժամանակի կը կարօտի լուծում գտնելու համար:

ՇՈՐԱԿՈՉ. — Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ 1956 Մայիս մէկէն սկսեալ զօրակոչի պիտի ենթարկուին.—

1.— Այն երիտասարդները որ ծնած են 1935 Յուլիս 16էն Նոյ. 15:

2.— Այն երիտասարդները որ ծնած են 1935 Յունիս 16էն Յուլիս 15:

3.— Այն զինուորցուները որ յետաձգուած են:

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. ժողովը նորէն քննելով մահապատիժի խնդիրը, 262ի դէմ 286 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց զայն ջնջելու:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ
(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի են առանձնաշնորհեալ գրիչի մը սիրոյ իր էջերը, որոնք բացառիկ դիրք մը կ'ընծայեն իրեն, անտարակոյս, հայ գրականութեան մէջ, ուր վարպետ սիրերգուները չնչին թիւ մը կը կազմեն:

Տարագիր տղան սէրը ճանչցեր ու ապրեր էր «Բիւրախտամի լեռներուն մէջ», ուր պիտի բխէր ան, պատանեկան զգայնութեանց անմեղ այդ ակը, բարի, վճիտ, հանդարտ եւ գաղափարապաշտ, դառնալու համար հետագային, Ամերիկայի մէջ, երիտասարդի տագնապալի հրայրքը, որ կ'այլասերի, կը գդենու նիւթականացեալ վերարկու, սեփականատիրական պահանջներ կը դնէ, կը նախանձի, կը չարանայ, կը սպառնայ ու հեղինակին կը հրբահանգէ արգասաւոր երկունքը՝ հոգեբանական ճշգրիտ վերլուծումի եւ հիւթեղ խորհրդածութեանց:

Տարիներ առաջ, Լեւոն Բաշալեան իր ամենայաջող մէկ նորավէպը մկրտեր էր «Ցեղին Ձայնը»: Ինչ որ չէր անգիտանար, վստահաբար, ամերիկահայ գրագէտը: Հետեւաբար, կարելի էր տարբեր ընտրութիւն մը կատարել, նախ՝ խուսափած ըլլալու համար անհարկի կրկնութենէ, եւ ապա, ցեղ բառին գործածութիւնը վերապահելու՝ իր արդիական, գիտական առումին: Ցեղ չեն Հայերը, ինչպէս որ ցեղ չեն, օրինակ, Ֆրանսացիները, Անգլիացիները կամ Գերմանացիները:

Հարկ է ընդունիլ թէ մեծ դիւրութեամբ կը գրէ Արամ Հայկազ, որուն գրիչը չի սպասեր երբեք մասնաւոր տրամադրութեան մը, ներշնչման նպաստաւոր պահերու կամ երանելի մուսային գալստեան: Կայ արդէն վկայութիւն մը այդ մասին իր մէկ պատմուածքին մէջ, ուր կ'ըսէ ի միջի այլոց.

— «Մուսան Մովսէսին Թուրքերէնն է»:

Սահուն իր արձակը, որ չի ձգտիր արտայայտական վսեմացումի կամ չի հետապնդեր ճախրասլաց մարզանքներ, կը հաճի ամէն սիրտի անխտիր, շնորհիւ զգացական տարրին տիրապետութեան եւ պարզ բառերու անսեթեւեթ գործիքին: Սակայն, լեզուն անթասիր չէ բոլորովին: Կը մեղանչէ մասնակի խորթութիւններով, զորս կարելի չէ համարել անփութութեան հետեւանք, վասն զի հեղինակին գիտակցական ծիրէն դուրս չեն անոնք:

Իր արուեստը կը խորշի արուեստակեալէն: Ունի անվերապահ եւ համարձակ անկեղծութիւն մը: Հետամուտ չէ արդ ու զարդի: Կը գործածէ ինքնաբուխ պատկերներ եւ աննշան նիւթէ մը՝ կը յօրինէ գրական գոհարներ: Ի հարկին, կը դիմէ նաեւ սրամիտ անակնկալներու, երբեմն թապէս անկարեւոր մանրամասնութիւններ, որոնց շնորհիւ, սակայն, չարժանըկարի ժապաւէնները կը փրկուին յաճախ:

Եթէ հեղինութիւնը իր խառնուածքին մէկ տուրքն է, որ կը համեմէ եւ կ'իմաստաւորէ գործը, իր զուարթամտութիւնը հակազդեցութիւն մըն է, ամէն պարագայի մէջ, քօղարկում մը, ըստ իս, հոգեկան յուսաբեկ ու ընդմիշտ տրտում տրամադրութեանը:

Վասն զի, գրագէտը կը գրէ.

— «Մենք ալ երջանիկ ըլլալը մոռցանք: Այլեւս, բնա՜ւ, բնաւ երջանիկ պիտի չըլլանք, որովհետեւ, մեր աչքերուն խորը դրոշմուած ահաւոր պատկերներ կան»:

Եւ կը խորհրդածէ այլուր.

— «... Մտածել Հայաստանի մասին ու մտքի աչքերով չտեսնել կաթկթող արիւնը»:

Իսկ ուեւէ Հայ պիտի աւելցնէր.

— Որովհետեւ, կայ Մեծ Դատը որ կը սպասէ հատուցումի:

Արամ Հայկազ մեր գրականութեան ինքնատիպ եւ նուիրեալ գրիչներէն մէկն է:

ԱՐՇԱԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

Յ. Գ. Կ'իմանանք թէ Շապին Գարահիսարցի գրագէտը պատրաստած է իր ծննդավայրին ամբողջական պատմութիւնը: Ոչ մէկ տարակոյս որ յոյժ կարեւոր եւ գնահատելի աշխատութիւն մըն է, որուն հրատարակութիւնը պիտի դիւրացնեն, նախ եւ առաջ, վստահաբար, Հայկական Արտասահմանի բոլոր իր հայրենակիցները:

Ա. Խ.

(4րդ եւ վերջ)

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ԸՆԿԵՐ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

•

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՈՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ
ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Անհուն ցաւով կ՚ողբանք վաղամեռ մահը մեծ հայրենասէրին, անվեհեր յեղափոխականին եւ Ազատութեան ուխտեալ ռազմիկին: Իր մահով գերեզման կ՚իջնէ փառքերով ծանրաբեռն առաջնորդ մը, որ մահկանացու ծնաւ՝ անմահ մնալու համար: Իր շքեղ անունը միաձուլուած է մեր վերջին անօրինակ Ազատամարտի գրեթէ բոլոր արիւնոտ էջերուն: Հայոց Աշխարհը մեզ հետ միասին այսօր դառնօրէն կ՚ողբայ անդարմանելի կորուստը իր մեծ զաւկին, որուն պայծառ անունը յոյսի ու հաւատքի աղբիւր եղաւ միշտ իր ժողովուրդին համար:

Սգաւոր Դաշնակցութիւնը արցու[illegible]բու մէջ հողին կը յանձնէ մին իր [illegible] առաջնորդներէն, որ գալոց սերունդներուն համար առաջնորդ պիտի մնայ նաեւ իր գերեզմանին մէջ:

Թողէք Միացեալ Նահանգներու հիւրընկալ հողը առժամեայ հանգստավայր ըլլայ անուանի ռազմիկի աճիւններուն համար, մինչեւ այն նուիրական օրը, երբ կը բացուին իր պաշտած հայրենիքի դուռները եւ, մասնակցութեամբ համայն հայ ժողովուրդի, իբրեւ ճշմարիտ փառատօն, կը կատարուի իր բուն թաղումը հայրենի երկրին մէջ, որուն յաւերժութեան ինք նուիրաբերեց իր բովանդակ փոթորկալից կեանքը:

Այս սգաւոր ժամին Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմինը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ համայն հայ ժողովուրդին ու Դաշնակցութեան բովանդակ կազմին, ուխտելով, իբրեւ լաւագոյն յարգանք անձնուէր Դաշնակցականի ու մեծ հայրենասէրի յիշատակին, ամուր ու բարձր պահել այն արիւնոտ դրօշը, որուն ան ծառայեց աւելի քան 55 տարիներ:

Սրտագին ցաւակցութիւններ իր վշտահար հարազատներուն ու նաեւ ձեզի՝ Կեդր. Կոմիտէին, որ ոչի՛նչ, ոչինչ խնայեց իր յաւէտ անմոռանալի մեծ ընկերոջ կեանքը փրկելու համար:

Մեր կողմէ ծաղկեպսակ դրէք իր դագաղին: Մարմինիս ներկայացուցիչն է ընկ. Կ. Թանտրնեան:

•

Հ. Յ. Դ. Հիւս. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն ստացած է հետեւեալ հեռագիրները.—

Սիրելի՛ ընկերներ,

Հայրենասէր ու անվեհեր հերոսին, Դրօյի, մահը խորունկ վշտով մը համակեց մեզ:

Եթէ Դաշնակցութիւնը անոր մահով կը կորսնցնէ իր քաջարի հերոսներէն մէկը եւ հայ ժողովուրդը՝ մէկը, որ այնքան նուիրումով ու անձնազոհութեամբ ծառայեց իրեն, մեզմէ, հայ երիտասարդներէս ալ առյաւէտ կը բաժնուի մեծ եղբայր մը:

Երբեք պիտի չմոռնանք զինքը եւ իր հայրենասիրութիւնը մեզի համար պիտի ընտրենք իբրեւ լուսաւոր ճամբայ մը, որուն պիտի հետեւինք միշտ:

Կը մաղթենք որ Աստուած մխիթարութիւն տայ մեր սիրելի ընկերուհիին, Տիկին Գայիանէ Կանայեանի, անոր երկու զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

Ընդունեցէք մեր վշտակցութիւնները:

ՀԱՅ ԵՐԻՏ. ԴԱՇ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ.

•

Մեր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնենք հայ ժողովուրդի փառքը կազմող մեծանուն եւ դիւցազնական ընկ. Դրօյի ղառնակսկիծ մահուան առթիւ:

Հայ Օգն. Միութիւնը շարունակ վայելած է խորապէս հայաշունչ հերոսին անվերապահ գուրգուրանքը, որով միշտ զօրացած է ան մեր գործը եւ քաջալերած մեզ աւելի լայն չափով ծառայելու համար մեր ժողովուրդին: Իր անունը անմոռանալի պիտի մնայ միշտ հայ կիներու այս մեծ կազմակերպութեան շարքերուն մէջ, երէցներուն թէ կրտսերներուն, որոնք շատ յաճախ ոգեւորուած են իր կազդուրիչ խօսքերովն ու եղբայրական խորհուրդներովն ու քաջալերանքով:

Հայ ժողովուրդը չի մոռնար իր հերոս զաւակները, որոնք արիւն թափած են իր ազատութեան ու հայրենիքին համար, հայ մայրերը ամէնէն աւելի կը զգան այս կորուստին մեծութիւնը, մանաւանդ այս օրերուս, երբ աշխարհացրիւ հայութիւնը ամէնէն աւելի պէտք ունէր իր սրտապնդիչ խօսքին եւ քաջալերանքին:

Կ՚ուխտենք գուրգուրանքով եւ հպարտութեամբ պահել իր պանծալի յիշատակը եւ սրբութեամբ փոխանցել զայն մեր զաւակներուն եւ նոր սերունդին, հետեւելու համար իր կեանքին, որ համակ նուիրում եղաւ ու զոհաբերութիւն:

Յարգա՛նք իր անմոռանալի յիշատակին եւ սրտագին սփոփանք իր սիրելի այրիին՝ ընկերուհի Գայիանէի, իր զաւակներուն, ինչպէս եւ բոլոր սգաւոր պարագաներուն:

Հ. ՕԳՆ. Մ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

•

Սիրելի ընկերներ,

Անհուն վշտով լսեցինք մեր անմահ ընկերոջ ու փառապանծ հայրենասէրին, ընկեր Դրօյի, մահուան լուրը:

Ոչ միայն Դաշնակցութիւնն է որ կը կորսնցնէ իր քաջ զինուորներէն մէկը, այլեւ հայ ժողովուրդը կը կորսնցնէ հերոս զաւակ մը:

Իր յիշատակը պիտի մնայ անթառամ՝ մեր սրտին մէջ:

Կը յայտնենք մեր վշտակցութիւնները ընկերուհի Կանայեանի, իր զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն, ինչպէս նաեւ ձեզի:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ՆԵՐՈՒ

ՄԷԿ ՇԱԲԱԹ ՍՈՒԳ

Հալէպի Կեդր. Կոմիտէն հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Հ. Յ. Դ. Բիւրոյին.

— «*Դրօյի չանթահարիչ մահը կը յուզէ մեզ խորապէս: Դպրոցները պիտի փակուին: Ամբողջ շաբաթ մը սուգ պիտի պահուի:*

× *Ողբացեալ Դրօյի մահուան առթիւ ցաւակցական հեռագիրներ ուղղած են Հ. Յ. Դ. Բիւրոյին՝ Հ. Հ. պատուիրակութիւնը եւ Համազգային ընկ. Փարիզի վարչութիւնը, իսկ Հիւս. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէին՝ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը:*

ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԻՇՏ ԼԱՒԱՏԵՍ

•

ԽՄԲ.— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Աղեքսանդրիա այցելած ատեն հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է, ի պատիւ իրեն սարքուած ընդունելութեան մը առթիւ.—

Ունինք Մայր Աթոռի նիւթական կայութիւնը բարւոքելու նպատակ մը: Նկատելով որ Հայութեան կէսը արտասահման կը գտնուի, բնական է որ սփիւռքահայութիւնն ալ իր բաժինը, իր լուման բերէ Մայր Աթոռ, Ս. Էջմիածնին, որպէսզի աւելի պայծառ մնայ Ան: Խօսքը չի վերաբերիր Մայր Աթոռի ընթացիկ կարիքներուն, որոնք կը բաւարարուին ներքին միջոցներով: Բայց, եկեղեցին պետութենէն բաժնուած տեսնելու սկզբունքը ընդունուած ըլլալով, մենք ունինք բաւական նիւթական կարիքներ:

Կան սակայն բացառիկ կարիքներ:

Պետութիւնը Մայր Տաճարը նկատելով պատմական յուշարձան մը, տրամադրեց մեծ գումար մը, որով Էջմիածնի ներքնամասը հրաշալիօրէն իւղանկարուեցաւ.

Կայ նաեւ արտաքին նորոգութիւններու կարիքը. գետինը պէտք է մարմարով ծածկուի. Աւագ Սեղանը նորոգութեան կը կարօտի: Իտալիայէն պիտի ապսպրենք չինանիւթը:

Ունինք նաեւ ուրիշ սրբավայրեր, ինչպէս Ս. Հռիփսիմէի եկեղեցին (Է. դար), Գայեանէի վանքը, Օշական եկեղեցին (Մեծն Մեսրոպ Մաշթոց), Գեղարդի վանքը, եւն.: Անոնք մեր հաւատքի մեծ կեդրոններն են եւ հռչակուած կոթողները: Այս աշխատանքները կարելի չէ իրականացնել ներքին միջոցներով: Ըստ ծրագրի, բոլոր այս վերանորոգութիւնները պէտք է իրականանան հինգ տարուան ընթացքին եւ այս սուրբ նպատակը պէտք է կենսագործուի:

Մենք միշտ կը մնանք լաւատես: Անթիլիասի մէջ, արտասահմանէն եկած հոգեւորական մը ըսաւ. «Վեհափառ, դուք շատ լաւատես էք»: Ես կ՚ուզեմ ամէն զնով լաւատես ըլլալ: *Մեր եկեղեցին մէկ մարմին եւ մէկ անձ պիտի դառնայ, իր գլուխը ունենալով Ս. Էջմիածինը: Շատ ժամանակ պիտի չանցնի եւ պիտի տեսնենք մեր հոգեւոր կեանքին առաւօտը:*

Որպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ մենք պիտի ըսենք՝
Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա,
Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Ազգիս Հայոց սէր, միութիւն:

Եւ որովհետեւ մենք լաւատես ենք, վստահ ենք որ տարի չանցած, այս աշնան իսկ, պիտի կրնանք մեր դուները բանալ բոլորին առջեւ որպէսզի իբրեւ զբօսաշրջիկ Հայրենիք այցելէք:

Գիտենք թէ Ս. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Էջմիածնի միջոցաւ արտասահմանի մեր Հայութիւնը առիթը պիտի ունենայ տեսնելու՝
Ոչ միայն Լուսոյ Խորան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը,
այլ նաեւ վերածնուած Հայրենիքը
եւ հայ ժողովուրդը:

Անցեալ տարուոյ Սեպտեմբերին Էջմիածնի մէջ կայացած Ազգային - Եկեղեցական Ժողովին, մասնաւորաբար Ամերիկահայոց պատգամաւորները ըսին ինծի. «Վեհափառ դուք կամուրջ մը եղէք Ս. Էջմիածնին ու Հայրենիքին եւ Հայ Սփիւռքին միջեւ»:

Ես պիտի ըլլամ այդ կամուրջը եւ երջանիկ եմ այդ կամուրջը ըլլալուս: Ի հարկին մեր մարմինն իսկ պիտի դնենք իբր շաղախ, որպէսզի այդ կամուրջը հաստատուն եւ ամրակուռ ըլլայ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ Ս. Ամենափրկչեան վանքի սենեակներէն մէկուն մէջ տեղի ունեցաւ Օգոստ. 1955ին մանրանկարիչ Արբ. Գուրգէնեանի ցուցահանդէսը նուիրուած Նոր Ջուղայի եւ շրջակայ հայ գաւառներու պատմական տապանաքարերուն: 140ի չափ տապանաքարերու նմանահանուած եւ իրենց դարաշրջանի արքաներու երանգաւոր ու գեղեցիկ նկարները փակցուած էին պատերուն: Եկեղեցա—կրօնական բաժնին մէջ կամ վանքին մէջ թաղուած նշանաւոր եպիսկոպոսներու, վարդապետներու եւ եկեղեցականներու դիմանկարները, եւ իրենց դարաշրջանին արքաներուն դիմանկարները: Իրենց մասնաւոր տեղը կը գրաւեն Միջին Արեւելքի առաջին տպարանի հիմնադիր՝ Խաչատուր եպիսկ. Կեսարացին, վանքի հիմնադիր՝ Դաւիթ եպիսկ. Ս. Ջուղայեցին, Թադէոս եպիսկ. Բէկնազարեան, Յովհ. Տէրեղերսլոյս (Մրքուզ) գիտնական վարդապետ, պատմագիր Ստեփաննոս Երէց, Տէր Գարեգին Կիրակոսեանի եւ այլ հոգեւորականներու տապանաքարերը: Բ. բաժնին մէջ եկեղեցիներու հիմնադիր խոջաներու դիմանկարներն ու տապանաքարերը: Նաեւ վաճառականներու նկարները, որոնց ձեռնարկները կը տարածուէին Հնդկաստանէն մինչեւ Եւրոպա: Գ. մտաւորականներու, դերասան, պալատական, բժիշկ, վիրաբոյժ, Ջուղայի պատմագիր Յար. Տէր Յովհանեան: Դ. Ազգային քաղաք. գէմքերու՝ Միրզա Խան, Ֆրանսայի դեսպան Մատուր Մելիք Շահնազար, պալատական Յովհ. Խաչատուր: Ե. բարձր եւ միջակ արուեստագէտներ ու արհեստաւորներ, նկարիչներ, ծաղկողներ, մանրանկարիչներ եւայլն: Շահ Աբբասի (1606) գաղթաշրջանէն մինչեւ ԺԹ. դարու առաջին քառորդը: Կան նաեւ նկարներ Փերիայէն եւ Չարմահալէն: Տապանաքարերու դիմանկարները գծագրուած են ըստ իսկականի եւ գրութիւններն ալ ընդօրինակուած են իր իսկ ձեռքով:

Նկատի ունենալով նկարներու պատմական արժէքը, Հայոց Համայնական Խորհուրդը ամբողջութեամբ գնեց թանգարանի համար:

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԻՐՔ ՄԸ

Թուրքիոյ պաշտօնաթերթը կը գրէ (Մարտ 6, թիւ 9251):

— Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ Թուրքիա մուտքը արգիլուած է ուսանող Ռուբէն Պօղոսեանի հեղինակած «Լա Հօթ Ճէյիրէ» ֆրանսերէն գիրքին, որ տպուած է 1952ին Հալէպի Շիրազ տպարանին մէջ:

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, զինուորներ կը պաշտպանեն Ալժէի արուարձանները որոնք միշտ ըսպառնալիքի տակ են: Երկու հարիւր ըմբոստներ սպաննուած են քանի մը օրուան մէջ: Ռումբեր կը նետուին քաղաքին շրջակաները:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց հրատարակել ներքին գործերու նախարարութեան եւ Ջեկային կարգ մը գիտնաթուղթերը որոնք գաղտնի պահուած էին մինչեւ այսօր:

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

•

Հաջի աղան մի քիչ օրօրուեց, բռնեց սանդուխների յենարանը, ձեռքը տարաւ ճակատին վայրկենապէս կուտակուած պաղ քրտինքի կաթիլները սրբելու, եւ դանդաղօրէն բարձրացաւ իր սենեակը: Սանդուխից վեր բարձրանալիս նրան թըւաց որ քայլում է դէպի աւելի եւ աւելի մութը. կարծես մթնոլորտը սեւացաւ, խտացաւ եւ դարձաւ կուպր: Սենեակ մտնելիս նա մինչեւ անգամ ժպտաց, ինչ որ չըճանաչեց, տարիների հարազատ սենեակը կորցրել էր իր արտաքին տեսքը: Դեռ եւս փողոցի ձայները լսում էին, բայց ոչ քիչ առաջուայ պարզութեամբ, որովհետեւ Հաջի աղան սուզւում էր անել քաոսի մէջ: Գրեթէ խարխափելով նա գտաւ պահարանը, բնազդօրէն բաց արաւ եւ կոյրի նման շօշափելով ձեռք բերեց օղու շիշը, քաշեց բերանին, խմեց մինչեւ յատակը: Շիշը չկարողացաւ իր տեղը դնել, բայց թողեց պարապութեան մէջ. շիշն ընկաւ յատակին եւ ջարդուեց: Մեմիկ խաթունը լսեց այդ աղմուկը եւ չշնջաց.

— Շուշա՞ կը կոյրէ. կոյրէ (*կոտրէ*) գլուխդ ըլ հետը կոյրէ, անիծուս...

Յանկարծ մի միտք, ինչպէս մթան մէջ վառուող փոքրիկ լոյսին, լուսաւորեց Հաջի աղայի տեսողութիւնը: Ինչքան այդ միտքը լայնացաւ նրա ուղեղում, այնքան պայծառացաւ շրջապատը, իրերը ըստացան իրենց նախկին ձեւը, սենեակը լուսաւորուեց, ջարդուած շշի բեկորները հատիկ հատիկ երեւացին նրա աչքին. Նա մինչեւ անգամ ժպտաց, ինչ որ չշնջաց, կարծես մի դաղտնի բան սաաց ինչ որ մէկին, քայլերն ուղղեց դէպի դուռը, դուրս ելաւ, իջաւ սանդուխից, մտաւ կրակատունը, բաց արաւ պահարանը, վերցրեց լուացքի թոկը, որ Մեմիկ խաթունը խընամքով փաթաթել էր, թոկը դրեց ժակէտի տակը, որ ոչ ոք չտեսնի, բարձրացաւ նորից սենեակը: Կարծես ուրախ տրամադրութիւն ունէր, ուզեց օղի խմել, բայց ոչ մի կաթիլ չկար:

Մեմիկ խաթունը լսեց սեղանի անկման աղմուկը, բայց ոչինչ չկարողանալով գուշակել, նորից չշնջաց.

— Անիծուս ...

Ապա ողջ տանը տիրեց լռութիւն, ինչպէս փակուած գերեզմանում:

Փողոցի բազմութիւնը դեռ ամբողջովին չէր հեռացել, երբ Մեմիկ խաթունը որոշեց վեր բարձրանալ, խօսել ամուսնու հետ, թքնել նրա երեսին եւ պահանջել որ մի բան անի բազմութիւնը հեռացնելու: Մինչեւ Մեմիկ խաթունի սենեակ մտնելը՝ Հաջի աղան աւանդել էր իր հոգին. նրա մարմինը երկարել էր, ոտները գրեթէ հասել էին սենեակի յատակին: Երբ Մեմիկ խաթունը տեսաւ Հաջի աղայի սիւնի պէս երկարած հասակին մինչեւ առաստաղը, սարսափելի ճիչ արձակեց եւ ընկաւ յատակին, հազիւ մի քանի անգամ կարողանալով կանչել.— Հասէք ...

Փողոցում կանգնողները լսեցին ճիչը եւ ապշահար դարձան դէպի լուսամուտը: Մէկն աղաղակեց.

— *Հիմա ըլ կնիկը կը խեղդէ:*

— *Հասէք տօ...*

Մի քանի հոգի մօտեցան դրան, հրեցին, բաց արին: Բազմութիւնը լցուեց ներս եւ տեսաւ Մեմիկ խաթունին ընկած սենեակի յատակին ուշաթափ, իսկ Հաջի աղայի հասակը, ինչպէս մի սիւն, տնկուած էր սենեակի մէջտեղում:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ
(14րդ եւ վերջ)

ալք·ի ազատման դէմ : Այս որոշումը չի նշանակեր թէ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի խզուին : Գործակատար մը պիտի վարէ դեսպանատունը : Դեսպանին մեկնումը զաղտնի պահուած ! ցոյցերէ խուսափելու համար :

✕ Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ ցոյցերը կը շարունակուին բոլոր քաղաքներուն մէջ : Պատանիներ անգամ կը մասնակցին ցոյցերուն, քարեր նետելով ոստիկաններուն վրայ : Խումբ մը պատանիներ եկեղեցիի մըզանգակատունը բարձրանալով թէ քարեր կ'արձակէին եւ թէ կը հնչեցնէին կոչնակը, խուճապ ստեղծելու համար : Նիկոսիոյ մէկ դպրոցին մէջ 6-12 տարեկան տղաք նոյնպէս քարկոծեցին ոստիկանները եւ զինուորները :

Կիպրոսի առեւտրականները երկրորդ օր մըն ալ փակեցին իրենց խանութները : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ շատ մը խանութներ բաց կը մնային հայկական եւ թրքական թաղերուն մէջ : Ընդհանուր գործադուլը կը շարունակուի, բայց կեդրոնական ղեկավարութիւն մը չկայ, կ'ըսեն : Լիմասոլի բոլոր խանութները եւ գործարանները փակուած են : Բանուորները կը մերժեն աշխատիլ բրիտանական հաստատութեանց համար : Օտար թղթակիցներ կը հաստատեն թէ ամբողջովին ջլատուած է Կիպրոսի մայրաքաղաքը, Նիկոսիա, ուր միայն զինուորներ կը շրջին :

✕ Յունաստանի Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ ընդհ. գործադուլ մը սարքուած է ուրբաթ օրուան համար, իբրեւ բողոքի ցոյց : Յունաստանի բոլոր աշխատաւորները կոչեր ստացած են, մասնակցելու համար : Գործադուլին տեւողութիւնը եաքէն պիտի որոշուի : Յետոյ «Կիպրոսի շաբաթ» մը պիտի կազմակերպուի, կոչեր ուղղելու համար բոլոր ազատ ազգերուն : Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը «Սեւ գիրք» մը պիտի հրատարակէ, պարզելով «Անգլիական բարբարոսութիւնները» : Միեւնոյն ատեն հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի, պայքարը շարունակելու համար :

Աթէնքի եւ Սելանիկի ցոյցերուն առթիւ ձերբակալուեցան 150 ցուցարարներ որոնց 30ը պիտի դատուին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Անգլիոյ վարչապետը հաշտարար նամակ մը ուղղեց Յորդանանի Հիւսէյին թագաւորին, Ամմանի նախկին դեսպանին միջոցաւ որ թագաւորէն նամակ մը տարած էր Լոնտոն եւ անմիջապէս Ամման վերադարձաւ : Կ'ըսուի թէ Յորդանանի թագաւորը եւ կառավարութիւնը չեն ուզեր խզել իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները Անգլիոյ հետ, հաւատք չունենալով թէ արաբական երկիրները կրնան դրամապէս օգնել, փոխան անգլ. նպաստին : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Իրաք թելադրած է Յորդանանի նոր դաշնագիր մը կնքել Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, որ Միջին Արեւելք կը գտնուի, Ամման կը սպասուի :

✕ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, Գահիրէ հասնելով, շատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին հետ : Խօսակցութեան գըլխաւոր նիւթն էր Եգիպտոսի ընծայած աջակցութիւնը Հիւս. Ափրիկէի ըմբոստներուն : Այս տեսակցութիւնը անձնապէս կարգադրած է Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու :

✕ Մ. Նահանգները մտահոգութեան մատնուած են Միջին Արեւելքի դէպքերուն առթիւ, նկատի առնելով Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ վարչապետներուն վերջին որոշումները որոնք տրուեցան Գահիրէի ժողովին մէջ :

✕ Իրաքի արտաքին նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Երեսփ. ժողովին մէջ.— վերջին շաբաթներու ընթացքին Իրաք եւ ուրիշ արաբական երկիրներ լուր առին թէ Իսրայէլ յարձակում մը կը պատրաստէ իր դրացիներուն դէմ : Իմացուցինք արաբական երկիրներուն թէ Իրաք ամբողջովին պատրաստ է ամէն աջակցութիւն տրամադրելու ոեւէ երկրի որ յարձակում կը կրէ » :

Նախարարը աւելցուց թէ Իրաք շուտով մեծ քանակութեամբ զինամթերք պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն :

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ խլամ ծնողներ Ալժէրի ֆրանսական դպրոցներուն վրայ յարձակելով ետ պահանջեցին իրենց զաւակները, որոնք իբրեւ թէ պիտի սպաննուէին..

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ

Պ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշակութային կազմակերպութիւնները » :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է շարժանկարի ցուցադրութիւն մը, որ պիտի ներկայացնէ վեթերան ընկերներ, Միջին Արեւելքի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տողանցքէն տեսարաններ, ինչպէս եւ Ամերիկայի, եւ Ֆըրանսայի կուսակցական ընկերները :

Այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 9ին : Կը վերջանայ ճիշդ 9·45ին :

Շարժանկարը պատրաստած է Մեքսիկայի ընկերներէն Կ. Առաքելեան :

Մուտքը կամաւոր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Համաչարսանճակի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի առթիւ, Ապրիլ 8ին, Յոյներու սրահը, 5 ռ Պօնըֆուա : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Յարութիւն Գարաքէյլեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ընկերուհի Տիկին Հէլէն Պաքըրճեանի (ծնեալ Շահլամեան) մահուան առթիւ :

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած են Այրի Տիկին Հաճի Մարիամ Պարակեանէ հինգ հարիւր ֆր., Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Միքայէլեանէ հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Սանտալեանէ հինգ հարիւր, փոխան ծաղկեպսակի, Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցին համար, ողբացեալ Յովհաննէս Կէօճամճեանի մահուան առթիւ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն :

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը :

Արտասանութիւն եւայլն :

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16·17ին :

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23·23ին է : Օթօպիւս ժամը 0·40 :

ԽՆՋՈՅՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրճիօ, Փարիզ (13) :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ :

Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Աւետիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան : Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ : Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վըրաէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Արգարեան Ծովիկեան եւ Գառապալեան ընտանիքներուն իրենց մօ գորանչին եւ մեծ մօր մահուան առթիւ :

Նոյնպէս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Այրի Տիկին Նըւարդ Գույումճեանին, կեսրոջ եւ պարագաներուն, իր ամուսնոյն Յովհաննէս Գույումճեանի կսկծալի մահուան առթիւ ·

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին :

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

VAMPING

LES CATALANS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ. Զաւէն Նահապետեան (սպասարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ. Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ. Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ. Ա. Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

BELAVOX

ՁՈՐՍ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐ 78 թուռ

Հայ խմբերգային երաժշտութեան

Փարիզի Հայկ. երգչախումբին կողմէ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Հոգիս մրմուռ, ծառիս տակը կանաչ է, Մայր Արաքսի, ծիրանի ծառի տակին,
Ես իմ անուշ Հայաստանի, Ճանբրգ, Մեղուն.

Շարքը կ'արժէ 2000 ֆր. երգարանով միասին

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

Նախ Գ. Զաւուշ խումբը Մարտ 19ին :

Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի եւ «Ընկեր Կարօ» խումբի միացեալ ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, Պուլվար Օտտոյի մէջ :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ :

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ : Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին : պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արզումեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԵՒ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3·30ին Իսիի Խրիմեան սրահը : Պ. Ա. Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսէյլիոյ հանդէսին մասին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱՁԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, աւելի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան :

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը :

A CEDER

Pour cause maladie une fabrique de boutonnières à la machine — Maison de 20 ans — Au besoin mise au courant de l'affaire.

Ecrire en français au journal qui transmettera.

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարգի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց : Երկու օթօպիւսի կայարան :

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ :

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակուիլ Լիոնի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը : Իմացնել՝

Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle
Choisy-le-Roi (Seine).

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 16 ՄԱՐՏ • VENDREDI 16 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7630 32e ANNEE | Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3341

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Յիսուն - վաթսուն տարի առաջ, երբ Արեւելեան խնդիրը կը յուզուէր, «Վեց Մեծ»երը շատ քիչ անգամ կը շարժէին իրենց տեղէն: Ընդհանրապէս կը գոհանային ծանուցագիրներ ուղղելով կամ կարճ եւ ազդու հրահանգներ տալով իրենց դեսպաններուն:

Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքը մեծ մասով օսմանեան կայսրութիւն էր այն ատեն, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Միջագետք եւ ծայրագոյն Արաբիա: Եւ չնորհները կամ սաստերը կը թափէին Պոլիս:

Պատմական Պալը Այլին (Բարձ. Դուռ) դարձած էր բանուկ ճամբայ մը դեսպաններուն համար, որոնք երբեմն ալ Եըլտըզ կը հանդիպէին, մասնաւոր արտօնութեամբ:

Այժմ ամէն բան վեր ի վայր շրջուած է:

«Հիւանդ Մարդ»ուն ժառանգութիւնը բաժան - բաժան ըլլալով, կազմուած են նոր երկիրներ եւ պետութիւններ, — Լիբանան, Սուրիա, Յորդանան, Իսրայէլ, Իրաք, Սէուտի Արաբիա, Եմէն եւն.:

«Վեց Մեծ»երէն երկուքը խորտակուած են (Գերմանիա եւ Աւստրիա - Հունգարիա). մէկը՝ Ռուսիա, ցարապետութիւնը տապալելով եւ կարմիր դրօշ պարզելով դարձած է նոր ուժ մը եւ ասպարէզ կը կարդայ Արեւմուտքի: Եւ մէջտեղ ելած է երրորդ ուժ մը, Հիւս. Ամերիկա, որ մինչեւ Ա. աշխարհամարտը կը կը գոհանար միսիոնարներ ղրկելով Թուրքիա:

Արեւմ, այժմ Չորս Մեծեր են որ կը փորձեն իրենց դիրքերը պահել կամ նոր նուաճումներ կատարել Մ. Արեւելքի մէջ:

Ահա կը տեսնէք թէ ինչպէս կը բանի դիւանագիտական մեքենան, մասնաւորապէս Բ. աշխարհամարտէն ի վեր:

Արեւմուտքի Երեք Մեծերը չեն գոհանար իրենց դեսպաններուն սովորական գործունէութեամբ: Յաճախ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրեն զանոնք, եւ կամ արտակարգ ներկայացուցիչներ կը ղրկեն: Դեռ աւելին, — իւրաքանչիւր երկիր պարբերաբար Միջին Արեւելք — երբեմն աւելի հեռուները — կը ղրկէ իրաւասու նախարարները, «անձամբ անձին» քննելու համար կացութիւնը: Կամ յատուկ ծրագիր մը հետապնդելու համար:

Դարձեալ, իւրաքանչիւր երկիր մասնաւոր պատուիրակութիւններ կը ղրկէ, տնտեսական եւ ճարտարագիտական ձեռնարկներ կատարելու համար:

Այս ճակատին վրայ գործօն մրցակից մը դարձած է Խ. Միութիւնը: Ոչ միայն տնտեսական ապրանք եւ մասնագիտական աջակցութիւն կը խոստանայ, այլ եւ մշակոյթ եւ... զէնք:

Նոյնքան գործօն դեր մը կը կատարեն Մ. Նահանգները, տոլար եւ ապրանք բաշխելով, բարձրացնելու համար յետամնաց ժողովուրդներու ապրուստի մակարդակը: Իսկ Ֆրանսա եւ Անգլիա կարելին կը փորձեն, իրենց գրաւած դիրքերը պահելու համար:

Ծիշդ այս միջոցին Միջին Արեւելքի մէջ կը շրջին Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները, իրենց յատուկ հոգերով (Հիւս. Ափրիկէ, Կիպրոս եւայլն):

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, առաջնակարգ շրջիկ մը դարձած է եւ կը կարծուի թէ նորէն պիտի հանդիպի Միջին Արեւելք: Իսկ Խ. Միութիւնը դեռ նոր տնտեսական պատուիրակութիւն մը ղրկեց Լիբանան եւ Սուրիա, հրապուրիչ առաջարկներով:

Այսպէս, Միջին Արեւելքը դարձած է փորձութեան դաշտ մը: Ոչ միայն իր քաղաքական եւ տնտեսական հետանկարներով, այլեւ փոթորկածայն անակնկալներով:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱԳՐՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԱՄ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԲԱՆԱԿԸ ՊԻՏԻ ԶՕՐԱՑՆԵՆ ԱՌԱՆՑ ՆՈՐԱԳԻՐՆԵԼՈՒ

Վարչապետը առջի օր տեղեկութիւններ հաղորդելով գաւառական մամուլի ներկայացուցիչներուն, ըսաւ թէ Ալժերիոյ համար ծրագրուած առաջին ձեռնարկները պիտի սկսին գործադրուիլ այս կիրակի կամ երկուշաբթի, երբ վերջնական ձեւ առած կ'ըլլայ մասնաւոր իրաւասութեանց օրէնքը: Բանակին իրական ուժը պիտի աւելցնեն կազմական բարենորոգումներով, լայնօրէն օգտագործելով արդէն տրամադրելի զինուորները: Իր յայտարարութենէն կը հետեւի թէ արտակարգ զօրակոչ պիտի չկատարուի, պահպանելու համար անքակտելի կապը Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ: Ուրիշ խօսքով, բանակին ուժը պիտի աւելնայ Եւրոպայի մէջ եղած պահակազօրքերու եւ Հնդկաչինէն վերադարձած զինուորներու շնորհիւ: Անդորրութեան վերահաստատումէն երեք ամիս ետք, ազատ ընտրութիւններ պիտի կատարուին, որպէսզի Ալժերիան ունենայ իրաւասու ներկայացուցիչներ՝ բանակցելու համար նոր կարգուսարքի մասին:

Պ. Կի Մոլէ յետոյ բացատրեց թէ ծրագրուած միջոցները կը պարտադրեն նիւթական մեծ զոհողութիւններ: Այս առթիւ ըսաւ թէ անհրաժեշտ է արեւմտեան պետութեանց միացեալ քաղաքականութիւնը, դիւրացնելու համար Ֆրանսայի ծրագիրներուն գործադրութիւնը: Այս վերջին կէտը յատկապէս կը վերաբերի Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու գործակցութեան: «Մեր առաջադրութիւնները կը յաջողին եթէ զօրաւոր ըլլանք եւ մանաւանդ վճռական»:

Մարոքի եւ Թունուզի մասին ալ խօսելով, Պ. Կ. Մոլէ պատասխանեց զանազան քննադատութեանց: «Մարոքի Սուլթանին հետ համաձայնութիւն կնքելով մենք գործադրած եղանք մեր նախորդներուն յանձնառութիւնները: Մենք հաւաստիք ներ ստացանք մեր խօսակիցներէն յառաջիկայ բանակցութեանց մասին: Գալով Թունուզի, արդէն կը գործէ ներքին ինքնավարութիւնը: Թունուզի կառավարութիւնը կ'ուզէր որ իր երկրին կացութիւնը ճշդուի համաձայն Մարոքի կարգուսարքին: Խօսակցութիւններ տեղի կ'ունենան բարեկամական ոգիով եւ համոզուած եմ թէ բարեյաջող ելքի մը պիտի յանգին»:

× Առջի օր նոր ընդհարումներ տեղի ունեցան Կոստանդինի եւ Քապիլի շրջանին մէջ: Քննութեամբ հաստատուած է թէ ըմբոստները Ֆրանսական գողցուած զէնքեր կը գործածեն:

— Ալժերիոյ Պաշտպանութեան Կոմիտէն զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ կացութիւնը ամէն օր կը ծանրանայ եւ թէ միաձայնութեամբ որոշած են, եթէ մինչեւ մարտ 21 հրաման չտրուի մահապատիժները գործադրելու.— 1. Ալժերիոյ բոլոր քաղաքապետութիւնները պիտի փակուին այդ օրէն սկսեալ, ցնոր տնօրինութիւն. — 2. Նախկին Ռազմիկներու Ընկերակցութիւնները պիտի դադրեցնեն ամէն յարաբերութիւն պաշտօնական կազմակերպութեանց հետ.— 3. Արհեստակցական, տնտեսական եւ հողագործական խմբակցութիւնները պիտի խզեն ամէն կապ հանրային իշխանութեանց հետ:

× Ալժէի դպրոցներէն մէկուն աշակերտները պատահաբար թունաւորուած ըլլալով, ծայրայեղ ազգայնականները դրգռիչ լուրեր տարածեցին: Ասոր վրայ խուժ ծնողները Ֆրանսական դպրոցները խուժեցին եւ ետ պահանջեցին իրենց զաւակները: Հարկաւոր կ'ըլլար վայրէջքան կանչեր կ'արձակէին դպրոցներուն առջեւ: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ դադրեցնել խուճապը: Ծայրայեղ հոսանքները Օրանի մէջ ալ լուրջ տարածեր էին թէ Ֆրանսացիները թունաւորած են ջուրերը:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ծայրայեղ տարրերը ճնշում կը բանեցնեն Ֆրանսա հաստատուած իսլամ բանուորներուն վրայ, որպէսզի հայրենիք վերադառնան, կռուելու համար: Այս տարի հազարաւոր իսլամ բանուորներ մեկնած են Փարիզի եւ Լիոնի շրջաններէն, — աւելի բազմաթիւ՝ բաղդատելով անցեալ տարուան հետ:

× «Ալժերիոյ պատերազմը պիտի չյաղթահարուի, եթէ նոյն իսկ Ֆրանսա 500.000 զինուոր ղրկէ», յայտարարեց ազգայնական վարիչներէն Մեսալի Հաճ, որ Անկուլէմ կը բնակի, ընդ հսկողութեամբ:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ

«Հայրենիք»ի Մարտ 13 թուակիր թերթէն կ'իմանանք թէ վերջին պահուն փոփոխութիւն մը կատարուած ըլլալով, ողբացեալ հերոսին յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Պոսթընի Հոլի Թրինիթի (Ս. Երրորդութիւն) մայր եկեղեցին, այս կիրակի, 18 Մարտ, ժամը 1.30ին:

Դարձեալ նոյն թիւէն կը տեղեկանանք թէ Դրոյի մահը ծանուցած են «Նիւ Եորք Թայմզ», Պոսթընի բոլոր ամերիկեան թերթերը եւ ուրիշ քաղաքներու ամերիկեան լրագիրները: Լուրթիւն պահած է ռամկավարներու պաշտօնաթերթը, Պայքար:

× Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն հրահանգած է յետաձգել բոլոր հանդէսները:

× Անցեալ շաբաթ եւ կիրակի, Մարտ 10 եւ 11, աւելի քան 1500 հայրենակիցներ այցելած են Հայրենիքի սրահը, խոնարհելով ողբացեալ ընկերոջ դագաղին առջեւ, որ ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղկեպսակներով: Ըստ ընկալեալ սովորութեան, բաց էր հերոսին դէմքը: Դագաղը դրուած էր պատուանդանի մը վրայ եւ երկու կողմերը կը բարձրանային ամերիկեան դրօշը եւ մեր եռագոյնը: Ուրիշ եռագոյն մը կը ծածկէր դագաղին մէկ մասը: Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ կիրակի կէս - գիշեր, 48 ժամ անընդհատ, դագաղին երկու կողմերը պահակ կեցած էին ողբացեալին ընկերները, մեծ մասով երիտասարդներ: Երեք քահանաներ երկու անգամ կրօնական արարողութիւն կատարեցին: Վիեննայի Մխիթարեանց Աբբահայրը, ինչպէս եւ կաթողիկէ համայնքին հովիւը, Ղուկաս վրդ. դագաղին առջեւ խոնարհելով աղօթեցին:

***

Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ հետեւեալ ցաւակցական հեռագիրը ստացած է ընկ. Դրոյի մահուան առթիւ.

«Յանուն Ֆրանսայի Վրացական ընկերակցութեան, խորապէս յուզուած ձեր ազգային սուգէն, կը խոնարհիմ Հայ ժողովուրդի հերոսի յիշատակին առջեւ:

Նախագահ՝ ԱԲԴՈՒՇԷԼԻ»

× Ցաւակցական նամակներ ուղղած են նաեւ Ատրպէջանի Ազգ. Կեդրոնը եւ քաղաքական գործիչներ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն իր կողմով կ'ողբայ անզուգական ընկերոջ Դրոյի դառնակսկիծ մահը:

ՆԻՍ.— Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Չաւուշ» խումբը՝ իր բարեկամներով կը խոնարհի հայ ժողովուրդի քաջ զաւակին՝ անպարտելի ԴՐՕՅԻ դագաղին առջեւ:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ԴԱՒԸ

Պէյրութի վերջին թղթաբերով (14 Մարտ) հասած թերթերը կը պարզեն Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին տմարդի դերը՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հանդէպ:

Ինչպէս կ'երեւայ, հաւաքուած եպիսկոպոսներէ կազմուած այս արուեստական ժողովը ինքն իրեն թոյլ տուած է խախտել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան սահմանադրութիւնը եւ դարաւոր աւանդութիւնները, պարզ վանահայրութեան մը վերածելով Աթոռը:

Այս առաջադրութեամբ, մշակած է կղերապետական բանաձեւ մը, եւ ուխտագիր մը, հպատակեցնելու եւ նուաստացնելու համար նորընտիր կաթողիկոսը:

Կաթող. տեղապահը, Խորէն եպիսկ. ուրուն պայմանաժամ ալ տուած էին, կորովի և պատճառաբանեալ պատասխան մը ուղղած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, ապօրէն գտնելով այս միջամտութիւնը:

Վաղուան թիւով պիտի հրատարակենք բոլոր մանրամասնութիւնները, — բանաձեւ, համաձայնագիր, ուխտագիր եւն:

Այդ գրութիւնները անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ ինչ տխուր դաւեր կը սարքուին Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռին դէմ:

Ինչպէս պիտի գիտեն ընթերցողները, այդ վաւերագիրներուն մէջ երբեք չեն յիշեր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ գահակալը իբրեւ կաթողիկոս, այլ կ'ըսեն հայրապետ: Յետոյ, ժխտելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կանոնագրութիւնը, կ'ուզեն անոր տեղ պարտադրել էջմիածնական կանոնագիր մը:

× Նորընտիր կաթողիկոսը անցեալ կիրակի (11 Մարտ) հոգեշունչ քարոզ մը խօսած է Պէյրութի Նոր Մարաշ թաղի Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցին: «Ազդակ» նկարագրելով այս առթիւ կատարուած փառահեղ ընդունելութիւնը, կ'ըսէ թէ Պուրճ Համուտի ամբողջ հայութիւնը, քան հազար հոգի ոտքի ելած էր, ողջունելու համար կաթողիկոսը: Քաղաքապետութիւնը եւ Նոր Մարաշի Թաղ. Խորհուրդը յարդարած էին երեք յաղթական կամարներ: Գլխաւոր պողոտայէն մինչեւ եկեղեցին ճամբան դրօշազարդուած եւ ծաղկազարդուած էր: Ճամբուն երկու կողմը շարուած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիները եւ արծուիկները, գլխաւորութեամբ իրենց նուագախումբին, ինչպէս եւ դպրոցներու աշակերտները: Հայրապետական Թափօրին առջեւէն կ'երթային 25 հեծելանուորդ երիտասարդներ:

× Պէյրութի Ս. Նշան վարժարանի աշակերտները նորընտիր կաթողիկոսին այցելելով իրենց տեսուչին հետ, 50 ոսկի յանձնած են կաթողիկոսարանի ֆոնտին համար:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Պ. Փինօ Մարտ 14ին երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին հետ: Երկու խօսակիցները փոխադարձաբար յայտնեցին իրենց տրտունջները: Յետոյ կարճ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'ըսէ թէ Պ. Փինօ յայտնեց իր կառավարութեան տեսակէտը եւ Հիւս. Ափրիկէի մասին եղած առաջադրութիւնները: Եգիպտոսի վարչապետը բացատրեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է գործակցելու այն բոլոր ճիգերուն որ կը ձգտին լուծել Հիւս. Ափրիկէի խնդիրները՝ համաձայն ժողովուրդներու ազատօրէն յայտնած իղձերուն: Երկու նախարարները միեւնոյն ատեն քննեցին այն միջազգային խնդիրները որ կապ ունին Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ԴՐՕՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ ԷՐ

●

Դաշնակցութեան վերժատու բազուկներէն մէկը եւս աչքերը փակեց օտարութեան մէջ:

Անուանի հայդուկ, քաջ հրամանատար, գաղափարական գործիչ, անվեհեր ահաբեկիչ՝ Դրօն, հեռացաւ այս աշխարհէն Հայաստանի ազատութեան անկախութեան երազով:

Ո՞վ էր Դրօն: Զաւակը բարեկեցիկ ընտանիքի մը, ծնած Իգտիր, մեծանուն Ա. Ահարոնեանի ծննդավայրը, (Սուրմալու), Արաքսի ափին:

Դրաստամատ Կանայեանը, Դրօն, ինչպէս ինքը յաճախ կ'ըսէր «Կակոյի Լաճը», վաղ տարիքին կը ղրկուի Երեւանի պետական գիմնազիան, ուսում ստանալու:

Դրաստամատը, ապագայ Դրօն, երկար չի մնար դպրոցին մէջ: Հայ ազատագրական շարժումը մտած էր իր վիպական շրջանը: Սերունդներ խիզախօրէն կը մարտնչէին ի գին Հայաստանի ազատութեան: Դրօն բնաւորութեամբ անհանգիստ, քաջ եւ երազկոտ, չի կրնար անտարբեր մնալ անցուդարձին: Արտակարգ խիզախութեամբ կը ձգէ ամէն ինչ եւ կը նուիրուի ազատագրութեան գործին: Երեւան, Սուրմալու, Բագու, ահա իր յեղափոխական սկզբնական քայլերը: Հազիւ պատանեկան շրջանը լրացուցած եւ դարձած աշուամզերով երիտասարդ, արդէն յայտնի յեղափոխական է Դրօն: Մարտիրոս Չարուխչեանի, Մկրտիչ Ջանփոլադեանի հետ Դաշնակցութեան խիզախ ահաբեկիչներն են: Մարդ սպանելը խորշանք կ'ազդէ իրենց, սակայն իրենք ահաբեկիչներ են, նուիրեալ զինուորները սրբազան Դատին: Ահարկու բռնապետութիւնը եւ հայկական տառապանքը երկաթէ մարդիկ չինած է զիրենք: Պէտք է ոչնչացնել բռնակալները, ժողովուրդի թշնամիները: Եւ այդ հեզ ահաբեկիչները, գաղափարական զինուորները, գիտակցօրէն քար դրած իրենց սրտերուն, կը ստանձնեն ահաբեկիչի ծանր բեռը:

Ահա Բագուն է, հայ-թաթարական ընդհարումները իրենց գագաթնակէտին են հասած, արիւն կը հոսի երկու կողմէն: Ցարական իշխանութիւնը լուռ վկան է այդ դէպքերուն, յաճախ քաջալերիչը զարհուրելի կոտորածներու: Իբրեւ պարզ հանդիսատես, թոյլ կուտայ որ երկու դրացի ժողովուրդներ իրար կոտորեն:

Լուռ են ռուս զօրքը, ոստիկանութիւնը, նահանգապետը՝ իշխան Նակաշիձէն, որ գաղտնօրէն կ'օժանդակէ Թաթարներուն: Վերջ պէտք է տալ այդ անիծակուռ դաւին:

Ռուս յառաջդէմ հանրային կարծիքը եւս կ'այպանէ նենգ դահճապետը՝ Նակաշիձէն (Նահանգապետը):

Բագուի նախկին ռուս քաղաքապետը, Նովիկով, հրապարակաւ կ'ամբաստանէ Նակաշիձէն, բաց նամակ մը հրատարակելով, — «Ամբողջ Ռուսաստանը, ամբողջ աշխարհը սոսկացաւ, իմանալով Փետրուար 6-9ի Բագուի մէջ կատարուած սարսափները... Ով որ կը ճանչնայ հեղինակը, պարտաւոր է ցոյց տալ զայն հրապարակաւ... Ես կը ճանչնամ յանցաւորը եւ սրբազան պարտք կը սեպեմ յիշել անոր անունը: Կոտորածի հեղինակը դուք էք...

«Դուք Կայէնէն ալ վատ էք, — Կայէն միայն մէկ եղբայր սպաննեց, դուք թաթխեցիք ձեր ձեռքերը հարիւրաւոր անմեղ եղբայրներու արեան մէջ: «Դուք Յուդայէն ալ վատ էք, որովհետեւ Յուդան զարհուրելի գործը նիւթելէ ետք, զղջաց ու խեղդուեցաւ, իսկ դուք հնարաւոր կը գտնէք ապրիլ... «Դուք անպատուեցիք հերբաշդեղ Վրաստանը, որ ձեզի իրեն զաւակ կը սեպէր: Դուք անարգեցիք Ռուսաստանը... Թող ձեր անունը լինի յաւիտեանս արհամարհուած»: (Մ. Վարանդեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն» հատոր առաջին, էջ 368):

Դաշնակցութիւնն ալ իր վճիռը տուած էր, մահուան դատապարտած էր իշխան Նակաշիձէն:

Պէտք էր ահաբեկել դահիճը: Նակաշիձէն կը դնէր զալիքը իր գլխուն եւ բոլոր պգուշական միջոցները ձեռք առած էր, սակայն Դաշնակցութեան վրէժառու ձեռքը տատամսել չէր գիտեր: Պէտք էր ոչնչացնել ոճրագործը, հեղինակներէն մէկը Բագուի կոտորածներու:

1905 թ. Մայիս 11ին, օրը ցերեկով, երբ Բագուի գլխաւոր պողոտայէն կը սըլանար նահանգապետ՝ իշխան Նակաշիձէի կառքը, Դաշնակցութեան ռումբը ջախջախեց իր գանգը:

Դրօն էր այդ ահաբեկիչը: Ինչպէս գրուեցաւ արդէն:

Այնուհետեւ Դրօն դարձաւ յանդուգն ռազմիկ եւ քաջ խմբապետ: Բագուէն անցաւ Երեւան, Նախիջեւան, Սիւնիք, ուր հայ-թրքական կռիւները սուր հանգամանք էին առած: Նիկոլ Դումանի ընդհանուր հրամանատարութեան տակ դարձաւ առաջնակարգ ուժ:

Օսմանեան սահմանադրութեան շրջանին, հալածուելով ռուս իշխանութիւններէն անցաւ Թուրքիա-Բայազիտ, ուր տարիներ շարունակ կը զբաղէր առեւտուրով եւ զէնք ճարելով ժողովուրդին:

1914ին արդէն հանրածանօթ դէմք էր Դրօն: Կամաւորական շարժումի ժամանակ, Դաշնակցութիւնը չվարանեցաւ զօրամաս մը յանձնելու իրեն: Ան եղաւ հայկական երկրորդ կամաւորական զօրամասի հրամանատարը, իրեն օգնական ունենալով՝ Արմէն Գարօն եւ անմիջական աջակիցներ՝ Նժդեհը, Բենօն, Եապօնը, Ջեմլեանը, Թովմասը:

Իր անունը դարձաւ հոմանիշ քաջութեան, սիրոյ եւ գուրգուրանքի: Իր զօրամասն էր որ առաջինը մտաւ Վան-Շատախ-Մոկս եւ ժողովուրդն ազատեց ստոյգ կոտորածէ:

1917ին, ռուսական յեղափոխութեան օրերուն Դրօն դարձաւ ականաւոր քաղաքական գործիչներէն մէկը:

Ան էր, որ Ռուբէն Տէր Մինասեանի եւ Արամ Մանուկեանի (Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադիր) հետ դրաւ կորիզը հայկական բանակի եւ կազմակերպեց դիմադրութիւնը Թուրքիոյ դէմ:

Բաշ-Աբարանի պատմական ճակատամարտի հրամանատարը Դրօն էր:

Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատման մէջ շատ մեծ դեր կատարեց ողբացեալ ընկերը, շնորհիւ իր զինուորական անվիճելի տաղանդին: Կարելի է ըսել թէ ուր որ գտնուած է Դրօն, հոն հայկական բանակը միշտ յաջողութիւն է ունեցած:

1920ի հայ-թրքական պատերազմի ժամանակ ան հրամանատարն էր Սուրմալուի ճակատին եւ իր բանակը երբեք այն պարտութիւնը չկրեց, ինչ որ եղաւ Կարսի ճակատին վրայ:

Հայ-թրք. պատերազմէն ետք, Դեկտ. 2ին, 1920, Դրօն էր բանակցողը բոլշեւիկ Լեգրանի հետ: Ան եղաւ նաեւ զինուորական հրամանատարը ամբողջ հայկական սովետական ուժերուն, ճիշդ է, շատ կարճ ժամանակով: Յետոյ, բոլշեւիկները զինքը աքսորեցին (1921, Յունուարին) Մոսկուա, ուր երկար ատեն մնաց իբրեւ կալանաւոր: Շնորհիւ իր անձնական բարեկամութեան Ստալինի հետ, տարիներ վերջ, կրցաւ անցնիլ Եւրոպա եւ դառնալ արտասահմանի Դաշնակցութեան կարկառուն դէմքերէն մէկը:

Այստեղ նուիրուեցաւ առաւելապէս քաղաքական, դիւանագիտական աշխատանքներու: Տակաւին ժամանակը չէ եկած այդ բոլորի մասին խօսելու:

Այսօր չկայ այլեւս Դրօն, — քաջ մարտիկ, անման հրամանատար, անվեհեր ահաբեկիչ, նուիրեալ քաղաքական գործիչ:

Դրօն ընկերասէր էր բառին իսկական առումով, պատրաստ ամէն ինչ զոհելու յանուն ընկերութեան: Բարի էր եւ հեզ, նաեւ յանդուգն ու կորովի: Կենսուրախ էր ու զուարճախօս: Մեծութիւն էր մեծերու մէջ եւ իր կեանքը եղաւ միշտ նուիրում իր հարազատ ժողովուրդին: Մէկը այն մեծերէն զոր ծնած էր հայկական Ազատագրական շարժումը: Ցանկանք որ իր երազները իրականութիւն դառնան Հայաստանի մէջ:

Ա. Ի.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԱԿԱՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ

●

ԽՄԲ.— Սովետական գործերու քաջ մասնագէտ մը, Իսաք Տէօյչէր, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Ա. Միկոյեանի հակաթալինեան արտայայտութեանց մասին.—

Բոլշեւիկեան վերջին համագումարին ընդհ. մթնոլորտը հակասթալինեան ըլլալով, հարց կը ծագէր թէ ի՛նչ աստիճան պէտք էր մերժուէր կամ պահուէր հանգուցեալ առաջնորդին ուղղափառութիւնը: Պատասխանէն կախում պիտի ունենային կառավարութեան մեթոտները, կուսակցութեան կազմակերպութիւնը, ինչպէս եւ երկրին հոգեկան կլիման: Այս հարցը բազմաթիւ դժուարութեանց առջեւ դրաւ ժողովը, որովհետեւ վարիչներուն համար վտանգաւոր նկատուեցաւ մէկէն եւ ամբողջովին մերժել Սթալինը, մանաւանդ իր ներկայ վարիչները մեղսակիցներն էին Սթալինի:

Այս առթիւ Խրուշչեւ խոհեմ դիրք մը բռնեց: Ակնարկներ ըրաւ Սթալինի թերութիւններուն մասին, որովհետեւ ինքն իսկ տառապանքներ կրած էր վերջին տարիները: Սակայն Խրուշչեւ ակնարկներէ անդին չանցաւ: Մերժեց մոռացութեան տալ իր հանգուցեալ տէրը եւ երբ կը դատապարտէր պետի պաշտամունքը, երբեք չարտասանեց Սթալինի անունը: Հակա-Սթալինեան զգացումները այնքան զօրաւոր էին թէ կուսակցութեան եւ թէ ազգին մէջ, որ ան զգուշացաւ եւ չուզեց շատ յառաջ երթալ, ազարտելով բռնակալին յիշատակը:

Սթալինի սխալներուն համար քաւութեան նոխազ մը ներկայացուց — Բերիան: Թէեւ շատեր կան Խ. Միութեան մէջ, որոնք կը յիշեն թէ Բերիան քաղաքական ոստիկանութեան պետ դարձաւ 1938ի վերջերը, եւ թէ մեծ մաքրագործումները, մեծ զանգուածային տարագրութիւնները եւ ահուսարսափը արդէն տեղի ունեցած էին: Այսուհանդերձ Խրուշչեւ Բերիայի դիակին կառչեցաւ իբրեւ պաշտպան վահանի մը:

Խրուշչեւ իբրեւ փորձ պաշտօնատար, լաւ աչքով չէր դիտեր կուսակցութեան մտաւորականները որոնք նեղացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէին եւ ամբողջ ճշմարտութիւնը մէջտեղ կը հանէին սթալինեան շրջանի մասին, որովհետեւ կը վախնար որ շատ մը բաներ որ մոռցուած էին, մէջտեղ կ'ելլէին — Թրոցկիականութիւն, բուխարինականութիւն, քաղքենի ազգայնականութիւն, ամէն տեսակ հերետիկոսութիւն, եւայլն:

Խրուշչեւի ամէնէն մեծ գաղափարակիցը Քականովիչն էր, որ նմանապէս տրամադիր չէր հրաժարելու սթալինեան սկզբունքներէն: Երկուքն ալ սրտանց տեղի չտուին նոր տրամադրութեան առջեւ:

Միկոյեան հակասթալինեաններուն խօսնակը հանդիսացաւ: Միակն էր որ բացայայտօրէն հրաժարեցաւ Սթալինէն, որ ըսաւ թէ Սթալինի տեսական հաստատումները որեւէ արժէք չէին ներկայացներ, մինչդեռ նախորդ համագումարին ինքն իսկ կը նկարագրէր զանոնք իբրեւ հանճարեղ յայտնութիւններ:

Միկոյեան միայն Բերիայի վրայ չթափեց բոլոր նախատինքները: Ան յայտարարեց թէ դերը որու դէմ կուսակցութիւնը պէտք է պայքարի, երեւան եկած էր Բերիայի երեւումէն շատ աւելի առաջ, սթալինեան դարաշրջանի առաջին տարիներուն, թերեւս մինչեւ իսկ իր սկզբնական շրջանին: Մինչ Խրուշչեւ դէմ կ'արտայայտուէր Թրոցկիականներուն, Բուխարինականներուն և ուրիշ «ժողովուրդի

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Այն պահուն, երբ Ալժերիոյ խնդիրը հրատապ հանգամանք ստացած է, կ'արժէ ծանօթանալ ծրագրի մը, որուն նպատակն էր կաթոլիկ Հայերը տեղաւորել այդ երկրին մէջ, հարիւր տարի առաջ:

Ծրագրին հեղինակն է Վ. Ա. Պարպիէ տիւ Պոքաժ, ֆրանսացի յայտնի գրող եւ հրապարակագիր, որ ժամանակին մեծ համբաւ կը վայելէր՝ իբրեւ աշխատակից զանազան լրագիրներու եւ պարբերաթերթերու եւ որ 1855ին 48 էջնոց գրքոյկ մը հրատարակեց «Տը լ'էնթրօտիւքսիօն տէ Արմէնիէն Կաթոլիկ ան Ալժէրի» անունով, տ'Ամիօ հրատարակչական տան միջոցով, ֆրանսական կառավարութեան ուշադրութեան յանձնելով իր առաջարկը:

Քառորդ դար անցած էր Ալժերիոյ գրաւումէն (1830) ի վեր եւ զանազան փորձեր կատարուած էին հիւսիսային Ափրիկէի այդ ընդարձակ եւ արգաւանդ հողամասը օգտագործելու եւ Ֆրանսայի շահմարանը դարձնելու համար:

Սակայն այդ փորձերը ցանկալի արդիւնքը տուած չըլլալով, Պարպիէ տիւ Պոքաժ ֆրանս. կառավարութեան կ'առաջարկէ խնդիրը լուծել՝ կաթոլիկ Հայերը տեղաւորելով Ալժերիոյ մէջ, իբրեւ լաւագոյն տարրը, որ ամէն կերպով կրնայ օգտակար ըլլալ Ֆրանսայի:

Հեղինակը իր գրքոյկը հրատարակելու համար օգտուած է Ճէյմս Մորիըրի, Ֆելիքս տը Փոնթոնի, Եօժէն Պորէի, Անաթոլ տը Տեմիտովի, Ամէտէ Ժօպէրի եւ Քլարքի ուղեգրական եւ նկարագրական ծանօթ գրքերուն մէջ Հայոց մասին յայտնուած կարծիքներէն եւ ուրիշ հրատարակութիւններէ: Իր անվերապահ համակրութիւնը մեր ազգին հանդէպ՝ յայտնապէս կը տեսնուի զանազան հեղինակներէ իր կատարած նպաստաւոր մէջբերումներէն:

Պարպիէ տիւ Պոքաժ նախ կը նկարագրէ Ալժերիան, որուն տարածութիւնն է 16 միլիոն հեկտար եւ կը բաժնուի երկու բոլորովին անջատ մասերու, մէկը Սահարան՝ Ատլաս լեռնաշղթայէն դէպի հարաւ, որուն հողը մշակելի չէ, միւսը՝ Թէլի շրջանը, որ լեռնաշղթայէն մինչեւ Միջերկրական կը տարածուի, վեց միլիոն հեկտար մշակելի հող կը պարունակէ եւ դէպի ծով ելք ունի՝ Պոնի, Ֆիլիպվիլի, Պուժիի, Ալժէի եւ Օրանի նաւահանգիստներուն միջոցաւ:

«Ալժերիոյ սեփականացումով Ֆրանսան կոչուած է տէր եւ տիրական դառնալու Միջերկրականի: Այս երկրին դրբեթէ դիմացը, իր եզերքներէն 48 ժամ հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին Մարսիլիոյ, Թուլոնի եւ Սեթի նաւահանգիստները, որոնք պիտի պաշտպանեն զայն եւ պիտի ընդունին անոր արմտիքը: Շուտով երկաթուղիի ցանց մը պիտի երթայ հոն՝ անոր արտադրութիւնները 24 ժամէն մայրաքաղաք փոխադրելու եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ տարածելու համար»:

«Ցորենը այնպէս կ'աճի հոն, որ այդ երկիրը մեր հայրենիքի դէշ տարիներուն, կը խոստանայ դառնալ Ֆրանսայի շտեմարանը», ինչպէս ժամանակին եղած էր Հռոմինը»: Կը թուէ նաեւ Ալժերիոյ միւս հարստութիւնները, — բամպակ, ափիոն, ծխախոտ, որդան կարմիր, լեղակ, անապատ իւղեր, կահագործական տաղձներ, վերջապէս զինիի տեսակներ, որոնք կրնան մրցիլ Սպանիոյ եւ Փորթուկալի գինիներուն հետ:

Ասկէ զատ, Ալժերիոյ հողը կը պարունակէ երկաթի, պղնձի, արճաթախառն կապարի, ամէն կարգի աղնիւ մարմարի հանքեր: Ունի ուրիշ հարստութիւններ ալ, ինչպէս արաբական ձիերը, ընտանի կենդանիներու անհամար հօտերը եւն.:

Արդ, կը հարցնէ հեղինակը, ինչպէս կ'ըլլայ, որ այսքան առաւելութիւններով օժտուած երկիր մը՝ փոխանակ օգուտ բերելու Ֆրանսայի՝ բեռ կ'ըլլայ անոր:

Պատճառն այն է, որ բազուկի պէտք ունի, ամէն գնով: Բազուկներ անհրաժեշտ են՝ հողը մշակելու եւ ցանելու, գործարանները բանեցնելու համար: Ալժերիան, երբ բաւարար չափով բնակիչ ունենայ եւ մշակուի, ոչ միայն Ֆրանսայի պիտի ապահովէ ներածումի եւ արտածումի բարգաւաճ առեւտուր մը, այլեւ պիտի օժանդակէ անոր ճարտարարուեստին՝ ուրիշ երկիրներու հետ իր մրցակցութեան մէջ:

Միջերկրականի վրայ իր աշխարհագրականնպաստաւոր դիրքը շատ ձեռնտու է գաղթականներ ընդունելու ամէն կողմէ, ուրիշ գաղթավայրերէ աւելի: Այդ է պատճառը, որ գրաւումէն անմիջապէս վերջ, շատ մը Եւրոպացիներ, — զուիցերիացի, գերման, սպանիացի, իտալացի, մալթացի, եւայլն — գացին հոն՝ հաստատուելու եւ շահագործելու նպատակով: Հակառակ անոնց տրուած ամէն կարգի խոստումներուն, յուսացուած արդիւնքը չստացուեցաւ:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(1) (Շար.)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

●

ԽՄԲ․— Պոլսոյ պատրիարքը, որ Անթիլիասէն Գահիրէ գացած էր, մասնակցելու համար եպիսկոպոսական ժողովին, վերադարձին հետեւեալ փեկոյցը յանձնած է մամուլին (11 Մարտ).—

Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոսի նախագահութեան տակ, Գահիրէի Հայոց Առաջնորդարանի մէջ, Մարտ 5–8ի ընթացքին գումարուեցաւ Եպիսկոպոսական առաջադրուած ժողովը։ Մասնակցեցան Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը, Անթիլիասի Հայրապետական եւ Երուսաղէմի Պատրիարքական Տեղապահները, Եգիպտոսի, Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Նահանգաց եւ Գալիֆորնիոյ Առաջնորդները, Արեւմտեան Եւրոպայի Կաթողիկոսական պատուիրակը, Ս. Էջմիածնի Միաբանութենէն մէկ, Անթիլիասի եւ Երուսաղէմի միաբանութիւններէն չորսական եպիսկոպոսներ, ժողովը զբաղեցաւ քննարկութեամբը հետեւեալ զուտ կրօնական – եկեղեցական հարցերուն .—

Ա.— Նուիրապետական չորս Աթոռներուն՝ Ս. Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանին, Անթիլիասի Դպրեվանքին, Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքին Ժառանգաւորաց Վարժարանին եւ Ընծայարանին եւ Իսթամպուլի Ս. Խաչ Դպրեվանքին մէջ միջոցներ ստեղծել աւելցնելու թիւը, նպատակայարմար նոր ու որոշ ծրագրով մը, իրենց կոչումին կատարելապէս գիտակից ու հաւատաւոր, անձնազոհ ու անշահախնդիր կուսակրօն եւ ամուսնացեալ եկեղեցականներուն :

Բ.— Պատրաստել կանոնագիր մը, հիմնուած տեղերական եւ ազգային ժողովներու կանոնագրութեանց ոգւոյն եւ ժամանակի պահանջներուն վրայ, ուժեղացնելու համար եկեղեցական կարգապահութիւնը բոլոր թեմերուն մէջ :

Գ.— Բծախնդիր եւ զգուշաւոր ըլլալ, ըստ առաքելական հրահանգի, ձեռնադրութեանց եւ եկեղեցական աստիճաններու եւ տիտղոսներու տուչութեանց մէջ, կատարելով զանոնք պահանջելի արժանիքներու եւ յարմարութեանց ամենալուրջ նկատառումով :

Դ.— Վերաքննութեան ենթարկել եկեղեցական ծիսարանը, առաջին հերթին նկատի առնելով մկրտութեան եւ պսակի խորհուրդները եւ թաղման արարողութիւնները, եկեղեցիներու եւ պատկերներու օծումը, եւն., ոչինչ խաթարելով անոնց ոգիէն :

Ե.— Աստուածաշունչը, իր Հին եւ Նոր Կտակարաններով, անոր հայերէն տպագրութեան 300ամեակին առիթով, թարգմանել աշխարհաբարի՝ արեւելահայ եւ արեւմտահայ բարբառներով միանգամայն, եւ տպագրել զայն նախ քան 300ամեակի տօնակատարութիւնը 1966ին :

Զ.— Ճշդել նուիրապետական չորս Աթոռներուն փոխյարաբերութիւնը եւ իրաւական դիրքը իրարու հանդէպ :

Է.— Ուսումնասիրել բացարձակապէս կրօնական բնոյթ ունեցող Համաշխարհային Եկեղեցական Համագումարներու մեր ալ Եկեղեցւոյ մասնակցութեան պարագան :

Ը.— Պահել Եկեղեցին իր զուտ կրօնական – եկեղեցական ծիրին մէջ, զերծ կացուցանելով ընդմիշտ արտաքին ազդեցութիւններէ, համաձայն տիրաւանդ պատուիրանին, թէ «Տուք զկայսերն կայսեր եւ զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ» :

Թ. —. Ուսումնասիրել կուսակրօնութեան հարցը, լուրջ նկատառումովը այն բոլոր պարագաներուն եւ պահանջներուն՝ որոնք կ'ապահովեն կենսունակութիւնը մեր Եկեղեցւոյն :

Եկեղեցւոյ բարեկարգական այս բոլոր հարցերը, ութը նիստերու մէջ բազմակողմանի քննութեան եւ խորհրդակցութեան առարկայ ըլլալէ յետոյ, միաձայն հաւանութեամբ կազմուեցան յանձնախումբեր, որոնք, տրուած որոշումներու համաձայն, եւ որոշուած պայմանաժամի մը մէջ, պիտի ուսումնասիրեն զանոնք աւելի հանգամանօրէն եւ պիտի պատրաստեն տեղեկագիր, ուղարկելով զայն Մայր Աթոռ՝ ի պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւն :

Այս հիմնական հարցերէն դուրս, Եպիսկոպոսական ժողովը կարեւորութեամբ զբաղեցաւ նաեւ Անթիլիասի հայրապետական ընտրութեան խնդիրով, եւ կատարուած թերի եւ անընդունելի ընտրութիւնը օրինականացնելու, որով եւ հաւատացեալներուն մէջ համերաշխութիւն եւ միութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ՝ պատրաստեց Համաձայնագիր մը, որ Վեհափառ կաթողիկոսին կողմէ յանձնուեցաւ Անթիլիասի Հայրապետական Տեղապահին ի նկատառութիւն :

Ժողովը ցրուեցաւ իր պարտականութիւնը լիովին կատարած ըլլալու խղճի հանդարտութեամբ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեամբ ու «պահպանիչ»ով եւ ժողովականներու կողմէ միաձայնութեամբ երգուած «Հայր Մեր«ով :

Ի ՊԱՏԻՒ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ

ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԻՆ

★

Գեղեցիկ աւանդութիւն մը դարձած է տարիներէ ի վեր սեղան մը սարքել, ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի Պատգ. Ժողովի անդամուհիներուն :

Այս տարի մեծարանքը տեղի ունեցաւ Մարտ 12ին Սէրքըլ Միլիթէրի շքեղ սրահին մէջ, որ լեցուած էր անդամուհիներու եւ համակիրներու բազմութեամբ :

Հանդէսին բացումը կատարեց ընկերուհի Հոփսիկ Իփէկեան, որ տեղեկութիւններ հաղորդեց Պատգ. ժողովի մասին : ժողովը տեւեց երեք օր : Երկու տարուան տեղեկագիրներու ընթերցումէն, թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ եւ յառաջիկայ գործունէութեան բանաձեւերու քուէարկութենէն ետք, ընտրուեցաւ եօթը հոգինոց Կեդր. վարչութիւնը : Անդամներն են տիկիններ Էլլէն Բիւզանդ, Հոփսիկ Իփէկեան, Արշալոյս Թադէոսեան, Աղապապ Պարսամեան, օրիորդներ՝ Ազգանոյշ Գոնջէկիւլեան, Ֆլորա Աղաճեան, Սաթենիկ Տակառեան :

Յետոյ հրաւիրեց ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդը, որ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ Կեդր. վարչութեան անցեալ երկու տարուան գործունէութեան մասին : Գլխաւոր հոգը եղած է կազդուրման կայանի շէնքին գնումը Ժիւռայի օդաւէտ լեռներուն՝ Պէլ Ֆոնթէնի մէջ. Շէնքը թէեւ գործածելի, տակաւին ամբողջովին վերաշինուած չէ եւ Կապոյտ Խաչը պիտի բազմապատկէ իր ճիգերը, զայն դարձնելու համար մանուկներու տիպար կայան մը :

Յաջորդաբար խօսք տրուեցաւ ներկայ հիւրերէն շատերուն, Շ. Միսաքեան, Հ. Սամուէլ, Շաւարշ Նարդունի, Կ. Առաքելեան եւ Տիկին Առաքելեան (Մեքսիքայէն, ատենապետուհի ՀՕՄ.ի մասնաճիւղի որ ունի 25 անդամ), Ն. Յովհաննէսեան, Վ. Մելիքեան. բոլորն ալ շեշտեցին Կապոյտ Խաչի գնահատելի դերը հայ իրականութեան մէջ, մասնաւորապէս նոր սերունդի փրկութեան համար :

Հանդէսը ունէր հաճելի գեղարուեստական բաժին մը : Դաշնակահարուհի Օր. Զառափեան նուագեց երկու կտորներ : Օր. Շ. Պէնկեան՝ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Մեսումենցի երգեց քանի մը գեղեցիկ երգեր, Մարսիլիոյ պատգամաւորներէն երգեցին տիկիններ Տէր Վարդանեան եւ Վարժապետեան, Վիէնի պատգամաւորուհին Էօքսիւզեան երգեց «Հայոց աղջիկները» : Կըընօպլի պատգամաւորուհի Կիւմիւշեան յուզումով արտասանեց Սիամանթոյէն եւ Յովհ. Թումանեանէն : Նոյնպէս երգեցին Լիւսի Ամիրայեան եւ Լեւոն Մոմճեան : Կարգը եկած էր Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբին : Դաշնակի ընկերակցութեամբ ընկերուհի Մ. Սասունիի, Օր. Սթատեան պարեց մենապար մը : Ապա խմբապար մը դաշնակի ընկերակցութեամբ ընկերուհի Թորոսեանի եւ դարձեալ մենապար Օր. Աշխէն Գզեանի կողմէ :

Ողբացեալ ընկեր Դրոյի մահը բոլորը համակած էր տխրութեամբ, հանդիսականները հրաւիրուեցան մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել իր յիշատակը :

× Մեքսիկայի ընկեր Կ. Առաքելեան տասը հազար ֆրանք նուիրեց Ֆ. Կ. Խաչին ձեռնարկներուն համար :

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

թշնամիներու» ,Միկոյեան կը բողոքէր թէ իբրեւ Ժողովուրդի թշնամի վարուած են Յեղափոխութեան եւ Կարմիրբանակի պետերուն հանդէպ :

Ան իբրեւ օրինակ յիշեց Անտոնով – Օվսէենքօն, որ «մութ եւ պղտիկ մէկը չէր», ինչպէս քսին կարգ մը ճառախօսներ :«Անտոնով – Օվսէենքօն 1917 Հոկտեմբերի բոլշեւիկեան յեղափոխութեան առաջին վարիչներէն էր : Ան էր որ փոթորիկներուն մէջէն առաջնորդեց կարմիր պահակները դէպի Ձմեռնային Պալատը, Կերենսկիի կառավարութեան պաշտօնատունը եւ հոն բանտարկեց այդ կառավարութիւնը : Ան առաջին Պատերազմի երեք գործավարներէն մէկն էր, նախքան Թրոցքիի Կարմիր Բանակին գլուխն անցնիլը : Թրոցքիի հաւատարիմ բարեկամն էր : Ի նպաստ Թրոցքիի իր պայքարը լքեց եւ անձնատուր եղաւ Սթալինի, բայց ի վերջոյ անհետացաւ մեծ մաքրագործումներուն ատեն : Ես անձնապէս ճանչցայ Անտոնով - Օվսէենքօն եւ կրնամ ըսել թէ մինչեւ վերջը Թրոցքիի հանդէպ կը պահէր ամէնէն մեծ յարգանքը եւ սէրը» :

Միկոյեան ձաղկեց Լենինի մահէն ի վեր հաստատուած դատական դրութիւնը, զոր կը վարէր Վիշինսկի, դատախազը 1936 – 1938ի զանգուածային մաքրագործումներուն : Ուրեմն իր ճառը կը յանգի սա եզրակացութեան —վերաքննել այս դատերը եւ վերահաստատել հետեւեալ դատապարտեալներուն վարկը,— Թրոցքի, Զինովիէվ, Կամենեւ, Բուխարին, Ռատէք, Ռաքովսկի եւ ուրիշներ :

Երբ Միկոյեան կը ստիպէ համայնավարը որ միջոցներ ձեռք առնէ զրասենեակային կեդրոնացումի դէմ, ամբողջովին վերականգնելով Լենինի դեմոկրատ կեդրոնացումը, գիտակցօրէն Թրոցքիէն կ'առնէր այս բառերը, ինչպէս եւ ուրիշ գաղափարներ եւ բանաձեւեր : Եւ Թրոցքիական էր Միկոյեանի ակնարկը Լենինի կտակի մասին, փաստաթուղթ մը որ կորսուած է, եւ անծանօթ՝ խորհրդային նոր սերունդին, եւ ուր Լենին խորհուրդ կու տար Սթալինի ձեռքէն առնել ընդհ. քարտուղարութեան պաշտօնը :

Քաղաքական եւ մարդկային տեսակէտով Միկոյեանի ճառը նշանաւոր վաւերագիր մըն է, եթէ Միկոյեան չերմ սթալինեան մը եղած չըլլար 1922էն ի վեր, Քականովիչէն եւ Խրուշչեւէն շատ աւելի առաջ : Սակայն մինչ Խրուշչեւ եւ Քականովիչ իրենց փայլուն ասպարէզը կը պարտին Սթալինի, ան կուսակցութեան մէջ դիրք գրաւեց Լենինի ատենէն եւ կազմուեցաւ Լենինի իսկ դպրոցին մէջ :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԽՄԲ .— Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակէն ստացած ենք հետեւեալ նամակը (12 Մարտ) .—

. . . Խմբագրապետ,

«Յառաջ»ի երեք Մարտ թիւին մէջ Մեծն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի Ընտրութենէն ետք, վերնագրին տակ յօդուածով մը, մեր Միութեանը եւս կը թելադրուէր վերաքննել իր ուղղութիւնը, որ ըստ յօդուածագրին կը նպաստէ եղեր քաղաքական հանգամանք ունեցող տարրի մը :

Անտեղի ենթադրութեանց միանգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար, կ'ուզենք ներկայիս յայտնել վճռապէս թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, ըլլալով բացարձակապէս մարդասիրական ընկերութիւն մը, ինքզինքին խստիւ կ'արգիլէ քաղաքական որ եւ է գործունէութիւն եւ իբրեւ հետեւանք իր այս հիմնական ուղղութեան չուզեր քաղաքական գետնի վրայ գործակցութիւն ունենալ որեւէ կազմակերպութեան հետ :

Խնդրելով որ հաճիք մեր այս գրութեան տեղ տալ Պատ. թերթիդ յառաջիկայ թիւերէն մէկուն մէջ, մնամք, խորին յարգանօք փոխ-ատենապետ Ա. ՊԻՒՑԻՒՔԵԱՆ, վասն ատենադպիրի Հ. ԹՕՓԱՔԵԱՆ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

1

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Լուսնի եղջիւրը ծածկուեցաւ Քարքէ լեռան ետեւում եւ Տարօնը ընկղմեցաւ գիշերային խաւարի մէջ : Ոչ մի աստղ այդ գիշեր չէր երեւում : Երկինքը պատած էր մոխրագոյն ամպերով, որոնք մեղմ հոսանքով լողում էին դէպի Կրկուռ եւ Նէմրութ լեռների կողմերը եւ, այնտեղ կուտակուելով, թանձրանալով, միգային սեւ կերպարանք էին ստանում : Այդ կողմից երբեմն փայլատակում էր կայծակը եւ լսելի էր լինում որոտման խուլ դղրդիւն, որ գուշակում էր յորդ անձրեւ :

Գիշերային այդ տաղնապալի պահուն երկու ձիաւորներ անցնում էին Մուշի դաշտով : Նրանք գալիս էին հեռուից, շատ հեռուից : Մի ամիս առաջ դուրս եկան Տիգրոնի երկաթեայ քաղաքադռնից, անցան Խուժիստանի անապատները, անցան արեւակէզ Ասորեստանը, անցան հայկական Միջագետը եւ մի օր առաջ ոտք դրին Մուշի դաշտի վրայ : Դրանք երկու սուրհանդակներ էին :

Երկու սուրհանդակներից մէկի ձին սեւաւոյն էր, միւսինը կապուտակ : Կապուտակ ձիաւորը առաջինի ուղեւորութեան մասին տեղեկութիւն ունէր, ամենայն զգուշութեամբ հետեւում էր նրան եւ երբեք իր նկատողութիւնից բան չէր թողնում : Իսկ առաջինը չի գիտեր որ իրան հետեւում են : Այդ էր պատճառը, որ նրանք երկու մոլորակների նման, թէեւ գնում էին միեւնոյն ուղղութեամբ, բայց այնպիսի զուգահեռական գծով, որ բնաւ միմեանց չէին հանդիպում : Երկուսն էլ ճանաչում էին միմեանց :

Նրանք արդէն հասել էին Արածանիի ափերին

Կապուտակ ձիաւորը այստեղ կանգ առեց : Նա նայեց դէպի երկինքը, նայեց դէպի իւր շուրջը : Կամենում էր գիտենալ թէ որքան ժամանակ էր մնացել, մինչեւ լոյսի բացուիլը : Ոչ մի աստղ ցոյց չտուեց նրան գիշերային ժամը : Ամէն ինչ խորասուզուած էր անվերծանելի մթութեան մէջ :

Բայց պէտք էր շտապել :

Երկու մտածութիւններ մի քանի րոպէ պահեցին նրան անվճռականութեան մէջ. գետո՞վ անցնել, թէ կամուրջով գնալ : Կամուրջով — դա շատ հեռու կը տանէր եւ գուցէ կը հանդիպէր նրան . . . եւ գուցէ կը բռնուէր կամուրջի գիշերային պահակներից . . . : Վճռեց անցնել գետով :

Հեզ եւ արծաթափայլ Արածանին գարնանային հեղեղներից կատաղել էր եւ պղտոր յորձանքներով ծածկել էր իւր ափերը : Բայց մեր ուղեւորը ծանօթ էր նրա ծանծաղուտների հետ : Նա ցած իջաւ ձիուց, ձեռքով փայփայեց իւր կապուտակի գեղեցիկ բաշը, փոքրիկ գլուխը, ասելով. «Դու քաջութեամբ կտրեցիր Տիգրիսի ահեղ ալիքները, այժմ հայրենի երկրի Արածանին ինչո՞ւ պէտք է վախցնէ քեզ» : Նա ձիու սանձը հանեց բերանից, որ լողալու միջոցին ազատ շունչ առնէ, նստեց, եւ երեսը խաչակնքելով, քշեց դէպի գետը :

Գետը մի ահարկու վիշապի նման, գոռում էր, գոչում էր : Գիշերային մթութեան մէջ նրա պղտոր հոսանքը աւելի մռայլ կերպարանք էր ստացել : Ձին, ամբողջ մարմնով խորասուզուած ջրի մէջ, միայն գլուխը վեր բարձրացրած, մռնչելով եւ փնչալով, պատերազմում էր ալիքների հետ : Նրա ոտները յատակին չէին դպչում, անցնում էր լողալով : Ձիաւորը, սանձի փոխարէն բռնած ունէր նրա բաշից եւ ձեռքով ուղղութիւն էր տալիս ընթացքին : Մի քանի պտոյտների մէջ՝ թէ ձին եւ թէ ձիաւորը սուզուեցին ջրի տակ : Կրկին դուրս յայտնուեցան : Երբեմն անցնում էին նրանց մօտով ծառի կոճղեր, գերանի կտորներ, որ ծփալով տարւում էին հոսանքի հետ : Ձիաւորը շտապում էր խոյս տալ դրանցից : Բայց ահա հեռուից մի ինչ որ որոտում էր : Տագնապը մօտենում էր : Ձիաւորը չկորցրեց իւր սառնասրտութիւնը եւ խորին ուշադրութեամբ նայեց դէպի այն կողմը : Մի մթին, անորոշ կոյտ լողում էր ջրի երեսին : Որքան մերձենում էր, այնքան աճում էր, այնքան սոսկալի ձեւ էր ստանում : Կարծես, մի ամբողջ բլուր գանդաղ ընթացքով շրջում էր գետի վրայ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

հետ, եւ իրենց տեսակէտները յայտնեցին բարեկամական եւ սիրալիր տրամադրութեամբ :

× Գ. Փինօ Եգիպտոսէն մեկնած առեն յայտարարեց .— Վարչապետ Գ. Կամալ Նասր իր գինուորի խօսքը տալով, ըսաւ թէ քանի մը ամիսէ ի վեր ոեւէ ալժերիացի ռազմիկ մարզանք չէ կատարած Եգիպտոսի մէջ :

× Արտաքին նախարարը տեսակցութիւններ ունեցաւ, նաեւ, Սուրիոյ նախագահին եւ Արաբիոյ Թագաւորին հետ եւ փորձեց փարատել անոնց նախապաշարումները Ֆրանսայի հանդէպ :

× Իրաքի եւ Յորդանանի Թագաւորները տեսակցութիւն մը ունեցան անապատին մէջ, ընկերակցութեամբ իրենց վարչապետներուն : Երկու վեհապետները, որոնք Հաշիմեան գերդաստանին կը պատկանին, աչքէ անցուցին Միջին Արեւելքի կացութիւնը եւ փորձեցին ներդաշնակել իրենց քաղաքականութիւնը՝ այն խորհրդաժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Ամմանի մէջ, մասնակցութեամբ արաբական պետութեանց : Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Յորդանանի շրջանին մէջ :

×Ազգաժողովին իսրայէլեան պատուիրակը նամակ մը ուղղելով Ապահովութեան խորհուրդին, կը բացատրէ թէ կացութիւնը ծանրացած է Իսրայէլի սահմանին վրայ : Կ'ըսէ թէ Եգիպտոս միշտ զինուոր կը համախմբէ : Կը յիշէ 180 դէպքեր որոնք պատահած են Դեկտ. 7էն մինչեւ Մարտ 9 : Եւ վերջապէս կ'ըսէ թէ արաբական զինակցութիւնները եւ Իսրայէլի յատուկ ապրանքներու դէմ բացուած պայքարը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը ափրիկեան Տրիպոլիս ալ հանդիպելով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լիբիոյ վարչապետին հետ : Տեսակցած էր նաեւ Իսրայէլի վարիչներուն հետ :

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՄԻՋՆՈՐԴԵԼ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ պատրաստ է օգնելու Անգլիոյ եւ Յունաստանի, արդարութեամբ կարգադրելու համար Կիպրոսի վէճը : Այս առթիւ կը բացատրէ թ Մ. Նահանգները չեն ուզեր կողմ բռնել, թէ իրենց միակ նպատակն է աջակցիլ

Ինչպէս գրած էինք, Անգլիա լուսաբանութիւն խնդրած էր, լսելով որ Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը Յունաստանի արտաքին նախարարին այցելելով իր համակրանքը յայտնած էր : Ուաշինկթընի կարծիքով, կարելի է ելք մը գտնել, զօրացնելու համար արեւմտեան ճակատը : Վերջին լուրերու համաձայն, Անգլիա գոհ չէ մնացած այս լուսաբանութենէն :

Նոյն օրը Այզընհաուըր ալ իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են որեւէ բանաւոր եւ գործնական ձեռնարկի օգնելու համար Կիպրոսի հարցին լուծման : Նախագահը շատ կարեւոր կը գտնէ Անգլիոյ եւ Յունաստանի գործակցութիւնը, Ատլանտեան Կազմակերպութեան համար :

Գալով արաբեւիսրայէլեան վէճին, ամերիկեան կառավարութիւնը նոր ծրագիր մը կը պատրաստէ, Ազգաժողովին յանձնելու համար :

× Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Մարտ 14ի նիստին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Կիպրոսի մասին : Ընդդիմադիր հոսանքին ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ «Մակարիոս արք.ի աքսորը ծանր հարուած մը տուաւ անգլեւամերիկեան յարաբերութեանց : Յետոյ բացատրեց թէ կառավարութիւնը այդ որոշումը տուած է խուճապահար : Վարչապետը, Իտըն, պատասխանելով կրկնեց թէ Կիպրոսի մետրոպոլիտը եւ կղերը սերտ կապեր ունէին յեղափոխական կազմակերպութեան հետ, թէ իրենց՝ կառավարութեան անմիջական նպատակն է խափանել ահաբեկչական շարժումը :

Երեսփ. ժողովը 252ի դէմ 317 ձայնով մերժեց պարսաւանքի բանաձեւը :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեծ սերի fոքսաժի համար գործաւորուհիներ : Ապահովուած գործ ամբողջ տարուան համար :

Դիմել Մէզոն Միշէլ, 165 ռիւ տը ժավէլ, մէթրօ Ֆէլիfս Ֆոռ : Ամէն օր 10-12, կէսօրէ առաջ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ

Պ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշակութային կազմակերպութիւնները» :

Մուտքը ազատ է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին

SALLE GAVEAU

Ցայտագիրը.— Ե. Համանուագը (Հայբենիf), Նուագախումբ Փատըլու :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ապրիլ 20, ժամը 21ին Սալ տը լ'Էfոլ Նորմալ :

Aux Tryptiques

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

(ԻՉՔԱԼԱՑԵԱՆ)

Դասական երգերու երեկոն

Մասնակցութեամբ՝ Փիէռ Տառքէն (դաշնակ) եւ ջութակահարներ՝ Տանիէլ Լըգիւր եւ Մարսել Տըլանուա :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 17ին, երեկոյեան ժամը 7ին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ առանձին կին մը հիւանդ մը խնամելու համար (Անուվիլ) :

Դիմել Յովակիմեան, 79 ռիւ տը լա Մառ, Փարիզ (19) :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն :

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը :

Արտասանութիւն եւայլն :

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին :

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է : Օթօպիւս ժամը 0.40 :

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրնիօ, Փարիզ (13) :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ :

Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՋԱՐՈՅԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Անետիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան : Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ : Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վրաէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Աղանի - Զագըր Յակոբեանի մահուան առթիւ ըստ հանգուցեալի փափաքին Մարսէյլ եւ արտասահման գտնուող իր զաւակները կը նուիրեն 5000 ֆրանք, Հայ. Ծերանոցին եւ Հազար Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

ՆԻՍ.— Գ. Զավուշ խումբը Մարտ 19ին :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ :

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ : Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը :

Կը խնդրուի խումբերու ընկերներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին : պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէն սովորաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն, ընկեր Նշանի բնակարանը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԵՔ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3.30ին Իսիի Խրիմեան սրահը : Պ. Ա. Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱԶԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, աւելի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակել Լիոնի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը : Իմացնել՝

Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle
Choisy-le-Roi (Seine).

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

VAMPING
LES CATALANS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ. Զաւէն Նահապետեան (տպարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ. Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ. Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ. Ա. Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

THÉATRE ANTOINE 14, Bd de Strasbourg

Métro Strasbourg St, Denis et Château d'Eau

16 Ապրիլ երկուշաբթի ժամը ճիշդ 20,45ին

ՀԱՅ ՊԱՐԸ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԲԵՄԻ ՎՐԱՅ

Երեւանի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ ետք, Փարիզ վերադարձած է ծանօթ պարուհի՝

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Որ յաճախ ծափահարուած է փարիզահանութեան կողմէ : Այս անգամ իր անդրանիկ ելոյթը կ'ունենայ իր իսկ կազմած ՍԵՒԱՆ պարախումբով ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կը մասնակցին նաեւ «Նայիրի» երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝

ԳԷՈՐԳ ՍԱՆՊԷԿԵԱՆԻ

Տոմսերը՝ 600, 400, 250 ֆրանք

S'adresser; Ets. O.B. 83, Rue d'Aboukir. Tél. CEN. 48 - 69

Ներկայացման օրը կիչէն :

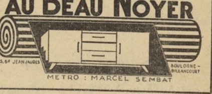

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt

Métro MARCEL SEMBAT

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 17 ՄԱՐՏ

SAMEDI 17 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7631 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3342

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ Կ'ԱՊՐԻՆՔ...

Կաթսան կ'եռայ Միջին Արեւելքի մէջ : Դիւանագիտական մեքենան կը բանի ան - ընդհատ : Խլրտումներ եւ խմորումներ՝ ամէն ճակատի վրայ :

Ամէն երկիր անձկութեամբ կը հետեւի օրուան դէպքերուն : Անստուգութեան սեւ, թանձր մշուշը կը ճնշէ բոլորին վրայ :

Երբեք այսքան սուր հանգամանք ստացած չէր ինքնապաշտպանութեան բնազդը՝ զօրաւորին թէ տկարին մէջ :

Ամէնքն ալ արտակարգ ճիգեր կը փորձեն, յանուն ներքին եւ արտաքին ապահովութեան : Կ'ուզեն յարգանք ներշնչել հարեւանին ու աւելի հեռաւորին :

Ամէնէն անճարն ալ յանկարծ ուշադրութիւն կը գրաւէ, ծուռ նայուածք մը նետելով : Եւ, մէկ օրէն միւսը կը դառնայ գնահատելի արժէք :

Արեւմուտքի Մեծերը, որոնք իրենց կենսական երակներով կապուած են Միջին Արեւելքի հետ, իրար կը հրմշտկեն, իրենց դիրքերը պահելու համար :

Տակաւին առջի օր, Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը պատասխանելով բուռն քննադատութեանց, կը յայտարարէր թէ չեն կրնար ձգել Կիպրոսը, առանց վտանգելու քաղաքացիներու շահերը ,— «ամէն բանէ վեր՝ քարիւղը» : Ու կը բացատրէր թէ աշխարհակալութիւն չէ այս :

Միւս կողմէ, չափազանց զգայուն դարձած են արաբ ժողովուրդները, Ափրիկէի ափերէն մինչեւ Իրաք :

Ազատագրական շարժումը յայտնապէս խորացած է եւ ամէնէն յետամնաց ժողովուրդն ալ անմիջապէս կ'ազդուի երեւոյթներէն : Չի հանդուրժեր արտաքին տագնապներու :

Ձայն չի հաներ, բայց կ'արձանագրէ :

Ինչո՞ւ գծեցինք այս տժգոյն պատկերը, որ շատ աղօտ գաղափար մը կուտայ համատարած ալեկոծութեան մասին :

— Երջութեան կոչ մը ուղղելու համար անոնց որ թուղթ կը մրոտեն, կը խօսին ու կը գործեն Միջին Արեւելքի մէջ, կամ կը փորձեն կրակին վրայ իւղ լեցնել դուրսէն :

Ըսենք պարզ աշխարհաբարով .— Այլեւս անտանելի , նոյնիսկ վտանգաւոր չափերու հասած է Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան շուրջ մղուած վէճը :

Կարելի չէ ձեռք առնել կարգ մը թերթեր, առանց զզուելու նոյնիսկ խորագիրներէն եւ տպուած բառերէն :

Պարզապէս խուժանավարական ժխոր , ուր մտքի չքաւորութիւնը եւ սրտի թըշուառութիւնը իրար կը գերազանցեն :

Հասարակ լրագրողներ, որոնք բառերուն իմաստն անգամ չեն ըմբռներ, փողոց իջեր են, Հայ. Եկեղեցի պաշտպանելու համար փողոցային պղծաբանութեամբ :

Ժխորը սահմանէ սահման անցնելով , հասած է մինչեւ Պոլիս, ուր բթամիտ եւ նենգամիտ գրիչներ չեն պակսիր ,հանրային կարծիքը պղտորելու համար :

Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի «եկեղեցասէր» թերթերը — վաւերական հրձիգներ — խելագարութեան հասցուցած են «ճիհատ»ը, եւ օրն ի բուն արիւն կը պղտորեն, մոռնալով շրջապատը :

Այս դժմակերը որեւէ թուղթ մրոտած կամ իրենց գարշահոտ բերանը բացած ատեն, օրը գոնէ մէկ ժամ կ'անդրադառնա՞ն թէ ո՛ւր կ'ապրին :

Ի վերջոյ պիտի ըմբռնե՞ն թէ իրենց զեհիկ եւ զրգռիչ վայնասունը ոչ ժամ կրնայ փրկել, ոչ ալ ժամկոչ :

Այլ պարզապէս կը ծառայէ նոր ճիգեր բանալու տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ . զուարճացնելով չարախինդ եւ դաւադիր թշնամին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՆՈՐ ԶՕՐՔ ԵՒ ՕԴԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐ

Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ (Ծերակոյտ) առջի օր վաւերացուց Ալժերիոյ համար պահանջուած լիազօրութեան օրէնքը, առանց կարեւոր փոփոխութիւններ կատարելու : Այսպէս, Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, ամէն իրաւասութիւն կը ստանայ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնելու եւ անդորրութիւնը վերահաստատելու համար :

Նախարարական խորհուրդը վաւերացուց զինուորական ծրագիր մը որ կը տրամադրէ օդնական զօրք ղրկել անընդհատ : Ցամաքային ուժերու յաւելումը պիտի կատարուի աստիճանաբար, համաձայն օրուան պահանջներուն : Օդանաւային եւ ծովային վարչութիւններն ալ իրենց կարելի աջակցութիւնը պիտի ընծայեն : Ազգ. պաշտպանութեան մասնագիտական յանձնախումբը որոշեց անմիջապէս հարիւր պտուտակաւոր օդանաւեր գնել : Երկրին մէջ ալ վարկ պիտի տրուի այս կարգի օդանաւերու շինութեան : Պիտի փութացնեն ամէն կարգի օդանաւերու արտադրութիւնը : Անմիջապէս պիտի գնուին զրահապատ կառքեր, եղերապահ մարտանաւեր եւ մասնաւոր մեքենաներ՝ զինուորները ցամաք հանելու համար :

Առջի օր անթելը կը հաղորդէր թէ ըմբոստները շատ ծանր դաւ մը սարքած են բուն Ալժէ քաղաքին մէջ, հրկիզելով կառատուն մը, ուր կը գտնուէին երկու հարիւր կառքեր : Հարկ եղած է օդնութեան կանչել զօրքը, հրշէջներուն օգնելու համար : Քաղաքին երկու արուարձաններուն մէջ ալ հրկիզումներ տեղի ունեցած են :

Մարտ 15ին զինուորական կարեւոր գործողութիւններ կատարուեցան Պոնի շրջանին մէջ ուր ըմբոստները յարձակած էին ռազմական կայանի մը վրայ :

× Երէկ հաղորդեր էինք Ալժերիոյ ծայրայեղ ազգայնականներէն Մեսալի Հաճի սպառնալիքը : Այս Ալժերիացին, որ Անկուլեմի մէկ պանդոկին մէջ կը բնակի հսկողութեան տակ, պատասխանելով գերման թղթակցի մը հարցումներուն, ըսեր է .

— « Եթէ Ալժերիացիները անկախութիւն չստանան աշխարհի խաղաղութիւնը պիտի վտանգուի : Ի վերջոյ ամբողջ աշխարհ պիտի ծառանայ Ատլանտեան զինակցութեան դէմ, Ֆրանսայի վարած քաղաքականութեան հետեւանքով : Եթէ նոյնիսկ սահմանները բոլորովին փակուին, ինչ որ անկարելի է, ազատագրութեան պայքարը պիտի չդադրի : Ուզեն - չուզեն , Հիւս. Ափրիկէն կը պատկանի Ատլանտեանի ռազմական շրջանին : Ալժերիոյ ազատութեամբ կը վերջանան բոլոր կռիւները Ֆրանսայի եւ եւ արաբական աշխարհին միջեւ : Զմոռնանք որ Հիւս. Ափրիկէն երեսուն միլիոն Արաբներ կը ներկայացնէ » :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՄԷՋ

Մարոքի Սուլթանին սպանիական շրջանի ներկայացուցիչը, Խալիֆա Մուլայ Հասան, Մատրիտ կ'երթայ այսօր, շաբաթ, բանակցելու համար զօր. Ֆրանքոյի հետ : Իրեն պիտի ընկերանայ սպանիացի մարզպանը, զօր. Վալինօ : Մուլայ Հասան 49 տարեկան է եւ ազգական Սուլթանին, որ կ'ուզէ իրագործել միացեալ Մարոքի ծրագիրը :

× Թունուզէն կը հեռագրեն թէ Հարաւ. շրջանին Պենի Խեդդաշ ցեղախումբը լեռ բարձրացած է հինգ հարիւր այրերով , կիներով եւ մանուկներով, ինչպէս եւ արջաններով : Առաջին անգամ է որ այդպիսի խլրտումներ տեղի կ'ունենան հարաւային Թունուզի մէջ : Ցեղախումբին մէջ կը գտնուին ալժերիացի եւ լիբիացի ռազմիկներ, ըմբոստութեան կոչեր ուղղելու համար : Այս ցեղախումբը կը բնակի 800 մեթր բարձրութեամբ սարահարթի մը վրայ, մօտ՝ այն անապատին, ուրկէ զէնքեր կը ճարուին Ալժերիոյ ըմբոստներուն, Լիբիայէն եւ Եգիպտոսէն :

Ֆրանսական մարզպանը պաշտօնակ բուռ Թունուզի Ֆրանսայի ոստիկանապետը եւ ուրիշ պաշտօնեաներ, այն ամբաստանութեամբ թէ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չեն առած, պաշտպանելու համար ամերիկեան հիւպատոսարանը որ հրկիզուեցաւ անցեալ ուրբաթ օր :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ դահլիճը հրաժարեցաւ , համաձայնութիւն մը գոյացած չըլլալով անհատական դպրոցներու տրուելիք նպաստի մասին :

(Շարը կարդա Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Աչքերովս տեսայ :

Սեւցած, մէկ մատնաչափ երկայնութեամբ փամփուշտ մը, պզտիկ սրուակի մը մէջ ամփոփուած :

Ողբացեալ Դրոյի 16 տարեկան մանչուկը, Մարտիկն էր որ իր ննջարանէն գնաց բերաւ զայն :

— Տեսնո՞ւմ ես, իմանո՞ւմ ես թէ սա ինչ է ...

Գիտէի թէ ինչ էր, բայց չգիտնալ ձեւացուցի .

— Ի՞նչ է, Մարտիկ ջան ...

— Սա էն գնդակն է, որ 1915էն մինչեւ էսօր, իմ հայրիկի թոքերին մէջ է մնացել եւ մի քանի օր առաջ բժիշկը հանել է :

Այո՛ :

Այդ ժանգոտած գնդակը — անշուշտ , թուրք զինուորի մը մաւզէր հրացանէն արձակուած— մեր ողբացեալ Դրոյին թոքերը ծակած ու այնտեղ մնացած էր ամբողջ 41 տարի : Եւ հրաշիւք իմն, մարմնոյն չորս կողմը պտտած չէր :

Դրօն գիտէր թէ «գնդակը էատեղումս է» : Կրնար սխալ ըլլալ իր այդ ենթադրութիւնը :

Սխա՞լ : Ո՛չ :

Անծանօթ ճառագայթին աչքէն բան չի փախչիր : Բժիշկներն ալ, իր մահէն քանի մը օր առաջ, տեսած էին զայն :

Ու գնդակը, հիմա, փոքրիկ սրուակի մը բամպակին վրայ կը հանգչի : Հաւանաբար, պիտի մտնէ Դաշնակցութեան Թանգարանը :

Այդ գնդակը աւելի թանկագին է՝ թէ իր այրիին, թէ իր զաւակներուն , թէ Դաշնակցութեան եւ թէ հայ ժողովուրդին համար :

Սրուակը սեղանին վրայ դնելէ ետք , հարցուցի Մարտիկին .

— Կ'աշխատի՞ս որ հայերէնդ չմոռնաս :

— Չեմ մոռնայ, միշտ հայերէն եմ կարդում ... Հետեւում եմ ամսագրի յուշերին ... Պէտք է իմանամ թէ իմ հայրիկը ինչ գործեր է կատարել ...

Զրոյցի ընթացքին, որուն ներկայ էին նաեւ ուրիշներ ալ, մէկը յիշեցուց .

— Լսեցի՞ք, այս առտու, սա մօտակայ Առաքելական եկեղեցին Տէրտէրը, իր քարոզին մէջ, Դրոյի մահուան լուրն անգամ տուած չէ. միայն լուրը ...

— Չեմ հաւատար ...

— Հաւատա՛. ես այնտեղ էի... Ո՛չ մէկ բառ...

— Հա՞յ է, այդ տէրտէրը բամծնիդ ...

— Հա՞յ... Երբ բերանը բանայ, իրմէ աւելի Հայ մէկը չկայ ...

Ընկերուհի Կանայեանի աչքերը լեցուեցան : Իր աղջիկը, Օլգան, գնաց մայրիկին քով ...

— Մամա՛... Մի՛ լար ...

Մարտիկը շրթունքները պրկեց : Պիտի պոռթկար, բայց ինքզինքը զսպեց :

Ուրիշ մը, անդիէն .

— Դուք այդպէ՞ս վարուեցաք երբ Զօ - պանեանը մեռաւ ...

Ո՛չ, այդպէս չվարուեցանք : Բայց , մենք ո՛ւր, անոնք ո՛ւր ...

... Դժբա՛խտ ընկեր, մարդիկ կան որոնք անիւնիդ առջեւ անգամ չեն մոռցած իրենց ատելութիւնը ...

ՍԻՐՈՊԱՅԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ կաթողիկոսին Երուսաղէմի վիզան ստանալու համար պատրիարքը Եղիշէ արք. դիմում պիտի կատարէ Յորդանանի Թագաւորին ինչպէս կը հաղորդեն լաւատեղեակ աղբիւրէ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ընտրութիւնը ջերմապէս շնորհաւորած է Կիպրոսի կուսակալ - հրամանատարը, մարաջախտ Սըր Ճոն Հարտինկ, նամակ մը ուղղելով տեղապահ Խորէն եպիսկ.ի եւ իր լաւագոյն մաղթանքները յայտնելով : —Մարտ 13ին կաթողիկոսարան այցելած է Լիբանանի արտաքին գործերու նախարարը, Պ. Սելիմ Լահուտի, եւ մօտ երեք քառորդ ժամ խօսակցած է Զարեհ կաթողիկոսին հետ : Ցետոյ իր բարեմաղթութիւնները արձանագրած է կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ :

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՔԱՋ ԽՄԲԱՊԵՏԸ, Մուշեղ, որ տարէ մը ի վեր կը տառապէր անողոք հիւանդութենէ մը, Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցը փոխադրուած է, վիճակը ծանրացած ըլլալով, ինչպէս ցաւով կ'իմանանք «Ազդակ»ի վերջին թիւէն (15 Մարտ) :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ողբացեալ Դրոյի մահուան առթիւ ցաւակցական հեռագիրներ ուղղած են Այրի Տիկին Կանայեանի, Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը, Զարեհ եպիսկ. եւ տեղապահը, Խորէն եպիսկ. :

× Սպիտակ Ռուսիոյ ազգ. խորհուրդին նախագահը, Աբրամչիք, որ միեւնոյն ատեն նախագահն է միացեալ յանձնախումբին, հեռագիր մը ուղղած է Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմնին, «մեծ եւ ազնիւ ռազմիկին՝ զօր. Դրոյի մահուան առթիւ, որ կորուստ մըն է բոլորիս համար » :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն գառնօրէն կ'ողբայ մեծ ընկերոջ՝ Դրոյի կսկծալի կորուստը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի ընկերները երկիւղածութեամբ կը խոնարհին Մեծ Հայուն, մեծ յեղափոխականին եւ Դաշնակցութեան մեծ հերոսին՝ Դրոյի թարմ հողակոյտին առջեւ եւ կ'ուխտեն հաւատարիմ մնալ Դրօներու , Անդրանիկներու, Սեպուհներու եւ Հըրայրներու «կէս մնացած» գործին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Խոր կսկիծը համակեց մեզ լսելով մահը Հ. Յ. Դ. անվեհեր հերոսին եւ մեծ հայրենասէր ընկեր Դրոյի :

«ԱՆՏՈՔ»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Կ'ողբամ դառնապէս մահը հերոս Դրոյի որ ազգի եւ հայրենիքի համար արիւն թափեց սարերում եւ ձորերում եւ մեռաւ օտար երկրում : Քաջ Դրօ, քո անունը եւ պատմութիւնը լսել եմ դեռ մանուկ հասակից :

Գալուստ Ագաբեան

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլարը առջի օր 402էն 407 ֆրանքի բարձրացաւ սեւ շուկային մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր չորս տարիէ ի վեր : Ոսկեդրամի գիներն ալ բարձրացան : Իրազեկներ այս արտակարգ բարձրացումը կը վերագրեն Ալժերիոյ ապստամբութեան, վախնալով թէ նոր տուրքեր պիտի հաստատուին կամ փոխառութիւն պիտի կատարուի : Ոսկի նափոլէոնը բարձրացաւ 3250ի :

"ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ"ԻՆ ԴԱՒԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

●

ՈՒԽՏԱԳԻՐ ՄԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ, ԽԱԽՏԵԼՈՎ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐԳ - ԿԱՆՈՆԸ

●

ԿԱԹՈՂ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԿՈՐՈՎԻ ԴԻՐՔԸ ԱՅՍ ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

ԽՄԲ.— Կիլիկիոյ կաթողիկոսական դիւանը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մամուլին, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դէմ սարքուած տխուր դաւադրութեան առթիւ.

ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ՝ ԳԱՀԻՐԷԻ «ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎ»ԻՆ ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ

Նկատի առնելով,

Որ Հայաստանեայց Եկեղեցին, մի եւ անբաժան մարմին մըն է, իբրեւ միակ պետ եւ գլուխ ունենալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եւ որպէս միակ կեդրոն Լուսաւորչահիմն Մայր Աթոռ, Ս. Էջմիածնի,

որ Կիլիկիոյ Աթոռը մասնակի Հայրապետութիւն մըն է Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի այժմու սահմաններուն մէջ միայն եւ ենթակայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ի Հոգեւորս, անկախ ըլլալով վարչական եւ մատակարարական գործառնութեանց մէջ,

որ տարւոյս Փետրուար 20ին Հայրապետանոցի դահլիճին մէջ կատարուած ընտրութիւնը զուտ միակողմանի եւ հատուածային բնոյթ մը ունեցած է, պատճառ դառնալով հաւատացեալ ժողովուրդի երկփեղկման եւ պառակտման, եւ հակառակ ըլլալով ընդհանրապէս քրիստոնէական եւ մասնաւորապէս Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սիրոյ միաբանութեան ոգւոյն.—

Եպիսկոպոսական Ժողովս միաձայնութեամբ սոյն ընտրութիւնը ցաւով կը նկատէ թերի եւ անընդունելի :

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

«Նկատելով որ Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոս Փայասլեանի ընտրութիւնը յԱթոռ Հայրապետութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կատարուած է թերի կերպով եւ անընդունելի է,— Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոսի նախագահութեան տակ, 1956 Մարտ 5էն 6ին, Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ ի Գահիրէ գումարուած Եպիսկոպոսական Ժողովս կ'առաջարկէ լրացնել այդ թերին հետեւեալ պայմաններով.—

Ա.— Տ. Զարեհ Սրբազան պիտի ստորագրէ ուխտագիր մը, ուր ճշդուած պիտի ըլլան Կիլիկիոյ Հայրապետին դիրքը հանդէպ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ իր Հայրապետական իրաւասութիւններն ու պարտականութիւնները :

Բ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը պիտի ընդունի գերագահութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան որ ի Ս. Էջմիածին, ենթարկուելով, ի հոգեւորս, դաւանաբանական, վարդապետական եւ ծիսական խնդիրներու մէջ — սոյն Կաթողիկոսութեան Նախամեծար Աթոռին եւ պահելով իր անկախութիւնը վարչական — մատակարարական գործառնութեանց մէջ :

Գ.— Կիլիկիոյ Հայրապետութիւնը պիտի ունենայ իր սեփական կանոնադրութիւնը, համաձայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ոգւոյն, սկզբունքներուն եւ կանոններուն եւ տեղական պայմաններուն նկատմամբ պատշաճեցուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան կողմէ վաւերացած «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սահմանադրութեան», ապահովելով Կիլիկիոյ Հայրապետական իշխանութեան արժանավայել եւ ընդունելի դիրք եւ հեղինակութիւն: Մինչեւ սոյն կանոնադրութեան պատրաստութիւնն ու վաւերացումը, պիտի առկախուի եւ գործադրութենէ դադրի 1941ի կանոնադրութիւնը: Ասոր փոխարէն, սակայն, պիտի կազմուի հոգեւոր խորհուրդ մը, իբրեւ գործադիր մարմին, բաղկացած չորս եկեղեցականներէ եւ չորս աշխարհականներէ եւ ընտրուած Կիլիկիոյ Հայրապետութեան Միաբանական Ընդհանուր Ժողովէն: Սոյն Խորհուրդի նախագահն է Հայրապետը :

Դ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը պիտի ունենայ իր ընդհանուր փոխանորդը, ընտրուած Միաբանական Ընդհանուր Ժողովին կողմէ :

Ե.— Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան պիտի մասնակցի Մայր Աթոռը երկու ձայնով, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական, վերջինը Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամներէն, եւ ընտրեալ Հայրապետի օծումը պիտի կատարուի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կամ անոր ներկայացուցչին ձեռքով եւ վեց եպիսկոպոսներու մասնակցութեամբ :

Զ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը ըստ եկեղեցական — իրաւական կանոնաց, պիտի չկրնայ կատարել կամ իր Աթոռին եւ վիճակաւոր եպիսկոպոսներուն արտօնել կատարելու որեւէ ձեռնադրութիւն կամ ձեռնադրուած եկեղեցականներ ուղարկել Կիլիկիոյ Հայրապետութեան սահմաններէն դուրս գտնուող թեմերուն համար, առանց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի յանձնարարութեան եւ հաւանութեան. իսկ քահանաներու ձեռնադրութեան եւ առաքման վերաբերմամբ Մայր Աթոռէն հաստատուած Առաջնորդներու խնդրանքին: Հակառակ պարագային ձեռնադրողին եւ ձեռնադրուողին նկատմամբ կը կիրարկուի կանոնական տրամադրութիւնը :

Է.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին անուան յիշատակութիւնը կը կատարուի, Ս. Պատարագի միջոցին, բոլոր հայ եկեղեցիներուն մէջ անխտիր, նաեւ հայրապետական մաղթանք յանուն Ս. Էջմիածնի եւ Ընդհանրական Հայրապետին: Պիտի կատարուի նաեւ անուան յիշատակութիւնը Կիլիկիոյ Հայրապետին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անուան յիշատակութենէն անմիջապէս յետոյ :

Դիւան Եպիսկ. Ժողովոյ ատենապետ Եղիշէ արք., ատենադպիր Շնորհք եպիսկ.

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՈՒԽՏ ԿԱՏԱՐԷ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ՈՒԽՏԱԳԻՐ

Ի մէջ տաճարիս Սրբոյ Լուսաւորչի ի Գահիրէ մայրաքաղաքին Եգիպտոսի, առաջի Աստուծոյ, Հօր Ամենակալի, Որդւոյն Միածնի եւ Հոգւոյն ճշմարտի եւ առաջի պատուական Հայրապետին Ամենայն Հայոց Տեառն Վազգենայ Առաջնոյն Սրբազնագոյն կաթողիկոսին եւ Ծայրագոյն Պատրիարքին Առաքելական Նախամեծար Մայր Աթոռոյ Սրբոյն Էջմիածնի, ի ներկայութեան Պատրիարքին Հայոց Թուրքիոյ Տեառն Գարեգնի Արքեպիսկոպոսի, Պատր. Տեղապահին Առաքելական Աթոռոյն Սրբոյ Երուսաղէմի Տեառն Եղիշէի Արք.ին եւ առաջի եպիսկոպոսական դասուն,— ուխտեմ կալ մնալ զամենայն աւուրս կենաց իմոց սպասաւոր հաւատարիմ եւ աւանդական սրբոյ եւ միոյ Առաքելական Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, եւ հնազանդ ի հոգեւորս յամենայնի, Նախամեծար Մայր Աթոռոյ սրբոյ Էջմիածնի եւ Գահակալի Նորին Տեառն Վազգենայ Առաջնորդոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց եւ յաջորդաց սորին :

Վասն որոյ, ես, ընտրեալ Հայրապետ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ի սահմանս Լիբանանու, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի, վկայութեամբ խղճի մտացս, ստորագրեմ զայս գիր յանձնառական եւ անդրժելի ուխտի:

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

10 Մարտ, 1956, Նորին Ս. Օծութիւն Վեհափառ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ի ԳԱՀԻՐԷ

Վեհափառ Տէր,

Ձերդ Վեհափառութիւնը Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, եւ ի ներկայութեան Ս. Էջմիածնի եւ Կիլիկեան Աթոռի միաբան Սրբազան Եպիսկոպոսներու, 7 Մարտ 1956 Չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 11.30ին մեզի յանձնեց «Համաձայնագիր» մը, յարակից երկու Թուղթերով, ստորագրուած Ձերդ Վեհափառութեան նախագահութեամբ եւ միայն Էջմիածնի միաբան Սրբազան Եպիսկոպոսներու մասնակցութեամբ գումարուած ժողովի մը դիւանին կողմէ :

Ձերդ Վեհափառութիւնը թէեւ յանձնարարեց մեզի յաջորդ օր մինչեւ ժամը 5 գրաւոր պատասխան մը տալ, սակայն նկատի ունենալով «Համաձայնագիր»ին ծանրակշիռ բովանդակութիւնը, նոյն օր, յետ միջօրէին, յայտներ էինք Ձերդ Ս. Օծութեան, թէ պարտաւոր էինք վերադառնալ Ս. Աթոռ Անթիլիաս, խորհրդակցելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ընտրեալ Կաթողիկոս Ամենապատիւ Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոսին հետ խոստանալով մինչեւ Կիրակի, 11 Մարտ 1956, Ձերդ Վեհափառութեան ներկայացնել մեր պատասխանը :

Արդ, Ձերդ Վեհափառութեան մեզի յանձնած «Համաձայնագիր»ը ամենալուրջ քննութեան ենթարկած ըլլալով այսու կուգանք Ձերդ Ս. Օծութեան յայտնել թէ.—

1.— Եպիսկոպոսական վերոյիշեալ ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական ոեւէ իրաւասութիւն չունի փադելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերաբերեալ հարցերով :

2.— Կը յայտնենք նոյնպէս, որ 20 Փետրուար 1956ին, մեր նախագահութեան տակ կայացած Կիլիկեան Թեմերու Պատգամաւորական Ժողովը, Հայց. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Աթոռիս աւանդութեանց վրայ հիմնուած, Սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ կիրարկութեամբ նուիրագործուած Կանոնադրութեան համաձայն, օրինականօրէն եւ անթերի կերպով կատարեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր Գահակալին ընտրութիւնը: Թոյլ տուէք նաեւ յիշեցնելու Ձերդ Վեհափառութեան, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները անցեալին մէջ ալ նոյն հիմունքներով ընտրուած են :

3.— Պարտք կը զգանք Ձերդ Ս. Օծութեան կարեւորութեամբ յիշեցնելու, որ Կիլիկեան Թեմերն ու Ս. Աթոռը կը կառավարուին Ազգային Սահմանադրութեամբ եւ Կանոնադրութիւններով որոնք պետականօրէն հաստատուած եւ ընդունուած են, եւ տասնեակ տարիներու գործադրութեամբ նուիրականացած, եւ որոնց խախտումը ծանրակշիռ հետեւանքներ կրնայ ունենալ մեր ժողովուրդին համար, եւ գործնապէս ալ անկարելի է :

4.— Այս առթիւ, Վեհափառ Տէր, կուգանք անգամ մը եւս յայտարարել թէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հետ գոյութիւն ունեցող Կիլիկեան մեր Աթոռին եղբայրական, սիրալիր եւ սերտ յարաբերութիւնները պիտի պահուին ըստ առաջնոյն, հաւատարիմ մնալով Հայց. Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ միութեան ոգիին :

Վեհափառ Տէր, թոյլ տուէք աւելցնելու, որ Հայց. Եկեղեցւոյ Ս. Աթոռներուն ինքնիշխան գոյութիւնը Հայց. Առաք. Ս. Եկեղեցւոյ տեւականութեան հիմքը կը կազմէ Հայ ժողովուրդի անցեալի եւ ներկայի ապրած պայմաններուն մէջ :

Արդ, ի պատասխանի Ձերդ Վեհափառութեան մեզի յանձնած «Համաձայնագիր»ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հիմնական այս սկզբունքները պարզող սոյն գրութիւնը մատուցանելով Ձերդ Ս. Օծութեան,

Մնամք որդիական ամենախորին յարգանօք եւ ի համբոյր Ձերդ Վեհափառութեան Ս. Աջոյն Խոնարհ Աղօթակից

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԿԱԹ. ՏԵՂ. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Այն ատեն փորձեցին զինուորական գաղութներ հաստատել, այդ ալ ապարդիւն անցաւ :

Պատճառն այն էր, որ հոն ղացողները բացարձակապէս անծանօթ էին տեղացի ժողովուրդի բարքերուն, յարատեւութեան ոգի չունէին եւ կ'ուզէին հարստութիւն դիզել առանց աշխատելու : Կլիմայի փոփոխութեան պատճառաւ շատեր հիւանդացան, նորահաստատ զինուորական խումբ վարչաձեւը կարգ մը արգելքներ հանեց անոնց դէմ : Դրամագլուխի պակասը մէկ կողմէն, զանազան շրջաններու մէջ տիրող պատերազմական վիճակը միւս կողմէն այն հետեւանքն ունեցան, որ կառավարութիւնը յուսահատեցաւ եւ յանգեցաւ այն եզրակացութեան, որ կարելի չէր գաղթականութիւն հաստատել Ալժերիոյ մէջ :

Այս անյաջող փորձերէն վերջ, մտածեցին վանական միաբանութիւններ հաստատել Ալժերիոյ մէջ եւ անոնց միջոցաւ զարկ տալ երկրագործութեան : Վանականներն են միայն, որ անսահման համբերութիւն ունին եւ կը տոկան ամէն կարգի յոգնութեանց՝ կարգապահութեամբ եւ չեն վախնար վտանգներէ :

1842ին Թրափիստներու միաբանութիւնը վանք մը հիմնեց Սթաուէլիի դաշտին մէջ, ստանալով 1200 հեկտար հող: Վանականները հերոսաբար կուրծք տուին տաժանելի աշխատանքներու եւ յաջողեցան լաւ արդիւնք ձեռք բերել: Սակայն այդ վանքը կառուցուած ըլլալով վտառողջ շրջանի մը մէջ, հիւանդութիւնը ծայր տուաւ եւ քանիցս նոր վանականներ բերուեցան հիւանդացողներուն տեղ: 6-7 տարի աննպաստ պայմաններու մէջ, առանց յուսահատելու չարաչար աշխատեցան վանականները, մինչեւ որ կրցան լաւ սնունդ, հագուստ եւ բնակարան ապահովել :

Ուրիշ կրօնական միաբանութիւն մը նոյն փորձը կատարեց Փրանս. Կիւյանայի մէջ ԺԸ. դարուն վերջը եւ յաջողեցաւ : Անկէ առաջ, 1610ին Փարակուէյի եւ Փարանայի խոպան եզերքներուն վրայ Յիսուսեան միսիոնարներ նման գաղթականութիւններ հաստատեցին, նպատակ ունենալով տեղացիները կաթոլիկ դարձնել եւ կաթոլիկ մեծ պետութիւն մը հիմնել : Հակառակ այդ ճախճախուտ շրջաններու ներկայացուցած բոլոր անպատեհութեանց, անխոնջ եռանդով ամբողջ մէկուկէս դար աշխատեցան այդ Ճիզուիթները՝ բովանդակ աշխարհի հիացումին արժանանալով :

Պարպիէ տիւ Պոքաժ այս երեք օրինակները յիշելով, կուգայ այն եզրակացութեան, թէ գաղթականութիւն հաստատելու լաւագոյն տարրերը վանական միաբանութիւններն են : Ասոնք իրենց շուրջ համախմբելով կրօնասէր ժողովուրդ մը, պիտի կրնան ցարդ ձեռք բերուածէն աւելի լաւ արդիւնքի մը հասնիլ :

Ուրեմն անհրաժեշտ է գտնել ժողովուրդ մը, որ լրացնէ այս կարեւոր պայմանը, ժողովուրդ մը, որ ոչ միայն վարժուած ըլլայ Ալժերիայինին նմանող կլիմայի մը, այլ բնական հակամիտութիւն մը ունենայ դէպի առեւտուրն ու երկրագործութիւնը, ասկէ զատ անդիմադրելի ուժէ մը մղուած ըլլայ իր ծննդավայրը ձգելով արտագաղթելու: Ֆրանսայի շահը կը պահանջէ գտնել այսպիսի ժողովուրդ մը՝ զայն քաշելու համար դէպի իր ափրիկեան ստացուածքները :

Նախաբանէն ետք, Պարպիէ տիւ Պոքաժ հետեւեալ կերպով կ'ամփոփէ իր միտքերը.

1. Պէտք է գտնել ժողովուրդ մը, որ կլիմայէն շատ չազդուի :

2. Որ ըլլայ կրօնասէր, աշխատասէր եւ հողագործ :

3. Որ զօրաւոր պատճառի մը բերումով, ստիպուած ըլլայ ձգել իր երկիրը :

«Այդ, այս կարեւոր պայմանները լիովին կը լրացնէ հայ ժողովուրդը, որուն երկիրը այսօր բաժնուած է Ռուսիոյ, Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ :

Հայոց կրօնքը, նկարագիրն ու պատմութիւնը վերջին ծայր հետաքրքրական կը դարձնեն զանոնք: Հակառակ իրենց դրացիներու անդադրում ճնշումին, անոնք մնացած են հանդարտ ու աշխատունակ, ցանկալով միայն խաղաղութիւն : Ամէն անգամ, որ զիրենք շրջապատող հսկաները իրարու դէմ կռուին, կ'աւրշտկեն իրենց երկիրը, հրոյ ճարակ կը դարձնեն իրենց քաղաքները եւ յաճախ զիրենք ալ կը գերեվարեն : Հայաստան այսօր հաստատուն դիրք մը չունի, սահմանները անորոշ են, այդ անունը հին թագաւորութիւնը կազմող նահանգներէն հազիւ մէկ քանիին վրայ միայն մնացած է :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(2) (Շար.)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ԽՄԲ.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը, հանդէս մը սարքած էր Վարդանանց տօնին առթիւ, բայց յետաձգուեցաւ: Տեղի կ՚ունենայ վաղը, կիրակի: Այս առթիւ հետեւեալ գրութիւնը.—

Ամէն տարի Վարդանանց տօնակատարութիւնը տեղի կ՚ունենայ արժանավայել կերպով, եւ անցած է Առաքելական եկեղեցւոյ Տօնացոյցին մէջ:

Վարդանանցը կը տօնուի թէ ազգայնական եւ թէ կրօնական ջերմեռանդ զգացումով: Իր տարած յաղթանակը, անցած է պատմութեան:

Դժբախտաբար, ըսողներ կան որ Վարդան կրօնապաշտ էր, եւ նուազ ազգասէր: Առ այդ գէշ չէ: Բայց Յազկերտի այն օրերու Հայերէն, կրօնական պահանջն էր, ուրանալ քրիստոնէութիւն եւ դառնալ կրակապաշտ:

Ահա իր հրովարտակին պատճէնը.—

— Միհրներսեհ վզրուկ հրամանատար, Իրան եւ ան Իրան Հայոց Մեծաց ողջոյն շատ: — «Գիտցէք ամէն մարդ որ կը բնակի երկնքի տակ, եւ չունի օրէնքը Դենիմազդեզի, խուլ է եւ կոյր, եւ Հարամանի դեւերից խաբուած»:

Զրադաշտակ կրօնը գովելէ վերջ, կը փորձէ ծաղրելու քրիստոնէական մոլութիւնները, եւ այն որ քրիստոնեաներ կը հաւատան որ Աստուած ստեղծած է բարին եւ չարը, ինչպէս եւ մահը:

— Դուք Հայերդ ալ մոլորուած էք Յոյներու նման: Սակայն, պէտք է դառնալ այն հաւատքին, ինչ որ ունի ձեր տէրը եւ դուք պարտաւորուած էք դայն ընդունիլ: — Արդ, երկու բան կայ ձեր առջեւ, կամ բառ առ բառ պատասխան հրովարտակին, կամ գալ դուռը, կանգնիլ մեծ ատեանին առջեւ:

Հրովարտակին լուրը, կայծակի արագութեամբ, անցաւ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւս ծայրը: Եւ ամէն կողմ շուարում տիրեց սուգի ատեմճան:

Սպարապետ Վարդանը նոր կը վերադառնար Արտաշատի վանքէն իր Թիկնապահ Արծրունիի հետ: Ամրոցի կողմից ձիաւոր մը սլանալով, բարեւի կեցաւ սպարապետին առջեւ եւ ըսաւ.

— Տէր սպարապետ, հիւրեր ունինք, Ամատունեան Վահան նախարար, Արշակունեանց վերջին Հայաստանի հազարապետ: Մոկաց Արտակ նախարար, Արծրունեաց Ներշապուհ նախարար, եւ Ռշտունեաց Արտակ Նախարար:

Զօրավարը կանգ առաւ հիւրանոցի շէմքին, եւ քաղցրաժպիտ ողջունեց հիւրերը, եւ եռանդով ողջագուրուեցան: Զօրավարը խզեց լռութիւնը եւ ըսաւ.

— Անշուշտ բոլորդ ալ լսած կ՚ըլլաք Արքայի հրովարտակի մասին ուղղուած կաթողիկոսին եւ իշխաններուն:

Տեղի ունեցաւ անախորժ վէճեր նախարարներու մէջ: Վարդան անմիջապէս հասկցաւ անոնց միտքը եւ պայուսակէն մագաղաթ մը հանելով, երկարեց Արտակ իշխանին.— Առ եւ կարդայ, Թող յայտնի լինի բոլորին: — «Արաց Արքայի հրովարտակը սաստկապէս շփոթել է այստեղ ամէնքին: Թող յայտնի լինի Ձեր Մեծութեան, որ այս շփոթը, եւ երկպառակութիւնը, վտանգաւոր դարձած է: Հասիր շուտով, գալիր խմորումը, եւ ազգը ոտքի հանիր, յապաղում մահու դուռ կը բանայ»: (Ստորագրութիւններ):

Ուրեմն, փակենք բոլոր վէճերը, եւ շարունակենք ճամբան դէպի Արտաշատ, ըսաւ Վարդան, խրոխտ եւ վճռական:

Հազիւ դուրս ելած հիւրանոցէն, իրենց դէմ գտան Մեծ Տիկին Վարդանի մայրը, որ խորապէս յուզուած եւ չարագուշակ ձայնով մը դոչեց.— Հայրենիքը վտանգի մէջ է, Շապուհ դերեզմանից ետ եկած է, Հայոց աշխարհը արմատէն հանելու:

Իր աչքերը կը նայէին հեռուն, խորհրդաւոր աշխարհ մը, ուր այդ պահուն կը կատարուէր ամենաքստմնելի եղեռնագործութիւնը: Դառնալով նախարարութեան. շարունակեց.

— Գացէք ազատեցէք Հայոց աշխարհը: Իսկ դու, որդիս՛, ճակատիդ գրուած է.— Նախնեացդ սուրը չարատաւորես, չյաղթած չվերադառնաս:

Վարդան դարձաւ նախարարներուն, — Երբ ազգովին կանգնած ենք, կենաց եւ մահու առջեւ, այլ եւս չկայ ոչ Հայոց մեծ, ոչ ալ փոքր: Ոչ նախարարութիւն, ոչ հոգեւորականութիւն: Ազգովին պէտք պատասխանենք հրովարտակին: Աւարտենք մեր գործը, տէր ու պաշտպան կանգնինք Հայրենիքին: Կամովին Պարսկանալը չի փրկեր մեզ թերեւս, ծածուկ յուսացողներ կան ... Յազկերտը գիտէ. որքան ալ խօսքով Պարսկանանք, դարձեալ մեր աւանդութիւններով կը մնանք Հայ, դարձեալ վտանգաւոր կը լինինք իրեն եւ Բիւզանդիայի միջեւ: Ան պիտի չդադրի արտաքսելէ եւ փճացնելէ մեզ: Կամովին կուտա՞ք մեր իշխանութիւնը, մեր հայրենիքը: Ձայներ, ոչ, չենք տար:

Այն ատեն շատ խորհեցէք, վճռեցէք, եւ ջանացէք գտնել արքային համար խաղաղութեան բանաձեւ մը: Բայց մի մոռնաք որ մեր նախահայրերը մեզ կտակած են Ազգն ու հայրենիքը: Անոնք արիւնով պաշտպանեցին մեր ազատութիւնը, մեր հայրենիքը, եւ մեզ պատուէր թողին անբասիր պահել այդ սրբութիւնները: Տէր կանգնինք եւ պաշտպանենք մեզի կտակուած գանձերը: Մեռնինք ու չտանք թշնամուն եւ ոչ ինչ:

Յազկերտ կրօնական պահանջի բերումով, Հայերը կը պարսկացնէր, սակայն հրովարտակին պատասխանը կատղեցուցած էր գոռոզ արքան:

Մասնիկ մը հրովարտակին պատասխանէն:

— Տէր Արքայ, եւ հազարապետ Արաց, մեր հաւատից չեն կարող խախտել, ոչ հրեշտակ, ոչ մարդիկ, ոչ հուր, ոչ սուր: Այլ դու, Արքայ, այս ամէն բանի մասին մեզ մի հարցներ, որովհետեւ, ոչ թէ մարդու հետ է մեր հաւատի ուխտը, որ խաբուինք իբրեւ երախաներ, այլ անխզելի Աստուծոյ հետ, որ չի կարելի քանդել եւ հեռու նետել, ոչ այժմ, ոչ ապա, ոչ յաւիտեանս եւ ոչ յաւիտենից յաւիտեան:

Գազանացած Յազկերտ, այս կտրուկ պատասխանին վրայ, կը մռնչէ:

— Գիտուններ էք, իմաստուններ էք, քննեցէք գտեցէք, վճռեցէք.— Արաց Արքայի դէմ այսպիսի յանդգնութիւն, ստորնագոյն համարեն մեզ, գոռոզ ազգ եւ գոռոզ ոգի: Ատեանի առջեւ բերէք, քննեցէք եւ բերնէն լսեցէք:

Առաջինը Վարդան կը ներկայանայ ահեղ ատեանին առջեւ: Կը ներկայանար սառնասիրտ եւ քաջ համոզումներով, իր վրայ կեդրոնացնելով ամբողջ ատեանին ուշադրութիւնը: Եւ կ՚ըսէ — ուրախ եմ որ ինձ խօսելու միջոց տուիք: Թող յայտնի լինի, Տէր Արքայ եւ հազարապետ, որ ես կը գտնուիմ Արաց զօրութիւն ստեղծող Դատի առջեւ, եւ գիտեմ թէ ինչ եմ խօսել եւ գրել, Թող յայտնի լինի ձեզ որ մենք կը կռուինք Արաց պետութեան արտաքին թշնամիներու դէմ, կուտանք տէրունական հարկեր, բայց ոչ այսքան միայն ... Իսկ այն որ աւանդ ենք առեր մեր նախնիքներից — մեր հայրենիք, մեր ազատութիւն, մեր իշխանութիւն — դա չենք տայ ոչ ոքի: Ահա այդ ենք գրել մենք: Հաճո՞յ է, Թող գնանք ազատ ապրինք մեր աշխարհում: Հաճոյ չէ՞, ահա մենք, ահա դուք, ըրէք ինչ որ կը կամենաք: Հրովարտակի պատասխան գրուած է եւ ինչ որ գրուած է չի ջնջուիր: (Քաղուած Դ. Դեմիրճեանի Վարդանանք վէպէն):

Պատիւ Տ. Տ. Հայր. Միութեան, որ չի մոռնար պանծացնել Վարդանանց դարաւոր յիշատակը: Լիայոյս եմ որ նկատի առած են Տարօնի անթիւ նոր Վարդանները եւ անոնց փառքը յաւերժացնելու համար ջանք պիտի չխնայեն:

Իսկ Ամերիկայի Տ. Տ. Հայր. Միութիւնը իր լեղին կը քամէ Տարօնի նոր Վարդաններ հրապարակ բերելու համար: Կը մաղթեմ ջանք եւ կորով:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ Գ. Ա. ԶԱՔԸՃԵԱՆԻ

Համազգային ընկերութեան Փարիզի վարչութիւնը շաբաթ վերջեր սեղան մը սարքած էր ի պատիւ «Յուսաբեր» ընկերակցութեան նախագահ Գ. Աւ. Զաքըճեանի: Ճաշասրահը լեցուած էր անդամներով եւ բարեկամներով: Վարչութեան նախագահը, Գ. Պարսամեան, բացումը կատարելով, հրաւիրեց մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել ողբացեալ Դրոյի յիշատակը: Յետոյ ներկայացուց հիւրը, որ ծանօթ է իր հանրօգուտ գործունէութեամբ եւ առատաձեռնութեամբ: Յաջորդաբար խօսք առին Շ. Նարդունի, Շ. Միսաքեան, Հ. Զրուանդեան, Տիկին Տ. Միսաքեան, Ս. Տէր Թովմասեան, Գ. Լազեան եւ Հրանտ Սամուէլ, շեշտելով թէ հայկական մշակոյթին զարգացումը տարրական պայման է ազգապահպանման համար եւ մաղթելով որ ուրիշներ ալ հետեւին Գ. Զաքըճեանի օրինակին:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ օրուան հիւրը, շնորհակալութիւն յայտնելով եւ խոստանալով իր կարելի աջակցութիւնն ընծայել հանրօգուտ ձեռնարկներու:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄԽԻԹԱՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԴԷՄՔԸ: Գրեց Հ. Սահակ վրդ. Տ. Մովսէսեան: Գին 100 Ֆրանք: Կեդրոնատեղի Պարսամեան գրատուն:

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ, 11 Մարտ.— Այս տարի եւս, Միջինքի առիթով, Մարտ 10ին գիշերը Հայկ. Տան մէջ տեղի ունեցաւ աւանդական պարահանդէսը, նախաձեռնութեամբ Հայ Տիկնանց Բարեսիրական Միութեան եւ Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան:

Հասոյթը՝ ի նպաստ Հայկ. Տան եւ վերոյիշեալ Միութիւններուն: Սրահը լի էր հանդիսականներով: Կազմակերպումը՝ շատ յաջող եւ հաճելի: Տեղի ունեցան վիճակախաղ եւ ուրիշ անակնկալներ:

× Հայ Մշակութային Միութեան տարեվերջի եւ տարեգլխի ընդհ. ժողովին մէջ, վարչութիւնը կատարեց իր գործունէութեան հաշուետուութիւնը, զոր ընդհ. ժողովը գնահատեց եւ վաւերացուց: Երկրորդ ժողովին, նորընտիր վարչութիւնը ներկայացուց իր ապագայ գործունէութեան նախահաշիւը եւ ծրագիրը: Այս ժողովին, Միութեան կանոնագիր-ծրագրին մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուեցան: Տասը հայրենակիցներ անդամագրուեցան: Նորընտիր վարչութեան կազմն է — Բժ. Արամայիս Սրապեան, Ճարտարապետ Արման Սարեան, Գ. Գ. Ջաւէն Մնտիկեան, Վազգէն Բամպակեան եւ Յարութիւն Ալեքսանեան: Պաշտօնավարութեան տեւողութեան շրջանը երկու տարի:

× Օր. Մայտա Մնտիկեան, իր երրորդ նկարահանդէսը կը սարքէ Միլանոյի Կաւոլլի պատկերասրահին մէջ, Փետրուար 27էն Մարտ 9: Իր արուեստին յատկանիշն է պարզութիւն եւ անմիջականութիւն: Առաւելապէս՝ բնանկարներ, որոնցմէ յիշատակելի են Սկիւտարի գերեզմանոցը, Առաւօտն ու Միջօրէն, Բրնձի դաշտերուն վրայ եւայլն:— Ա.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ինչպէս նախատեսած էինք, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Փոր. Սէն Լուիի խաղարկութիւնը առիթը տուաւ որ առաջին անգամ ըլլալով Հ. Մ. Ը. Մ.ը կոտրէ փրոմօսիօն տ՚օնէօրի հանդիսականներու մրցանիշը:

Ներկայ էին 500 հոգի: Ինքնաշարժներուն համար տեղ չէր մնացած մարզադաշտին մէջ: Թէեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար պատուաբեր է հաւասար մնալը, բայց մերոնք պէտք էր շահած ըլլային յաղթանակը: Դժբախտաբար չկրցան նշանակէտի վերածել այն «փենալթի»ն որ իրենց վիճակուած էր:

Երկուշաբթի «Փրովանսալ»ի մարզական աշխատակիցը ջերմապէս կը գովէր Հ. Մ. Ը. Մ.ի կանոնաւոր եւ մաքուր խաղարկութիւնը:

Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի իր Պոմոնի մարզադաշտին վրայ, Պեռի օդանաւային խումբին դէմ: Կը յուսանք որ մերոնք գեղեցիկ խաղարկութեամբ մը կրկին պիտի բարւոքեն իրենց դասաւորումը:

ՎԱՀԱՆ ՇԱՄԼԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

1

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Մերթ անյայտանում էր նա, մերթ երեւան էր գալիս, աւելի ահարկու կերպարանքով: Ձիաւորը հասկացաւ նրա ինչ լինելը: Նա մի ակնաթարթում ձիու թամբից սողաց դէպի գաւակը, որ նրա բեռը թեթեւացնէ: Բռնեց աղիից, սկսեց շտապեցնել նրան: Օրհասական ժամը մօտենում էր քանի որ թանձր, այլանդակ հրէշի նման մօտենում էր, մթին կոյտը: Նրա որոտը խլանում էր ամէն ձայն: Պէտք էր փախչել նրանցից, եթէ ոչ, մի թեթեւ տաշեղի նման կը տանէր թէ՛ ձիուն, թէ՛ ձիաւորին: Ձին անգամ զգաց մօտալուտ վտանգը եւ կրկնապատկեց իւր ուժերը: Անհնարին արագութեամբ կտրում էր նա կոհակները: Հրէշը անցաւ: Դա ուրիշ ոչինչ չէր, եթէ ոչ մերձակայ անտառներ մի մասը, որ հեղեղը արմատախիլ անելով, իւր պտոյտների մէջ կծկել էր, գլարել էր, եւ մի այնպիսի այլանդակ գունդի ձեւ էր տուել:

Ձիաւորը կրկին անգամ գոհութեամբ երեսը խաչակնքեց, երբ ոտք դրեց ցամաքի վրայ:

Նա իւր հագուստը քամեց, ցամաքացրեց, յետոյ սանձը դրեց ձիու բերանը, եւ շարունակեց ճանապարհը, ինքը գնալով ոտով, իսկ ձիուն իւր ետեւից քարշ տալով, որ փոքր ինչ հանգստանայ: Բայց ձին դժուարութեամբ էր հետեւում նրան: Որքան նա ջրի մէջ արագընթաց էր, այնքան ցամաքի վրայ դանդաղկոտ դարձաւ: Տէրը վերաբերում էր այդ նրա յոգնածութեանը—

Գետեզերքից բաւական հեռանալով, այժմ մօտեցաւ նա Քարքէ լերան բարձրաւանդակներին: Ճանապարհը գառիվեր էր, ոլորւում էր սարի լանջաց վրայով, իջնում էր խորին ձորերի, փապարների մէջ եւ դարձեալ բարձրանում էր բլուրների վրայ: Նա ծանօթ էր այդ անտառապատ լեռների հետ, գիտէր նրանց դժուարին անցքերն ու շաւիղները, երեխայութիւնից սնուել ու մեծացել էր այդ խուլ ծմակների մթութեան մէջ, ուր ցերեկի լոյսը երբեք չէր թափանցում: Նա ապառաժների ու անտառների որդի էր:

Կայծակը շանթեց մօտակայ ծառերի կատարներին եւ մերձակայքը լուսաւորուեցաւ բաց-վարդագոյն փայլով: Որոտի ձայնը ահեղ դղրդիւնով տարածուեցաւ մթին ձորերի մէջ: Ուղեւորը նայեց դէպի ամպամած երկինքը եւ շտապացրեց իւր քայլերը: Նա չվախեցաւ գետից, բայց վախենում էր փոթորիկից: Փոթորիկը մեծ արհաւիրք է գործում այդ կուսական անտառների մէջ, մանաւանդ գիշերային պահուն: Ժայռերի բարձրութիւնից խլում է նա ողողուած, մերկարմատ ծառերը եւ նետում է ճանապարհի վրայ: Ծառերի հետ փուլ են գալիս եւ քարերի ահագին բեկորներ: Ամէն մի ճանապարհորդ կ՚անհետանար այդ փլատակների տակ, եթէ դժբախտութիւն ունենար հանդիպելու:

Կրկին լսելի եղաւ որոտման ահեղ դղրդիւնը եւ նրա հետ անձրեւի խոշոր կաթիլները սկսեցին մաղուել երկնքից: Քամին մռնչում էր եւ անձրեւային տարափը, կարկուտի գնդակների նման, զարկում էր նրա բորբոքուած երեսին: Բայց նա ոչինչ չէր զգում: Նրա միտքը, նրա զգացմունքները լարուած էին դէպի մի նպատակ, որ կլանել էր նրա ամբողջ գոյութիւնը, որ ամենայն եռանդով առաջ էր մղում նրան, որպէս մի մարմնացած փութաջանութիւն: Նա շտապում էր մի քանի ժամ առաջ տեղ հասնել, քան կը հասնէր սեւ ձիաւորը:

Բայց ձին դժուարութեամբ էր հետեւում նրան: Այժմ միայն նկատեց, որ ետեւի ոտքից կաղում էր նա: Անշուշտ գետի հոսանքի հետ տարուող կոճղներից մէկը դիպչելով, վնասել էր նրան: Այդ դէպքը սաստիկ վրդովեցրեց անվեհեր ուղեւորին: Նա շտապում էր: Իսկ այժմ զրկուեցաւ իւր սրընթաց երիվարից: Ի՞նչ պէտք էր անել: Թողնե՞լ նրան եւ այնպէս ոտքով շարունակել ճանապարհը: Բայց ի՞նչպէս թողնել այն սիրելի նժոյգին, որը այնքան տարիներ թէ պատերազմի դաշտում, թէ իւր ճանապարհորդութիւնների ժամանակ, լաւ ընկեր էր եղել նրա հետ: Մի քանի րոպէ մնաց նա մտածութեան մէջ: Յետոյ թողեց մեծ ճանապարհը, բռնեց մի շաւիղ, որ տանում էր դէպի Աշտիշատի վանքը:

Վանքը շատ հեռու չէր այնտեղից, մէկ ժամից յետոյ հասաւ նա:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ի՞ՆՉ ԸՍԱԾ Է ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Տեղական թերթերը հակասական լուրեր կը հրատարակեն արտաքին նախարար Պ. Փինոյի եւ Եգիպտոսի վարչապետին խօսակցութեանց մասին։ Պ. Փինօ, որ Փարիզ վերադարձած է արդէն, լաւատես կ՚երեւայ։ Իրեն ընկերացող պաշտօնեաները կը հաւաստեն թէ այսուհետեւ Եգիպտոս իր ազդեցութիւնը ի գործ պիտի դնէ, ազատ ընտրութիւններ կատարելու համար Ալժերիոյ մէջ, իբրեւ առաջին քայլ դրական ելքի մը յանգելու։

Արտաքին նախարարը պատասխանելով ֆրանսական անթելի վարչութեան միջոցաւ եղած հարցումներու, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ.

— Վարչապետ Կամալ Նասրի հետ ունեցած խօսակցութիւններուս գլխաւոր արժէքը այն է որ, առաջին անգամ ըլլալով եգիպտական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները արտաքոյ արտայայտուեցան օրուան խնդիրներու եւ մասնաւորապէս Հիւս. Ափրիկէի մասին։ Խօսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ։ Մասնաւորապէս բացատրեցի թէ Ֆրանսա բացարձակապէս վճռած է չլքել Ալժերիան։ Միեւնոյն ատեն ըսի թէ Իսլամներուն պիտի տանք լաւագոյն վիճակ մը եւ քաղաքական իրաւունքներ։ Կը թուի թէ գնդ. Նասր հասկցաւ որ տարբերութիւն մը կայ Ալժերիոյ եւ Մարոքի ու Թունուզի միջեւ որոնք գերիշխան պետութիւններ են։ Կը կարծեմ թէ ան ալ շատ կ՚ուզէ որ հարցը լուծուի խաղաղօրէն։ Դիւրին չէ եւ չեմ կրնար ըսել թէ ճշգրիտ եւ շօշափելի արդիւնք մը պիտի տեսնենք քանի մը օրէն։

Նախարարը ուրիշ հարցումներու ալ պատասխանելով, ըսաւ թէ դժուար է լուծել արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի միջեւ եղած գործնական խնդիրները, — ինչպէս տարագիրներու եւ ներգաղթի հարցը։ Միեւնոյն ատեն հաստատեց թէ նախայարձակման վախը կը տիրապետէ Միջին Արեւելքի մէջ եւ թէ անհրաժեշտ է որ արեւմտեան պետութիւնները եւ Ազգ. ժողովը կարելին փորձեն, մթնոլորտը մեղմացնելու համար։ Նախարարը Լիբանան, Սուրիա և Իսրայէլ հրաւիրուած է և հաւանական է որ մեկնի յառաջիկայ ապրիլին։

× Եգիպտոսի վարչապետը պատասխանելով ամերիկեան անթելի վարչութեան հարցումներուն, յայտարարեց.— «Խ. Միութիւնը եւ համայնավարութիւնը ուղղակի վտանգ մը չեն կազմեր Միջին Արեւելքի համար։ Վտանգը կուգայ Արեւմուտքի եւ Իսրայէլի աշխարհակալութենէն»։

× Գահիրէի տեսակցութեան առթիւ, համաձայնութիւն գոյացած է, առեւտրական պայմանագիր մը կնքելու համար Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի միջեւ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Լիմասոլի մետրոպոլիտը Անթիմոն եպիսկ. որ փոխանորդաբար կը վարէ արքեպիսկոպոսական Մակարիոս արք.ի պաշտօնը, յայտարարեց թէ չեն կրնար որեւէ բանակցութիւն կատարել ի բացակայութեան Մակարիոս արք.ի։

Երբ հարցուցին թէ չի՞ կարծեր որ Մակարիոս արք.ի եւ անգլիացի կուսակալին բանակցութիւնները ձախողած են՝ Թուրքերու միջամտութեամբ, Անթիմոն եպիս. պատասխանեց թէ չի գիտեր։ Յետոյ եւ բախտագիտութեամբ յիշեց թէ արաբական աշխարհը կ՚օգնէ Կիպրոսի դատին, միջազգային գետնի վրայ եւ Ազգաժողովին առջեւ, բայց զէնք ճարելու խնդիր չկայ։

× Եգիպտոսի կառավարութիւնը արտօնեց որ Յոյները նոր ընկերակցութիւն մը կազմեն, Կիպրոսի դատը պաշտպանելու համար։ Թերթ մըն ալ պիտի հրատարակեն, «Կիպրոս» անունով։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ, ի գիտութիւն, թէ կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի Հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը, 13 Մայիս 1956 կիրակի։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 17ին, երեկոյեան ժամը 7ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. ԱՅՐԷՄԷՆ Երուանդ եւ Սոֆիկ Մաթոսեաններ ի գիտութիւն իրենց բարեկամներուն կը ծանուցանեն թէ 1948ին երկրորդ կարաւանով Հայաստան մեկնած իրենց սիրելի մօր՝ ՉԱՐՈՒՀԻ ՄԱԹՈՍԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ապրիլ 8ին, (Նոր Կիրակի), քաղաքին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին։

●

Այրի Տիկին Անթառամ Նուրիճանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Տիկին Էլիզ Զորթեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մօրեղբօր՝

ՆՈՒՐԻՃԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Այրի Տիկին Մարի Պէտիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկ. Եպրաքսէ Պետիկեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ղարիպեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պետիկեան եւ Խապալեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.45ին, Սէն Շամոնի հայ կաթողիկէ եկեղեցին (ռիւ տը լա Շարիթէ), հանգուցեալ

ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները, բարեկամները եւ ծանօթները։

ԿԸ ՈՒԶՈՒԻ

Cherchons représentant placement fournitures pour confectionneurs, tricoteurs et tailleurs. Chiffre d'affaire assuré.

Կը փնտռենք ներկայացուցիչ մը որ հիւսուածեղէնի, դերձակի եւ fոնֆեfսիօնի նիւթեր տեղաւորէ։

Բանուկ գործ։

Դիմել առտուները՝

COMPTOIR de FOURNITURES

113, Rue d'Aboukir. Central 12-43.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ՚երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆի հանրածանօթ նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40։

ԽՆՋՈՅՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրճիօ, Փարիզ (13)։

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ – ՆԻԿԵԱՆ։

Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՋԱՐՈՅԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Աւետիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան։ Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ։ Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վրտէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ։

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՇՔԵՂ ԵՒ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ընկերակցութեամբ

PAUL MAURIAT

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻ

17 Մարտ, Շաբաթ — ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

VAMPING

LES CATALANS

Նախաձեռնութեամբ

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Պ. Զաւէն Նահապետեան (տպարան)
36, Rue des Dominicaines, Tel. CO. 27-61

Պ. Արամ Շեխիկեան
Pharmacie Barrière, 1, Bd. d'Athènes Tél. CO. 33-80

Պ. Սուրէն Էքսէրճեան 40, Canebière, Marseille, Tél. CO. 30-88

Պ. Ա. Պիպէրեան, 8, Traverse du Tonkin, Pt. de Vivaux.

ՃԱՇԱՐԱՆ ՆԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

•

BAR AMERICAIN

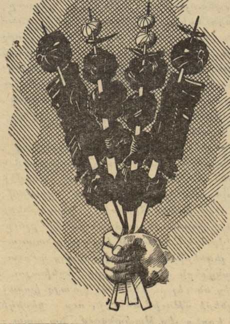

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

●

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

ՆԻՍ.— Գ. Զաւրշ խումբը Մարտ 19ին։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ։

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ։ Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը։

Կը խնդրուի խումբերու ընկերներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21-ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն, ընկեր Նշանի բնակարանը։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

ՍԵՐ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3.30ին Իսիի Խրիմեան սրահը։ Պ. Ա. Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱՋԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, աւելի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ամերիկայէն նորէն ստացած նոր հագուստներ.—

Փարտըսիւ	2000էն 5000 ֆրանք
Քոմփլէ	3000էն 7500 ֆրանք
Էմփէրմէապլը	2000էն 4000 ֆր.
Վէսթ	1500էն 3500 ֆրանք
Փանթալօն	1000էն 2000 ֆրանք

Եւ ամէն տեսակ կերպասներ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

Maison Béatrice

97, Rue de Richelieu Paris (2)

Tél. RIC, 57-57

Métro Richelieu-Drouot

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՃԻԲԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16

Tél Kle. 25-70

Aut. 84-37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց։

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 18 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 7632 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 3343

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՐԺՈՒՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

Անոնք որ քսան տարի անընդհատ հետեւած են «Հայ - Բոյժ»ի, անշուշտ նկատած են թէ բովանդակութիւնը կը գլէ կ'անցնի անունին կցուած սա տժգոյն բացատրականը, — «Տունին բժիշկը. ժողովրդական ամսաթերթ բժշկութեան եւ առողջապահութեան »:

Այո, «Հայ - Բոյժ » ամէն բանէ առաջ կոչուած է դառնալու ժողովրդական բժշկարան մը, տարածելու հին եւ նոր գիտելիքներ, որոնց այնքան պէտք ունի տարագիր ժողովուրդը: Մանաւանդ հիմա որ կորուած է մայր հողէն եւ մասնաւոր խնամքի կը կարօտի, մարմնով ալ առողջու եւ աշխուժանալու համար :

Արդ, այս ծառայութիւնը լիովին կատարելու համար ալ, «Հայ - Բոյժ» դարձաւ բացառիկ հրատարակութիւն մը՝ իր բազմակողմանի բովանդակութեամբ :

Առէք որեւէ թիւ, եւ պիտի տեսնէք որ կենսունակ աւիշ մը կը հոսի ամսաթերթին էջերէն:

Ամէնէն հասարակ նիւթն ալ ուշագրութիւն կը գրաւէ ոչ միայն գիտական մշակումով, այլ եւ լեզուով մը որ ե՛ւ գրական է եւ գիտական :

Գիտելիք եւ գիտութիւն տարածելու աշխատանքին մէջ, « Հայ - Բոյժ»ի հիմնական արժանիքը պիտի մնայ միշտ իր լեզուն, այնքան թարմ եւ հոսուն :

Գրագէտն ու գիտնականը իրար կը լրացնեն, ամէնէն արդիական ձեւով ներկայացնելու համար սովորական նիւթեր , — ախտանիշ մը, դէպք մը կամ ընկերային տեսակէտ մը :

Բառերն ու գաղափարները տօնական շապիկ հագած՝ կ'երգեն ձեր առջեւ, հընչեցնելով մայրենի լեզուին անսպառ հրաշալիքները :

Նարդունի չի գոհանար վարպետօրէն օգտագործելով ընթացիկ բառերն ու ոճերը :

Անոնց նոր շունչ տուած ատեն , կ'աշխատի պակասը լրացնել, նոր բառեր եւ տարազներ ստեղծելով կամ թանգարանէն դուրս քաշելով մոռցուած գանձեր :

Ախոյեան՝ տքնաջան աշխատանքի եւ գիտական պրպտումներու, Նարդունի տեսակ մը Համայնագիտարանի վերածեց « Հայ - Բոյժ»ն ալ, մշակելով պատմական, գիտական - բժշկական եւ գործնական նիւթեր :

Մշակելը կատարեալ երկունք մըն է իրեն համար: Յաճախ էջերը էջերուն կը յաջորդեն, բառի մը հին եւ նոր իմաստները ճշդելու, գիտելիքի մը ծագումն ու շիտակը ապացուցանելու համար:

Քննական, վերլուծական ոգին է որ կը գործէ իւրաքանչիւր տողի մէջ, մանրակրկիտ պեղումներով :

Տարակոյս չկայ թէ այս բոլորը կը պահանջեն արտակարգ ճիգ եւ յոգնութիւն :

Խմբագիրը դիմացեր է եւ կը դիմանայ այդ յոգնութեան :

Իր ամբողջ ուզածն այն է որ վարչական եւ նիւթական տաղտուկներ չխանգարեն իր մտաւոր աշխատանքը, որպէս զի կարենայ աւելի ճոխացնել « Հայ - Բոյժ »ը, — շարժուն գանձարան գիտութեան եւ մշակոյթի :

Դժուա՞ր է այդ գոհացումը պատճառել, կրկնապատկելով բաժանորդներուն թիւը :

« Հայ - Բոյժ »ը լայնօրէն կը կատարէ իր պարտականութիւնը, ծառայելով ժողովուրդին անմիջական պահանջներուն : Արթնցնելով եւ զարգացնելով անոր միտքը: Միեւնոյն ատեն զարկ տալով գիտական լեզուի զարգացման :

Կը մնայ որ հասարակութիւնն ալ կատարէ իր պարտքը, բոլոր կարելի միջոցներով :

«Տունին Բժիշկը» ամէն տունի մէջ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՀԱՆՃԱՐԵՂ"Ը ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ «ԱՐԻՒՆԱՐԲՈՒ ԽԵԼԱԳԱՐ»

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴՌՆՓԱԿ ՆԻՍՏԻ ՄԸ ՄԷՋ

Միջազգային մամուլը շնորհալից յայտնութիւն մը կը հրատարակէր երէկ Սթա[illegible]ին, քաղելով դիւանագիտական աղբիւրներէ :

« Նիւ Եորք Թայմզ»ի աշխարհահռչակ թղթակիցը, Հէրիսըն Սալզպրի, ուրբաթ օր կը ծանուցանէր թէ Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, գաղտնի տեղեկութիւններ հաղորդած է վերջին համագումարին մէջ , դռնփակ նիստի մը ընթացքին: Թղթակիցը կ'ըսէ թէ իր տեղեկութիւնները քաղած է դիւանագիտական տեղեկագիրներէ որոնք Ամերիկա հասած են Մոսկուայէն եւ թէ խորհրդային գրաքննութիւնը օտար թղթակիցներուն արգիլած է խօսիլ Խրուշչեւի ճառին առթիւ շրջած զրոյցներու մասին :

Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը այդ ճառը խօսած է համագումարի փետր. 24ի դռնփակ նիստին մէջ, որ արգիլուած էր օտար համայնավար կուսակցութեանց պատուիրակներուն: Քարտուղարը շօշափելով Լենինի մահէն (1924) վերջ կատարուած զանգուածային «մաքրագործումներ»ու խնդիրը եւ Ստալինի կեանքին վերջին տարիները, յայտարարած է թէ իր նախորդը «կորսնցուցած էր ինքզինքը», թէ կասկածներ կը սնուցանէր նոյնիսկ իր գործակիցներուն հանդէպ, կարծելով թէ կը դաւադրեն իրեն դէմ :

Թղթակցին քաղած տեղեկութեանց համաձայն, բոլորովին շինծու էր Ստալինի կողմէ մահուչալ Տուխաչեւսկիի եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներու դէմ եղած ամբաստանութիւնը 1937ին: Պ. Խրուշչեւի յայտարարութեամբ , Ստալինի վերջին տարիներուն Մոսկուան դարձած էր բոյն մը « դաւերու եւ սադրանքներու եւ մարդ չէր գիտեր թէ ո՛վ պիտի ըլլայ յաջորդ զոհը: Ստալինի մօտիկ գործակիցներէն շատեր չէին գիտեր իրենց բաբեկամներուն ճակատագիրը: Ահաւոր սխալ մըն էր Տուխաչեւսկիի խնդիրը որ անդունդին առջեւ հասցուցած էր Խ. Միութիւնը, երբ հիթլերական Գերմանիան յարձակում գործեց (1941): Կարմիր բանակը գլըկուելով իր պետերէն, գրեթէ ջախջախուած էր գերմանական յարձակումէն : Որ եւ է բացատրութիւն չէ տրուած Տուխաչեւսկիի եւ իր պաշտօնակիցներուն դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին. բայց այն ատեն զրոյց կը շրջէր թէ կարմիր բանակին պետերը դաւ մը սարքած են Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հետ, տապալելու համար Ստալինը օտար զինուորական աջակցութեամբ: Այս ամբաստանութեանց հաւատացին նոյնիսկ արեւմտեան շրջանակներու մէջ» :

Թղթակիցը յետոյ կ'ըսէ թէ համագումարին պատգամաւորները բերանացի կը տարածեն Խրուշչեւի յայտնութեանց էական մասը եւ թէ կարգ մը իրադեկներու վկայութեամբ, հանրային կարծիքը պատրաստուելէ ետք, պիտի հրատարակուի Ստալինի դէմ արտասանուած ամբաստանագիրը :

× Լոնտոնի թերթերն ալ արձանագրեցին Խրուշչեւի յայտնութիւնները, քաղելով դիւանագիտական աղբիւրներէ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , « Սթալին 1937ին սպաննել տուած է 133 Կեդր. Կոմիտէներու անդամներուն 70 առ հարիւրը, ամրապնդելու համար իր անձնական իշխանութիւնը» : (ԽՄԲ. — Կը յիշուի թէ Հայաստան ալ զոհ գնաց այս ահռելի ջարդին, կորսնցնելով առնուազն 250 ականաւոր դէմքեր՝ ամէն ասպարէզէ):

Այս տեղեկութիւնները առենէ մը ի վեր կը շրջէին կարգ մը արեւմտեան մայրաքաղաքներու մէջ: Խրուշչեւ ձաղկած էր անհատական ղեկավարութեան տեսութիւնը: Մոսկուա գաղտնի պահեց Խրուշչեւի ճառը, նախատեսելով անոր ծանր հետեւանքները արբանեակ երկիրներու մէջ: Նոյն աղբիւրին համաձայն Խրուշչեւ չորս անգամ փղձկեցաւ, երբ կը նկարագրէր Ստալինի կատարած մարդասպանութիւնները: Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը եզրակացնելով ըսած է. — Ձախաղանց գերագնահատուած է Ստալին, իբրեւ պատերազմի ղեկավար: Կարմիր բանակին զօրավարները նացիներուն յաղթեցին առանց իր օգնութեան : Այս յաղթանակը աւելի կանուխ շահած պիտի ըլլային, եթէ Ստալին 1937ին բնաջնջած չըլլար ռուսական սպայութեան ծաղիկը , գնդակահարելով Տուխաչեւսկին եւ ուրիշ եօթը առաջնակարգ սպաներ :

× Ռէօյթըրի գործակալութիւնն ալ կը հաստատէ այս լուրերը, հետեւեալ մանրամասնութիւններով . — Խրուշչեւ Սթալինը պատասխանատու հռչակած է ի երեսնամեայ տիրապետութեան ատեն գործուած ջարդերուն եւ չարչարանքներուն: Համառօտ պատմութիւն մը արդէն պատրաստուած է ժողովուրդին համար , իսկ բացարձակապէս գաղտնի տեղեկագիր մը՝ Կեդր. Կոմիտէին համար, հիմնուելով Ստալինի դիւանաթուղթերուն վրայ: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ հինգ հազար սպաներ սպաննուած են Տուխաչեւսկիի դատավարութեան առ.

Ուրիշ տեղեկութիւններ՝ յաջորդով :

....

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ելեկտրական ուժի նախարարը, Մալենկով Լոնտոն հասնելով, արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան :

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՄԻԱՅՆ ԽՕՍՔ ՏՈՒՐ ...»

Բրիտանական կառավարութիւնը պահանջած է Կիպրոսի հելլէն մեծամասնութեան առաջնորդներէն որ երաշխիքներ տան իրեն թէ երբ ինքնավարութիւն ստանան, դրական ձայներ պիտի առնեն՝ կղզիին թուրք փոքրամասնութեան իրաւունքները յարգելու համար:

Ասկէ ճիշդ երեսուներեք տարի առաջ, Բրիտանական կառավարութիւնը նման պահանջ մըն ալ ներկայացուցած էր Լօզանի մէջ, Իսմէթ Ինէօնիւ անունով մէկու մը՝ ի նպաստ մեզի :

Խորհրդաժողովին առաջին շաքաթները, նոյեմբեր 20էն մինչեւ փետրուար 4, Թուրքերը վճռական «ոչ»ով մը դիմաւորեցին իրենց ներկայացուած պահանջները: Ապրիլ 23ին, ետ եկան, ու ո՛չ միայն այդ «ոչ»ը կրկնեցին աւելի բարձր ձայնով մը, այլեւ յաջողեցան «յաղթական» Դաշնակիցներուն դիմադրական կարողութիւնը քայքայել եւ անոնց պարտադրել իրենց ուզած դաշնագիրը :

Խորհրդաժողովին երկրորդ պարբուածին էր որ Լորտ Քըրզըն, ճարահատ, առաջարկեց Մուսթաֆա Քեմալի առաքեալին որ գոնէ իր *խաթերը* համար, խօսք տայ — միայն խօսք տայ.— հայ փոքրամասնութեան իրաւունքները յարգելու :

— Օլրայթ, թող ձեր բամծը ըլլայ, ես յոգնեցայ, ալ չեմ դիմանար ,չէ՞ք տեսներ արցունքներս: Բայց հանրային կարծիք բսուած բան մը կայ... Կը խնդրեմ, կը պաղատիմ, փաշա՛, եկուր չէ մի՛ ըսեր եւ սանկ, հրապարակաւ խոստացիր որ Հայերուն հետ աղէկ պիտի վարուիք ... Ուզածս պարզ խոստում մըն է, ուրիշ բան չէ... Այդ խոստումը տուր, որպէս զի ճակատաբաց Լոնտոն վերադառնամ եւ սա Նուպար փաշային, Ահարոնեանին եւ Նորատունկեանին ձեռքէն օձիքս ազատեմ .. կ'ըլլա՞յ ...

— Փաշա՛լ, Լորտ Քըրզըն, կը խոստանամ ... Դուք շատ լաւ գիտէք որ խոստում տալու արուեստին մէջ, մենք Թուրքերս, մրցակից չունինք... Բայց, պայման մը ունիմ — դաշնագրին մէջ Հայերուն մասին բա՛ռ գրուած պիտի չըլլայ եւ այդ մարդոցը անունն անգամ բերան պիտի չառնուի ...

— Կ'ընդունիմ... Տո՛ւր սա ձեռքդ , փաշա...

Յուլիս 23ին ստորագրուեցաւ հաշտութեան դաշնագիրը, որուն մէջ Հայ, Հայութիւն , Հայաստան բառերը բացարձակօրէն չկան: Բացէք ու փնտռեցէք, եթէ չէք հաւատար :

Պատմութեան մնացածը ծանօթ է մեր մեծ մայրիկներուն ու մեր դպրոցականներուն ալ: «Փոքրամասնութեանց իրաւունք» բացատրութիւնը ծաղրանկարի վերածուած է Թուրքիոյ մէջ: Պատրիարքարան ու ազգային վարչութիւն, դպրոց ու բանկալ, աւելի քան երբեք ենթարկուած են Անգարայի վարիչներուն քմահաճոյքին:

Դաշնակիցներն ալ ծանօթ են այդ իրողութեան, բայց, «շատ զբաղած են» երեսուն տարիէ ի վեր եւ երկրորդական խնդիրներով ժամավաճառ չեն կրնար ըլլալ:

Այսօր, Թուրքիա՝ անպատկառ ու շփացած, իր հարիւր հազարին դատը կը պաշտպանէ եւ իր կողմէ փաստաբան նշանակած է Անգլիան :

Այս վերջինը, ուզէ չուզէ, պիտի պահանջէ Յոյներէն որ Թուրքերուն հետ աղէկ վարուին: Եւ դաշնագրին մէջ ալ , Թուրքերուն անունը պիտի յիշուի :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵ՞Ր ԹԻՖԼԻԶԻ ՄԷՋ

Վերջին պահուն հասած տեղեկութեանց համաձայն, մարտ 8ին ծանր խռովութիւններ ծագած են Թիֆլիսի մէջ (Վրաստան) եւ բազմաթիւ Ռուսեր սպաննուած են, երբ իմացուեր է Ստալինի դէմ եղած ամբաստանութիւնը (տես Ա. լուրը):

« Ֆրանս - Սուար» արձանագրելով այս տեղեկութիւնը, կ'ըսէ թէ հեռաձայնով խօսեցաւ Մոսկուայի թղթակցին հետ, որ պատասխանեց թէ գրաքննութիւնը արգիլած է որեւէ լուր հաղորդել այս մասին : Նոյն աղբիւրին համաձայն, օտար դիւանագէտներուն արգիլուած է Վրաստան երթալ :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

« Յուսաբեր»ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ Եգիպտոսի Կեդր. Կոմիտէն 15 օր սուգ յայտարարած է, ընկեր Դրոյի մահուան առթիւ: Իսկ այսօր, Կիրակի 18 Մարտ, սգահանդէս մը սարքուած է«Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ:

Աթէնքի մէջ ալ ութ օր սուգ յայտարարուած է, Մարտ 11էն սկսեալ :

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ «ԱՋ»Ը ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ

«Յուսաբեր» (15 Մարտ) ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ս. Լուսաւորչի «Աջ»ը , որ ուրիշ մասունքներու հետ կը գտնուէր Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի լուսարարապետ Խադ արք.ի սենեակը, անհետացած է խորհրդաւոր պարագաներու տակ: Կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկ. եւ Գաւառ. ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ալիքեան Գահիրէ երթալով, լուրը հաղորդած են Խադ արք.ի որ անմիջապէս վերադարձած է Անթիլիաս, քննութիւն կատարելու համար :

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԳՐԵՄ

Ճիշդ է, ի՞նչու հայերէն կը գրեմ։ Քանի որ պահանջք չկայ, կարդացող գրեթէ չկայ։ Միայն զարմացողներ եւ մեղքցողներ կան գրագէտներուն վրայ…

Բացատրութիւններ միշտ ըլլալով անշուշտ, կարելի է ըսել թէ մշակութապէս, յետամնաց ժողովուրդ մըն է Հայը։ Երաժշտութիւնը եւ նկարչութիւնը ամբողջովին մէկդի կը դնեմ։ Կոմիտասին երգերէն անդին անցնողները, պէտք է ձերբակալել գրեթէ, եւ գլխատութեան բերել… Գալով նկարչութեան, հին սուրբերու պատկերներէն եւ լուսանկարներէն տարբեր բանի վրայ նայողներն ալ, կրնան երաժշտասէրներուն քովը երթալ…

Կը մնան կարդացողները։ Անշուշտ աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն, բայց անոնց ալ թիւը նուազելու վրայ է։ Հիմա, շատ շատ, յաճախ հանդիպելի ալ պատճառներով, կարդալ սիրողները օտար լեզուներով կը կարդան։ Իսկ օտար լեզուով չկարդացողն ալ, բնաւ չի կարդար… Տողաւին լրագիրները կան սակայն։

Այնպէս որ հարցը ինքնին արդէն լուծուած է։ Եւ այդպէս ալ, հայերէն գիրքը ինքնիրենը կ'անհետանայ, կը հիւծանայ… ինչպէս կարելի չէ առանց պատերազմողի պատերազմ ընել։ Այնպէս ալ կարելի չէ, առանց ընթերցողի՝ գրականութիւն ընել…

Մենք, հայ գրագէտներս, մեր գրածը միայն մենք կարդալու դատապարտուած ըլլալու, ներքին համոզումը ունինք։ Բայց եւ այնպէս, կը յամառինք գրել։ Հայ գրագէտէն աւելի յամառ անձ չէ կարելի գտնել։ Եւ կը յամառիմ գրել ես ալ, գործածելով հայերէն լեզուն։

Նախ, որովհետեւ, արուեստագէտները ընդհանրապէս երազատեսներ են, իրականութիւնը չեն տեսներ, կամ եթէ տեսնեն ալ, կ'ուզեն անմիջապէս մոռնալ, իրենց ներքին գոյութիւնը անխախտ պահելու, եւ կարենալ ապրելու համար, այս աշխարհին կարծր ասֆալթին վրայ…

Եւ ասոնցմէ եմ նաեւ ես անշուշտ։ Պոլսոյ մէջ ուր ծնած եմ, եւ ապրած գրագէտ կեանքիս առաջին շրջանը, իմ այս երազատեսութիւնս օգնած է ինծի, ու գեղարուեստական գետին մը ճարած ինծի համար։

Շրջապատն ալ, սակայն, ինչքա՜ն օգնած է մեզի։ Մենք, գրագէտներս, Պոլսոյ հայութեան զարդն ու պարծանքն էինք։ Քանինե՜ր, գիտեմ, պիտի զարմանան այս ըսածիս վրայ…

Բայց ապահովաբար այդպէս էր։ Եւ մեր միտքերէն օր մը անցած չէր սա տխուր խօսքը.— Ի՞նչու հայերէն կը գրեմ…

Բայց, ժամանակները եւ արժէքները փոխուեցան։ Աշխարհը գլխիվայր եկաւ։ Եւ մեր ազգը, դժբախտաբար, իր առանցքը ամբողջապէս կորսնցուց։ Ժողովուրդ թէ արուեստագէտ ցրուեցան աշխարհին չորս կողմը։

Ես, երկար տարիներ, ինկայ, մնացի, լիբիական անապատին ափերուն վրայ, Եգիպտոս։ Հոն, տարիներ շարունակ, ինքզինքս այնպէս կը զգայի այնտեղի անծանօթ եւ անտարբեր հասարակութեան մէջ, իբրեւ թէ Եգիպտոսի պղտոր եւ կապոյտ երկինքէն, եթերային թելով մը առկախ, կը ճօճէի, մնացի, անբերրի եւ չորցած գետիններու վրայ, ուր ոչ մէկ տեղ կարելի չէր ոտք դնել, քանի որ կամ ճախճախուտի մէջ կը կոխէի, եւ կամ շուրջիս տգիտութենէն եւ անգիտակցութենէն վիրաւոր, կը նախընտրէի ճօճիլ դարձեալ, այդպէս մնացի, գոնէ մաքուր եթերին մէջ…

Բայց եւ այնպէս, այդ յուսահատական կացութեան մէջ իսկ, տարիներ շարունակ գրեցի հայերէն։ Եւ պիտի գրեմ միշտ հայերէն։

Նախ՝ որովհետեւ, համոզուած եմ որ հայերէնը, աշխարհիս ամէնէն հարուստ եւ մանաւանդ, ամէնէն ճկուն լեզուն է։ Ամէն բան կարելի է արտայայտել հայերէնով, առանց ծիծաղելի դառնալու։

Թոյլ տուէք անձնական օրինակ մը մէջ բերել, բանաստեղծութիւններուս վերջին թարգմանութիւններուն առթիւ։ Տաղերուս մէջ կ'ըսեմ սա տողը.—

«Այս առաւօտ արեւը սիրտիս մէջ արթնցայ…»

Յոյն թարգմանիչս — ամէնէն կարեւոր թարգմանիչը Յոյներուն, Փոլիքէֆթօս — որ կողմը որ դարձուց, յունարէն սքանչելի լեզուին մէջ, չգտաւ ճիշդ այդպէս ըսելու ձեւ մը, բառ մը, առանց ծիծաղելի ըլլալու, եւ ուրիշ բան մը դրած է տեղը։

Իսկ Ֆրանսերէնի մէջ, ես թարգմանեցի.— « Ce matin *il y a* du soleil dans mon cœur ».
Ինչ որ շատ տարբեր է, սիրտիս մէջ արեւով «արթննալու» պարագայէն։ Բայց ծիծաղելի, պիտի ըլլար ըսել.—
« Ce matin je me suis réveillée... »
եւայլն։

Ինչպէս ըսի, չկայ ուրիշ լեզու մը որ այնքան ճկուն ըլլայ, եւ գրագէտին տայ լայն կարելիութիւնը ճիշդ իր ուզածը ըսելու, որքան հայերէնը։ Այո, «արեւը սիրտիս մէջ արթնցայ…»

Այս տողը, ոչ Յոյները, ոչ ալ Ֆրանսացիները գիտցան։ Շատ բան չկորսնցուցին ապահովաբար… բայց տարբեր պատկեր մըն է, որ միայն հայերէն գրող բանաստեղծը կրնայ ազատօրէն գրել։

Յետոյ, ես կը յամառիմ հայերէն գրել, ուրիշներու պէս, որովհետեւ յոռետեսութիւն է խորհիլ թէ հայերէն կարդացող չկայ»։

Ես հայերէն կը գրեմ, միտքս ու յոյսս սեւեռած այն ցիրուցան գանգուածներուն վրայ, որոնց մէջ, ապահովաբար, շատ հեռուները, թերեւս ալ շատ մօտերը — հայ աղջիկին, հայ կնոջ, հայ մեկուսացած տղու համար, որուն պիտի հասնին, «անիծեալ բանաստեղծի» (poète maudit) գրածներս, եւ որ պիտի կարդայ ապահովաբար, հաղորդուելով ինծի հետ…

ՄԱՆՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Յաջորդով «Ազգային Հիմնադրամ»։

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Թ.

« Ֆրանսայի մէջ՝ երգով կը վերջանայ ամէն վէճ, մեր մէջ՝ կռիւով»։ Նման խօսք մը ունի Գր. Մալխաս։ Բայց, այն օրերուն (1901) երբ կռիւի ձեւ կ'առնէր նորավէպ բառին շուրջ բացուած վէճը, ոմանք ալ սկսան գրիչ շարժել, նիզակ շարժելու ձեւով՝ դէմ առ դէմ, ճշդելու համար թէ ի՛նչ ծագում ունի շարական բառը։ Ապահովաբար դէթ մէկ անգամ ապացուցանելու համար, ինչպէս գիտել կուտար Տիգրան Արփիարեան, թէ Հայերս ալ գիտենք կռուիլ… երգելով, այն տարբերութեամբ միայն թէ մեր երգը… շարական մը կ'ըլլայ անպայման, չըսելու համար թէ մեր կռիւները տեղի կ'ունենան միշտ… շարականի մը շուրջ, խաչվառի մը շուրջ, կամ մոմի։

Նպատակ չունիմ շարականին վէճը եւս պատմելու այստեղ։ Բայց հարկ կը համարիմ արձանագրել թէ ծանօթ վէճին լուսանցքին վրայ՝ Կ. Իւթիճեան բերաւ կարեւոր առաջարկ մը,— կազմել տեսակ մը ակադեմական մարմին՝ հսկելու համար լեզուին մաքրութեան վրայ, դուրս վտարելու համար նորակերտ անճոռնի բառեր՝ որոնք կը բուսնին մամուլին անտէր պարտէզին մէջ մոլախոտի պէս։ Լեզուին կազմաւորումի եւ աճումի տագնապ մը կ'անցընէր այդ օրերուն,— Յովհ. Ասպետ եւ Եղիա Տէմիրճիպաշեան «նորահնար» բառեր կը նետէին հրապարակ՝ փուռէն տաք հաց հանելու ձեւով, գաւառացի գրողներ բառեր կը բերէին հայկական բնաշխարհէն՝ ծագումը յաճախ անստոյգ, մինչ գորշ գրողներ «ապրանք» կը ծախէին կամ «տաղանդ»՝ գրական շուկային վրայ թափելով դպրոցականի իրենց ամբողջ «պակաժը»։ Հորոյ, լեզուի ոստիկան, Իւթիւճեան, աւանդական կանոններու պահապան, անզօր էին դարմանելու համար տագնապը։

Այսպէս բազմաթիւ բառեր «քաղաքացիութիւն» կը ստանային հայ լեզուին մէջ ու բնակութիւն կը հաստատէին նուիրագործումի իրաւունքով։ Նոր չէր, անշուշտ, այս երեւոյթը։ Ե. դարն ալ կը ճանչնայ լեզուական նման մաքսանենգութիւններ։

Ուրեմն, նորավէպ բառը առաջինը չէր որ կը նուիրագործուէր նմանօրէն, քաղաքացիութիւն կը ստանար երկարատեւ գործածութենէ մը ետքը, անդոսնելով քերականական աւանդութիւններ եւ կանոններ՝ բարդութեան վերաբերեալ։

Հայերէն լեզուն մեծ յարմարութիւն ունի բարդ բառեր կազմելու։ Բայց կարծուածին չափ դիւրին չէ բարդել բառերը,— կանոններ կան, ճաշակի պահանջներ կան։ Ուստի, Բագրատունի զգուշութեան հրաւէր կը կարդայ. «Մի՛ խառն ի խուռն ինչ անհանճարաբար եւ անկիրթս եւ անարուեստս ի դուրս հանել զօր ամենայն՝ տապալելով զբարբառոյն շնորհ եւ զսեփականութիւն»։ Մեր լեզուին մէջ բարդ բառերը այնպիսի մեծ թիւ մը կը կազմեն, որ խորահմուտ հայկաբանը կը կարծէ թէ եկած է ժամանակը՝ յայտարարելու. «Բաւակա՜ն են առ ի նախնեաց կարգեալքն առ մեզ բարդք բառից՝ առ իւրաքանչիւր ումեք հանապազորդ սպասու»։ Եւ սակայն հակառակ բոլոր այդ խորհուրդներուն, ունինք մատենագիրներ, արժէքաւոր մատենագիրներ, որոնք տարօրինակ սէր մը կը մատնեն՝ բարդ բառեր կազմելու համար, ինչպէս Ագաթանգեղոսը, ինչպէս Նարեկացին, ինչպէս մանաւանդ Փիլոնի թարգմանիչը, չյիշելու համար արտառոց բառադրութեանց ախոյեանները՝ Բագրատունիի տուած խորհուրդէն ետքը։

●

Այժմ քննենք նորավէպ բառին բարդութիւնը։

Կազմուած է նոր եւ վէպ բառերուն միացումով։ Առաջին բառը ածական է, երկրորդը՝ բայարմատ։ Արդ, նոր բառը բարդութիւն կը կազմէ առաւելապէս բայարմատներու հետ, ու կազմուած բառը կ'ըլլայ ընդհանրապէս ածական.— Նորաստեղծ = նոր ստեղծուած։ Հետեւաբար նորավէպ բառը կը նշանակէ նոր պատմուած։ Այս ձեւով կազմուած ամենահին բառն է բազմավէպ, զոր Խորենացի (Թարգմանաբար) կուտայ Աղեքսանդր պատմագրին՝ իբրեւ մականուն,— կը նշանակէ բազմապատում։

Եւ սակայն բազմաթիւ բայարմատներ, յետին դարերու մէջ, դարձած են արմատաձեւ գոյականներ, ինչպէս վէպ բառը, ծագումով օտար, սկիզբները բայական գործածութեամբ աւելի յաճախադէպ։ Օրինակ՝ սիրավէպ = սիրային վէպ (ունի Մալխաս)։ Նմանօրէն կերտուած՝ աւանդավէպ, դիցավէպ եւ այլ նմոյշներ բառարան չեն մտած տակաւին։

Ուրեմն, նորավէպ բառը, ըստ բարդութեան արդի աւանդութեանց, հերետիկոս բառ մը չէ։ Ճիշդ է կազմուած քերականօրէն։

Գանք իմաստաբանութեան (սեմանթիք)։

Հին ու նոր մեր բոլոր գրագէտները կը կարծեն թէ նորավէպ բառը ոչ միայն կը համապատասխանէ Ֆրանսերէն նուվէլ (փոքր պատմուածք) բառին, այլ եւ կերտուած է թարգմանաբար կամ հետեւողութեամբ նոյն այդ Ֆրանսերէն բառին։ Այս կարծիքն ունին Գր. Զօհրապ, Թ. Յ. Պէրպէրեան, Արտ. Յարութիւնեան,— այս վերջինը կ'աւելցնէ նաեւ թէ նորավէպ բառին կազմութեան համար՝ նուվէլ Ֆրանսերէն բառին նոր նշանակութիւնը չէր որ պէտք էր առնել, այլ լուր նշանակութիւնը (Քաջունի կը միացնէ բառին երկու նշանակութիւնները եւ կուտայ նորալուր բառը՝ իբրեւ համարժէք)։

Ֆրանսերէն նուվէլ բառը, նոր իմաստով՝ որ աւելի հին է, ծագումով՝ խնամութիւն մը ունի հայերէն նոր բառին հետ (սանսկրիտ նավա, յունարէն նէոս կամ նէարոս,— տես խոնու — Մէյէյ, Ստուգաբանական բառարան լատիներէնի,

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Հեղինակը Հայոց տկարութեան պատճառ ցոյց կուտայ անմիաբանութիւնը։ Բացի ներքին հակամարտութիւններէ, կրօնական երկպառակութիւններ ալ ունեցած են Հայերը, այդ պատճառով ալ չեն կրցած ուժեղ դիմադրութիւն մը ցոյց տալ թշնամիին։ Կ'ըսէ թէ քաղաքային կռիւներու ընթացքին յաճախ կողմերէն մէկը օտարը կը հրաւիրէր գրաւելու Հայաստան աշխարհը։

Այնուհետեւ կը սկսի փաստել թէ ի՛նչպէս Հայերը կը լրացնեն իր յիշատակած երեք պայմանները։

Նախ կ'ըսէ թէ աշխարհագրապէս Հայաստան եւ Ալժերիա լայնութեան նոյն աստիճանին վրայ կը գտնուին, երկուքն ալ երկրաբանական եւ կլիմայական նոյն զանազանութիւններն ունին. երկու երկիրներու մէջ ալ քիչ թիւով ընդարձակ դաշտեր կան։ Կովկասը Տաւրոսին միացնող լեռնաշղթան հազարումէկ ճիւղաւորումներ ունի, իր լեռներու եւ ձորերու յաջորդականութեամբ Հայաստան աշխարհի ամէնէն նկարչագեղ երկիրներէն մէկը կը կազմէ։

Երկու երկիրներն ալ, լեռներով կտրատուած, մեծ գետեր չունին։ Երկուքն ալ զրկուած են անտառներէ։ Թուրքերու յոռի վարչութիւնն է պատճառը թէ մէկ եւ թէ միւս երկրին մէջ։ Թուրքերը իրենք են առաջինները, որ կը փճացնեն Հայաստանի անտառները, առանց անդրադառնալու անկէ գալիք վնասներուն։ Ալժերիոյ մէջ ալ Թուրքերու տիրապետութեան շրջանին, անտառներու կտրատումը աւերներ կը գործէր։

Մէկ խօսքով, Հայերը աւելի լաւ պիտի կրնան դիմանալ Ալժերիոյ կլիմային, քան հիւսիսային կամ կեդրոնական Եւրոպայի բնակիչները, որոնք չկրցան դիմանալ նոր կլիմայի պատճառած հիւանդութեանց։

Ուրեմն կլիմայի հարցը այս ձեւով լուծելէ ետք, ծրագրին հեղինակը կը ծանրանայ երկրորդ պայմանին վրայ, այսինքն՝ Ալժերիա հաստատուելիք գաղթականները պէտք է ըլլան կրօնասէր, աշխատասէր եւ հողագործ ժողովուրդ մը։

Ու անմիջապէս կը հաստատէ թէ՝ «Հայերը երկրագունդի ամէնէն կրօնասէր ժողովուրդներէն մէկն են։ Ասիկա փաստելու համար հարկ պիտի ըլլար իր պատմութիւնը մանրամասնօրէն ներկայացնել, ուրեմն մեզի համար ընդունուած փաստ է, որ Հայերը վերին աստիճանի ունին այդ յատկութիւնը։

« Հայերը աշխատասէր են, ասիկա իրենց հիմնական նկարագիրն է։ Կեղեքուած իրենց երկրին մէջ, անոնք ցրուած են ամբողջ աշխարհի մէջ եւ գրեթէ ամենուրեք դարձած հարուստ վաճառականներ։

Զիրենք շրջապատող նուազ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ աստիճանաբար իրենց ձեռքն առին բոլոր մեծ ձեռնարկները։ Թուրքիոյ մէջ ելեւմտական բոլոր գործերը իրենց մենաշնորհն են դարձած։ Օսմանեան կայսրութեան, ինչպէս նաեւ Պարսկաստանի ու Հնդկաստանի մէջ անոնք առեւտրական ամենամեծ հիմնարկութեանց կամ գլխաւոր դրամատէրերն են եւ կամ վարիչները։

Արեւելքի Հրեաներն անգամ չեն կրնար մրցիլ անոնց հետ, որովհետեւ Հայերը իրենց գործառնութեանց մէջ Հրեաներէն ոչ պակաս ընդունակութիւն եւ անոնց հաւասար յարմարութիւն ունենալէ զատ, աւելի մեծ աստիճանի վրայ կը գործեն եւ անոնց չափ չեն վախնար իրենց դրամագլուխը վտանգելէ։ Հրեայ ցեղէն առած են իրենց սէրը առեւտուրի համար, բայց Հայերուն մօտ այդ սէրը բարեխառնուած է շնորհիւ քրիստոնէութեան եւ շնորհիւ իրենց ուշագրաւ կենսունակութեան եւ կորովին։ Մնաց որ զարմանալի չէ այս ձգտումը, քանի որ իրենց բնութեան մէջ իսկ է ասիկա։ Իրենց երակներուն մէջ հրէական արեան մասնիկ մը կայ, խառնուած հայկական հին արեան, ու ցեղերու այս միախառնումը անհրաժեշտօրէն մեծ փոփոխութիւններ առաջ պիտի բերէր իրենց բնաւորութեան մէջ։ Իսրայէլի զաւակներուն պէս, Հայերն ալ կապուած են իրենց հին աւանդութեանց։

Առեւտուրի մէջ Հայերու ունեցած արտակարգ ընդունակութիւնը փաստելու համար, հեղինակը մէջբերումներ կ'ընէ ԺԸ. եւ ԺԹ. դարու եւրոպացի ճանապարհորդներէ։

Փիթոն տը Թուռնըֆոր իր «Ճամբորդութիւն դէպի Արեւելք» (Փարիզ, 1717) երկհատոր գրքին մէջ կը գրէ թէ «Հայերը ճամբորդելէ չեն յոգնիր եւ եղանակի խստութիւններէն չեն նեղուիր, տեսանք շատ մը հարուստներ, որոնք ոտքով կ'անցնէին գետերէն, մինչեւ իրենց վիզը ջուրի մէջ, տապալած ձիերը վեր առնելու եւ իրենց մետաքսի հակերը ազատելու համար։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(3)

(Շար.)

ԱՆԲՈՒԺԵԼԻ ՎԵՐՔԸ

Դէոս երբեմն կ'ըսէ ինծի.

— Արդեօք մե՞նք ենք յանցաւորը, որ տղաքը չեն կարդար գրածներդ։ Նուպարեան վարժարան ղրկեցինք, որ մինչեւ կապուած մնան հայ գիրին ու գրականութեան։ Հապա եթէ իրենց պզտիկ տարիքէն օտար դպրո՞ց յաճախած ըլլային։

— Այն ատեն ալ, կարծեմ թէ կացութիւնը տարբեր պիտի չըլլար, կը պատասխանեմ։

— Ես եմ որ, կը շարունակէ կինս, երբեմն Հրայրին կուտամ «Յուսաբեր»ի կամ «Հայրենիք»ի թիւ մը՝ որուն մէջ գրուածք մը կ'ըլլայ քեզմէ։ Եթէ ոչ՝ ինք – նաբերաբար երբեք հայերէն թերթ չառնէր ձեռքը։

— Ես ալ, ըսի, օր մը շատ մը հայերէն թերթեր տուի Շահէնին։ Գիտե՞ս, ինչ ըսաւ ինծի. «Քեզմէ բան մը չկար թերթերուն մէջ»։ Մինչդեռ երկու երեք էջեր կային ինձմէ։ Ուրեմն, չէր բացած անգամ զանոնք։

Այսպէս, գլուխ գլխի, երբեմն մեր այրած սիրտերը կը բանանք իրարու։ Երբ «այրած» կ'ըսեմ, ղառնութեան զգացում մը չեմ արտայայտեր զաւակներուս անտարբերութեան պատճառաւ՝ իմ անձիս հանդէպ։ Անոնք կրնան չկարդալ իմ գրածներս։ Բայց ուրիշներն ալ չեն կարդար։ Ոչ թէ իմ տղաքս, այլ բոլոր միւս հայ տղաքը հայերէն կարդալ չեն սիրեր։ Մենք իրենց տարիքին՝ սրբազան բան մը կը համարէինք հայ գիրքը։

Թելադրեցի զաւակներուս, որ հայ գիրքի ցուցահանդէսին երթային. երկուքն ալ յօժարեցան։

— Օր մը կ'երթանք։

— Այսօր ցուցահանդէսը կը փակուի, ջրի աւեն մը եղքը։

— Ոհ, այսօր պառքէթ պուլ կարեւոր մրցում մը ունինք, բացապանչեցին միաբերան։

— Ցաղթեցի՞ք, հարցուցի հետեւեալ առաւօտուն։

— Զարաչալ պարտուեցանք, պատասխանեց պզտիկս։

— Իսկ եթէ գիրքի ցուցահանդէսին երթայիք, տարբեր յաղթանակ մը տարած

Կ'ըլլայիք, ըսի։

Զարմանքով երեսս նայեցան եւ չհասկցան խօսքիս իմաստը։

Ընդհանուր է այս ցաւը։ Մեր ժողովուրդին հոգիին մէջ բացուած է խորունկ վէրք մը՝ զոր բուժելը ոլբերգական դժուարութեանց կը կարօտի։ Մեր տղաքը այսօր կ'ապրին աշխարհի մը մէջ՝ որուն սահմանները ոչ մէկ կողմէն հայրենական են։ Ոչ մէկ դուռ կը բացուի հոն մեր պապերուն անցեալին վրայ։ Հայրենաբոյր ոչ մէկ ծաղիկ կը զարդարէ անոր գետինը՝ ուր մեր մեհեաններուն եւ տաճարներուն աւերակներն իսկ չկան։ Հայերէն կը խօսին։ Բայց կը բաւէ՞ լեզուն, երբ այդ լեզուով ստեղծուած գանձերուն մասին գաղափար իսկ չունին։ Ի՞նչ են սորված դպրոցը։ Ո՞վ գիտենք այսպէս հեռու պահեր է մեր բանաստեղծներէն։ Ինչո՞ւ արուած չէ անոնց խորունկ ճաշակը բոլոր այն գեղեցկութեանց՝ որոնք մեր դպրութեան գանձարանը կը ներկայացնեն։

Եթէ հօրաքրոջ եղած ըլլար կրակը եւ ազնական չունչ մը զայն շարունակաբար արծարծած, անշուշտ, որ մեր տղաքը, նախակրթարանէն եղքն ալ, պիտի փնտռէին հայ գրականութեան ոսկեշող բիւրեղները։ Բայց ընդվզեցուցիչ անտարբերութիւն մը ունին անոնք։ Կարծես թէ բնաւ երբեք չեն չլացած անոնց աչքերը լուսահեղ այն տեսիլքներէն՝ որոնց մէջ Սիամանթոյի կամ Վարուժանի կերպարանքը կը յայտնուի։

Իսկ այժմ ի՞նչ կրնանք ընել։

— Եթէ մեր տղոցը համար է, կ'ըսէ կինս, ես յոյսս կտրած եմ։

— Եթէ բոլոր հայ տղոց համար է, կը շարունակեմ, ես բոլորովին յոյսս կտրած եմ։ Եթէ բան մը չփոխուի, եթէ հրաշք մը չկատարուի, տասնեակ մը տարի եղքը, հայ գիրքի մը էջերը բացող մատները զարձեալ մեր ձեռքին մատները պիտի ըլլան, դողահար ու փոխ, եւ մութ հողին լուսեղէն կարօտով դեղնած մեր մատները...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

կէ 682)։ Նոյն բառը, լուր իմաստով՝ որ աւելի նոր է, խնամութիւն մը ունի նօէլ բառին հետ (ծննդեան երգ), որ ըստ Տէօվլէթ Գէորգեանի՝ կը յիշեցնէ հայերէն աւետիս բառը (Ծննդեան երգին մէջ)։ Արդ, նօվէլ բառը, պատմուածք իմաստով՝ որ շատ աւելի նոր է, առաջի՞ն թէ երկրորդ նշանակութենէն կը ստանայ իր բովանդակութիւնը, — ա՛յս է հարցը։ Այստեղ է որ պիտի ճշդուի թէ ի՛նչ կը նշանակէ ինչ որ կը կոչենք նորավէպ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Սորանա Կիւրեան անուն երիտասարդ կին, մը, որ տարիներէ ի վեր կը տառապի անողոք հիւանդութենէ մը (խլիրդ) իր տառապանքը նկարագրած է յաջող գիրքով մը՝ Պայքարի մը պատմութիւնը։

Հեղինակը տարիներէ ի վեր կը գտնուի հիւանդանոց մը եւ վայրկեանը վայրկեանին արձանագրած է իր մարմնական եւ բարոյական տառապանքները։

Սորանա տակաւին չի գիտեր թէ պիտի յաղթէ՞ խլիրդին։ Իր բացառիկ քաջութիւնը, լաւատես խառնուածքը ամէն յոյս կը ներշնչեն։ Բայց, ո՞վ կրնայ յաղթել բնութեան։

Այս գիրքով երեւան կուգայ տաղանդաւոր գրող մը որ փոխան դառնութեան կ'արտայայտէ պայծառ տեսութիւններ՝ անդարմանելի հիւանդութեան մասին։ Եւ կ'ապրի մտածելով ժպտադին.— «Արդեօ՞ք յաղթեցի խլիրդին» (քանսէր)։

***

× Տեղական թերթի մը քննադատին կարծիքով, սխալ է այն կարծիքը թէ Ֆրանսական վէպը դանդաղօրէն դէպի մահ կը դիմէ, թունաւորուելով Սարթրի փիլիսոփայութենէն, ինչպէս եւ ամերիկեան արհեստագիտութենէն եւ իբրեւ օրինակ կը յիշէ Ֆրանսուազ Սականի «Այն ժպիտը...» վէպը եւ Ստեֆան Հեգէլի «Անիը կամ ապակիէ տղան», որոնք կ'ապացուցանեն թէ ֆրանսական վէպը մեռած չէ եւ կենսունակութիւն ունի։

Ֆրանսական լաւ վէպին գլխաւոր արժանիքն է ընթերցողին ուշիմութեան դիմել։ Հեղինակը աւելի զուշակել կուտայ իր միտքը, յաճախ կարճ եւ թելադրական նախադասութիւններով։

Երիտասարդ տաղանդ մը մէջտեղ ելաւ երկու տարի առաջ, —«Բարեւ, Տխրութիւն» գիրքով մը։ Հեղինակը 18 տարեկան էր, Ֆրանսուազ Սական, եւ գիրքը կը հրատարակուէր բնականաբար Ժիւլիար հրատարակչական Տան կողմէ։ Բնականաբար, որովհետեւ Պ. Ռընէ Ժիւլիար մասնագէտ է պատանի – գրագէտներ մէջտեղ հանելու։ Վերջին գիւտն էր — Մինու Տրուէ։

Սականի առաջին գիրքը հրապուրիչ եւ չահեկան էր հեղինակին տարիքին իսկ պատճառով։ Քոլեթը յիշեցնող ոճ մը, յանդուգն միտքեր, քիչ մը սինիզմ, ֆիզիքական անբնական փորձառութիւն մը եւ այս ամբողջը արտայայտուած անկեղծ տողերու մէջ ուր չափահասի դառնութիւններ կը խառնուին երիտասարդի մը տխուր ժպիտով։

Շատ լաւ ծախուեցաւ Ֆրանսուազ Սականի գիրքը եւ անհամբեր կը սպասուէր երկրորդին։ Քիչ մը չարութիւն ալ կար այս անհամբերութեան մէջ, որովհետեւ ընդհանրապէս գրագէտը երկրորդ գիրքէն կը գատուի։ Ի՞նչ պիտի ըլլար այս երկրորդ գիրքը։

«Այն ժպիտը...» (ḱoñ սéրբէñ սուրիր) լոյս տեսաւ անցեալ շաբաթ։ Այս անգամ ալ գիրքին արժէքը հեղինակին տարիքն է։ Քսան տարեկան աղջիկ մը իրաւադատութեան կը հետեւի։ Ուսանող է, ինչպէս կ'ըլլան շատ մը աղջիկներ բան մը ըրած ըլլալու համար կամ կեանքի ընկեր մը ճարելու մտահոգութեամբ։ Հոգ չունի, ոչ նիւթական, ոչ ալ ուրիշ։ Ջինքը սիրող տղայ մըն ալ ունի, բայց ամբողջ գիրքին մէջ յայտնապէս կ'երեւայ որ այս աղջկան սիրտը կը նեղուի։ Եւ երիտասարդ ընկերը ձգելով կը դառնայ անոր մօրեղբօր համանուհին, կնոջն ալ բարեկամուհին։ Աղջկան տիպարը անկեղծ է, որովհետեւ շատ կը նմանի հեղինակին, իրար լաւ կը ճանչնան։ Բայց գիրքը առանձին կարեւոր գործ մը չէ։ Տեսակ մը պեղում սիրոյ զգացումի։ Այս կարգի նիւթերու մէջ գրագէտի մըարժէքը՝ պատմելու ձեւին մէջ է։ Ֆրանսուազ Սական կը գրէ ինչպէս կը խօսի, երբեմն շատ անյաջող։

***

× Իտալական երկու վէպեր.— Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը երկու կարեւոր վէպեր — մէկը ութսունամեայ ականաւոր գրող՝ Մասիմօ Պոնթեմփելլիի «Մարդիկ ժամանակին մէջ», միւսը կին վիպասանուհիի մը գործն է՝ «Մեր երէկուան տարիները», երկու վէպերուն ալ գլխաւոր նիւթը ժամանակն է։ Պոնթեմփէլլիի համար ժամանակը մահն է, գիտակցութիւնը թէ վախճանի մը համար կ'ապրինք մեր ծնունդէն իսկ, եւ սակայն կ'ուզենք անգիտանալ եւ իրաւունք ունինք, որովհետեւ եթէ այս ճակատագրականութեան գիտակցինք, այլ եւս չենք կրնար ապրիլ։ Եւ կուտայ կեանքը ընտանիքի մը որ զոհ է ճակատագրութեան մը։ Ամէն հինգ տարին ընտանիքէն անդամի մը մահը կ'արձանագրուի, ինչ որ սարսափով կը լեցնէ ընտանիքին միւս անդամները։ Ան կ'եզրակացնէ թէ առօրեայ անորոշութիւնը միակ միջավայրն է, ուր մարդ կրնայ ապրիլ։

Նաթալիա Կինցպուրկի համար ալ ժամանակը մահն է, բայց մահը զոր Պատմութիւնը յառաջ կը բերէ։ Գրքին ամէն մէկ էջին վրայ թաքուն կերպով կը բացատրուի յամառ կամք մը ինքզինք նկատելու իբրեւ ընկերային եւ քաղաքական անձ, մանկամիտ յոյսով մը՝ օր մը Պատմութեան մէջ մտնելու։

★

× Շաբաթ օր Վելոտրոմ տ'Իվերի մէջ տեղի ունեցաւ «Մարքսեան Գիրքի Վաճառման օր» մը։

Հոն կային վերհրատարակուած քննադատական հրատարակութիւններ Մարքսի եւ Էնկէլսի։ Վերջերս լոյս տեսած են նաեւ մարսքեան բազմաթիւ նոր գործեր եւ չահեկան աշխատութիւններ։

Ասոնց կարգին Տեսանթի ունի, «Ներածութիւն փիլիսոփայութեան պատմութեան» մը, Անրի Քլոտ «մենաշնորհները ապրին դէմ» եւն.։

Գրականութեան եւ արուեստի ճիւղին մէջ կան Արակոնի «Սովետական գրականութիւնները» Փիէր Տէքսի «Եօթ գարվեպ» եւ հատընտիր քերթուածներու հաւաքածոյ մը Մարքսէն եւ Էնկէլսէն։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկա - պատանեկան ամսագիր, պատկերազարդ։ Ութերորդ տարի Թիւ 1 (Յունուար 1956)։ Հասցէ.— Ա. Արզումանեան, Ավընիւ Նատերի Թեհրան (Իրան)։

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

1.

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Դարեւոր, նուիրական ծառաստանի խորքում, վաղեմի սրբազան բարձրութիւնների վրայ, հանգչում էր Տարօնի այդ հին սրբավայրը, իւր վսեմ, մեծափառ վեհութեան մէջ։ Պատսպարուած բարձր շրջապարիսպներով եւ բրգաձեւ աշտարակներով գիշերային մթութեան մէջ, ներկայանում էր նա, որպէս մի անմատչելի ամրոց։ Կատաղի մրրիկը, քամու մռնչիւնը, անձրեւի տարափը չէր վրդովեցնում նրա խաղաղ բարեպաշտական ներհը։

Շրջապարիսպներից դուրս, մի առանձին շինուածքի նեղ լուսամուտից լոյս էր երեւում։ Ուղեւորը դիմեց դէպի այն կողմը, մօտեցաւ փակ դռներին։ Այստեղ դրան մի կողմում, փայտեայ սիւնից քարշ էր ընկած մի տախտակ, իսկ սիւնի պատուանդանի մօտ դրած էր նոյնպէս փայտեայ փոքրիկ օթակ։ Ուղեւորը վեր առեց օթակը, երեք անգամ զարկեց տախտակի վրայ։ Կոչնակի ձայնից լուսամուտը բացուեցաւ, մէկը ներսից քնաթաթաղ գլուխը դուրս մեկնեց եւ վերեւից հարցրեց.

— Ո՞վ ես։

— Ճանապարհորդ եմ, — եղաւ պատասխանը։

Վանքի պարիսպներից դուրս, այդ շինուածքը տարաժամ ճանապարհորդների, օտարականների եւ պանդուխտների օթեւան էր։ Դռնապանը բաւականացաւ ուղեւորի պատասխանով, բաց արեց դռները եւ ճրագը ձեռին յայտնուեցաւ սեմի վրայ։

— Դու բոլորովին թրջուած ես, — ասաց նա մի առանձին հոգատարութեամբ, ներս համեցիր, եւ խցոյն կրակ կը վառեմ, քո հագուստը չորացրու։

— Շա՛տ շնորհակալ եմ քո բարեսրտութեանը համար, — պատասխանեց ուղեւորը, բայց ես կը խնդրէի քեզանից ընդունել ձիս մօտ, որպէս հիւր, իմ ձիուն միայն։

— Ինչո՞ւ քո ձիուն միայն, հարցրեց դռնապանը զարմանալով։

— Նա կաղում է, վնասել է ոտքը... իսկ ես պէտք է շարունակեմ իմ ճանապարհը։

— Գոնէ ներս մտիր, մի փոքրիկ տաքցիր, ես խցոյն կրակ կը վառեմ։

— Չեմ կարող... ես շտապում եմ, պատասխանեց ուղեւորը եւ մօտեցաւ ճրագին։

Նա ծոցից հանեց իւր սանդրը, որ կիսալուսնի ձեւ ունէր, շինուած էր զոմէշի եղջիւրից, եւ ցոյց տալով դռնապանը, ասաց.

— Ճանաչիր այդ սանդրը, մի կողմի երկու ատամները կոտրած են, եթէ ես չվերադարձայ, ով որ քեզ ցոյց տալու լինի, ձին նրան կը յանձնես։

— Իսկ դու ո՞վ ես, հարցրեց դռնապանը, փոքր ինչ կասկածելով։

— Ես գինուոր եմ... պատասխանեց ուղեւորը։

Դռնապանը բաւականացաւ ուղեւորի անորոշ պատասխանով, որովհետեւ այդ տագնապալի ժամանակներում զինուորի հետ շատ հեռուն գնալ՝ փոքր ինչ դժուար էր։

Ուղեւորը բաց արեց ձիու թամբին կապած ճանապարհորդական թեթեւ խուրջինը, ձգեց իւր ուսին եւ, «բարի գիշեր» ասելով հեռացաւ։

Դռնապանը, ճրագը ձեռին, դեռ կանգնած սեմի վրայ, ապշութեամբ նայում էր նրա ետեւից, մինչեւ անյայտացաւ գիշերային խաւարի մէջ։ Քամու մռնչիւնը խլացրեց նրա վերջին քայլերի ձայնը։

Հեռանալով վանքից, ուղեւորը բռնեց այն ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Ողական ամրոցը։

●

2.— ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Փոթորկային գիշերին յաջորդեց գարնանային խաղաղ, հովասուն առաւօտը։ Ողական ամրոցը շրջապատող ծառազարդ բլուրները մխում էին ձիւնի պէս ճերմակ գոլորշիներով։ Սար ու ձոր, դաշտ ու դաշտ պատած էին անթափանցելի մառախուղով։ Օդի մէջ լողացող ջրային շիթերը, արեգակի առաջին ճառագայթներից, փառւում էին միլիոնաւոր ոսկեայ ուլունքների նման։ Ծառերի տերեւները, խոտերի ծղօտները, հովիտների նախշուն ծաղիկները, ցօղուած անձրեւային կաթիլներով, կարծես սփռուած լինէին գոյնզգոյն գոհարներով։

Այդ գեղեցիկ առաւօտը յիշեցնում էր այն վաղեմի հանդիսաւոր առաւօտներից մէկը, երբ Աստղիկը, Տարօնի դիցուհին, դուրս էր գալիս Աշտիշատի տաճարներից եւ շրջապատուած իւր անթառամ նաժիշտներով, իջնում էր Քարքէ լերան բարձրութիւններից, Արածանիի արծաթափայլ ալիքների մէջ լողանալու։ Այդ միջոցին Հայոց երիտասարդ դիւցազունները թաքչում էին Աշտիշատի դիցանուէր անտառի մթին ծառաստանի մէջ, հեռուից դիտելու գեղեցիկ աստուածուհու լողալը։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդը արտակարգ նիստ հրաւիրուած էր երէկ, պատրաստելու համար այն հրամանագիրները որ պիտի հրատարակուին, համաձայն լիազօրութեան օրէնքին: Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ չորաթ օր: Պատերազմական նախարարն ալ պիտի երթայ քանի մը օրէն:

Քապիլի շրջանին մէջ, Լաֆայէթի մօտ խումբ մը ապստամբներ պաշարուեցան առջի օր: Ընդհարման միջոցին սպաննուեցան 107 ըմբոստներ:

Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Ալժէ քաղաքին մէջ, ուր չորս զինակաւոր ահաբեկիչներ հսկայական կառատուն մը մտնելով, կայքին թափած եւ կրակի տրուած էին չէնքը: Երկու խլամ գիշերապահներ յուսահատօրէն կը դիտէին, երբ աւելի քան հարիւր կառքեր կը վառէին եւ հրդեհը կը սպառնար եօթը յարկէ բաղկացած շէնքին: Բարեբախտաբար կարելի եղաւ ժամանակին տեղափոխել յարկաբաժնին բնակիչները:

Նոյն գիշերը ուրիշ երկու ահաբեկիչներ փորձեցին հրկիզել երկրորդ կառատուն մը, զարձեալ քաղաքին կեդրոնը; բայց գիշերապահները օգնութեան հասնելով փախուստի մատնեցին հրձիգները: Ուրիշ երկու եղեռնափորձեր ալ պատահեցան: Այս դէպքերուն վրայ, կառավարութիւնը լուսարգել յայտարարեց: Արգիլուած է տուներէն դուրս ելլել կէս գիշերէն մինչեւ առտուան ժամը 5: Ալժէի մէջ կը բնակին 500.000 Ֆրանսացիներ եւ Իսլամներ եւ առաջին անգամ է որ այսքան ծանր դէպքեր կը պատահին:

Կառավարութիւնը կը շարունակէ օգնական զօրք ղրկել: Մեքենաշարժ զօրաբաժին մը, որ Գերմանիա կը գտնուի, Հիւս. Ափրիկէ պիտի ղրկուի:

Ըմբոստները խզեցին հեռաձայնի եւ հեռագրի գիծերը Ալժերիոյ եւ Մարոքի միջեւ: Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ թշնամութիւնները պիտի դադրին Ռիֆի շրջանին մէջ (Մարոք):

Ֆրանսացի զօրավար մը, Օլիէ, կը բացատրէ թէ «Ալժերիան կորսուած է, եթէ Ֆրանսա կորսնցնէ Քապիլի շրջանը»: Զօրավարը անհրաժեշտ կը գտնէ ստուարաթիւ զինուորներ ղրկել: «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ «համայնավար կուսակցութիւնը ապօրինաբար կը շարունակէ իր պայքարը Ֆրանսայի դէմ, Կոստանդինի շրջանէն մինչեւ Օրան»:

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽՕՍՔԵՐ

Իսրայէլի վարչապետը, Պէն Կիւրիոն, զեկուցում տալով բոլոր կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն առջեւ, յայտարարեց թէ պատերազմը անխուսափելի պիտի դառնայ երեք ամիսէն, եթէ Իսրայէլ զէնք չստանայ իր պաշտպանութեան համար: Իր կարծիքով, այդ պարագային Եգիպտոս պիտի փորձուի օգտագործել իր նոր զէնքերը երկրի մը դէմ որ բաւական սպառազինուած չէ արդիական զէնքերով:

Միեւնոյն ատեն վարչապետը կրկնեց թէ ամէն պարագայի մէջ Իսրայէլ կրնայ շահիլ պատերազմը եւ միշտ կը յուսայ թէ ի վերջոյ պիտի ստանայ ուզած զէնքերը:

× Եգիպտոսի վարչապետը, գնդ. Նասըր հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ նոյն օրը.— Եթէ Իսրայէլ փորձէ փոխել Յորդանան գետին ընթացքը, անխուսափելի հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ: Սուրիա պիտի հարկադրուի ընդդիմանալ այդպիսի փորձի մը, իրեն ուժ պիտի տան Յորդանան եւ Եգիպտոս:

ԿԻՊՐՈՍԻ մետրապոլիտին աքսորման առթիւ ընդհ. գործադուլ մը սարքուեցաւ Յունաստանի մէջ, տեւելով չորս ժամ: Բանուորները վար դրին իրենց գործիքները, կառախումբերը, նաւերը եւ օդանաւերը դադրեցուցին երթեւեկը, հեռաձայնի եւ հեռագրի հաղորդակցութիւններն ալ ընդհատուեցան: Իսկ վերջին կէս ժամուն բացարձակ լռութիւն եւ անշարժութիւն կը տիրէր: Եկեղեցիներու կոչնակները տուին այս կէս ժամուան ազդանշանը:—Կիպրոսի անգլ. իշխանութիւնները հակցուցած են իրենց գործին եւ ոստիկանութեան թէ հարկ պիտի ըլլայ տասնըսն վեց ամիս գործել, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար: Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Նիկոսիոյ մէջ: Յոյն բնակիչներ դուրս հանուեցան իրենց տուներէն, իսկ քանի խանութներ ալ փակուեցան «Արխիոտ Հրապարակ»ին վրայ ուր ահաբեկումներ կը կատարուէին հինգ ամիսէ ի վեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին:

Ապրիլ 17, գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Երկար դադարէ վերջ, դարձի առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Մարտ 4ին, Ֆոնթէնպլոյի դէմ իրենց դաշտին վրայ:

Մարտ 11ին, մեր խումբը այցելեց Սէն Ժերմէն: Մեր խումբէն կը բացակայէին երեք լաւ խաղցողներ, Թոթոյեանը որ զինուոր գնաց, Պասմաճեանը որ գործուլթեան ենթարկուած է տասնըհինգ օրէ ի վեր եւ վերջապահ Մէրօ, նոյնպէս հիւանդ: Պարտուեցանք 2-1ով: Ինչպէս անցեալ չորաթ այս անգամ ալ, ձախողանք: Մրցումը սաստիկ էր ու հետաքրքրական:

Այսօր կիրակի, կը հանդիպինք Իւ էս Տէօյ – Կրօյէ, Ամիքալի դաշտին վրայ, որ սիրայօժար տրամադրուած է մեզի: Զ.Մ.

× Հայ Մարզականի բոլոր անդամները ցաւակցութիւն կը յայտնեն իր նախագահ Պ. Ոսկիան Գալայճեանի, իր աներհօր Պ. Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

«ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ»

Կը մասնակցին՝ Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը: Դասախօս Հրանտ Սամուէլ: Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»:

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին

SALLE GAVEAU

Ցայտագիրը.— Ե. Համանուագը (Հայրենիք), նուագախումբ Փատըլու:

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ:

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին:

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6 ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) Էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ:

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպանեը):

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ:

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ:

Երգահանդէս ժամը 18ին, դիմացի սրահին մէջ:

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին:

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոքլորի փառատօնին

կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Անփիթատրոնին մէջ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ թէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը:

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթը՝ «Ցիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (Հայերէն): Մուտքը ազատ է:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըփուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12:

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

1954 Դեկտ. 31էն մինչեւ 1955 Դեկտ. 31 մէկ տարուան ընթացքին կատարուած են.—

122 Պսակ.— 28 խառն ամուսնութիւն, 7ը օտար այրերու եւ 21ը օտարուհիներու հետ: (Անցեալ տարիէն տասը աւելի):

174 Մկրտութիւն.— (Անցեալ տարիէ 18 աւելի): Հայ ընտանիքներու նիւթական պայմանները միշտ նկատի առնուած են: Քառասունէ աւելի մկրտութիւններ կատարուած են ձրի:

305 Հոգեհանգիստ.— Հայր. Միութիւններու, ազգային եւ գրական դէմքերու համար եղած բոլոր դիմումները սիրալիր ընդունելութեան արժանացած են պաշտօնէութեան կողմէ:

153 մահեր.— (Անցեալ տարուան թիւէն վեց պակաս): 25 քաղցկեղի, հինգը թոքախտի, քառասունը սրտի, 76ը ծերութեան, շաքարախտի եւ արկածներու հետեւանքով:

Այս առիթով հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ մեր բոլոր հայրենակիցները որ առանց մկրտութեան չթողուն երեխանները եւ դիմում կատարեն դիւանատուն որ հարկ եղած դիւրութիւնները պիտի տայ անխտիր բոլոր խնդրանքներուն:— Դիւան

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գուլ (ֆալորի):

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու սնունդին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ:

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը վերադանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները:

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ:

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

ՆԻՍ.— Գ. Զաւուշ խումբը Մարտ 19ին:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ:

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ: Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառվարենց» խումբը խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Միհրան Շիշմանեանի, իր մօրը մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը, շնորհակալութեամբ ստացած է Օր. Մարինէթ Սիմոնեանի նշանախօսութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Վարժապետեանէ հազար ֆրանք: Տիկին Թագուհի Սապաթիէյէ հինգ հարիւր ֆրանք:

●

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պ. Գէորգ Պագըրճեանի, որ հաճած է գորգ մը նուիրել Աւագ խորանի առջեւ փռուելու համար:

●

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Գուրգէն Ակոնայեանէ երկու հազար ֆր., ի նպաստ Ազգ. սրահի շինութեան: Նոյնպէս Մոնթէքարլոյէն ստացած է երկու հազար ֆր., Պ. Կարօ Երանեանի միջոցաւ, Տիկին Լուսին Մուրատեանէ:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ:

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ԾԱԽՈՒ Է ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Կահագործ – Ատաղձագործի արհեստանոց մը 60 քառ. մեթր տարածութեամբ, ելեկտրական մեքենաշարժ, կատարելագործուած կազմածով: 12 սենեակներով միասին պարապ բնակարան մը, երեք անկախ մուտքի դուռներով եւ մշակելի հող:

Դիմել ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ,

35, Ave. Lieutenant Fine, La Viste

Marseille

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է Միացեալ ՆՈՐ ՁԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ չատ լաւ վիճակի մէջ.

RUE ST-VINCENT DE PAUL

Paris 10ᵉ, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 80)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակել Լիոնի կամ Կրընոպլի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը: Իմացնել՝

Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle

Choisy-le-Roi (Seine).

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9ᵉ)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՐՏ 1956 • MARDI 20 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7633 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3344

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱԽԱՒԵՐ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Անցեալ Փետր. 24ին բացատրեցինք թէ ինչո՛ւ վիճելի կը գտնենք «եպիսկոպոսական» կոչուած ժողովի մը օրինաւորութիւնը :

Երեւոյթը կը նշանակէր եպիսկոպոսապետութիւն : Պարզ աշխարհաբարով՝ կղերապետութիւն :

Այնուհետեւ ուրիշներ ալ արտայայտուեցան, ժխտելով «եպիսկոպոսական» ժողովի մը գոյութիւնը Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ :

Այն ատեն որոշ վերապահութեամբ դրի առած էինք մեր մտածումները, ենթադրելով թէ վերջին պահուն կրնան անդրադառնալ եւ բարեփոխել ժողովին կազմը : Կամ բոլորովին չեղեալ համարել

Ո՛րքան լաւատես ենք եղեր ...

Ժողովը գումարուեցաւ այնպէս ինչպէս ծրագրուած էր : Միայն ժողովատեղին փոխուեցաւ, բացուելով ու փակուելով Գահիրէի մէջ. վասն զի կարելի չէր եղած Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անցագիրը վաւերացնել Երուսաղէմի համար : (Հանելուկ մըն ալ այս ...) :

Անցեալ ուրբաթ կարդացինք ժողովին որոշումները՝ օրակարգի կրօնական – ծիսական հարցերու մասին. իսկ շաբաթ օր ալ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վերաբերեալ մասը :

Կատարեալ եպիսկոպոսապետութիւն՝ մէկ ծայրէն միւսը, նսեմացնելու համար թէ Կիլիկեան Աթոռը եւ թէ ընտրեալ կաթողիկոսը :

Ամէնէն անհանդուրժելին այն է որ, երբ կաթող. տեղապահը Գահիրէ կը հրաւիրեն, իրենց թխած «Համաձայնագիր»ը յանձնել կուտան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին միջոցաւ, ուղղակի տեղն ու տեղը ստորագրէ մէկ օրինակը եւ իրեն վերադարձնէ :

Խորէն եպիսկ., միշտ արթուն եւ կորովի, բնականաբար կը մերժէ, խոստանալով Անթիլիաս տանիլ քննութեան համար եւ յաջորդ օրը բերել պատասխանը :

Եւ խնդալէս, Մարտ 12ին պատասխանը Գահիրէ տանելով կը յանձնէ կաթողիկոսին :

Բացորոշ փափկանկատութեամբ խմբագրուած այդ պաշտօնագիրը առաջին անգէն իսկ չառաջուն դաս մը կուտայ եպիսկոպոսական չինծու ժողովին .

1. Եպիսկոպոսական վերոյիշեալ ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական որեւէ իրաւասութիւն չունի զբաղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վերաբերեալ հարցերով :

Եթէ Երուսաղէմի նորապսակ եպիսկոպոսները կամ Անթիլիասի «Թիթեռնիկ»ը եւ միւս «աբք»երն ու շաբքերը լաւ չեն սորված Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութիւնը, աւելի հմուտ եւ փորձառու դէմքե՞րն ալ չփիշեցին այս տարրական գիտելիքը :

Այս անտեղի միջամտութեամբ, «երկփեղկումը» փակուեցա՞ւ թէ փեղկ մը եւս բացուեցաւ, խորացնելով պառակտումը :

Որո՞վ իրաւամբ կը խախտեն եւ կը կախակայեն կանոնադրութիւն մը, որ հիմնուած է Ազգ. Սահմանադրութեան վրայ, որուն տրամադրութեամբ ընտրուած է՛ վերջին կաթողիկոսն ալ, Գարեգին Ա.

Եւ դարձեալ, ի՞նչ յաւակնութեամբ կ'ուզեն Հոգեւոր Խորհուրդ մը պարտադրել Կիլիկեան Աթոռին, որ արդէն ունի անկախ կազմակերպութեան մը բոլոր տարրերը :

«Եպիսկոպոսական»ը յո՞նք չինելու կոչուած էր թէ աչք հանելու :

Կրակը մարելո՞ւ թէ վրան «արբաղան» իւղ լցնելու :

Զմոռնանք որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան խնդիրը ամէն բանէ առաջ կապ ունի տարագիր բազմութեանց ապահովութեան հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

300 ՕԴԱՆԱՒ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՐ ԶՕՐԱԿՈՉ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Նախարարական Խորհուրդը սկսաւ գործադրել մասնաւոր լիաւորութիւնները, անմիջական հրահանգները տալով Ալժերիոյ նախարարին եւ հրամանատարութեան : Վերջին երկուքն ալ պիտի գործեն կարելի արագութեամբ, ապահով տպաւորութիւն մը ձգելու համար ըմբոստներուն վրայ : Զինուորական շատ կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուած են : Միաժամանակ պիտի գործադրուին տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումները : Անշուշտ առաջին հոգը պիտի կազմէ բարեկարգութեան վերահաստատումը : Ի հարկին բացառիկ վիճակ պիտի յայտարարուի Ալժերիոյ կարգ մը մասերուն մէջ : Այս առթիւ տեղական թերթերը գրել կուտան թէ համայնավար կուսակցութիւնը լիազօրութեան օրէնքը քուէարկեց Փարիզի մէջ, բայց ըմբոստութեան կոչեր կ'ուղղէ Ալժերիոյ մէջ :

Բանակին զօրացման համար կառավարութիւնը հետեւեալ որոշումները տուաւ. —

Օդանաւային կամուրջ մը հաստատել, օգնական զօրք փոխադրելու համար : Առաջին առթիւ պիտի փոխադրուին երկու մեքենաչարժ զօրաբաժիններ, որոնք արեւմտեան Գերմանիա կը գտնուին : Բոլոր տրամադրելի նաւերը եւ օդանաւերը պիտի ծառայեն այս փոխադրութեանց : Նաւատորմը պիտի աջակցի ծովեզերեայ քաղաքներու պաշտպանութեան : Զգալապէս պիտի աւելնան օդանաւային ուժերը : Առնուազն երեք հարիւր օդանաւեր պիտի մասնակցին գործողութեանց : Միեւնոյն ատեն պիտի փութացնեն կարգ մը դասակարգ զօրակոչը, պիտի կանչուին 1953/1ի զինուորները : Զօրակոչը անմիջապէս պիտի յայտարարուի, երբ հրամանատարութիւնը անհրաժեշտ նկատէ :

Յաջորդաբար հրամանագիրներ պիտի հրատարակուին, դատական գործողութիւնները փութացնելու, պաշտօնէութիւնը վերակազմելու եւ զինուորական հրամանատարութիւնը զօրացնելու համար : Պիտի աւելցնեն խուլ պաշտօնեաներու թիւը, մասնաւոր յանձնախումբի մը միջոցաւ : Պիտի բարձրացնեն հողագործ բանուորներու աշխատավարձքը : Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոսթ, որ Ալժէ մեկնած էր, Փարիզ պիտի վերադառնայ քանի մը օրէն, տեղեկագիր տալու համար կացութեան մասին : Նախարարական խորհուրդը դարձեալ բացառիկ նիստ պիտի գումարէ ուրբաթ օր : Պ. Լաքոսթ եւ պատերազմական նախարարը տեղեկութիւններ հաղորդեցին մասնաւոր իրաւասութեանց մասին : Այս առթիւ բացատրեցին թէ Ալժերիոյ խնդիրը կապ ունի Ֆրանսայի ճակատագրին հետ : Որոշուած է առաջին առթիւ գոհացնել տեղական պահանջները, զինուորական թէ վարչական : Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին զէնքի մաքսանենգութիւնը եւ գաղտնի ժողովները արգիլելու համար :

Նոր ընդհարումներ պատահեցան շաբաթ եւ կիրակի : Քանի ըմբոստներ սպաննուեցան բուռն ընդհարումի մը հետեւանքով :

ԹՈՒՆՈՒԶ ԵՒ ՄԱՐՈՔ

Կառավարութիւնը միեւնոյն ատեն կը ջանայ հարթել Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներուն կարգադրութեան առթիւ ծագած դժուարութիւնները : Շաբաթ օր ընդհատուած էին բանակցութիւնները՝ Թունուզի պատուիրակութեան հետ որ կը պահանջէր ազգային բանակ մը կազմել եւ ներքին ինքնավարութիւնը անկախութեան վերածել : Վերջին լուրերու համաձայն, Թունուզի վարչապետը եւ Պ. Փինօ այսօր պիտի ստորագրեն համաձայնութիւնը : Կը կարծուի թէ վերջին դժուարութիւններն ալ հարթուած են : Կը վախցուի որ ծայրայեղ ազգայնականը՝ Սալահ Պէն Եուսէֆ ապարդիւն ընէ, եթէ դոհացում չտրուի չափաւոր ղեկավարին՝ Պուրկիպայի : Առաջինը բացարձակ անկախութիւն կը պահանջէ :

Մարոքի մասին հրատարակուած լուրերու համաձայն, Ռիֆի ըմբոստները որոշած են իրենց տուները վերադառնալ, լսելով Սուլթանին կոչը : Կը կարծուի թէ կռիւները պիտի դադրին այդ շրջանին մէջ :

× Վարչապետը, արտաքին նախարարը եւ Ալժերիոյ նախարարը ճառեր խօսելով օրուան խնդիրներու մասին, բացատրեցին թէ միայն Ֆրանսան չէ որ դժուարութեանց մատնուած է : Պ. Լաքոսթ անգամ մը եւս շեշտեց թէ կ'ուզեն որ Ալժերիան Ֆրանսական մնայ :

Ո՞Վ ՊԱՐՊԵՑ ԿԱԹՈՂ. ԳԱՆՁԱՐԱՆԸ

Կիրակի օր գրած էինք թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի գանձարանէն անհետացած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի «Աջ»ը :

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ դէպքը շատ աւելի ծանր հանգամանք ունի :

Ահա թէ ի՛նչ կը պատմէ Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Ազգ (15 Մարտ). —

Գերշ. Տ. Խորէն Սրբազանի Կաթողիկոսական Տեղապահ ընտրուելէն ետք, Գերշ. Տ. Խադ արք. Աջապահեան ընտրուեր էր լուսարարապետ եւ գանձապետ : Անհետացած մասունքները՝ թանկարժէք այլ իրերու կարգին, արծաթեայ արկղի մը մէջ պահուած էին կաթողիկոսարանի նորահաստատ թանգարանէն ներս, որ կղպուած էր միշտ եւ որուն բանալին կը մնար Գերշ. Ս. Խադ Արք. Աջապահեանի մօտ :

Նկատելով որ այս Կիրակի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Տօնն է եւ Ս. Աջերով լուսաւորութեան թափօր կատարուելու է. Կիրակի օր՝ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին պատասխանը Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանձնելու համար Գահիրէ գացած ըլլալով, Տ. Խորէն Սրբ.՝ Տ. Խադ Սրբ.էն ուզած է անձամբ բանալին, Ս. մասունքներն ու եկեղեցական այլ իրեր վերցնելու համար : Խադ Սրբ. յանձնած է բանալին, նախապէս զգուշացնելով եւ յայտարարելով. «Այս տարի առանց Լուսաւորչի Աջին տօնախմբութիւնը կատարուելիք է» :

Երկուշաբթի օր Պէյրութ վերադառնալով եւ կատարուածը թելադրուած, Գերշ. Տ. Խորէն Սրբ., 9 Միաբաններու եւ աշխարհականներու խումբի մը հետ կ'երթայ Թանգարանին ու ներս մտնելով, կը յայտնաբերէ պակսած բոլոր իրեղէնները եւ ապշահար կը հաստատէ, որ անհետ կորած են Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, Սեբաստիոյ Հայրապետի եւ Նիկողայոս Սքանչելագործ Հայրապետի Աջերը, ինչպէս նաեւ Պարսամայ Ճգնաւորին մասունքները, Կենաց փայտը, եւ Ս. Գեղարդը, որոնք միշտ արծաթեայ արկղի մը մէջ պահուած կը մնային : Անհետացած է նաեւ արծաթեայ արկղը :

Վանքէն ներս կատարուած փնտռտուքները երբ ապարդիւն կը մնան : Գերշ. Տ. Խորէն եպիսկ. կ'որոշէ Գահիրէ մեկնիլ անմիջապէս եւ հաստատուած անհետացումին մասին խօսիլ Տ. Խադ Սրբազանին : Եւ իրօք, Տ. Խորէն Ս., երէկ առաւօտ, Ազգ. Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ազիրեանի ընկերակցութեամբ օդանաւով մեկնեցաւ Գահիրէ :

Երբ հարցնել կաթողիկոս Գերշ. Տ. Զարեհ Սրբ. Դերենիկ Սրբ.ին կը դիմէ եւ այս մասին լուսաբանութիւն կը խնդրէ, Տ. Դերենիկ եպիսկ. կը պատասխանէ. — «Վերջը կը խօսինք այդ մասին» :

Չենք գիտեր, թէ ո՞վ է կամ որո՞նք են հեղինակները պատմութեան էջերուն յանձնուելիք այս անհետացումին : Մեր տիրական ձայնով առանց նուազագոյն վարանքի կը դատապարտենք ԶԱՆՈՆՔ, ՈՎ ՈՐ ԱԼ ԸԼԼԱՆ, որովհետեւ գործուած արարք՝ հեռո՜ւ մեր բզկտեալ համայնքին բարիք մը ըլլալէ, կը ձգտի տապալել հարուածով վիրաւորել Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը եւ յաւիտենականացնել ցաւալի բաժանումը, քէնն ու ատելութիւնը : Եթէ գործուածը սադրանքութիւն մըն է՝ ժողովուրդին հաւատքը Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին նկատմամբ նուաղեցնելու նպատակով, անոր հեղինակները կը սխալին չարաչար. որովհետեւ նման սրբերը կ'ունենան — (վկայ է պատմութիւնը) — ճիշդ հակառակ արդիւնքը. հաւատացեալներու բազմութիւնը աւելի ամրօրէն կը փարի իր Եկեղեցին :

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

ՎՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՑՈՅՑԵՐԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՍԹԱԼԻՆԻ

Կիրակի օր արձանագրած էինք Թիֆլիսի մէջ պատահած դէպքերը :

Միջազգային մամուլը կը հաստատէ թէ իրապէս խռովութիւններ ծագած են Վրաստանի մայրաքաղաքին մէջ, իբրեւ հետեւանք Սթալինի դէմ կատարուած մերկացումներու : Այս տեղեկութիւնը բխած է դիւանագիտական շրջանակներէ եւ կը հաստատուի գաղտնի աղբիւրներէ :

Ռէօյթըր գործակալութեան Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ. — Ի նպաստ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Միլանէն հեռաձայնով կը հաղորդեն մեզի. — Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Հռոմ հասաւ կիրակի գիշեր, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին եւ պատգամաւորին արեւլայինի : Քանի մը օր Հռոմ մնալէ վերջ, պիտի հանդիպի նաեւ Միլան, յետոյ Փարիզ պիտի գայ :

Ինչպէս կ'երեւայ, կաթողիկոսը չէ կրցած Երուսաղէմ երթալ, Յորդանանի վիզան մերժուած ըլլալով :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Սարսափ երկրաշարժի բուռն ցնցումներ տեղի ունեցան հարաւային Լիբանանի մէջ : Ցարդ երեւան հանուած են 132 դիակներ եւ աւելի քան երկու հարիւր վիրաւորներ : Ոստիկանները եւ զինուորները խուզարկութիւններ կը կատարեն 25 աւաններու եւ գիւղերու մէջ : Ժողովուրդը խուճապի մատնուելով դաշտերը ապաստանած է : Ամէնէն աւելի վնասուած է Շեհիմ գիւղը, ուր 35 դիակներ հանուեցան առաջին առթիւ : Կիները կուլան կ'ողբան փլատակներուն մէջ : Դիակները փոխադրուեցան բաց դաշտերու մէջ : Շարժը պատահեցաւ գիշերանց, փողոց թափելով գիւղացիները, որոնք կը դողային անձրեւէն եւ ցուրտէն : Բոլորն ալ չկրցան իրենց տուներէն դուրս ելլել ժամանակին : Վեց հոգինոց ընտանիք մը, որ քնացած էր, ամբողջովին ոչնչացաւ, Պէյրութի մէջ ալ պատեր սարսեցան եւ փլան, բայց վնասը մեծ չէ : Արկածեալ վայրերէն հարիւր հազար հոգի ծովափ ապաստանած են : Ցնցումներ զգացուեցան նաեւ Կիպրոսի, Սուրիոյ, Յորդանանի եւ Իսրայէլի մէջ :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Մինչեւ Միջին - Դար, լատին ժողովուրդները մօտ՝ կը տիրապետէին հելլէնահռոմէական աւանդութիւնները (Լէ Լէժանտ տը լ'անթիքիթէ): Դիցաբանական աշխարհ մը կը պատկերանար, առակային, անոնց հոգիներուն մէջ, — երկնային հերոսներ՝ հրաշահիւս գործութիւններով: Շուրջը դիտել, օրուան կեանքը նկարագրել, իրական աշխարհը ցոլացնել՝ սովորութիւն չէր տանիլ գրականութեան: Սկարրոն, որ յարդարեց Մոլիէրի ճամբան, կը հիմնէր Սպանացիներուն վրայ, որոնք, Իտալացիներուն հետ, անթիքիթէին տիրապետութենէն եւ հմայքէն ազատագրուած, փոքրիկ պատմութիւններ կը հիւսէին, նիւթը առնելով իրականութենէ կամ օրուան կեանքէն: Այդ փոքրիկ իրական պատմութիւնները (մանրավէպ) կը կոչուէին նուվէլ: Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ, այսպէս, նուվէլ բառը,— նորի գաղափա՞րն է որ կը լեցնէ բառը թէ լուրի գաղափարը: Ոչ մին, ոչ միւսը: Կամ եթէ կ'ուզէք՝ երկուքն ալ: Պատմելու հին ձեւերուն ու նիւթերուն փոխարէն՝ օրուան կեանքին արձագանգով թրթռուն եւ իրականութեան բարաբխումներով լեցուն նուվէլները, երգելու հին եղանակներուն ու լեզուին (լատիներէն) փոխարէն՝ ժողովրդական եւ ազգային երանգներով թրթռուն նօէլները(*) յեղաշրջում մը կը կատարէին ստեղծագործ հոգիներու մէջ՝ այն օրերուն երբ լատինական քրիստոնէութեան միջնադարեան երկաթեայ կարգապահութիւնը կը փշրուէր, տեղի տալով ազգային քրիստոնէութեան մը կենդանի եւ գունաւոր խօսքին:

Ժողովրդական կամ ազգային փոքր պատմուածքներու ձեւը, որ ծնունդ պիտի տար արդի նուվէլին՝ իր սկզբնական ներշնչումը առնելով իտալացի եւ սպանացի ժողովուրդներէն, տարբեր պատմութիւն մը ունի Արեւելքի մէջ, բայց մեր նիւթէն դուրս:

Հայերէն նորավէպ բառը կուտա՞յ այն նշանակութիւնը, որ նուվէլ բառը կը ներկայացնէ իր պատմութեամբ: Առանց քերականութեան խնդիր հանելու, պէտք է ըսել թէ նորավէպ, ըստ իր բառակազմութեան, կը նշանակէ միայն նոր վէպ, — ոչ կարճութեան խնդիր կայ՝ ըստ ձեւի, ոչ ալ իրականութեան՝ ըստ բովանդակութեան:

Անշուշտ յեղաշրջում մը կատարած է, հիմա, Ֆրանսական նուվէլը, որուն սահմանադծումներով՝ որոնք զինք կը զատորոշեն ռէսիէն ու ռոմանէն, բայց ռոմանը վէպ կոչելէ ետք՝ ճիշդ չէ նորավէպ կոչել նուվէլը:

Այսուհանդերձ ժամանակը նուիրագործած է, — կ'ընդունինք ու կ'անցնինք:

Այս հարցին լուսանցքին վրայ, վերջացնելէ առաջ, հետաքրքրութեան համար կը յիշատակենք թէ Բաջունի [?] նորավէպ բառին արժէքով՝ կուտայ գրակ բառը, « այլ համառօտ շարադրածոյ ընդ մէջ պատմութեան (ռէսի կամ քոնթ) եւ վիպասանութեան (ռոման): Ընդհակառակն, Ս. Մալխաս կը մերժէ նման բառի մը գոյութիւնը եւ գրակ բառը կը կարդայ կարգ: Պէտք է դիտել տալ թէ գրակ բառին մասին վկայութիւններ կան մեր մատենագրութեան մէջ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Ընթերցող մը կը հարցնէ թէ հայերէն տառերը բաւակա՞ն են արտասանելու համար հայերէն բոլոր բառերը (օրինակ՝ գաւառական բառեր): Բանասիրութիւնը բազմաթիւ տառեր ունի, օրինակ՝ այբի քանի մը ձեւեր, ինչպէս հայերէնի, նոյնպէս այլ լեզուներու մէջ: Պատմական տաղաչափութեան մէջ եւս ծանօթ են երկար եւ սուղ այբի տեսակներ, այսօր այլեւս անիմաստ: Յունարէնը բազմաթիւ շեշտեր կը գործածէր առաջ, մեր լեզուն եւս, ուղիղ վարելու համար արտասանութիւնը, նոյնիսկ տեղի տալու համար նման գիրերու շփոթութեանց: Բոլոր տառերը այսօր աւելորդ: Մնաց որ այդ հարցը կապ չունի մեր նիւթին հետ, ոչ ալ գրական լեզուին հետ: Գրական մեր լեզուին համար՝ չա՛տ են մեր տառերը, քիչ չեն: Հայ բարբառներու մասին՝ դժբախտաբար շփոթութեան մէջ են տակաւին մեր բանասէրները,— կ'ուզէի յիշեցնել Ա. տը Մոնզիի հրատարակը Ֆրանսական գաւառական բարբառներու մասին, թելադրելով որ որոճան այդ հրատարակին վրայ՝ փարատելու համար շփոթութիւնը:

× Լեզուաբանութեան եւ բանասիրութեան երիտասարդ ուսանող մը, Սահակեան, որ Փարիզ է եկած Եգիպտոսէն՝ հետեւելու համար Սորպոնի նոյն այդ դասընթացքներուն, հետաքրքրական եւ երկար գրութիւն մը ղրկած է «Յառաջ»ի խմբագրութեան՝ իմ այս յօդուածաշարքին առթիւ: Բազմաթիւ կէտերու մասին կուտայ նոր — նոր լուսաբանութիւններ, տեղ - տեղ անհամաձայնութիւն կը յայտնէ ինծի եւ կը պաշտպանէ տարբեր տեսակէտներ: Դժբախտաբար օրաթերթի մէջ կարելի չէ վիճիլ նման հարցերու մասին մանրամասնօրէն, գլխաւորաբար՝ թէքնիք պատճառներով,— ոչ յունարէն կամ այլ լեզուներու տառեր կրնանք գործածել, ոչ ալ բանասիրական նշաններ՝ պատճառաբանելու կամ ապացուցանելու համար մեր տեսակէտները:

Գնահատելով իր աշխատանքը, խորհուրդ կուտամ հրատարակել Հանդէս Ամսօրեայ կամ Բազմավէպ հանդէսներուն մէջ, որոնք ունին ամէն յարմարութիւն: Ուրախ եմ ողջունելով երիտասարդ մը, որ ներկայ գործնապաշտ ու նիւթապաշտ դարուն մէջ՝ քաջութիւնը կ'ունենայ մասնագիտութիւն ընտրելու հայ լեզուն եւ հայ լեզուին գաղտնիքները, որոնք ... փոր չեն կշտացներ, ինչպէս կ'ըսէ ժողովուրդը: Փոր չեն կշտացներ, ճիշդ է, բայց տեղով խակ կը մեծցնեն անհատը, կը բարձրացնեն փորը - կուշտ մարդոցմէն վեր:

(ՎԵՐՋ) Շ. Ն.

(*) Ըստ լատինագէտներու, նօէլ աղաւաղուած ձեւն է նաթալիս լատիներէն բառին (ծնունդ),— բռնազբօսիկ ստուգաբանութիւն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Հանրապետութեան խորհուրդի ելեւմտացոյցին ընդհ. տեղեկաբերը ծերակուտական, Մարսէլ Փելան ընդարձակ եւ յանդուգն պատկեր մը գծած է Ֆրանսայի բնակարաններու շինութեան մասին: Նախ կը բացատրէ բնակարաններու անհրաժեշտութիւնը եւ կ'եզրակացնէ թէ Ֆրանսա պէտք է տարեկան երեք հարիւր հազար բնակարան շինէ, երեք տարի անընդհատ:

Ֆրանսայի բնակարաններուն երեքէն մէկը հարիւր տարուան հնութիւն ունի, ասկէ զատ պէտք է նկատի առնել որ ներկայիս տարեկան 350 հազար աւելի ծնունդ կ'արձանագրուի:

Միմիայն փարիզեան շրջանին մէջ 400 հազար հոգի պանդոկներու մէջ խռնուած կ'ապրին: Խարուսիկ են ցարդ ձեռք առնուած միջոցները, դարման մը գտնելու համար այս տագնապալի կացութեան: Նախարարներու լաւատես նախատեսութիւնները չիրականացան: Պ. Քլոտիուս Փըթի 145 հազար բնակարան խոստացած էր որոնց 75 հազարը միայն շինուեցան: Եւ երբ Պ. Լըմէր երկու հարիւր հազարի բարձրացուց այս թիւը, միայն 162 հազարը շինուեցաւ: Իր նախորդը, Պ. Տիւշէ 250 հազար նախատեսած էր եւ միայն 205 հազարը վերջացան իր նախարարութեան օրով:

Պ. Փելան կ'եզրակացնէ թէ՝ « շինութեան քաղաքականութիւնը կատարեալ ձախողանք մը եղած է վերջին տարիները: Մինչեւ անգամ լաւագոյն մասնագէտները համոզուած են, որ նոյն ձախողանքը պիտի կրկնուի 1956ին ալ եւ թէ նախատեսուած 350 հազար բնակարանները պիտի չաւարտին: Ասոր գլխաւոր պատասխանատուն կառավարութիւնն է որ չկրցաւ միջին ճամբայ մը գտնել շինութեանց ձեռնարկուներուն հետ»: Բազմաթիւ բանուորներ կը գանգատին թէ իրենց ապրուստի մակարդակը չէ բարուոքած 1951էն ի վեր, մինչդեռ իրենց գնելու կարողութիւնը 25 առ հարիւր աւելցած է:

Ֆրանսայի բնակարաններու շինութեանց չափազանց յապաղումը վհատեցուց հանրային կարծիքը եւ Ֆրանսացիներուն մէջ արմատացաւ այն համոզումը թէ այլեւս երբեք այդ վիճակէն դուրս պիտի չգան: Ֆրանսայի մէջ բնակարան մը շինելու համար երկու տարի պէտք է, Մեծն Բրիտանիոյ մէջ մէկ տարի, իսկ վեց ամիս՝ Գերմանիոյ մէջ:

Շինութեանց մէջ աշխատանքի դանդաղութիւնը իր անդրադարձումը կ'ունենայ նաեւ գիներուն վրայ, որովհետեւ շատ մեծ թիւով բանուորներ երկար ատեն կ'աշխատին:

Ասկէ զատ ուրիշ հետեւանք մըն ալ կ'ունենայ, որ նոյնքան կարեւոր է: 600 միլիառի վարկը որ կ'առնուի ամէն տարի ազգային եկամուտին վրայէն երկու տարուան շինութեանց համար, կը նշանակէ ոչ միայն անշարժութեան դատապարտել դրամը, այլեւ տարեկան յիսուն միլիառի կորուստ մը պատճառել: Դանդաղօրէն շինել՝ կը նշանակէ սուղ շինել:

Ֆրանսայի մէջ աւարտած բնակարան մը 2·4 անգամ աւելի կ'արժէ Գերմանիայէն: Միջին հաշուով երեք սենեակ մ'արժէ երկու միլիոն 900 հազար: Դարձեալ Ֆրանսայի մէջ շինութիւնը վաթսուն առ հարիւր աւելի կ'արժէ Անգլիոյ գիներէն: Ընդհանրապէս Ֆրանսա ամէնէն սուղն է բաղդատելով միւս երկիրներուն հետ: Պ. Փելանի կարծիքով, արտադրութեան մէջ բնակարանի շինութիւնը տնտեսական միակ գործունէութիւնն է զոր կառավարութիւնը ետ ձգած է, մինչդեռ առաջնակարգ տեղ մը պէտք է գրաւէր, եւ կը գտնէ որ արհեստաւորներու հնամենի մեթոդներն են պատճառը այս կացութեան: Իբրեւ դարման մէկ լուծում կը գտնէ, — ճարտարարուեստի վերածել նաեւ բնակարաններու շինութիւնը: Այսինքն կանոնաւորապէս նոյնանման տարրեր արտադրել, համաձայն գիտական մեթոտի մը: Պ. Փելան օրինակներ ալ կուտայ թէ ինչ չափեր կարելի է ապահովել եւ ժամանակ խնայել բնակարաններու շինութեան մէջ եթէ ճարտարարուեստի վերածուի:

Օրինակ, 58 մեթր մակերեսի վրայ, ներկայ մեթոտով երեքուկէս սենեակի համար բանուոր մը երեք հազար ժամ պէտք է աշխատի: Մինչդեռ ճարտարարուեստի դրութեան հետեւելով, բնակարանի մը շինութեան համար 25 առ հարիւր խնայողութիւն մը կ'ըլլայ բանուորին աշխատանքին վրայ: Իսկ եթէ ծանր ճարտարարուեստը գործածուի, մեծ կտորներու գործածութեամբ, այս խնայողութիւնը կը հասնի մինչեւ 40 առ հարիւրի:

Այսպէս, բանուորի պակասը որ պիտի ջլատէր Ֆրանսայի մէջ բնակարաններու շինութիւնը, հետեւանքն է աշխատութեան հնամենի մեթոտներուն: Ուստի կ'ըսէ Պ. Փելան, պէտք է արդիացնել այս մեթոտները: Եւ մանրամասնութիւն մը տալով կ'ըսէ թէ չորս մեթրի վրայ երեքով առաստաղ մը շինելու համար, ըստ հին մեթոտին, մասնագէտ մը ութ ժամ կ'աշխատի, ընդհակառակն ութ վայրկեան միայն պէտք է եթէ ան գործածէ մեծ եւ պատրաստի ապրանքները:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Ի զուր կ'ամբաստանեն զանոնք թէ գինի շատ կը խմեն, մենք երբեք չնկատեցինք թէ անոնք չափը կ'անցընէին. ընդհակառակն, պէտք է ընդունիլ որ բոլոր ճամբորդներուն մէջ Հայերը ամէնէն ժուժկալը, խնայասէրը եւ խոնարհամիտն են»:

Յորչափ Հայերը կը հաւատային դեռ թէ պիտի կրնան վերականգնել իրենց անկախութիւնը, աշխատեցան շրջակայ բոլոր երկիրներու առեւտուրը կեդրոնացնել իրենց երկրին մէջ:

«Սակայն այսօր, կ'ըսէ Պարպիէ տիւ Պոքաժ, իրենց գործունէութեան կեդրոնը ընդարձակուած է, ու անշուշտ յուսահատելով որ դեռ երկար տարիներ պիտի չկրնան ինքնավար դառնալ, մեծ մասամբ գացին դէպի ամենահեռաւոր երկիրները՝ հոն որոնելու համար բարօրութիւն մը, զոր չէին կրնար գտնել իրենց երկրին մէջ: Շատեր իրենց գաւառներէն կ'երթան Պոլիս, ու հոն, ապրուստի միջոցներ չունենալով, բեռնակիր կը դառնան, մինչեւ որ քիչ մը դրամ հաւաքելով պզտիկ առեւտուրի մը ձեռնարկեն: Երեսուն հազար կարելի է հաշուել թիւը այդքաղ [?] Հայերու, որոնք Թրքական կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ կ'աշխատին իրենց ապրուստը ճարել ամէն տեսակ պզտիկ արհեստներով»:

Յետոյ կը յիշէ թէ «այս հին ցեղի զաւակներէն» կան Ովկէանիոյ, Հնդկաստանի, հարաւային Ռուսիոյ, զանազան նահանգներու, Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ մէջ: «Եւ այս բոլոր երկիրներուն մէջ նշանաւոր կը հանդիսանան, իրենց մեծ յատկութիւններով: Անոնք գիտնական են Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, հողագործ՝ Ռուսիոյ եւ մեծ կալուածատէր՝ Աւստրիոյ մէջ. ամէն տեղ կրօնասէր են անոնք եւ առեւտրական: Մէկ խօսքով, ընդունակութիւն ունին ամէն բանի»:

Յետոյ նաեւ «Հայերը կ'երեւան Արեւելքի բոլոր շուկաներուն մէջ, — Պոմպէյ, Կալկաթա, Մատրաս, Սիամ, չինական կայսրութեան սահմանին վրայ: Սինկափուրի, նոյնիսկ Քանթոնի ամէնէն հարուստ եւ ամէնէն յարգուած վաճառականները Հայերն են: Անոնք իրենց յարաբերութիւնները կը տարածեն մինչեւ Աղեքսանդրիա եւ Գահիրէ, մինչեւ Եթովպիա, այսինքն Ալժերիայէն աւելի տաք երկիրներ: Հայերու կը հանդիպինք նաեւ Պորնէոյի, Ճաւայի եւ Կեդր. Ասիոյ մէջ: Յետոյ դէպի մեր կողմերը գալով, զանոնք կը տեսնենք Նիժնի Նովկորոտի, Օտեսայի, Խրիմի եւ նոյնիսկ Լայփցիկի մէջ: Այս վերջին շուկային մէջ անոնք կը գտնեն արեւմտեան Եւրոպայի ճարտարարուեստի արտադրութիւնները, զորս ետքէն կարաւաններով կը տարածեն ամբողջ Արեւելքի մէջ»:

Ու եզրակացնելով, կ'ըսէ. «Այս իրողութիւնները անվիճելի փաստ մըն են թէ Հայերը առեւտուրի մեծ ընդունակութիւն ունին: Բայց ասոր անոնք կարեւոր երաշխաւորութիւն մըն են այն նոր երկրին համար, ուր բնակելու պիտի սահմանուին»:

Ըստ հեղինակին, միայն առեւտուրը բաւական չէ գաղթավայր մը ծաղկեցնելու համար. հողագործութիւնն ալ անհրաժեշտ է: Արդ, կ'ըսէ, Հայերը հողագործ են, եւ լաւ հողագործ: Կողոպուտն ու կեղեքումը թոյլ չեն տար, որ Հայերը իրենց երկրին մէջ մնայուն կերպով նուիրուին հողագործութեան: Ժամանակին Հայաստանի բերքերն էին, որ Տիգրիսէն եւ Եփրատէն իջնելով կը կերակրէին Նինուէն ու Բաբելոնը: Երբ Հայերը հանդիստ շրջաններ ունեցած են, իրենց հայրենիքի արգաւանդ հողը հարուստ հունձքերով ծածկուած է: Սակայն յորմեհետէ Մոնկոլները, սելճուկեան եւ օսմ. Թուրքերը, Պարսիկները, Քիւրտերն ու Ռուսերը անցած են իրենց երկրէն եւ զայն աւերած, Հայերը չեն ուզած մշակել այն հողը, ուսկից որեւէ բերք պիտի չկրնային քաղել: Հայ գիւղացին այսօր հազիւ կը համարձակի մշակել կտոր մը հող՝ կորսուած իր լեռներուն մէջ, ու կը յուսայ թէ թալանիչները պիտի չուզեն գալու յոգնութիւնն ստանձնել:

Հայերը նոյնպէս ընդունակ են անասնաբուծութեան, ինչ որ անհուն ծառայութիւն պիտի մատուցանէ Ալժերիոյ, ուր երկրագործութեան այնքան օգտակար այս ճիւղը բոլորովին անտեսուած է:

Աւստրիոյ, Հունգարիոյ եւ Թրանսիլվանիոյ մէջ Հայերը անասնաբուծութեան մէջ բացառիկ հմտութիւն ցոյց կուտան: Իբրեւ մեծ կալուածատէրեր եւ ագարակապետներ [?]՝ ունին անսահման տարածութեամբ արօտավայրեր, զորս կ'օգտագործեն: Իրենց արջառի հօտերու վաճառումէն մեծ շահեր կ'ապահովեն: Անոնցմէ շատեր այս շահերը առեւտուրին շնորհիւ հսկայ հարստութեան տէր դարձած են:

Հայաստանի մէջ կ'աճին ցորեն, գարի, վարսակ, հաճար, այսինքն ամէն տեսակ արմտիք: «Հայաստանի պտուղները հին հին դարերէ ի վեր շատ նշանաւոր եղած են Արեւելքի մէջ, ու թէեւ այսօր լաւ չեն մշակուած եւ նուազ առատ են, սակայն, ոչինչ կորսնցուցած են իրենց հին համբաւէն»:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ԻՆՉՈ՞Ւ ՖՐԱՆՍԱ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԼՔԵԼ ԱԼԺԵՐԻԱՆ

Մինչ գիտակից եւ հայրենասէր տարրեր ամէն գետնի վրայ կը պայքարին Ալժերիան պահելու համար, անդին նոյնքան գիտակից եւ հայրենասէր տարրեր (անշուշտ խօսքը համայնավարներուն մասին չէ), կարծես համակերպած են լքելու Ալժերիան կամ ճանչնալու անոր անկախութիւնը, ինչպէս եղաւ Թունուզի եւ Մարոքի համար:

Նախ Թունուզ եւ Մարոք նոյնքան կենսական չեն Ֆրանսայի համար որքան Ալժերիան: Առաջին երկուքը արդէն որոշ անկախութիւն ունէին եւ իրենց այսօրուան կարգավիճակը նախատեսուած էր նոյնինքն Լիոթէի կողմէ:

Աւելի քան հարիւր տարի գործելով, Ալժերիոյ մէջ, Ֆրանսա անգնահատելի բարելաւումներ սարքած է: Հազարաւոր մղոն ճամբաներ, հարիւրաւոր հիւանդանոցներ եւ ուրիշ առողջապահական հաստատութիւններ նուազեցուցած են մահերու թիւը, մանաւանդ պզտիկներու համար: Հարիւրաւոր դպրոցներ, բարձրագոյն վարժարան եւ համալսարան Ալժերիան վերածած են արդիական երկրի մը: Բայց այս բարելաւումներու կողքին Ալժերիայի բանուորին վաստակը մնացած է տարեկան 20.000 Փրանք, այսինքն ոչ աւելի քան 63 Փրանք օրական: Եւ այս համաձայն երեսփոխանական ժողովին առջեւ անցեալ շաբաթ տրուած պաշտօնական զեկուցման:

Տեղական մեծ օրաթերթի մը անօրէնը վերջերս Ալժերիա երթալով շատ շահեկան յօդուածաշարք մը գրած էր: Վաւերեւ որ լաւ ուսումնասիրած է ալժերիական խնդիրը, ձեռնհասօրէն կը պարզէ կացութիւնը: Երկար խօսած է կարեւոր գործարանատէրի մը որ մեծ հեղինակութիւն ունի Եւրոպացիներու, ինչպէս նաեւ իսլամ գործաւորներու հետ: Իր խոստովանութեամբ, գործատէրը կը բացատրէ թէ իսլամ գործաւորը նոյնքան կ'արտադրէ որքան եւրոպացին եւ երբ իսլամին տաս շնորհքով աշխատավարձք, ան կը դառնայ միակին, կ'ուզենայ միայն 2 – 3 գաւաթ: Այսպիսով մը այս գործ

Հա 95 առ հարիւր է խնայողութիւնը:

Պ. Փելան կ'եզրակացնէ թէ գոյութիւն ունեցող մեթոտներով անկարելի է տարեկան 300 հազար բնակարան շինել, որովհետեւ տարր համար պէտք պիտի ըլլայ 730 միլիառ Փրանք եւ 450 հազար բանուոր: Արդ, ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը ունինք կ'ըսէ (անցեալ տարի 370 հազար բանուոր գործածուեցաւ):

1945ին 162 հազար բնակարաններ արժեցին 540 միլիառ Փրանք, 1955ին 600 միլիառ ծախսուեցաւ, 205 հազար բնակարանի համար: Ապագային համար անհրաժեշտ է շատ աւելի շինել նուազ ծախսելով: Իր համոզումով այս բոլորը կարելի է եթէ միայն ճարտարարուեստի վերածուի:

ւէրին համար թէ որքան կեանքի մակարդակը բարձրանայ, այնքան ծնունդները կը պակսին: Անտարակոյս պէտք է բարենորոգումներ կատարել Ալժերիոյ մէջ եւ անյապաղ: Անցեալ շաբթու, երբ վարչապետ Մոլէ երեսփ. ժողովին մէջ կ'ըսէր. «Եթէ պէտք ըլլար պատրաստել իսլամ պետութեան մը գաղղումը, կ'ըսէի — ոչ մեր միջոցաւ», համայնավար երեսփոխան մը կը պոռայ.— «Բայց ոչ ոք այդպիսի բան կը մտածէ, Պ. վարչապետ»:

Եւ սակայն, կան մարդիկ որ կ'ըսեն — Ֆրանսան ալ թող ըլլայ Գերմանիա մը կամ Զուիցերիա մը: Նոյն պայմանները չեն, եւ աշխարհագրական, տնտեսական եւ պատմական պատճառներ թոյլ չեն տար որ Ֆրանսան հրաժարի իր կարեւորագոյն գաղթավայրէն:

Ֆրանսայի արտածումներուն 50 առ հարիւրը յատկացուած է Հիւսիսային Ափրիկէի: Աւելի մանրամասնութեանց մէջ մտնելով հետեւեալ թիւերը հարկ եղածին չափ խօսուն են եւ ակէ բանէ աւելի կը բացատրեն թէ ինչու Ալժերիան պէտք է մնայ Փրանսական:

Ա.— Բամպակեղէնի ճարտարարուեստ.— 1954ին Հիւսիսային Ափրիկէի ծախած է իր արտածումներուն 1/4ը, այսինքն 15 միլիառի: Այս 15 միլիառին կորուստը անգործութեան կը դատապարտէ 5000 բանուորներ Հիւս. Ֆրանսայի մէջ, 2000 Ալզասի մէջ, 4500 արեւելեան Ֆրանսայի շրջանը, 2000 Նորմանտի, եւ 1500 Ռուան, այսինքն 15 հազար գործաւոր որ 1954ին ստացած են 4200 միլիոն Փրանք իբրեւ աշխատավարձք:

Բ. Ինքնաշարժի ճարտարարուեստը.— 1955ին ամբողջ արտածումներու 43առ հարիւրը ղրկուած է Հիւսիսային Ափրիկէ, այսինքն 25.380 պտոյտի կառք, 8200 բեռնակառք, 3070 թոն մեքենաշարժ առոր: Եթէ այս շուկան փակուի, Ֆրանսայի համար տասը հազար բանուորներ եւ ճարտարարագէտներ անգործ կը մնան: Անոնց աշխատավարձքը վեց միլիառ Փր.:

Գ. Մեքենական ճարտարարուեստ.— 15.000 գործաւորի արտադրութիւնը որ 1954ին արտածուած է Ալժերիա:

Դ. Ռատիօ – ելեկտրական արտադրութեանց արտածումներու 35 առ հարիւրը, քարիւղի արտածումներուն 40 առ հարիւրը, դոհարեղէնի 50 առ հարիւր, շաքար 50 առ հարիւր, կաթնեղէն վաթսուն առ հարիւր, ընդհանուր ձեւով միայն հողագործութեան ճիւղին համար 45 միլիառի արտածում կ'ըլլայ տարեկան:

Ասոնք միայն քանի մը օրինակներ են: Այս առթիւ կը յիշեցնեն թէ ինչ աղետալի հետեւանքներ ունեցաւ Հնդկաչինի կորուստը արեւելեան Ֆրանսայի կերպասեղէններու ճարտարարուեստին համար: Ալժերիոյ կորուստը անգործներու թիւը կրնայ քսան առ հարիւրէն բարձրացնել մինչեւ յիսուն առ հարիւր:

Մնաց որ Ալժերիան եթէ կորսնցնէ, Ֆրանսան պիտի ստիպուի ուրիշ տեղ գտնել կարգ մը գնումներու համար, նուազ լաւ պայմաններով: Հիւսիսային Ափրիկէն առաջին հայթայթիչն է Ֆրանսայի պըտուղներու եւ փրիմէօրներու (նեղածումներու 68 առ հարիւրը) նարինջ – լեմոն (54 առ հարիւրը), ձուկի պահածոյ (91 առ հարիւրը), ամբողջ Փոսֆաթը, մանկանեզի վաթսուն առ հարիւրը, կապարի եւ ցինկի 90 առ հարիւրը:

Ահա թէ ինչ կ'արժէ Ալժերիան Ֆրանսայի համար:

ՄԵԾ ԿՈՐՈՒՍՏԸ

Միւնխէնի Ազատութեան ռատիօն ընկեր Դրոյի մահը հաղորդեց այս խորագրով եւ հետեւեալ բովանդակութեամբ: (Զեկուցումէն առաջ եւ վերջը կը լսուէր Շոփէնի մահերգը).—

Խորապէս ցնցուած, ցաւն կսկիծը մեր սրտերի եւ հոգիների մէջ գուժում ենք ձեզ մահը՝ հայ ազգային հերոս, անմոռանալի զօր. Դրոյի:

Կան մահեր, որոնք սուգ եւ տխրութիւն են սփռում բարեկամների, ընկերների, անձամ սուսար բազմութիւնների մէջ: Բայց կան մահեր, որոնք խորապէս ցնցում են բոլոր մարդկային հոգիները եւ պատճառ դառնում համազգային ամբողջական սուգի: Լինի հայրենիքում, լինի Սփիւռքում, այսօր չկայ մի հայ մարդ, որ չճանաչի զօրավար Դրոյին, անոր անունը, իր կենդանութեան օրերին իսկ անցել է ժողովրդական երգերի մէջ: Որովհետեւ Դրօն ոչ միայն հանրային եւ քաղաքական գործիչ էր, ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետութեան զինուորական նախարարն էր, այլեւ հերոս էր բառիս ամենալայն ու ամենախորունկ իմաստով: Նրա հուժկու բազուկը հասնում էր ամենուրեք, ուր վտանգուած էր լինում հայ ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը: Ու նրա ամբողջ կեանքը եղաւ փառահեղ յաղթանակների երկար շարան, որոնց երախտապարտ կը մնայ բովանդակ հայ ժողովուրդը առ յաւէտ:

Ճակատագրական պայքարի օրերին, Բաշ-Աբարանի զօրամասին գլուխը անցնելով, Դրօն Արամի հետ միասին եղաւ անկախ եւ ազատ Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադիրը:

Սփիւռքում իր շուրջը հաւաքեց երիտասարդութիւն, որ պատրաստ է շարունակելու պայքարը յանուն Հայաստանի ազատութեան: Դրօն դարձաւ ազատութեան խորհրդանիշ՝ ընդդէմ բռնակալութեան: Նա այսօր մարմնապէս մեզ հետ չէ այլեւս, բայց յաւիտենապէս կենդանի կը մնայ հայ ժողովուրդի սրտի եւ հոգու մէջ, որպէս նրա սիրուած հերոս-զաւակը: Ծնունդ առաւ Դաշնակցութեան մէջ, իր մկրտութիւնը ստացաւ նրա գաղափարական աւազանում եւ դարձաւ սեփականութիւնը բովանդակ հայ ժողովուրդի:

Հայ ժողովուրդը երբեք չի մոռանայ իր սքանչելի, ազնիւ, խիզախ հերոս-զաւակին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱԶԳ. ՔԱՂԱՔ. ԿԵԴՐՈՆԷՆ.— Կը մասնակցինք ձեր հայրենակիցներուն եւ Դաշնակցութեան սուգին, անդարմանելի կորուստին համար զօր. Դրոյի որ իր ամբողջ կեանքը նուիրեց Հայաստանի անկախութեան եւ ազատ Կովկասի իտէալին.— Նախկին սպարապետ Կւինիտացէ, Է. Աքաշիփիցէ, Բագբացէ, Պատարիցէ, Զուրաբիշվիլի:

× Վրաց Ազգ. խորհուրդը հետեւեալ նամակը ուղղած է Հ. Հ. Պատուիրակութեան.—

«Պատմական ճակատագրով կապուած հայ ժողովուրդին, խորապէս կը բաժնենք ձեր սուգը: Զօր. Դրոյի կորուստը կը թողու բաց մը որ դառնօրէն պիտի զգացուի: Իր յիշատակն ու գործը, անմղավէպով լուսապսակուած, պիտի փոխանցուին սերունդէ սերունդ եւ ներշնչումի աղբիւր պիտի դառնան նոր ուժերու, պայքարը շարունակելու համար: Ցինցաձէ

Դառնօրէն կ'ողբանք մեր մշտապէս սիրելի մեծ ընկերոջ՝ Դրոյի անփոխարինելի կորուստը: Խոնարհում ենք նրա թարմ գերեզմանի առջեւ: «ԿԱՅԱՆ»

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ»

Ինչպէս գրած էինք (Մարտ 6) հրատարակուած երկու ցանկերէն առաջ վըճարուած է համագումար 700.000 փր. Ահաւասիկ ցանկը.—

Ա.

Անդրանիկ Մանուկեան, Լիոն	2000
Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր Կոմիտէ, Մարսէյլ	6500
Հ. Յ. Դ. Ս. Ժիրոմի խումբ, Մարսէյլ	3000
Տիկ. Սրապեան, Սէն Ժերմէն	2000
Արմենակ Փափազեան, Սէն Ժերմէն	1000
Վահրամ Մոսկոֆեան Սէն Ժերմէն	1000
Յովհ. Թորոսեան, Սէն Ժերմէն	2000
Հ. Յ. Դ. Համազասպ խումբ, Մարսէյլ	3000
Արփիար Մարտիրոսեան, Առնուվիլ	5000
Ղազարոս Գույումճեան, Փարիզ	2000
Յովհան Աբրահամեան, Փարիզ	10.000
Գարեգին Վարդանեան, Փարիզ	3000
Վահէ Օշական	1000
Հ. Յ. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէ, Առնուվիլ	2500
Սերգօ Պէրպէրեան	2000
Խաչիկ Խաչատուրեան	3000
Սանփան Պալեան	5000
Փիլիպպոս Յովհաննէսեան, Փարիզ	5000
Սերգօ Աբրահամեան, Փարիզ	5000
Յովհ. Զէրչեան, Ալֆորվիլ	5000
Արմենակ Յակոբեան, Փարիզ	5000
Հայկ Թովմասեան, Փարիզ	3000
Եղիա Սերոբեան, Իսի	5000
Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբ եւ Շավիլի Նոր Սերունդ	5000
Հ. Յ. Դ. Գ. Զաւուշ խումբ, Նիս	3000
«Հայաստան» թերթէն	3000
Հ. Յ. Դ. Արծիւ Ենթ. Բաշան	5000
Հ. Յ. Դ. Անտոք կոմիտէ, Ս. Էթիէն	10.000

(Շար.)

ՎՐԻՊԱԿ.— Բ. ցանկին մէջ՝ (Մարտ 8) Անդրէաս Պարսամեան պիտի ըլլայ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ, Թորոս Նաթաշեան՝ ՆԱԳԱՇԵԱՆ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

2.— ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Բայց Աստղիկը Մուշի ամբողջ դաշտը վարագուրում էր մառախլապատ մշուշով եւ իր լողարանը անտեսանելի էր կացուցանում անհամեստ հետաքրքրութիւնից:

Վարդագեան մառախուղը հետզհետէ նօսրանում էր, նօսրանում էր, որքան արեգակը բարձրանում էր հորիզոնի վրայ: Այժմ մշուշի միջից, որպէս թափանցիկ շղարշի միջից, սկսեցան նկարուել հեռաւոր պատկերները: Երեւում էր Սիմ լեռան կանաչազարդ շղթան, մեղմ ալիքներով եւ ձիւնապատ գագաթներով, որոնք արեւի ճառագայթների առջեւ փայլում էին վարդագոյն ներկով: Իսկ աւելի հեռու, դէպի Կրկուռ եւ Նեմրութ լեռների կողմերը, մանիշակագոյն ժապաւէնի նման, երեւում էր Բզնունեաց ծովակի միայն նեղ շերտը: Երեւում էին Բարքէ լեռան բարձրութիւնները իրանց մթին ծմակներով եւ մութ անտառներով, որոնք իրանց անմատչելի թաւուտների մէջ ապաստանում էին մի մութ ժողովուրդ: Յիշեալ լեռների հսկայական շրջանակի մէջ, որպէս մի սքանչելի պատկեր, երեւում էր Մուշի ընդարձակ դաշտավայրը, հարթ, հաւասար, իբրեւ մի լայնածաւալ, նախշուն գորգ: Այդ կանաչազարդ գորգի վրայ սփռուած էին Տարօնի բազմաթիւ գիւղերը, աւանները: Հոյակապ քաղաքները: Ահա Մուշը իւրեն պատկառանքով բազմած է Տաւրոսի լանջայ վրայ: Ահա Մեղրի գետի օձապտոյտ ափերի մօտ երեւում են Օձ քաղաքի բարձր աշտարակները: Ահա Վիշապ քաղաքը, վիշապի լայն բերանի պէս բացուած, ահարկու դռներով: Ահա Կուկաւ քաղաքը... ահա ամրակ Չինակերտը:

Արածանին կէս է կիսում Մուշի լայնատարած դաշտավայրը: Նրա արգաւանդ ափերի մօտ, բացի բնիկներից, ապրում էր մի ժողովուրդ, որ աստնջականութիւն էր գտել այստեղ Գանգէսի ափերից, եւ հնդիկ ժողովրդի արօրի խոփը փայլում էր Հայոց արեգակից, եւ հնդիկ հերկավարի հայկական երգը հնչեցնում էր Տարօնի լուսապայծառ առաւօտի լռութիւնը:

Արածանիի ափերի մօտ ապրում էր եւ մի այլ ժողովուրդ, որ հիւրասիրուել էր այստեղ Հօանգօի ափերից, եւ դեղնակաշի սինէացին, բոլորովին հայկական դէմք ստանալով, մշակում էր Հայոց երկիրը: Նրանց բազմաթիւ անասունները արածում էին Արածանիի շամբուտ ափերի մօտ, նրանց գեղեցիկ կանայքը քրոյներով «որդան կարմիր» էին հաւաքում կանաչազարդ մարգագետիններից, որ իրանց նուրբ ձեռագործներով զարդարեն Հայոց իշխանուհիների ապարանքները:

Զարդարուած է այս առաւօտ Արածանին: Բայց նրա գայլոյթը մայրական է, չէ փոխեցնում հարազատ որդուն: Ահա նրա զօրեղ կոհակները տանում են իրանց հետ մի ամբողջ նաւատորմիղ — նախնական մարդու նաւատորմիղը: Բարեկամները ափերի մօտ կանգնած, «յաջողութիւն» են բարեմաղթում: Նաւորդները գետի միջից «մնաք բարեաւ» են ասում: Եւ թեթեւ մաչկապատ նաւակների խումբը, բեռնաւորուած Հայոց երկրի բարիքներով, լողում է դէպի հեռաւոր աշխարհ, դէպի Բաբելոն: Նաւորդների երգը, նրանց ուրախաձայն աղաղակները, միախառնուելով գետի խուլ որոտման հետ, թնդեցնում են շրջակայքի խորին անդորրութիւնը:

Մուշի դաշտավայրը, չորեքկողմից շրջապատուած լինելով բարձր լեռներով, այդ բնական ամրութիւնները, հսկայական շրջապարիսպի նման, պաշտպանում էին երկիրը թշնամու յարձակումներից: Բացի բնական ամրութիւններից, նոյն լեռների բարձրաւանդակների վրայ դրած էին Տարօնի իշխանների անմատչելի բերդերը եւ նրանց ահռելի ամրոցները, որպիսիք էին՝ Եղնուտը, Մեծամօր ամրոցը, Աստղաբերդը, Այծիկ բերդը եւ Ողականը:

Աշտիշատի վանքից շատ հեռու չէր Ողական ամրոցը, նա կանգնած էր Բարքէ լեռան ապառաժների վրայ, եւ խրոխտ, վեհապանծ դէմքով նայում էր դէպի իր ստորոտով հոսող Արածանին: Զանազան գաղտնի անցքեր, ստորերկրեայ ճանապարհներով, իջնում էին ամրոցի բարձրութիւնից կամ դէպի գետը, պաշարման ժամանակ ջուր ստանալու համար, եւ կամ տանում էին դէպի անտառի խորքերը, դրսի հետ գաղտնի հաղորդակցութիւն ունենալու համար:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ստալինի բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան իր ծննդավայրին՝ Վրաստանի մէջ: Ամբողջ Թիֆլիսի կուսակցական զրասենեակին եւ «Զարիա Վոստոկա» թերթին խմբագրատան վրայ յարձակելով պատռեցին Խ. Միութեան ներկայ վարիչներուն պատկերները: Ոստիկանութիւնը մերժեց միջամտել: Մարտ ութին հազարաւոր քաղաքացիներ խռնուած էին Թիֆլիսի փողոցներուն մէջ, Ստալինը փառաբանող նշանաբանութիւններով: Ոչ արիւն թափեցաւ, ոչ ալ զաղջական գործողութիւններ տեղի ունեցան: (Ուրիշնիկերն հաստուած լուրերու համաձայն, չատեր սպաննուած կամ վիրաւորուած են): Ցուցարարները զրասենեակին Կեդր. Կոմիտէին զրասենեակը, նամակատունը եւ թերթին խմբագրատունը: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախորդ նախագահը, որ Թիֆլիս կը գտնուէր, փախկութեամբ հեռու պահուած էր քաղաքէն, որպէս զի չտեսնէ անցուդարձը: Բափէնհակէն հասած հեռագրի մը համաձայն, նոյն օրը Տանը-մարքայի վարչապետը, Հանս Հանսեն, Թիֆլիս պիտի երթար, բայց խորհրդային իշխանութիւնները յարմար չտեսան, առարկելով թէ օդը լաւ չէ: Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, համալսարանը եւ դպրոցները չորս օր փակուած են, ցոյցերուն հետեւանքով: Կը թուի թէ Վրաստան չէ հետեւած վերջին համագումարի հրահանգներուն: Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա» Մարտ 9ին խմբագրական մը կը հրատարակէր, փառաբանելով «Ժողովուրդներու հանճարեղ հայրը», ինչպէս կ'ըսէին Ստալին կենդանութեան ատեն: Մինչդեռ Խ. Միութեան միւս թերթերը լռութիւն պահած էին Ստալինի մահուան տարեդարձին առթիւ: Խմբագրականը հրատարակուած էր տարեդարձէն եւ խռովութիւններէն չորս օր առաջ, իբրեւ թէ կիրքերը մեղմացնելու համար: Բայց նոյն թերթը Մարտ 15ին մասամբ կը բանար վարագոյրը ցոյցերու մասին, պահանջելով «զօրացնել ընկերվարական օրինաւորութիւնը եւ խստօրէն գործադրել բարեկարգութիւնը եւ արդարութիւնը զորս անտեսած են կարգ մը տեղական իշխանութիւններ: Դատարաններ պէտք է ջախջախեն օրէնքի եւ բարեկարգութեան խախտումները Վրաստանի մէջ»:

× Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մայրաքաղաքին եւ հաւանաբար ուրիշ քաղաքներու մէջ պատօրէն կը խօսին Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին, իբրեւ շատ կարեւոր խնդիր մը Ռուսիոյ համար: Կուսակցութեան եւ երիտ. կազմակերպութեան 26 միլիոն անդամներուն ճշգրիտ տեղեկագիր մը հաղորդուած է Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին: Ուրիշ տեղեկագիրներ ալ պատրաստուած են աւելի լայն խաւերուն համար: Այժմ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարին ճառը խօսակցութեան գլխաւոր նիւթն է ամբողջ երկրին մէջ: Հազարաւոր քարոզիչներ կը շրջին երկրին մէջ, բացատրելու համար օրուան վարիչներուն նոր տեսակէտները: Միայն Թիֆլիսի մէջ 15.000 փորձառու գործիչներ գործի լծուած են, կարգի հրաւիրելու համար Ստալինի վերջին հետեւորդները: Կեդր. Կոմիտէն այժմ կը քննէ հետեւեալ խնդիրը,— ի՞նչ ըսել ժողովուրդին՝ յայտարարութիւն մը տալով կամ յօդուած մը հրատարակելով կուսակցութեան պաշտօնաթերթին մէջ:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը տեղեկագիր մը ստացած է Մոսկուայի դեսպանէն՝ Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին շրջած զրոյցներուն առթիւ: Տեղեկագիրը կը հաստատէ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարին ամբաստանութեանց էական մասերը:

Լոնտոնի «Տէյլ Մէյլ»ը, որուն Մոսկուայի թղթակիցը հաղորդած էր առաջին լուրերը, կը հեռագրէ թէ Ստալինի պատկերները վար կ'առնեն ամէն տեղ: Իր արձաններն ալ կը տեղափոխուին յամրաբար: Խրուշչեւի յայտնութիւնները մասնաւոր նամակներով հաղորդուած են կուսակցական մարմիններուն:

....

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Ատնան Մենտերէս, երէկ հասաւ Քարաչի, պաշտօնական այցելութեան մը համար: Իրեն կ'ընկերանայ արտաքին նախարարը, Ֆուատ Քէօփրիւլիւ: Վարչապետը եօթն օր պիտի մնայ Փաքիստանի մէջ:

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԿԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ, Տիկ. Ժոլիօ Քիւրի մեռաւ հիւանդանոցին մէջ: Ազգ. յուղարկաւորութիւն պիտի կատարուի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին:

Ապրիլ 14, շաբաթ, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը: Դասախօս Հրանտ Սամուէլ: Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի: Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Cherchons représentant placement fournitures pour confectionneurs, tricoteurs et tailleurs. Chiffre d'affaire assuré.

Կը փնտռենք ներկայացուցիչ մը որ հիւսուածեղէնի, դերձակի եւ fournitures նիւթեր տեղաւորէ:

Բանուկ գործ:

Դիմել ատոնները՝

COMPTOIR de FOURNITURES
113, Rue d'Aboukir. Central 12-43.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ թէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը:

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթը՝ «Ցիռուն ապրուսն բժշկական նուաճումներ» (հայերէն): Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ:

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12:

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը:

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին:

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ
ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ»

և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արշակ Մկրեանէ երկու հազար ֆր., փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի (Չէնկիլէրցի) մահուան առթիւ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Թելլի Սօղոեանէ երկու հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

Նոյն առիթով Տէր եւ Տիկին Քրիստ Նէտիլեան եւ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Բալուճեան երկու հազարական ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր Վարդանեան ընտանիքին, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գալայճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Բալուճեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, փեսային, հօր եւ ազգականին, Ողբացեալ Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ:

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէին ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵՐ ԵՐԳԱՐԱՆԸ, կազմեց Հ. Ա. Վ. Թալաթինեան, լուսանկարներով ճոխացած եւ հեղինակներու կենսագրութեամբ: (Երգեր ազգային, հայրենասիրական, ժողովրդ. եւ հայաստանեան): Տպ. Վենետիկ, 1956:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակել Լիոնի կամ Կրընոպլի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը: Իմացնել՝

Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle
Choisy-le-Roi (Seine).

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոլլէկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, ղըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմային դիմաց: Երկու օթօպիւսի կայան:

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ:

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեծ սերի ֆոբսաժի համար գործաւորուհիներ: Ապահովուած գործ ամբողջ տարուան համար:

Դիմել Մէգոն Միչէլ, 165 ռիւ տը Փավէ, մէթրօ Ֆէլիքս Ֆօռ: Ամէն օր 10-12, կէսօրէ առաջ:

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՉԻԲԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel
Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16
Tél Kle. 25-70
Aut. 84-37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ
ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

CONTREPOINT 33⅓ MICROSILLON

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ VOGUE - CONTREPOINT

որ լոյս ընծայած է ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐ MICROSILLON 33 TOURS հատը 45 վայրկեան

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

1. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Թիւ 20114, Պատարագ – շարականներ, քառաձայն երգեհոնի հետ: (Ո՜վ զարմանալի խորհուրդ, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հօրն Աստուծոյ, Հայր մեր, Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ քում, Տէր ողորմեա, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Եղիցի: Արծաթափրութեամբ, Սարաֆեանի Հոգւոյ նման, Ով Զարմանալի, Աչքն ծով, Այսօր ձայնն Հայրական):

2.— ՀԱՅ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԺՈՂ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Թիւ 20103, Նուագախումբ - երգչախումբ–մեներգ (16 կտոր): (Գարուն Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Նազ պար, Ազրպէյճան, Պիլիրի, Գեղջուկ, Կաքաւիկ, Նաշո ջան, Արեւելեան պար, Ղայթարմա, Քեզ նման, Լէզգինկա:

ԳԻՆ 2600 ՖՐ. ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ

Ստանալու համար դիմել՝ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ՝

RECORD SHOP, 36, RUE DE MOSCOU, 14, RUE PETIT, TEL. BOT. 99 - 22

BOITE AUX DISQUES, 4, RUE DRAGON (6)

Եկեղեցւոյ գիւղատումը, մեծ վաճառատուները

Գաւառներու համար առաքում CONTRE - REMBOURSEMENT

Նոյն հաստատութեան մօտ կան յունական, ռումանական, սպանիական, ամերիկեան եւ ափրիկեան ֆոլքլորիք երգեր, սէնֆոնիներ, օփերաներ, պարի բոլոր նորութիւնները: 2000 զանազան սկաւառակներ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՄԱՐՏ

MERCREDI 21 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7634 32e ANNEE

խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3345

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ԿԸ ՊԱՐԾԵՆԱ՜Ն...

1921 Մարտ 16:

Թերեւս դուք մոռցած էք. բայց Մոսկուայի մէջ երբեք չեն մոռնար այս պանծալի՛ թուականը, երբ կնքուեցաւ Թուրքեւռուս դաշնագիրը, տապանաքար մը եւս դնելու համար Հայկական Դատին վրայ:

Բուն դաւը կը սկսէր 1918 Մարտ 4/17-ին, Պրեստ-Լիթովսքի դաշինքով եւ հետեւեալ յանձնառութեամբ.

— «Ռուսիա պիտի ընէ իրմէ կախուած ամէն բան՝ ապահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններու եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ: Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի ռուսական զօրքերն ալ արագօրէն պիտի պարպուին»: Եւայլն:

Այսպէս, ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը կը պարգեւէին Թուրքիոյ, անոր տրամադրութեան տակ դնելով նաեւ պատառներ՝ արեւելեան Հայաստանէն:

Այս անպատիւ գիջումները նուիրագործուեցան 1921 Մարտ 16ի դաշնագրով (Մոսկուա), յետոյ 1921 Հոկտ. 13ի դաշնագրով (Կարս) եւ, ի վերջոյ, 1953 Մայիս 30ի յայտարարութեամբ որ հրապարակաւ ետ կ'առնէր որեւէ հողային պահանջ՝ յանուն Հայաստանի ու Վրաստանի:

Աւելորդ է արձանագրել ուրիշ նահանջներ եւ պարգեւներ, մինչ ի նպաստ գինակից Թուրքիոյ եւ ի վնաս Հայաստանի ու հայ ժողովուրդին:

Միջանկեալ յիշեցինք այս քանի մը կէտերը, տեսնելով որ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը՝ «Փրաւտա» եւ կառավարականը՝ «Իզվեստիա» պարծանքով կը յիշեն 1921 Մարտ 16ի դաշինքին տարեդարձը:

Երկուքն ալ մասնաւոր խմբագրականներ հրատարակեցին եւ Անատոլուի գործակալութիւնը անմիջապէս աւետեց լուրը:

— «Երկու թերթերը բացորոշապէս կը զգացնեն թէ խորհրդային կառավարութիւնը մօտերս Մոսկուա պիտի հրաւիրէ Թուրքիոյ վարիչները: Ռուսիա Թուրքիոյ «հաճելի քլլալու» քաղաքականութիւն մը կը հետապնդէ»:

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ երկու պաշտօնաթերթերը պարծանքով կը յիշեն թէ «Թուրքեւռուս յարաբերութիւնները նրբաշնակօրէն կ'ընթանային Մ. Քեմալի եւ Իսմէթ Ինէօնիւի օրով: Այնուհետեւ աւրուեցան»:

Թուրք թերթերը մասնաւոր հաճոյքով կ'արձանագրեն հետեւեալ պարագան.—

«Իզվեստիա» կը գրէ թէ «Խ. Միութիւնը շարք մը անտեղի յայտարարութիւններ ըրաւ, խանգարելով այդ յարաբերութիւնները»:

Այս բանաձեւը առածի կարգ անցած է այլեւս:

Առաջին անգամ Խրուշչեւն էր որ կը խոստովանէր թէ իրենք ալ յանցանք ունին յարաբերութեանց խանգարման մէջ: Ուրիշ խօսքով, անտեղի կը գտնէր Կարս-Արտահանի մասին եղած պահանջը:

Այդ օրէն ի վեր Մոսկուայի թերթերը, անթելը եւ պաշտօնական շրջանակները պարբերաբար կը շողոմեն Թուրքիան, բացատրելով թէ ռուսեւթուրք յարաբերութեանց բարւոքումը ոչ միայն օգտակար պիտի ըլլայ երկու երկիրներուն համար, այլեւ պիտի նպաստէ Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան:

Եւ այս շողոմանքը ճիշդ այն պահուն երբ շնորհալից յայտնութիւններ կ'ըլլան Ստալինի երեսնամեայ տիրապետութեան չարիքներու մասին:

Անաստաս Միկոյեան որեւէ ատեն յիշե՞ց թէ այդ չարիքներուն լեղին ցմրուր քամեց իր իսկ հայրենիքը, անճարն Հայաստան...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷ՞Ջ ԱԼ ԴԷՊՔԵՐ ՊԱՏԱՀԱԾ ԵՆ

Ռէօյթըր գործակալութեան Մոսկուայի թղթակիցը հեռաձայնով կը տեղեկացնէ թէ Ստալինի պաշտամունքին դէմ բացուած պայքարը ցոյցերու տեղի տուած է ոչ միայն Թիֆլիսի, այլ եւ Երեւանի եւ Բագուի մէջ (Ազրպէյճան): Քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, որոնք տակաւին հաստատուած չեն, ուսանողները ցուցադրած են Ստալինի նկարները, բայց ծագած անկարգութիւնները այնքան ծանր չեն որքան Վրաստանի մէջ:

× «Ն. Ե. Թայմզ»ի Մոսկուայի նախկին թղթակիցը, Հարիսըն Սալզպըրի, կը գրէ թէ՝ ամերիկացի դիւանագէտներու ստացած տեղեկութեանց համաձայն, ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնուած են եւ մասնաւորապէս հսկողութիւն հաստատուած է տեղափոխութեանց մասին՝ Խ. Միութեան կարգ մը շրջաններուն մէջ:

× «Ն. Ե. Հէրըլտ» Մոսկուայի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Թիֆլիսի խռովութեանց մասին, դիտել տալով թէ «պատմութիւնը խստօրէն գրաքննուած է».— Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին լայն տեղեկութիւններ հրատարակուեցան արտասահմանի մէջ, բայց ոչ այստեղ: Կուսակցութեան գործիչները կը շարունակեն լուսաբանութիւններ տալ մասնաւոր ժողովներու մասին: Այս լուսաբանութիւնները վերապահուած են միայն կուսակցութեան անդամներուն: Բացորոշ է որ «վերադաստիարակման» պայքար մը կը մղուի, ջնջելու համար Ստալինականութեան պաշտամունքին վերջին հետքերը: Յայտնի չէ թէ Ստալինի տեղը ի՛նչ պիտի ըլլայ պաշտօնական պատմութեան մէջ: Բացորոշ է որ ժողովուրդը Ստալինի փառաբանութեամբ կերակրուած է լման երեսուն տարի եւ թէ հետեւանքները չեն կրնար անհետանալ մէկ օրէն միւսը: Ապացոյց՝ Թիֆլիսի դէպքերը: Վրաստանի կեդր. կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա» Մարտ 9ին իր ամբողջ Ա. էջը նուիրած էր Ստալինի փառաբանութեան եւ անոր մեծ լուսանկարը տպած էր Լենինի հետ: Միակ թերթն էր որ կ'ոգեկոչէր Ստալինի մահուան Գ. տարեդարձը, Մարտ 5ին: Միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէր թէ յիշատակի հանդէսներ սարքուած են Ստալինի համար: Թիֆլիսէն եկած ճամբորդներ պատմեցին թէ ցոյցեր տեղի ունեցան փողոցներու մէջ, ուսանողներու նախաձեռնութեամբ, ի պատիւ Ստալինի:

Նոյն թերթին Մարտ 15ի թիւը, որ Մոսկուա հասած է, կ'ապացուցանէ թէ կուսակցութեան խմբագիրները մտահոգութեան մատնուած են երիտասարդութեան ընթացքէն: Թերթը խմբագրականով մը կը պահանջէր որ իշխանութիւնները «երեւան հանեն ամէն տեսակի գրգռիչները, ստահակները (խուլիգան) եւ թշնամի տարրերը — բոլոր անոնք որ կը խախտեն ընկերվարական օրէնքը եւ բարեկարգութիւնը»: Կ'ըսէր նաեւ թէ «դատարանները պէտք է անխնայ ջախջախեն օրինազանցութեան ամենաթեթեւ արտայայտութիւնը»:

× Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», իր թղթակցին բերնով կը պատմէ թէ Խրուշչեւի տեղեկագիրը կը պարզէ «Ստալինի արժանիքները եւ սխալները» 1933էն 1953: Տեղեկագիրը դիտել կու տայ թէ Ստալինի «սխալը այն եղաւ որ կամաց-կամաց ինքզինք վեր դասեց կուսակցութեան վարիչ օրկաններէն եւ հաւաքական ղեկավարութեան տեղ հաստատեց անհատական ղեկավարութիւնը: Այսպէս իրեն համար ստեղծուեցաւ պաշտամունք մը որ հակառակ է կուսակցութեան ոգիին եւ վնասակար: Մեծ յաղթանակներ տարուեցան, բայց թերեւս շատ աւելի սուղ արժեցին քան հարկ էր: Պատերազմէն առաջ, անոր միջոցին եւ անկէ վերջ առնուած անհատական որոշումներ արատաւորուեցան սխալներով: Հետեւանքը եղաւ ժխտական՝ դիմադրութեան պատրաստութեան, ինչպէս եւ կարգ մը գործողութեանց մէջ»:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ իրեն տրուած լիազօրութիւնները գործածել սկսաւ երկուշաբթի, 19 Մարտ: Առաջին գործը եղաւ սահմանափակել ճամբորդութիւնը Ալժերիոյ մէջ: Կարգ մը բացառութիւններէ զատ, բոլոր անոնք որ Ալժերիա մտնել կ'ուզեն պէտք է արտօնութիւն ստանան իրմէ կամ ուրիշ ֆրանսացի բարձր պաշտօնատարէ մը: Այս որոշման ենթակայ են ոչ միայն Ֆրանսացիները եւ բնիկները, այլեւ Ամերիկացիները եւ կարգ մը օտարազգիներ որոնք ցարդ կրնային Ալժերիա մտնել պարզապէս իրենց անցագիրը ցոյց տալով: Հրամանագրէն կը հետեւի թէ կառավարութիւնը նկատի ունի մասնաւորապէս Ալժերիոյ այն Իսլամները որոնք երկրէն դուրս կը գտնուին եւ կ'ուզեն վերադառնալ արտակարգ բազմութեամբ: Կառավարութիւնը դիտած է որ Ալժերիացիները զանգուածային ներգաղթ մը կը փորձեն երկու շաբաթէ ի վեր, շատերը հաւանաբար ապստամբներուն միանալու համար: Արդէն իսկ վերադարձած են 4-5000 հոգի, օգտուելով ծովային եւ օդանաւային դիւրութիւններէ: Ֆրանսական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ շատերը կը վերադառնային այն սպառնալիքին տակ թէ իրենց ընտանիքները պիտի սպաննուէին, եթէ զինուորական տարիք ունեցողները չվերադառնան:

Զինուորական կարգադրութեանց առթիւ, Ալժերիոյ նախարարը պատուիրած է սահմանապահ ոստիկաններուն մեղմութեամբ վարուիլ այն բարեկամ ճամբորդներուն հետ որոնք ճամբան են եւ չեն կրնար համակերպիլ նոր հրամանին:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ապստամբական գործողութիւնները մեղմացած են, ձմրան պատճառով. բայց կրնան սաստկանալ գարնան, որ սկսաւ երէկ: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ըմբոստները աւելի նպաստաւոր դիրք մը ունին այսօր, 17 ամսուան գործունէութենէ մը ետք: Կարգ մը շրջաններու մէջ, Նեմենչայի լեռներուն (հարաւ. արեւելք), Քապիլեան լեռներու (Ալժէի մօտ), նոյն իսկ այդ քաղաքին մէջ ըմբոստները կա՛մ ամբողջովին կը տիրապետեն ամբողջ տարածութեանց վրայ եւ կամ յանդուգն արշաւներ կը կատարեն: Զինուորական իշխանութիւնը կ'ըմբռնէ կացութեան ծանրութիւնը եւ անոր համեմատ կը դասաւորէ իր ուժերը: Վերադարձող Ալժերիացիները մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն Ֆրանսացիներուն. մանաւանդ որ այժմ դէպի Ֆրանսա գաղթելու եղանակն է, եւ ոչ թէ երկիր վերադառնալու:

× Պատրաստութիւններ կը տեսնուին Ալժերիոյ օդակայաններուն մէջ, հազարաւոր օգնական զինուորներ ընդունելու համար, յառաջիկայ շաբթու: Առ նուազն 60.000 զինուոր կը սպասուի, առաջին առթիւ: Տասը օր առաջ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսա արդէն իսկ 200.000 զինուոր ունի Ալժերիոյ մէջ, մէկ քառորդը՝ իսլամ:

× Ալժերիոյ ընդհ. ժողովը նիստի հրաւիրուած էր երէկ: Նախագահը հրաժարեցաւ, իբրեւ բողոք Ֆրանսայի նոր քաղաքականութեան դէմ: Ազգայնական կազմակերպութիւնը կը ճնշէ ժողովին վրայ, այնպէս որ խորհրդակցութեանց ելքը անորոշ կը մնայ:

× Բացառիկ օրէնքին համաձայն հրատարակուած հրամանագիրը մասամբ կամ ամբողջովին կ'արգիլէ անձերու, կառքերու եւ կենդանիներու շրջագայութիւնը, կը սահմանափակէ կարգ մը անհրաժեշտ նիւթերու արտածումը, ներածումը, վաճառումը կամ ամբարումը: Ո՛վ որ օտարական մը կ'ընդունի իր տան մէջ պէտք է անմիջապէս լուր տայ: Արգիլուած են հրապարակային կամ գաղտնի ժողովները եւն.: Անսաստողները կը դատապարտուին ութ օրէն մինչեւ երկու տարի բանտարկութեան կամ հինգ հազարէն մինչեւ երկու միլիոն ֆրանք տուգանքի

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 18 Մարտ.— Անհուն կսկիծով կ'ողբանք հայ ժողովուրդի մեծ զաւկին՝ անզուգական հերոս եւ մեծ մարտիկ ընկեր ԴՐՕյի ցաւալի կորուստը: Կ'ուխտենք շարունակել իր գործը: Հանգիստ իր ոսկորներուն:

Հ. Յ. Դ. Ներկայացուցչական ժողով

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ'ողբանք հայ ժողովուրդի հերոսին եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ մարտիկին ընկեր ԴՐՕյի մահը: Իր յիշատակը անմահ պիտի մնայ մեր սիրտին մէջ: Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն եւ ընկերները անհուն ցաւով կ'ողբան Հայկ. Դատի պաշտպան մեծ հայրենասէրին, ազատութեան ախոյեան ռազմիկին դառնաղէտ մահը:

× Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբը կ'ողբայ մեծ ընկերոջ եւ անվեհեր յեղափոխականին՝ ԴՐՕյի դառնակսկիծ մահը:

ԿՐԸՆՈԲԼԸ, 18 Մարտ.— «Ձօթնեղբայրեան» կոմիտէն ընկերահամակրական ցերեկոյթ մը սարքած էր ընկեր ԴՐՕյի յիշատակին: Ողբացեալ ընկերոջ կեանքին եւ գործունէութեան մասին խօսեցան ընկերներ Հայկ Սէրէնկիւլեան եւ Սիսակ Սիսլեան: Կոմիտէն խոնարհելով անփոխարինելի ընկերոջ յաւէտ խնկելի յիշատակին առջեւ, տասը հազար ֆրանք կը տրամադրէ Փարիզի Մշակոյթի տան հիմնադրամին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր կոմիտէն խորապէս կ'ողբայ անփոխարինելի կորուստը մեծ հերոսին՝ ընկեր ԴՐՕյի:

ԱՐՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն երկիւղածութեամբ կը խոնարհի անզուգական հերոսին՝ ԴՐՕյի յիշատակին առջեւ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռս. Սեւակ խումբը խորապէս կը սգայ մեծ ընկերոջ՝ ԴՐՕյի անդարմանելի կորուստը:

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն խորապէս ազդուած անմահական հերոսին՝ ընկ. ԴՐՕյի դժնդակ մահուան լուրէն կ'ողբայ անոր անդարմանելի կորուստը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն կը խոնարհի մեծ ընկերոջ՝ հերոս ԴՐՕյի գերեզմանին առջեւ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի բոլոր ընկերները կ'ողբան մեծ կորուստը անբասիր հայրենասէրին, հայութեան պաշտպան մեծ ռազմիկին եւ անվեհեր ահաբեկիչին՝ ԴՐՕյի կսկծալի մահը եւ խոնարհելով իր թարմ հողակոյտին առջեւ, կ'երդնուն անվհատ քալել իր եւ նմաններուն գծած ճամբէն:

ՓԱՐԻԶ.— Ցայտնում եմ իմ խորին վիշտս: Անդարմանելի է ցաւս, իմ թանկագին զօրավար եւ մանկութեանս ընկեր ԴՐՕյի մահուան առթիւ: Չեմ ուզում հաւատալ թէ Դրօն այլեւս չկայ:

Ա. Շահխաթունի

ԲԻԶ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ա.

Պատմական դէպքերու հետեւանքով, Հայ. Եկեղեցւոյ կաթողիկոսական եւ պատրիարքական Աթոռներու թիւը աւելցաւ եւ Եկեղեցւոյ միութիւնը պահպանելու համար, ծագեցան իրաւասութեանց խնդիրներ, որոնց լուծումը պայքարներու յանգեցաւ։ Երեք կաթողիկոսական Աթոռներու իրաւասութիւններ, Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռի հեղինակութիւն՝ եկեղեցական պատմութիւն մը պիտի կերտէին եւ որոնց տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական հետեւանքները կը մնան ուսումնասիրելի։

Աթոռի փոխադրութիւնը Սիսէն Էջմիածին աւելցուց Աթոռ մըն ալ, բայց չարդարացուց Մեծոփեցիի եւ համախոհներուն յոյսերը։ Ամբողջ դարեր հայ ժողովուրդը վճարեց անմռունչ Էջմիածնի Աթոռին թեկնածուներուն կողմէ Երեւանի խաներուն վճարուելիք կաշառքները։ Նուիրակներ շրջեցան յաճախ միւռոն վաճառելու, Պարսկաստանի վարիչները գոհացնելու համար։ Եղաւ ժամանակ մը, երբ Պոլիս ըմբոստացաւ՝ յայտնելով թէ Թրքահպատակ Հայերու դրամները օսմանեան կայսրութեան թշնամիներուն կը տանին Թուրքիոյ դէմ զինուելու համար։ Կախուեցան նուիրակներ՝ իբրեւ լրտես եւ դաւաճան։

Աղէն, Պոլսոյ մէջ Պատրիարքական Աթոռի մրցակիցներ իրարու դէմ կը դաւէին, սակարկութեան կը մտնէին փաշաներու հետ եւ չգիտեմ, թէ որքան նստած է հայ ժողովուրդի վրայ կաշառքներու եւ Աթոռին գնումին գումարը։ Անդին Երուսաղէմ միշտ պարտքի տակ, հաւատացեալներու դիմած է պարտքերը վճարելու համար։ «Հայ ժողովուրդը — կը գրէ Րաֆֆի — միլիոններ եւ միլիոններ տուած է Երուսաղէմի, չգիտեմ թէ ինչ տուած է Երուսաղէմը հայ ժողովուրդին»։

Աթոռները կը տարբերին ընտրական ձեւերով, կանոնադրական տեսակէտով եւ պետական վաւերացումով։ Իրենց պայքարներուն մէջ երբեք նկատի չեն ունեցած պետական իրաւունքը, անկախ համարառութիւններ ունեցեր են, առանց ըմբռնելու, թէ վերջին խօսքը պետութեան կը պատկանի ցարական եւ սուլթանական վաւերացումը՝ Ուէֆազով եւ Պերաթով։

Էջմիածին՝ կաչկանդուած «Պալաժենիա»յով, ջանացած է իր հովուապետական իշխանութիւնը պարտադրել դուրս կաթողիկոսութեանց, Պատրիարքարանը, շնորհիւ սուլթանական «պերաթ»ին, աշխատած է իր ազդեցութեան տակ պահել Սիսի եւ Աղթամարի Աթոռները։ Կաթողիկոսները, որոնք օծում եւ ձեռնադրութիւն ստացած էին, եպիսկոպոս ձեռնադրելու եւ միւռոն օրհնելու իրաւունք ունին, պարտաւոր պիտի ըլլային արտօնութիւն ստանալու եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան համար, դիմելու Պատրիարքին որ եպիսկոպոս մըն էր եւ չունէր իրաւունք եպիսկոպոս ձեռնադրելու, միւռոն օրհնելու, որուն պաշտօնը ժամանակաւոր էր, եկեղեցին դուրս իշխանութենէ մը տրուած, մինչդեռ կաթողիկոսներուն պաշտօնը մնայուն էր եւ եկեղեցական իշխանութենէ ստացուած։

Էջմիածինը, իբրեւ նախամեծար Աթոռ, կը փափաքէր բովանդակ Հայութեան, Հայ. Եկեղեցիի պաւակներուն հոգեւոր միութիւնը պահպանել։ Դաւանական բաժանումի մը խնդիր չկար, որովհետեւ Լուսաւորիչ Աթոռը Էջմիածին հաստատուած ըլլալով՝ անոր անընդմիջական յաջորդը կը համարուէր։ Պետական օրէնքը այդ իրաւունքը կուտար, բայց քաղաքական նկատումներով։ Ընդհանրական ընտրութեամբ Կաթողիկոս մը գերադաս կ'ըլլար միւս Աթոռներէն, որոնք մասնակի ընտրութիւններ ունէին։

Այդ տեսակէտը կը բաժնէին Պոլսոյ ժողովականները, երբ կաթողիկոսական Յանձնաժողովը կ'ընդունէր, որ Մայր Աթոռը՝ Էջմիածին է «համօրէն հայկազանց հոգեւոր միութեան կեդրոնը» եւ Ազգ. ժողովն ալ ընդունած է 27 Մայիս 1866ին։ Կ'առաջարկեն որ Սիսն ալ, Աղթամարն ալ հպատակին Էջմիածնի եւ ձեռնադրուին Էջմիածնի մէջ, ինչպէս երբեմն կը ձեռնադրուէին Աղուանից եւ Վրաց կաթողիկոսները, ենթադրելով՝ որ քաղաքական ընկերային պայմանները նոյնն են եւ պետութիւններն ալ անտարբեր։

Եկեղեցական մասնաժողովը 1867ին կը պատրաստէ կանոնադրութիւն մը հետեւելով սկզբունքի մը.

Ա.— Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները կ'ընտրուին վիճակներէն եւ ընդհ. ժողովէն եւ կ'առաջարկուին Էջմիածնի կաթողիկոսի վաւերացման։

Բ.— Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները կ'օծուին Էջմիածնի ընդհանրական կաթողիկոսէն ինչպէս Վրաց, Աղուանից, Ասորւոց կաթողիկոսները՝ երբեմն։

Գ.— Կաթողիկոսները կրնան եպիսկոպոս ձեռնադրել հաւանութեամբ Էջմիածնի։

Դ.— Սսոյ եւ Աղթամարի թեմերուն մէջ յիշատակուելու է ընդհանրական Հայրապետի անունը։

Ե.— Կրօնական դժուարին խնդիրներու մէջ կաթողիկոսները պարտաւոր են որոշումը ընդունիլ Հայրապետէն Ամենայն Հայոց։

Զ.— Կաթողիկոսը իր մօտ ունենալու է չորս եպիսկոպոսէ կազմուած խորհուրդ մը՝ կրօնական խնդիրները լուծելու համար։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԲԱՆԱԿԸ

Ինչպէս գրեցինք, Գերմանիոյ երեսփ. ժողովը Մարտ վերջին վաւերացուց «Զինուորի Օրէնքը»։ Նոր բանակը պիտի կոչուի «Պունտսվեր» (Դաշնակցային բանակ)։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «Նոր զինուորը» պիտի չհագնի մոյկեր, այլ ձգախէժէ ներբանով կօշիկներ, պիտի չքալէ սագի քայլերով, այլ պիտի ըլլայ մեքենացած եւ «զէնքով պատուի առ»ը դուրս ձգուելով զօրանոցի դասընթացքներէն, պիտի վերապահուի այն զինուորներուն որոնք ներկայացուցչական մասնաւոր պաշտօն մը ունին։

Այս մանրամասնութիւնները ցոյց կուտան թէ գերմանական բանակը դէպի նոր ուղի մը կ'ընթանայ։

Ցամաքային բանակին քննիչը, զօր. Լաէկելեր քանի մը շաբաթ առաջ կ'ըսէր. —«Պէտք է պատրաստ ըլլանք ամէն վայրկեան յարմարելու նոր պահանջներուն»։ Ինչ որ միւսները գործնապէս լուծեցին, մենք տեսականօրէն ըրինք։ Սխալ է այն կարծիքը թէ գերման զինուորական դաստիարակութիւնը կայուն է, ընդհակառակն միշտ յեղաշրջումի մէջ է 1813էն ի վեր»։

Դաշնակցային բանակին առաջին օրէնքներէն մէկն է յարմարիլ հիւլէական դարաշրջանի պահանջներուն։ Առաջին երեք ամիսները, երբ «Նոր զինուոր»ը իր առաջին ընդհ. դաստիարակութիւնը կը ստանայ, նախքան մասնագէտ դառնալը, «պէտք է դաստիարակութեան խիստ շրջան մը անցընէ։ Միայն քանի մը ժամ պիտի յատկացուի շքերթի վարժութեան համար, այսինքն ժամանակին հինգ առ հարիւրը, մինչդեռ նախապէս 30 առ հարիւր էր»։

Ասոր հակառակ գիշերային ռազմափորձի համար դաստիարակութիւնը ժամանակին 50 առ հարիւրը պիտի գրաւէ (նախապէս 30 առ հարիւր էր)։ Զինուորը առաւօտուն ժամը 5.30ին պէտք է ելլէ եւ օրական ինը ժամ վարժութիւն ընէ, հինգ ժամ ալ շաբաթ օրերը։

Գալով երիտասարդ սպաներուն, անոնք նախ պարզ զինուորական մարզանք պիտի կատարեն եւ ցամաքային ուժերու Ակադեմիայէն անցնելէ ետք, ընդհ. զինեալ ուժերու Ակադեմիա պիտի երթան։ Այս Ակադեմիան պէտք է գտնուի համալսարաններու քաղաքի մը մէջ, որպէսզի «Նոր զինուորը» ամբողջացնէ իր ընդհ. զարգացումը։

Յուլիս մէկին պիտի սկսի ինը վաշտերու կազմութեան աշխատանքը։

Շնորհիւ սահմանադրական ուժերուն, որոնք վերադարձան, կարելի պիտի ըլլայ հինգ վարիչ դասի զօրաբաժին կազմել։ Ասկէ զատ, երկու լեռնային եւ երկու օդանաւակիր վաշտեր պիտի կազմուին ցամաքային ուժերէն, ստեղծելու համար ինքնավար գունդեր։

Ըստ պաշտօնական նախատեսութեան 96 հազար կամաւորներ զինուորագրուած պիտի ըլլան 1956ի վերջը։

Ամէն զրահապատ զօրաբաժին պիտի ունենայ կրակի եւ հարուածային ուժ աւելի բարձր քան նախորդ պատերազմին։

Զրահապատ զօրաբաժինները արեւմտեան Գերմանիոյ հիւսիսային եւ հարաւային մասերուն մէջ պիտի համախմբուին։

Կը նախատեսուի նաեւ նոր զէնքերու գործածումը։ Հակօդային պաշտպանութեան զօրամասերը պիտի ստանան հրթիռներ եւ ըստ պատերազմական նախարար Պլանքի, Դաշնակցային Բանակը պիտի կրնայ գործածել հիւլէական ամենավերջին զէնքերը։ Գերմանիա թէեւ կրնայ ունենալ հիւլէական զէնքեր, սակայն անոնց արտադրութիւնը արգիլուած է, Փարիզի համաձայնութեամբ։

Միացեալ Եւրոպայի կազմակերպութեան Ֆրանսայի ներկայացուցիչը անցեալ դեկտեմբերին բողոքեց Պալթեան նաւատորմի գերմանական ծրագիրներուն դէմ, երբ վերջինը կը պատրաստուէր 18 յածանաւերու շինութեան։ Ֆրանսա այս թիւը 12ի իջեցնել տուաւ, եւ նկատի ունենալով յածանաւի մը արժէքը, քուէարկութեամբ այս թիւը իջեցուցին ութի։

Այս նաւատորմը պիտի գործածուի պաշտպանելու համար Պալթիկի նեղուցները։ «Քաղաքային զինուորի» դրութիւնը պիտի չգործադրուի ո՛չ այս տորմիղին մէջ, ոչ ալ օդատորմիղի կայաններուն մէջ։ Առաջին փոքր նաւաբաժինները հրապարակ պիտի ելլեն 1957ի գարնան, եւ մասնագէտները անգլիական եւ ամերիկեան օդանաւերու վրայ պիտի կատարեն փորձերը։

50 ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ինը հոգիէ բաղկացած ամերիկեան կրօնական պատուիրակութիւն մը, որ կը ներկայացնէ Ազգ. Եկեղեցիներու Խորհուրդը, Մոսկուա գացած եւ տեսակցութիւն մը ունեցած է մետրոպոլիտ Նիկոլայի հետ, որ փոխանորդն է Ալեքսի պատրիարքին։ Այցելուներուն տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար իշխանութեան հաստատուելէն 38 տարի ետքն ալ, յիսուն միլիոն հաւատացեալներ կան Խ. Միութեան մէջ, առանց հաշուելու զանազան աղանդներ, — մկրտչական, լուտերական, իսլամ եւ Հայկ. եկեղեցիները։ Ուրեմն 220 միլիոն բնակչութեան աւելի քան մէկ չորրորդը հաւատացեալ է, եւ կրօնական կապեր կը պահէ։

Այս տեսակցութեանց ընթացքին մետրոպոլիտ Նիկոլա յայտնեց թէ ռուս օրթոտոքս եկեղեցին կը մասնակցի խաղա-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Եւրոպական բոլոր երկիրներու պտուղները կարելի է գտնել հոն, խնձորէն սկսեալ մինչեւ նարինջ եւ ձիթապտուղ, քանի մը պտուղներ, ինչպէս ծիրանը Հայերն է որ հայթայթած են ամբողջ աշխարհի։ Մեղրի առեւտուրը Հայաստանի եկամուտի գլխաւոր աղբիւրներէն մէկն է. նոյնը՝ շերամաբուծութիւնն ու բամպակի մշակութիւնը, որոնք Ալժերիոյ ճարտարարուեստի երկու ամէնէն կարեւոր ճիւղերն են։

Որթատունկի մշակութիւնը, Նոյ Նահապետէն աւանդ մնացած, ազգային արհեստ մը դարձած է Հայերուն համար։ Նոյնպէս վարպետ են կանեփի մշակութեան մէջ։

Հեղինակը Հայերու այս բոլոր առաւելութիւնները մեծ համակրանքով յիշատակելէ վերջ, կ'եզրակացնէ թէ ճիշդ ու ճիշդ այդ մշակութիւններն են, որ կ'ուզուի ներմուծել Ալժերիոյ մէջ։ Ուրեմն եթէ Հայերը հոն երթան, անմիջապէս մեծ աստիճանաչափով կրնան արժեցնել իրենց բոլոր գիտցածները, զորս սորված են մայր հայրենիքին մէջ։

Ալժերիան Հայերով շէնցնել ուզող Փրանսացի հրապարակագիրը երրորդ պայման մը եւս նկատի առած էր։ Այն՝ թէ Ալժերիա հաստատուելիք գաղթականները զօրաւոր պատճառ մը պէտք է ունենան իրենց հայրենիքէն հեռանալու։

Հայերը մէկ տեսակ չէ, հազար տեսակ պատճառ ունին, գաղթելու ըստ հեղինակին — «աւատապետական պատերազմներ, կրօնական կռիւներ, արտաքին պատերազմներ, ու, ի յաւելումն ի վերայ այսր ամենայնի, բարբարոսներու մշտական յարձակումներ»։

Պարպիէ տիւ Պոքաժ յետոյ կարգ մը տեղեկութիւններ կուտայ Հայոց քաղաքական եւ կրօնական պատմութեան վրայ, սուտն ու իրաւը իրար խառնելով։ Ուղղափառի եւ «հերձուածող»ի խնդիր յարուցանելով, Հայերը տարրական գաղթականութեանց ծնունդ(?) համարելով, եւն.։

Իր նպատակն էր ցոյց տալ թէ Հայերը որքան դժբախտ եղած են անցեալին մէջ, ամբողջ 36 դար, իսկ այսօր աւելի քան երբեք թշուառ են եւ չարչարեալ։

Մէկ դար առաջ հետեւեալ ուշագրաւ խորհրդածութիւնները կ'ընէ ֆրանսացի գրողը.—

«Մեծ մասը Թուրքերուն, միւս մասը Պարսիկներուն՝ անգութ ու բարբարոս յաղթականներուն տիրապետութեան ենթարկուած՝ Հայ ազգը անհրաժեշտօրէն պիտի հակի դէպի այն հաստատուն քաղաքակրթութիւնը, որ Հիւսիսէն կուգայ։ Ասիկա ամէնէն կարեւոր եւ սակայն ամէնէն աւելի արհամարհուած կէտերէն մէկն է այն մեծ խնդրին, որ կը բաժնէ այսօր Եւրոպան։ Հակառակ Թրքական բոլոր բանակներուն, Ռուսերը ատեն պիտի գայ, որ անվիճելի տէրը պիտի դառնան Արեւելեան Ասիոյ եւ Մեծն Հնդկաստանի ճամբուն, եթէ արեւմտեան պետութիւնները դարման մը չգտնեն։ Թուրքիոյ ձեռքն են այսօր, բայց «փոքր Հայաստանի թագաւորութենէն» (Կիլիկիա), ամբողջ մեծ Հայաստանը, որուն մաս կը կազմեն Տրապիզոնի, Ախալցխայի, Կարսի, Պայազիտի, Վանի, Մուշի, Էրզրումի, Տիարպէքիրի եւ Կեսարիոյ փաշալըքները, այսինքն հայկ. հին թագաւորութեան երեք քառորդը։

Ռուսական բաժինը կը պարունակէ այն հողամասերը, որ կը տարածուին Կուրի, Արաքսի եւ Կասպից ծովու եզերքներուն միջեւ, մինչեւ Աստարա։

Գալով Պարսիկներուն, Թիւրքմէնչայի դաշնագրէն վերջ անոնց ձեռքը մնաց միայն Ատրպատականի մէկ մասը, անոր ալ շատ մը հովիտները անկախ քիւրտ պարագլուխներու իշխանութեան ենթարկուած են։

Պարսիկ տիրապետութեան տակ քիչ թիւով Հայեր մնացած են։ Պատճառն այն է, որ պարսիկ կառավարիչները իրենց բռնակալութեամբ թշուառ վիճակի մատնած էին զանոնք, այնպէս որ ոչ մէկ բանով կապուած էին այդպիսի կառավարութեան մը, ու երբ 1828ին, Թիւրքմէնչայի դաշնագրէն առաջ տեղի ունեցած պատերազմին ատեն Ռուսերը արշաւեցին պարսկական հողին վրայ, Հայերը ընդ առաջ գացին անոնց՝ նուիրելով ուտելիք եւ բանակին անհրաժեշտ ամէն ինչ։ Բայց պատերազմէն վերջ, Պարսիկները յիշելով իրենց թշնամիներուն տրուած աջակցութիւնը, կրկնապատկեցին իրենց կեղեքումները ու հալածանքները Հայերուն դէմ, որոնք օգտուելով դաշնագրին մէկ յօդուածէն, զանգուածային կերպով անցան սահմանը եւ ապաստանեցան Ցարին բաժին ինկած հողամասերուն վրայ։

Հեղինակը կը յիշէ նաեւ թէ ինչպէս 1603ին Շահ Աբբաս Ջուղայի Հայերը քշեց դէպի Սպահան (սխալմամբ Թեհրան կը գրէ), ուր անոնք հիմնեցին Նոր Ջուղան։ Այս վերջինոյն բնակիչները մեծ դիրքերու տիրացան՝ ձեռք առնելով Հնդկաստանի առեւտուրը։ Անգլիացի ճանապարհորդ Ճէք Մարիըրէն առնելով կը յիշէ թէ ինչպէս կաթոլիկ քահանայ մը, որ մինակը կը մնար եկեղեցիին մէջ, յաճախ հրացանի կը դիմէր՝ արգիլելու համար աւազակներու յարձակումները։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(5) (Շար.)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

« ՓՆԱԿ ՄԸ ԿԵՐԱԿՈՒՐ »ի տարեկան միօրեայ հանդանակութիւնը (Պէյրութ) տեղի ունեցաւ Մարտ 11ին: Այս ձեռնարկը ամէն տարի կը յառաջդիմէ: Հանդանակիչ յանձնախումբերը քաղաքի զանազան չրջաններուն մէջ դիմումներ կատարելով, հաւաքած են աւելի քան 14 հազար լ. ոսկի, անցեալ տարուանէն հազար լ. ոսկի աւելի :

ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ «Հայրապետահաստատ» Թեմին պաշտօնաթերթը, «Հայ. Եկեղեցի», կը գրէ թէ պատգ. ժողովին մէջ առաջարկուեցաւ եկեղեցիներուն սրահները տրամադրել Նոյ. 29ի տօնակատարութեան: Թեմական Խորհուրդի անդամներէն Նշան Շահինեան բացատրեց թէ Թեմ. Խորհուրդին որոշումով, եկեղեցիներուն սրահները պէտք չէ գործածուին քաղաքական հանդիսութեանց համար: — Թեմական խորհուրդը քննեց նաեւ միասնականութեան հարցը: Ժողովական մը հարցուց թէ նախորդ տարուան պատգ. ժողովէն ի վեր ի՞նչ աշխատանք կատարուած է միասնականութեան մասին եւ թէ ի՞նչ է Կաթողիկոսին տրամադրութիւնը : Պատասխանուեցաւ թէ Ն. Ս. Օծութիւնը կը ցաւի այս բաժանման համար եւ կ'ուզէ միացած տեսնել Հայ. Եկեղեցին Ամերիկայի մէջ: Առաջնորդը Մամբրէ արք. ըսաւ թէ ինք ալ այդպէս կը բաղձայ, եւ թէ միասնականութիւնը կրնայ իրականանալ եթէ բաժանեալ հատուածը ճանչնայ կաթողիկոսին եւ Հայրապետահաստատ Առաջնորդի իշխանութիւնը եւ թեմին կանոնադրութիւնը: Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ որ այս պարագան հրատարակուի «Հայ. Եկեղեցին պաշտօնաթերթին մէջ եւ Առաջնորդը յանուն միասնականութեան յորդոր եւ հրաւէր ուղղէ անջատեալ կողմին :

ՌԱԳԳԱՅԻ (Սուրիա) մէջ մօտ հարիւր տուն Հայեր կ'ապրին (469 անձ): Կը զբաղին վաճառականութեամբ եւ հողագործութեամբ: Թաղականութիւնը շատ գործունեայ է, եւ կ'աշխատի վառ պահել ազգ. ոգին: Դպրոցը այս տարի ունեցաւ իր նորակերտ շէնքը, չորս օդասուն եւ կոկիկ դասարաններով, մանկապարտէզի մեծ սրահով, տեսչարան - ուսուցչարանով, բակով եւ «վոլի պոլ»ի խաղավայրով : Շէնքը բարձրացաւ Պ. Սեդրակ Մեսրոպեանի տրամադրած գումարով : Գաղութը ունեցաւ նաեւ ազգապատկան ինը խանութներ որոնք շատ պիտի նպաստեն Ազգ. դպրոցի ելեւմուտքին: Դպրոցը ունի երեք ուսուցիչ, երեք ուսուցչուհի (երկուքը արաբ, չորսը հայ): Բաղդադի Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամները լծուած են աշխատանքի: Շնորհիւ տքթ. Լեւոն Տապպաղեանի աշխատանքներուն, տղաքը ունեցան իրենց ակումբը, փինկ - փոնկի սենեակով, սրահով եւ ժողովասենեակով:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ հայ թատերական միութիւնը որոշած է յառաջիկայ ապրիլին տօնել վաստակաւոր դերասան Ա. Շահխաթունիի բեմական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (Հիւս. Ամերիկա) անդրանիկ ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Փրովիտէնսի Պրաուն համալսարանին մէջ, նախագահութեամբ Պ. Էթմէքճեանի, հայերէնի ուսուցիչ իրիկուան դասերուն: Պ. Րիչըրտ Ֆրայ խօսած է Հայոց պատմութեան հնութեան կարիկ Ուրարտացիներու մասին, Պ. Մ. Եանկ խօսած է երեք հարիւր հազարի հանդանակութեան մասին (Հարվըրտ համալսարանին հայագիտական ամպիոնին համար):

350 ԱՐԻ – ԱՐԵՆՈՅՇՆԵՐ իրենց երդման արարողութիւնը կատարած են «Թեհրանի «Արարատ» միութեան հանդէսին, ազգ. Եռագոյնին առջեւ, խոստանալով « հաւատարիմ ըլլալ ազգին ու ծառայել հայրենիքին, միշտ օգնել ուրիշներուն, իբրեւ պարտականութեան գիտակից արի եւ վեհանձն մարդ» :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Հիւս. Ամերիկայի թերթերը կը գրեն թէ Վեր. Փառնակ Իսկէնտէրեան մեռած է խոր ծերութեան մէջ : Շրջանաւարտ էր Մարզուանի Աստուածաբանական ճեմարանէն 1890ին: Հովուական պաշտօնն վարած է Հաճի գիւղի, Վէզիր Քէօփրիի, Նիկոմիդիոյ, Սամսոնի եւ քանի մը տարի ալ Սկիւտարի մէջ :

ղութեան ի նպաստ մղուած պայքարին եւ զարմացաւ որ միւս Եկեղեցիները դուրս կը մնան :

Այցելուները պատասխանեցին թէ «Համաշխարհային խաղաղութեան խորհուրդը» ճանչցուած է իբրեւ համայնավարական ճակատ: Հետեւաբար ամերիկեան Եկեղեցին չի կրնար մասնակցիլ :

ՄԱՆՈՒԿ ՊԷՅԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Պուքրէշի հնագիտութեան եւ պատմութեան թանգարանը պիտի վերաբացուի յառաջիկայ օգոստոսին: Պուքրէշի թերթերը կը գրեն թէ այս թանգարանին մէջ են Մանուկ Միրզայեանի (Մանուկ պէյ) հինգ հարիւր դիւանաթուղթերը, մեծ մասով գրուած թուրքերէն, մէկ մասը հայերէն, ռուսերէն, յունարէն եւ ռումաներէն: Նիւթերը՝ ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական են: Մանուկ Միրզայեանց ծնած է Ռուսճուք 1769ին, հայրը վաճառական, ծնած է Կարբի (Երեւանի մօտ) 1802ին կը ստանայ սարդարի տիտղոս ռումանական երկրի իշխանէն եւ գործօն դեր կ'ունենայ տնտեսական կեանքին մէջ: Մանուկ պէյ գործնականապէս օգնած է ռուսական բանակներուն, Թուրքերու դէմ մղած պատերազմին մէջ շահելով յաղթանակը: Ամէնէն եաք կ'ապաստանի Վիէննա, ուր կը հանդիպի Աղեքսանդր Ա. ցարին, որ հրամանագրով մը զայն կ'անուանէ պետական խորհրդական: 1817ին Մանուկ Միրզայեան իր դրամով կառուցանել կուտայ Պուքրէշի հայկական վարժարանը: 1817ին յանկարծամահ կ'ըլլայ կասկածելի պարագաներու տակ :

Մանուկ Միրզայեանի վաւերագիրներուն մէկ մասը կը կազմեն իր Փեթերպուրկ կամ Պոլիս ղրկած տեղեկութիւնները, վիճակագրական տետրակներ Աղեքսանդր ցարին, արտաքին գործոց նախարար Քանիս տ'Իստրայի, Պոլսոյ ռուս դեսպան Պարոն Ստրոգոնովի հետ ունեցած թղթակցութիւնները :

Այս թուղթերուն մէջ կարելի է գտնել ԺԹ. դարու սկիզբին տեղի ունեցած բարենորոգչական շարժումը եւն.: Պուքրէշի պատմութեան թանգարանը այս փաստաթուղթերը ամբողջացնելու նպատակաւ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակելու համար, սկսաւ թղթակցիլ Երեւանի Մատենադարանին եւ Վիէննայի հայկ. դրադարանին հետ :

ԿՈՉ՝ ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ՝

Հեռու թէ մօտ երկիրներ ու քաղաքներ բնակող կարգ մը հայրենակիցներու դիմումին վրայ, ձեռնարկած եմ կազմելու, իմ ալ սրտիս շատ մօտ եղող նիւթի մը՝ Շ. Գարահիսարի եւ իր հերոսամարտին պատմութեան հատորը :

Պատանեկութեան օրերուս, ներկայ եղած այդ պատմութեան կերտումին: Այդ բանին համար բախտաւոր կը զգամ ինքզինքս, եւ՝ պարտական :

Հերոսներու յիշատակը պատմութեան ու անմահութեան փոխանցելու քաղցր ու նուիրական պարտքս է որ ահա կը ձեռնարկեմ կատարել :

Ու որպէսզի այդ գործը ըլլայ լման՝ ու հնարաւոր չափով անթերի, այս կոչը կ'ուղղեմ հեռու թէ մօտ բնակող բոլոր հայրենակիցներուս :

Եգիպտոս՝ Բժիշկ Խաթանասեանին, Պէյրութ՝ պարոնայք Մամբրէ Հիսարեանին, Գանալեանին, Խ. Գարիկեանին, Իրաք՝ բժիշկներ Սահակեանին եւ Գ. Փափազեանին, Փարիզ՝ պարոնայք Մ. Քիպարեանին, Մ. Գալանճեանին, եւ բոլոր մտաւորական կամ համեստ ու սիրելի հայրենակիցներուս, որ, բարի ըլլան, հնարաւոր չափով շուտ ինծի ուղարկել թելադրութիւն, յուշ, կենսագրական կամ այլ որեւէ նիւթ՝ որ կրնայ առաջադրած հատորիս լիակատար կազմութեան օգնել ու փրկուիլ կորուստէ : Պէտք ունիմ մանաւանդ նկարներու, եւ շրջանի գիւղերու, եկեղեցիներուն եւ քահանաներուն անուններուն՝ վիճակագրական տախտակ մը ամբողջացնելու համար :

Խմբագրական աշխատանքներուն մէջ ինծի կ'աջակցին Պ. Պ. Մխիթարեան ու Կարմիրեան :

Ուրախ պիտի ըլլամ նաեւ եթէ որեւէ մարմին, պաշտօնապէս տէր կանգնի այս ձեռնարկին: Շահին, վնասին, նիւթական հոգերուն, տպագրութեան, ցրուումի, գանձումի եւ նման սեւ աշխատանքներու, վերջապէս, բեռին մէկ մասը վերցնէ ուսերէս :

Առաջադրած հատորս ըլլալու է մօտաւորապէս 300 էջ: Լաւորակ թուղթի վրայ՝ մաքուր տպագրութեամբ. լաթակազմ եւ լիովին պատկերազարդ :

Ամէն թղթակցութիւն, յղուած կամ նկար ուղարկել հասցէիս :

Հայրենակցական բարեւներով՝

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

Հասցէ.—
63-07 Everton St. Rego Park,
L. I. N. Y. 74

Բոլոր թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս կոչը :

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Բ.

Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն, Վիէն	5·000
Ֆ. Կապ. Խաչի Տէսինի մ. ճիւղ	5·000
Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն	2·000
Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբ, Պորտօ	10·000
Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի ենթ. Մարսէյլ	3·000
Գուրգէն Արամ Տէր Մինասեան, Համպուրկ	5·000
Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղ	5·000
Անդրանիկ Սահակեան	500
Վարդան Վարդանեան	1·000
Անչէն Կարօտունի	5·000
Հ. Յ. Դ. Վարուժան ենթ. Ս. Շամօն	2·000
Օր. Մարի Գորգիկեան	1·000
Ս. Թորոսեան, Քաշան	2·000
Կարապետ Ճանիկեան, Մարսէյլ	3·000
Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէ Կրընոպլը	20·000
Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մ. ճիւղ	10·000
Հաւաքոյթի մէջ Սարգիս Ղուկասեանի կողմէ հանգանակուած (Թալօտիէր)	7·000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ, Փարիզ	10·700
Յակոբ Հիսայեան	5·000
Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մ. ճիւղ	30·000
Ստեփան Թէրզեան	20·000
Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէ	10·000
Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւն	25·000
Ժ. Ոսկեանի նշանտուքին առթիւ Նիսի մէջ հանգանակուած	15·000
Յակոբ Տօլպաշեան, Մարսէյլ	4·000
Յարութիւն Մինասեան, Փարիզ	7·000
Հ. Մ. Մ. Փարիզ	5·000
Գարեգին Սարգիսբէկեան	10·000
Մինաս Ալթունեան	2·000

(Շար.)

ՍՈՒՐԻՈՅ նախկին նախագահը, զօր. Շիշէքլի, որ Զուիցերիա կը գտնուէր, Սէուտի Արաբիա հասաւ առջի օր: Կը կարծուի թէ մօտերս պիտի ստանձնէ արքայական բանակին հրամանատարութիւնը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

2.— ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Այդ անցքերի մուտքերը յայտնի էին միայն ամրոցի տէրերին: Ամրոցի բարձր չրջապարիսպը, ահագին բուրգերը, բարձր աշտարակները դարերով մարտնչում էին բնութեան արհաւիրքի եւ թշնամու յարձակման դէմ, եւ միշտ մնում էին անպարտելի: Նա հովանաւորուած էր հին հսկայ կաղնիներով, որոնց վերամբարձ կատարները մրցում էին ամպերի հետ :

Այդ ամրոցը ամենահին ժամանակներում, Քրիստոսից շատ դարեր առաջ, պատկանում էր Սլկունեաց իշխաններին, որոնք Տարօնի նախկին տէրերն էին: Իսկ Վաղարշակ Ա.ի օրերում, Քրիստոսից 150 տարի առաջ, Սլկունիները աւելի նշանակութիւն ստացան, որովհետեւ Վաղարշակը, Հայոց բոլոր նախարարութիւնները կարգի դնելով, Սլկունիների քաջ եւ որսորդութեան մէջ յաջողակ իշխաններն եւս նախարարութեանց կարգն անցուց եւ նրանց յանձնեց արքունի որսորդութեան գլխաւորութիւնը: Բայց Տրդատի օրերում, 320 թուին Քրիստոսից յետոյ, Սլկունիները ապստամբուեցան թագաւորի դէմ: Տրդատը խոստացաւ, թէ Սլկունիների ամբողջ ժառանգութիւնը, Տարօնը, նրան կը նուիրէ, եթէ մէկը կը ձերբակալէ ապստամբ Սլուկին: Ճենացի Մամգուն իշխանը յանձն առեց կատարել թագաւորի ցանկութիւնը եւ դաւաճանութեամբ սպանեց Սլուկին: Նրա բոլոր տոհմը սրի ճարակ եղաւ Ոգական ամրոցի մէջ: Իսկ Մամգունը այդ ծառայութեան համար ստացաւ, որպէս ժառանգութիւն, թէ Ոգական ամրոցը եւ թէ Տարօնը: Մամգունից առաջ եկաւ Մամիկոնեան մեծ նախարարութիւնը, որոնք որդւոց որդի ժառանգեցին Տարօնը :

Այս առաւօտ, դեռ լոյսը չծագած, երկու անձինք մուտք գործեցին Ոգական ամրոցում: Մէկը առջեւի մեծ դռնից, միւսը անտառի մէջ թաղնուած գաղտնի անցքից: Առաջինը սեւ ձիաւորն էր, իսկ երկրորդը՝ կապուտակ ձիաւորը :

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Ոգական ամրոցի սենեակներից մէկի մէջ, թանկագին գորգով պատած պահաւորակի վրայ, որի երեք կողմը դրած էին շքեղ կերպասներով պատած բարձեր, նստած էր մի երիտասարդ : Նա, ինչպէս երեւում էր նրա քնէած դէմքից, դեռ նոր էր դուրս եկել իր քնարանից եւ դուրս էր եկել իր զարթնելու ժամից շատ վաղ: Ոչ հագնուել էր, ոչ լուացուել էր եւ ոչ սանտրուել էր: Մի լայն, սարեայ, նուրբ վերարկուի մէջ ամփոփուած էր նա, եւ բաց գլխի երկար գիսակները, գագաթից իջնելով, մեղմ ալիքներով ափռուել էին թիկունքի վրայ, եւ երբեմն ծածկում էին նրա գեղեցիկ, գունաթափ դէմքը: Նրա անհանգիստ մատները անդադար ոլորում էին՝ փոքր ինչ ուռած, կարմրագոյն շրթունքի նորաբոյս ընչացքը, թէեւ ոլորելու շատ պաշար չէին գտնում: Այդ ցոյց էր տալիս սրտի խորին խռովութիւնը : Իսկ սեւորակ, նշաձեւ աչքերի մէջ նշմարւում էր մի անբացատրելի վրդովմունք: Քսան եւ հինգ տարեկան հազիւ կը լինէր նա, նուրբ կազմուածքով եւ փոքր ինչ մոյգ. դեղնագոյն դէմքով, որ պահպանուել էր նրա մէջ ժառանգական ազնուից:

Երիտասարդը Վահան Մամիկոնեանի որդի Սամուէլն էր :

Սենեակը, որտեղ նստած էր նա, ներկայացնում էր նրա ննջարանը: Յատակը պատած էր նախշուն, բրդեղէն օթոցներով. անկիւններում դրած էին զանազան ձեւով, ծանր եւ թեթեւ նիզակներ, աղեղներ, դեղարդներ, ջիդաներ, աշտէներ եւ երկաթեայ ահագին լախտեր, բոլորը գեղեցիկ քանդակներով զարդարած, բոլորը ոսկեհուռ դրուագներով ագուցած : Իսկ սենեակի այն ճակատի վրայ, որ կողմը դրած էր նրա պահաւորակը, պատի վրայ մեխած էր մի լայն վագրի մորթի : Այդ վագրին նա ինքն էր սպաննել որսորդութեան ժամանակ, երբ դեռ տասն եւ ութ տարեկան էր: Նրա վրայից քարշ էին ընկած զանազան զէնքեր. կապարճ՝ լի նետերով, աղեղ՝ լայնալիճ, սուսերներ՝ երկաթեայ երկար կոթով, թեթեւ վահան՝ ուղտի թափանցիկ կաշուց պատրաստուած, ծանր սաղաւարտ՝ պողպատից շինուած եւ խոշոր կոճակների նման բեւեռներով զամուած, սաղաւարտներ՝ կամ տէգի պէս սուր կատարներով, եւ կամ մազէ ցցունքներով, զրահ՝ երկաթեայ մանր օղակներից գործուած, պղնձեայ հաստ լանջապան, որի մէջտեղում բարձրաքանդակ դիրքով դուրս էր նայում գալարուած վիշապ, զանազան թրեր, դաշոյններ, վաղրներ, երկար եւ կարճ, ուղիղ եւ կեռ, միասայրի եւ երկսայրի, որոնց պատեանները պատած էին ոսկով ու արծաթով, որոնց կոթերը զարդարած էին ականակուռ գոհարներով, եւ որոնցից շատերը երկաթահար էին ու գեղած :

Այդ սենեակը աւելի զինարանի նմանութիւն ունէր, քան թէ ննջարանի : Երիտասարդ իշխանը սիրում էր իրան շրջապատել այն առարկաներով, որ իր սրտին շատ մօտ էին: Միակ առարկաները, որ յիշեցնում էին, թէ դա եւ հիւրանոց էր, էին մի քանի փառաւոր բազմոցներ, որ դրած էին պատերի մօտ, պատրաստ հիւրերի համար :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

145 ՄԵՌԵԱԼ, 500 ՎԻՐԱՒՈՐ

Եւրոպայի ամերիկեան ուժանաւային հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ մեծ քանակութեամբ անհրաժեշտ պիտոյք պիտի ղրկէ Լիբանան, երկրաշարժի զոհերուն համար: Այս պիտոյքները կը բաղկանան վերմակներէ, վրաններէ եւ արիւնի փոխանցման գործիքներէ: Փոխադրութիւնը սկսած է չորեքշաբթի օր: Օգնութիւնը փութացնելու համար հեռագիր մը ուղղած էր Պէյրութի ամերիկեան դեսպանատունը: Անցեալ շաբթու ալ ամերիկեան օդանաւեր մեծ քանակութեամբ ուտեստ եւ 125 վրան փոխադրած էին Թուրքիա, վերջին ողողումներէն, հրդեհներէն եւ շարժէն վնասուած արկածեալներու համար:

Մալթայի ծովային իշխանութիւնները շոգենաւ մը ճամբայ հանեցին դէպի Պէյրութ, վերմակներով, սաւաններով, դաշտային անկողիններով եւ մէկ շաբթուան ուտելիքով: Նաւը Պէյրութ կը հասնի այսօր, չորեքշաբթի:

Լիբանանի արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ուրբաթ օրուան երկրաշարժին հետեւանքով մեռած են 145 հոգի, վիրաւորուած՝ 500: Անպատսպար կը մնան 25.000 հոգի: Նախարարութիւնը ստիպողաբար կը խնդրէ վրաններ եւ վերմակներ հասցնել: Շարժէն կործանած են Ազուր եւ Պիսրի գիւղերը: Քարուքանդ եղած են հինգ հազար տուներ, ուրիշ տասը հազար ալ աւերուած: Վնասը կը հաշուեն 35 միլիոն տոլար: Միջերկրականի անգլ. տորմիղն ալ օգնութեան հասած է արկածեալներուն:

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Կիպրոսի բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար վեց ամսուան պայմանաժամ կը նախատեսէ անգլիացի հրամանատարը, մարէշալ Հարտինկ:

Մարտ 19ին արիւնալի կռիւ մը ծագեցաւ Կիպրոսի Վալիգիա գիւղին մէջ, Յոյներու եւ Թուրքերու միջեւ: Կ՚ըսուի թէ գիւղին 800 Յոյներէն հարիւրը յարձակեցան Թուրք համայնքին վրայ որ կը բաղկանայ 200 անձերէ: Տասնըեօթը հոգի վիրաւորուեցան: Անգլիացի ոստիկաններ ցրուեցին յարձակողները: Անգլիացի զինուոր մը սպաննուեցաւ տասը մղոն անդին, Լափիթոս գիւղին մէջ: Զինուորական իշխանութիւնը 7000 սթերլին տուգանքի դատապարտեց գիւղը:

× Կիպրոսի Թրքական կոմիտէին նախագահը, Նեւզատ Գարակիլ ճառ մը խօսելով Անգարայի մէջ, պահանջեց անմիջապէս փակել Իսթանպուլի յունական դպրոցները: «Եթէ ցանկալի արդիւնքին չհասնինք, պէտք է խորհիլ Պատրիարքարանի ջնջումին վրայ: Ամէնէն չիտակ գործն է Թուրքիոյ Յոյները փոխանակել Յունաստանի Թուրքերուն հետ»:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը պատգամագիր մը ուղղելով խորհրդարանին, առաջարկեց հինգ միլիառ տոլար տրամադրել արտասահմանի օգնութեան համար, յանուն արդար խաղաղութեան: Ծրագիրը կը պարունակէ շատ մը նորութիւններ: Մասնաւորապէս կ՚առաջարկէ 1640 միլիոն տոլարի զինուորական վարկ՝ Ասիոյ եւ Միջին Արեւելքի երկիրներուն համար, «նկատի առնելով նախայարձակման ծանր վտանգները»:

12.000 ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐ գործադուլ մը սարքեցին Մոզէլի հովիտին մէջ, իբրեւ բողոք Ֆրանսայի նոր քաղաքականութեան դէմ: Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ խորտակել ալժերիական ահաբեկիչ կազմակերպութիւն մը որ կը գործէր Մոզէլի հովիտին եւ շրջանին մէջ: Այսկազմակերպութեան կը վերագրուի հազարաւոր Ալժերիացիներու վերադարձը դէպի երկիր: Թիոնվիլի մէջ խումբ մը Ալժերիացիներ յարձակեցան այն սրճարաններուն վրայ ուրոնց Ալժերիացի տէրերը մերժած էին օգնել ազգային դատին: Սրճարանատէր մը սպաննուեցաւ:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ստուգման եւ գանձման համար, ելմտական նախարարը՝ Պ. Ռամատիէ (ընկերվարական) պատուիրեց պաշտօնեաները վարուին «խոհականութեամբ, քաղաքավարութեամբ եւ ուղղամտութեամբ»: Որեւէ ներում պիտի մերժուի ցորչափ կը շարունակուին ցոյցերը հարկահանութեան դէմ (փուժատեան շարժում): Նախարարը պատուիրած է նաեւ ստուգում չկատարել շատ հեռաւոր ժամանակներու համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Ալաւեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

⁂

Տիկին Թագուհի Պօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ:

Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ:

Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք:

Դիմել «Յառաջ»ի:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը: Դասախօս Հրանտ Սամուէլ: Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին:

Ապրիլ 14, շաբաթ, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ՚Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Բոնվանսիոն:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սեւան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ:

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին:

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6 ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) Էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ:

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ՚Օպանեը):

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ:

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ:

Երգահանդէս ժամը 18ին, գիմայի սրահին մէջ:

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին:

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը յառաջիկայ Ապրիլ 15ի կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Սորպոնի մէջ, կը տօնէ անմահն Կոմիտասի ծննդեան 85ամեակը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, չորեքշաբթի երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12:

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ դէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը:

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթը՝ «Յետին տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն): Մուտքը ազատ է:

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի Էջմիածնի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վրայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընդունելութիւնը Փարիզի մէջ:

Գեղարուեստական բաժին:

Մուտքը ազատ է:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» Ուսախումբի ժողովը այսօր չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Եղիայեանի Կոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 149պիս, Ավընիւ տ՚Արժանթէօյ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Յուշեր Մանկութեան, պատանեկութեան եւ Սանասարեանի ուսանողական կեանքէն, ինչպէս նաեւ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ)

Գինը՝ 800 ֆրանք, Ամերիկայի համար երեք տոլար, թղթատարի ծախքով՝ 850:

Միակ կեդրոնատեղի Դր. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ »

և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇԱՒԻԼ.— Դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պաղտիկ Քիւլջեանէ հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Փափազեանէ հազար, Տէր եւ Տիկ. Արթաքի Գալայճեանէ 500 ֆր., Կարպիս Գէորգեանի մահուան առթիւ:

ՇՈՒՏՈՎ ՋԱՏԻԿ Է

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱՒԿԻԹԻՆ ՀԵՏ, ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ՝

Ջ Է Ո Ր Է Կ Ը

Անարատ եւ թարմ կարագով Ջէօրէկը կը պատրաստէ միայն վարպետ անուշավաճառ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, Rue de Trévise, Métro : Cadet   Tél. : TAI. 65-44

Հոն կը գտնէք նաեւ ամէն կարգի անուշեղէններ, խմորեղէններ, ինչպէս նաեւ խմորէ բացուած թերթ տունի համար:

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐՈՒԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ՚ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոլքլորի փառատօնին

կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Անֆիթատրոնին մէջ

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

FOURRURES

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

Ապրիլ 20, ժամը 21ին Սալ տը լ՚Էքոլ Նորմալ:

Aux Tryptiques

ԼՈՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

(ԻՋՔԱԼԱՑԵԱՆ)

Դասական երգերու երեկոն

Մասնակցութեամբ՝ Փիէռ Տառքէն (դաշնակ) եւ ջութակահարներ՝ Տանիէլ Լըգիւր եւ Մարսել Տըլաննուա:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանութեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմայի դիմաց: Երկու օթօպիւսի կայարան:

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ:

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

BELAVOX

ՉՈՐՍ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐ 78 թուռ

Հայ խմբերգային երաժշտութեան

Փարիզի Հայկ. երգչախումբին կողմէ (80 հոգի)

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Հոգիս մրմուռ, ծառիս տակը կանաչ է, Ես իմ անուշ Հայաստանի, նաւերգ, Մայր Արաքսի, ծիրանի ծառի տակին, Մեղուն.

Շարքը կ՚արժէ 2000 ֆր. երգարանով միասին

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 : Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
22
ՄԱՐՏ
JEUDI
22 MARS
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7635 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3346

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԵՏՐԱԹԱՓ ԱԳՌԱՒԸ

Ինչպէս կ'երեւայ, բոլոր յական դիպը- նութեան մը ենթարկուած է «Հանձա-րեզ»ը, բոլշեւիկեան 20րդ համագումա-րէն ի վեր :

Տակաւին կանուխ է, իմանալու համար Խրուշչեւի չնախատեսուած յայտնութեանց բո-լոր մանրամասնութիւնները :

Բայց, ինչ որ տեղի կ'ունենայ այս մի-ջոցին, Խ. Միութեան սահմաններէն ալ դուրս, կ'ապացուցանէ թէ կուռքը տա-պալած է վերջնապէս : Եւ այժմ Կեդր. Կոմիտէին ոգեւորած աշխատանքի լծուած է, «ուղեղները լուալու համար» :

«Վերադաստիարակման» այս ալե-բախտ աշխատանքին կապուած են հազա-րաւոր մասնագէտ քարոզիչներ (պրոպա-գանդիստ) : Իսկ «լուացարար»ներուն գլուխը կը գտնուի հայազգի փոխ-վար-չապետը, Պ. Անաստաս Միկոյեան, որ վարագոյրը առաջին բացած էր համա-գումարին մէջ :

Մոսկուայի ազդանշանին վրայ, միւս հանրապետութեանց մէջ ալ «վերաքննա-հատումներ» կը կատարուին, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ :

Այդ առթիւ էր որ լուրեր տարածուե-ցան՝ Կովկասի մէջ պատահած դէպքերու մասին, թէեւ պաշտօնական տեղեկու-թիւններ կը պակսին :

Լեզուները բացուած են, մանաւանդ Խ. Միութենէն դուրս :

Ամէնէն խիզախ արտայայտութիւններն ունեցան Իտալիոյ համայնավար կու-սակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Թոլ-լիաթթի, եւ արեւելեան Գերմանիոյ բոլ-շեւիկ ղեկավարը, Ուլպրիխտ :

Երկուքն ալ իրենց տեսակէտները կը յայտնեն առանց վերապահութեան : (Հե-ռագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիոյ կարմիր ղե-կավարին քննադատականը կը բաղկանայ 38 սիւնակներէ) :

Որոշ վերապահութիւն կը տիրէ Փարի-զի մէջ : Կուսակցութեան պաշտօնաթեր-թը, «Իւմանիթէ» առ այժմ կը գոհանայ ամփոփելով պաշտօնական լուրերը :

Ըստ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ստալինի վրայ կը ծանրանան հետեւեալ մեղքերը :—

1. Ինքզինք կուսակցութենէն վեր հա-մարելով, ստեղծած է անձի պաշտա-մունքը :

2. Կուսակցութեան եւ պետութեան պատմութիւնը գրած կամ գրել տուած է համաձայն իր հայեցողութեան : Ուրիշ խօսքով, յերիւրած կամ խեղաթիւրած է, ի փառս իր անձին :

3. Իրեն վերագրած է երկրորդ աշխար-համարտին ճարտար ղեկավարութիւնը :

4. Հիթլերական յարձակումը նախատե-սուած ըլլալով հանդերձ, չէ լսած իր ըն-կերներուն ազդարարութիւնը եւ անհրա-ժեշտ միջոցները ձեռք չէ առած : Այդ պատճառով ալ, շատ աւելի սուղ արժած է պատերազմը :

5. Վիճելի են իր տնտեսական եւ ընկե-րային տեսութիւնները :

Դեռ ուրիշ յայտնութիւններ ալ պիտի լսենք, ժամանակի ընթացքին :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, «Ժողովուրդներու Հայրը» պարզապէս Բօշ Նապար մը եղած է եւ կամ «Թղթէ փախած» խեղաղար մը, մինչ ահուսար-սափ տարածելով իր շուրջը :

Պիտի ըսէք թէ ինչո՞ւ երեսուն տարի վերջը կը խոստովանին այս ճշմարտու-թիւնները — այն ալ կիսկատար :

Որովհետեւ «Արեւ — Արծիւ»ը խա-ւարած է, իբրեւ յիշատակ ձգելով փետ-րաթափ ագռաւ մը որ այլեւս վախ չի պատճառեր :

Արդէն իսկ շատեր սկսած են զինքը բաղդատել Հիթլերի հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶԸ ԱԼ ԱՆԿԱԽ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՈՒԺ ԿՈՒՏԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

Երեքշաբթի օր, 20 Մարտ, Փարիզի մէջ ստորագրուեցաւ նոր համաձայնութիւն մը որ կը ճանչնայ Թունուզի անկախութիւ-նը : Ցառաջիկային բանակցութիւններ պի-տի կատարուին, որպէսզի նոր պետու-թիւնը սերտօրէն կապուած մնայ Ֆրան-սայի : Անկախութեան հռչակումը պէտք է վաւերացուի Ֆրանսայի խորհրդարանին կողմէ : Նոր համաձայնութիւնը ստորա-գրուեցաւ Թունուզի վարչապետին՝ Թա-հար Պեն Ամմարի եւ Ֆրանսայի արտա-քին գործերու նախարարին՝ Պ. Քրիս-թիան Փինոյի կողմէ, արտաքին գործե-րու պաշտօնատան Ժամացոյցի պատմա-կան սրահին մէջ :

Այսպէս կը վերջանայ բանակցութիւն մը որ կը տեւէր վեց տարիէ ի վեր, եր-բեմն խզուելով եւ արիւնահեղութեան յանգելով : Այժմ երկու կողմերն ալ կ'ու-զեն որ անյապաղ վաւերացուի համաձայ-նութիւնը : Այն ատեն Ֆրանսան ազատած պիտի ըլլայ հոգէ մը, իր ամբողջ ուշա-դրութիւնը նուիրելու համար Ալժերիոյ :

× Փարիզի ամերիկեան դեսպանը, Տի-լըն, առջի օր ճառ մը խօսելով Ֆրանսայի դիւանագիտական մամուլի ընկերակցու-թեան սարքած ճաշին առթիւ, յայտարա-րեց թէ իր կառավարութիւնը լիովին կը գնահատէ Ֆրանսայի ճիգերը՝ Հիւս. Ափ-րիկէի եւ մասնաւորապէս Ալժերիոյ խըն-դիրներուն կարգադրութեան համար : «Մենք համաձայն ենք որ կարելի եղածին չափ սերտ յարաբերութիւններ հաստատ-ուին Ֆրանսայի, Թունուզի եւ Մարոքի միջեւ, անկախութեան հիման վրայ : Ալ-ժերիան Ֆրանսայի ամբողջական մասը կը կազմէ : Ֆրանսա կրնայ յոյս դնել մեր ա-ջակցութեան վրայ՝ ազատամիտ լուծում մը գտնելու համար : Մ. Նահանգները կը դատապարտեն կոյր ահաբեկչութեան մի-եւ արտաքին միջամտութեանց արարքնե-րը : Բայց անհրաժեշտ է որ խռովարար-ները չկարենան օգտագործել որեւէ պա-ռակտում արեւմտեան ճակատին վրայ : Անոնք որ ահաբեկումներ կը կատարեն պէտք չէ կարծեն թէ իմ կառավարու-թեանս կամ հանրային կարծիքին աջակ-ցութիւնը կը վայելեն : Ֆրանսական կա-ռավարութիւնը լայնամիտ ծրագիր մը ու-նի Ալժերիոյ մասին, ապահովելու համար ֆրանսացի եւ իսլամ հասարակութեանց համակեցութիւնը : Ազատ ընտրութիւն-ներ կատարելու իր խոստումը բոլորովին կը համապատասխանէ ազատութեան եւ արդարութեան իտէալներուն» :

Դեսպանը այս առթիւ բացատրեց թէ Ալժերիոյ խնդիրը բոլորովին կը տարբե-րի Թունուզի եւ Մարոքի հարցերէն : «Ալ-ժերիոյ չորս նահանգները ֆրանսական հող են : Մէկ միլիոն 200.000 Ֆրանսացի-ներու համակեցութիւնը ութ միլիոն Իս-լամներու հետ բարդ եւ դժուարին հարց մը կը ներկայացնէ : Կը յուսամ թէ իմ յայտարարութիւններուս վրայ Ֆրանսա պիտի կրնայ զանազանել իր բարեկամ-ներն ու թշնամիները :

Անցեալ շաբթու բրիտանական դեսպանն ալ իր կառավարութեան աջակցութիւնը խոստացած էր : Այս երկու յայտարարու-թիւնները մեծ տպաւորութիւն գործեցին Փարիզի մէջ :

× Ալժերիոյ զօրքին հրահանգուած է «պաշտպանել բնակչութիւնը, կռուիլ ըմ-բոստներուն դէմ», որոնց թիւը կը հաշ-ուեն տասը հազար : Առջի օր բազմաթիւ ընդհարումներ տեղի ունեցան Քապիլի եւ Կոստանդինի շրջաններուն մէջ : Երեսուն ըմբոստներ սպաննուեցան :

❚❚ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❚❚

«ԺԱՖ»ԻՆ «ԿԱՖ»Ը

Անցեալ շաբթու զարմանքով իմացայ թէ «Ժաֆ»ը մերժեր է մասնակցիլ Ապրիլ 11/24ի Համազգային Ակատօնին :

Իրազեկի մը հարցուցի,— պատասխա-նեց թէ այսպէ՛ս - այսպէ՛ս բաներ կան, բայց կարելի է կարգադրել, փոխադարձ բարեացակամութեամբ :

Եւ իմացայ թէ այս երկուշաբթի օր-ուան ժողովին ալ չեն մասնակցեր :

«Բանից դուրս կուգայ» որ այս տղաքը շատ աւելի կենսակա՛ն, իսկապէս երիտա-սարդակա՛ն գործի մը լծուած են այս միջոցին,— թռուցիկ ցրուել :

Այո՛, հատընտիր հաւաքածոյ մը պի-տանի, այլ մանաւանդ անպիտան գիտել-եաց,—«Ի՛նչպէս «ընտրուեցաւ» Կիլիկիոյ կաթողիկոսը» :

Ստորագրութիւնը — «Ֆրանսահայ Ե-րիտասարդաց Միութեան (Ժաֆ) Կեդր. վարչութիւն» :

Բայց, կրնաք վստահ ըլլալ թէ Միու-թեան ֆրանսախօս անդամներէն շատ քի-չերը լուր ունին բովանդակութենէն : Կարդան ալ, բան չեն հասկնար :

Բացումը կը սկսի սրտառո՛ւչ «Նախա-բան»ով մը, որ կը պատմէ թէ «հայ ժո-ղովուրդը արդար ընդվզում մը ունեցաւ այդ ընտրութեան վերաբերեալ», «Հայ ժողովուրդը խորապէս վիրաւորուեցաւ», «հայ ժողովուրդը վշտացաւ խորապէս», եւայլն :

Ուրեմն, պարտք սեպեր են «լուսաբա-նել» հանրային կարծիքը, «առանց մեր կողմէ յաւելուածական մտքեր յայտնե-լու» :

Միայն այս նախաբանին հնոտի եւ բա-ցեիպաշտ ոճէն դատելով, ամէնէն համ-բակն ալ պիտի ըմբռնէ թէ անոր հեղինա-կը հեռաւոր կապ անգամ չունի ֆրանսա-հայ երիտասարդութեան հետ, այլ միս-ոսկոր կապած դպիր մըն է, որ կը շահա-գործէ Ժաֆին անունը :

Իսկ այս վերջինը կատարեալ կաֆ մըն է որ կը գործէ, ցրուելով ցնդապատում թռուցիկը :

Աւելի գէշ, եթէ գիտակցաբար կը կա-տարէ գրգռիչ գործակալի այդ անփառու-նակ դերը :

Տասնըչորս էջերու վրայ փռուած շրջա-բերականը կը բացուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այն ճառով որ խօսուեցաւ պատգամ. ժողովին գումարման առթիւ (14 Փետր.) :

Եւ կը փակուի դարձեալ կաթողիկոսին կողմէ Գահիրէի ռամկավար թերթին ե-ղած յայտարարութեամբ :

Մնացեալը՝ խառնիխուռն արտատպում՝ Պէյրութի եւ Հալէպի փողոցներէն հա-ւաքուած լուրերու, տասն անգամ հեր-քուած սուտերու, պաշտօնապէս լուսա-բանուած հարցերու, «չեզոք ճանչցուա»եան խեղկատակութեանց, փրանսերէն (Մա-բէն) եւ արաբերէն (Տիյար) թերթերէն քաղուած «զգայացունց» տեղեկութեանց : Հատուած մըն ալ՝ այն շինծու, ստայօդ եւ գրգռիչ «գաղտնի տեղեկագիր»էն որ թխուած էր անցեալ տարի, հնչակեան «Արարատ»ի կողմէ :

Արտատպուած նիւթերէն մէկուն խորա-գիրն ալ արձանագրեմ եւ դուք դատե-ցէք.

— «Լիբանանեան կառավարութիւնը միջամտեց կ'ըլլայ կաթողիկոսական ընտրութեան եւ իր մեքենայութիւններով կը թունաւորէ հայոց մը որ համերաշխ մթնոլորտի մը մէջ պէտք էր կարգա-դրուէր» (էջ 6) :

Չէ՞ք մեղքնար այս տղոց, ժաֆ կոչուին թէ կաֆ :

ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՀԱԿԱՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ պայքար մը կը պատրաստուի ֆրանսական ար-տադրութեանց դէմ, թէ Իրաքի եւ թէ Սուրիոյ մէջ : Մարտ 20ին, փոթորկալի նիստի մը միջոցին, Իրաքի խորհրդարանը որոշեց բողոքել Ֆրանսայի քաղաքակա-նութեան դէմ՝ Արաբական Դաշնակցու-թեան նստաշրջանին առթիւ որ պիտի բացուի Մարտ 29ին : Այս առաջարկու-թեամբ կապեր պիտի հաստատուին Ա-սիական դաշինքի անդամներուն հետ : Կարգ մը երեսփոխաններ պահանջեցին կառավարութենէն արգելք դնել ֆրանսա-կան արտադրութեանց դէմ, նկատի առ-նելով Ֆրանսայի «նուաճողական» քաղա-քականութիւնը Հիւս. Ափրիկէի մէջ : Ար-տաքին նախարարը յայտարարեց թէ Ի-րաք համաձայն է որ արաբական երկիր-ները հաւաքական քաղաքականութիւն մը վարեն Ֆրանսայի դէմ :

Նոյն օրը Իսլամ Եղբայրութեան ան-դամները ցոյցեր կատարեցին Դամասկո-սի փողոցներուն մէջ, պահանջելով քա-ղաքական, տնտեսական եւ մշակութային պոյքոթ Ֆրանսայի դէմ : Նոյն կազմա-կերպութիւնը հեռագիր մը ուղղած է բո-լոր արաբական երկիրներուն, որպէս զի միջամտեն, պաշտպանելու համար Ալժե-րիոյ Իսլամները : Բողոքագիր մըն ալ յանձնուած է Դամասկոսի ֆրանսական դեսպանին :

× Իրաքի արտաքին նախարարը յայտա-րարած է խորհրդարանին առջեւ.— Կա-ռավարութիւնը բոլորովին համաձայն է երեսփոխաններու տեսակէտին եւ կը դա-տապարտէ ֆրանսական աշխարհակալու-թիւնը : Կառավարութիւնը կ'աջակցի եւ պիտի շարունակէ աջակցիլ Հիւս. Ափրի-կէի Արաբներու պայքարին՝ ամբողջական ազատութեան եւ անկախութեան համար : Մենք կը հաւատանք տնտեսական պայքա-րին իբրեւ գործնական միջոց Ֆրանսայի դէմ եւ անկեղծօրէն կը յուսանք թէ այդպիսի միջոց մը հաւաքաբար պիտի գործադրուի արաբական բոլոր պետու-թեանց կողմէ» :

× Յորդանանի Թագաւորը մօտերս պի-տի այցելէ արաբական երկիրները : Այս առթիւ յայտարարեց թէ կառավարութիւ-նը պիտի շարունակէ չէզոքութեան քաղա-քականութիւնը եւ պիտի չյարի որեւէ դա-շինքի, ոչ Թուրքեւիրաքեան, ոչ ալ սուրիա-եգիպտական :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակո-միտէն դառնօրէն կ'ողբայ քաջարի ու մեծ միկին եւ աննկուն հայրենասէրին՝ ընկեր ԴՐՕյի անփոխարինելի կորուստը :

ՊՈՌՏՕ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբը կ'ողբայ մեծ հերոսին՝ ընկեր ԴՐՕյի ցաւակսկիծ մահը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբը երկիւղածութեամբ կը խոնարհի անվեհեր ռազմիկին եւ մեծ հայրենասէ-րին՝ ընկեր ԴՐՕյի գերեզմանին առջեւ :

ՅՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

ԿԸ ԿՌՈՒԻՆ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ Մարտ 20ին հինգ հարիւր Թուրքեր օրն ի բուն կռուեցան Յոյներուն դէմ, քարեր նետե-լով, խանութներ խորտակելով կամ ա-ւարի տալով : Ոստիկանութիւնը ստիպ-ուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել ցուցարարները ցրուելու համար, բայց ա-նոնք համախմբուելով ուղղուեցան դէպի Ս. Սոֆիա եկեղեցին : Ցետոյ յայտարա-րեցին թէ Վագիֆա գիւղը պիտի երթան, վրէժ լուծելու համար այն Յոյներէն ո-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ԿԱԽԱՐԴՕՐԷՆ ՔԱՋ»Ը

1956 Մարտ 8ին, երեկոյեան ժամը 8·45ին, Հեռաւոր Ամերիկայի մէջ, փակուեցաւ վերջին էջը յիսուն եւ աւելի տարիներու գործօն պատմութեան, որուն առաջին էջին վրայ գրուած էր կարճ անուն մը — ԴՐՕ։

Դեռ մինչեւ երէկ կեանք էր. հիմա դարձաւ պատմութիւն։

Դեռ մինչեւ երէկ գործ էր. հիմա դարձաւ ոգի։

Մահուընէն քառորդ ժամ առաջ մահկանացու մարդ էր. մահուընէն քառորդ ժամ ետք դարձաւ եղաւ խորհրդանիշ մը։

Աշխարհէն հեռացաւ՝ մտնելու համար այն Ոսկեմատեանին մէջ, որ կը կոչուի Հայոց Նորագոյն Պատմութիւն։

Սերոբ, Գէորգ Չաւուշ, Քեռի, Խէչօ Մուրատ, Անդրանիկ, Սեպուհ, Դրօ եւ այնքան ուրիշներ, — զինուորեալներ հայրենի հողին եւ հայրենի ժողովուրդին, — ասոնք բոլորը իրենց ձեռքով գրեցին Հայկական Դիւցազներգութիւնը վերջին 60ամեակի ընթացքին։

Շրջան մը կը փակուի իրմով, ուրիշ շրջան մը կը բացուի դարձեալ իրմով։

Ըսենք տակաւին.— Այս մէկը մարմինով մեռաւ դուրսը, բայց հոգիով մնաց ներսը։ Մարմինը թաղուեցաւ հեռուընկալ, այլ օտար հողի մէջ, բայց սիրտը մնաց հայրենի երկրին մէջ։

Հայ էր. քառասուն հազար եղբօր սիրով կը սիրէր իր ժողովուրդը։

Հայ էր. «այս նիւթին վրայ պատրաստ էր մրցել սա Նրա հետ, մինչեւ թարթիչներն այլեւս չշարժուէին», ինչպէս որ կ՚ըսէր Շէյքսփիր՝ Համլետի բերնով։

Հայ էր։ Ոչ այն Հայերէն, որոնց ներկայութեան կարելի է վատաբանել հայութիւնը, այլ այն Հայերէն, որոնց մօտ ոչ ոք կը համարձակի անպատիւ բառ արտասանել հայութեան դէմ։

Յովհ. Թումանեան առիթով մը կը գրէր Ալեքսանդր Խատիսեանի մասին, «Այնքան Հայ էր, մինչև ամբողջ հայութեան մէջ, որ ես իսկ նրա ներկայութեանը վախենում էի վատ խօսք ասել հայ ժողովրդի հասցէին»։

Եթէ «այնքան» Հայ էր Ալեքսանդր Խատիսեանը, առաւել Հայ էր Դրօ Կանայեանը, որուն ոչ թէ ներկայութեան, այլ բացակայութեան իսկ կարելի չէր «վատ խօսք ասել հայ ժողովրդի հասցէին»։

Հայ էր եւ Մամիկոնեան, թերեւս վերջին շառաւիղներէն Մամիկոններու առասպելական տոհմին, որ «արութեան գործեր» արձանագրեց Հայոց Պատմութեան մէջ։

Դրօ Կանայեա՞ն. ոչ, Դրօ Մամիկոնեան, — խիզախ, յանդուգն, ձեռքը միշտ սուրին վրայ, ամէն վայրկեան պատրաստ մեռնելու «վասն հայրենեաց»։

Ոչ միայն ասպետական շունչ էր, այլեւ բաբախուն սիրտ։

«Շատերէն մէկը» չէր, այլ «շատերուն մէջ մէկն» էր։

Մեծ էր՝ երբ ողջ էր. կարծես աւելի մեծցաւ՝ երբ ողջ չէ այլեւս։

Իր բազուկը խնայել չէր գիտեր թշնամիին, բայց կը գտնար գուրգուրոտ ձեռք՝ հարազատին ու բարեկամին համար։

Քանի անգամ բարձրացած էր իր անվեհեր բազուկը՝ անխնայ պատուհասելու համար հայատեաց, հայաջինջ ու հայադաւ իշխանաւորները, պարզ ոստիկան ըլլային թէ իշխան կամ փոխարքայ։

Իր կեանքը, մրրկայոյզ ու ալեծուփ, անվերջ նուիրում եղաւ, անվախճան զոհաբերութիւն իր ժողովուրդին եւ հայրենիքին համար։

Համեստ էր, խոնարհ, գրեթէ միշտ բացակայ, երբ իր մասին խօսուէր։

Կը գտնար սակայն խօսուն, առատաբան, գրեթէ ճարտասան, երբ խօսք ըլլար ուրիշներու մասին։

Քաղցր էր առօրեայ կեանքի մէջ, մեղր ու կարագով ծեփուած շաքարահացի պէս քաղցր էր, բայց խստասիրտ ու դաժան՝ անոնց հանդէպ, որոնք կրնային, որոնք կ՚ուզէին ոչ թէ «վատ գործել» իր ժողովուրդին համար, այլ «վատ խօսել» անոր հասցէին։

Համակ ժպիտ էր հարազատներուն հետ։ «Կը մարիմ կոր», կ՚ըսէր կատակով կամ անմեղ հեգնանքով, երբ ունկնդիր ըլլար, — ակամայ ունկնդիր, — քաղցր զգացումի մը արտայայտութեան իր անունին, հմայքին, համբաւին կամ անցեալին մասին։ Եւ խօսքը կը դարձնէր ուրիշ կողմ։

Իր աշխարհը հայրենիքն էր, Երկիրը, իր զինակիցները։ Անխառն հաճոյքով, անսահման հիացումով կը խօսէր մանաւանդ իր «մեծ ուսուցիչ»ին՝ Նիկոլ–Դումանի մասին։

Նիկոլ–Դումանը կուռք մըն էր իրեն համար, ինչպէս որ ինք կուռք մըն է հիմա մեզի եւ այլոց համար։

Ռազմիկ էր։ Իր նկարագրին, իր խառնուածքին, նախասիրութիւններուն, կարողութիւններուն, տաղանդին, թերեւս նոյնիսկ հանճարին տիրական գիծը տուած կ՚ըլլանք այս երկու բառերը անգամ մը եւս կրկնելով.— Ռազմիկ էր։

Պիտի չվարանինք ըսելու, թէ այդ «գիծ»ը կրնար մարաջախտի գաւազան մը շահեցնել իրեն, եթէ ապրած ու գործած ըլլար ուրիշ ժողովուրդներու մէջ եւ ուրիշ ժողովուրդներու համար։ Բայց նախընտրեց «զինուոր» ըլլալ իր ժողովուրդին, քան «մարաջախտ» ուրիշներու համար։

Կը հաւատանք սակայն, թէ մեր խօսքը ոչ կ՚աւելցնէ, ոչ կը նուազեցնէ հերոսին փառքը։ Որովհետեւ փառքը, որուն հասաւ ան իր ողջութեան, որուն կը [illegible] ահաւասիկ նաեւ իր մահէն ետք, աւելի է, քան մարաջախտի գաւազանը, աւելի՝ քան տրուած կամ առնուած շքանշանները։

Մեզի համար, իր ընկերներուն եւ բարեկամներուն համար, զինք սիրողներուն եւ չսիրողներուն համար, Հայոց Աշխարհին եւ Հայոց Ժողովուրդին համար, Դրօն՝ հիմա բացակայ, բայց միշտ ներկայ, յիսուն տարուան պատմութիւն մըն է, յիսուն տարուան դիւցազներգութիւն մը, յիսուն տարուան յաղթերգութիւն մը։

Ինչ որ հողեղէն էր իր մէջ, պիտի երթայ միանալու հողին։ Ինչ որ ոգեղէն էր իր մէջ, պիտի մնայ եւ պիտի երկարաձգուի իրմէ անդին, ժամանակին եւ տարածութեան մէջ։

Ան յաղթեց ժամանակին եւ տարածութեան։

Եւ այս է փառքը, մեծ, իրական, անկորնչելի փառքը։

Հիմա որ փակուած է դագաղը, եւ փակուելու վրայ է նաեւ հողակոյտը, մեզի կը թուի, թէ իր հին զինակիցները, որոնք միասին կռուեցան, բայց միասին չմեռան, պիտի ըսեն իրեն.

«Պէ՞տք է, որ դո՛ւն մեռնէիր, մանաւանդ դո՛ւն, երբ մենք ողջ ենք դեռ...։»

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Բ.

Ընտրեալ կաթողիկոս Գէորգ Դ. համամիտ է պայմաններուն եւ մինչեւ մահ պիտի աշխատի ենթարկել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը Մայր Աթոռին։ Պոլիս կ՚ուզէ պահել Կիլիկիոյ Աթոռը, «Տանն Կիլիկիոյ» անունով, ջնջելով «Ամենայն Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ» ստորագրութիւնը, կաթողիկոսին տալով «Ամենապատիւ» տիտղոսը, Ն. Ս. Օ. նախատառերը վերապահելով Էջմիածնի Հայրապետին։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը տիտղոսով կը մնայ Պատրիարք, օծումով ունի սուրբ օծութիւն, կը մոռցուի որ բոլոր եպիսկոպոսները նուիրապետութեան մէջ համաստիճան են, կաթողիկոս մըն ալ համանման ձեռնադրութեամբ, իրաւունք ունի եպիսկոպոսապետ ըլլալու։

Հարցը կը դրուի Ազգ. Ժողովին եւ տարիներ պիտի տեւեն վիճաբանութիւնները, տարիներով պիտի զբաղին Աղթամարի եւ Սսոյ խնդիրներով, Խաչատուր եւ Մկրտիչ կաթողիկոսներով, աւելի կենսական հարցեր՝ քան հարստահարութեանց խնդիրը։ Մուրատեան վրդ. կը հարցնէ. «Սսոյ ձեռնադրած եպիսկոպոսները չէ՞ն. միւռոն առած Հայերը մեր եղբայրները չէ՞ն»։ Եկեղեցական պատմութեան մէջ ապացոյց ընտրեալ կաթողիկոսը պիտի դրէ. «Որքան ատեն որ քաղաքական տարբեր պայմաններու մէջ կ՚ապրինք, մանաւանդ կաթողիկոսութիւնները պէտք է մնան եւ անհրաժեշտ են»։

Ռուսինեան համամիտ է Աթոռին պահպանման եւ թեմական ընտրութեան։ Իր բանաձեւն է. «ընտրութիւնը գաւառէն — Կիլիկեան թեմէն —, վաւերացումը՝ ժողովէն»։ Ռուսինեան նկատի ունի Ազգ. Ժողովի իրաւասութիւնը եւ համոզուած է, որ վաւերացումով Կիլիկիոյ թեմը ենթակայ պատրիարքութեան, կաթողիկոսը կապուած կը մնայ ընդհանրական հայրապետութեան։ Կը մոռնայ որ Ազգ. Ժողովի վաւերացուցած ընտրութիւնը կրնայ անվաւեր մնալ պետութեան կողմէ։ Կաթողիկոս եւ Պատրիարք օսմանեան հպատակներ են, ընդհանրականը օտարահպատակ։ Կը բաժնէ նախապէս ընտրական եւ օծման իրաւունքները, միացնելու համար կաթողիկոսական պաշտօնը։ «Ժողովուրդը իր ընտրութեամբ հովուական իշխանութիւն կուտար, եկեղեցին իր սրբարար խորհուրդին մատակարարութեամբ հոգեւոր իշխանութիւն կուտայ անոր։ Եթէ եկեղեցին միջամտէ ընտրութեանց, ժողովուրդը կը զրկէ, եթէ ժողովուրդը յանդգնի իր աշխարհական դէմքովը սրբազան խորհրդոց միջամտութեան՝ եկեղեցին կը զրկէ»։

Օտեան Գրիգոր համամիտ է Կիլիկիոյ Աթոռին պահպանման եւ նոյն իսկ անկախութեան։ Էջմիածնի թունդ համակիրներ, Գէորգ Դ.ի մենատիրութեան կողմնակիցներ, կ՚առաջարկեն նոյնիսկ աթոռին ջնջումը եւ կ՚ամբաստանեն Աթոռին պահպանման կողմնակիցները որպէս «քաղաքականութեան ծառայողներ»։ Ուրեմն կ՚ըմբռնեն, թէ Կիլիկիոյ աթոռին անկախութիւնը պահելով պետական տեսակէտը պաշտպանած կ՚ըլլան եւ չեն մտածեր որ իրենք ալ քաղաքականութեան մը հետեւած կ՚ըլլան, որ տարբեր է տիրող պետութեան տեսակէտէն։ Պոլսոյ ռուս դեսպան Իգնատեւի բարեկամ Գէորգ Դ.ի եւ իր մտերիմը՝ Խորէն Նարպէյ, կը փափաքին ռուս քաղաքական ազդեցութիւնը զօրացնել օսմանեան Հայերու վրայ, կառավարութիւնն ալ իրաւունք պիտի ունենայ չէզոքացնել այդ ազդեցութիւնը իր հպատակներուն եկեղեցիին վրայ։ Օտեան կը բողոքէ արդար զայրոյթով ամբաստանութեան դէմ։ «Ամբաստանեցին որ քաղաքականութեան մը կը ծառայենք։ Երիցս անիծեալ ըլլայ ան, որ իր պատիւին եւ շահուն զոհէ դժբախտ ազգի մշտնջենաւոր շահերը, որ օտար քաղաքականութեան մը ծառայէ։ Էջմիածնի կաթողիկոսը համայն ազգին կաթողիկոսն է։ Ոչ թէ Էջմիածնայ քաղաքին յարած եմ, քաղաքին յարելու չէ երբեք, մեր նախնիք չյարեցան քաղաքի մը, Էջմիածին, Դուին, Անի, Սիս։ Հոգեւոր գլուխն է ան ամէնուն։ Եթէ Էջմիածնի կաթողիկոսը մերն ալ չըլլայ, ազգին երկու մեծհատուածները կը բաժնուին իրարմէ։ Բայց այն օրէն որ Էջմիածնայ ենթարկուի Սսոյ կաթողիկոսը, այն օրէն ոչ եւս է կաթողիկոս եւ ոչ եւս մեր ակնկալած արդիւնքներուն

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Հետաքրքրական են իր տեղեկութիւնները՝ Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող Հայերու մասին, «որոնց վիճակը գրեթէ նոյնն է Պարսից տիրապետութեան ենթականերուն հետ, մանաւանդ երբ նըկատի ունենանք ասիական Թուրքիոյ նահանգները, ուր փաշաները համարեա անկախ են։ Միակ տարբերութիւնն այն է, որ անդադար հաղորդակցութեան մէջ ըլլալով Պոլսոյ հետ, մենք աւելի լաւ ծանօթ ենք Թուրքեւհայ յարաբերութեանց եւ յաճախ առիթ ունեցած ենք միջամտելու ի նպաստ իրենց»։

Յետոյ կ՚ըսէ թէ Օսմ. կայսրութեան Հայերը երկու մասի կը բաժնուին, բացի անոնցմէ, որ դեռ հայկ. նահանգները կը բնակին։ «Նախ այն գաղթականները, զորս սուլթանները բռնի տեղափոխեցին քանիցս՝ շէնցնելու համար այն քաղաքները որոնց բնակիչները ջարդած էին. յետոյ այն դժբախտները, որ բռնակալութեան, պատերազմի եւ ամէն կարգի կեղեքումներու պատճառաւ ստիպուեր են ձգել իրենց հայրենի երկիրը։ Այս վերջինները հաստատուած են Պոլիս, ինչպէս նաեւ Անատոլուի եւ Ռումէլիի շատ մը քաղաքները։ Ասոնք շնորհիւ ճարտարարուեստի եւ առեւտրական ճիւղերու մէջ ունեցած իրենց գործունէութեան, յաջողած են նախ տեղացիները սիրաշահիլ, յետոյ երբ շնորհիւ զանազան շահաբեր ձեռնարկներու քիչ մը դրամ դիզեցին, իրենց դրամագլուխը օգտագործելու եղանակը՝ երկրին համար անհրաժեշտ տարր մը դարձուց զիրենք։ Այս կերպով հին գաղթականներուն հաւասար աստիճանի հասան եւ անոնց հետ միախառնուեցան։

Այդ հիներէն ոմանք, առեւտուրի մէջ դրամ շահած ըլլալով, փաշաներու սեղանաւորներն էին դարձած եւ հետզհետէ իրենց ձեռքն անցուցած՝ կայսրութեան ելեւմտական գործառնութեանց մէկ մեծ մասը։ Կարգ մը տուներ հսկայական հարստութեանց տիրացան։ Սակայն շատ չանցած Օսմանցիներու նախանձը գրգռուեցաւ եւ յաճախ պատահեցաւ, որ խիստ մեծ հարստութեանց տէր մարդիկ իրենց կեանքը վրայ տուին։ Այս վտանգին ենթակայ են մանաւանդ կաթոլիկները, որովհետեւ հերձուածողները (լուսաւորչականներուն կ՚ակնարկէ) զանոնք կը մատնանշեն Թուրքերու ատելութեան, իրենց գլխուն սպառնացող փոթորիկը անոնց վրայ դարձնելու նպատակով։

Հեղինակը յետոյ մէջբերումներ կ՚ընէ Ֆրանսայի կրօնաւոր Էօժէն Պորէի Հայոց մասին գրած ուսումնասիրութենէն, հրատարակուած «Իւնիվէր Փիթորէսք» Մատենաշարի «Ռուսիա» բաժնին մէջ (Բ. հատոր)։ Կը պատմէ թէ Յունաստանի անկախութեան պատերազմէն վերջ, արեւմտեան պետութիւնները Բարձրագոյն Դուռնէն պահանջեցին, որ հայ կաթոլիկները այլեւս չհալածուին եւ ազատօրէն պաշտամունք կատարեն։ Ֆրանսա իր հովանաւորութիւնը տուաւ անոնց։ Կ՚ըսէ թէ Նավարինի պարտութենէն վերջ, Թուրքերը սաստկացուցած էին Կաթոլիկներու դէմ հալածանքը։ Իբրեւ թէ Լուսաւորչական Հայերն ալ, նախանձէ ու ատելութենէ գրգռուած, դրդած էին օսմանեան կառավարութիւնը, որպէսզի հայ կաթոլիկ գլխաւոր սեղանաւորները գործէ հանէ, անոնց տուները գրաւէ եւ զանոնք, ինչպէս նաեւ բոլոր կաթոլիկ Հայերը Պոլսէն դուրս աքսորէ։

Այս առթիւ կը յիշէ մեծահարուստ Տիւզեաններու պարագան։ Սուլթանը անոնց վստահած էր փողերանոցի վարչութիւնը, սակայն նախարարի մը նախանձը պատճառ դարձաւ, որ Տիւզեան հինգ եղբայրներէն չորսը կախաղան հանուին. հինգերորդը ազատեցաւ՝ բացակայութեան պատճառաւ, սակայն ետքէն ան ալ ամբողջ Տիւզեան գերդաստանի անդամներուն հետ միասին աքսորուեցաւ։ Գոյքերը գրաւուեցան եւ ստիպեցին Հայերը, որ չափազանց բարձր գիներով գնեն զանոնք, նախարարին եւ Սուլթանին գանձը մտցնելու համար կաթոլիկներու հարստութեան մեծագոյն մասը։

Հեղինակին նպատակը ըլլալով ցոյց տալ թէ ինչ դժնդակ պայմաններու մէջ կը գտնուին կաթոլիկ Հայերը Թուրքիոյ մէջ, իր պատմութեանց մէջ սուտն ու իրաւը իրար խառնած է։

Կ՚ըսէ թէ հայ կաթոլիկները աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն Թուրքիոյ արեւմտեան շրջանին մէջ, կարծես պահանջ զգացած ըլլային աւելի մօտ ըլլալու իրենց դաւանակից ժողովուրդներու եւ անոնց պաշտպանութեան տակ մտնելու։

Հակառակ բոլոր նեղութեանց, կաթոլիկներու թիւը օրէ օր կ՚աճի։ Ու մէջբերում մը կ՚ընէ գնդապետ Ռոթիէրսի մէկ գրութենէն, ուր կ՚ըսուի թէ «Հայ հերձուածողները (այսինքն Լուսաւորչականները) այսօր կը սկսին հասկնալ թէ իրենց այնքան կազմալուծուած աղանդը չկարենալով կապուիլ քրիստոնէութեան մեծ ճիւղերէն մէկուն, օրին մէկը պիտի կլանուի մասամբ լատինական, մասամբ ալ օրթոտոքս եկեղեցիին կողմէ»։

Ինչպէս կը տեսնուի, հարիւր տարի վերջ ալ դեռ այդ «օրին մէկը» չէ հասած, ասկէ վերջ ալ հասնելիք չունի։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(Տար.)

ԻՐԷՆ ԺՈԼԻՕ-ՔԻՒՐԻ

Իրէն Ժոլիօ - Քիւրի, հռչակաւոր կին-գիտնականը, մեռաւ 59 տարեկան հասակին: Դարուս բացառիկ կին գիտուններէն էր, աղջիկը՝ Մառի եւ Փիէռ Քիւրիի: Կանուխէն նետուած էր գիտական ասպարէզ, աշխատելով իր հօրը եւ մօրը գիտական աշխատանոցին մէջ: Ամուսնացաւ Ֆրետերիք Ժոլիոյի հետ, որ նմանապէս կ'աշխատէր իր մօր՝ Մառիի ռատիումի կաճառին մէջ:

Երկու գիտուն ամուսինները միասին կ'աշխատէին, եւ պայքարի ծանր շրջան մը անցուցին հաստատուած եւ արմատացած գիտական գաղափարներու դէմ: Հակառակ տիրող ընդհանուր սկեպտիկութեան, 1933ին Սոլվէի բնագիտութեան համաժողովին մէջ յամառօրէն պաշտպանեցին իրենց տեսակէտը, և 1934ին կրցան յայտարարել իրենց արուեստական ճառագայթումի (ռատիօաքթիվ) գիւտը:

Այն ատեն իրենց գործածած նիւթերը այսօր ծիծաղ պիտի պատճառեն, մինչեւ անգամ ամէնէն համեստ գիտական աշխատանոցներուն մէջ: Ձայնասփիւռի հին գործիք մը եւ պզտիկ արոյրէ կաղաչափ գործիք մը, ինը վոլթ, վայրկեանը 200 մղումով: Եւ երբ անոնք կը վերակոչէին այդ տարիներուն աշխատանքները, ուրախ էին որ այդ գործիքներով աշխատած էին: Պէտք է կարելի եղածին չափ շատ պատուհաններ բանալ անծանօթին վրայ, եթէ փորձ մը կը կատարուի:

Օր մը քիմիագէտ մը տեսնելով խնդրեցին միջոց մը ցոյց տալ, Ֆոսֆորը ալիւմինիումէն բաժնելու երեք վայրկեանէն: Քիմիագէտը ձեռքերը երկինք բարձրացնելով ըսաւ թէ քիմիագանութիւնը երբեք այդ անկիւնէն դիտած չէր: Ժոլիոները իրենք ձեռք բերին այդ արդիւնքը:

Անոնց միջոցով կարելի դարձաւ իւրանիումի հերձումը, եւ հիւլէական ուժի արձակումը: Այսպէս, կենսաբանութեան եւ բժշկութեան առջեւ նոր հնարաւորութիւններ բացուեցան եւ 1935ի Նոպէլեան մրցանակին արժանացան:

Բացի իրենց գիտական աշխատանքներէն, Ֆրետերիք Ժոլիօ - Քիւրի կը դասաւանդէ Քոլէժ տը Ֆրանսի մէջ, իսկ Իրէն՝ Ռատիումի Կաճառին գիտական բաժնին մէջ: 1936ին Լէոն Պլում Իրէն Ժոլիօ Քիւրիի կը վստահէր Գիտական Հետազօտութեանց խորհրդականութիւնը: 1945ին Ֆրետերիքժոլիօ նշանակուեցաւ վերատեսուչ հիւլէական ուժի հաստատութեան, բայց վերատեսչութենէ արձակուեցաւ 1949ին, իր քաղաքական համոզումներուն պատճառաւ (իբրեւ համայնավար):

Անցեալ տարի, պաշտօնական արարողութեան մը ատեն, երբ Գիտութեանց Ակադեմիան Մորիս Պրէոյի միջոցաւ, անոնց կուտար Լավուազիէի ոսկի շքանշանը, Ֆրետերիք Ժոլիօ ոգեկոչեց իր վարպետները, գլխաւորաբար Փոլ Լանժըվէնը, իր ամուսնութիւնը Իրէն Քիւրիի հետ ընտանեկան աշխատանոցին մէջ, երկուքին աշխատանքը, իրենց մեթոտն ու կանոնները, իրենց կեանքը «լեցուն եւ երջանիկ»: Բառ չարտասանեց այն հիւանդութեան մասին որ կը կրծէր իր կինը, շողարձակ նիւթերու հետեւանքով:

Թէեւ երկուքն ալ գիտէին թէ ինչ վտանգներու ենթարկուած էին, իրենց աշխատանքին բերումով, սակայն երբեք չմտածեցին լքել եւ վերջ տալ հետազօտութեանց: Տակաւին տասնըհինգ օր առաջ Իրէն Ռատիումի Կաճառին մէջ աշակերտներուն միջեւ կը գտնուէր: Շաբաթ մը առաջ անկողին ինկաւ, գիտնալով թէ ինչի հետեւանք էր տկարացումը: Ամիսներէ ի վեր չէր յաջողեր դարմանել անարիւնութիւնը եւ հիւանդութիւնը անցաւ թոքերուն:

Իրէն Ժոլիօ Քիւրի հրատարակած էր 54 գիտական գիրքեր: Պատուոյ Լեգէոնի ասպետ էր:

Ա. Աշխարհամարտին իր մօր հետ միասին աշխատեցաւ Բ. ճառագայթներու վրայ Ֆրանսական Բանակին մէջ: Յետոյ մօրը հետ շողագիտութեան դասեր տուին ամերիկեան սպաներուն:

Իր մարմինը ցուցադրուած է Լոմոն փողոցի Քիւրի հիւանդանոցին մէջ: Բազմաթիւ այցելուներուն մէջ էր նաեւ Նոպէլեան պսակաւոր իշխան Լուի տը Պրէօյ, որ ըսաւ.— «Տիկ. Ժոլիօ Քիւրիի մահը անդարմանելի կորուստ մըն է գիտութեան համար — ան ապրեցաւ գիտութեան համար եւ մեռաւ գիտութեան համար»:

կը ծառայէ»:

Այդ համբաւաւոր ճառին մէջ, խօսուած խորունկ համոզումով եւ յուզումով, Օտեան կը գոչէ. «Պէտք է պահել Կիլիկիոյ Աթոռը էջմիածնի համար»:

Իզմիրլեան կ'արդարացնէ Հայ. Եկեղեցիի անկախութիւնը Կեսարիոյ Թեմէն՝ հիմնուելով Նիկիոյ ժողովին որոշման վրայ, «Ամէն մէկ գաւառ ու եկեղեցիներ ալ որ իրենց եպիսկոպոսներով եւ այլ արտակարգ պաշտօնեաներով եւ ժողովուրդով ամբողջութիւն մը կազմեն, կ'ունենան միեւնոյն իրաւունքները եւ ինքնակառավարական առանձնաշնորհութիւն»: Կ'աւելցնէ որ Պոլսոյ ժողովին մէջ (366) Կեսարիոյ արք. Հելլադիոս տարկութիւն չըրաւ Ս. Ներսէսի դէմ որպէս անկախ ձեռնադրուած:

Եփեսոսի ժողովն ալ հաստատեց Կիպրոսի Եկեղեցիին անկախութիւնը՝ բաժնելով Անտիոքի եկեղեցիէն: Եւ սակայն ջերմ պաշտպան է ընդհանրական հայրապետութեան եւ հակառակորդ մը Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսութեանց անկախութեան: Կը յիշէ Աղթամարի Դաւիթ կաթողիկոսը, որ ձեռնադրութիւնը ստացած է Կիրակոս կաթողիկոսէն, ենթադրելով որ պայմանները նոյն են: Կը յիշէ Նիկիոյ ժողովին որոշումը. «Երեք եպիսկոպոսները նախաթոռը (հայրապետը) ձեռնադրել»:

Գէորգ Դ. 1871 Դեկտ. 15 թուակիր կոնդակով մը կը հրաւիրէ Մկրտիչ կաթողիկոսը չընդունիլ պաշտօնը: Յետոյ դիտողաբար կը գրէ Ազգ. Երեսփ. ժողովին, որովհետեւ առանց հայրապետական հաւանութեան վաւերացուած է Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսին պաշտօնը: Ժողովը կը վրդովի, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի կ'ունենան, թեր ու դէմ ուժեղ արտայայտութիւններ: Կը յիշեցնեն Սահմանադրութեան տրամադրութիւնը թէ կրօնական ժողովէն վեր համազգային եկեղեցական ժողով կայ, իսկ երբ այս ժողովն ալ իր ձեռնհասութենէն վեր նկատէ հարցի մը լուծումը, կը դիմէ Մայր Աթոռին: Իւթիւճեան կը յայտնէ թէ Մայր Աթոռէն վեր ալ Ազգը կայ, որ Մայր Աթոռին տէրն է եւ անոր վճիռն ալ հարկաւ կրնայ բեկել: Մայր Աթոռը չի ճանչնար Աղթամարի կաթողիկոսութիւնը, Աղթամարցիներն ալ չեն ճանչնար Մայր Աթոռը:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակը «Յառաջ»ի (Մարտ 16) ուղղուած նամակով մը «անտեղի ենթադրութիւն կ'որակէր» Մարտ 3 թուակիր գրութեանս մէկ հատուածը, աւելցնելով, թէ Հ. Բ. Ը. Մ.ը մարդասիրական ընկերութիւն մըն է եւ կը մերժէ որեւէ քաղաքական գործակցութիւն:

Իմ ակնարկս մասնաւորապէս առնչութիւն ունէր Լիբանանի եւ Սուրիոյ դէպքերուն հետ: Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակը երեւի մոռցած է հետեւեալ ցաւալի դէպքը, զոր կը հաղորդէր «Յառաջ»ի (Փետր. 28), քաղելով «Ազդակ»էն.

— «Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ Խալտէի այդ ողեղ ցոյցերուն մասնակցած են նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Դարուհի Յակոբեան աղջկանց վարժարանի ուսուցչուհիներն ու աշակերտուհիները, Ազգ. վարժարաններու մէջ պաշտօնավարող եւ Բարեգործականի կողմէ վճարուող ուսուցչուհիներ եւ հայ գործարանատիրոջ մը աշխատանոցին մէջ աշխատող հայ եւ արաբ գործաւորներ:

Այս իրողութիւնն իսկ ցոյց կուտայ թէ Բարեգործականի Դարուհի Յակոբեան վարժարանի ուսուցչուհիներն ու աշակերտուհիները, ինչպէս նաեւ Բարեգործականի կողմէ վճարուող ուսուցչուհիները, օդակայան գացած են ոչ թէ Վեհին ողջերթ մաղթելու, այլ իրենց յանձնուած «պաշտօնը» կատարելու համար»:

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ այս դէպքը:

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ (Մանկութեան, պատանեկութեան եւ ուսանողական յուշեր, գրական դէմքեր): Գրեց՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 190 էջ ընտիր տպագրութեամբ: Գին 800 ֆրանք: Արտասահման երեք տոլար: Դիմել Պարսամեան գրատուն, 46, ռիւ Ռիշէ:

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Գ.

Կրընոպլի ընկերներէն (Ս. Սիսլեանի միջոցաւ)	2·800
Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբ, Փարիզ	10·000
Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն, Լիոն	1·000
Յակոբ եւ Նազրէկ Պէրպէրեան, Լիոն	1·000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղ	20·000
Խաչիկ Մկրտիչեանէ	2·000
Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմ. Առնուվիլ	3·000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղ	11·000
Օննիկ Թորանեան	4·000
Հայկակ Տատուրեան	3·000
Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ-Բաշանի մասնաճիւղ	9·000
Հր. Ակոնայեան	2·000
Օր. Սիրանոյշ Մուրատեան, Մարսէյլ	1·000
Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէ, Իսի	20·000
Հ. Յ. Դ. Եդիպտացի կոմիտէ, Փարիզ	15·000
Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթ. Բաշան	2·000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ, Փարիզ	2·000
Յակոբ Ալիքեան	10·000
Սիսակ Սիսլեան	13·000
Յովհ. Թորոսեան	3·000
Պ. Խաչիկեան	2·000
Պ. Պետիկեան	1·000
Պուլվար Օտտօ, Մարսէյլ	2·000
Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր կոմ. Մարսէյլ	2·000
Վաղարշ Տէր Վարդանեանի միջոցաւ, Մարսէյլ	6·200
Օր. Փառանձեմ Պալտասարեան	1·000

(Շար.)

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Փետր. 28ին թաղեցինք Այրի Տիկին Աղաւնի Զաքր Յակոբեանը, բնիկ Պանտրմացի, որ մեռաւ Պոմոնի մէջ: Ամէնէն տարեցն էր, համեստ եւ բարեսիրտ:

Ողբացեալ Տիկինը, ինչպէս նաեւ իր ամուսինը, որ վերջին արտագաղթին քաղաք մնալով զոհ գացած էր Թրքական անխնայ խժդժութեանց, Պանտրմայի եւ մասնաւորապէս համեստ բնակչութեան շրջանին հայրենասիրական դեր կատարած են: Իրենց բնակարանը Թուրքերով շրջապատուած էր, եւ սակայն առանց կասկածի տեղի տալու հիւրընկալած են զանազան կուսակցութեանց ճամբորդ ներկայացուցիչներ եւ գործիչներ, ամէն ապահովութիւն ձեռք առնելով: Հակառակ իրենց տնտեսական համեստ կացութեան, ջանք ու ճիգ չեն խնայած ազգային կրթութիւն տալու համար իրենց հինգ աղջիկ զաւակներուն: Բոլորն ալ ամուսնացած են հայ գիտակից եւ պատուաբեր երիտասարդներու հետ, եւ կազմած օրինակելի ընտանիքներ, ինչ որ մեծ ուրախութիւն կը պատճառէր ողբացեալ մայրիկին:

ՊԱՆՏՐՄԱՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Սենեակի դռները ներսից փակած էին եւ լուսամուտների ծիրանեգոյն վարագոյրները, զարդարած ծանր, ոսկեթել ծոպերով, ցած էին թողած: Մի դուռ միայն բաց էր մնացել, որ տանում էր դէպի քնարանը: Այդ դրան մօտ կանգնած էր մի տղամարդ, երկու ձեռքերը իւր դաշոյնի կոթի վրայ դրած: Նա հագած ունէր սուրհանդակի թեթեւ զգեստ. մի կարճ մուշտակ, որի մորթեղէն կողմը դէպի ներս, իսկ մաշկեղէնը դէպի դուրս էր թողած, մէջքը պնդած էր կաշեայ լայն գօտիով, որ պատել էր կուրծքի մի մասը՝ մինչեւ փորի ստորին մասերը, որպէսզի ձիու արարշաւ ցնցումներից փորոտիքը չը խախտուէին: Կաշեայ նեղ վարտիքը՝ սրունքների վրայ՝ ամրացրած էր նոյնպէս կաշեայ զանկապաններով: Ոտներին հագած ունէր մաշէ թանձր տրեխներ, նոյնպէս մաշէ տակերով: Գըլխին դրած ունէր թաղիքեայ բոլորակ գլխարկ, որի վրայի կերպասեայ փաթոթի ծայրերը ծածկում էին մերկ պարանոցը եւ ծածանւում էին լայն թիկունքի վրայ: Նրա տարիքը դեռ չէին անցել երեսուն եւ հինգից, բայց կարճ գանգրահեր մօրուքի մէջ արդէն նկատւում էին սպիտակ մազեր: Բնականից թուխ դէմքը աւելի մըռայլ գոյն էր ստացել եղանակների խստութիւնից եւ երկար ժամանակ արեւի տակ այրուելուց: Բայց այդ այրական դէմքի մռայլ արտայայտութիւնը մեղմանում էր, պայծառանում էր երկու լուսափայլ աչքերով:

— Ուրեմն քեզ նամակ չը տուի՞ն, Սուրէն, — ասաց իշխանը, շարունակելով ընդհատուած հարց ու փորձը:

— Չտուի՛ն, տէր իմ, — պատասխանեց սուրհանդակը, զգուշացան, որ նամակը կարող էր բռնուել ճանապարհին: Իսկ ես հազիւ կարողացայ հասցնել ինձ իմ տիրոջ մօտ, որպէս կենդանի նամակ: Ամէն ինչ պատմեցի ձեզ, դուք այժմ գիտէք բոլորը ...

— Բայց դու լաւ չբացատրեցիր ինձ, Սուրէն, — հարցրեց իշխանը խռովուած ձայնով, թէ ի՞նչը հրապուրեց իմ հօրը ուրանալ իւր կրօնը եւ անձն առնել մի այդպիսի ամօթալի գործ... Միթէ Մեռուժան չարագո՞րծը խելքից հանեց նրան ... Ես Արծրունիներն ճանաչում եմ ... նրանք իմ քեռիներն են... փառքի, իշխանութեան եւ պատուի համար ամէն սրբութիւն կը վաճառեն նրանք ... Բայց իմ հա՛յրը·· այդպէս չէր իմ հայրը, միթէ նա՞ էլ խաբուեցաւ:

Վերջին խօսքերի միջոցին երիտասարդի ձայնը սկսեց դողալ, ձեռքը տարաւ դէպի ճակատը, գլուխը խոնարհեցրեց եւ մի քանի րոպէ մնաց տխուր մտախոհութեան մէջ: Սուրէն խորին ցաւակցութեամբ նայում էր նրա վրայ: Երբ կրկին գլուխը վեր բարձրացրեց նա, Սուրէն պատասխանեց.

— Չխաբուեցաւ, տէր իմ: Այլ այն օրից, որ ձեր հօրեղբօրը բերեցին Տիզբոն, եւ այն օրից, որ Շապուհ արքան այնպիսի չարաչար մահով սպաննել տուեց ձեր հօրեղբօրը,—ձեր հայրը հետամուտ եղաւ ստանալ Հայոց սպարապետութիւնը, Շապուհը տուեց նրան այդ, եւ ձեր հայրը կատարեց Շապուհի կամքը:

— Այժմ հասկանում եմ... խօսեց երիտասարդը ինքն իրան: Պատմիր, Սուրէն, ի՞նչպէս եղաւ իմ հօրեղբօր մահը:

Սուրհանդակը դժուարանում էր պատմել քաջ հերոսի մահը, որի թիկնապահներից մէկն է եղել ինքը, որի կռիւների մէջ այնքան երկար տարիներ մասնակցել էր ինքը: Բայց երբ երիտասարդը կրկին թախանձեց նրան, պատմեց.

— Ձեզ յայտնի է, տէր իմ, թէ որպիսի խարդախութեամբ Շապուհ արքան մեր Արշակ թագաւորին եւ ձեր հօրեղբօրը հրաւիրեց Տիզբոն: Թագաւորին երկաթեայ շղթաներով աքսորեց Խուժաստանի Անյուշ բերդը: Այդ ես պատմեցի ձեզ: Յետոյ բերել տուեց ձեր հօրեղբօրը դատելու: Այն օրը Շապուհի դիւանի ամբողջ հրապարակը լի էր բազմութեամբ: Ներկայ էի եւ ես: Երբ կանգնեցրին ձեր հօրեղբօրը դիւանի առջեւ, երբ Շապուհը նայեց նրա վրայ եւ, տեսնելով անձով փոքրիկ, արհամարհանքով հարցրեց, «Դո՞ւ էիր, որ այդքան տարի կոտորում էիր արիներին (Պարսիկներին). դո՞ւ էիր, որ այդքան ժամանակ անհանգստացնում էիր մեզ»: Ձեր հօրեղբայրը համարձակութեամբ պատասխանեց.— «Այո, ես էի արքայ»: — «Աղուէս», ասաց Շապուհը զայրանալով, «աղուէսի մահով սպաննել կը տամ քեզ»: Ձեր հօրեղբայրը այսպէս պատասխանեց արքայի սպառնալիքին. «Այժմ դու տեսնելով ինձ անձով փոքրիկ, արհամարհում ես, միթէ այդքան ժամանակ չհասկացա՞ր իմ մեծութեան չափը: Մինչեւ այսօր ես քեզ համար առիւծ էի, իսկ այժմ աղուէ՞ս:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

րոնք առջի օր խուժանդած էին իրենց ազգակիցները։ Թուրքերը երբեք նկատի չէին առներ ոստիկանապետին հանդարտութեան կոչերը որոնք միշտ կը կրկնուէին բարձրախօսներու միջոցաւ ։ Ի վերջոյ քշուեցան յարակից փողոցներու մէջ, իրենց ետին ձգելով աւերակոյտեր եւ ջարդուփշուր ապակիներ։ Անգլ. զօրքը նախատեսած էր դէպքը եւ զինուորական շղթայ մը կազմած էր Թրքական թաղին շուրջը. բայց անօգուտ ։

Կիպրոսի Թուրք համայնքութեան առաջնորդը, բժ. Ֆազըլ Քիւչիւք կ՚ըսէ .— « Թուրքերու զայրոյթը դագաթնակէտին հասած է։ Անոնք «ակն ընդական, ատամն ընդ ատաման» կ՚ուզեն։ Մինչեւ հիմա ես յաջողեցայ Թուրք համայնքութիւնը ետ կեցնել վրէժխնդրական արարքներէ. բայց եթէ այս կարգի դէպքերը պիտի կրկնուին, ինծի համար դժուար է արգիլել յարձակումը Յոյներու դէմ»։ Կիպրոսի մէջ կան 80.000 Թուրքեր 400.0000 Յոյներու դիմաց ։

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ցոյցը յառաջապէս կազմակերպուած էր։ Երկու հարիւրէն մինչեւ հազարթուրքեր առտուն կանուխ համախմբուած էին Նիկոսիոյ կեդրոնը, Աթաթիւրքի հրապարակին վրայ։ Իրիկուան դէմ բժ. Ֆազըլ Քիւչիւք ամբոխը ցրուելու համար ըսաւ. — Եթէ Անգլիացիները լքեն Կիպրոսը, Թուրքիա պիտի գրաւէ կղզին ։

× Վերջացաւ տասնօրեայ գործադուլը որ սարքուած էր Կիպրոսի մէջ, Մակարիոս արք.ի աքսորման առթիւ։ Աշխատաւորները սկսան բանիլ, թերթերը կրկին լոյս տեսան եւ ժողովուրդը խանութները կը խուժէ, պարէն ամբարելու համար ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐՔԻՈՅ հանրապետութեան նախագահը, Ճէլալ Պայար, շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղեց Խ. Միութեան նախագահին՝ մարեշալ Վորոշիլովի, որ շնորհաւորած էր 1921 Մարտ 16ի դաշնագրին տարեդարձը։ Առաջին անգամ է որ Խ. Միութիւնը հանդիսաւորապէս կը յիշէ 1921ի «բարեկամութեան եւ յաւիտենական եղբայրութեան դաշնագիրը » ։

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, ընդունելու համար Խ. Միութեան վարչապետը, մարեշալ Բուլկանին եւ Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը, Խրուշչեւ։ Վարչապետ Իտըն բացատրեց թէ մեծ կարեւորութիւն կ՚ընծայէն այս այցելութեան, որ քիչ մնաց պիտի ջնջուէր անցեալ յունուարին, երբ Խրուշչեւ ալաքներ կ՚արձակէր Անգլիոյ դէմ, Հնդկաստանի մէջ եւ այլուր ։

ԻՐԱՆԻ Շահը ներում շնորհեց յիսուն սպաներու, որոնք երկարատեւ բանտարկութեան դատապարտուած էին, իբրեւ համայնավար։ Մէկը Տոքթ. Մոսատեղի տնտեսական խորհրդականն է, Ալի Շայեկան, որ տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր ։

ՍԹԱԼԻՆԻ դէմ քննադատական գրութիւն մը հրատարակեց Թիֆլիսի Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, « Զարիա Վոստոկա», խստօրէն դատապարտելով անձի պաշտամունքը, բայց առանց Սթալինի անունը տալու։ — Ելեկտրական ուժի նախարարը, նախորդ վարչապետ Մալենկով, որ Լոնտոն կը գտնուի, հարցումի մը պատասխանելով ըսաւ.— «Խրուշչեւի ճառը մաքրեց մթնոլորտը ։ Այլեւս գիկտատուրա պիտի չտեսնէք Խ. Միութեան մէջ»։ — Կորքի քաղաքին լենինեան տունէն անհետացած է Սթալինի թիկնաթոռը. կը մնայ միայն Լենինի աթոռը ։

ԴԷՊԻ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ճամբայ ելան 1800 ամերիկացի ծովային հրացանակիրներ, իրենց ամբողջ կազմածով ։ Պիտի մասնակցին զանազան ռազմափորձերու. բայց ամէն բանէ առաջ կապ ունին Միջին Արեւելքի կացութեան հետ ։

« ՓԱԽՑՈՒԱԾ » գաղտնիքներու դատավարութիւնը կը շարունակուի ամէն օր, յուզումնալից տեսարաններ պարզելով ։ Կարգ մը նախարարներ եւ վարչապետներ ալ վկայութեան կանչուած են։ Առջի օրուան նիստին մէջ Ապահովութեան տեսուչը, Մերի, յայտարարեց թէ ոստիկանապետ Փելատոնի միջեւ։ Ուրիշ վկայուած է Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան։ Վկան մերժեց յայտնել իր տեղեկութեանց աղբիւրը։ Բուռն միջադէպ մը ծագեցաւ ոստիկանութեան նախկին վերատեսուչին եւ Մենտէս Ֆրանսի դիւանապետ Փելատանի միջեւ։ Ուրիշ վկայութեան մը առթիւ քիչ մնաց որ կռփամարտ մը տեղի ունենար ։

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ, հետեւեալ արարողութիւններուն .—

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4.30ին Խաղաղական եւ Հսկում ։

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին ։ Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին ։ 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։

Մուտք 150 ֆրանք ։

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ՚Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփիրկի շքեղ սրահներուն մէջ ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը։

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ »

և «ՑԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԻՒԱՑԱՆՈՒԹԻՆԸ»

Երկու հատորը 1500 ֆր.։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան ։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ՚ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային ֆոլքլորի փառատօնին
կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Այրի Տիկին Լիւսի Տէր Վարդանեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Գոհարիկ Տէր Վարդանեան, Տէր եւ Տիկ. Ոսկիան Գալայճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փապուճեան եւ զաւակները, եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք աձամբ, ծաղկեպսակով եւ նուէրներով մասնակցեցան իրենց սուգին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ ։

SALLE GAVEAU, 45 Rue de la Boetie

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 8, ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Հովանաւորութեամբ՝

կաթող. Պատ. եւ Փարիզի առաջնորդ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՅ ՍԷՆՖՈՆԻՔ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Ա. ունկնդրութիւն՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

5րդ համանուագին «ՀԱՅՐԵՆԻՔ »

Փատըլուի նուագախումբով, ղեկավարութեամբ հեղինակին ։

Յայտագրին մաս կը կազմեն նաեւ Աշոտ Սաթեանի, Ա. Խաչատուրեանի, Ա. Տէր Ղեւոնդեանի, Բաբլուրթարեանի եւ Կոմիտաս վարդապետի գործերը։

Սոլիստներ՝ Տիկին Վերոնիկ Վան-Լոծինճեան, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան եւ Պ. Ժաք Սփաժեր ։

Տոմսերը՝ 200էն 500 ֆրանք ։

Դիմել՝ Իչպալացեանի, 9 ռիւ Ժուլի Ռուվ, Փարիզ (20), Մասիս 21 ռիւ Սոլնիէ, Պօյաճեան 83 ռիւ տ՚Ապուքիր եւ սրահը ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12 ։ Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ թէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը։

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԴԱԼՃԵԱՆ

Նիւթ՝ «Յիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն)։ Մուտքը ազատ է ։

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շավիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ։

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի էջմիածնի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վրայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրապետի [illegible] Փարիզի մէջ ։

Գեղարուեստական բաժին։

Մուտքը ազատ է ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միհրան Շիշմանեանի, իր մօր Տիկին Անուշ Շիշմանեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՆԻՍԷՆ Պ. Առաքել Ատալեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, հազար ֆր. Մըշակոյթի Տան հիմնադրամին, Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ ։

Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ ։

Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք ։

Դիմել «Յառաջ»ի ։

ԸՆԿ. ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԱՌԹԻւ

Տէր եւ Տիկին Վ. Վարպետեան փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿՈՄՍԻ

ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ

Երրորդ գիրքը

Ստանալ Հրանտ Սամուէլ գրատունէն ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուռօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք ։

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն ։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 10.30ին ճաշու ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ, ի գիտութիւն, թէ կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը, 13 Մայիս 1956 կիրակի ։

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի առթիւ, Ապրիլ 8ին, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնըֆուա։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՋԻԲԷԿԵԱՆ
Office Interprofessionnel
Des Assurances
82 Rue Lauriston, Paris 16
Tél Kle. 25-70
Aut. 84.37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց։

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ
ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՇՌՁԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լոքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (քալորի)։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու աճումին.

ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ։

ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները ։

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ ։

2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 23 ՄԱՐՏ • VENDREDI 23 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7636 32e ANNEE | Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3347

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՍՐՏԱԳԻ՛Ն ԿՈՉ»

Այս խորագրով յօդուած մը կարդացինք Պոլսոյ թերթերուն մէջ, Գարեգին պատրիարքի ստորագրութեամբ :

Ինչպէս կ՚երեւայ, Պատրիարքը խորապէս ազդուած է հայկական մամուլի ալերասան բաղձերէն, որոնք անցան ու բարգաւաճեցան Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ ալ :

Կարգ մը թերթեր պարզապէս փողոցի վերածուեցան Պէյրութի, Հալէպի, Գահիրէի եւ Պոլսոյ մէջ :

Ամէն օր զեհկութիւն մը կը հոսէր իրաքանչիւրին սիւնակներէն ու տողերէն, ամբոխին կեր ճարելու համար : Իրենց անհաճոյ եպիսկոպոսները դարձան ոչ միայն անարժան, դաւաճան, ծախուած, այլեւ ... չեպիսկոպոս, մէջն ըլլալով նորընտիր կաթողիկոսը :

Մէկ խօսքով՝ կատարեալ խուժանավարութիւն, որ մինչեւ այսօր ալ կը շարունակուի : Բառերն ու խօսքերը կորսնցուցած են իրենց իմաստը, եւ կը ծառայեն միայն թոյն հոսեցնելու :

Պատրիարքը իրաւամբ դիտել կու տայ.

— «Կիրքի եւ ատելութեան բոցը, վրիժառութեան շունչով արծարծուած անդուլ, կը խանձէ ու կը փճացնէ ինչ որ կայ մեր մէջ իբրեւ առաքինական ծիլ ու արժէք. եւ քակտելով միութիւնը կը տկարացնէ ու կը քայքայէ մեր բարոյական զօրութիւնն ու տոկունութիւնը : Ոչինչ կը շահինք եւ ամէն բան կը կորսնցնենք» :

Եւ հայրաբար կը թելադրէ «ինքնամփոփութեամբ սրբագրել նաեւ ուրիշները» : Մանաւանդ որ, «ինչպէս մեր հայրենիքը, նաեւ մեր համայնքը կը կարօտի անվրդով խաղաղութեան» :

Պէտք ուզէինք որ Գարեգին պատրիարք նոյնքան սրտագին կոչ մը, աւելի ճիշդ՝ սաստ մը ուղղէր այն կղերականներուն որոնք իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ, օգտուելով իրենց հանգամանքէն :

Ինք շատ լաւ կը ճանչնայ այդ հատընտիր տիպարները, — հին կամ նոր եպիսկոպոսներ կամ վարդապետներ, որոնց հետ անձնական շփումներ ալ ունեցաւ իր այցելութեան ընթացքին :

Շարք մը իրողութիւններ կ՚ապացուցանեն թէ մթնոլորտը այնքան պիտի չթանձրանար եւ հասարակ ամբոխավարներ այնքան յառաջ պիտի չերթային, եթէ իբրեւ ներշնչարան կամ ուղեկից չունենային այդ չնաշխարհիկ տիպարները :

Անոնց մէջ կան հին աղուէսներ : Կան եւ քանի մը «նորապսակներ» որոնց սատանան բարձրացումը առանձին պատմութիւն մը կը կազմէ :

Կը կարծենք թէ Գարեգին պատրիարք հառաչանք մը եւս արձակեց, Գահիրէի պիսկոպոսական ժողովին առթիւ, որուն ձախաւեր եղբակացութեանց պատասխանատուներէն մէկն ալ ինքն է :

Ահաւասիկ նոր պարագայ մը, — Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի մասունքներուն անհետացումը :

Գարեգին արք. կը հաւատա՞յ թէ կարելի էր այդ չարագործութիւնը կատարել առանց իրազեկ միաբանի մը կամ խումբ մը միաբաններու մեղսակցութեան :

Պատահական զուգութի՞ւն է, թէ յատկապէս կազմակերպուած սադրանք, վարկաբեկելու համար նորընտիր կաթողիկոսը եւ տեղապահը :

Վանքին մէջ, վանքին շուրջ ծուարած դաւադիրներ կան որոնց համար վեղարն ու փիլոնը պարզ անցագիր են, զանազան «աջագործութիւններ» սարքելու համար :

«Եպիսկոպոսական ժողովը» կարգ մը միջոցներ ծրագրած է, Հայ. Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան եւ կղերին բարձրացման համար :

Այդ բոլորը պիտի մնան մեռեալ տառ, եթէ անմիջական մաքրագործումներ չկատարուին, իբրեւ կենդանի ապացոյց : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

10 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ՅԱՒԵԼՈՒՄ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ 31,200 ՖՐԱՆՔ ԱՒԵԼԻ Ի ՆՊԱՍՏ 4.400.000 ԾԵՐԵՐՈՒ

Նախարարական խորհուրդը որոշեց տարեկան 31.200 ֆրանքի յաւելուածական նպաստ մը վճարել 4.400.000 ծերերու, ստեղծելով «Համերաշխութեան ազգային սնտուկ մը» : Առաջին քայլն է այս : Ծախքը՝ 120 միլիառ ֆրանք, որ պիտի ճարուի զանազան ձեւերով : Սկզբունքով որոշուած է տասը առ հարիւր աւելցնել ուղղակի տուրքերը (եկամուտի եւն.), ինչպէս եւ 8000 ֆր.ի նոր տուրք մը դանձել ինքնաշարժներու վրայ :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան տնտեսական եւ ընկերային գործերու նախարարներուն՝ Ռամատիէի եւ Կազիէի մշակած օրինագիծներու մասին : Մասնաւորապէս հակաճառեց նախորդ վարչապետը, Մէնտէս Ֆրանս, դիտել տալով թէ գիները պիտի բարձրանան, իբրեւ հետեւանք նոր ծրագրին : «Արդէն իսկ 1100 միլիառ ֆրանքի բարձրացած է տուրքերու գումարը : Ձմեռնային սառնամանիքը պակսեցուց հողագործական արտադրութիւնները, իսկ Ալժերիոյ դէպքերը կը հարկադրեն կրկնապատկել մեր ելմտական ճիգը : Եկամուտի տուրքին յաւելումը անգամ մը եւս պիտի ազդէ աշխատաւորներուն եւ պաշտօնատարներուն վրայ : Զգուշացէք ընկերային անդրադարձումներէն » :

Վարչապետը, Կի Մոլէ, պատասխանելով, յայտարարեց թէ «աշխատաւոր դասակարգերը վստահութիւն ունին մեր վրայ : Յուսախաբութի՞ւն պիտի պատճառենք : Ընկերվարականները չեն կրնար ուրանալ իրենց վերջին համագումարը եւ ծրագիրը : Ալժերիոյ դէպքերը մեզ կը ստիպեն դիմագրաւել ահաւոր կացութիւն մը, տալ որոշումներ, որոնք խղճմտանքի խնդիր մը կը կազմեն ընկերվարական կուսակցութեան համար : Մենք խոստացած ենք ճիգ մը փորձել ի նպաստ այն Ֆրանսացիներուն որոնք նիւթապէս անճար են » :

Կրթական նախարարը գոհ չմնաց այս բացատրութիւններէն եւ յիշեցուց թէ 8000 նոր դասարաններ պիտի բացուին : Ելմտական նախարարն ալ խօսք առնելով պաշտպանեց իր ծրագիրը : «Միշտ հարկ եղած է ընկերային բարենորոգումներ կատարել վտանգներու մէջ : Պէտք է վըտանգներ աչք առնել, երբ կ՚ուզէք բան մը կատարել, անշուշտ մնալով բանաւոր սահմաններու մէջ : Ծերունիները չեն կրնար սպասել : Պէտք է դրամ ճարել անոնց հանգստեան թոշակին համար, առանց ազդելու գիներուն վրայ :

Աւելորդ է ըսել թէ վիճաբանութիւնը պիտի շարունակուի Ազգ. Ժողովին մէջ :

× Կառավարութեան ծրագիրը տուրքերու տասը առ հարիւր յաւելումով 41.7 միլիառ ֆրանք հասոյթ կը սպասէ անհատներէ, 30 միլիառ ալ ընկերութիւններէ : Ցետոյ չորս միլիառ՝ հարիւր առ հարիւր աւելցնելով ալքոլախառն ըմպելիներու տուրքը, 16-18 միլիառ՝ 8000 ֆրանքի տուրք մը հաստատելով ինքնաշարժներու վրայ, երկու միլիառ՝ քսան առ հարիւր աւելցնելով արձանագրութեան եւ դրոշմաթուղթի տուրքը եւն. :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ գաղտնի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով որ Բերիայի պաշտօնը կը վարէ, Լոնտոն հասաւ այսօր : Պիտի խորհրդակցի Անգլիոյ ապահովութեան տեսչութեան հետ, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար, մարեշալ Բուլկանինի եւ Ն. Խրուշչեւի այցելութեան առթիւ :

ՆՈՐ ՍՈՒԳԸ.— ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂՆ ԱԼ ԳՆԱՑ

Անցեալ շաբաթ օրէն ի վեր, երբ կը ծանուցանէինք թէ ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուած է Սասունցի Մուշեղ, ամէն օր անձկութեամբ կը սպասէինք նոր լուրի մը :

Եւ ահա նորէն գոյժ մը, — Սասունցի Մուշեղն ալ (Աւետիսեան) յաւիտենապէս փակեց իր աչքերը՝ Մարտ 19ին, Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ :

Իր մահով օղակ մը եւս կը փրթի ֆետայիներու սերունդէն :

Սասունցի Մուշեղը Սասնոյ տան խոյերէն էր, ծնած Խիանքի շրջանի Աղբիւր գիւղին մէջ 1887ին : Գիւղին մէջ քանի մը տարի Ս. եւ Բ.ին ծանօթանալէ ետք, կը ղրկուի Մշոյ Ս. Կարապետի վանքը եւ կ՚աւարտէ Ժառանգաւորաց վարժարանը, դառնալով Վարդան վարդապետի սիրելի պաշտօնիներէն եւ հաւատարիմ սուրհանդակներէն մէկը 1904 – 1906 թուականներուն :

1905 – 1906ին իբրեւ սուրհանդակ եւ կռուող պատանի կը գործէ Գէորգ Զաւուշի խումբին հետ : Վտանգուած էր եւ կը հետապնդուէր : Այդ պատճառով Մուշեղ կը ղրկուի Կովկաս, ուր կը մնայ մինչեւ 1908ի օսմ. սահմանադրութիւնը :

1908ի աշնան Մուշեղ վերադարձաւ Տարօն եւ անմիջապէս գործակից դարձաւ Գարմէնին եւ Ռուբէնին : Գործիչ նշանակուեցաւ Խուլբի, Խիանքի, Ֆարդինի շրջաններուն : Եղաւ մարտական խումբերու կազմակերպիչ, զէնք փոխադրող եւ տեւականօրէն մասնակցեցաւ Դաշտի Բարձրաւանդակի Կ. Կոմիտէի գործունէութեան եւ Շրջանային ժողովներուն :

1915ին Սասուն էր իր խումբով : Հոն կեդրոնացան Ռուբէն, Կորիւն, Մշեցի Մճօն իրենց խումբերով : Սասուն դիմադրեց հինգ վեց ամիս Թրքական զօրքերուն եւ քրտական վոհմակներուն :

Սասունցի Մուշեղը Տալւորիկի շրջանի հրամանատարն էր եւ կը պաշտպանէր Սասնոյ հարաւային ճակատները :

1915 Սեպտեմբերի վերջերը, երբ այլեւս դիմադրութեան ոչ մէկ հնարաւորութիւն ունէին, Ռուբէնի, Սասունցի Մանուկի եւ Կոմսի հետ անցաւ Կովկաս :

1916էն սկսեալ Սասունցի Մուշեղ կրկին վերադարձաւ Մուշ, Խնուս եւ Վարդօ, ու անցաւ ժողովրդական զինեալ խումբերու գլուխը Սասունցի Մանուկի, Մօրուք Կարոյի եւ Զօլոյի հետ՝ հայ բեկորներն ազատելու եւ թշնամին պատժելու համար :

1918 Յունուարին, երբ հայութիւնը միս – մինակը մնաց Թուրքիոյ դէմ, ռուսական բանակներու քայքայումէն վերջ, Մուշեղ հրամանատար նշանակուեցաւ Խնուսի զունդին : Երեք ամիսներու կռիւներէն ետք, Տարօնի զինեալ ուժերուն հետ հասան Արարատեան դաշտը, մաքրագործելով իրենց անցած ճանապարհները :

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՆԻՍՏԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը առաջարկեց նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը, համախորհուրդ՝ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ : Հաւանական է որ ժողովը տեղի ունենայ յառաջիկայ շաբթուան սկիզբը : Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է արաբ – իսրայէլեան վէճը :

Վերջին խորհրդակցութիւններէն կը հետեւի թէ կացութիւնը վտանգաւոր աստիճանի մը հասած է : Այդ խորհրդակցութեանց կը մասնակցէր Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, որ վերջերս քննական պտոյտ մը կատարեց Միջին Արեւելքի մէջ : Ամերիկեան պատուիրակը Ապահովութեան Խորհուրդին ուղղած նամակին մէջ կ՚ըսէ թէ կացութիւնը յարաճուն մտահոգութիւն կը պատճառէ իր կառավարութեան, թէ երկու կողմերը կը շարունակեն զինուոր համախմբել զինադադարի սահմանագծին վրայ, ինչ որ կրնայ վըտանգել միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը :

Արեւմտեան պետութեանց նոր ծրագիրը կը նախատեսէ միաձայնութեամբ որոշել եւ Միջին Արեւելք ղրկել լիազօր մը, քննութիւն կատարելու համար : Այդ միջնորդը պէտք է ըլլայ միջազգային դէմք մը, որպէսզի առարկութիւններ չըլլան : Ամէնէն հաւանական թեկնածուն կը համարուի Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշըլտ : Իրեն տրուելիք իրաւասութիւններով ընդհ. քարտուղարը պիտի կրնայ կարգադրութիւններ ընել տեղին վրայ կամ յանձնարարութիւններ՝ վերադարձէն ետք :

× Նախագահ Այզընհաուըր իր վերջին լրագրական ասուլիսին մէջ բացատրեց թէ ծանր ընդհարում մը Միջին Արեւելքի մէջ պիտի ըլլայ աղէտ մը արեւմտեան աշխարհին համար : Այս առթիւ ըսաւ թէ Եւրոպան աւելցուցած է իր քարիւղի սպառումը՝ բաղդատելով անցեալին հետ : «Արդ, այն քարիւղը որուն Եւրոպա բացարձակապէս պէտք ունի կու գայ Միջին Արեւելքէն » :

Այզընհաուըր յետոյ կրկնեց թէ արաբ–իսրայէլեան ընդհարումէ մը խուսափելու համար, Մ. Նահանգները առաջնակարգ դեր մը կու տան Ազգաժողովին :

Հիւս. Ափրիկէի դէպքերու մասին ալ խօսելով, նախագահը համաձայնութիւն յայտնեց Փարիզի ամերիկեան դեսպանին յայտարարութեան զոր հրատարակեր էինք երէկ : Իր քարտուղարը անմիջապէս հերքեց այն ենթադրութիւնը թէ Մ. Նահանգները միջնորդի դեր պիտի կատարեն՝ Ալժերիոյ հարցին լուծման համար : Եւ վերջապէս, ակնարկելով Ստալինի դէմ բացուած պայքարին, Այզընհաուըր յայտարարեց թէ դաշնակիցները պատրանքներ չեն սնուցաներ : «Ստալինի նուաստացումը Խ. Միութեան ներկայ վարիչներուն կողմէ չի նշանակեր թէ փոխուած են համայնավարութեան հիմնական

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՎԱԼԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն սրտի դառն կսկիծով կ՚ողբայ մեծ յեղափոխականին եւ հայ ժողովուրդի անմահ հերոսին՝ Հ. Յ. Դաշնակց. վեթերան ընկերոջ՝ ԴՐՕյի դառնաղէտ մահը : Կ՚ուխտենք հաւատարմօրէն շարունակել «կէս մնացած» գործը :

15000 ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐ ԵՒ 6500 ՈՍԿԻ ԴԱՐՊԱՍ

«Ազդակ»էն կ՚իմանանք թէ Մարտ 18ին, Ս. Գր. Լուսաւորչի Վիրապամուտի տօնին առթիւ, Անթիլիասը դարձած է ուխտատեղի բազմահազար հաւատացեալներու համար : Բազմութիւնը կը հաշուեն աւելի քան 15.000 հոգի : Այցերու եւ մասունքներու անհետացման հետեւանքով կարելի չէ եղած կազմել աւանդական թափօրը, բայց ուխտը կատարուած է մեծ հանդիսաւորութեամբ : Այս առթիւ ողեւորիչ քարոզ մը խօսած է նորընտիր կաթողիկոսը՝ Զարեհ Ա. : Բարեպաշտ հաւատացեալները 6500 ոսկի դարպաս վճարած են կաթողիկոսարանին, մինչ նախընթաց տարիներուն այս գումարը երբեք չէ անցած 1600 լ. ոսկին :

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ "ԱՋ"Ը

Ա.

« Յառաջ » արձանագրեց Լուսաւորչի « Աջ »ին անհետացումը Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանէն, «խորհրդաւոր պարագաներու տակ »:

« Աջ »ը պահուած է եղեր լուսարարապետ Աջապահեան Խադ. արք.ի սենեակին մէջ եւ «գողութիւն»ը կատարուած է այն պահուն, երբ նախկին կաթողիկոսական տեղապահը Գահիրէ կը գտնուէր:

Տարակոյս չկայ թէ հակառակորդները այս «քաջագործութեամբ» ուզած են վրէժ լուծել եւ տաղտուկ պատճառել նորընտիր կաթողիկոս Զարեհ Ա.ին :

Արդարեւ, ըստ ոմանց թիւր կարծիքին, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վաւերականութեան ապացոյցներէն մէկն ալ այն է, որ Լուսաւորչի Աջը իր մօտ կը գտնուի եւ կաթողիկոսին օծումն ալ պէտք է կատարուի Լուսաւորչի Աջով :

Առաջին անգամ չէ որ Աջը կ'անհետանայ: Պատմութիւնը ուրիշ նման «գողութիւն »ներ կամ « անյայտացումներ » արձանագրած է :

Գրիգոր Լուսաւորիչ մեռած կը համարուի Նիկիոյ առաջին տիեզերական ժողովէն ետք, 325ի վերջը կամ 326ի սկիզբը:

Ըստ Վարդան պատմիչի, Գառնիկ ճգնաւոր կը գտնէ Լուսաւորչի նշխարները Սեպուհ լերան վրայ եւ կը տանի Թորդան, ուսկից Զենոն կայսրը Պոլիս կը փոխադրէ զանոնք: Ետքէն Գրիգոր Պատրիկի ձեռքով կրկին Հայաստան կը տարուին :

Ղազար Փարպեցի կը պատմէ թէ Վարդանանց պատերազմէն (451) առաջ, Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարները յարգանքի առարկայ էին Հայաստանեայց եկեղեցւոյն մէջ: Ու երբ հայ նախարարները առ երեսս քրիստոնէութիւնը ուրանալէ վերջ, Յազկերտի Տիզբոնի պալատէն Հայաստան կը վերադառնային, եկեղեցական դասուն կողմէ դիմաւորուեցան խաչով եւ Լուսաւորչի նշխարներով:

Նոյնպէս Յովհան Մանդակունի կաթողիկոս (478 - 490) խաչով եւ Լուսաւորչի նշխարներով կ'օրհնէր Վահան Մամիկոնեանն ու իր զինակիցները:

Ներսէս Գ. Իշխանցի Շինող կաթողիկոսը (641 - 661) Էջմիածնի մօտ Զուարթնոց փառաւոր մայր եկեղեցին կառուցած ատեն, անոր գմբեթարարձ չորս սիւներուն տակ թաղել տուած է Լուսաւորչի նշխարները, բացի գլուխէն, ինչպէս կը յիշէ Յովհան պատմաբան :

Երբ « Նշխարք»ի մասին կը խօսին, մեր յիշատակած պատմիչները չեն մասնաւորեր « Աջ »ը: Ուստի յայտնի չէ թէ ե՞րբ եւ որո՞ւ ձեռքով Աջը կամ Աջերը բաժնուեցան ամբողջ կմախքէն :

Բաբգէն կաթողիկոս Կիւլէսէրեան իր « Պատմութիւն կաթողիկոսաց Կիլիկիոյ գրքին մէջ կը գրէ (էջ 1275)·

— « Միայն ստոյգ կերպով գիտենք թէ Լուսաւորչի Աջը Կիլիկեան թագաւորութեան շրջանին, Փրկչական սուրբ խաչի նշանէն ետքը ուրիշ նուիրական անօթներու շարքին կը յիշատակուի եւ կը գործածուի հանդիսաւոր առիթներով՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարանին մէջ: Դարձեալ Կիլիկեան շրջանին է որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ Լուսաւորչի Աջին մէջ կը դրուի այնպիսի հասկացողութիւն մը, կապ մը, որ օտար է մեր եկեղեցւոյ ոգւոյն եւ շնորհաբաշխութեան հոգեւոր իմաստին: Այնպէս որ կաթողիկոսական Աթոռին արժանաւոր եւ նոյնիսկ անարժան թեկնածուներուն խելքով, ո՛վ որ տէրն է Լուսաւորչի Աջին, ա՛ն է Հայոց Կաթողիկոս, եւ այսպիսի անհիմն հասկցողութեան հետեւանքներով է որ Աջեր գողցուեցան կամ անյայտացան, յայտնուեցան կամ նոր Աջեր շինուեցան, եւ նոյնիսկ պատմիչ մըն ալ, Առաքել Դաւրիժեցին, տարուելով Աջին շուրջ կազմուած այդ թիւր կարծիքներէն ու պայքարներէն, համարձակեցաւ ըսել թէ «Ի վերայ Աջոյն եւ էջմիածնի ամենայն ազգն Հայոց կապեալ կան» (Առաքել Դաւրիժեցի , էջ 200):

Աղթամարի կաթողիկոսութիւնը ստեղծուեցաւ 1113 թուականին Դաւիթ արք. Թոռնիկեանի կողմէ, որ կը հաւատէր թէ իր մօտ կը գտնուին Լուսաւորչի Սեղանը, Բօղը, Գաւազանը, մաշկեղէն գօտին, մանաւանդ անոր Սուրբ Աջը եւ Ս. Հռիփսիմէի հողաթափը:

Նոյն 1113 թուականին Հռոմկլայի մէջ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ընտրուած էր Գրիգոր Գ.Պահլաւունի (1113 – 1166): Տարի մը վերջ, 1114ին Սեւ լերան մէջ գումարուած ժողովը մերժեց ճանչնալ Թոռնիկեանի կաթողիկոսութիւնը եւ նզովքի ենթարկեց Աղթամարի աթոռը: Նզովք՝ որ վերցուեցաւ միայն 1441 թուականին, երբ Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը Կիլիկիայէն Էջմիածին փոխադրուեցաւ եւ կաթողիկոսական Աթոռին վրայ բազմեցաւ Կիրակոս Ա. Վիրապեցի :

Ըստ Չամչեանի, Սեւ լերան ժողովէն քանի մը տարի վերջ, Աղթամարէն գողցան Լուսաւորչի Աջը, Գաւազանը եւ Բօղը, եւ բերին Հռոմկլայ՝ Գրիգոր Գ. Պահլաւունի կաթողիկոսին: Օրմանեան չի հաւատար, որ Աջը երբ եւ իցէ Աղթամար գտնուած ըլլայ :

Բաբգէն կաթողիկոս կը ջրէ ոմանց այն կարծիքը՝ թէ « կաթողիկոսներուն օրհնութեան եւ օծման առթիւ անհրաժեշտ է Ս. Լուսաւորչի Աջին ներկայութիւնը · այն ատեն հարկ կ'ըլլայ ըսել թէ կաթողիկոսական շարք մը ձեռնադրութիւններ թերի եղած պիտի նկատուին, զոր օրինակ՝ նոյն ինքն Գրիգոր Գ. Պահլաւունիի ձեռնադրութիւնը, քանի որ այդ միջոցին Աջը Աղթամար կը գտնուէր Թոռնիկեան Դաւթի ձեռքին տակ: Այսպէս նաեւ Բարսեղ Անեցին, որ Գրիգոր Գ. Պահլաւունիի հաւանութեամբ եւ յանձնարարութեամբ կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ Հաղբատի մէջ, Աղուանից Ստեփան Կաթողիկոսի ձեռքով, բուն Հայաստանը կառավարելու համար, իբրեւ գործակից կամ «Աթոռակից» Պահլաւունիի եւ ձեռնադրուեցաւ առանց Լուսաւորչի Աջին: Բայց Դաւիթ Թոռնիկեան, որ Լուսաւորչի Աջով կաթողիկոս օծուած էր Աղթամարի մէջ, մերժուեցաւ Սեւ լերան ժողովի վճռով:

« Ուրեմն, իրողութեան մէջ, Լուսաւորչի Աջը էական չէ եղած կաթողիկոսական իշխանութեան լրման կամ վաւերականութեան համար»: (էջ 1278):

Կաթողիկոսութիւն եւ Լուսաւորչի Աջ սերտ կապ ունեցած են իրարու հետ: Մասնաւորապէս Ներսէս Շնորհալի կաթողիկոս (1166 – 1173) «Թուղթ ընդհանրական»ին եւ մէկ կոնդակին մէջ իր « սիրոյ եւ խաղաղութեան ողջոյն »ը կը ղրկէ «... եւ ի սուրբ Լուսաւորչէն մերոյ Աջէս եւ յԱթոռոյս »:

Ուրիշ կաթողիկոսներ եւս ետքէն գործածած են նոյն բացատրութիւնը:

Սիւնեաց պատմիչ Ստեփաննոս Օրբէլեան, 1286ին Սիսի Մայր եկեղեցիին մէջ ներկայ գտնուած է Կոստանդին Բ. Կատուկեցիի կաթողիկոս օծման՝ «ձեռամբ թագաւորին Հայոց Լեւոնի» եւ այդ առթիւ տեսած է Լուսաւորչի Աջին գործածութիւնը: Ինք ալ նոյն եկեղեցիին մէջ Սիւնեաց Աթոռին համար եպիսկոպոս ձեռնադրուած է Կոստանդին կաթողիկոսէն:

Այս վերջնոյն հրաժարումէն վերջ, Աջը կը տեսնուի Հռոմկլայի մէջ, Ստեփաննոս Դ. Հռոմկլայեցի կաթողիկոսի օրով (1290 – 1293): Եգիպտոսի սուլթան Աշրաֆ 1292 Յուլիս 28ին գրաւեց Հռոմկլան, ու կաթողիկոսը, Լուսաւորչի Աջը եւ կաթողիկոսարանի բոլոր սրբութիւնները գերի տարաւ Գահիրէ, ուր 1293ին վախճանեցաւ տարագիր կաթողիկոսը :

Ըստ Օրբէլեանի, Գահիրէի քրիստոնեաները սուլթան Աշրաֆէն հրաման առին եւ «տարան յեկեղեցի Հարաչի Առաքելոցն հայկական բոլոր սրբութիւնները, « որ կորեան անհետ եւ անգիւտ, եւ բնաւ ոչ երեւեցան», թէեւ Հեթում թագաւոր քանիցս փնտռել տուաւ զանոնք :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍԹԱԼԻՆԸ ԿՈՐԱՒ ԼԵԶՈՒՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՆ

Խ. Միութեան հետեւելով, արտասահմանի համայնավարներն ալ հետզհետէ ասպարէզ կ'իջնեն, քննադատելու համար « Հանճարեղ »ը :

Քսաներորդ համագումարին աշխատանքներուն մասին զեկուցում տուած ատեն, գերման համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Ուլբրիխթ առաջիններէն էր, իբրեւ օտար համայնավար, որ քննադատեց Սթալինը: Ըսելէ ետք թէ «պատրաստուած մարքսական» մըն էր, աւելցուց ԺԷ. համագումարէն (1934) ետք, հետզհետէ շեշտուեցաւ Սթալինի ինքնակամ գործունէութիւնը : Կեդր. Կոմիտէի եւ Քաղաք. Բիւրոյի նիստերը նուազեցան եւ անձի պաշտամունքը տեղի տուաւ բազմաթիւ վրիպումներու :

Պատասխանելով համայնավարներուն այն յայտարարութեան թէ Սթալինն էր որ ջախջախեց հիթլերական փաշականութիւնը, Պ. Ուլբրիխթ ըսաւ.— «Թոյլ տուէք յիշեցնելու ընկերներուն թէ մեր կուսակցութեան դիւանաթուղթերուն համաձայն, հիթլերական փաշականութիւնը ջախջախուեցաւ շնորհիւ կարմիր բանակին եւ Խ. Միութեան ժողովուրդին հերոսութեան: Սթալինի կենսագրութեան մէջ գրուած է թէ ան պատերազմին հանճարեղ ղեկավարն էր եւ թէ առանձին առաջնորդեց իր ժողովուրդը դէպի յաղթանակ : Պատմականօրէն ճիշդ չէ: Սթալին ինքն էր որ իր կենսագրութեան մէջ դնել տուաւ ատիկա»:

« Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան պատմութիւնը » գրքին մէջ, Սթալինի կենսագրութիւնը գրած է յանձնախումբ մը եւ Սթալինի հաւանութեան ենթարկած :

Գալով գերմանեւսովետ պատերազմին, Ուլբրիխթ ըսաւ թէ, Սթալին պէտք եղածին պէս չէր պատրաստած իր երկիրը, թէեւ հիթլերական յարձակումը նախատեսուած էր: Սթալին երեք տարբեր աղբիւրներէ գիտէր Խ. Միութեան դէմ ծրագրուած յարձակումը, ինչպէս եւ զինուորական ծրագիրները : Այդ գիշերին իսկ, գերման զինուոր մը, պարզ բանուոր մը, անցաւ գիծը եւ յայտնեց խորհրդային իշխանութեանց թէ յարձակումը տեղի պիտի ունենայ առաւօտեան ժամը 4ին: Մինչեւ անգամ այս տեղեկութիւնը նկատի չառնուեցաւ: Պատերազմի մէջ բազմաթիւ պարագաներ եղան ուր Սթալին մտիկ չըրաւ իր նախարարները, որոնց ըսածները ճիշդ կ'ելլէին :

Իր քննադատութեան վերջը, Պ. Ուլբրիխթ դատապարտեց Սթալինը թէ տեսական սխալներ գործած է, եւ թէ ինք ներկայիս ի վիճակի չէ մանրամասնօրէն քննելու: «Կարելի չէ ըսել թէ Սթալին դասականներու մաս կը կազմէ: Չենք ալ կրնար ըսել թէ ինչ որ գրած է սխալ է ։ թէ պէտք չէ օգտագործել իր գիրքերը : Իր դերը եւ գործունէութիւնը իրենց տեղը դրուեցան հիմա:

Ուլբրիխթ եզրակացնելով, շեշտեց թէ պէտք է աշխատինք որ Խ. Միութիւնը եւ իր արբանեակները աւելի առաջ անցնին դրամատիրական երկիրներու զարգացման մակարդակէն :

× Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Թոլիաթի, « մեծ յարգանք կը վայելէ Խ. Միութեան մէջ տասնըհինգ տարիէ ի վեր, նոյնպէս խստօրէն քննադատեց Սթալինը Կեդր. Կոմիտէին առջեւ :

« Սթալին մարքսական մեծ մտածող մըն էր իր գրութեանց մէջ... Սակայն ինչ որ գրեց եւ բանաձեւեց պէտք չէ ընդունիլ իբրեւ ճշմարիտ եւ վերջնական

Լենինի մահէն ետք, լենինականութեան պաշտպանութեան ատեն էր որ Սթալին հեղինակութիւն ստացաւ : Հակառակորդին դէմ պայքարը վարելու իր եղանակն էր որ մասնաւոր փայլ մը տուաւ իր անձին, եւ իր շուրջ հաւաքեց Լենինի հաւատարիմ աշակերտները: Իր մեծագոյն սխալը այն եղաւ որ ինքզինք հետզհետէ աւելի բարձր դասեց կուսակցութեան ղեկավար տարրերէն, հաւաքական ղեկավարութեան տեղ դնելով անձնականը :

Այսպէս ստեղծուեցաւ անձի պաշտամունքը, որ հակառակ է կուսակցութեան ոգիին, եւ անկարելի էր որ վնասներ չպատճառէր: Կուսակցութեան ղեկավար մարմինները այլեւս կանոնաւորաբար չէին գումարուեր : Զգտում կը նկատուէր կուսակցութեան հաւաքական հարցերը եւ որոշումները փոխել անհատական որոշումներու :

Պէտք է նկատի ունենալ թէ մինչեւ անգամ պայքարի ամէնէն խիստ շրջաններուն, երբ Լենինը ողջ էր, համագումարները կանոնաւորաբար տեղի կ'ունենային, լուծելու համար բարդ հարցեր : Ընդհակառակն, համագումարները եւ Կեդր. Կոմիտէն այլեւս կանոնաւոր ժողովի չէին հրաւիրուեր: Եւ ասիկա բացասական ազդեցութիւն ունեցաւ տնտեսական դարգացման վրայ, դանդաղեցաւ երկրագործական հարցերու լուծումը, եւ հաւանօրէն վատթար ազդեցութիւն ունեցաւ նաեւ պատերազմին վրայ ... Անձին պաշտամունքը պատճառ կ'ըլլար որ միակ անձ մը վարէ գաղափարական հարցերը եւ արգիլէ վիճաբանութիւնը, անոր տեղ դնելով պատրաստ եւ շինուած նախադասութիւններ ... Որով պատմական դէպքերն ալ այնպէս մը կը ներկայացնէին որ չէր համապատասխաներ իրականութեան, այլ անձնական փառաբանանքի ալիք մըն էր, որ կը պարտադրուէր: Այս բոլոր վրիպումները պէտք է քննութենէ անցընել, եւ հրապարակային քննութենէ :

Թոլիաթիի ճառին ամբողջական բնագիրը քսան մեծ սիւնակ կը բռնէ եւ հրատարակուեցաւ իտալական « Ունիթա » թերթին մէջ :

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ

ԽՄԲ.— Փարիզի Աղքատախնամէն ըստացած ենք հետեւեալ բացատրութիւնը, անցեալ Յունուար 25ին հրատարակուած դիտողութեան մը առթիւ.—

— Ճի՞շդ է որ կան ծերեր, որոնք չեն կրնար ընդունուիլ ծերանոցներուն մէջ, որովհետեւ իրենց բնակավայրին նահանգապետութիւնը մեր ծերանոցներուն օրական վճարումը շատ բարձր գտնելով, կը մերժէ ստանձնել այս ծերերուն հոգատարութիւնը :

— Այո, գաւառի մէջ օրական վճարումները շատ վար են փարիզեան շրջանի վճարումներէն, ուրեմն կարգ մը նահանգապետութիւններ կը վարանին մեզի ղրկել ծերեր, որոնց հոգատարութիւնը աւելի պիտի ծանրացնէր իրենց օգնութեան գործին ելեւմուտքը, քան եթէ այդ անկարները պատսպարուէին նահանգին ծերանոցին մէջ: Դժբախտաբար, առաջարկուած լուծումները չեն կրնար նկատի առնուիլ, որովհետեւ.—

1) Նախ՝ մեր Տուներու օրական վճարումը (ՓԺ) որոշուած է Վերսայլի նահանգապետութեան կողմէ, քանի որ այս Տուները կը գտնուին Սէն է Ուազի մէջ: Այս վճարումը, փոփոխական ամէն տարի, ստիպողաբար աւելի բարձր է փարիզեան շրջանին մէջ, քան կարգ մը գաւառներու մէջ: Մոնմորանսիի մեր Տան օրական վճարումը որոշուած էր 750 Փրանք 1954ի իր առաջին տարին: Շնորհիւ մեր վարչական յանձնաժողովի ջանքերուն եւ մեր խնայողութեանց, մենք յաջողեցանք կանոնաւորաբար եւ յաջորդաբար իջեցնել 736ի 1955ին եւ 722ի՝ 1956ին: Մենք կ'աշխատինք դարձեալ զեղչել օրական այս վճարումը յառաջիկայ տարիներուն համար: Բայց, եթէ նոյնիսկ յաջողինք իջեցնել 700 Փրանքի, խնդիրը լուծուած չըլլար, քանի որ գաւառին մէջ կան ծերանոցներ՝ օրական 500 Փրանքէն ալ պակաս :

2) Մեր Տուներուն թոյլատրուած է ընդունիլ միայն 1905ի Յուլիս 14ի օրէնքէն օգտուողները: Մեզի արգիլուած է ընդունիլ վճարովի պատսպարեալներ : Մեր պատսպարեալները բոլորն ալ տեղաւորուած են այն նահանգապետութեանց կողմէ, որոնք ստանձնած են իրենց հոգատարութիւնը եւ ենթակայ են անոնց հակակշիռին, Սէն է Ուազի նահանգապետութեան կողմէ որոշուած օրական վճարումով: Ուրեմն կարելի չէ ընդունիլ ծերեր աւելի նուազ վճարումով, նոյնիսկ եթէ ազգային սնտուկ մը ստեղծուած ըլլար լրացնելու համար տարբերութիւնը :

3) Աւելցնենք վերջապէս, որ աժան նահանգապետութեան մէջ ապրող ծերունիի մը ի նպաստ ձեռք առնուած միջոցները (շնորհիւ պատկառելի ազգային զոհաբերութեան մը զոր պէտք է վերանորոգել տարիներու ընթացքին) կը դառնան սուղ նահանգապետութեան մը մէկ ուրիշ ծերունիին դէմ (փարիզեան կամ Լիոնի շրջան, օրինակի համար) որ պիտի չկարենար տեղ գտնել մեզ մօտ: Որովհետեւ, դժբախտաբար, մեր բոլոր անկողինները բռնուած են եւ թեկնածուներու մեր ցանկերը արդէն իսկ լի են երկար տարիներու համար: Առաջարկուած կեղծ լուծումը պիտի յանգէր, մէկ խօսքով, մերժելու պետութեան կողմէ վճարուած ծերունի մը՝ ընդունելու համար մասնաւորներուն կողմէ վճարուած ծերունի մը : Արդ, մեզ համար, բոլոր ծերերը արժանի են նոյն հոգատարութեան : Վճարող

ՀԱՐՑՆՈՂ-ՓՆՏՌՈՂ ՉԿԱՅ

ԱԼԺԷ, (Յառաջ).— Գլխտայէն Ալժէ հազիւ յիսուն եւ հինգ մղոն հեռաւորութեամբ մը բաժնուած ենք, երբեմնի տաք սիրտ բարեկամներէ: Մեր հայրենակիցները այն աստիճան խորթացած ու քէն կապած են որ, կը խուսափին մարդկային տարրական պարտականութիւններէ:

Ես պատմեմ, դուք մտիկըրէք.—

Սուրիոյ նախկին որբերէն մենաւոր հայորդի մը, Կէմլէյիկցի, կը հիւանդանայ իր բնակած պանդոկին մէջ, բոլորովին լքուած: Օրեր վերջ կը փոխադրուի Ալժէ, հիւանդանոցի մը անկիւնը նետուելով: Կ՚անցնին օրեր ու ամիսներ: Ոչ հարցնող կայ, ոչ փնտռող: Առտու մը կը սթափին եւ լուր կը զրկեն որ երթամ տեսնեմ տարաբախտ Ստեփան Գավուճեանը, որովհետեւ պանդոկապետը երկու ամսուան վարձք կը պահանջէ եղեր...

Լուրերը կը լսեմ, զայրոյթս խեղդելով: Կը զարմանամ ու չեմ հաւատար,— Կարելի՞ բան է որ մարդ արարածը այս աստիճան անտարբերութիւն ցուցնէ հայրենակիցի մը, բոլորովին անճար, անտէր տղու մը հանդէպ ...:

Երկու օր վերջ, ծրարիկ մը բռնած կը շրջագայիմ հիւանդանոցին մէջ, սրահէ սրահ: Ապարդիւն: Ճարահատ կը դիմեմ հիւանդապահուհիի մը որ կ՚առաջնորդէ գրասենեակ: Ազնիւ օրիորդը կը քրքրէ տետրակները, աչքէ անցընելով սրահէ սրահ փոխադրուած հիւանդներու ցանկերը: Քիչ վերջ իրեն հետ ես ալ շունչ մը կ՚առնեմ, — տեղափոխուած է Սալ Բոշա, թիւ 7 սենեակը: Հապճեպ քայլերով կը յառաջանամ ցոյց տրուած սենեակը, բայց խեղճ Ստեփանը հոն չեմ գտներ: Այս անգամ կը դիմեմ վերակացուհին որ զիս կ՚առաջնորդէ բժշկապետին գրասենեակը: Կը հարցնեմ գրասեղանին առջեւ նստած երկու հիւանդապահուհիներու:

— Պարոն, դուք ազգակա՞ն էք, Պ. Գավուճեանը կը ճանչնա՞ք: Խեղճը իր վերջին վայրկեաններուն շատ մը անծանօթ բառեր արտասանեց, հայրենակիցներ փնտռեց, իր դժբախտ ճակատագիրը անիծեց հողեվարքի ժամերուն: Մենք վարժուած այսպիսի դժբախտութեանց, սակայն Պ. Գավուճեանի պարագան բոլորովին ընկճեց մեզ: Մ՛ղք որ երկու օր առաջ չհասաք: Խեղճ տղան մաքառեցաւ մահուան դէմ, հողին աւանդեց անցեալ փետրուարին ...

Ուշ էի մնացել: Որքան ընկճուած՝ չկրցայ աւելին իմանալ: Ցանցանքի վրայ բռնուած տղու մը պէս կարմրեցայ, կակղեցի, ձեռքիս ծրարը գրասեղանին վրայ ձգելով հեռացայ...: Ինծի այնպէս կը թուէր թէ մեղադրանքներու տարափ մը կը թափէին վրաս, որը ընկեր մը, անտէր Հայորդի մը, վերջին մխիթարանքէն զրկելուս համար:

Օտար հողի ծանրութիւնը կը թեթեւնա՞յ այս քանի մը տողերով, սիրելի Ստեփան: Թող քու հայրենակիցներդ, Կէմլէյիկցի կամ ազգականներդ իմանան թէ Ստեփանը որբ մնաց մինչեւ վերջին շունչը, կարօտ քաշելով մայրենի բարբառին ...

ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԽԱՐԲԵՐԴ - ՄԷԶՐԷ այցելելով Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան պատարագած է Ասորիներու եկեղեցին մէջ: Մէզրէի մէջ 180 տուն Հայ կայ: Տնտեսապէս բարեկեցիկ են, միայն ոչ եկեղեցի, ոչ ալ դպրոց ունին: Ցարմար առիթի կը սպասուի աղօթատուն - հաւաքավայր մը հաստատելու համար: Ամէն տարի սակայն, անոնք կ՚ընդունին այցելութիւնը հոգեւոր հովիւի, ինչպէս եւ Կաղանդի եւ Զատկի առթիւ Պոլսոյ պատրիարքի օրհնութեան թուղթերը:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Լատնաքայի մէջ (Կիպրոս) Ցունուար 7ին մեռած է ընկեր Գ. Թօսունեան: Ծնած էր 1880ին Գոնիա: Աւարտած է Երուսաղէմի ժառանգաւորացը: Տարիներով ուսուցչական պաշտօն վարած է Մերսին, Լառնաքա ազգային վարժարաններու մէջ: Միշտ ջերմութեամբ պահեց իր մէջ Դաշնակցութեան գաղափարականը:

ԵՐԵՔ ՑՈՒՆԱՀԱՅԵՐ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ.— «Թուս Յեղափոխական Ուժերու» կողմէ հրապարակ հանուած թուցիկի մը մէջ կ՚ըսուի թէ հինգ հելլենահպատակներ գնդակահարուած են, մասնաւոր հրաւիրագրով Սովետ Միութիւն հաննելէ անմիջապէս ետք: Երեքը Հայեր են.— Արմենակ Զպուքճեան (մսագործ) հին Գոքինայէն, Գրիգոր Մէնէմէշեան (ապուխտավաճառ) Պիրէնէն, Աստուր Գարաթաւուզեան (նպարավաճառ): (Ազատ Օր, յունուար 12):

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Դ.

Խաչատուր Եղիազարեան	1·000
Պ. Գասապեան	3·000
Մարգարեան, Վալանս	1·000
Հ. Յ. Դ. Վալանսի կոմիտէ	5·000
Համալեան, Ս. Էթիէն	500
Նուպար Նիկողոսեան	5·000
Հրանտ Սամուէլ	2·000
Աւետիս Եղուպեան	1·000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն Փարիզ	23·000
Խաչիկ Մկրտիչեան	1·000
Գարեգին Վարդանեան	1·000
Քիփիլեան, Մարսէյլ	1·500
Տիկին Հուրի Իփէքեան-Պուտաքեան	2·000
Թաթուլեան, Լիոն	1·000
Հ. Յ. Դ. Ս. Ժերոմի կոմ.	2·000
Հ. Յ. Դ. Եղիպտացի կ.էն	2·000
Գրիգոր Կիւլեան	2·000
Կուտաուզեան	1·000
Տէր եւ Տիկ. Պետրոսեան	1·000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ	2·500
Ց. Կ. Խաչի Իթալիի մ.ճիւղ	4·000
Լիոնի հանդանակութիւն	54·000
Կարպիս Յակոբեան	5·000
Հ. Յ. Դ. Սէն Ժէրոմի Հայաստան կոմիտէ	3·000
Աւտոյեան	2·000
Հայրապետեան Մարսէյլ	1·000
Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կ.	2·000
Կարօ Երանեան	2·000
Թորոսեան, Ս. Էթիէն	1·000
Հ. Յ. Դ. Համազասպ խումբ Ս. Մարկրիթ	3·000
Հ. Յ. Դ. Ս. Էթիէնի կոմիտէ	2·000
Ս. Էթիէնի Նոր Սերունդ	1·000
Ալիքեան, Կրընոպլը	2·000
Տէր եւ Տիկին Շ. Միսաքեան	5·000
Սա. Վահանեան	3·000
Յովիկ եւ Պ. Եղիազարեան եղբ.	10·000

(ՎԵՐՋ)

կազմակերպութեան փոփոխութիւնը չի փոխեր իրենց իրաւունքը: Միակ տրամաբանական եւ գործնական ելքն է ստեղծել նոր տուներ աժան - նահանգապետութեանց մէջ (Ալփ Մարիթիմ կամ Վառ, օրինակի համար): Եթէ հանրային հոգատարութիւնը գործի պիտի ձեռնարկէ, պէտք է աշխատի այս իմաստով:

Ներկայիս մէկ անկողնի ծախքն է մօտաւորապէս մէկ միլիոն ֆրանք: Եւ նպատակայարմար պիտի ըլլար նախատեսել 35 - 50 անկողինոց կեդրոններ:

Ազգատախնամը ստեղծեց ծերերու առաջին Հայ Տունը իր սեփական միջոցներով, Անտիյլի մէջ, ուր ունինք 30 պատսպարեալներ: Շնորհիւ ԻՐՕԻ կ հանձն նուիրատուութեան, հաստատեցինք Մոնմորանսիի Տունը, ուր կը պատսպարենք 90 ծերեր: Ապա կատարեցինք բազմաթիւ դիմումներ Իրոյի կազմակերպութեան եւ ֆրանսական իշխանութեանց մօտ՝ ստանալու համար անհրաժեշտ դրամը նոր Տուներու հաստատման համար: Դժբախտաբար, այս դիմումները չեն կրնար դրական արդիւնքի յանգիլ՝ որովհետեւ ներկայիս նուիրատու կազմակերպութիւնները տրամադրելի գումար չունին:

Վերջերս, կոչ մը ուղղեցինք Բարեգործականին, որ կխուլին միայն լուեցաւ, եւ, այս իսկ պատճառով, յանդեցաւ ձախողանքի մը:

Եթէ նուիրատուներու խումբ մը՝ խորապէս ազդուելով ի տես յուսահատութեան դատապարտուած մեր բազմաթիւ ծերերու, կարենար հաւաքել անհրաժեշտ գումարները նոր տուներու հաստատման համար, Ազգատախնամը պիտի չմերժէր ի հարկին տրամադրել իր փորձառութիւնը ի սպաս այս գործին:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ

★

ԱԴՐԲԷՋԱՆԱԿԱՆ երգի եւ պարի պետական խումբը ներկայացումներ տուաւ Երեւանի Ֆիլհարմոնիայի սրահին մէջ: Այս տարի նկատելի յառաջդիմութիւն կը ցուցնէ խումբը, ուր մեծ տեղ կը գրաւեն մշակուած ժողովրդական երգերը, ինչպէս եւ քնարական երգերն ու պարերը, որոնք աչքի կը զարնեն արտայայտութեամբ, ուրախութեամբ եւ կեանքի բերկրանքով: Սակայն թերութիւններ նկատելի եղած են մանաւանդ նուագի մէջ, ինչպէս գիտել կուտան Երեւանի թերթերը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին հաւասար արդիւնքով մը (1 - 1) վերջացուց իր խաղարկութիւնը Պէրի օդանաւային խումբին դէմ եւ կրկին վրիպեցնելով այն փենալթին, որ իրեն վիճակուած էր: Այս եղանակի ընթացքին չորրորդ անգամն է որ մերոնք չեն յաջողիր օգտագործել ներկայացուած առիթները:

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը մեծ պատիւ կը վայելէ փրոմօսիօն տ՚օնէօրի մէջ: Մեր մարզիկները պէտք է ամէն միջոց ի գործ դնեն որ միութեան անունը աւելի բարձրանայ:

Այս վերջին երկու հաւասար խաղերը կատարեալ ձախողանք մը եղան, որովհետեւ մերոնք կարող էին եւ պէտք է յաղթէին:

Այս կիրակի հեռաւոր Պաս Ալփի Վինօն գիւղաքաղաքին մէջ պիտի մրցին տեղական խումբին դէմ որ փրոմօսիօնտ՚օնէօրի ամէնէն արագ խումբն է: Կը յուսանք թէ մեր մարզիկները վերջապէս սթափելով ցոյց պիտի տան Հ. Մ. Ը. Մ.ի վայել խաղարկութիւն մը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը վարձած է մեծ օթոքար մը որ ճամբայ պիտի ելլէ ժամը 11ին Միութեան հաւաքատեղիէն, Պար տիւ Կլոպ:

Վահան Շամլեան

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ՚իմանանք թէ Մարտ 18ին Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մէջ մեռած է Օր. Նունիկ Տէր Ղեւոնդեան յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Բնիկ Ռոտոստոցի էր: Երկար տարիներ ուսուցչական պաշտօն վարած է իր ծննդավայրին մէջ: Կ՚աշխատակցէր զանազան թերթերու, արձակ թէ ոտանաւոր գրութիւններով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ կացութիւնը քննելու համար, ամերիկեան պատուիրակութիւնը առաջարկեց նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը:

ԻՐԱՔԻ քարիւղի ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր նաւթահոր մը գտնուած է Թել - Աֆարի մէջ (հիւս. Իրաք):

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄԸ դժուարացնելու համար տեղեկագիր մը պատրաստած է անգլիական յանձնախումբ մը, որ կը տքնէր 4ուկէս տարիէ ի վեր: Տեղեկագիրը կը բաղկանայ 300·000 բառերէ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Լսիր, արքայ, ես այն Վասակն եմ, որ մի հսկայ էի, մէկ ոտս մէկ լեռան վրայ էր դրած, միւս ոտս մի այլ լեռան վրայ. երբ աջ ոտիս վրայ էի յենվում, աջակողմեան լեռը գետնի տակն էի տանում, իսկ երբ ձախ ոտիս վրայ էի յենվում, ձախակողմեան լեռը գետնի տակն էի տանում»: Շապուհը հարցրեց.

— «Ասա՛ ինձ, որո՞նք են այն երկու լեռները, որ դու գետնի տակն էիր տանում»: Նա պատասխանեց.— Երկու լեռներից մէկը դու էիր, միւսը Յունաց թագաւորը: Քանի որ Հայոց նախարարների մէջ միաբանութիւն կար, քանի որ նրանք կապուած իրանց թագաւորի հետ, եւ քանի որ մենք պահում էինք մեր հայր Ներսէսի խրատները, — այնքան ժամանակ Աստուած մեզ հետ էր եւ մենք կարողանում էինք խրատել մեր աշխարհի թշնամիներին, որոնց թւում եւ քե՛զ, արքայ: Բայց երբ մեր նախարարների երկպառակութիւնը մատնեց մեր թագաւորին քո ձեռքը, այն օրից մենք ինքներս մեր կործանումը պատրաստեցի՛նք ... Այժմ ինչ որ կամենում ես արա, ես պատրաստ եմ, արքայ»: Հրապարակի վրայ հաւաքուած ամբողջ բազմութիւնը զարմանում էր ձեր հօրեղբօր համարձակութեան վրայ, զարմացաւ եւ ինքը Շապուհ արքան, եւ գովեց նրա քաջութիւնը, բայց յետոյ հրամայեց մորթել նրան, կաշին տիկ հանել, լցնել խոտով եւ տանել Անյուշ բերդը: Այնտեղ դրուած է նա, իբրեւ նախատինք, շղթայակապ Արշակ թագաւորի աչքի առջեւ, եւ դժբախտ թագաւորի աչքից արտասուքը չէ պակասում, քանի որ նայում է իր քաջ, հաւատարիմ սպարապետի վրայ:

Երիտասարդը, լսելով ցաւալի պատմութիւնը, թաշկինակը տարաւ դէպի լըճացած աչքերը եւ ծածկեց իր արտասուքը:

— Հերո՛սը հերոսի նման մեռաւ,— բացականչեց նա: Նրա որդին, Մուշեղը, կարող էր պարծենալ հօր մահուամբ: Բայց ես... ես ինչո՞վ կարող եմ պարծենալ... ես պէտք է յաւիտենական նախատինքի տակ մնամ... Իմ հայրը իր եղբօր սպարապետութիւնը ստանալու համար, դառնում է նրան սպանել տուող Շապուհի ձեռքում մի անարգ գործիք... եւ այժմ Պարսից զօրքով գալիս է ողողելու Հայաստանը արիւնով: Թշուա՛ռ եմ ես, թշուառ: Ինչո՞վ պէտք է քաւեմ այդ նախատինքը:

Արեգակի առաջին ճառագայթները ընկնելով ծիրանեգոյն վարագոյրների վրայ, լցրին սենեակը ծիրանեգոյն լոյսով: Երիտասարդը սոսկալով նկատեց, որ օրը լուսացել էր: Նա դարձաւ դէպի սուրհանդակը, ասելով.

— Շնորհակալ եմ, Սուրէն, ես քո ծառայութիւնը չեմ մոռանայ: Այժմ կարող ես գնալ, քանի որ ամբողջ գիշեր քնած չես: Երբ հարկաւոր լինես, կրկին կը կանչեմ քեզ: Սուրէնը, մինչեւ յատակը խոնարհուելով, դուրս տարաւ:

— Դու, ի հարկէ, ձեր տա՞նը կը մնաս — հարցրեց երիտասարդը:

—Ոչ, տէր իմ, ես երդուել եմ իմ կնոջ, իմ զաւակների երեսը չտեսնել, մինչեւ...

Նա չաւարտեց խօսքը, բայց երիտասարդը հասկացաւ, թէ ինչ կամենում էր ասել: Բարի եւ քաջ զինուոր, ամբողջ հինգ տարի հայրենիքից տարակայ էր նա, ծառայում էր Պարսկաստանի հայկական հեծելազօրքի մէջ, մասնակցել էր շատ արշաւանքների Քուշանաց դէմ, իսկ այժմ վերադարձել էր իր հայրենիքը: Նրա հայրենի աւանը, Խորնին, շատ հեռու չէր Ողական ամրոցից, նա չէր ցանկանում իր տնակը տեսնել, որովհետեւ նրան ըղբաղեցնում էր մի գործ, որ աւելի մօտ էր նրա սրտին, քան թէ կինը, որդին, բարեկամը:

— Ուրեմն դու ո՞րտեղ կը մնաս:

— Աշտիշատի վանքում, պատասխանեց նա, այնտեղ չեն ճանաչի ինձ, կը մընամ, որպէս մի օտարական: Ես իմ ձին այնտեղ եմ պահ տուել:

Երիտասարդը ցած իջաւ գահաւորակի վրայից եւ, աւելի պինդ փաթաթուելով իր լայն վերարկուի մէջ, անցաւ քնարանը: Սուրէնը հետեւեց նրան: Նա մօտեցաւ իր մահճակալի եւ ձեռքով մի կողմ ծալեց մահճակալի առջեւ փռած գորգը: Յետոյ մատը սեղմեց երկաթեայ հազիւ նշմարուող զսպանակի վրայ, իսկոյն յատակը տախտակամածը բարձրացաւ եւ յայտնուեցաւ մի քառակուսի ծակ:

— Դու ծանօ՞թ ես այս անցքի հետ, դարձաւ նա դէպի Սուրէնը:

— Ի՞նչպէս ծանօթ չը լինել, տէր իմ, պատասխանեց Սուրէնը մի առանձին ըղձայժպտութեամբ, այդ սենեակը հանգուցեալ սպարապետի քնարանն էր. ես դեռ պատանի էի, իմ երեսից մի մազի հետք անգամ չկար, երբ այդ սենեակի յատակը աւելում էի ...

Սուրէնը մանկութիւնից սնուել, մեծացել էր այդ ամրոցում: Մամիկոնեանների գիւղացին լինելով, իբրեւ մի շնորհալի եւ մաքուր տղայ, նրան բերեցին ամրոցը:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

նպատակները: Մ. Նահանգներուն զաշ-նակիցները լիովին կ'ըմբռնեն այս պարագան եւ պիտի չարունակեն արժուն կենալ»:

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

●

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ԳՏՆՈՒԵՑԱՒ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԻՆ ԱՆԿՈՂՆԻՆ ՏԱԿ

Մարտ 21ին զօրաւոր եւ լարուած ռումբ մը գտնուեցաւ Կիպրոսի կառավարիչ եւ ընդհ. հրամանատար մառեշալ Սըր Ճոն Հարտինկի անկողնին մէջ: Ռումբը տեղաւորուած էր ներքնակին մէջ եւ հրամանատարը վրան պառկած: Մասնագէտներ անմիջապէս հեռաւոր վայր մը տանելով պայթեցուցին ռումբը: Կառավարիչը, որ օրուան մեծ մասը անցուցած էր Ֆամակուսթա այցելելով, Նիկոսիա վերադարձաւ իրիկունը: Անգլիական տեղեկատու գիւանը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որուն համաձայն կառավարիչը ըսեր է. — «Այս գիշեր աւելի հանգիստ քնացայ քան սովորական ատեն»:

Կ'ենթադրուի թէ ռումբը տեղաւորած է յոյն յեղափոխական կոմիտէին՝ Էօքայի մէկ անդամը: Ամէնէն յանդուգն ձեռնարկն է այս եւ մեծ իրարանցում պատճառեց: Անգլիական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ երիտասարդ յոյն ծառայ մը, որ վարձուած էր վեց ամիս առաջ, չերեւցաւ այդ առտուն: Անմիջապէս խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ ամբողջ Կիպրոսի մէջ: Ռումբը գտաւ հրամանատարին անձնական ծառան, անգլիացի տասնապետ մը: Դեռ անցեալ կիրակի հրամանատարը կ'ըսէր թէ էօքան դաւեր չի սարքեր իրեն դէմ: Երեւի ուզած են ապացուցանել թէ ամէն բան կրնան ընել, Մակարիոս արք.ի աքսորին վրէժը լուծելու համար:

Նոյն օրը անգլիացի զինուոր մըն ալ սպաննուեցաւ եւ երկու հոգի վիրաւորուեցան Ֆամակուսթայի մէջ, երկու ռումբեր նետուած ըլլալով սրճարանէ մը, կառավարիչին ժամանումէն քիչ առաջ: Ցարդ սպաննուած անգլիացի զինուորներու եւ ոստիկաններու թիւը կը հասնի քսանի:

× Յունաստանի նախարարներէն Քագիմաթիս, որ Գահիրէ կը գտնուի, յայտարարեց թէ Եգիպտոսի վարչապետը խոստացած է աջակցիլ Կիպրոսի հարցին լուծման համար:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔ ՊԻՏԻ ԶԳՈՐԾԱԾՈՒԻ, ԵԹԷ...

Ազգաժողովին զինաթափութեան յանձնախումբը, որ նիստ կը գումարէ Լոնտոնի մէջ, առջի օր քննեց Ժիւլ Մոքի ծրագիրը: Կ'ըսուի թէ բաւական մօտեցած են արեւմտեան պետութեանց տեսակէտները: Այսպէս, իբրեւ սկզբնաւորութիւն՝ հինգ մեծ պետութիւնները — Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն, Չինաստան, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա — հանդիսաւորապէս յանձն պիտի առնեն հիւլէական զէնքեր չգործածել, բայց այն պարագային երբ ստիպուած են պատասխանել նախայարձակումի մը: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ սկզբունքի մասին, զինաթափութեան միջազգային կազմակերպութիւն մը պիտի ստեղծուի Ազգաժողովին հովանաւորութեամբ: Եւ բոլոր պետութեանց հրաւէր պիտի ուղղուի որ միանան անոր: Գործադիր մարմին մը պիտի հսկէ զինաթափութեան դաշինքին գործադրութեան վրայ: Երեք տարբեր շրջաններ (հանգրուան) կը նախատեսուին այս գործունէութեան համար:

× Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ վերջերս կարգ մը նոր հիւլէական փորձեր սկսած են Խ. Միութեան մէջ:

ՅՈՎՆ ՕՐԹՈՏՈՔՍ Հայրապետը, Սպիրիդոն արք., որ Կիպրոսի պայքարին ուղղորդներէն մին կը համարուի, մեռաւ մարտ 21ին, Աթէնքի մէջ: 82 տարեկան էր: Հայրապետական պաշտօնը կը վարէր 1949էն ի վեր: Գործօն դեր կատարած է ազգային քաղաքականութեան մէջ, մասնաւորապէս իտալական գրաւման ատեն, ինչպէս եւ երբ Եպիրոսը Թուրքիոյ տիրապետութեան տակ էր: Երկու պետութիւներն ալ մահուան դատապարտած էին զինքը: Աթէնքի 100րդ եպիսկոպոսն էր:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ Փաքիստան մեկնեցաւ բազմանդամ պատուիրակութեան մը հետ, Հանրապետութեան հռչակման տարեդարձին առթիւ: Պիտի այցելէ նաեւ Աֆղանիստան, Պիրմանիա, Հնդկաստան, Հնդկաչին եւ Չինաստան:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլայ, հետեւեալ արարողութիւններուն.—

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4.30ին Խաղաղական եւ Հսկում:

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին: Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին:

⁂

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուսորհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք:

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն:

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 10.30ին ճաշու ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ:

⁂

ՊՈՄՈՆ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ, այս կիր. Ծաղկազարդ, առաւօտ Սկզբ. ժամը 8ին, Սուրբ Անմահ Պատարագ 10ին, Երեկոյեան ԴՌՆԲԱՑԷՔԻ արարողութիւնք ժամը 5ին:

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Յիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 5ին:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ԱՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի էջմիածնի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վրայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընդունելութիւնը Փարիզի մէջ:

Գեղարուեստական բաժին:

Մուտքը ազատ է:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոքրերի փառատօնին

կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինիի շքեղ սրահներուն մէջ:

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ՄԱՆՈՒԿԻ ՄԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Չիլինկիրեան իրենց սիրեցեալ զաւկին՝ Սերժ Չիլինկիրեանի կսկծալի մահուան առթիւ իր յիշատակին կը նուիրեն տասը հազար ֆրանք, Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանի մանուկներուն, տասը հազար Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին, տասը հազար եկեղեցւոյ հայերէնի դասընթացքի մանուկներուն:

Տէր եւ Տիկին Վահէ Չիլինկիրեան նոյն դժբախտ առիթով հինգ հազարական ֆր. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի եւ Կ. Խաչի կայանին: Այրի Տիկին Ս. Խաչատուրեան նոյն տխուր առիթով հինգ հազար ֆրանք Կապոյտ Խաչի կայանին: Օր. Այտա Չիլինկիրեան նոյնպէս փոքրիկ Սերժի վշտալի մահուան առթիւ երեք հազար ֆր. Կարմիր Խաչին:

Օր. Տորա Սրմաքէշեան փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչին, փոքրիկ Սերժի ցաւալի կորուստին առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Կասեր երեք հազար ֆր. նոյն տխուր առիթով, Կարմիր Խաչին:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Աղասեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տիկին Թագուհի Պօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տէր եւ Տիկին Վերժին Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փեհլիվանեանի եւ զաւակներուն փափաքին համաձայն հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ աներձագին ողբացեալ

ԼԵՒՈՆ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

× Պ. Օհանիկ Հայրապետեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱՅՐԱՊԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Այս կիրակի (Ծաղկազարդ) Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբ.

ՏԻԿԻՆ ՀՆԱԶԱՆԴ ՏԻՐՈՒՀԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ (Մարսէյլ) — Պ. Պ. Արշակ եւ Սեպուհ Արսլանեան եւ քոյրերը եւ Այրի Տիկին Վերոն կը ծանուցանեն թէ՝ իրենց եղբօր, հարսին, հօր, մօր, հօրեղբօր եւ ամուսնոյն ողբացեալ Տէր Բաքգէնի, երիցուհի Սանդուխտի և Յարութիւն Արսլանեաններու յիշատակին, պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուին այս կիր. Սէն Ժերոմի Սուրբ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօրըփուա. Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12:

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէն Անթուանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20ին հայրենակից Գէորգ Պօղոսեանի բնակարանը: Կարեւոր է բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը:

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր և Տիկ. Խաչիկ և Ինա Ուշտունի ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց Բ. զաւկին Կարենի ծնունդը Մարտ 21ին, 1956, Փարիզ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին: Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ ի նըպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան Պ. Արսէն Թէրզեանէ հինգ հազար ֆր.:

●

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հինգ հազար ֆրանք Տիկին Ք. Չէրքէզեանէ՝ իր ամուսնոյն՝ Հրանտ Չէրքէզեանի յիշատակին:

●

Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է տասը հազար ֆր. բարեսէր ազգայինէ մը, Տիկին Օ. Պօյաճեանի ձեռքով:

Ինչպէս նաեւ Պ. Մինաս Աթալլահէ երեք հազար ֆր. փոքրիկն Պերճ - Սերժ Չիլինկիրեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեծ սերի բռնաժի համար գործաւորուհիներ: Ապահովուած գործ ամբողջ տարուան համար:

Դիմել Մէզոն Միշէլ, 165 ռիւ տը Թավէլ, մէթրօ Ֆէլիքս Ֆոռ: Ամէն օր 10-12 կէսօրէ առաջ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ հագուստի, պլուզի եւ ամառուան զգեստի համար, մեծ սերի: Ապահովուած գործ: Անմիջապէս ներկայանալ՝

ETS. ORLEANS
170 Rue St. Martin (Entresol)
Métro : Réaumur-Sébastopol

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Entrepreneurs spécialisés corsage, grosse série assurée. Se présenter ETS. HALIOT, 24 Bd. St. Denis

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կին մը հիւանդ մը խնամելու համար: Դիմել՝

Mme Buyukian, 100bis Rue Raspail
Bois-Colombes (Seine)

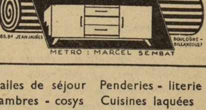

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՐԻ ՑԱՆՑՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.
ՇԱԲԱԹ 24 ՄԱՐՏ SAMEDI 24 MARS 1956
32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7637 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3348

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Այսօր, շաբաթ, 24 Մարտ, կը բացուի Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 27րդ Շրջ. ժողովը:

Օրակարգին վրայ կան խնդիրներ որոնք լուրջ քննութեան կը կարօտին, թէ շարքերուն խտացման եւ թէ գաղութին աշխուժացման տեսակէտով :

Անհրաժեշտ է ազդու միջոցներ մշակել, պարպուած դիրքերը լեցնելու համար, համաձայն իւրաքանչիւր շրջանի պահանջներուն :

Այս տեսակէտէն, մասնաւոր ուշադրութիւն կը պահանջէ Նոր Սերունդին ուժեղացումը :

Միութեան անդամներուն թիւը միշտ ելեւէջ մը կը ներկայացնէ, իբրեւ հետեւանք տեղական պայմաններու :

Ամէն մասնաճիւղ քանի մը տարի գործելէ վերջ, երբ քիչ-շատ հասունցած կը համարուի, անդամները մեծ մասով կը զինուորագրուին: Ուրեմն, հարկ է վերակազմութեան ձեռնարկել, որպէսզի շարժումը կանգ չառնէ :

Վերակազմութեան այդ աշխատանքին կրնան օգնել տարեց ընկերները իրենք, Նոր Սերունդին անդամագրելով իրենց զաւակները :

Երբ իրենք տարիներով կապուած են կազմակերպութեան, հաւատարմութեամբ եւ անձնուիրութեամբ, ինչո՞ւ օրինակ պիտի չհանդիսանան իրենց հարազատներուն :

Սերունդի փրկութեան պայքար մըն է որ կը մղենք, եւ առաջին փորձերը պէտք է սկսին տունէն, — մասնաւորապէս դաշնակցական ընտանիքէն :

Միս-ոսկոր կապած շարքերը իրենք իրենց վրայ եւս ճիգ մը կատարելու են, սովորական պարտականութիւններէն աւելի բան մը կատարելու համար :

Դաշնակցութիւնը երիտասարդացման ազդակ մը եղած է սկիզբէն ի վեր :

Այդ ոգին քանի զօրանայ եւ ծաւալի, այնքան լուսաւոր հետքեր կը ձգէ, նոյն իսկ ամէնէն համեստ շրջաններուն մէջ

Ֆրանսայէն դուրս ալ, հարեւան գաղութներու մէջ կան պիտանի տարրեր, «տունը մնացած» Դաշնակցականներ որոնք ի վիճակի են նոյն աշխատանքը կատարելու, իրենց իսկ շրջապատին համար:

Շրջ. ժողովին օրակարգը չի սահմանափակուիր միայն ներքին հոգերով :

Գաղութին ազգային կազմակերպութեան խնդիրը նոյնքան կարեւոր տեղ կը բռնէ մեր մտահոգութեանց մէջ:

Դաշնակցութեան կ'իյնայ դառնալ կենդանի ազդակ մը, զօրացնելու համար ինքնապաշտպանութեան ճակատը որ չափազանց տժգոյն պատկեր մը կը ներկայացնէ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

Մենք ոչ տրամադրութիւն, ոչ ալ տրամադրելի մարդ ունինք, բանկալները գրաւելու համար:

Բայց կ'ուզենք մեր պարտականութիւնը կատարել իբրեւ մղիչ ուժ եւ ուղեցոյց՝ կեդրոնական իշխանութեան մը հաստատման համար :

Այդ գիտակցութենէն կը բխի Մշակոյթի Տան ծրագիրը, որուն իրականացման համար իր բոլոր ուժերը լարած է արեւմտեան Եւրոպայի կազմակերպութիւնը :

Շրջ. ժողովին պատգամաւորները այս գետնին վրայ եւս արդիւնաւոր գործ մը պիտի կատարեն, գործնական յանձնառութիւններ ստանձնելով և ժողովրդականացնելով ձեռնարկը: Այն վստահութեամբ թէ ծրագրուած հաստատութիւնը պիտի ըլլայ Ժողովուրդի Տուն, ոչ թէ սովորական Ակումբ մը :

Ողջո՛յն Շրջ. ժողովին: Եւ դէպի նոր ուժ, նոր աշխատանք :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶՕՐՔԸ ՊԻՏԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԻ՞

Միջազգային մամուլը կը շարունակէ վրդովիչ տեղեկութիւններ հաղորդել Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, քաղելով պաշտօնական աղբիւրներէ :

Արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, առջի օր զեկուցում տալով արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ, յայտնեց թէ առաջարկած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու իր պաշտօնակիցներուն՝ եռանդամ խորհրդաժողով մը գումարել Միջին Արեւելքի համար, Ատլանտեան դաշինքի գարնանային նստաշրջանին առթիւ :

Այս խորհրդաժողովը հաւանաբար գումարուի Մայիսին, իբրեւ գլխաւոր նպատակ ունենալով յստակօրէն մշակել հաւաքական քաղաքականութիւն մը արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի վերաբերման մասին: Միեւնոյն ատեն պիտի առաջարկուի ժողովի մը հրաւիրել Միջին Արեւելքի բոլոր պետութիւնները, վերջ տալու համար ուժերու հաւասարակշռութեան խանգարման որ կրնայ ընդհարում յառաջ բերել ամէն վայրկեան :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան բանբերը հաստատելով այս լուրը, ճշդեց թէ եղածը պարզ թելադրութիւն մըն է: Այս միջոցին անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութիւններէն ալ ծրագիրներ կ'որոճան, նոր պատերազմի մը վտանգները կանխելու համար: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Մայիս 5ի թուականը յիշելով իր առաջարկած խորհրդաժողովին համար, նկատի ունի հետեւեալ պարագաները — Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարին կատարելիք լայն քննութիւնը Լոնտոնէն մինչեւ Միջին Արեւելք — Փինոյի պտոյտը՝ Ապրիլ 5էն սկսեալ, Իսրայէլի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ: — Խ. Միութեան վարիչներուն այցելութիւնը Լոնտոն, Ապրիլ 15ին: Աւելորդ է ըսել թէ այս վերջին պետութեան դիրքը մեծապէս պիտի ազդէ ծրագրուած խորհրդաժողովին վրայ :

× Պ. Փինօ իր զեկուցման ընթացքին տեղեկութիւններ հաղորդեց, նաեւ, Եգիպտոսի վարչապետին հետ ունեցած խօսակցութեան մասին: Բացատրեց թէ գնդ. Կամալ Նասր որեւէ պահանջ դրած չէ Հիւս. Ափրիկէի խնդիրներու լուծման մասին: «Գնդապետը երբեք անկախութիւն չպահանջեց Ալժերիոյ համար»: Գալով ապստամբներուն սպառազինութեանց, Պ. Փինօ յայտարարեց թէ չեխական զէնքերը ափրիկեան Տրիպոլիս կը ղրկուին Թրիէսթէի ճամբով, ապստամբներուն բաժնուելու համար: Յետոյ բացատրեց թէ ձախողման դատապարտուած է սպառնալիքի քաղաքականութիւն մը Եգիպտոսի հանդէպ, բայց եւ այնպէս հարկ է վճռական լեզու մը գործածել: Ապստամբներուն տրամադրուած օգնութիւնը այնքան կարեւոր չէ այժմ :

× Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ նախագահ Այզընհաուըր մասնաւոր իրաւասութիւններ պիտի պահանջէ խորհրդարանէն, օգտագործելու համար Միջին Արեւելքի ամերիկեան ուժերը, եթէ ձախողին Ազգաժողովին ձեռք առնելիք միջոցները: Այս լուրին հրատարակութենէն առաջ, Այզընհաուըր ժողովի հրաւիրած էր արտաքին գործերու նախարարը եւ երկու մեծ կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, լսելու համար Պ. Տըլըսի տեղեկագիրը իր վերջին ճամբորդութեան մասին: Պաշտօնական լուրերու համաձայն, ժողովը նկատի առած է Միջին Արեւելքի կացութեան ծանրացումը, լրջօրէն քննելով մասնաւոր իրաւասութեանց առաջարկը :

× Արաբական Դաշնակցութեան հաստատման տարեդարձին առթիւ, Յորդանանի Թագաւորը միութեան կոչ մը ուղղեց արաբական աշխարհին, ընդդէմ սիոնականութեան, «որ կ'օգտուի անարդարութեան ուժերուն աջակցութենէն եւ կը սպառնայ Արաբներուն՝ իրենց իսկ բոյնին մէջ: Գաղեստինի գրաւումով Սիոնականութիւնը ոտքի տակ առաւ արաբ ժողովուրդին իրաւունքները եւ թոյլ չտուաւ որ ան խաղաղօրէն ապրի հայրենի հողերուն վրայ »:

× Առջի օր հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ Կազայի շրջանին մէջ: Եգիպտական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ երկու իսրայէլեան զինուորական կառքեր եգիպտական հողը մտած են 180 մեթր խորութեամբ, կրակ բանալով յառաջապահ դիրքի մը վրայ :

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ

Երէկ հրատարակեր էինք ողբացեալ Մուշեղի համառօտ կենսագրականին մէկ մասը: Ահաւասիկ մնացեալը. —

1918 Ապրիլի վերջերը Սասնոյ հեծելագունդը Սասունցի Մանուկի ղեկավարութեամբ, եւ Խնուսի գունդը Մուշեղի ղեկավարութեամբ բարձրացան Արագածի լանջերը, մաքրեցին քառասուն կտոր գիւղերը թշնամիներէն եւ այնտեղ տեղաւորեցին Տարօնի ժողովուրդը :

Դէպքերը եղերականօրէն իրարու կը յաջորդէին: Թրքական բանակները երեւցան Սարդարապատի եւ Բաշ-Աբարանի առջեւ: Հայ ժողովուրդը իր ամբողջ ուժերը արեան դաշտը նետեց Սարդարապատի եւ Բաշ-Աբարանի ճակատներուն վրայ: Այդ ճակատամարտներուն մէջ էին Սասունցի Մուշեղը եւ Մանուկը, իրենց խմբապետներով եւ զինեալ ուժերով:

1918 Յունիսի հաշտութենէն վերջ, Սասունի եւ Խնուսի գունդերը անցան Լեռնահայաստան եւ դարձան բանակը Լեռնահայաստանի Ազգ. Խորհուրդին :

Այդ շրջանին Մուշեղի եւ Մանուկի ղեկավարութեամբ կրցան մաքրել Ազատի-Վաղատինի թաթարական շրջանը եւ ապահովել Լեռնահայաստանի գոյութիւնը :

Առով հրաւականանալով՝ Տարօնի ուժերը անցան Ճըղնիի ձորը եւ Դարալագեազէն մինչեւ Երեւանի դռները մաքրեցին եօթանասուն թաթարական գիւղեր, Արարատեան եւ Սիւնեաց աշխարհներու մէջէն ինկած այս սեպը վերցնելով :

1919ին Մուշեղի եւ Մանուկի ղեկավարութեամբ Տարօնի ժողովուրդը փոխադրեցին Արագածի շրջանը եւ տեղաւորեցին այն գիւղերուն մէջ, զոր 1918 Ապրիլին մաքրագործած էին:

1920ին, Մայիսեան համայնավար ապստամբութիւնը զսպելէ վերջ, Սասունցի Մուշեղը Շիրակի նահանգի սահմանապահ ոստիկանութեան պետի պաշտօնը ստանձնեց եւ վարեց մեծ կորովով :

1920 Սեպտեմբեր 25ին երբ Հայաստանը Թուրքիոյ հետ պատերազմի բռնուեցաւ, Սասունցի Մուշեղ իր ոստիկանական վաշտերը, հինգ հարիւր հոգի, պատերազմի ճակատը նետեց եւ կռուեցաւ մինչեւ Ալեքսանդրապոլի անկումը :

1921ին Փետրուարեան ապստամբութեան վարիչներէն մէկը հանդիսացաւ եւ Էջմիածնի գրաւման յառաջապահը եղաւ: Այդ թուականէն սկսեալ, գիշեր ու ցերեկ կռուի ճակատը մնաց եւ հերոսաբար վարեց իր ձեռքի տակ եղած ուժերը :

Սասունցի Մուշեղը անձնուրաց ֆետայի մըն էր, գնդակին դէմ աչք չթարթող հերոս մը եւ բոլոր կռիւներուն մէջ առիւծի պէս խոյացող Դաշնակցական մարտիկ մը :

Արտասահման անցնելէ ետք, ողբացեալ ֆետային քանի մը տարի մնաց Աթէնք եւ փոխադրութեան գործերով կը զբաղէր: Հոն ալ ամուսնացաւ: Յետոյ փոխադրուեցաւ Պէյրութ, ուր ծխախոտի կրպակ մը կը բանեցնէր իր կնոջը հետ: Երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր անողոք հիւանդութենէ մը:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

Միլանի մեր թղթակիցը կը հեռաձայնէ. —

Հինգշաբթի օր Միլան հասաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ գաւազանակիր Պարգեւ արքեպս. եւ քարտուղար Հայկ Առաքելեանի: Հայրապետը կը հիւրասիրուի էքսէլսիոր հիւրանոցը: Հայրապետը դիմաւորելու համար Միլան եկած է Հ. Եղիա Վ. Փեչիկեան, յանուն Մխիթարեան միաբանութեան:

Ի պատիւ Կաթողիկոսին ընդունելութիւն մը սարքուած է Հայ Տան մէջ: Երկուշաբթի Մխիթարեան միաբանութեան հրաւէրով Վազգէն Ա. կ'երթայ Վենետիկ ուրկէ նորէն Միլան պիտի գայ եւ պիտի մեկնի Փարիզ :

ԽՄԲ. — Ինչպէս կ'երեւայ, Հռոմի մէջ հայրապետը հանդիպում-չէ ունեցած Պապին հետ:

⁂

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կաթող. պատուիրակը, Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան, որ Անթիլիաս մեկնած էր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ եւ ապա մասնակցած՝ Գահիրէի «Եպիսկոպոսական ժողով»ին, Փարիզ վերադարձաւ Եչ. գիշեր:

ՏԽՐՈՒՆԻ. — ԳՐ. ԱԼՈՅԵԱՆ

Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ յանկարծամահ եղած է Վիէնի մեր ընկերներէն Գրիգոր Ալոյեան :

Բնիկ Տարօնցի, ողբացեալ ընկերը կանուխէն մտած է Դաշնակցութեան շարքերը, կատարելով գործնական աշխատանքներ: Վիէնի կոմիտէին հիմնադիրներէն է եւ երկար ատեն եղած է անդամ տեղական կոմիտէի վարչութեան :

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Ալոյեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն :

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. — ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄ. — ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ. — ԱԼԺԵՐԻԱ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ ԱՅՆ ԲՈԼՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ՈՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՉԵՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդը երէկ նորէն նիստ գումարեց, մասնաւորապէս զբաղելով Ալժերիոյ կացութեամբ: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն էին վարչական, տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումներ որոնք զուգընթաց պիտի կատարուին զինուորական գործողութեանց հետ:

× Փարիզեան մամուլի ընկերակցութիւնը Եչ. օր սեղան մը սարքած էր Օթէլ Ռիցի մէջ, ի պատիւ Պ. Կի Մոլէի: Ներկայ էին 150 թերթերու տնօրէնները, «Յառաջ»ի կողմէ՝ Օր. Ա. Միսաքեան: Վարչապետը այս առթիւ ճառ մը խօսելով, պարզեց Ալժերիոյ համար ծրագրուած բարենորոգումները: Յետոյ ըսաւ թէ Ալժերիոյ բանակը նոր ուժեր պիտի ստանայ համաձայն վերակազմութեան ծրագրին: Երկու ընտիր զօրագունդեր ճամբայ ելած են արդէն: «Այն բոլոր զինուորները որոնց ներկայութիւնը բացարձակապէս անհրաժեշտ չէ եւրոպական հողին վրայ պիտի ծառայեն Հիւս. Ափրիկէի

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ "ԱՋ"Ը

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հակառակ Ստեփաննոս Օրբէլեանի հաւաստիացումներուն, թէ Լուսաւորչի Աջը Եգիպտոս տարուելէ ետք անհետ կորսուեր է 1293ին, Օրմանեան կը կարծէ թէ «Օրբէլեանի պատմութիւնը հետզհետէ գրուած ըլլալով, կրնանք ըսել թէ Օրբէլեան այն հատուածը գրած ատեն տակաւին Աջին ազատուելուն լուրը առած չէր: Ամէնապարզակամէջ պէտք է ընդունիլ թէ Աջին վերադարձը տեղի ունեցաւ Անաւարզեցիին առաջին տարիները, եւ պահուեցաւ Սիսի մէջ, ուր Անաւարզեցին հաստատեց իր հայրապետանոցը, քանի որ Հռոմկլայ քանդուած էր եւ Եգիպտացւոց անցած, եւ միանգամայն պղպջին սովորութեան համաձայն էր՝ քաղաքական իշխանութեան կեդրոնին մէջ հաստատել հայրապետանոցն ալ»: (Ազգապատում, էջ 1741):

Սմբատ Սպարապետի Տարեգիրքին շարունակողն ու Սսեցի ունիթոռ Ներսէս Պալիենց (որ կը գրէր 1348ին), կը պատմեն թէ Հեթում Բ. թագաւոր «ահօրէն-ներէն» գնեց Աջն ու միւս սուրբ մասունքը եւ բերաւ Սիս:

Գրիգոր Է. Անաւարզեցի (1293-1307) 1289 Յուլիս 23ին Սիսի մէջ թագաւոր օծեց Սմբատ թագաւորը, Լուսաւորչի Աջով:

Անհետ կորսուած ըլլայ կամ ոչ, պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ Լուսաւորչի Աջ մը միշտ գոյութիւն ունեցած է Սիսի կաթողիկոսարանին մէջ, 1292 – 1298:

Ըստ Բարդէն կաթ.ի, «Աջը անհրաժեշտութիւն մը նկատուած էր կաթողիկոսութեան համար, եւ վերջապէս այդ կապտուած կողոպտուած եւ Եգիպտոս տարուած եւ անհետ եղած նուիրական աւանդը կամ պէտք էր ձեռք բերուէր ամէն գնով, եւ կամ անոր տեղը լեցնելու համար նոր մը պէտք է շինուէր իբրեւ խորհրդանշան Ս. Լուսաւորչի Աջին» (էջ 1288 1290):

Ու հակամէտ է ընդունելու Սմբատայ «Տարեգիրք»ին շարունակողին հաւաստումը թէ Հեթում Բ. վերջապէս յաջողած ըլլայ ձեռք բերել Եգիպտոս տարուած Աջը եւ միւս Սրբութիւնները եւ վերահաստատուած Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին մէջ:

Այսպէս թէ այնպէս, Լուսաւորչի Աջը պահուած է հոն, մինչեւ Հայրապետական Աթոռին Էջմիածին փոխադրուելու թուականը (1441), երբ յանկարծ անկայ կ'անյայտանայ: Օրմանեան (Ազգապատում, Բ. հատոր, էջ 2099) կը յիշէ երկու հին ձեռագրերու յիշատակարանները, որոնցմէ մէկը 1439ին, միւսը 1440ին պատահած ցոյց կուտայ Աջին անյայտացումը, սակայն յարմարագոյն կը նկատէ 1440ի վերջին ամիսները եւ մեղսակից կը նկատէ այն կիլիկեցի եպիսկոպոսները, որոնք իրենց նամակով Արեւելեանները կը քաջալերէին Էջմիածին փոխադրել կաթողիկոսական աթոռը եւ այդ նպատակով Թովմա Մեծոփեցի եպիսկ.ին կը դիմէին:

Ուրեմն Կիլիկիոյ եւ արեւելեան Հայաստանի եպիսկոպոսները փոխադարձ համաձայնութեամբ անյայտացուցեր էին Աջը, որպէսզի նիզը գնեն Գրիգոր Թ. Մուսաբէկեանց կաթողիկոսը, որ կ'ընդդիմանար ամենայն Հայոց հայրապետութեան աթոռին Սիսէն Էջմիածին փոխադրութեան:

Սիսի մայրավանքէն անյայտացած Աջը յանկարծ Էջմիածնի մէջ կը յայտնուի: »Կամ կը գողցուի Սիսէն եւ կը բերուի Էջմիածին, կամ նոյնիսկ Սիսի մէջ անյայտ կ'ըլլայ ատեն մը եւ յետոյ կը գտնուի հոն» (Պատմ. Կաթող. Կիլիկիոյ, էջ 1290):

Այս անյայտացումը կը տեւէ հինգ տարի, որու ընթացքին «խափանեալ մնաց» Սիսի Աթոռը: Եւդոկիացի Կարապետ կաթողիկոս (1446 – 1475), որ յաջորդած էր Գրիգոր Մուսաբէկեանին, կը գտնէ Աջը եւ կը նորոգէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական Աթոռը:

Լուսաւորչի Աջին պահպանութիւնը յանձնուած էր Աջպահներու տոհմին, հին ժամանակներէ ի վեր: «Արդեօք Աջպահներու վրայ բանութի՞ւն ի գործ դրուեցաւ՝ որ Աջը ձեռքէ հանեցին. արդեօք կաշառուեցա՞ն», կը հարցնէ Բարդէն Ա.: Մուսաբէկեան կաթող. եւ իրեն համախոհ եպիսկոպոսները շատ «չարչարուած» են Աջին անյայտացման պատճառաւ:

Առաքել Դաւրիժեցին 1645ին իբրեւ նուիրակ դէպի Արեւմուտք կը ղրկուի Փիլիպպոս կաթողիկոսին կողմէ: Ամասիոյ մէջ կը հանդիպի Սեբաստիոյ առաջնորդ Ներսէս եպիսկ.ին (որ 1648 – 1654 կաթողիկոս եղաւ Կիլիկիոյ): Այս վերջինը կը հարցնէ Դաւրիժեցիին թէ՝ (պայդ որ Լուսաւորչի Աջ ասես, աջո՞յ Աջն է թէ ձախոյ»: Դաւրիժեցին կը պատասխանէ՝ «աջոյ Աջն է»:

Ներսէս եպիսկ. կը հաստատէ, որ Լուսաւորչի աջ ձեռքը Սիս գտնուածն է: Դաւրիժեցին կը լռէ: Բայց իր ծանօթ Պատմութեան գրքին մէջ զանազան ձեռագիրներու յիշատակարաններէն փաստեր կը բերէ, ապացուցանելու համար, որ թէեւ նախապէս Աջը Սիս կը գտնուէր, սակայն ետքէն Էջմիածին տարուած է:

Այդ ձեռագիրները բոլորն ալ Աղթամարի կաթողիկոսութեան շրջանակին մէջ եւ Զաքարիա կաթող.ի օրով գրուած ըլլալուն, վստահելի աղբիւր մը չեն նկատուիր:

Լուսաւորիչ մէկ աջ ձեռք միայն ունէր, մինչդեռ ո՛չ միայն Սիս եւ Էջմիածին, այլ նաեւ Աղթամար եւ Երուսաղէմ ալ ունին Լուսաւորչի Աջեր, արծաթեայ աջաձեւ մասնատուփի մէջ զետեղուած: Ուրեմն, «Աջ»եր «շինուած» են Հայոց կաթողիկոսարաններուն մէջ, «ճիշդ այնպէս ինչպէս որ խաչեր կը շինուէին», «կենաց փայտի» մասունքով կամ առանց այդ մասունքի, եւ ասոնց ամէնքն ալ, նուիրական անօթներ ու աւանդներ բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիներու մէջ»: (Պտմ. Կաթ. Կիլ., էջ 1298):

1460ին Էջմիածնի վարդապետներէն Սարգիս «գողացեալ յԷջմիածնայ զԱջ Լուսաւորչին տարաւ ի Դաւրէժ»: Սակայն Աղթամարի կաթողիկոս Զաքարիա սիրաշահելով Ջահանշահը, որուն իշխանութեան ենթարկուած էր Հայաստանը, յաջողեցաւ Թաւրիզէն Էջմիածին բերել տալ Աջը եւ ինք ալ դարձաւ ամենայն Հայոց կաթողիկոս: Բայց երկար չկարենալով մնալ Էջմիածին, 1462ին գաղտնի խոյս տուաւ մայր աթոռէն եւ վերադարձաւ Աղթամար, հետը տանելով Աջը եւ այլ սրբութիւններ:

Աջապող Սարգիս վրդ. ետքէն Էջմիածնի կաթողիկոս եղաւ (1469 – 1474) եւ Աղթամար ղրկեց Օծողեցի(՞)Վրթանէս եպս.ը, որ բոլորովին ծպտուած, յաջողեցաւ գողնալ Աջը, զայն պահեց Ջուղայեցի վաճառականի մը էջերէն մէկուն կուրծքին մէջ: Այս ձեւով Աջը ապահով հասաւ Ջուղա, անկէ մեծ շուքով փոխադրուեցաւ Նախիջեւան եւ հոնկ յետոյ՝ Էջմիածին:

Ասով չի վերջանար Աջի պատմութիւնը: Առաքել Դաւրիժեցի, յուշիչ էջերու մէջ նկարագրած է Շահ Աբբաս Ա.ի չահատակութիւնները: Պարսկաստանի ինքնակալը, Թուրքերու յառաջխաղացումին առջեւ ուզելով սամ. հպատակ Հայերը Պարսկաստան փոխադրել, քանդեց վաճառաշահ Ջուղա քաղաքը եւ բնակիչները տարաւ Սպահան, հոն կառուցանելու համար Նոր Ջուղան, եւ որպէսզի կաթողիկոսական Աթոռն ալ փոխադրէ իր մայրաքաղաքը, ծրագրեց Էջմիածնի տաճարին քարերով նոր Էջմիածին մը շինել Սպահանի մէջ: Սակայն Խօճա Նազարի խնդրանքով կը հրաժարի այդ գաղափարէն եւ տաճարի շէնքէն կարեւոր քարեր տանելով Սպահան, կը ծրագրէ տեղական քարերով կառուցանել նոր Էջմիածինը:

Դաւիթ եւ Մելքիսէդ աթոռակից կաթողիկոսներու հակամարտութեան պատճառաւ, Շահ Աբբաս Սպահան կը տանի Աջը, մէկ ոսկետուփ եւ մեծագին աւետարան, եւ մէկ արծաթեայ խաչ: Ասոնք Սպահան՝ Խօճա Սաֆարի մօտ կը մնան մինչեւ Փիլիպպոս Ա. Աղբակեցիի (1632 – 1655) կաթողիկոսական աթոռ բարձրանալը: 1638ին Փիլիպպոս Ա. անձամբ կ'երթայ Սպահան եւ թանկագին նուէրներով կը յաջողի Պարսկաստանի պատանի թագաւոր Շահսէֆիէն (Շահ Աբբասի թոռը) ստանալ Աջը եւ Նոր Ջուղայեցիներէն գաղտնի փոխադրել կուտայ զայն Ամենափրկչեան վանքը, անկէ Թաւրիզ ու Էջմիածին:

Այդ թուականէն ի վեր Լուսաւորչի մէկ Աջը կը մնայ Էջմիածին, միւսը՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին մէջ:

Թէ այս երկու «Աջ»երէն ո՞րն է վաւերականը, մասնագէտները չեն կրցած եզրակացութեան մը յանգիլ:

Էջմիածնի ներկայի Աջը շինուած է 1657ին Յակոբ Դ. Ջուղայեցի (1655-1680) կաթողիկոսին օրով «քանդակեալ արծաթէն» է:

Կիլիկիոյ մէջ կան, բացի Լուսաւորչի Աջէն, Ս. Սեղբեստրոսի եւ Ս. Նիկողայոսի Աջերը: Ասոնց արծաթապատ պրկը շինուած է 1765ին, Սսեցի Գաբրիէլ Աջապահեան կաթողիկոսի օրով (1758–1770):

Աջին հետ սերտիւ կապուած է Աջապահեան գերդաստանը, որուն ծագումը ըստ աւանդութեան կը հասնի մինչեւ ԺԳ. դար: Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը այս տոհմին ժառանգութիւնը եղած է երկար ատեն: Ղուկաս Սսեցիէն (1731 - 1737) մինչեւ Կիրակոս Բ. Սսեցի (1855–1866), 135 տարիներու ընթացքին, Աջապահեան ինը կաթողիկոսներ բազմած են Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ, ժառանգական իրաւունքով:

Անթիլիասի կաթողիկոսարանի լուսարարապետ Խադ արք., որուն սենեակէն «անյայտացած է» Աջը, շառաւիղն է Սիսի Աջապահեան գերդաստանին:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՋՈՒՆԻԷԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

●

Պէյրութի այս ազգ. հաստատութիւնը ամէն տարի տեղեկագիր մը կը հրատարակէ: Ձեռքի տակ է վերջինը, 1955 Յունուար 1էն Դեկտ. 31: Պարզ ակնարկ մը բաւական եղաւ համոզուելու թէ կ'արժէ արտաքինով համեստ, բայց իր բովանդակութեամբ այնքան խօսուն տետրակը լայնօրէն ծանօթացնել մեր գաղութին:

Երբ հիմնարկութեան թուականը տեսայ (1924, 32 տարի առաջ, հիացումի եւ մանաւանդ հպարտութեան զգացում մը համակեց զիս: Հայու հպարտութիւն:

Եթէ հետեւիք այդ 32 տարուան մէջ Բուժարանին կատարած վերելքին, դուք եւս պիտի տեսնէք թէ ամէն Հայ իրաւունք ունի պարծենալու այդ հաստատութեամբ:

Վայրկեան մը պատկերացուցէք 32 տարի առաջ Լիբանան ապաստանած հայ գաղթականութեան վիճակը, կոտորածէն մազապուրծ ազատած բեկորներ, Թուրքիոյ ամէն կողմերէն, մասնաւորաբար Կիլիկիայէն: Մեծ մասը երկու անգամ տեղահանուած էին քանի որ Դաշնակիցները կը լքէին Կիլիկիան, եւ ընչազուրկ՝ բարձ մը կը փնտռէին իրենց յոգնած գլուխը դնելու համար: Թիթեղէ շինուած հիւղակներ էին իրենց բնակարանները, «կամպներ» ուր մեր հայրենակիցները իրարու քով սեղմուած՝ մէկ ապահովութիւն միայն ունէին: Գիտէին թէ հիւրընկալ եւ բարեկամ երկրի մէջ են եւ ապահով:

Շատ չանցած, այդ թիթեղէ քաղաքներուն մէջ սկսան բացուիլ դպրոցներ եւ եկեղեցիներ: Եւ ահա քանի մը տարի վերջ հիւծախտաւորներու բուժարանը: Անհրաժեշտութիւն մը՝ «անապատներէն մերկ, բոպիկ, բէմփերու աղբակոյտէն եւ ախտաժէտ բնակակցութեան շատ մը զոհերուն համար» ինչպէս իր առաջին կոչով Սահակ կաթողիկոս կը յիշեցնէ հանրութեան, Բարեկենդանի օրը հռչակելով «Բուժարանի Օր» (1931):

Այդ համեստ հաստատութիւնը որ հազիւ 30 – 40 անկողիններ ունէր իր առաջին տարիներուն, կը ծաւալի, կը բարգաւաճի, աստիճանաբար կ'օժտուի արդիական յարմարութիւններով: Յարակից շէնքերը կը գագաթնակէտին եւ 1955ի ընթացքին, արդէն 341 հիւանդներ կրցած են դարմանուիլ բուժարանին մէջ եւ 183ը տուն վերադարձած են բուժուելէ վերջ:

Այս յառաջդիմութիւնը եւ ընդարձակումը պարիկի մը գաւազանիկովը չէ եղած անշուշտ: Խնամակալութեան ջանքերով, բժշկական մարմնին եւ ներքին պաշտօնէութեան անխոնջ աշխատանքով, եւ մեր անձնուէր ժողովուրդին լումաներով: «Շէն ու պայծառ է» ան: Բարի նախանձով մը սկսած են իրար գերազանցել: Մէկը մատուռն է շինած, ուրիշ մը բը-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

★

Ինչպէս կը տեսնուի, հարիւր տարի վերջ ալ դեռ այդ «օրին մէկը» չէ հասած, ասկէ վերջ ալ հասնելիք չունի:

Իբրեւ եզրակացութիւն իր այս տեսակէտներուն, հեղինակը կը գրէ թէ «Հակառակ կամաց կամաց տեղի ունեցող դաւանափոխութեանց, հայ ազգը, ինչպէս ամենուրեք, տակաւին բաժնուած է երկու աղանդներու, որոնք իրար կ'ատեն: Հերձուածող աղանդը ոչ մէկ առիթ կը փախցնէ կեղեքելու եւ նեղելու համար այն որ լատինական եկեղեցիին կապուած մնացած է. այս վերջինը թէեւ թիւով քիչ է, սակայն իր մէջ կը պարունակէ ամէնէն լուսաւորեալ եւ քաղաքակիրթ մասը»:

Ըստ իրեն, օսմ. կայսրութեան Հայերուն թիւն է երկուքուկէս միլիոն: Թուրքերը կը հանդուրժեն անոնց, սակայն զանոնք կ'առնեն իբրեւ անհատ եւ ոչ իբրեւ կազմակերպուած ազգ: Արդէն ամէն կողմ հալածանքներու ենթակայ են, ըլլայ հայկական վաղեմի նահանգներուն մէջ, ուր կ'ապրին իբրեւ ժողովուրդ, ըլլայ կայսրութեան միւս մասերուն մէջ, ուր ցրուած կ'ապրին:

«Վերջապէս, այսօր ինչպէս միշտ, ամէն անգամ որ կաթոլիկ Հայեր կեղեքուին, իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի Ֆրանսայի դեսպանն ու հիւպատոսները: Անոնց համար լատին ըսել Ֆրանսացի ըսել է. մենք անոնց բնական պաշտպաններն ենք եւ անոնք մեզմէ կը սպասեն իրենց վերածնունդը»:

Կը յիշէ նաեւ թէ Էրզրումի եւ մանաւանդ Տրապիզոնի մէջ, հայ կաթոլիկները կարեւոր թիւ մը կը կազմեն:

Կաթոլիկ Հայերը Ալժերիա գաղթեցնելու ծրագրին հեղինակը քանի մը խօսք ալ կ'ընէ Ռուսիոյ տիրապետութեան տակ ապրող Հայերու մասին, որոնց վիճակը, կ'ըսէ, անկասկած աւելի լաւ է: Ռուսական բռնակալութիւնը կարելի չէ բաղդատել թրքական ու պարսկականին հետ: «Խելացի բռնակալութիւն մըն է անիկա, որ թէեւ կ'ըմբոստացնէ արեւմուտքցիները, սակայն նոյն ազատութիւնը չի թողուր Արեւելքի ժողովուրդներուն վրայ:

«Այդ խելացի բռնակալութիւնը փոխանակ վանելու իրենց գրաւած երկիրներու բարբարոս ժողովուրդները, կը սիրաշահի եւ զօրաշարժի կ'ենթարկէ զանոնք, եթէ կարելի է այսպէս ըսել, ու կը քաղաքակրթէ այնպիսի ձեւով մը, որ անշուշտ վիրաւորական է, քանի որ վերջ կուտայ անոնց անկախութեան, սակայն փոխարէն աւելի մեծ բարօրութիւն մը կը պարգեւէ անոնց, աստիճանաբար, բայց ապահով կերպով աւելի քաղցր կեանքի մը կը վարժեցնէ զանոնք:

Ճիշդ է թէ, կ'ըսէ, փառատենչութիւնն է, որ ցարի բանակները մղեց դէպի Կովկասի հարաւը գտնուող հողամասերը, սակայն ասոնց բնակիչներուն օգուտեան աղաղակներն ալ նուազ չնպաստեցին առնոր: Դէպի հարաւ յառաջանալով, անոնք վստահ էին աջակցութեանը հարատահարեալներու, որոնք մեծ թիւով կ'ապրէին իսլամական տիրապետութեան տակ: Երբ Ռուսերը հրաւէր կ'ուղղէին Արեւելքի քրիստոնեաներուն, իբրեւ անհերքելի օրինակ անոնց ցոյց կուտան այն նահանգները, որ երկար ատենէ ի վեր իրենց տիրապետութեան տակ կը գտնուէին եւ որոնց բարգաւաճ վիճակը լաւագոյն խայծը կը կազմէ:

«Երբ Թուրքերն ու Պարսիկները պատերազմ մղեն, ընդհանրապէս ամէն բան կ'աւրշտկեն, ընդհակառակն Ռուսերը յաղթանակէն անմիջապէս վերջ կարգ-կանոն կը հաստատեն:

Այս առթիւ կը յիշէ թէ՝ երբ մարաջախտ Պասկեւիչ, «Կոմս Երեւանի», Կարսը գրաւեց 1828 Յունիս 24ին, կոչ մը ուղղեց, յայտարարելով, որ ռուս կառավարութիւնը իր պաշտպանութեան տակ կ'առնէ իսլամ բնակչութիւնը, որուն կրօնքը, բարքերն ու ստացուածքները պիտի յարգուին եւ անեղծ պահուին:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ժիշկներու տունը, պզտիկ մը յարկ մը բարձրացուցած է շէնքին վրայ, ծանօթ բարերար մը — դարձեալ Գալիֆորնիայէն բուժարանի գործաւորներուն բնակութեան շէնքը կը բարձրացնէ, ուր 30 գործաւորներ արդէն տեղաւորուած են: Մէկ ուրիշ բացօթեայ բեմը, զբօսաբանը եւայլն: Չեմ յիշեր տակաւին զանազան մեքենաներ, անհրաժեշտ գործիքներ: Գիտական պակասներու լրացնող անհատ նուիրատուները կամ գաղութները:

Գ. յարկի շինութեամբ (Լոս Անճելըսի գաղութին նուէրը), 30 անկողին եւս աւելցած է հաստատութեան վրայ, եւ այս տարի ունեցած են 200 անկողին: Բուժարանը ունի 70 պաշտօնեայ, երեքը մնայուն բժիշկներ, քան հիւանդապահ-հիւանդապահուհիներ:

Լիբանանի եւ շրջակայ դրացի երկիրներու մէջ իր վայելած վարկին շնորհիւ տարբ հիւանդներ կը ղրկեն մեր բուժարանը, մասնաւորաբար Յորդանանէն, Սէուտի Արաբիայէն, Սուրիայէն, Իրաքէն, մեծ մասը պետութիւններու վճարումով:

Կարելի է ըսել թէ այս հաստատութեան գլխաւոր բարերարը դարձեալ Ամերիկայի մեր առատաձեռն գաղութն է: Շատ մը շրջաններու մէջ օժանդակ մարմիններ կազմուած են որոնք ամէն տարի պակաս մը կը լրացնեն, նպաստելով բուժարանին բարգաւաճման: Անշուշտ Լիբանանի հայութիւնը անմասն չէ այս նպաստէն, իր զանձանակներով, «Բուժարանի Օր»ուան նուէրներով եւայլն:

Եթէ անմասն մնացող մը, կայ Ֆրանսայի գաղութն է որուն ձեռքը եւ սիրտը հեռուհեռուէ կը կծկուին, դժբախտաբար:

Հաստատութիւնը այնքան մօտ է Լիբանանի ժողովուրդի սրտին որ, մէկ տարուան ընթացքին 18 անգամ զանազան բարեսիրական հանդէսներ տրուած են հիւանդներուն համար, թատերական խումբերու, երգիչներու եւ երգչուհիներու, դաշնակի կամ ջութակի արուեստագէտներու կողմէ: Տիկնանց Միութիւններ Կաղանդի, Ծնունդի կամ Զատկի առթիւ սեղաններ պատրաստած եւ նուէրներ բաժնած են հաւասարապէս հիւանդին թէ աշխատաւորին: Հոգեւոր մխիթարութենէ նոյնպէս զրկուած չեն անոնք, շնորհիւ քահանաներու այցելութեան, տօնական արարողութիւններով եւայլն:

Լրացնելու համար բուժարանին ընդհ. պատկերը, կ'արժէ տալ նաեւ քանի մը թիւեր:

Հաշուեկշռին ելեւմուտքը եղած է 811 հազար լիբանանեան ոսկի. մօտ (85 միլիոն Ֆրանք), որուն 332 հազարը սնունդի, պաշտօնէութեան եւ զանազան անհրաժեշտ ծախքերու, 35 հազարը շինութիւններու: Այս պատկառելի գումարին 329 հազարը Լ. Ո. գոյացած է վճարովի հիւանդներէ, 103 հազարը լ. ո. նուէրներէ, 132 հազար զանազան հասոյթներէ:

Գալով հիւանդներուն 1955ի ընթացքին 341 հիւանդ դարմանուած են որոնց 183ը տուն վերադարձած է: 1955ի սկիզբը ունեցած են 140 հիւանդ, իսկ տարւոյն վերջը 151: Մահացած են 7 հիւանդներ:

Ու հիմա «Բուժարանին կարիքները»: Չեմ գիտեր թէ պիտի գտնուի մեր գաղութէն մէկը որ խորհի լրացնել զանոնք: Հիւանդապահուհիներու բնակութեան համար շէնք մը: Մեծ ժամացոյց մը հիւանդանոցին ճակատը զետեղելու համար: Ներքին հեռաձայնի դրութիւն մը: Պնակ լուալու եւ լուացքի լման կազմով մեքենայ: Օդի բարեխառնութեան կազմած մը գործողութեան սենեակին համար: Թրթռածինի դրութիւն մը: Ելեկտրական շաղկնութեան մեքենայ մը սրտի համար (ելեկտրոքարտիոկրաֆի) գործողութեան սենեակի սեղան մը: Վիրաբուժական գործիքներ: Քիմիական աշխատանոցի կազմածք:

Ահա առիթ մը ուր կրնայ փայլիլ նաեւ Ֆրանսահայ գաղութը այս «ազգի պարծանք» հաստատութեան մէջ:

Տ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

●

ԱՆԿԷՆ,— Մարտ 18ին տեղի ունեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին «Կապոյտ Խաչի Օր»ուան տարեկան հանդէսը: Ներկայ էին հանդիսականներ շրջականերէն եւ Փարիզէն, Ազգ. Ժողովին միակ հայ անդամը, բժիշկ Լեւոն Յովնանեան, նոյնպէս եկած էր իր ընտանիքով սիրայօժար ըստանձնած ըլլալով հանդէսին հովանաւորութիւնը: Ինչպէս ամէն տարի, ներկայ էր Պ. Մօրիս Պուշէ, Անկէնի քաղաքապետը, իր տիկնոջ հետ: Սէն Կրասիէնի եւ Տէօյ-Լապառի քաղաքապետները նամակով ներողութիւն խնդրած էին որ պիտի չկրնան ներկայ գտնուիլ, ուրիշ ժամադրութիւններ ունենալով: Ներկայ էին նաեւ Տէօյ Լապառի փոխ քաղաքապետ Պ. Մանուկ Մանուկեան եւ Տիկինը, Անկէնի եւ Սէն Կրասիէնի Ֆ. Կարմիր Խաչի համակրելի նախագահը՝ Տիկ. Ալիս Պէնու, Կապոյտ Խաչի շրջանային վարչութեան կողմէ՝ Տիկին Ա. Թադէոսեան, «Լ'Էտ'Անկէն – Մոնմորանսի»ի խմբագրապետ Պ. Մահիէօ եւն.:

Օրուան բանախօսը, Պ. Նուպար Նիկողոսեան որ ի յարգանս քաղաքապետին եւ Ֆրանսայի հիւրերուն, նախ Ֆրանսերէն սահուն լեզուով մը պարզեց մեր միութեան նպատակը եւ ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնելով երեսփոխան բժիշկ Լեւոն Յովնանեանի, որ ընդունած էր հովանաւորութիւնը, Անկէնի քաղաքապետին որ ամէն տարի սիրայօժար կը տրամադրէ Սալ տէ Ֆէթի գեղեցիկ սրահը, Տէօյ-Լապառի քաղաքապետին որ 1947էն ի վեր մեր հայերէնի «Սահակ Մեսրոպ» դասընթացքին համար ձրիաբար տրամադրած է քաղաքապետարանի մէկ սրահը, ամէն հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ:

Յետոյ հայերէն կուռ ճառով մը ներկայացուց Կապոյտ Խաչին անխոնջ գործունէութիւնը, կրթական թէ մարդասիրական ճակատի վրայ:

Գեղարուեստական բաժինն սկսաւ «Սահակ-Մեսրոպ» դասընթացքին հետեւող փոքրիկներով, որոնք շատ յաջող արտասանութիւններ ըրին Ֆրանսերէն եւ հայերէն: Կարճ դադարէ մը վերջ՝ գողարիկ եւ բարոյալից ներկայացում մը տուին, գեղեցկօրէն կատարելով իրենց դերերը, ինչ որ մեծ խանդավառութիւն պատճառեց ներկաներուն:

Այս փոքրիկ դերակատարները մեծ մասով հայերէն խօսիլ չէին գիտեր եւ սակայն այնչափ լաւ առոգանութեամբ սերտած էին իրենց դերերը: Այս մեծ յաջողութիւնը կը պարտինք Տիկին Հերմինէ Բարսեղեանի անխոնջ ջանքերուն:

Օր. Մօնիք Ճիզմէճեան այս տարի եւս Ֆրանսերէն եւ հայերէն գեղեցիկ արտասանութիւններով գնահատուեցաւ ներկաներէն: Յետոյ, հազիւ 10-11 տարեկան Ժան-Գլոդ Խաչիկեան, արդէն ծանօթ Ֆրանսական շրջանակին, դաշնակի ընկերակցութեամբ իր «Փանթէզի»ներով՝ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց հանդիսականներուն: Ծանօթ երգիչ Պ. Վահրամ Տէվէճեան իր հնչեղ եւ ախորժալուր երգեցողութեամբ խորապէս յուզեց ներկաները, երգելով երգեր սիրոյ եւ կարօտի, որոնց խորքը հայրենիքի պաշտամունքն է: Յուզիչ էր մանաւանդ «Կռունկ»ը: Ֆրանսացիներն ալ հիացում յայտնեցին երգիչին գեղեցիկ ձայնին մասին: Գեղարուեստական խրախճանքի բաժինը կը վերջանար բուռն ծափերով: Ժամը 19ին սկսան պարերը, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԼԻՈՆԻ 38ՐԴ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ԵՐԹԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

★

Ա. ՕԴԱՆԱՒՈՎ.— Փարիզէն ամէն օր, Ապրիլ 7էն 16: Օրլիէն կը մեկնի ժամը 7.55:

Տօնավաճառ կը հասնի ժամը 10.15ին: Վերադարձ օդանաւով միեւնոյն օրը: Մեկնում Տօնավաճառէն ժամը 19ին: Օրլի կը հասնի ժամը 21.20ին:

ՊՈՒՏՈՅԷՆ - ՄԵՐԻՆԵԱՔ.— Ապրիլ 10ին, մեկնում ժամը վեցին: Մեկնում Թուլուզ – Պլանեաքէն ժամը 7.30ին: Տօնավաճառ կը հասնի ժամը տասնին: Մեկնում միեւնոյն օրը Տօնավաճառէն ժամը 19.30ին: Թուլուզ կը հասնի ժամը 22ին. — Պոտօ ժամը 23.30ին:

Նախատեսուած են բացառիկ հաղորդակցութիւններ Լոնտոնի, Միլանի, Ամսթերտամի եւ Պրիւքսէլի հետ:

Բ. ՇՈԳԵԿԱՌՔՈՎ.— Այն ճամբորդները որ Լիոնի Տօնավաճառը պիտի երթան պիտի օգտուին քսան ու հարիւր զեղչէ, ապրիլ վեցէն 17, որ պիտի տրուի ամէն առեւտրական տան երկու ներկայացուցիչի:

Լիոնի շուրջ բաւական լայն տարածութեան մը մէջ, երթուդարձի տոմսեր պիտի տրուին, մէկ օրուան արժէքով, ամէն կարգի միայն Լիոնի համար, առանց ճամբան կանգ առնելու իրաւունքի եւ ամէն մարդու պիտի տրուի երեսուն ու հարիւր զեղչով ապրիլ 9-15:

Կառքերու համար հետեւիլ կառավարութեան նոր հրահանգներուն:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

★

Խմբագրութեան ուղղուած զեկոյցէ մը կը տեղեկանանք թէ Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը Յունուար 19ին ընդհ. ժողով գումարելով, ընտրած է նոր վարչութիւն մը, նախագահութեամբ Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեանի, հետեւեալ առաջադրութիւններով.—

Ա.— Ստեղծել բոլոր հայ գրողներու միջեւ ընկերական, մտերմական յարաբերութեանց մթնոլորտ մը, կազմակերպելով յաճախակի հանդիպումներ, ճաշի եւ գինեձօնի ձեւով:

Բ.— Կազմակերպել վիճաբանական հաւաքոյթներ, ու հասարակ գրական հարցերու շուրջ:

Գ.— Ժող. գրական-գեղարուեստական հանդէսներ, տարեդարձներու եւ «Հայ Մշակոյթ»ի օրուան առթիւ:

Դ.— Թէյասեղաններ սարքել ի պատիւ հայ արուեստագէտներու, գրագէտներու եւ մտաւորականներու:

Ե.— Կապ պահել Ֆրանս. Գրողներու Միութեան հետ եւ դասախօսելու հրաւիրել ծանօթ Ֆրանսացի մտաւորականներ:

Առաջին հրապարակային ձեռնարկը տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 15ի կիրակի օրը Սորպոնի մէջ, նուիրուած Կոմիտասի ծննդեան 85ամեակին:

ԽՄԲ.— Կը յուսանք թէ ուղղամտօրէն պիտի գործադրուին այս առաջադրութիւնները, խուսափելով անցեալի կողմնակի մարզանքներէն եւ սայթաքումներէն: Յաջողութիւն:

ՀՐԵԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂ ՄԸ, Լէոն Քրիսթոլ, որ վերջերս Մոսկուա գացած էր, ստուգեր է թէ վեց տարիէ ի վեր անհետացած հրեայ գրագէտներ գնդակահարուած են 1952 Օգոստոս 12ին: Մոսկուայի ընդհ. դատախազը իր մօտ հրաւիրելով գրագէտներուն ընտանիքները, ցաւով յայտներ է թէ իրենց հայրերը կամ եղբայրները «զոհ գացած են դատական սխալի մը»: Դատախազը խոստացեր է վերահաստատել անոնց պատիւը: Զոհերուն թիւը՝ երեսուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Երբ բաւական վարժուեցաւ, սենեկապետի պաշտօն էր կատարում Երիտասարդը պատուհանից վեր առեց պողպատի կայծհանը, կայծքարը եւ աբեթը, զարկեց միմեանց, կայծերը ցայտեցին, աբեթը վառուեցաւ, նրանով վառեց ծծումբի լուցկին, իսկ վերջինով վառեց մոմապատի կծիկը, տուեց Սուրէնի ձեռքը, ասելով.

— Դէ, անցիր:

Սուրէնը կրկին անգամ լռութեամբ գլուխ տուեց եւ, իր սովորութեան համեմատ, երեսը խաչակնքեց, յետոյ ցած իջաւ քառակուսի նեղ ծակից, որտեղից մի մարդ հազիւ կարող էր անցնել: Երիտասարդը ցած թողեց տախտակեայ փոքրիկ դռնակը եւ անցքը ծածկեց գորգով:

Այդ ամրոցի յատակի տակ կային բազմաթիւ ստորերկրեայ անցքեր, որոնք, ցանցատեսակ լաբիւրինթոսի նման տանում էին դէպի զանազան կողմերը: Գլխաւոր սենեակները, որոնց մէջ բնակւում էին ամրոցի տէրերը, ունէին իրանց առանձին գաղտնի անցքերը, որոնք յատակի խորքերում միանում էին եւ այդպիսով պահպանում էին հաղորդակցութիւն թէ միմեանց մէջ, եւ թէ դրսի հետ:

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

Սամուէլը կրկին մտաւ իր ընդունարանը:

Այս առաւօտ այդ կոկիկ, ընդարձակ սենեակը, կարծես, խեղդում էր նրան: Նա մօտեցաւ լուսամուտին, յետ քաշեց ծանր կերպասեայ վարագոյրը եւ բաց արեց փեղկերից մէկը, որ փոքր ինչ թարմ օդ ներս թողնէ: Յետոյ բաց արեց դռները սպասաւորի համար: Սպասաւորի փոխարէն ներս մտաւ նրա գեղեցիկ, ոսկեգոյն բարակը: Այդ խելացի անասունը, կարծես, նախասենեակում սպասում էր դռները բացուելուն: Նա այն աստիճան քնքուշ եւ նրբակազմ էր, որ դրսից կարելի էր բոլոր կողերը համարել: Երկար պարանոցի վրայ կրում էր արծաթեայ օձամանեակ: Նա մօտեցաւ եւ կանգնելով ետեւի թաթիկների վրայ, առջեւի թաթիկները բարձրացրեց, դրեց իր տիրոջ կուրծքի վրայ, եւ մի առանձին քաղցրութեամբ նայում էր նրա երեսին, աշխատելով գուշակել թէ ինչու էր նա այնքան տխուր: Երիտասարդը ձեռքով փայփայեց նրա սիրուն գլուխը, երկար ականջները, նուրբ գունչը, եւ բարակը մխիթարուելով այդ փաղաքշանքից, ցած թողեց թաթիկները, հեռացաւ սենեակի մի անկիւնում եւ այնտեղ պառկեց, չդադարելով իր հեզ աչքերով հետեւել, թէ որպէս իր սիրելի տէրը դանդաղ, անհաւասար քայլերով շարունակում էր անց ու դարձ անել սենեակի մէջ:

Նրա սիրտը ալեկոծութեան մէջ էր. երիտասարդական ջերմ արիւնը եփ էր գալիս նրա մէջ: Որքան մտածում էր գալոց աղէտների մասին, այնքան չարիքը իր բոլոր զարհուրանքներով մեծանում էր նրա աչքում: Հայաստանը մնացել էր բոլորովին անտէր եւ անպաշտպան: Հայոց Արշակ թագաւորը, երկաթի շղթաների մէջ, հեծում էր Խուժաստանի Անյուշ բերդում: Հայոց թագաժառանգը, Պապը, իր կնոջ՝ Զարմանդուխտի եւ երկու որդիների՝ Արշակի եւ Վաղարշակի հետ, պահուած էին Կ. Պոլսում: Թագաւորին աքսորել էր պարսից Շապուհ արքան, իսկ թագաժառանգին կալանաւորել էր յունաց Վաղէս կայսրը: Հայաստանի քահանայապետը, հայրենիքի հզօր պաշտպանը, Ներսէս մեծը նոյն կայսրի հրամանով աքսորուած էր Պատմոս անբնակ կղզում: Հայաստանը մնացել էր անտէր: Նրա երկու պաշտպանները — թագաւորը եւ քահանայապետը — չկային: Յունաց կայսրը մէկ կողմից, պարսից արքան միւս կողմից, երկու անյագ վիշապների նման, բերանները բաց արած, մաքառում էին միմեանց հետ, թէ որը աւելի շուտ կը կլանէ անտէր մնացած երկիրը:

Այդ ցաւալի մտածութիւններն էին, որ ալեկոծում էին երիտասարդի սիրտը եւ նա սոսկալով տեսնում էր իր հայրենիքի մեծ տագնապը — նրա մօտալուտ օրհասը:

Միւս կողմից տեսնում էր նա Հայոց նախարարների մէջ երկպառակութիւն. ոմանք ցանկանում էին ընդունել Յունաց գերիշխանութիւնը, եւ հարկատու լինել Յոյներին, իսկ ոմանք ցանկանում էին ընդունել Պարսից գերիշխանութիւնը եւ հարկատու լինել Պարսիկներին: Հայրենիքի անկախութիւնը սիրող եւ նրա ինքնակայութեանը նուիրուած նախարարները տառապում էին անհնարին յուսահատութեան մէջ, թէ ինչ միջոցով ազատեն հայրենիքը անդառնալի կորուստից: Չը կար մէկը, որ նրանց մէջ համաձայնութիւն կայացնէր: — Չկար թագաւորը, չկար քահանայապետը:

Կային դաւաճաններ:

Եւ այդ դաւաճանները Հայոց երկու ամենահզօր նախարարութիւնների ներկայացուցիչներն էին — Վահան Մամիկոնեանը եւ Մերուժան Արծրունին:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

մէջ։ Նաւատորմը պիտի կեդրոնանայ Ալժերիոյ նաւահանգիստներուն մէջ»։

Պ. Կի Մոլէ պատասխանելով զանազան հարցումներու, որոնց կը յայտնէր Փարիզի ամերիկեան դեսպանին եւ նախագահ Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութեանց առթիւ, որոնց համաձայն Մ. Նահանգները ջերմապէս կը դնահատեն Ֆրանսայի ճիգերը։ Ի պատասխան ուրիշ հարցումի մը, բացատրեց թէ Ալժերիոյ հարցին լուծումը կը տարբերի Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներէն։

× Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ հետզհետէ կը գործադրէ իր ստացած լիազօրութիւնները։ Առջի օր ալ արգիլեց զէնքերու ներածումը եւ վաճառումը, սկսելով ամենափոքր հրացէն։ Արգիլուած են նաեւ փառօդը, պայթուցիկները, նոյնիսկ պարապ փամփուշտները։ Ով որ պէտք ունի արգիլուած զէնքերուն պէտք է մասնաւոր արտօնութիւն առանայ։ Այս արգելքը սկսան գործադրել երբ զինուորական իշխանութիւնը կը ծանուցանէր թէ զգալապէս աւելցած է ապստամբներուն ճնշումը, մասնաւորապէս խոլամ բնակչութեան վրայ։ Բազմաթիւ երեւոյթներ կ'ապացուցանեն թէ ապստամբները կը փորձեն միացեալ ճակատ մը կազմել, ութ միլիոն Արաբները կազմակերպելով 1.200.000 Եւրոպացիներու դէմ։ Անոնք վարպետօրէն կ'օգտագործեն ցեղային եւ կրօնական զգացումները եւ խստօրէն կը պատժեն իրենց ընդդիմադիրները։ Զէնքի ներածման եւ վաճառման արգելքը պիտի ազդէ նաեւ Ֆրանսացի զաղթականներուն վրայ։ Զանազան խուզարկութեանց ընթացքին, զէնքեր գտնուած են նաեւ իբրեւ թէ մեռած Ալժերիացիներու դագաղներուն մէջ։

× Մարսէյլի ոստիկանութիւնը արգիլեց 300 Ալժերիացիներու մեկնումը, երբ կը փորձէին նաւ նստիլ քարափէն։ Բոլորն ալ իրենց եկած քաղաքները վերադարձուեցան։

× Թունուզի ազգայնական վարիչը՝ Պուրկիպա, իր երկիրը վերադառնալով խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացաւ։ Այդ միջոցին երեք հազար հոգիէ բաղկացած բազմութիւն մը Թափօր կազմած էր փողոցներուն մէջ, ալժերիական դրօշներ պարզելով, առաջնորդութեամբ ծայրայեղ ազգայնականներուն։ Շատ չանցած ընդհարում մը տեղի ունեցաւ եւ ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ ջուր հոսեցնել եւ արտասուաբեր կազ գործածել։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան։ Ֆրանսական զօրքը շարունակելով գործել կարգ մը ցեղախումբերու դէմ, 133 ըմբոստներ սպաննեց։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ապահովութեան վերատեսուչին՝ զօր. Սերովի Լոնտոն ժամանումը մեծ տհաճութիւն պատճառած է։ Թերթերը չոնդալից խորագիրներ կը գործածեն, հանրային կարծիքին վրայ ազդելու համար, — «Իւան Ահեղ Անգլիա եկած է» եւայլն։ Արտաքին նախարարութեան բանբերը բացատրեց թէ «մենք հրաւիրեցինք խորհրդային կառավարութիւնը որ պաշտօնեայ մը ղրկէ, գործակցելու համար ապահովութեան ձեռնարկներուն, Բուլկանինի եւ Խրուշչեւի այցելութեան առթիւ։ Անոնք ընտրած են զօր. Սերովը եւ անշուշտ գիտէին թէ ինչ ազդեցութիւն պիտի գործէ»։

ԿԻՊՐՈՍԻ զինուորական հրամանատարը, մարեչալ Հարտինկ, որ ութ ժամ հանգիստ քնացած էր իր անկողնին մէջ տեղաւորուած ռումբին վրայ, դժկամակութեամբ որոշեց ճամբել յոյն ծառաները։ Ուրիշ զգուշական միջոցներ ալ ձեռք առնուեցան։ Յարդ երեւան հանուած չէ ռումբ յանցաւորը։ Զինեալ պահակախումբ մը դրուած է կառավարչատան առջեւ, սուինաւոր զինուորներով։ Առջի օր ռումբեր նետուեցան Նիկոսիոյ մէջ։

ՍԹԱԼԻՆԻ դէմ բացուած պայքարին առթիւ, իրազեկներ հաւանական կը գտնեն որ Կոմինֆորմը լուծուի։— Մեծ խռովութիւն կը տիրէ Իտալիոյ համայնավարներուն մէջ։ Ընդհ. քարտուղարը, Թոլիաթթի, հարկադրուեցաւ լուսաբանութիւններ տալ։ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն բացառիկ նիստ մը գումարեց, այս խնդիրը քննելու համար։ Մորիս Թորէզ ներկայ չէր եւ իր դերը կատարեց Տիւքլօ։

ԳԱՀԻՐԷԻ ճեպընթացը ջրանցքին ի վար գլորեցաւ հարաւային Եգիպտոսի մէջ։ Կ'ըսուի թէ հարիւրաւոր ճամբորդներ մեռած են։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՅԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ, հետեւեալ արարողութիւններուն.—

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4.30ին Խաղաղական եւ Հսկում։

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին։ Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին։

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 25. Կիր. Ծաղկազարդ, ժամը 8-12 եւ 16.30 Դռնբացէք։

Մարտ 27 Աւագ Գշ. Ցիշատակ Տասը Կուսանաց 16.30։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

⁂

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուրօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք։

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

⁂

ՊՈՄՈՆ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ, այս կիր. Ծաղկազարդ, առաւօտ։Սկզբ. ժամը 8ին, Սուրբ Անմահ Պատարագ 10ին, երեկոյեան ԴՌՆԲԱՑԷՔԻ արարողութիւնք ժամը 5ին։

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Ցիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 5ին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին։ 32 ռիւ Տանբօն, Բրէմլէն Պիսէթթը։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ԱՄԲԱՏ ՑԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։

Մուտք 150 ֆրանք։

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան Թատերասրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Կապոյտ Խաչի զինեձօնին առթիւ հաւատարիմ բարեկամ մը հինգ հազար ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչին, իբրեւ մասնակցութիւն ծախքերու։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

× Ֆ. Կ. Խաչի Պանեքօ Բաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ազապապեանէ կարի մեքենայ մը, իրենց քրոջը մահուան տասնեւիններորդ առթիւ։

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկ. Մ. Ալոյեան եւ Մարգարեան ընտանիքը խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱԼՈՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահը։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ, ժամը 16ին ռիւ Սէն Մարթէնի եկեղեցին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Աղասեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տիկին Թագուհի Պօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տէր եւ Տիկին Վերժին Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փեհլիվանեանի եւ զաւակներուն փափաքին համաձայն հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ աներձագին ողբացեալ

ԼԵՒՈՆ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տիկին Ագնիւ Տէրոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իր ամուսնոյն Տիգրան Տէրոյեանի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՋԻԲԷԿԵԱՆ

Office Interprofessionnel Des Assurances

82 Rue Lauriston, Paris 16e

Tél Kle. 25-70

Aut. 84-37

Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնարարում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց։

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ

ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէն Անթուանի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20ին հայրենակից Գէորգ Պօղոսեանի բնակարանը։ Կարեւոր է բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեան եւ զաւակը Զիլինկիրեան, Զիթունի, Գէորգեան, Պասմաճեան, Դարբինեան, Թուլլաճեան, Գալանճեան, Աճէմեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով մասնակցեցան իրենց խոր վիշտին

ՓՈՔՐԻԿՆ ՍԵՐԺ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

ղառնակսկիծ մահուան առթիւ։

●

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի վարչութեան Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղէն փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան առթիւ 2000 ֆրանք, Տիկին Ալթուն Տավուտեանի մահուան առթիւ հազար ֆր., նոյն առթիւ կաթնավաճառ Lyaudet 500 ֆրանք, Սեբաստիոյ «Մուրատ» Ուսումնասիրացէն՝ իրենց ներկայացումին առթիւ երեք հազար ֆր., Տէր եւ Տիկ Վահան Քէչիչեանէ 500 ֆր.։

× Տավուտեան – Faggion ընտանիքէ եւ ազգականներ, իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր թէ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին, իրենց կնոջ, մօր, զոքանչին ու ազգականին՝ Տիկին Ալթուն Տավուտեանի (ծնեալ Տօնապետեան) դառն մահուան առթիւ։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորուհիներ շըմիզիէի համար։ Դիմել Դաւիթեան հաստատութեան՝

19, Bld. St. Denis, Paris

կամ Ալֆորվիլ

40, Rue des Fleurs

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ամերիկայէն նորէն ստացած ենք հագուստներ.—

Փարտըսիւ	2000էն 5000 ֆրանք
Քոմփլէ	3000էն 7500 ֆրանք
Իմփէրմէապլը	2000էն 4000 ֆր.
Վէսթ	1500էն 3500 ֆրանք
Փանթալօն	1000էն 2000 ֆրանք

Եւ ամէն տեսակ կերպասներ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

Maison Béatrice

97, Rue de Richelieu Paris (2)

Tél. RIC. 57-57

Métro Richelieu-Drouot

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՃԱՇԱՐԱՆ ԽԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

*

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

*

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

*

BAR AMERICAIN

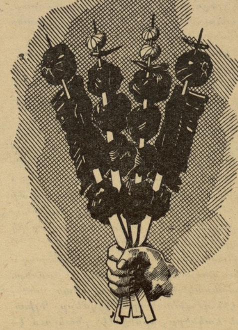

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, *Rue de Trévise, Paris*-9[e]

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 25 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7638 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3349

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԻՉ ՄԸ ԳԱՐՈՒՆ...

Գարուն է եւ Ծաղկազարդ :

Օդը քմայքներ կը սարքէ ամէն օր։Նոյն իսկ օրը քանի մը անգամ : Երբեմն արեւ-շող, երբեմն ամպոտ: Հովեր կը փչեն եւ անձրեւ ալ կը տեղայ :

Եւ սակայն, կարճ կը տեւէ քմայքը : Գարնան երկունքն է, որ ի վերջոյ պիտի յանգի արդասաբեր պայծառութեան եւ ջերմութեան :

Մէկ բառով՝ վերածնութիւն :

Մեր ազգային աւանդութեանց մէջ ինքնուրոյն տեղ մը կը գրաւէ Ծաղկազարդը, իբրեւ աւետաբեր օր մը գարնանային եղանակի, կամ իբրեւ անոր լրացուցիչ մասը :

Ջերմութիւն կը հոսի ընդարմացած սիրտերու մէջ, եւ մարդիկ ակնդէտ կը սպասեն Զատիկին, որ դարձեալ ուրիշ հմայք մը ունի, հայկական տեսակէտով :

Այդ բոլորէն շատ բան մոռցուած, կորսուած է այսօր :

Եւ սակայն, երբ գարուն է եւ Ծաղկազարդ, ամէնէն ցամաք հոգիներն ալ կը խլրտին, բնազդաբար :

Անբնակա՞ն է սպասել որ նոյն բարենշան երեւոյթը պարզուի, նաեւ, մեր հայկական, հաւաքական կեանքին մէջ :

Քիչ մը գարուն՝ ազգային - քաղաքական հորիզոնին վրայ, որպէսզի մշուշը փարատի եւ կարենանք աւելի պայծառօրէն տեսնել չարն ու բարին :

Վէճեր եւ պայքարներ միշտ ալ պիտի ունենանք, ինչպէս գարունն անգամ ունի ամպամած երկինք, «անձրեւաբեր հողմունք» եւ ուրիշ անակնկալներ :

Բայց, ի վերջոյ տեղ մը կանգ պիտի առնենք, պահելով հաւասարակշռութիւնը եւ որոշ ներդաշնակութիւն :

Լրագրական, վարդապետական կամ ազգասիրական ամէնէն բանաւոր պայքարն ալ չի կրնար աւելի ծանր կշռել քան տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան գաղը :

Երբ օրն ի բուն թունաւոր նետեր ու նիզակներ կ'արձակուին սանձակոտոր մոլեգնութեամբ, երբ գրիչները թոյն կը սրսկեն եւ մաղձ կը հոսի բերաններէն, գալիքը Ծաղկազարդ կամ Զատի՞կ պիտի ըլլայ, թէ «Օչ Մոխրոց» :

Ահա վերջին տխաքանդ ժխորը,— Փետրուար 20ի կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ: Ամուլ եւ տմարդի խաչակրութիւն մը, որ կ'այլասերի ու կը ճապաղի, փոխադրուելով գաղութէ գաղութ: Նոյնիսկ նիւթ ճարելով օտար շրջանակներու :

Մեր լրագրական - եկեղեցական պատմութեան մէջ հազուադէպ է այսքան անձոռնի ղալմաղալ, ի հեճուկս բացորոշ իրողութեանց :

Ինչպէս միշտ, այս դիմակաթափ խուժանավարութեան առթիւ ալ դաւադիրները կը շարունակեն իրար խառնել հին ու նոր առասպելներ, մշուշը թանձրացնելու եւ արոմ ցանելու համար :

Միջին Արեւելքի մէջ «ազգասէր» եւ «եկեղեցասէր» թերթեր կան որոնց չորս էջերէն երեքը յատկացուած է այս աղտեր ժխորին :

Ո՞ւր էր որ գարնանաշունչ հով մըն ալ այդ ջղագար խաչակիրներու գլխուն փչէր, եթէ ոչ Հայ. Եկեղեցւոյ, գոնէ իրենց ընթերցողներու բարիքին համար :

Քիչ մը գարուն, քիչ մը «Հայու արիւ» — ինչպէս կ'ըսեն իրենք — «ի սէր ազգութեան»: Ի շահ էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանց, եւ մանաւանդ ցիրուցան բազմութեանց որոնք ամէն բանէ առաջ խաղաղութեան եւ ապահովութեան կը կարօտին :

Այդ խաղաղութեան համար հիմնական պայման է անխախտ պահել մեր ինքնորոյման իրաւունքը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՄՇԱԿԱԾ ԵՆ

Կը հաստատուի թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները լրջօրէն նկատի առած են Ֆրանսայի առաջարկը՝ Միջին Արեւելքի խորհրդաժողովի մասին, որ պիտի գումարուի Մայիս 5ին, Փարիզ : Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը կարգ մը լուսաբանութիւններ խնդրած է: Նախարարութեան պաշտօնական բանբերը յայտարարեց թէ Անգլիա պիտի օգտուի Ատլանտեան Խորհուրդի ժողովէն, քննելու համար Միջին Արեւելքի տագնապը՝ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն հետ :

Միջին Արեւելքի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ սուր հետաքրքրութեամբ կը հետեւին այս ձեռնարկին, մանաւանդ որ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ, մօտերս ճամբորդութիւն մը պիտի կատարէ դէպի Լիբանան, Սուրիա եւ Իսրայէլ :

Ազգ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ Պ. Փինօ պատասխանելով նախկին նախարարի մը հարցումներուն, կրկնեց անգլեւամերիկեան մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ ըրած յայտարարութիւնները.

— «Ֆրանսական կառավարութիւնը երբեք միտքէ չէ անցուցած հրաժարիլ մեր աւանդական գինակցութիւններէն եւ Ատլանտեան դաշինքէն: Բայց իրատեսութիւն չէ ժխտել միջազգային կացութեան մէջ յառաջ եկած բարեփոխումները: Մենք կը կարծենք թէ այսօր ապահովութեան հարցէն աւելի կարեւորութիւն ունին ընկերային եւ տնտեսական խնդիրները: Ահա թէ ինչու հարկ է մեր բոլոր ճիգերը ուղղել կեանքի պայմանները բարելաւելու: Ամէն բանէ առաջ կառավարութեան ուշադրութիւնը պէտք է գրաւէ պայքարը՝ թշուառութեան դէմ, որ գըլխաւոր ազդակն է խլրտումներու: Ցետոյ պէտք չէ անտեսենք տնտեսական մրցակցութիւնը: Անհրաժեշտ են մարդկային շփումներ զանազան պետութեանց պատասխանատուներուն միջեւ : Անհրաժեշտ է ներկայութեան քաղաքականութիւն մը վարել »:

Դէպի Հնդկաստան եւ Եգիպտոս կատարած այցելութեան մասին խօսելէ ետք, նախարարը յայտարարեց .

— «Գահիրէի մէջ խօսակցութիւններ ունեցայ որոնց շնորհիւ կարելի եղաւ փարատել վտանգաւոր թիւրիմացութիւններ: Խաղաղեցման միեւնոյն տրամադրութեամբ Սուրիա, Լիբանան եւ Իսրայէլ պիտի երթամ յառաջիկայ ապրիլին »:

Հարցապնդող երեսփոխանը, Պ. Մ. Շուման այս առթիւ դիտել տուաւ .— «Կը մաղթեմ որ վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը Մոսկուա գացած ատեն չմոռնան յիշեցնել թէ չեխական զէնքեր կը ղրկուին Ալժերիա, ափրիկեան Տրիպոլսոյ ճամբով »:

× Անգլ. կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ ծրագիր մը յօրինած է, ի հարկին զինուորական միջամտութիւն կատարելու համար Միջին Արեւելքի մէջ: Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ արեւմտեան պետութիւնները վճռած են խափանել որեւէ նախայարձակում արաբական երկիրներու կամ Իսրայէլի կողմէ: Միեւնոյն ատեն կ'ապացուցանէ թէ երեք պետութիւնները շատ ծանր կը նկատեն պատերազմի մը վտանգը : Անգլիական ծրագիրը կը նախատեսէ արագ միջամտութիւն մը: Այս առթիւ կը յիշէ 1950ի երբեակ յայտարարութիւնը որուն համաձայն Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ.

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

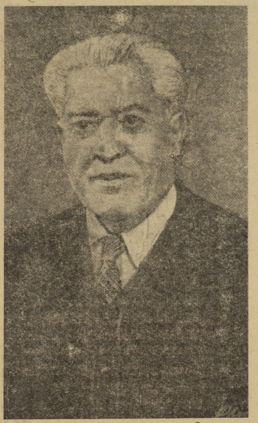

ՍԱՄՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ,
որ մեռաւ Մարտ 19ին, Պէյրութի մէջ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդը վաւերացուց Ալժերիոյ նախարարին՝ Պ. Լաքոստի ծրագիրը, որուն համաձայն պիտի փութացնեն հողերու օգտագործումը: Առայժմ նոր զօրակոչ պիտի չկատարուի, եթէ կացութիւնը չծանրանայ: Պ. Լաքոստ պարզելով կացութիւնը, յիշեցուց թէ պէտք է այնպէս շարժիլ որ Ալժերիան ալ պատերազմի չմատնուի Հնդկաչինի պէս: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս առթիւ բուռն բանավէճ մը ծագեցաւ Ալժերիոյ նախարարին եւ Մենտէս Ֆրանսի միջեւ: Այս վերջինին մէկ դիտողութեան վրայ, Պ. Լաքոստ իր թուղթերը ժողվեց եւ դէպի դուռը գնաց, պոռալով .— « Այս պայմաններուն մէջ թող ուրիշներ գան իմ տեղս»: Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը եւ ուրիշներ անմիջապէս միջամտեցին եւ միջադէպը փակուեցաւ :

Ներքին գործերու նախարարն ալ զեկուցում տալով, ըսաւ թէ բանակին զօրացումը եւ օդանաւերու գործածութիւնը մեծ տպաւորութիւն ձգած են Ալժերիոյ բնիկներուն մէջ : Կարգ մը դիտողութեանց վրայ, այն եզրակացութեան յանգեցան թէ անհրաժեշտ պիտի ըլլայ հարիւր հազար օգնական զօրք ղրկել, խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար :

× Լաքոստի բարենորոգման ծրագրին համաձայն, այն ընկերութիւնները որոնք Ալժերիոյ մէջ կը գործեն կառավարական պայմանագիրներով պէտք է գործ ճարեն բնիկներուն, երբեմն 50 առ հարիւր: Ցարդ Եւրոպացիներուն վերապահուած էր շահաբեր գործերու առիւծի բաժինը, թէ կառավարական եւ թէ անհատական ձեռնարկներու մէջ: Բնիկները ցարդ հազիւ հունձքին մէկ ութերորդը կը ստանային: Այս բաժինն ալ պիտի աւելնայ: Տասնեակ հազարաւոր արտավար հողեր սպասուած արդիւնքը չեն տար, վասն զի ջրաբաշխական կազմակերպութիւնները թերի են եւն.:

× Վերջին լուրերու համաձայն, ընդհարումները եւ սպանութիւնները հետզհետէ կ'աւելնան Ալժերիոյ եւ Թունուզի մէջ: Ֆրանսական զօրքը անընդհատ հետապնդէ 3000 հոգինոց հրոսախումբ մը որ կը գործէ հարաւային Թունուզի մէջ : Առջի օր 47 ըմբոստներ եւ 17 քաղաքայիներ սպաննուեցան: Ընդհարումները միշտ կը շարունակուին Ալժերիոյ արեւելեան ճակատին վրայ :

× Ազգ. ժողովը 99ի դէմ 477 ձայնով վստահութիւն տուաւ կառավարութեան, քաղաքական եւ վարչական փոփոխութիւններ կատարելու համար անդրծովեան երկիրներու մէջ (գաղթավայր): Բուէարկուած բանաձեւը կապ չունի Մարոքի եւ Թունուզի հետ որոնք անկախ հռչակուեցան եւ որոնց մասին անջատ բանակցութիւններ պիտի կատարուին: Բանաձեւը կը նախատեսէ որոշ ինքնավարութիւն՝ Մատակասքարի մէջ որ խիստ կարգուսարքի մը ենթակայ է Բ. աշխարհամարտէն ի վեր, ըմբոստութեան մը հետեւանքով:— Ժողովը արձակուրդ առաւ մինչեւ Ապրիլ 17 :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Առջի օրուան հեռաձայն թղթակցութենէն ետք, զոր հրատարակեր էինք երէկ, ստացանք նաեւ հետեւեալ նամակը .—

ՄԻԼԱՆՕ, 22 Մարտ (Յառաջ).— Այսօր, կէսօրուան ժամը ճիշդ 12ին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Վազգէն Ա. Հասմէն հասաւ Միլանոյի Մալփենսա օդակայանը, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին, գաւազանակիր աբեղային եւ Պ. Երուանդ Հիւսիսեանի: Օդակայան փութացած էին Իտալիոյ Ազգ. կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները եւ բազմաթիւ հայրենակիցներ: Ներկայ էին նաեւ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար եւ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի տեսուչ Հ. Եղիա վրդ. Փէչիկեան եւ «Բազմավէպ»ի օգնական խմբագիր Հ. Ներսէս վրդ. Տէր Ներսէսեան :

Վաղը, ուրբաթ, ազգային կազմակերպութեանց վարչական մարմինները պիտի տեսակցին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ: Ինչպէս հեռաձայնով հաղորդուած էր արդէն, կիրակի, Մարտ 25, ժամը 17ին Ն. Ս. Օծութիւնը պիտի պատուասիրուի թէյասեղանով Հայ. Տան մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ա.

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Գ. ՑԱՆԿ

Ոմն (Ա. Զ.)	100.000
Ս. Է.	50.000
Արմենակ Թորիկեան: Քլամար	25.000
Տիկ. Արշալոյս Սիսլեան, Կրընոպլը	25.000
Յակոբ Իմրատեան, Իսի	10.000
Սարգիս Գինճիրեան, Իսի	5.000
Տէր եւ Տիկին Սթատեան	5.000
Յովհաննէս Զըրըգճեան	2.000

⁂

Նախորդ ցանկերէն (լոյս տեսած Գ. էջ)	
Վիէնի մէջ հանգանակուած է	28.250
Նուպար Նիկողոսեան	10.000

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝ Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի

32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն Յառաջի հաշիւներուն :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տէր եւ Տիկին Արշամ Խոնդկարեան յարգելով յիշատակը իրենց վաղեմի բարեկամ՝ ԴՐՈյի, փոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի Տան հիմնադրամին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ երեսփ. ժողովը որոշեց զինուորական ծառայութեան պայմանաժամ նշանակել 12 եւ ոչ թէ 18 ամիս :

ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ

●

1905 – 1906 տարիները ···

Դեռ չէր ցամքած Սասունի եւ Տարօնի նահատակ ժողովուրդի եւ յեղափոխական մարտիկներու արիւնը· դեռ չէր դադրած մորմոքը Թիւրքահայու կրծքին վրայ բացուած վէրքին · մանաւանդ ցաւագինօրէն թարմ էր դեռ Կովկասէն Սասունին օգնութեան փութացող խումբերու բնաջնջման կսկիծը, բնաջնջում՝ ռուս եւ թիւրք զօրքերու կողմէ միաժամանակ ···: Այդ շրջանին էր, որ ցարական Ռուսաստանը, չնական պատրաստակամութեամբ, ընդառաջ կ'երթար բոլոր Թուրքիոյ բոլոր պահանջներուն: Տնտեսական եւ ռազմական մեծ ակնկալութիւններ ունէր Ռուսաստանը ի հաշիւ Թուրքիոյ. Գերմանիայէն կ'ուզէր խլել անոր գերակայութիւնը եւ համեղ պատառները ··· :

Ռուսաստան ունէր նաեւ ներքին պատճառներ անհաշտ աչքով նայելու Կովկասի հայութեան վրայ: Հայութիւնը, յանձին Դաշնակցութեան, որդեգրած էր պայքարի ուղին նաեւ ռուսական բռնապետութեան դէմ :

Կովկասեան հայութիւնը իր ձեռքը առած էր երկրին բովանդակ արդիւնաբերութիւնը եւ վաճառականութիւնը. ըստեղծած էր մշակութային հարուստ կեանք,— հայ դպրոցներ, հրատարակչական, բարեգործական եւ նման քաղաքակրթիչ հաստատութիւններ: Անհանդուրժելի էին այս ամէնը, երբ մանաւանդ, այդ շրջանին, հայ տարրը դաշնակից կը դառնար Ռուսաստանի յեղափոխական կուսակցութիւններուն :

Մտածեց եւ յղացաւ անմիջապէս ազգամիջեան կռիւներ յարուցանելու դիւային գաղափարը, — հայ – թաթարական երկարամեայ պատերազմը եղաւ անոր արդիւնքը :

Թուրք – թաթար պէկերը եւ աղաները յարմար տարրեր էին այդ ձեռնարկին համար: Եւ ռուս իշխանութեան քթին տակ, կազակներու բարոյական — երբեմն նաեւ ուղղակի — օժանդակութեամբ, թաթար խուժանը յանկարծակիի բերաւ եւ խուժեց հայ քաղաքներ ու գիւղեր: Ահաւոր էին դազանացած Թաթարներու չհասակութիւնները, — ջարդ, թալան, հրդեհ եւ աւերում: Կատարուած բարբարոսութիւնը հասաւ հոն, որ, իրենց դուռներուն ետին պահուըտած, ուռկաններով Հայեր կ'որսային եւ ներս կը քաշէին մորթելու համար ···:

Բաքուն Հայերու արդիւնաբերական ձեռնարկներն էր. Գանձակը, Թիֆլիսը, Ղարաբաղը եւ Երեւանեան նահանգը հոծ հայութեամբ բնակուած էին. հարուածները գլխաւորապէս այդ կէտերուն էին ուղղուած: Հարիւրաւոր հայ գիւղեր օրհասական ճգնաժամ ապրեցան :

Սարսափելի անակնկալ մըն էր ռուս – թաթարական այս հարուածը:

Բայց հայութիւնը արագ ուշարերեցաւ: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը շուտով ըմբռնեց վայրկեանի ահաւորութիւնը. անմիջապէս ինքնապաշտպանութեան եւ ապա յարձակողական խումբեր ստեղծեց, կազմակերպեց եւ ղեկավարութիւնն իր ձեռքը առաւ: Հայ ժողովուրդը կեցաւ Դաշնակցութեան կողքին եւ լծուեցաւ կեանքի ու մահուան պայքարի :

Արտակարգ, գերմարդկային ճիգերով զինուեցաւ մեր ժողովուրդը. կազմուեցան զինադրական ճակատներ, պատժիչ խումբեր եւ զօրակոչի ենթարկուեցան մեծէն մինչեւ փոքրը, ինչպէս եւ բոլոր փորձառու հին մարտիկները:

Տարօնի աշխարհի եւ Սասունի «հուրէ ու սուրէ» անցած հրաշք մարտիկները, Վասպուրականէն եւ միւս նահանգներէն Կովկաս գտնուող հին հայդուկները ըստանձնեցին շրջաններու ղեկավարութիւնը: Եռուզեռ, եռանդ, ինքնուրացում: Անհետեւ շշմեցուցիչ սարսափելի հարուածներ տրուեցան Թուրք եւ Թաթար խուժաններուն :

Հարուածը այնքան ծանր էր եւ ահաւոր, որ Թաթար խաները ու պէկերը հաշտութեան ձիթենիներով կը փորձէին մօտենալ եւ կուսակալութեան դրդումով «չէյթան»ին (Ռուսերուն) կը վերագրէին ըստեղծուած դժոխքը ···:

★

Երեւանեան լայնատարած նահանգի ինքնապաշտպանութեան ընդհ. հրամանատարը Նիկոլ – Դուման էր, մէկը մեր մարտական մեծագոյն ղեկավարներէն :

Անխնայ էր ան ծայրայեղօրէն թշնամիին նկատմամբ. հրամանները՝ դաժան, զորս կ'արձակէր առանց մկան մը իսկ շարժելու իր դէմքին վրայ. «այս բարբարոսներուն միայն սարսափով կարելի է խելքի բերել», կ'ըսէր յաճախ: Խստօրէն արգիլած էր ձեռք դպցնել կանանց և երեխաներու: Բայց երբ դաւադրօրէն Հայ մը սպաննուէր, մէկի տեղ 3-5 Թուրքեր պիտի իյնային :

Ծանր ճգնաժամեր ունեցան մանաւանդ Ղարաբաղը, Բաքուն, Հին – Նախիջեւանը եւ Շարուրը: Զգալի էր պակասը փորձառու եւ կռուող ղեկավարներու:

1906ի սկիզբները, կռիւները գրեթէ անխնայ յօշոտելու աստիճանին էին հասած:

Նիկոլ – Դուման, լարուած մեքենայի մը պէս, գիշեր – ցերեկ հրամանատարական ղեկին գլուխն էր: Անախորժ կամ վտանգաւոր որեւէ տեղեկութիւն կամ ըսպառնական վիճակ չէր խախտեր անոր հանդարտ, պաղարիւն վճռականութիւնը, այդպիսի պարագաներուն՝ տեղէն կ'ելլէր, կը քալէր անկիւնէ - անկիւն եւ յանկարծ՝ բութամատն ու ցուցամատը միացուցած՝ հատու եւ որոշ կուտար իր հրամանները, — ոչ մէկ առարկութիւն. պէտք էր անպատճառ կատարել այդ հրամանները :

Օր մը Զանգեզուրէն սուրհանդակ մը կը հաղորդէր իրեն, թէ Թուրքերը նեղը դըրած էին չեմ յիշեր որ շրջանը: Մեր ուժերը բաւարար էին հոն, բայց կը պակսէին գործօն եւ կռուող ղեկավարներ :

Դուման, իր սեղանին վրայ, ռազմական քարտէսին քով (որուն վրայ կարմիր – կապոյտ անհամար կէտեր էր գծած) աչքէր տրամադրելի ղեկավար ուժերու ցուցակը:

Ճիշդ այդ օրը, գաւառական քաղաքի մը մէջ, օգտուելով իր արձակուրդէն, պիտի ամուսնանար երիտասարդ, յանդուգն եւ Դումանի կողմէ սիրուած մարտական նոր ղեկավարներէն մէկը :

Գաւառական այդ քաղաքը մեծ խրախճանքի մէջ էր: Խմբապետը տեղի յայտնի ընտանիքէ էր եւ սիրուած ողջ երիտասարդութենէն :

Պսակը պիտի կատարուէր իրիկունը : Եկեղեցին լուսաւորուած, տեղացիները տօնական հագուստներով խռնուած էին եկեղեցիի մուտքին մօտ :

Ահա եւ փեսան եկեղեցի կը մտնէ իր զինակից ընկերներով շրջապատուած :

Կուգայ նաեւ հարսը հարսնեւորներով: Արարողութիւնը կը վերջանայ. հարսն ու փեսան դանդաղ կը յառաջանան դէպի ելքը, այդ վայրկեանին մարդ մը արագ քայլով կը մօտենայ փեսային եւ թուղթի կտոր մը կը յանձնէ անոր:

Հեռագիր մըն էր (գրուած պայմանական լեզուով). Նիկոլ Դումանը կը հրամայէր՝ անմիջապէս մեկնիլ Զանգեզուր···:

Խմբապետ փեսան, վայրկեան մը շըշմած, կ'արձանանայ. շուրջինները իրար կ'անցնին, բայց շփոթութիւնը ակնթարթ մը միայն կը տեւէ, խմբապետը՝ անվրդով եւ դանդաղ՝ կը շարունակէ իր երթը հարսին քովէն, բայց երբ տուն կը հասնին եւ ընտանիքի հարազատները կը բոլորուին նորապսակներու շուրջը, նոր փեսան կը մօտենայ իր հօրը եւ կ'ըսէ :

— Հայրիկ, հրաման է եկեր Դումանէն, պիտի երթամ անմիջապէս··· կինս քեզի կը յանձնեմ, պիտի պահես ինչպէս քու դուստրը ···:

Հայրը, աւանդապահ, ծանրագլուխ իշխանաւոր, կը շփոթի, կարծես չըմբռնելով իմաստը տղայի խօսքերուն, ապա կը մրմնջէ.

— Աղաբ չէ՛, բալէս··· մեղք է··· վաղը կ'երթաս :

— Չէ, հայրիկ ջան, չի ըլլի, հրամանը հրաման է, կռիւ է··· եւ դառնալով իր զինակից ընկերներուն.

— Դէ, տղերք ջան, ձիերը թամբէք :

Ապա արագ կը մօտենայ հօրը եւ մօրը, ջերմօրէն կը համբուրէ անոնց գողգոջ ձեռքերը, կը շոյէ հարսին գլուխը եւ դուրս կ'ելլայ ····:

Պսակէն ուղիղ դէպի մահ կ'երթայ անխռով: Այսպէս էր սերունդը այն ատեն :

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԽՄԲ. — Այդ փեսան մեր ողբացեալ ընկերն էր՝ Դրօն:

ԵՂՆԻԿԸ

●

— «Մի անգամ որսորդ քեռեկամս մեր հանդի անտառոտ սարերից մի եղնիկ նըւէր բերեց երեխաներիս համար»:

Այսպէս սկսեց ընկերս աշնանային մի երեկոյ, երբ նստած միասին նրա պատշգամբում, հիացած նայում էինք հեքիաթական վերջալոյսով վառվռուն սարերին, որոնց վրայ մակաղած հօտերի նըման, մեղմօրօր հանգչում էին ոսկեզեղծ անտառները :

Այդ մի մատաղ ու խարտեաշ եղնիկ էր, խորունկ սեւ ու ջինջ աչքերով, որ ծածկւում էին երկայն, նուրբ թարթիչների տակ :

Երբ բռնում էի նրան, քնքոյշ մարմինը կուչ էր գալիս գրկիս մէջ եւ սիրտը վախից թրթռում էր այնպէս արագ՝ թռչունի նման :

Կամաց - կամաց սովորեց նա մեզ, չէր փախչում, չէր վախենում մեզանից, մանաւանդ շատ մտերմացել էր երեխաներիս հետ: Նրանց հետ միասին վազվզում էր պարտէզում, նրանց հետ ճաշում էր, նրանց հետ քնում՝ ուղիղ նրանց ծոցում :

Մի բան ինձ շատ էր զարմացնում, եղնիկը թէեւ այնքան ընտելացել էր մեզ, սովորել էր մեր տանն ու դռանը, բայց մէկ – մէկ մեզանից թաքուն բարձրանում էր այս պատշգամբը եւ ուշադրաւ լուռ նայում էր հեռու, անտառներով փաթթուած սարերին, ականջները լարած՝ խորասույզ լսում էր անտառների խուլ եւ անդուլ շառաչին, որ երբեմն ուժեղանում էր, երբեմն թուլանում, նայելով հովերի թափին :

Նայում էր նա այնպէս անթարթ եւ այնպէս ինքնամոռաց, որ երբ պատահում էր՝ բարձրանում էի պատշգամբ, նա ինձ երկար ժամանակ չէր նկատում եւ երբ յանկարծ ուշքի էր գալիս, նետի պէս թռչում էր մօտիցս ···

Արդեօք գիտէ՞ր նա, որ ինքն այդ անտառների ազատ զաւակն է եղել, որ իր մայրն այնտեղ է կաթ տուել իրեն, որ այնտեղ է իր հայրը եղջիւրները խփում կաղնիներին: Արդեօք գիտէ՞ր, որ այդ խուլ շառաչը անուշ անուշ օրօրել է իրեն առաջին անգամ եւ երազներ է բերել իրեն, սիրուն երազներ ···

Խեղճ եղնիկ··· կարօտ իր սիրած գուրգուրող անտառներից, իր խարտեաշ մօրից եւ չնչինկան հովերի հետ վազող ընկերներից՝ հիմա տանջւում, տառապում է մեզ մօտ, մտածում էի ես եւ այնպէս սրտանց ցաւակցում էի նրան··· Չէ՞ որ նա էլ մեզ պէս մտածող եւ զգայուն հոգի ունի···

Ես շատ էի յարգում նրան, խնդրեմ չծիծաղես վրաս, այնքան, որ երբ նա բարձրանում էր պատշգամբը հեռացնում էի երեխաներին եւ թողնում էինք նրան մենակ՝ իր քաղցր յուշերի հետ ···

Ես զգում էի նրան՝ այդ նազելի կաթիկին եւ նայում էի լեռնային աղբիւրների նման վճիտ աչուկների մէջ՝ տեսնում էի այնտեղ մի թախծալի, երազուն կարօտ··

Մի գիշեր,— մի քամի գիշեր էր.— սարերից անսանձ փչում էր քամին դուռն ու լուսամուտը ծեծում ու ծեծկում, պարզ լսում էր, որ այնտեղ անտառում, դաբաւոր կաղնիներն ու վայրենի ընկուզենիները ճակատում էին հողմի դէմ: Աղմկում ու գոռում: Եւ քամին բերում էր անընդհատ՝ անտառի այդ լիակուրծք խըշշոցն ու մռունչը, ու թւում էր թէ հէնց մեր դռան առջեւն է աղմկայոյզ հողմածին անտառը :

Երեխաներս վաղուց կուչ էին եկել, մինչդեռ եղնիկը դողում էր մի խենթ սարսուռով, աչքերը կայծակին էին տա—

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈՂԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

★

Ու իբրեւ օրինակ ցոյց կուտայ Աղրբեջանը, որուն համար օրհնութիւն մը եղած էր ռուսական տիրապետութիւնը :

Ռուսական յաղթանակին շնորհիւ, 1828–ին 47·000 հայ ընտանիքներ պարսկական հողէն անցան ռուսական իշխանութեան տակ :

Իբրեւ քրիստոնեայ, Հայերը հաւասարապէս կ'ատեն, կ'ըսէ, պարսկական եւ թրքական լուծը եւ կը ձգտին միաձնանալ քրիստոնէական մեծ ընտանիքին : «Հերձուածողները» (իմա լուսաւորչական), կը հակին դէպի Ռուսիա, որ իր կողմէ ամէն բան կ'ընէ քաջալերելու համար այդ ձըգտումը, մինչ կաթոլիկները կը ջանան միանալ արեւմուտքի լատին ժողովուրդներուն :

Հեղինակը դժգոհ է, որ Անգլիա եւ Ֆըրանսա, որոնք կրնային ռուսական ծաւալումին առաջքն առնել, ոչ մէկ լուրջ ձեռնարկ կ'ընեն աշխարհի այդ մասին մէջ, ընդհակառակն իրարու հակամարտ քաղաքականութիւն մը կը վարեն: Ի պատիւ Ֆրանսայի պէտք է ըսել սակայն թէ, կը գրէ, Խաչակիրներու օրէն ի վեր միշտ օգնութեան փութացած է Արեւելքի քրիստոնեաներուն և իր միսիոնարները մեծ անձնազոհութեամբ յաջողած են նորադաւաններ ապահովել կաթոլիկ եկեղեցիին:

Ուրեմն Ֆրանսացիներուն կ'իյնայ աջակցիլ իրենց կրօնակիցներուն եւ պաշտպանել զանոնք առաւել քան երբեք: Ատոր համար ալ անհրաժեշտ է տեւական յարաբերութիւններ հաստատել Ֆրանս. հողամասի մը եւ Արեւելքի միջեւ, յարաբերութիւններ, որոնք նպաստելով հանդերձ քաղաքակրթութեան տարածման, շուտով նոր ուղիներ պիտի բանան ֆրանսական առեւտուրին համար :

«Կը կարծենք թէ, կը տրամաբանէ հեղինակը, այն կաթոլիկ Հայերուն որոնք ամէն օր կը ձգեն օսմ. կայսրութիւնը՝ բախտ որոնելու համար զանազան երկիրներու մէջ, կրնանք առաջարկել Ալժերիոյ մէջ իրենց շնորհաւելիք հողերու խայծը, նաւագնացի երաշխաւորութիւններով : Մեր օրէնքներուն եւ մեր բանակին պաշտպանութիւնը այս կամաւոր աքսորականներէն շատերը պիտի համոզեն խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն գտնելու այնտեղ, մանաւանդ երբ հոն ունենան իրբեւ միութեան կեդրոն, իրենց ազգէն մէկ կամ քանի մը վանքեր»:

Ենթադրենք, կ'ըսէ, ժամանակի ընթացքին 20 – 25·000 Հայեր երթան հաստատուին մեր ափրաստահմանեան հողերուն վրայ եւ, ինչպէս հաւանական է, բարգաւաճին այնտեղ, ինչմեծ օգուտներ պիտի քաղէ ատկէ կաթոլիկութեան տարածումն ու քաղաքակրթութեան ծաւալումը Արեւելքի մէջ:

Իբրեւ ծանօթութիւն, հեղինակը կը յիշէ թէ աշխարհի մէջ ցրուած Հայերուն ընդհանուր թիւը 4·000·000 է: Եւ որովհետեւ կաթոլիկները կը կազմեն ազգին 100ին 16րդ մասը, հայ կաթոլիկներուն թիւը, իր հաշուով, կ'ըլլայ 250·000: Բայց կարելի չէ ազդել ատոնց բոլորին վրայ, քանի որ շատեր իրենց ծննդավայրը լքելով ապաստանած են ուրիշ երկիրներ :

Այսպէս 25·000 Հայեր կը բնակին Աւստրիոյ արեւելեան նահանգներուն, Թրանսիլվանիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ: Նոյնքան ալ հարաւային Ռուսիոյ, մանաւանդ Տոնի աւազանին մէջ, ուր հաստատուեցան անոնք՝ Սուվարոֆի արշաւանքին ատեն՝ Խրիմը լքելէ վերջ: Թերեւս 12·000ի չափ ալ ցրուած ըլլան աշխարհի միւս մասերուն մէջ: Որով Օսմ. կայսրութեան մէջ գտնուող հայ կաթոլիկներուն թիւը կը հաշուէ շուրջ 190·000 հոգի եւ ատոնց վըրայ է, որ կ'առաջարկէ բանեցնել ֆրանսական ազդեցութիւնը: Միայն Պոլսոյ մէջ ապրող Հայերուն թիւն է 250·000, որոնց մօտ 20·000ը՝ կաթոլիկ: Միւս հայ կաթոլիկները ցրուած են Անատոլուի եւ Սուրիոյ մէջ: Ունին երկու պատրիարք, մէկը կը նստի հարաւ. Անատոլուի մէջ, միւսը, շնորհիւ Ֆրանսայի միջամտութեան, կը բնակի օսմ. կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ եւ ուղղակի ենթակայ է Պապին, որ սակայն միայն կրօնական հարցերու մասին հեղինակութիւն ունի :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(8)

(Շար·)

ԱՐՇԱԿ Բ.

●

ԽՄԲ.— «Սով. Հայաստան» օրաթերթէն կ'ամփոփենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հայաստանի արուեստագէտները եւ գեղարուեստագէտները մեծ պատրաստութեան մէջ են, Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակը արժանավայել կերպով տօնելու համար: Բացի «Սեւան» պարախաղէն, պիտի ներկայացնեն Տիգրան Չուխաճեանի «Արշակ Բ.»ը պատմ-հայրենասիրական օփերան:

88 տարի առաջ գրուած այս հոյակապ երաժշտական ստեղծագործութեան նիւթը առնուած է հայ ժողովուրդի պատմական անցեալէն (4րդ դար): Շնորհիւ երաժշտութեան եւ արտայայտչական միջոցներուն, արժանավայել տեղ կը գրաւէ մեր դասական երաժշտութեան գանձարանին մէջ: Արշակ Բ.ի շրջանին Հայաստանի ժողովուրդը հերոսաբար կը պայքարէր իր անկախութեան համար:

Տ. Չուխաճեան կը յաջողի կերտել ամբողջական երկ, պատկերելով հերոսներու բնաւորութիւնն ու մարդկային զգացումները: Օփերան գրուած է Թ. Թէրզեանի գրքոյկին հիման վրայ, բեմադրութեան նոր լիբրետոն գրած է Ա. Գուլակեան:

Այս նոր հրատարակութեան մէջ բացի Արշակի անձնական կեանքէն, սիրոյ, վրէժխնդրութեան, դաւաճանութեան չարժառիթներէն, ուժ տրուած է կեդրոնացած պետականութեան ստեղծման՝ ընդդէմ բանակալութեան:

Սուլթանական տիրապետութեան եւ գրաքննութեան խիստ հետապնդումներու պայմաններուն մէջ ծնունդ առաւ «Արշակ Բ.» օփերան:

Գրուած է 1868ին: Աւելի քան երեք քառորդ դար եաք, իբրեւ ամբողջական երկ բեմադրուեցաւ առաջին անգամ Երեւանի Պետ. Օփերայի մէջ, 1945ին: Չուխաճեան չտեսաւ իր օփերայի ամբողջական բեմադրութիւնը:

«Արշակ Բ.» գրուած է եւրոպական դասական օփերաներու աւանդութիւններով եւ Վերտիի, Ռոսինիի եւ ուրիշներու ստեղծագործութեանց հաւասար արժէքով եւ երաժշտական – թատերական մեծ չափանիշով:

Օփերան ամէնէն առաջ արժէքաւոր է իր մեղեդիական գիւթանքով: Գործիքի եւ ձայնական արուեստի գեղարուեստական բարձր մակարդակով՝ Չուխաճեան կերտած է թատերական սուր հակադրութիւններով օժտուած գեղարուեստական լիարժէք օփերային ստեղծագործութիւն: Հոս գոյութիւն ունին ողբերգութեան բաղկացուցիչ մասերը կազմող համանուագի բոլոր գործօնները: Հերոսներու երաժշտական զուգերգները, եռերգները եւ խմբերգները կը կազմեն օրկանական ամբողջութիւն մը:

Կարուած ըլլալով մայր հողէն, Պոլսոյ մէջ, Չուխաճեան ստիպուած էր եւրոպական երաժշտական միջոցներով կազմակերպել հայ երաժշտական կեանքը:

Նոր ներկայացման մէջ որոշապէս ընդգծուած է օփերայի հայրենասիրական ոգին, որ կ'արտայայտուի բազմամարդ տեսարաններուն մէջ նաեւ Արշակի, Վասակ սպարապետի, Փառանձեմի անձնաւորութեանց մէջ:

Բեմադիր Վ. Վարդանեան յաջողած է ստեղծել բազմամարդ տեսարաններու հարուստ եւ ամբողջական ներկայացում: Մանաւանդ նախավերջի պատկերին մէջ: Նկատելի թերութիւն է առաջին պատկերը, ուր մեծ գործողութիւն մը չկայ բեմին վրայ, իսկ մնացեալ բազմամարդ տեսարանները պէտք է աւելի ուժական դարձնել: Բնադիրը պէտք եղած ուշադրութիւնը չէ դարձուցած դերակատարներու կերպարներուն, աւելի կենդանի եւ շարժուն դարձնելու համար: Անհրաժեշտ է նաեւ բարձրացնել խօսքի մշակումը:

Երաժշտական ղեկավար՝ Ս. Չարեքեան յաջողած է գեղարուեստական ներդաշնակ մարմնաւորում ստեղծել: Խմբավար Կ. Կարապետեան նաեւ յաջողած երգչախումբը բարձր մակարդակի վրայ դնել: Սակայն թէ՛ բեմադիրը եւ թէ խմբավարը տակաւին չեն հասած համանուագի եւ երգեցիկ խումբի լիակատար ներդաշնակութեան: Տեղ տեղ նուագախումբը կը խլացնէ եւ կը խեղդէ մեներգողներու եւ խմբերգներու ձայները:

Նկարիչ Ա. Միրզոյեան յաջողած է բեմադրութեան մէջ: Բանաստեղծական գոյներով ձեւաւորած են պարտէզը, լճակը եւ այդ տեսարանի համապատասխան յարակից մասերը:

Որոշ խայտաբղէտութիւն կայ զգեստներու մէջ: Այր մարդոց հագուստներու գոյները համապատասխան չեն զգեստաւորման ընդհանուր ոճին:

Ս. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

լիս, անթարթ նայում էր լուսամուտին եւ ամբողջովին լսելիք դարձած՝ ականջ էր դնում անտառի շառաչին, որ խօսում էր նրա հետ մայրենի լեզուով:

— «Անտառը կանչում է նրան, ընկերների ազատ վազքն է տեսնում նա մթին թաւուտների մացառոտ ժայռերն ի վեր» — մտածում էի ես:

Մի փոքր յետոյ աւելի սաստկացաւ քամին՝ փոթորիկ դարձած, մէկ էլ աղմուկով բացուեցին լուսամուտի փեղկերը եւ մի հուժկու շառաչ միանգամից ներս խուժեց, եղնիկը յանկարծակի մի ոստիւնով ցատկեց լուսամուտի գոգը՝ աչքերը սուզելով շառաչուն խաւարի մէջ, ես խոկոյն վրայ վազեցի բռնելու. սակայն նա մի ակնթարթի մէջ թռաւ լուսամուտից պարտէզը եւ ծածկուեց խաւարի մէջ:

Դէհ, հիմա գնա ու գտիր նրան իր հայրենի անծայր անտառներում ...

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԼՈՒԻ ՊՐՈՄՖԻԼՏ

Մարտ 18ին Օհայոյի մէջ (Մ. Նահանգներ) մեռաւ Ամերիկացի ականաւոր վիպասանը, Լուի Պրոմֆիլտ, 59 տարեկան:

1926ին Փուլիցըր մրցանակը ստացած էր իր «Կանուխ աշնան» գրքին համար, որ կը ներկայացնէ գաւառական ընտանիքի մը կեանքը: Իր գրած աւելի քան քառասուն վէպերը չարժանկարի առնուած են:

Իր երիտասարդութեան կ'ուզէր կա՛մ գրագէտ դառնալ եւ կամ գիտական երկրագործ մը: Ատեն մը իր ծնողքին ագարակին մէջ աշխատելէ ետք, ի վերջոյ որոշեց գրագէտի ասպարէզը ընդգրկել: Ա. Աշխարհամարտին երկու տարի ծառայեց ֆրանսական բանակին մէջ, եւ վարձատրուեցաւ Ֆրանսայի Պատերազմական Խաչով եւ Պատուոյ Լեգէոնով: Ամերիկա վերադարձին աշխատակցեցաւ թերթերուն իբրեւ երաժշտական քննադատ: Կը գրէր նաեւ միջազգային քաղաքական հարցերու եւ երկրագործութեան մասին:

1925ին դարձեալ վերադարձաւ Ֆրանսա իր կնոջ հետ, բայց այնքան կը սիրէր ագարակի կեանքը, որ սկսաւ աշխատիլ ագարակի մը մէջ, Սէն է Ուազ: Իսկ 1938ին երբ նոր պատերազմի մը շշուկները կը մթագնէին հորիզոնը, Պրոմֆիլտ վերադարձաւ Ամերիկա: Իր երազը իրականացնելու համար, ծնողքը ագարակ մը գնեց, ուր սկսաւ գործադրել իր սիրելի ծրագիրները — ջուրի եւ հողի պահպանում, ինքնաբաւութիւն՝ ուտեստի արտադրութեան մէջ, եւն.: Իր այս ագարակը զոր Մալապար Ագարակ կը կոչէր, դարձաւ նաեւ հաւաքավայր մը ծերակուտականներու, պետական դէմքերու, գրագէտներու, դերասաններու համար: Հոն էր չարժանկարի քանի մը աստղեր ամուսնացան:

Պրոմֆիլտ իր «Անձրեւը եկաւ» (Մուսօն) վէպը ամէնէն աւելի կը սիրէր: Այս վէպը հնդկական կեանքէ առնուած է եւ չարժանկարի վերածուեցաւ 1939ին: Առատ արտադրող մը ըլլալով, ատեն եղաւ որ Պրոմֆիլտ ամէն տարի մէկ վէպ կը գրէր:

●

ՆՈՐ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՄԸ՝ ՌՈՓՍ

Ֆրանսական Ակադեմիան իր մէջ ընդունեց Դանիէլ Ռոփսը, որ կրտսերագոյնն է: Ծնած՝ է 1901, Յունուար 19ին: Ֆրանսայի բոլոր գրագէտներէն Ռոփսի գիրքերն են որ ամէնէն շատ սպառում ունին: «Յիսուս իր ժամանակին» գործը կէս միլիոն սպառում ունեցաւ, «Սրբազան պատմութիւնը» 450հազար, իսկ միւս գիրքերը 120 հազարէն վար չեն:

Ակադեմիային մէջ ան գրաւեց Լը Ռուայի տեղը, թիւ 7ր աթոռը, ուր Լամարթին ալ նստած է:

Ականաւոր կաթոլիկէ գրագէտ մըն է:

Քաղաքական հարցերը զինք այնքան չեն չահագրգռեր որքան կրօնականը: Կը բաւէ որ ունենայ իր մօտ Աստուած, Պապը ու քանի մը միլիոն կաթոլիկներ, ցրուած աշխարհի մէջ: Իր գործերը թարգմանուած են 14 լեզուներով, մէջն ըլլալով չինարէնը եւ ճափոնէրէնը: Իբրեւ եկեղեցիի պատմաբան, իր գործերուն մէջ չեն երեւար ոչ սեւ հրեշտակներ, ոչ ալ դեւեր:

Դանիէլ Ռոփս արդէն ծանօթ վիպասան էր, երբ օր մը 1941ին պատմաբան Օքթաւ Օպրի, որ Արթեմ Ֆայառ գրատան մէջ հաւաքածոյի մը հրատարակութիւնը կը վարէր, խնդրեց գիրք մը գրել: Այդ նոյն ատեն իսկ Գերմանները հրամայած էին Հրեաներուն որ «Դեղին Աստղ»ի նշանը կրեն իրենց կուրծքին վրայ: Իբրեւ բողոք, վիպասանը որոշեց գիրք մը գրել «Սրբազան պատմութեան» վրայ, ուր պիտի կրնար ցոյց տալ հրէական ոգեկանութիւնը եւրոպական քաղաքակրթութեան մէջ: Փարիզի գերման գրաքննիչը որեւէ անպատեհութիւն չտեսաւ այս գրքին հրատարակութեան մէջ, սակայն Պերլինէն դիտել տուին թէ հականացի նկարագիր ունի: 1943 Յուլիս 20ին, քանի օր ետք գրքին հրատարակութենէն, բոլոր օրինակները գրաւուեցան Կեսթափոյի կողմէ: Մինչեւ անգամ տպարանի կաղմածը փճացուցին: Ռոփս կ'ըսէր թէ Իսրայէլ անեղծ ժողովուրդ մըն է: Հրատարակիչը յաջողեցաւ երեք հազար օրինակ փրկել, գաղտնօրէն դէպի ազատ շրջանը՝ հարաւային Ֆրանսա ղրկելով: Թուլուզի մէկ տպարանը յանձն առաւ տպագրել պատերազմէն անմիջապէս ետք: 1944ին երբ գիրքը հրատարակուեցաւ, մեծ յաջողութիւն գտաւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Ձնգուն ու զուլալ քո աղբիւրներից
Անկեղծութիւն եմ ես խմել կեանքում,
Դու ազնւութեան հուրն ես տուել ինձ
Եւ հպարտութեան պատիւը մաքուր:

Ինչ մարդու համար քաղցր է ու անգին
Դու տուել ես ինձ տուել առ յաւէտ,
Եւ ամբողջովին քոնն է իմ հոգին
Եւ ես աշխարհում հզօր եմ քեզ հետ:

Ես կը փաթաթուեմ քո քարտիններին
Քեզ ամբողջովին կը զգամ կրծքիս տակ,
Ինչպէս կարօտից հօրս ոտքերին
փաթաթւում էի մանուկ ժամանակ:

Կը պառկեմ կանաչ քո մարգագետնին
Եւ ես ինձ կը զգամ մայրական գրկում,
Սիրտս երազներ, խոհեր կը գտնի,
Ինչպէս այն պայծառ մանուկ հասակում:

Ես բախտաւոր եմ իմ ազատութեամբ,
Քո տուած բախտով գոհ եմ առաւել,
Որ երգս կ'ասի իմ խինդը անափ.
Թէ ումից առել եւ ում եմ տուել:

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

»ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

Մէկը երիտասարդի հայրն էր, միւսը երիտասարդի մօրեղբայրն էր: Երկուսն էլ ուրացել էին քրիստոնէութիւնը, երկուսն էլ ընդունել էին պարսից կրօնը եւ Շապուհ արքայի ձեռքում դարձել էին մի սոսկալի զէնք, ոչնչացնում ամէն ինչ, որ սուրբ էր, որ նուիրական էր Հայաստանում:

Այդ սարսափեցնում էր երիտասարդին եւ մի եւ նոյն ժամանակ նրա սիրտը լեցնում էր մի անբացատրելի կատաղութեամբ: «Մոգերով ու մոգպետներով է գալիս իմ հայրը»... մտածում էր նա խորին դառնութեամբ, եւ իւր հետ բերում է, որպէս օգնական պարսից զօրութիւնը ... գալիս է ոչնչացնելու մեր եկեղեցիները, մեր դպրոցները, մեր դպրութիւնը ... գալիս է պարսկացնելու մեզ: Նա գալիս է ձեռք ձեռքի տուած Մերուժանի հետ: Թագաւորութիւնը սպանեցին, այժմ պէտք է սպանեն ազգութիւնը, կրօնը... Մենք այսուհետեւ պէտք է պարսկերէն խօսենք եւ պարսկերէն աղօթենք... Եւ իմ հայրը մի այդպիսի եղեռնագործութեան պէտք է մասնակից լինի, յաւիտենական նզովք դնելով Մամիկոնեանի տոհմի վրայ:

Նրա վարդագոյն շրթունքները բոլորովին դունաթափուեցան, ծնկները դողացին, աչքերի առջեւ մթնեց եւ հազիւ հազ կարողացաւ իրան հասցնել դահաւորակի մօտ, եւ ծանրացած գլուխը բաց թողնել բարձի վրայ: Երկար նա, երկու ձեռքով գլուխը բռնած, գտնւում էր մի տեսակ տենդային շփոթութեան, մի տեսակ հիւանդոտ այլայլութեան մէջ: Մթին մառախուղի նման՝ անորոշ մտքեր պտըտւում էին նրա բորբոքուած երեւակայութեան մէջ: Յանկարծ ցնցուեցաւ նա, եւ կրկին վեր թռաւ պառկած տեղից, ինքն իրան խօսելով.

— «Մամիկոնեանը ծնում է դաւաճաններ ... Մամիկոնեանը ծնում է եւ հերոսներ... Երբ իմ հօրեղբայր Վարդանը արքայազն Տիրիթի հետ ապստամբուեցան մեր Արշակ թագաւորի դէմ եւ դիմեցին պարսից Շապուհ արքային, — դարձեալ իմ հօրեղբայր Վասակն էր, որ գնաց նրանց ետեւից, եւ, ճանապարհին բռնելով, սպանեց թէ Տիրիթին, եւ թէ իւր եղբօրը ... Նրա ձեռքը չդողաց թափել իւր հարազատի արիւնը, որ դաւաճանում էր իւր թագաւորին եւ իւր հայրենիքին... Իսկ ե՞ս »...

Վերջին խօսքը արտասանելու միջոցին, կարծես, նրա շրթունքները կրակով այրեցին, նա չկարողացաւ վերջացնել, կրկին ընկաւ դահաւորակի վրայ եւ, աչքերը բռնելով, սկսեց դառն կերպով հեկեկալ: — «Ա՜խ, հայր իմ ... ա՜խ, հայր իմ»... կրկնում էր նա եւ արտասուքը հեղեղի նման թափւում էր աչքերից:

Նա սիրում էր իւր հօրը, սիրում էր որդիական ջերմ, անկեղծ սիրով: Բայց սիրում էր եւ իւր հայրենիքը: Նրա կրթութիւնը այնպիսի անձանց խնամքով էր կատարուել, որ պատրաստել էին նրանից մի անձնանուէր որդի՝ նախ հայրենիքի, եւ ապա ծնողաց:

Ընդունարանի դուռը բացուեցաւ, ուշիկ քայլերով ներս մտաւ մի պատանի, նայեց երիտասարդի վրայ եւ, սառածի նման, կանգնած մնաց պատի մօտ:

Պատանին լաւ հագնուած սենեկային մանկաւիկի պաշտօն էր կատարում: Ծիածանի բոլոր գոյները կային նրա հագուստների վրայ. գունաւոր էր գլխի թեթեւ ապարօշը, որ թեք կերպով կապած էր թասակի վրայ, ծածկում էր աջ կողմի յօնքը, իսկ ձախ կողմի յօնքը ճակատի մի մասի հետ բաց էր թողած. գունաւոր էին նրա երկար, ոսկեայ գանգուրները, սփռուած էին ուսերի վրայ. գունաւոր էր բեհեզեայ գօտին, որ խորշաւոր փաթոյթներով մի քանի անգամ բարակ մէջքից անցնելուց յետոյ, անփոյթ վերջաւորութիւններով ծածանւում էր ծնկների վրայ. գունաւոր էր նրա բաճկոնակը, կուրտիկը, վարտիքը, որ մանր ծալքերով իջնում էր մինչեւ ծնկները եւ այնտեղ կապւում էր նոյնպէս գունաւոր սռնապաններով, եւ իւր ծալքերի շարունակութեամբ ծածկում էր սռնապանները, իջնելով մինչեւ սրունքները: Գունաւոր էին եւ նրա նախշուն տրեխները, որ պատրաստուած էին գոյնզգոյն մետաքսեայ թելերից եւ կատուի թաթիկների նման, ոտքերը գետին դնելու ժամանակ ձայն չէին հանում: Ձախ ականջին կրում էր արծաթեայ օղակ. դա արդէն նշան էր, որ նա իշխանական սենեակի սպասաւոր է:

Նա դեռ ապշած նայում էր իւր տիրոջ վրայ: Նրա գեղեցիկ, խաժ աչքերը արտայայտում էին եւ զարմանք եւ հեղնութիւն: Զարմանում էր, թէ ինչ էր պատահել, որ նա այնպէս շուտ էր զարթնել եւ, առանց լուացուելու, առանց հագնուելու, դուրս էր եկել ննջարանից:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Նահանգները յանձն կ'առնեն խափանել ապաբեւեռայջկեան ընդհարում մը՝ Ազգաժողովին միջոցաւ կամ առանց անոր :

Կը կարծուի թէ ընդհարման մը պարագային անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկեն Կիպրոսի անգլ. օդազօրքը եւ Միջերկրականի տորմիղը :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց անթելով եւ հեռատեսիլով, Ասիոյ մէջ կատարած ճամբորդութեան մասին : Այս առթիւ բացատրեց թէ Մ. Նահանգները պարտաւոր են օգնել յետամնաց ժողովուրդներուն, այլապէս «բռնակալութեան ուժերը պիտի տիրեն անոնց» : Յետոյ չեշտեց թէ Խ. Միութեան եւ կարմիր Չինաստանի տնտեսական պայքարը լուրջ վտանգ մը կը կազմէ Ասիոյ համար :

× Լոնտոնի կարեւոր թերթերէն «Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը գրէ թէ Զեխոսլովաքիա 300 մեծ հրասայլ, 200 «Միկ» օդանաւ եւ 50 ոըրնթաց ռմբաձիգ խոստացած է Եգիպտոսի : Նոյն աղբիւրին համաձայն, մասնաւոր մարզարան մը հաստատուած է լեհական հողին վրայ, Կոմինայի շրջակաները, եգիպտացի սպաներ եւ ենթասպաներ մարզելու համար : Խորհրդային մարզիչներ պիտի սորվեցնեն արդիական զէնքերու գործածութիւնը :

× Անգլ. կառավարութիւնը որոշեց շարունակել Յորդանանի յատկացուած վարկերուն վճարումը : Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ տարեկան 9.158.000 սթերլին պիտի վճարուի արաբական լեգէոնին համար, (անցեալ տարիէն 42.000 սթերլին պակաս) : Միեւնոյն ատեն պիտի վճարուի 2.250.000 սթերլին (500.000 սթ. աւելի), Յորդանանի ելեւմուտքը հաւասարակշռելու համար :

ՍԹԱԼԻՆԱՊԱՏՈՒՄ

Սթալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն ալ բանաձեւ մը քուէարկեց, առջի օրուան բացառիկ նիստին մէջ : Բանաձեւը կ'ըսէ թէ «Սթալինի կարգ մը գործերը կը պարունակեն սխալ կամ ծայրայեղ տեսակէտներ, օրինակ՝ դրամատիրութեան ընդհանուր տագնապի արտայայտութեանց մասին» : Յետոյ կը հաստատէ թէ հաւաքական ղեկավարութեան խախտումը Սթալինի կողմէ ծանրապէս վնասեց կուսակցութեան » : Եւ կը թելադրէ ֆրանսական կուսակցութեան զգուշանալ նմանօրինակ սխալներէ : Բոլոր մասնաճիւղերը եւ բջիջները վիճաբանական ժողովներ պիտի գումարեն, բոլշեւիկեան 20րդ համագումարին որոշումները քննելու համար : — Անգլիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Փոլիթ, որ յաճախ կը հիանար «Հանճարեղ Առաջնորդին» վրայ, հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց.— Երբ խլիրդը (քանդը) երեւան հանուած է, պէտք է գործողութիւն կատարել» : — Իտալիոյ մէջ 187 մանչուկներ Սթալինի անունով մկրտուած են եւ այժմ նոր անուններ կը փնտռեն :

Լեհաստանի Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «ոճրագործ պոլիտիկոս» կ'անուանէ Սթալինը : Անթելով ալ յայտարարուեցաւ այս գրութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ, որ Քարաչի գացած է Փաքիստանի Հանրապետութեան հռչակումը տօնելու համար, բացառիկ պատիւներու արժանացաւ : Երբ լրագրողներ տեղեկութիւններ հարցուցին Վրաստանի խռովութեանց մասին, պատասխանեց թէ անդորրութիւն կը տիրէ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ապահովութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով, առատ նիւթ կը ճարէ անգլ. մամուլին : Կարեւոր թերթ մը հարցուցած էր թէ անմեղներու արիւն կա՞յ իր ձեռքերուն վրայ : Զօրավարը պատասխանեց.— «Շունը կը հաչէ, հովը կը փչէ» : Ուրիշ թերթ մը, «Տէյլի Միրըր», զօրավարը կը կոչէ «զարշելի անոպայ, բռնապետ, մասնագէտ մարդասպանութեան » :

ՄԱՆԿԱԿԱՆ անդամալուծութեան (փոլիօ) հետեւանքով 200 հոգի մեռած են Արժանթինի մէջ : Առ նուազն 1800 վարակեալներ, մեծ մասով մանուկներ, կրնան անդամալոյծ դառնալ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ֆրանսական (Ֆրէրներու) ճեմարանին դէմ ռումբեր նետուեցան առջի օր : Միայն ապակիները խորտակուեցան : Դասարանները պարապ էին, հինգշաբթի օրուան արձակուրդին առթիւ :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ, հետեւեալ արարողութիւններուն .—

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին : Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 25. Կիր. Ծաղկազարդ, ժամը 8-12 եւ 16.30 Դռնբացէք :

Մարտ 27 Աւագ Գշ. Յիշատակ Տասը կուսանաց 16.30 :

Մարտ 29Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու խաւարում 17–22 :

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19 :

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19 :

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12 :

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12 :

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի : (ԿՆԻՔ)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ ՓԱՐԻԶ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուսօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք :

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն : Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն : Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն : Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն :

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինսի մատուռին մէջ :

ՊՈՄՈՆ

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Յիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 5ին :

Այրի Տիկին Օննիկ Գասպարեան, զաւակները եւ թոռը, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ եւ Թագուհի Թոփուզեան եւ զաւակները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՕՆՆԻԿ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

մահը :

Յուղարկաւորութիւնը այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին, Թիլլէօ Սիւր Ավր : Հաւաքուիլ իր բնակարանը :

SALLE GAVEAU, 45 Rue de la Boetie
ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 8, ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Հովանաւորութեամբ՝
Կաթող. Պատ. եւ Փարիզի առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՅ ՍԷՆՖՈՆԻՔ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Ա. ունկնդրութիւն՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

5րդ համանուագին «ՀԱՅՐԵՆԻՔ »

Փառըլուի նուագախումբով, ղեկավարութեամբ հեղինակին :

Յայտագրին մաս կը կազմեն նաեւ Աշոտ Սաթեանի, Ա. Խաչատուրեանի, Ա. Տէր Ղեւոնդեանի, Բաբխուդարեանի եւ Կոմիտաս վարդապետի գործերը :

Սոլիստներ՝ Տիկին Վերոնիկ Վան-Լոճինեան, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան եւ Պ. Ժաք Սփաժեր :

Տոմսերը՝ 200էն 500 ֆրանք :

Դիմել՝ Իչգալացեանի, 9 ռիւ Ժուի Ռուժ, Փարիզ (20), Մասիս 21 ռիւ Սոլնիէ, Պօյաճեան 83 ռիւ տ'Ապուքիր եւ սրահը :

ԿՈՓԱՄԱՐՍ.— Շատ Իսմէդ կոփամարտի Եւրոպայի ախոյեանը (միջին ծանրութիւն) ուրբաթ գիշեր պարտուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ Թայկըր Ճոնսէն : Այս յաղթանակը վիճելի կը համարուի, քանի որ սեւը հազիւ մէկ երկու կէտի առաւելութիւն ունէր Ֆրանսացիին վրայ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ալնիւ Տէրոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իր ամուսնոյն Տիգրան Տէրոյեանի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ :

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին :

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6

ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) Էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ :

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպանեը) :

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ :

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ :

Երգահանդէս ժամը 18ին, դիմացի սրահին մէջ :

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին :

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԻԷՆ.— Գազանճեան Անդրանիկ, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները, Տիկին Լ. Գազանճեան (Լիոն), Մինասեան եւ Զուլֆեան ընտանիքները (Շավանէ) իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց կսկծալի սուգին

ԱՆՆԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ Քրպըըլըղեան)

վաղահաս եւ դառնալէտ մահուան առթիւ, (16 Մարտ 1956) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Նոր Սեբաստիոյ Բարեգէն Միութեան խումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 20.30ին, ընկերուհի Երեմեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոքլորի փառատօնին
կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ նախկին շրջանաւարտներու կողմէ կազմակերպուած է թատերական եւ գեղարուեստական ցերեկոյթ մը, Մայիս վեցի կիրակի օրը, Ազգ. Տան մէջ, ժամը 15ին : Պիտի ներկայացուի Սիպիլի Առաքինութեան Մրցանակը :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ խոհարար մը եւ օգնական մը Ֆ. Կ. Խաչի օդափոխութեան կայանին համար (Ժիւրա) :

Կ'ուզուին նաեւ մոնիթրիսներ վկայեալ կամ ոչ :

Դիմել հեռախօսով Թրիւտէն 27 – 35, ժամադրուելու համար :

THÉATRE ANTOINE 14, Bd de Strasbourg
Métro Strasbourg St, Denis et Château d'Eau

ՀԱՅ ՊԱՐԸ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԲԵՄԻ ՎՐԱՅ

16 Ապրիլ երկուշաբթի ժամը ճիշդ 20,45ին

Երեւանի մէջ իր արուեստը կատարելագործելէ ետք, Փարիզ վերադարձած է ծանօթ պարուհի՝

Ա Լ Ի Ս Պ Օ Յ Ա Ճ Ե Ա Ն

Կուտայ իր անդրանիկ ելոյթը

Որ յաճախ ծափահարուած է փարիզահութեան կողմէ : Այս անգամ իր անդրանիկ ելոյթը կ'ունենայ իր իսկ կազմած ՍԵՒԱՆ պարախումբով ընկերակցութեամբ նուագախումբի :

Կը մասնակցին նաեւ « Նայիրի » երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆԳԷԿԵԱՆԻ

Տոմսերը՝ 600, 490, 250 ֆրանք

S'adresser; Ets. O.B. 83, Rue d'Abcukir. Tél. CEN. 48 - 69

Ներկայացման օրը կ'իչէն :

ՇՈՒՏՈՎ ԶԱՏԻԿ Է

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱՒԿԻԹԻՆ ՀԵՏ, ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ՝

Չ Է Օ Ր Է Կ Ը

Անարատ եւ թարմ կարագով Չէօրէկը կը պատրաստէ միայն վարպետ անուշավաճառ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, Rue de Trévise, Métro : Cadet Tél. : TAI. 65-44

Հոն կը գտնէք նաեւ ամէն կարգի անուշեղէններ, խմորեղէններ, ինչպէս նաեւ խմորէ բացուած թերթ տանի համար :

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐՈՒԱՆ

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ գրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ [illegible]

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ [illegible] վիճակի մէջ :

RUE ST VINCENT DE PAUL
Paris 10e Tél. TRU. 72-60 Poste 85

ԾԱԽՈՒ Է ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Կահագործ – Ատաղձագործի արհեստանոց մը 60 քառ. մեթր տարածութեամբ, ելեկտրական մեքենաշարժ, կատարելագործուած կազմածով : 12 սենեակներով միասին պարապ բնակարան մը, երեք անկախ մուտքի դռներով եւ մշակելի հող :

Դիմել ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ,
35, Ave. Lieutenant Fine, La Viste
Marseille

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորուհիներ շըմիզիէի համար : Դիմել Դաւթեան հաստատութեան՝

19, Bld. St. Denis, Paris
կամ Ալֆորվիլ
40, Rue des Fleurs

Imp. ARAXES. 46, rue Richer-Paris(9e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, *Rue de Trévise, Paris*-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր․, վեցամս․ 1600
Արտասահման՝ տարեկ․ 3500 փր․ կամ $ 10 : Հատը 12 փր․

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՄԱՐՏ
MARDI 27 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7639 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3350

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԱ՛ՍՏ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Նախապէս վերապահ դիրք մը բռնելէ նաք, Թուրք թերթերը այժմ լայնօրէն կը խօսին մաւեշալ Վորոշիլովի եւ Ճելալ պայարի միջեւ փոխանակուած հեռագիրներու մասին :

Ինչպէս կը յիշուի, Խ․ Միութեան նախագահը ջերմապէս շնորհաւորած էր 1921 Մարտ 16ի «բարեկամութեան եւ յաւիտենական եղբայրութեան» դաշինքը :

Այս առթիւ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», եւ կառավարականը՝ «Իզվեստիա» խմբագրական - ներ հրատարակեցին, փառաբանելով դաշինքը եւ մաղթելով որ վերահաստատուին երբեմնի սիրալիր յարաբերութիւն - ները :

Անցեալ շաբթու, Թուրք թերթերը ի - րենց կարգին խմբագրականներ կը հրատարակէին, փոխադարձ բարեացակամութեամբ, սակայն կարգ մը դիտողութիւններով :

Միջանկեալ յիշելով երբեմնի պահանջները՝ Նեղուցներու եւ Կարս – Արտահանի մասին, անկեղծութեան փաստեր կը պահանջէին : Ինչպէս եւ ինքնորոշման իրաւունք՝ արաբական երկիրներու համար :

Ուրիշ խօսքով, կը յիշեցնէին Ատլանտեան կամ արեւմտեան ճակատին մէկ պահանջը, առանց անդրադառնալու որ իրենք միշտ սեւերես կը մնան այդ գետնին վրայ :

Ապերախտութիւն չէ՞ «անկեղծ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան» փաստեր պահանջել Մոսկուայէն, երբ այնքան պերճախօս ապացոյցներ արձանագրուած են ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Այսօրուան Մոսկուան չէ՞ր որ 1917ին «Դէպի տո՛ւն» աղաղակը արձակեց, պարպելով ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը, Սեւ ծովու ափերէն մինչեւ Տարօն ու Վասպուրական :

Այդ իրրեւ թէ յեղափոխական աղաղակին վրայ, 1915 – 1916ի նախճիրէն փրկուած, հազիւ տուն-տեղ չտկած հայ - կական բեկորներն ալ կոտորուեցան, եւ այսօր բուեր են որ կը վայեն արեւմտեան Հայաստանի մէջ, եւ հրանօթներ կը դիզուին վաղուան պատերազմին համար :

Կամաւոր փրկիչ՝ կիսակործան Թուրքիոյ, նոյն Մոսկուան չէ՞ր որ 1918 Մարտ 4/17ին հանդիսաւորապէս կը վաւերացնէր այս խայտառակ դաւադրութիւնը, Պրեստ-Լիտովսքի դաշինքով :

Միշտ հաւատարիմ՝ նոյն Թրքանպաստ քաղաքականութեան, Խ․ Միութիւնը չէ՞ր որ ստորագրեց 1921 Մարտ 16ի եւ 1921 Հոկտ․ 13ի դաշնագիրները, Անիի աւերակներն անգամ Անգարայի յանձնելով :

Նոյն «եղբայրական» զգացումները չէ՞ն ապացուցաներ Նախիջեւանի անջատումը եւ «ինքնավարութիւնը» ընդ հովանեաւ Ատրպէջանի : Կարճ խօսքով՝ երկսայրի դաշոյն մը՝ Հայաստանի կողին :

Թուրք թերթերը ի՞նչ շուտ մոռցան բարեկամութեան վերջին փաստը, — 1953 Մայիս 30ի յայտարարութիւնը, որով Խ․ Միութիւնը հանդիսաւորապէս կը յայտարարէր թէ Հայաստան եւ Վրաստան հողային պահանջներ չունին Թուրքիայէն :

Վաղուան վա՞խն է որ անկեղծութեան նոր ապացոյցներ պահանջել կուտայ :

Այն ատեն, ինչո՞ւ իրենց օրինաւոր տէրերուն չեն վերադարձներ յափշտակուած կամ իբրեւ նուէր բաշխուած հողերը, համաձայն ինքնորոշման իրաւունքին :

Եւ «ռեւոլոցիոն» Մոսկուան ինչո՞ւ այդքան կը նուաստանայ, երբ կը տեսնէ որ յղփացած Անգարան չլսելու կը զարնէ, իր ականջը տուած ըլլալով այլապէս հրապուրիչ եւ հնչուն ձայներու …

Աւարը իրենք բաժնեցին, եւ Թուրքիա այժմ կռնակը ուրիշին տուած է, զայն պահելու համար :

Շ․

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՔՆՆԻ՞Ձ ՊԻՏԻ ՂՐԿԷ

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է, քննելու համար այն բանաձեւը որ կը տրամադրէ Միջին Արեւելք ղրկել Ազգաժողովին ընդհ․ քարտուղարը, քննութիւն մը կատարելու համար կացութեան մասին : Այս քննութիւնը պիտի տեւէ մէկ ամիս : Ընդհ․ քարտուղարին պիտի ընկերանան խումբ մը մասնագէտներ եւ խորհրդականներ : Ուրեմն, Ապահովութեան խորհուրդը քննութեանց արդիւնքը եւ համապատասխան յանձնարարութիւն - ները պիտի ստանայ Մայիսի սկիզբը :

Այն ատեն, արեւմտեան երեք պետութեանց առաջադրած ժողովը պիտի կրնայ գումարուիլ Մայիս 5ին, այսինքն Ատլանտեան խորհուրդին նստաշրջանէն վերջ :

Մինչ այս մինչ այն, վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հասնին զինուորական կացութեան մասին : Ուաշինկթըն հասած լուրերու համաձայն, Արաբները զինուոր կը համախմբեն զինադադարի սահմանագծին երկու կողմերը : Կը թուի թէ գործողութեան ծրագիր մը կազմուած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ միջեւ : Մասնագէտներու կարծիքով, Իսրայէլ ի վիճակի է ճակատելու այդ երկիրներէն իւրաքանչիւրին դէմ, զատ զատ, բայց չի կրնար երկար դիմանալ միացեալ ճակատի մը յարձակման :

Միւս կողմէ, Մ․ Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ եգիպտացի սպաներ կը մարզուին Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի մէջ, իսկ անցեալ դեկտեմբերէն ի վեր համայնավար զինուորեալ մասնագէտներ կը գործեն Եգիպտոսի մէջ :

× Իսրայէլի սպարապետը, զօր․ Տայան ճառ մը խօսելով Յորդանանի հովիտին հողագործներուն առջեւ, յայտարարեց թէ պատերազմ մը կրնայ ծագիլ այս ամառ : Այս առթիւ հաւաստեց թէ ինք վստահ է Իսրայէլի յաղթանակին վրայ, «նոյն իսկ եթէ թշնամի օդաչուները ծանր կորուստներ պատճառեն եւ թշնամի զօրքը հողեր գրաւէ առաջին օրերը : Իսրայէլի բանակը իր արհեստագիտական եւ բարոյական գերազանցութեան շնորհիւ պիտի կրնայ ետ մղել թշնամին, մինչեւ անգամ կարեւոր տարածութիւններ գրաւելով » :

× Եգիպտոսի վարչապետը, գնդ․ Կամալ Նասր շաբաթ օր քաղաքական խօսակցութիւններ ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահին հետ : Այս վերջինը ունկնդրութեան ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, յայտարարեց թէ Արաբիոյ թագաւորին եւ գնդ․ Նասրի հետ կատարած խօսակցութիւններէն ետք համոզուեցաւ որ «արաբ ազգը դէպի միութիւն կ'ընթանայ» :

× Գահիրէի թերթերը կը գրեն թէ զինուորական համաձայնութիւն մը կնքուած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի միջեւ, միացեալ ճակատով գործելու համար Իսրայէլի դէմ : Այս համաձայնութեամբ Յորդանան կը միանայ Եգիպտոսի, Արաբիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ կնքուած դաշինքին, եւ արաբական երկիրներէն մէկուն դէմ կատարուած որեւէ յարձակում պիտի համարուի բոլորին դէմ ուղղուած : Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Սուրիոյ սպարապետը եւ Յորդանանի Արաբական Լեգէոնին նոր հրամանատարը տեսակցութիւն մը ունեցած են օրուան խնդիրներու մասին :

(Շար․ը կարդալ Դ․ էջ)

⁘ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ⁘

«ՍՐԲԱԶԱՆ» ԹԻՒ 1

Գահիրէի «Եպիսկոպոսական ժողով»ին որոշումներուն մէջ կար հետեւեալ յօդուածը, Գարեգին պատրիարքի շարադրութեամբ․

— «Գ․ Բծախնդիր եւ զգուշաւոր ըլլալ, ըստ առաքելական հրահանգի, ձեռնադրութեանց եւ եկեղեցական աստիճաններու եւ տիտղոսներու տուչութեանց մէջ, կատարելով զանոնք պահանջելի արժանիքներու եւ յարմարութեանց ամենալուրջ նկատառումով » :

Այս առթիւ յիշեցի անցեալ հոկտեմբերին կատարուած եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնները՝ էջմիածնի մէջ :

Չեմ գիտեր թէ «պահանջելի արժանիքներն ու յարմարութիւնները» ո՞ր կշիռով չափեցին, այս կամ այն վարդապետը եպիսկոպոս ձեռնադրած ատեն :

Իրազեկ մը ինծի կը հաղորդէ նորապսակներէն մէկուն պատմութիւնը, իբրեւ լուսաբանութիւն մնացեալին համար :

Գիտէք որ անցեալ հոկտեմբերի սկիզբը եպիսկոպոս ձեռնադրուեցան եօթը վարդապետներ, որոնց անուններն ալ հրատարակուեցան պաշտօնապէս :

Հոկտեմբերի վերջերը, երկու նորապսակներ ալ աւելցան, մէկը՝ Լոնտոնի հոգեւոր հովիւը, Պսակ Ծ․ Վ․, միւսը՝ Դամասկոսի առաջն․ փոխանորդը Շաւարշ վարդապետ :

Առաջինը բաջածանօթ է Լոնտոնի համայնքին, իր «կուսակրօն» խայտառակութիւններով, որոնք տարին քանի մը անգամ կը նորոգուին, իբրեւ կենդանի շարժանկար :

Օր մը կ'իմանաք վերջինը, իր ռասփութինեան մանրամասնութիւններով :

Արդ, ի՞նչպէս ատինեանի բարձրացում ստացաւ այս շնորհունակը, որ քանի մը տարի առաջ արտաքսուած էր Աղեքսանդրիայէն :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ վարդապետը էջմիածին կը մնայ միւս պատգամաւորներուն մեկնումէն ետք, յաջողցնելու համար իր եպիսկոպոսացումը :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը մերժէ : Վարդապետը կը պնդէ, դիմելով կառավարական միջամտութեան :

Այս առթիւ, իբրեւ անվիճելի արժանիք եւ բարի վարուց վկայական, կը պատմէ թէ վեց տարի առաջ Եգիպտոսէն արտաքսուած է իբրեւ… «յառաջդիմական » :

Եւ կաթողիկոսը կը հարկադրուի կատարել եպիսկոպոսական օծումը :

Մեղքը պատմողին վիզը : ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍ․ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ալժերիայէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, ըմբոստներու գործունէութիւնը թուլութեան նշաններ կը ցուցնէ : Ֆրանսա կը շարունակէ օժանդակ ուժեր ղրկել բուն երկրէն եւ արեւմտեան Գերմանիայէն : Երէկ Ալժերիա հասած պիտի ըլլար 7րդ մեքենաշարժ զօրաբաժինը : Ութերորդն ալ Գերմանիայէն մեկնելու կը պատրաստուի : Վերջին 48 ժամերու ընթացքին սպաննուած են 72 ըմբոստներ :

Ալժերիոյ նախարարը, Պ․ Ռ․ Լաքոստ, յայտարարեց թէ ծրագրուած առաջին բարենորոգումներուն գործադրութիւնը կը վերահաստատէ վստահութիւնը : «Ալժերիոյ Ֆրանսացիները գիտեն որ Ֆրանսա ջանք պիտի չխնայէ իրենց պաշտպանութեան համար : Իսլամներն ալ սկսած են լսել մեզ» :

× Թունուզի սահմանադրական ժողովին ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն շահեցան չափաւոր հոսանքները, ղեկավարութեամբ ծանօթ ազգայնական Պուրկիպայի : Ծայրայեղ թեւը պատուիրած էր ձեռնպահ մնալ, սակայն կը հաստատուի թէ 750․000 ընտրողները մասնակցած էին 70 - 90 առ հարիւր :

Վարչապետը, Թահար Պէն Ամմար, յայտարարեց թէ «ֆրանսական զօրքին ներկայութիւնը արգելք մը չէ մեր անկախութեան համար» :

× Մարոքի Սուլթանը ունկնդրութեան ընդունելով Փարիզի ամերիկեան դեսպանը, յայտարարեց թէ «Ֆրանսա, որ գիտցաւ լուծել Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները, պիտի կրնայ գոհացնել նաեւ Ալժերիոյ բնակիչներուն իղձերը, յարգելով անոնց բոլոր իրաւունքները : Հիւս․ Ափրիկէն շատ կարեւոր կէտ մըն է հաւաքական պաշտպանութեան համար : Սրտանց կը մաղթենք որ բանականութիւնը եւ իմաստութիւնը յաղթանակեն Ալժերիոյ մէջ : Զինեալ ուժը միջոց մը չէ խնդիրներ լուծելու համար» :

Խ․ ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մարեշալ Բուլկանին եւ Կեդր․ Կոմիտէին քարտուղարը, Խրուշչեւ Լոնտոն հասած ատեն պիտի հիւրընկալուին Օթէլ Քլարիճ : Մոսկուայի Ապահովութեան վերատեսուչը, զօր․ Սերով (Բերիայի յաջորդը) յիսուն ռուս թիկնապահներ պիտի փոխադրէ Անգլիա, ապահովելու համար իր մեծաւորներուն պաշտպանութիւնը՝ անգլիական իշխանութեանց հետ :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Պոսթընէն կը հեռագրեն (18 Մարտ).— Զօր․ Դրոյի փառաշուք յուղարկաւորութեան մասնակցեցան 2500 հոգի, հակառակ երեք օր շարունակ տեղացող ձիւնին : Ներկայ եղան պատուիրակութիւններ Քալիֆորնիայէն, Շիքակոյէն, Տիթրոյթէն եւ Մ․ Նահանգներու զանազան քաղաքներէն : Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ, հարիւրաւոր հեռագիրներ : Տասնըհինգ ներկայացուցիչներ դամբանական խօսեցան զանազան կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու կողմէ : Սուգի այս օրը անմոռանալի պիտի մնայ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Տ․ Կ․ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը 20 հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի տան, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ընկեր Դրոյի յիշատակին :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

Պ․ Լեւոն Կիւլէզեան (Սարսէլ) 2000 ֆրանք, նոյն առիթով :

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ՓԱԿՈՒԱ՞Ծ

«Ն․ Ե․ Թայմզ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը կը գրէ թէ Թիֆլիսի համալսարանին ուսանողները դատապարտուած են, Հակաստալինեան պայքարին առթիւ եւ թէ նոր տեղեկութեանց համաձայն համալսարանը փակուած է : Ամերիկեան հեռագրական գործակալութեան Մոսկուայի թղթակիցը հեռաձայնով տեղեկութիւն խնդրած է համալսարանին վերատեսուչէն, որ պատասխանած է թէ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ Թիֆլիսի մէջ :

ԿԻՊՐՈՍԻ բնակիչները իրենց տուներուն մէջ փակուած մնացին կիրակի օր, Յունաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ : Հրամանատարութիւնը 24 ժամ արգիլած էր շրջագայութիւնը, որպէս զի անկարգութիւններ չպատահին, բայց եւ այնպէս ռումբ մը նետուեցաւ Ֆթիմա քաղաքին մէջ : Անգլ․ զինուորները, 18 հազար հոգի, կը հսկէին բարեկարգութեան : Նոյն օրը քանի մը դէպքեր պատահեցան Աթէնքի մէջ Ուսանողական խումբերը քարեր նետելով եւ բիրեր շարժելով կը պահանջէին զէնք ճարել Կիպրոսի յեղափոխական կոմիտէին

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Գ.

ԽՄԲ.— Ա. եւ Բ. մասերը տես Յառաջ Մարտ 21 եւ 22.—

Արդարեւ Աղթամարցիներն ալ կը մերժեն Մայր Աթոռի հեղինակութիւնը :

Աշտարակեցի ալ Յակոբ Պատրիարքին հրահանգած էր Աղթամարի կաթողիկոսը ձեռնադրել չտալ: Աղթամարցիները բողոքեցին եւ ձեռնադրուեցաւ Պետրոս կաթողիկոս, առանց վարչութեան ալ հարցնելու: Կաթողիկոս կ'օծուի նաեւ յաջորդը Խաչատուր եպիսկ. առանց Պոլսոյ մարմիններուն հաւանութեան, չորս եպիսկոպոսներով, 10 - 12 վարդապետներով եւ Թեմական իշխաններու ներկայութեան: Վանի առաջնորդը կը բողոքէ կուսակալին, Աղթամարցիներն ալ կը յայտնեն թէ «աթիկա մեր հնաւանդ, անխորտակելի սովորութիւնն է 750 տարիէ ի վեր»: Վարչութիւնը կը մերժէ վաւերացնել իրողութիւնը, տեղացիները կը սպառնան դաւանափոխութեան դիմել (1867): Պոլիս տեղի կուտայ :

Երեսփ. Ժողովը օրակարգի կ'անցընէ Գէորգ Դ.ի կոնդակը, կը պաշտպանուի Ժողովին վաւերացնելու իրաւունքը: Նարպէյ կը կրկնէ կաթողիկոսին «Հերձեալ, Հեստող, Հակաթոռ» բառերը. «1441էն ի վեր Սիս Հերձեալ կը համարուի Մայր Աթոռէն որ դարեր իշխեր է բոլոր Հայերու սրտերուն եւ խիղճերուն վրայ, հոն կը դիմեն աշխարհի բոլոր Հայերուն իղձերն ու յոյսերը :

« Տխուր են այն օրերը երբ Հայաստանեայց եկեղեցին հեծեց եկեղեցիի անմիութեան երեսէն եւ ուրախ եղանք երբ ներդաշնակութեան սիրոյն վաւերացուցինք Սսոյ կաթողիկոսի ընտրութիւնը, որովհետեւ վստահ էինք թէ միութիւնը պիտի իրականանար» :

«Երեք տարիներ կը սահին եւ վերջապէս Ազգ. Ժողովը կը պատասխանէ 21 Մարտ 1875ին, կաթողիկոսի կոնդակին՝ ընդունուած տիտղոսներով «Աստուածարեալ Մեծի եպիսկոպոսապետ եւ Ծ. Պատրիարքին համազգական նախամեծար Աթոռոյ Արարատեան առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կթողիկէ էջմիածնի, արժանաժառանգ Աթոռակալին սրբոյ առաքելոյն Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի եւ Հօրն Հաւատոյ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի»: Կը հաւաստէ իր հաւատարմութիւնը Մայր Աթոռին, որուն իրաւասութիւնները միշտ յարգուած են եւ պիտի յարգուին: Տրուած տիտղոսները կը յայտնեն արդէն Ժողովի բոլոր անդամներուն հաւատարիմ ըլլալը էջմիածնի, հիմնուած Լուսաւորիչէ, յաջորդ առաքեալներու: Տաճկաստանի Հայերը միշտ որդիական զորով ունեցած են էջմիածնի Աթոռին, այսօր եւ յաւիտեան պիտի մնան առաքելական Աթոռին հովանիին տակ, անխախտ պահելով իր իրաւունքները, հաստատօրէն հաւատալով որ Մայր Աթոռի միութեամբ պիտի գտնէ միշտ կեանք եւ սփոփանք »:

Մայր Աթոռի գահակալը չի գոհանար, կ'անդրադառնայ Սսոյ եւ Աղթամարի ի՛գիրներուն եւ անգամ մըն ալ կը կրկնէ թէ միակ կաթողիկոս մը կրնայ ըլլալ, այն է էջմիածնի կաթողիկոսը :(27 Դեկտ.1875):

Պատրիարք եւ վարչութիւն պահ մը հանդիստ կը թողուն Սիսի գահակալը եւ կը զբաղին Աղթամարով: Խաչատուր կաթողիկոս, որ ամբաստանուած էր նախորդին սպանութեան մեղսակցութեամբ, Պոլիս կը գտնուէր: Փոխադարձ համաձայնութեամբ կը ստորագրէ հետեւեալ պայմանագիրը (16 փետր. 1876):

Ա.— Հովեւոր հնազանդութիւն առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց գահակալ Մայր Աթոռոյ, որ է օրինաւոր յաջորդ Սրբոց Առաքելոց Բարթողիմեայ եւ Թադէի եւ Վեհափառ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ընդ աշխարհ համօրէն :

Բ.— Յիշատակութիւն ի ժամ պատարագի նախ անուն Վեհ. Հայրապետին եւ ապա անուն Ամեն. Կաթողիկոսի Տանն Աղթամարայ:

Գ.— Եպիսկոպոս ձեռնադրել թեմին՝ կանխաւ հաճութիւն առնելով Պատրիարքին եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան » (Ատենագր. նիստ ԺԹ. 20 փետր. 1876):

Անշուշտ պատճէնը կը հաղորդուի Մայր Աթոռ: Միւս կողմէ Մկրտիչ կաթողիկոս իր հրաժարականը կը ներկայացնէ Պատրիարքին: էջմիածնի կաթողիկոսը կը մեղմանայ եւ վերջին կոնդակով մը կը հաղորդէ «Թէեւ ցաւալի անցք մըն է երեք կաթողիկոսութիւն մէկէն ունենալ, բայց ժամանակը, քաղաքականութիւնը հարկ կը գտնեն միւսներն ալ ընդունիլ պետական անունով» (12 մարտ 1876ի նիստ):

Փոթորիկը կը սարսէ Պալքանները, զօրահաւաք կը կատարուի էջմիածնի շրջականները եւ Տաճկահայերու դուրգուրոտ հայրը, երբեմն ինքն ալ Օսմ. հպատակ, կը նախատեսէ վտանգ մը իր զաւակներուն համար :

էջմիածնի Հայրապետը սառն անտարբերութիւն մը ցոյց տուաւ Հայկական խնդրին հանդէպ՝ հակառակ իր իրաւունքները Պոլսոյ մէջ ջերմօրէն պաշտպանող իր ձեռնասուն եպիսկոպոսին, Մատթէոս Իզմիրլեանի դիմումին: Կարինի եւ Վանի սովերը չյուզեցին իր հայրական սիրտը, բուռն քննադատութեանց ենթակայ եղաւ ժողովրդականութիւնը պակսեցաւ եւ առիթ տուաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին անկախութեան ձգտելու, թէ Մայր Աթոռէն թէ Պոլսոյ վարչութենէն: Պոլսոյ մէջ պետական շրջանակներու մօտ իր հետապնդումները պատճառ եղան վերադառնալու անցեալին, Աղթամարի կաթողիկոսը ստորագրած էր պայմանագիր մը, Մկրտիչ ալ ստորագրելու էր եկեղեցիի միութիւնը պահելու համար:

Կրօնական Ատեանը կը պատրաստէ պայմանագիրը, Պատրիարքը 11 Դեկտ. 1880ին կը յղէ Մկրտիչ կաթողիկոսին ստորագրելու համար.

Ա) Հովեւոր հնազանդութիւն առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց՝ Գահակալ Մայր Աթոռոյ Ս. էջմիածնի, որ է օրինաւոր յաջորդ Սրբոց Առաքելոց Թադէի եւ Բարթուղիմեայ, եւ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին եւ Վեհափառ կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ընդ աշխարհս համօրէն»:

Բ) Ի ժամ սրբոյ պատարագի յիշատակել նախ անունը Վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց, ապա Ամենապատիւ կաթողիկոսին Տանն Կիլիկիոյ: Յիշատակութիւն պէտք է ըլլայ Ամենապատիւ կաթողիկոսէն եւ թեմակալներէն :

Գ) Ձեռնադրել եպիսկոպոս թեմական վիճակներու Տանն Կիլիկիոյ կանխաւ գրաւոր հաճութիւն առնելով Ամենպ. Ս. Պատրիարքէն եւ Ազգ. Կեդր. վարչութենէն ;

Դ) Զհանել եկեղեցականները Կիլիկիոյ վիճակներէն, պաշտօնավարելու համար Կիլիկիոյ սահմաններէն դուրս, առանց նախապէս հաճութիւն առնելու Ամենպ. Պատրիարքէն եւ ազգ. կեդր. վարչութենէն ;

Ե) Ս. Միւռոն օրհնել միայն Կիլիկիոյ վիճակին համար, նուիրակներ չղրկել Տանն Կիլիկիոյ սահմաններէն դուրս Ս. Միւռոն բաշխելու համար, առանց գրաւոր հաճութեան Ամենպ. Պատրիարքին Պոլսոյ յանուն Վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց »:

Մկրտիչ Կաթողիկոս պիտի ստորագրէր. «Զվերոգրեալ վեցեսին յօդուածս պայմանագրոյս յանուն կաթողիկոսութեան Տանն Կիլիկիոյ ընդունիմ սրտի մտօք եւ խոստանամ գործադրել ընդ բովանդակ կեանքս իմ»:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԻՐ ՀՈԳԻԵՐՈՎ

(Քաղուած ամերիկեան թերթերէ)

●

Արաբական աշխարհի ամէնէն լաւ կազմակերպուած բանակը ատոր. Լեգէոնն է որ կը բաղկանայ քսան հազար զինուորէ եւ կը գտնուէր անգլիացի Կլըպ փաշայի հրամանատարութեան տակ :

Աւելի քան քառորդ դար է որ Կլըպ փաշան կը գործէր Միջին Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս Յորդանանի: Նախքան Բ. աշխարհամարտը երկար ատեն հակաֆըրանսական քաղաքականութիւն կը վարէր Միջին Արեւելքի մէջ: Ան կ'ըսէր թէ՝ Ֆըրանսացիները հիանալի մարդիկ են իրենց երկրին մէջ, բայց հոն ալ պէտք է մնան, ձգելով որ Մեծն Բրիտանիան կազմակերպէ այդ շրջանը: «Միայն անգլիական միտքն է որ կրնայ յարմար լուծում մը գտնել արաբական հարցին մէջ»: Եւ իբրեւ օրինակ կ'ըսէր թէ Անգլիա շատ դրամ կը ծախսէ սակաւաթիւ մարդոցմով, մինչդեռ Ֆրանսան զինուորական ծանր բեռան տակ մտած է, զրաւելու համար Սուրիան եւ Լիբանանը: Իրեն հասկցուցին թէ աւելի լաւ էր որ ձգէր Ֆրանսայի օձիքը եւ շարունակէր գնդ. Լորէնսի կէս ձգած գործը.— «Ստեղծել արաբական կայսրութիւն մը որուն ղեկը պիտի դարձնէր Լոնտոն ոսկի եւ մետաքս թելերով»:

Յորդանանի վերջին խռովութեանց հետեւանքով Կլըպ փաշայի դիրքը խախտեցաւ, որովհետեւ իր Լեգէոնը պարզ հանդիսատեսի դիրքին մէջ մնաց Ազապայի եւ Քեբրոնի մթերանոցներու կողոպուտին առջեւ եւ ամերիկեան դրօշին պատռուած ատեն: Կլըպ փաշայի դիրքը Յորդանանի մէջ խախտեցաւ նաեւ 1951ին, երբ իր առաջին տէրը՝ Յորդանանի Ապտալլա Թագաւորը սպաննուեցաւ Օմարի մզկիթը մըտած պահուն: Անոր յաջորդին՝ Թալալի խելագարութեան հետեւանքով իր տասնըվեց տարեկան տղան Հիւսէյին Ա. գահ բարձրացաւ: Լոնտոն վայրկեան մը մտածեց թէ այս երիտասարդ թագաւորը իր ձեռքն է, քանի որ կրթութիւնը Անգլիոյ մէջ ստացած էր :

Կլըպ փաշա իր դիրքը հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար, հակահրէական քաղաքականութիւն մը վարեց, ըսելով թէ Իսրայէլ կը մտածէր գրաւել Յորդանանը: Միեւնոյն ատեն Արաբներն ալ խորթ աչքով կը նայէին, ներշնչուած Երուսաղէմի Մեծ Մուֆթիէն:

Իր քառասնամեակ Լեգէոնը մէկէն չկազմուեցաւ: Պզտիկ կորիզով մը սկսաւ եւ հետզհետէ աճեցաւ, երբ Անգլիա մտածեց թէ իրեն համար կրնար գլխաւոր պատուանդան մը չինել արաբական երկիրներէն — Եգիպտոս, Սուրիա, Իրաք եւ Արաբիա: Այս նպատակով Լոնտոն տասներկուքուկէս միլիոն տոլար ծախսեց, որ Ամմանի եկամուտին երեք չորրորդը կը ներկայացնէ: Գումար մը որ մեծապէս դիւրացուց Կլըպ փաշայի գործը, եւ դարձուց զայն տէրն ու տիրականը կայսրութեան: Ան իր լաւագոյն զինուորները Պետուիններէն կ'առնէր, որոնք նախ Ալլահը կը ճանչնան, ապա Կլըպ, յետոյ էմիրը:

Իսրայէլի պատերազմը միայն պիտի ցնցէր այս ամուր եւ հնարամիտ կառոյցուածքը: Միայն Արաբական Լեգէոնը խոյս չտուաւ Հրեաներուն առջեւէն, որ հերոսական պայքար կը մղէր: Թէեւ այս յաղթութիւնը ճակատագրական եղաւ, որովհետեւ 500 հազար արաբ տարագիրներ բեռ դարձան Յորդանանի փոքր ուսերուն:

Միջին Արեւելքի սրտին վրայ բացուած վէրք մը կը կազմեն այս տարագիրները, որոնց հողը սահմանած է Ազգաժողովը :

Իսրայէլի կարծիքով դժուար չէ յարմար լուծում մը գտնել զանոնք վերջնապէս տեղաւորելու համար: Անոնք ցոյց կուտան Իրաքը, որ բազմամարդ չէ եւ հինգ միլիոն հոգիի պէտք ունի լեցնելու համար Միջագետքը: Իսրայէլ մինչեւ անգամ պատրաստ է հատուցում տալու: Այս տարագիրներուն հարիւր հազարը Լիբանան, հարիւր հազարը Սուրիա եւ 250 հազարը Կազա կը գտնուին :

Յորդանանի 500 հազար տարագիրներուն, միայն 11 հազարը տնտեսական անկախութիւն ձեռք ձգած են ութ տարուան ընթացքին :

Ազգաժողովը, որ սահմանած է այս տարագիրներուն հողը, օրական 1500 զօլ կամ ջերմուժի (քալորի) սնունդ կը բաշխէ, որ բաւարար չէ: Ասոր հակառակ տարագիրները իրենց ամբողջ կատաղութիւնը կը թափեն Ամերիկացիներուն վրայ, մեղադրելով թէ Իսրայէլի պետութիւնը անոնք ստեղծեցին եւ կը պահեն: Անոնք նոյնպէս խորթ աչքով կը նային Հրեաներուն քան անոնց պաշտպաններուն: «Բրիտանական հոգատարութեան ատեն Հրեաներուն հետ աւելի լաւ համակեցութեամբ եւ ներդաշնակութեամբ կ'ապրէինք», կ'ըսեն:

Անցեալ Դեկտեմբերի խռովութիւնները ծագեցան, երբ Անգլիա կ'առաջարկէր

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Այս բոլորը պարզելէ վերջ, Պարպիէ տիւ Պոքաժ, անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ «կաթոլիկ Հայերը լիովին կը գոհացնեն այն երեք պայմանները, զորս դրած էինք իբրեւ սկզբունք եւ որոնցմէ կը կարծենք թէ պէտք չէ հեռանալ, եթէ կ'ուզուի լուրջ արդիւնքներ ձեռք բերել »:

Ֆրանս. գաղթավայրը ոչ միայն պիտի օգտուի հայկական բազուկէն՝ զարգացնելու համար իր երկրագործութիւնն ու ճարտարարուեստը, այլեւ առեւտուրի համար Հայերուն ունեցած սէրը եւ Ալժերիայինին նմանող կլիմայի մը իրենց վարժութիւնը ընդունակ պիտի դարձնեն զանոնք այնպիսի աշխատանքներու, զորս Եւրոպացիք չեն կրնար գլուխ հանել: Օրինակ, Սուտանի՝ Ափրիկէի կեդրոնի առեւտուրը Եւրոպայի հետ այսօր գրեթէ ամբողջովին տեղի կ'ունենայ Մարոքի կամ Թունուզի միջոցաւ, ուր անկէ կ'օգտուին բոլոր ազգերը, մանաւանդ Անգլիացիները :

Եւրոպացիները չկարենալով երկար տոկալ անապատի կլիմային, այս փոխադրութիւնը ամբողջովին յանձնուած է Արաբներուն, որոնք զայն կը կատարեն առանց որեւէ երաշխաւորութեան եւ ծայրայեղօրէն դանդաղ կերպով: Ասկէ զատ, կարողութիւն ալ չունին տալու այնպիսի տեղեկութիւններ, որոնց շնորհիւ կարելի պիտի ըլլար ընդարձակել փոխանակութիւնները, ճանչցնել երկիրները, ուսկից կ'արտադրուին այն բերքերը՝ որոնց առեւտուրով կը զբաղին եւ հաստատել տեւական կապեր :

Այն ատեն Մարոքն ու Թունուզը Ֆրանսական թեւարկութեան ենթակայ չէին : Որով Ֆրանսայի շահը կը պահանջէր կեդրոնական Ափրիկէի առեւտուրը կատարել Ալժերիոյ նաւահանգիստներուն միջոցաւ: Ասոր համար ալ անհրաժեշտ է առեւտրական տուներ հաստատել գլխաւոր նաւահանգիստներուն մէջ եւ խելացի թըղթակիցներ ունենալ երկրէն ներս :

Եւրոպացիները, մանաւանդ Ֆրանսացիները ընդունակ չեն այս գործերը կատարելու. նախ՝ կլիմային վարժ չեն, յետոյ երկար ատեն բաժնուած պիտի մընան հայրենակիցներէ :

« Միայն Հայերը կրնան տոկալ կլիմային եւ մեկուսացման, անվեհեր ճամբորդներ ըլլալով, պիտի չվարանին կտրել անցնիլ այն ամայի դաշտերը, որոնք իրարմէ կը բաժնեն Սահարայի ովասիսները: Վարժ՝ կլիմային եւ երկար ու տաժանելի ճամբորդութեանց խոնջէնքին, այս մարդիկը, անգամ մը որ Ալժերիա հաստատուին, պիտի ընեն ինչ որ մեր բնութիւնը թոյլ չի տար ընելու: Շատ չանցած յարաբերութիւններ պիտի ստեղծեն իրարու հետ եւ հետզհետէ իրենց առեւտրական հիմնարկները պիտի տարածուին առաջին ովասիսներէն յաջորդներուն :

« Հայերը մեզմէ աւելի ընտանեկան են եւ վարժ իսլամական բարքերուն, որոնք Ֆրանսացիներէն նուազ կը վախնան ափրիկեան քաղաքներու մէջ բնակելէ: Ասկէ զատ, առեւտուրի համար ունեցած իրենց բնիկապէս գերազանց խելացութիւնը եւ լեզուներ սորվելու դիւրութիւնը տարակոյս չկայ, որ աւելի մտերմական պիտի դարձնեն իրենց յարաբերութիւնները տեղացիներուն հետ: Այնպէս որ քանի մը տարիէն պիտի տկարացնեն, եթէ ոչ պիտի մարեն ազդեցութիւնը Մալթացիներուն, որոնք շահագիտութիւնն ունենալով միակ նպատակ, ի վնաս երկրագործին կ'ուռեցնեն դրամագլուխներու մեծագոյն մասը»:

Հայերու մասնայատկութեանց մասին իր ըսածները փաստելու համար, հեղինակը իբրեւ օրինակ կը յիշէ Ռուսերը, որոնք Հայերէն լաւագոյն օգուտը քաղելու համար, զանոնք հաստատած են Նախիջեւան, Տոնի Քաղաքներու երկրին եւ համանուն գետին վրայ :

Այս ձեւով, Ռուսիա յիշեալ խուժդուժ ցեղերուն մէջ ուզեց կազմել քաղաքակրթութեան կեդրոն մը եւ իր նպատակին հասաւ: Ժամանակին բարբարոս այդ գիւղը դարձաւ սիրուն քաղաք մը, ուր կը հոսին աշխարհի բոլոր երկիրներու բերքերը: Արեւմուտքէն կապ հաստատած են Լայփցիկի կարեւոր շուկային հետ, արեւելքէն Աստրախանի, Կասպից ծովու եւ ամբողջ Թաթարիստանի հետ, հարաւէն Վրաստանի, Հայաստանի եւ Անատոլուի, նոր Նիժնի - Նովկորոտի հետ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ԽՕՍԻԼ ՉԵՆ ԳԻՏԵՐ

●

Տեսարան առաջին :

— Բարեւ, բարեւ պարոն Արիստակէս. ինչպէ՞ս էք... Քանի տարի է ձեր սուրբ երեսը տեսած չունինք... Ո՞ւր էք, տնեցինե՞րը ինչպէս են... Տիկի՞նը ...

— Էհ, մեր ցաւերուն հետ կ'իյնանք, կ'ելլանք.. Սի՞րտ կը մնայ մարդուս վրայ որ մէջտեղները պտտի... Տիկինը լըջօրէն հիւանդ է ...

— Ի՞նչ ունի...

— Շաքարախտ, շատ մտահոգ եմ ...

— Իրաւունք ալ ունիք... Ներոջս ալ — բոյրը կինն ալ ունէր, շատ չդիմացաւ ... Վեց ամիս քաշեց եւ մեռաւ... Է, Աստուած հեռերնիդ ըլլայ... Օր մը կը հանդիպիմ...

Տեսարան երկրորդ .

— Ինչ մեղքս պահեմ, Սաթենիկ, քեզ բնաւ չճանչցայ... Աս որչափ ծերացեր ես... Քանի մը տարի առաջ, աղուոր, կայտառ, սիրուն աղջիկ մըն էիր... Հիմա հալեր, մաշեր ես... Սա մազերդ ալ ներկէ, Աստուծոյդ կը սիրես: Տարիքէդ՝ ամէնէն քիչը, տասը տարի մը կը պակսի ... Իրաւ, շատ ինկեր ես, վախ եմ ըսեր ... Աս նիհարութենէդ չեմ հաւնիր կոր, ուշադրութիւն ըրէ... Մալվինան ալ առանկ, մէկէն ի մէկ ինկաւ եւ երկու ամիս ... Աստղ ... Առողջութիւն ...

Տեսարան երրորդ .

— Շատ մեղք եղաւ ձեր տղուն ալ... Ինչ ջահել, ջիւան երիտասարդ էր ... Տունը քանդուի ան Թուրքին, որ մեր տղաքը կախաղան հանեց... Ո՞ւր կախեցին, Մաքրուհ հանըմ ...

— Երզնկայ ...

— Ե՞րբ ...

— 1915ին...

— Վախ, եաւրում, վախ... Աստուած ողորմի հոգուն ...

Տեսարան չորրորդ .

— Ուրեմն հիւանդանո՞ցն է, հիմա ... Զրուե՞ս, ալ յոյս չկայ: Արդէն աս հիւանդանոցին անունը լսելի ընէ Սանտիանին ըսի որ կինկանը գործը լմնցած է... Ատիկա դանակով ալ անցնելիք ցաւ չէ... Մեղք եղաւ մօրդ, աղէկ կնիկ էր: Աստուած զաւակներդ պահէ ...

Տեսարան հինգերորդ .

— Աս հողեմաչն ալ չառյիր նէ կ'ըլլար քա, Թագուհի ... Էւելօք ծախքերու տակ մտեր ես... Սա, ըսէ նայիմ, նշանուած աղէկ դիտէ՞ր քի առ հիւանդութիւնը ունէր ...

— Չէի գիտեր...

— Ըսել է քի տեղէ մը առեր է... Երիկմարդ չէ՞ն մի... Անպատճառ, ապուր մը կերած է՝ մէկու մը հետ... Դուն ալ, գիտես, ես ալ գիտեմ որ առանկ հիւանդութիւնները ինտոր կուգան ...

— Առանկ մարդ չէր ....

— Դուն անանկ կը կարծես ... Տիրիտկըն ալ անանկ կը կարծէր: Անոր էրիկն ալ աս ձեւով գնաց... Ա՜խ, ա՜խ աս էրիկները...

Տեսարան վեցերորդ .

— Աղջիկդ նշաներ ես, հա՞... Աչքդ լոյս... Որո՞ւն տղան է ...

— Մեղի հայրենակից Արջ Պետրոսին Թոռն է, շնորհքով տղայ մըն է ..

— Առանկ շնորհքովներէն վախցիր, քա Նոյեմի.... Նոյէ որ մինչեւ չպսակուին, առանձին դուրս չելլեն... Վերջը, գիտե՞ս ես.. Զե՞ս յիշեր, քանի մը տարի առաջ, Սուրբուհին ինչ պատահեցաւ.. Անոր աղջկան նշանածին համար ալ «շնորհքով է» ըսին... Ես ըսելիքս ըսի, մնացածը դուն գիտես ....

Ինչ յիմարներ ու տխմարներ ունինք, որոնք իրենց բերանը կը բանան ճիշդ այն պահուն, երբ պէտք է գոցեն:

Այս տխմարներուն համար է որ Ֆրանսացին կ'ըսէ.

— Կախաղան հանուած մարդուն տունը, չուանի մասին խօսք կը բանան ...

Զուան մըն ալ այս չատախօսներուն լեզուն, որ քիչ մը կարճնալու պէտք ունի..

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ԶԱՏԻԿ ԵՒ ՄՈՄԻ ՕՐ

●

Զատիկ է...

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը շնորհաւորէ Զատիկը բոլոր հայրենակիցներուն եւ ընկերուհիներուն, հանդերձ ընտանեօք:

Վերածնութեան եւ կեանքի փառաբանութեան տօնն է Զատիկը:

Ապրողը պէտք ունի իր հանապազօրեայ հացին, որպէսզի կեանքը քաղցրանայ:

Ու սակայն կան ընդհանրապէս ու նաեւ մեր գաղութին մէջ հայրենակիցներ, որոնք զուրկ են հացէն հանապազօրեայ: Անոնց համար Զատիկը չէ տօն կեանքի փառաբանութեան: Անոնք պէտք ունին եղբայրական օգնութեան:

Ֆ. Կ. Խաչի Մոմի օրուան ձեռնարկը կոչուած է ծառայելու այդ նպատակին:

Ընտանեզուրկ հայրենակիցներ հիւանդանոցներու եւ ապաքինարաններու մէջ, տկար ու անկար հայրենակիցներ իրենց անշուք բնակարաններու մէջ կը սպասեն, որ բախտաւոր հայրենակիցներ քաղցրացնեն նաեւ իրենց Զատիկը:

Մի սպասէք, հայրենակիցներ, որ Խաչուհիներ մասնաւորապէս զարնեն ձեր դռները, ձեր սրտերը Մոմի օրուան տուրք, նուէր գանձելու համար: Գիտէք իրենց հասցէն ամէն տեղ, ծանօթ են ձեզի մասնաճիւղեր, անհատ Խաչուհիներ, ունիք նաեւ հասցէն Շրջ. վարչութեան: Օր առաջ տուէք Մոմի օրուան ձեր նուէրը, որպէսզի ձեզմով ճոխացած խաչուհին, ձեր սրտաբուխ տուրքը հասցնէ հիւանդին ու կարօտեալին:

15րդ պատգամաւորական ժողովի հաշիւներէն երեւաց, որ Կապոյտ Խաչը երկու տարուան մէջ (մէկ ծայրէն միւսը) հիւանդներու եւ կարօտեալներու համար տրամադրած է 893.138 ֆրանք, այսինքն, ինչ որ տուեր է ժողովուրդն այդ նպատակի համար:

Գթութեան հաւաքական ձեր իսկ ձեռքն է Կապ. Խաչի ձեռքը:

Օժտեցէք լայն միջոցներով, որպէս զի տեւէ գթութեան գործը մեր շուրջը, մեր հողիներուն մէջ:

Չմոռնանք Մոմի օրը, հայրենակիցներ:

Զատիկ է

Հասցէ՝

Compte Courant — No. 5.985.07

ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ. — Կարճ կապելու համար կարգ մը բսի - բսանքներ, կը հրատարակենք այս նամակը, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով ստորագրողներուն վրայ եւ սպասելով իրաւասու մարմիններու լուսաբանութեանց .—

ՀԱՇՈՒԵՏՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան

(1953, 1954 եւ 1955 տարիներու)

Ա. ՆԱԽԱԲԱՆ.— Գործադրելով 1955 *Հոկտեմբեր* 12*ի լիակատար նիստին մէջ միաձայնութեամբ տրուած որոշում մը եւ իբրեւ լաւագոյն պատասխան զանազան զրոյցներու, Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի հրապարակելու վերջին երեք տարիներու իր հաշուետուութիւնը, մինչեւ* 31 *Դեկտ.* 1955:

Բ. ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Նախ քան թուանշաններու անցնիլը կ'արժէ յիշել որ 1951*ին կազմուած Հոգաբարձութիւնը գործի ձեռնարկած է* պարտական սնտուկով մը: *Արդարեւ* 1951 *Յունուար* 1*ին դրամատուներու մէջ ունէինք պատրաստ գումար* 254.793 *ֆր., մինչ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին կը պարտէինք մօտ* 500.000 *ֆրանք:*

Վերջին տարիներու ընթացքին ալ վարչութեան, ապա հրաժարեալ վարչութեան դիւանի հրահանգով Եկեղեցւոյս սովորական ծախքերէն դուրս հինգ միլիոն ֆրանքէ վեր գումար մը ծախսուած է:

(ԽՄԲ.— Մանրամասնութիւնները զանց կ'առնենք):

Գ. ՀԱՇՈՒԵՏՈՒԹԻՒՆ.— Հակառակ այս արտասովոր ծախքերուն, 1956 *Յունուար* 1*ին Եկեղեցին սնտուկը ունէր, հաշուելով Իսիի Եկեղեցաշէնի*

առանդը	750.000 *ֆր.*
Ա. պատրաստ գոյդ դրամատուներու մէջ	2.287.000 *ֆր.*
Բ. պատրաստ դրամարկղին մէջ	135.000 *ֆր.*
Գ. պահանջք Մայր Աթոռէն	145.000 *ֆր.*
Դ. պահանջք Ազգ. Տան վարչութենէն	150.000 ֆր.
Ե. պահեստի օտար արժեթուղթեր	685.500 ֆր.

Զ. պահեստի Ազգ. Տան բաժնեթուղթեր վարչութեան ձեռքը . ստուգելի:

Դ. ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄՆԵՐ.— Հոգաբարձութիւնս կը ցաւի որ Կաթող. պատուիրակհովանաւորութիւնը վայելողվարչութիւնը դիւանատան պաշտօնէութեան հրահանգած է արգելք հանդիսանալ հաշիւներու մանրամասն քննութեան, որուն ձեռնարկած էինք Փետր.ի սկիզբը եւ, ընդհակառակն թոյլատրած է որ մեր բացակայութեան՝ եկեղեցւոյ դանձանակներն ու դրամարկղը բացուին եւ աւելին, առաջին անգամ ըլլալով մեր եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, հաշուետումարները փոխադրուին անձնական գրասենեակ մը:

Այս պատճառներով իսկ վերը յիշուած հաշուական ամփոփումը եւ ներկայիս կցեալ բաղդատական ցուցակը հիմնուած են առանձին դիւանապետին կողմէ մեզի տրուած տեղեկագիրներու կամ բերանացի տեղեկութիւններու եւ մասամբ ալ Փետր. սկիզբը պահ մը մեր տրամադրութեան տակ դրուած հաշուետումարներու վրայ:

Կրօն. Ընկ.թեան անդամներուն անձեռնմխելի իրաւունքն է սակայն, պահանջել ըստ օրինի պարտաւորիչ տարեկան ընդհ. ժողովի մը գումարումը, եւ հաշիւներու քննութիւնը. (Պետ. Օրէնք 1905 Դեկտ. 9. յօդ. 17րդ):

Փարիզ, 12 *Մարտ* 1956

Հոգաբարձութիւն Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցւոյ Բնագիրը ստորագրած են. —

Պ. Պալըզճեան *(ատենապետ)*, Գ. Աղլաղանեան *(գանձապահ)*, Ս. Նալպանտեան *(ատենադպիր)*, Վ. Կիւլպէնկեան, Հ. Աղապէկեան, Հ. Թօփաճեան, *անդամներ:*

Ցորդանանի որ մասնակցի Պաղտատի դաշինքին: Լեգէոնականները Պաղեստինցի տարագիրներու կողմը բռնեցին, ինչ որ շատ ազդեց Կլըպ փաշայի վրայ: Հետզհետէ սկսաւ մթագնիլ արքայական ընտանիքին եւ Կլըպ փաշայի յարաբերութիւնները: Մայր թագուհին կ'ընդդիմանար Պաղտատի դաշինքին, եւ կ'ուզէր թօթափել Անգլիոյ պաշտպանութիւնը: Ժողովուրդին ճնշումին տեղի տալու համար էր որ Հիւսէին թագաւորը որոշեց հրաժարեցնել Կլըպ փաշան: Տասնըվեց ժամ միայն տուաւ երկրէն հեռանալու եւ անոր քառորդ դարու ծառայութեան փոխարէն իր նկարը նուիրեց ձեռագիր ձօնով մը: Մեծ ուրախութիւն պատճառեց այս որոշումը եւ խանդավառ ցոյցերու մէջէն կը լսուէր «կեցցէ Նասր», իբրեւ արաբ ուժականութեան առաջնորդը:

Պաղտատ Գահիրէի հակառակ բեւեռն է: Կամալ Նասրի դէմ Պաղտատ ունի զօր. Նուրի էս Սաիտ փաշա: Նասր 36 տարեկան է, կը սիրի Ֆելլահ ընտանիքէ, եւ զաւակն է նամակի ցրուիչի: Նուրի Սաիտ Թրքական բանակի սպայ էր նախքան Ա. աշխարհամարտը եւ Անգլիոյ կողմն անցնելով Ալլէնպիի սպայակոյտին պետը դարձաւ: Բուռն հակամայնավար է, հարուստ, խելացի եւ ճարպիկ:

Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը կը նշանակէ մասամբ կորուստը Նուրի Սաիտի, որ տեղեկացուցած էր Լոնտոն թէ իր դիրքը անտանելի պիտի դառնայ, եթէ արաբ պետութիւնները չմիանան Անգլիոյ հետ:

Միջին Արեւելքի այս հնոցին մէջ Իսրայէլի ձայնն ալ կը լսուի: Վարչապետ Պէն Կիւրիոն կ'ըսէր որ՝ եթէ պատերազմ ծագի, աշխարհի այս անկիւնը երկու երկիրներ պիտի ըլլան պատասխանատուները,—«Ռուսիան որ կը զինէ Արաբները եւ Ամերիկան, որ կը մերժէ զէնք տալ մեզի»:

ՆՈՐԱՀԱՍՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Բժշկական քննութեանց հիւանդանոցներու էքսթերնայի *մրցումին յաջողեցաւ Տոքթ. Ժաք Դարբինեան:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Նա երբեք սովորութիւն չունէր այդքան վաղ վերկենալու իւր անկողնից: Իւր մտքում ծխծաղում էր, թէ իւր միշտ ուրախ, միշտ զուարթ տէրը անպատճառ մի «փորձանք» կ'ունենար, որ այդպէս տխուր էր, եւ, սգաւորի նման, ընկած էր երեսի վրայ, գլուխը չէր բարձրանում: Այդ բոլորը բացատրում էր նա իւր տեսակէտից:

Երբ նկատեց, որ իւր վրայ ուշադրութիւն չեն դարձնում, եւ իւր ներկայութիւնը զգալ տալու խորամանկութեամբ, կամաց մօտեցաւ բարակին եւ նրա ոտքը պինդ կոխեց: Շունը մի օտարոտի հառաչանք արձակեց, որ նշան էր սաստիկ վիրաւորանքի: Իշխանը գլուխը վեր բարձրացրեց, նայեց դէպի այն կողմը:

— Յուսիկ, այդ դո՞ւ ես:

— Այո, տէր իմ, պատասխանեց սպասաւորը, գլուխ տալով:

Ժամանակի սովորութեան համեմատ, սպասաւորը ամէն ծառայութեան համար պէտք է իւր տիրոջ աչքին երեւնար միայն. նա համարձակութիւն չունէր իւր կողմից առաջարկութիւններ անելու, այլ պէտք է լուռ սպասէր հրամանին: Այժմ նրա լուացուելու եւ հագնուելու ժամանակն էր: Սպասում էր, արդեօք իւր տէրը կը բարեհաճէ՞ր ջուր պահանջել: Այդ մասին ոչինչ պատուէր չստացաւ պատանին. մտածեց փարատել իշխանի տխրութիւնը:

— Գիտէ՞ք, տէր իմ, այս գիշեր ինչ պատահել ամրոցում, — ասաց նա խորամանկ ժպիտով:

— Ի՞նչ է պատահել, — հարցրեց իշխանը:

— Մկները Պապիկի մօրուքի մի կողմը կրծոտել են:

Ամրոցի ծերունի դռնապանի մասին էր խօսքը:

— Երէկ երեկոյեան, շարունակեց պատանին, նա օծուել էր, խզուել էր, գնացել էր իւր փեսային տեսնելու. այնտեղից հարբած եկել ու պառկել էր, գիշերը մըկները մի լաւ ընթրիք էին անուշ արել նրա բարձերի վրայ:

Իշխանը նայեց պատանու անհանգիստ. վառվռուն աչքերի մէջ եւ բարկութեամբ ասաց.

— Զարաճճի: Այդ անպատճառ քո գործը կը լինի:

— Չէ, Աստուած է վկայ:

— Իմ գլխովը երդուիր:

Պատանին կարմրելով կանգ առեց:

— Տեսնո՞ւմ ես, անպիտան. միւս անգամ այդպիսի յիմարութիւն չանես:

Կատակը անյաջող անցաւ:

— Ապա ի՞նչ անէի... ամօթից գլուխը քարշ ձգած մրմնջաց պատանին, — այնպէս հարբած եկել, քնել էր, գիշերը մարդ է մտնում ամրոցը, նա չէ զարթնում:

— Ի՞նչ մարդ, հարցրեց իշխանը աւելի լուրջ կերպով:

— Մի սուրհանդակ. ես բաց արի նրա համար դուռը. նա ուղղակի գնաց տիկնոջ մօտ:

— Դու այդ ժամանակ արթո՞ւն էիր:

— Ես ամբողջ չեմ քնել ...

Վերջին խօսքերը արտասանելու միջոցին պատանու դէմքը աւելի կարմրեցաւ:

— Երեւի «նրա» սենեակի շուրջը քնըլում էիր... հարցրեց իշխանը աւելի մեղմ ձայնով:

— Ինչպէս իմ տիրոջ առջեւ իմ մեղքս ծածկեմ ... այդպէս էր:

Պատանին սիրահարուած էր իշխանին մօտ աղախիններից մէկի վրայ եւ այդ գիտէր նրա տէրը: Եւ նրա վարմունքը ծերունի դռնապանի մօրուքի հետ՝ այդ սիրահարութեան հետեւանքներից մէկն էր, որովհետեւ անհամբեր ծերունին շատ անգամ արգելք էր լինում պատանու գիշերային արշաւանքներին ... Բայց իշխանը թողեց այդ խնդիրը եւ, խօսքը փոխելով, հարցրեց նրանից.

— Դու ճանաչեցի՞ր սուրհանդակին:

— Սատանայի պէս:

— Ո՞վ էր:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

× Ամմանէն կը հեռագրեն թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է Անգլիոյ եւ Յորդանանի միջեւ, Արաբական Լեգէոնին մէջ մնալիք անգլիացի սպաներու մասին: Այս վերջիններուն թիւը պզտիկ պիտի կրճատուի: Առաջին զօրաբաժնին անգլիացի հրամանատարը, զօր. Քուք հրաժարեցաւ եւ իրեն յաջորդեց Յորդանանցի զօրավար մը: Ուրիշ փոփոխութիւններ ալ կատարուեցան:

× Շաբաթ օր աւելի հազար ուսանողներ որոնք զասադուլ յայտարարած էին, թափօր մը կազմեցին Դամասկոսի փողոցներուն մէջ, պահանջելով տնտեսական եւ քաղաքական պոյքոթ մը հաստատել Ֆրանսայի դէմ: Ուսանողները կը պահանջէին նաեւ փակել արաբական աշխարհին մէջ հաստատուած ֆրանսական կրթարանները: Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ ցոյցեր կատարուեցան Ֆրանսայի դէմ, անոր ալժերիկեան քաղաքականութեան առթիւ: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ տասնեակ հազարաւոր քաղաքացիներ կը մասնակցէին ցոյցերուն, ամբողջ Սուրիոյ մէջ: Դամասկոսի ցոյցերուն ատեն պարզուած էին Ալժերիոյ ըմբոստներուն դրօշները: Ցուցարարները փորձեցին ֆրանսական դեսպանատուն երթալ, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց: Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին, ֆրանսական դեսպանատունը եւ ուրիշ հաստատութիւններ պաշտպանելու համար:

× Պ. Կի Մոլէ առջի օր ունկնդրութեան ընդունելով 40 ամերիկացի լրագրողներ, որոնք վերջերս պտոյտ մը կատարած էին Հիւս. Ափրիկէի եւ Միջին Արեւելքի մէջ, ըսաւ թէ անհրաժեշտ է զէնքերու արտածման արգելք մը հաստատել Միջին Արեւելքի համար, Ազգաժողովին հսկողութեան տակ: Այս առթիւ նորէն յիշեցուց թէ Ֆրանսայի կարծիքը առած չեն Պաղտատի դաշինքի մասին:

× Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, զանգատելով թէ Եգիպտոսի վարչապետը կը շարունակէ թշնամական քաղաքականութիւն մը վարել Մեծն Բրիտանիոյ դէմ: Լոնտոնի մէջ կը մտածեն վերաքննել իրենց դիրքը Եգիպտոսի հանդէպ:

× Այզընհաուըր նամակ մը ուղղելով Իսրայէլի նախագահին, համբերութիւն թելադրեց: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգները անկեղծօրէն կը ջանան լուծել արաբեւիսրայէլեան վէճը:

....

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւները անհաշուելի վնասներ պատճառեցին Միջերկրականի ափերուն վրայ, մասնաւորապէս Նիսի շրջանին մէջ: Սէն Թրոփէզ գրեթէ կղզիացած էր: Ջուրերը ողողած էին Սէն Ռաֆայէլի խճուղին: Մոնթէ Քարլօ եւս վնասուեցաւ: Բազմաթիւ կառքեր դժուարութեան մատնուեցան: Հողը տեղ-տեղ սկսաւ սահիլ Նիսի մէջ: Ռոն գետը յորդեցաւ եւ ջուրերը 3 մեթրէն բարձրացան 5.50ի, Պոքէրի մէջ: Նիսի մէջ ամբողջ ընտանիքներ այլուր փոխադրուեցան: Ուժգին փոթորիկ մը մեծ աւերներ գործեց Իտալիոյ մէջ, տեւելով 30 ժամ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ սպայակոյտը որոշեց մասնաւոր զօրաբաժին մը կազմել հիւլէական զէնքերով, օդարշաւներու համար: Զօրաբաժինը պիտի բաղկանայ տասը հազար զինուորներէ:

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ իսլամական հանրապետութեան հռչակման հանդիսութեանց առթիւ 3-4000 հոգի խռնուած էին կամուրջի մը վրայ: Կամուրջը փլաւ, 35 հոգի մեռան, իսկ 60 հոգի վիրաւորուեցան:

ՁԱՏԿԻ տօներուն առթիւ 1.500.000 բնակիչներ գաւառ մեկնեցան: Փարիզ լեցուած է օտարականներով:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ուրբաթ իրիկուան Իսմէյլի պարտութենէն վերջ, Ֆրանսացիները ուրիշ քանի մը պարտութիւններ ալ կրեցին: Պասքէթի մէջ Պուլկարները յաղթեցին Ֆրանսացիներուն 45ի դէմ 48 կէտով: Նոյն օրը (շաբաթ) Կալլէսը ըըկպիի մէջ յաղթեց Ֆրանսայի 3ի դէմ 5 կէտով: Կիրակի օր փութպոլի մէջ Ֆրանսան պարտութեան մատնեց Աւստրիան Քոլոմպի մէջ, մէկի դէմ երեք կէտով: Շատ գնահատելի էր այս յաղթանակը, նկատելով որ ազգային խումբին մէջ կը պակսէին երկու կարեւոր խաղացողներ: Ֆրանսական երկու առաջին կէտերը նշանակուեցան առաջին կիսախաղին: Երկրորդին նշանակուեցաւ երրորդ մը եւ նոյնիսկ չորրորդ մը զոր դատաւորը մերժեց:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, յիշատակ ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Առաւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման կը կատարուի երեկոյեան, կը սկսի ժամը ութին:

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց եւ Խաչելութեան եւ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը հինգին:

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին:

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ:

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու խաւարում 17–22:

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19:

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19:

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-'

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12:

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (ԿՆԻՔ)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն:

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ:

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին ժամերգութիւն Ս. Զատկի Ճրագալոյցին, ձայնաւոր պատարագ եւ նախատօնակ:

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն:

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէնի մէջ:

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնլուայի արարողութիւնք ժամը 5ին, Խաւարային արարողութիւնք ժամը 8ին, «Ո՛ւր ես մայր իմ» եւ «Որդեակ իմ Յիսուս»ը պիտի երգեն — Ամերիկայէն եկած յայտնի երգչուհի — Տիկին Սիւզան Քիպըրթեան Սիմօնէ եւ սարկ. Պ. Ալպէռ Շիրինեան:

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին:

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորուհիներ շըմիզիէի համար: Դիմել Դաւիթեան հաստատութեան՝
19, Bld. St. Denis, Paris
կամ Ալֆորվիլ
40, Rue des Fleurs

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերութիւն ընելու համար, լաւ պայմաններու մէջ: Դիմել
Mme Buyukian, 100bis Rue Raspail
Bois-Colombes (Seine)

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՀԱՄԱԶԳ. ՍԳԱՏՕՆԸ

Ապրիլ 24ին, Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, Փարիզ (9):

Մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ բոլոր կազմակերպութեանց:

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

⁂

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին: Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԱՊՐԻԼ 15ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ
ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ:
Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին:
1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6
Ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ:
Ժամը 16ին Հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպանեը):
Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ:
Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ:
Երգահանդէս ժամը 18ին, զինացի սրահին մէջ:
27 Մայիս, Փարիզի մէջ
Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին:
ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ
ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ
ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ
Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ:
Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ:
Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք:
Դիմել «Յառաջ»ի:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն իր կազմով, Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերուհի Մարի Ալօեանի, Տէր եւ Տիկին Մարգարեանի եւ զաւակներուն իրենց բոլորին սիրելի ողբացեալ ընկեր Գ. Ալոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Սերճանեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, Հելէն Պազըրճեանի (ծնեալ Շահլամեան) մահուան առթիւ:
Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ
ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
(Յուշեր Մանկութեան, պատանեկութեան եւ Սանասարեանի ուսանողական կեանքէն, ինչպէս նաեւ
ԳՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ)
Գինը՝ 800 ֆրանք, Ամերիկայի համար երեք տոլար, թղթատարի ծախքով՝ 850:
Միակ կեդրոնատեղի ԳՐ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ խոհարար մը եւ օգնական մը Ֆ. Կ. Խաչի օդափոխութեան կայանին համար (Ժիւրա):
Կ'ուզուին նաեւ մօնիթրիսներ վկայեալ կամ ոչ:
Դիմել հեռախօսով Թրիւտէն 27 – 35, ժամադրուելու համար:

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԷԼՋԻԲԷԿԵԱՆ
Office Interprofessionnel
Des Assurances
82 Rue Lauriston, Paris 16e
Tél Kle. 25-70
Aut. 84.37
Ուսումնասիրութիւն, շահարկում եւ յանձնառում, ապահովագրութեան ամէն տեսակ պայմանագրութեանց:
ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻԱԲԱՐ
ՊԱՐԶ ՀԵՌԱՁԱՅՆՈՎ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ԶԱՏԿԻ ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
CAVES CENTRALES
48, RUE PUIS- DE-CHAVANNES, MARSEILLE. TEL.: CO. 58-99
ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐՆԵՐՈՒ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ՝ ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Մասնաւոր պայմաններ ընկերութիւններու, (հարսնիք, մկրտութիւն, նշանտուք)
Հոս կարելի է գտնել նաեւ ու մանաւանդ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ RAKI DUZE

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՊՈՍՖՈՐ
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ, բժիշկներու կարծիքով հէլվան եւ լօքումը կը պարունակեն մեծագոյն չափով գօլ (քալորի):
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ՝ մանուկներու սնունդին.
ՕԳՏԱԿԱՐ՝ չափահասներու եւ ծերերու, որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ:
ՊՈՍՖՈՐԻ արդիական պատրաստութիւնը կը գերազանցէ Արեւելքի մէջ իսկ պատրաստուածները:
Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ:
2, RUE LOUIS ASTOIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՐՏ

MERCREDI 28 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7640 32e ANNEE — խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3351

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՆ ԱԼ

Հ. Յ. Դ. Շրջ. Ժողովէն ետք, որ փակուեցաւ երէկ, ահա Նոր Սերունդն է որ կը գումարէ իր պատգ. ժողովը, օգտուելով Զատկի արձակուրդէն :

Նորութիւն մը՝ այս անգամ :

Պատգ. ժողովը պիտի գումարուի գաւառի մէջ, Տէսին, ուր Դաշնակցութիւնը սեփական տուն մըն ալ ունի, բոլոր յարմարութիւններով :

Անշուշտ առաւելութիւն մը կը ներկայացնէ այս տեղափոխութիւնը : Մանաւանդ որ, որոշուած հաւաքատեղին կը գտնուի Ֆրանսայի կեդրոնը, հաւասար հեռաւորութեամբ :

Որքան գիտենք, պատգ. ժողովին գլխաւոր հոգերէն մէկը պիտի ըլլայ զարկ տալ Նոր Սերունդի ծաւալման, աւելի գործնական միջոցներ մշակելով :

Ինչքան տարածուի այս երիտասարդական կազմակերպութեան ցանցը, այնքան կը զօրանայ նոր սերունդին փրկութեան պայքարը :

Երբ վարդապետներ եւ քահանաներ կը յաջողին 50 - 100 երիտասարդներ համախմբել, յանուն Հայ. Եկեղեցւոյ պայծառութեան, պատճառ չկայ որ գիտակից եւ հաւատի երիտասարդներ անճրկին :

Այս բոլոր ճիգերը կը փորձուին գաղութին ինքնապաշտպանութեան համար :

Զախաղանց լայն է ճակատը : Որքան բազմապատկուին օղակները, այնքան կ'աճի մեր դիմադրական կորովը :

Վերանորոգման, վերակազմութեան աշխատանքի մը կը կարօտի մեր գաղութը, ամէն տեսակէտով :

Այդ աշխատանքին ամէնէն արդիւնաւոր մասը պիտի կատարէ երիտասարդութիւնը, ո՛ւր որ ալ գտնուի :

Օրուան նշանաբանը պիտի ըլլայ, — կազմակերպել երիտասարդութիւնը եւ կապել հայկական կեանքին :

Երբ այս տարրական աշխատանքը կատարուի, ան բնագդաբար կը գտնէ իր ճամբան : Այլապէս, իր հորիզոնը պիտի կազմեն փողոցն ու սրճարանը :

Մեր Նոր Սերունդին ծրագիր - կանոնագիրը նախատեսած է բոլոր արդիական պահանջները :

Ծրագիրը ուղեցոյց մըն է թէ ազգային քաղաքական դաստիարակութեան, թէ ինքնազարգացման եւ թէ զբօսանքի համար : Ծրագրուած միջոցները ոչ միօրինակ են, ոչ ալ ճապաղ :

Ուր որ սրտանց գործի կապուած են պատասխանատուներ, արդիւնքը եղած է օրինակելի :

Իբրեւ երիտասարդական Միութիւն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը միշտ կը մնայ ազատ կանխակալ կարծիքներէ եւ մոլեռանդութենէ :

Ան կը հաւատայ իր կոչումին եւ կ'ուզէ իր դերը կատարել շինարար տրամադրութեամբ : Ոչ թէ առնչութիւն սերմանելով յանուն աղանդի մը եւ հայրենասիրութիւնը մենաշնորհի վերածելով :

Սրբութիւններ, յիշատակներ, տարեդարձներ կան որոնց հանդէպ երիտասարդութիւնը չի կրնար երկդիմի դիրք բռնել կամ քաղաքականութիւն խաղալ : Օրինակ՝ Ապրիլ 11/24ը :

Բրէական յանցաւորներ են անոնք որ երիտասարդութիւնը կը մոլորեցնեն եւ ծիծաղելի «չերտաւորումներ» կը փորձեն :

Յաջողութիւն մաղթելով Նոր Սերունդի պատգ. ժողովին, պիտի ուզէինք որ վերանորոգման աշխատանքին մէջ, նկատի ունենային, նաեւ, հարեւան գաղութներու երիտասարդութիւնը :

Ամէն պարագայի մէջ, դժուար չէ կապեր հաստատել, թմբածները արթնցնելու համար :

Ամէն տեղ ալ կան պիտանի տարրեր, դժբախտաբար ցիրուցան եւ անտէր :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐԷՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ԳԱՂՏՆԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵ՞Ր ԱԼ ԿԱՆ

Ապահովութեան խորհուրդը Բշ. օր քննեց օրակարգի խնդիրը, — Միջին Արեւելք ղրկել Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը : Վերջնական որոշումը յետաձգուեցաւ այսօրուան (չորեքշաբթի) : Ամերիկեան պատուիրակը բացատրեց թէ կացութիւնը շատ ծանր է եւ կը պահանջէ անմիջապէս ի գործ դնել Ազգաժողովին ամբողջ հեղինակութիւնը : Նոյն օրը Իսրայէլի եւ արաբական չորս երկիրներու՝ Սուրիոյ, Լիբանանի, Յորդանանի եւ Եգիպտոսի ներկայացուցիչները ունկնդրութիւն խնդրած էին, իրենց տեսակէտները պարզելու համար : Ապահովութեան խորհուրդին անդամները մասնաւոր տեսակցութեանց ընթացքին թելադրած էին որ պատուիրակները զգուշանան ամօլ վիճաբանութիւններէ : Ունկնդրութիւնը պիտի տեւէր առ նուազն մէկ օր. ուստի անհրաժեշտ էր յետաձգել վերջնական որոշումը : Ընդհ. կարծիքը այն է թէ ի վերջոյ պիտի ընդունուի քննիչ մը ղրկելու առաջարկը : Ուաշինկթընի մէջ լուրջ մտահոգութեամբ կը հետեւին կացութեան եւելէջներուն եւ անհրաժեշտ կը գտնեն մեղմացնել յարաբերութիւնները : Իրենց թեկնածուն է Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշիոլտ, որուն քննական պաշտօնը պիտի տեւէ մէկ ամիս :

Ֆրանսական պատուիրակն ալ խօսք առնելով, դիտել տուաւ թէ բուն իսկ զինադադարը վտանգուած է : Այս առթիւ յիշեց զանազան դէպքեր զինադադարի սահմանագծին վրայ, կասկածելի զինուորական շարժումներ երկու կողմէն, ինչպէս եւ զանազան յայտարարութիւններ : Եւ եզրակացուց թէ այս մթնոլորտը կրնայ յանգիլ առ նուազն փոխադարձ հրայանաձգութեան, յանգելով լուրջ ընդհարումի մը : «Այս հեռանկարին առջեւ Ազգաժողովը չի կրնար անշարժ կենալ : Ան պարտաւոր է ամէն կարելի ճիգ փորձել ընդհարումը խափանելու համար :

Լոնտոնի մէջ որոշ վերապահում կը տիրէ, մանաւանդ որ արտաքին գործերու նախարարութիւնը առջի օր յայտարարութիւն մը հրատարակած էր Եգիպտոսի բռնած դիրքին դէմ : Քաղաքական շրջանակներու մէջ շփոթութիւն պատճառած են այն լուրերը թէ Անգլիա ի հարկին պիտի միջամտէ, եթէ ծանր ընդհարումներ պատահին Միջին Արեւելքի մէջ : Կը կարծուի թէ գաղտնի ծրագիրներ մշակուած են : Միւս կողմէ, Անգլիա համաձայն չերեւար ֆրանսական ծրագրին, որ կը նախատեսէ Միջին Արեւելքի համար խորհրդաժողով մը գումարել ոչ թէ երեք Մեծերով, այլ ուրիշներու ալ մասնակցութեամբ :

× Վերջին լուրերու համաձայն, հետզհետէ կը շեշտուի Անգլիոյ բացասական դիրքը Եգիպտոսի հանդէպ : Լոնտոնի մէջ կը զարմանան որ հակառակ Սուէզի եւ Սուտանի մասին կնքուած համաձայնութեանց, Եգիպտոս կը շարունակէ հականգլիական քարոզութիւններ կատարել ամէն տեղ, մինչեւ Ափրիկէի խորերը : Կ'ըսուի թէ կառավարութիւնը հրահանգած է Գահիրէի բրիտանական դեսպանին բողոքել այս քարոզութեանց դէմ : Արտաքին գործերու պաշտօնատան վերջին յայտարարութենէն կը հետեւի թէ լրջօրէն պղտորած են երկու երկիրներուն սիրալիր յարաբերութիւնները որոնք սկսան 1954ին եւ թէ Լոնտոն կը խորհի վերաքննել իր քաղաքականութիւնը : Անգլիոյ վարչապետը այն եզրակացութեան յանգած է թէ գնդ. Կամալ Նասր կը փորձէ խախտել Մեծն Բրիտանիոյ դիրքերը Միջին Արեւելքի մէջ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՐԵՄՆ, ԳԻՏԷԻՆ ԵՒ ԳԻՏԵ՛Ն

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանամ թէ տակաւին կը փնտռուին Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն անհետացած մասունքները, — Ս. Գր. Լուսաւորչի Աջը եւայլն :

Տարակոյս չկայ թէ ուշ կանուխ պիտի բացուի գաղտնիքը :

Ամէն պարագայի մէջ, գեղեցիկ խեղկատակութենէ մը տարբերութիւն չունի այս քրտավարի արարքը :

Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ «գերապատիւ» կամ «սրբազան» կամ «դիպլոմատիկան» ձեռքեր խառնուած չեն այս աչառութեան, «այլուր» փոխադրելու համար նուիրական մասունքները :

Ճամբո՞րդ կը պակսի փոխադրութեան համար …

Պէյրութի «Ազդակ»ը ուշագրաւ խոստովանութիւն մը կ'արտատպէ, այս առթիւ :

Սոց. - դեմոկրատ հնչակեան հրձիգը, *Արարատ*, գրեր է 1956 Փետր. 28ին.

— « *Դաշնակ բիւրոյականները միանգամ ընդ միշտ համոզուեցան թէ իրենց հետ է տոլարը, սթերլինը, թէ իրենց հետ են անոնց կամակատարները :*

Եւ սակայն, իրենց հետ չեն հայ ժողովուրդը, հայ ժողովուրդին սուրբերը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի պահապան Աջը :

Եւ ճիշդ այդ պատճառով իսկ, զրկուած ժողովուրդէն, զրկուած Ս. Գրիգորի պահապան Աջէն, *կը դիմեն դէպի անդունդ, դէպի վախճան* » :

Արդ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ ուրիշ մասունքներու անհետացումը յայտնուեցաւ Մարտ 13ին : Ուրեմն, երկերես դաւադիրը, «*Արարատ*», անհետացումը գիտէր Փետր. 28էն առաջ, լուրէն *առ նուազն տասնըհինգ օր առաջ* :

Տարակոյս չկայ թէ կը ճանչնայ նաեւ անհետացնողը կամ անհետացնողները :

Քիչ մըն ալ սպասեցէք եւ առտու մը պիտի լսէք թէ ուրիշ բանե՛ր ալ գիտէ :

Ահա թէ ո՛րքան գեղեցկացան, իբրեւ թէ Եկեղեցի եւ Աթոռ փրկելու համար…

Այլապէս պժգալի ոգի մը կը մատնէ հրձիգին աջ թեւը, «Զարթօնք» (ռամկավար), ցնծութեամբ աւետելո՛վ թէ բարեպաշտուհի մը, Տիկին Ս. Ահարոնեան, որ կաթողիկոսարանին կտակած էր իր մէկ տունը, ջնջած է այդ կտակը :

«*Ազդակ*» արտատպելով այս լուրը, կը ծանուցանէ թէ 500 ունեւորներ որոշած են տարեկան 200 լ. ոսկի նուիրել, Կաթողիկոսարանին անսասան եւ անկախ պահպանման համար :

Չեմ գիտեր թէ այս ապտակն ալ արձանագրեցի՞ն, նոյն «բարեպաշտութեամբ» :

ՎԱՀԷ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Միջազգային մամուլը նշանակալից տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Վրաստանի վերջին դէպքերու մասին, քաղելով Թիֆլիսի «Զարիա Վոստոկա» թերթէն :

Կեդր. Կոմիտէի այս պաշտօնաթերթին Մարտ 24ի թիւը Մոսկուա հասած ըլլալով, օտար թղթակիցները անմիջապէս արտասահման հաղորդեցին անոր բովանդակութիւնը : Այսպէս, թերթը կը պատմէ թէ պաշտօնէ արձակուած է Թիֆլիսի համալսարանին կուսակցական քարտուղարը, Ս. Ճորպենաձէ, թէ ուսանողները անցեալ սեպտեմբերէն ի վեր խմբովին բացակայած են Մարքս - Լենինեան վարդապետութեան դասերէն, թէ նոր տարեշրջանին սկիզբէն ի վեր 41 ուսանողներ ձերբակալուած են ոստիկանութեան կողմէ, թէ երկու ուսանողներ արտաքսուած են համալսարանէն, «ամենայն բրտութեամբ խախտած ըլլալով հանրային բարեկարգութիւնը եւ կարգապահութիւնը » :

Թերթը մանաւորապէս դիտել կուտայ թէ ուսանողներուն աւելի քան կէսը չի հետեւիր Մարքս - Լենինեան դասերուն : Յետոյ կը մեղադրէ թէ դասախօսները չեն հետաքրքրուիր երիտասարդութեան բարոյական դաստիարակութեամբ : Համալսարանին գիտական ընկերութիւնը, որ 44 չարք ուսումնարաններ ունի, իբրեւ նիւթ կ'ընտրէր հարցեր որոնք անմիջական կապ չունին ժամանակակից հոգերու եւ համայնավարութեան կառուցման գործնական պահանջներուն հետ : Մասնաւորապէս պատմութեան ուսումնարանը «կը հակի դէպի հեռաւոր անցեալը, փառաբանելով հին բարի ժամանակները » :

Թերթը կը պատուիրէ Վրաստանի բոլոր համայնավարներուն եւ երիտասարդներուն (կոմսոմոլ) վճռական պայքար մղել քաղաքական աշխատանքի թուլութեան դէմ եւ բարձրացնել երիտասարդութեան գաղափարական մակարդակը, զարկ տալով համայնավարական ամենօրեայ դաստիարակութեան :

Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը միեւնոյն ատեն խստօրէն կը քննադատէ Թիֆլիսի համալսարանին վերատեսուչը, Վրաստանի հողագործական կաճառին տնօրէնը, ինչպէս եւ ուրիշ ականաւոր անձեր, Ստալինի ծննդավայրին՝ Կորիի կուսակցական քարտուղարը : Թերթը համալսարանական վարիչները կը մեղադրէ ոչ միայն չեշտելով թէ «կարգապահութեան ծայրայեղ թուլութիւն կը տիրէ ուսանողներուն մէջ», այլեւ անոր համար որ չեն կրցած գոհացուցիչ բացատրութիւններ տալ վերջին ժողովներու ընթացքին :

Ինչպէս կ'երեւայ, Ստալինի դէմ բացուած պայքարէն շատ առաջ, Վրաստանի ուսանողները եւ ուրիշ քաղաքացիներ թունդ ազգայնականութեան երեւոյթներ կը պարզէին :

Միշտ համաձայն պաշտօնաթերթին տեղեկութեանց, անցեալ Սեպտեմբեր 1էն մինչեւ Դեկտեմբեր 31 ջնջուած են 94.083 դասաժամեր, առանց որեւէ բացատրութեան : Ուսանողները իրենք խումբեր կազմելով սինեմա կ'երթային փոխանակ դասարան յաճախելու, իսկ դասախօսները իրենց դիմացը կը գտնէին դրեթէ պարապ լսարաններ : Մասնաւորապէս այսպիսի խումբեր կազմուած էին համալսարանի արեւմտեան լեզուներու եւ գրականութեան ճիւղին մէջ, որուն հետեւած է նաեւ բնագիտութեան բաժինը : Թերթը կ'ըսէ թէ 1955ի սկիզբէն ի վեր ընկերվարական բարեկարգութիւնը խանգարուած է 170 անգամ եւ շատ մը ուսանողներ պատժուած են :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Կառավարութիւնը այսօր - վաղը պիտի որոշէ թէ ո՛ր զօրադասերը զէնքի տակ պիտի առնուին, Ալժերիա փոխադրուելու համար : Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, անհրաժեշտ կը գտնէ հարիւր հազար նոր զինուոր : Վարչապետը կարելի եղածին չափ կը ձգձգէ զօրակոչը, սպասելով զինուորական նոր դասաւորման արդիւնքին : Առ այժմ պիտի գոհանան Ալժերիա փոխադրելով Եւրոպայի եւ գաղթավայրերու մէջ եղած տրամադրելի զինուորները :

× Ելմտական նախարարը, Պ. Ռամատիէ, միջոցներ կը փնտռէ, օրական ութ միլիառ ֆրանք խնայելու համար : Տուրքերու օրէնքին բարեփոխման մասին ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ ապրիլ 17ին : Ածուխի գիներուն բարձրացումն ալ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ :

× Թունուզի սահմանադիր ժողովին ընտրութեանց մէջ 98 աթոռ շահած է չափաւոր հոսանքը, Նոր Տեսթուր :

× «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ գաղտնի թըռուցիկ մը երեւան հանուած է, որուն համաձայն համայնավարները կը մաս -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Դ.

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը կը մերժէ ստորագրութիւնը դնել պայմանագիրի մը տակ, որ խմբագրուած էր Եկեղեցիի միութիւնը պահպանելու նպատակով՝ ընդհանրական Հայրապետութեան հեղինակութեան տակ եւ ազգային միութիւնը ամրապնդելու՝ Պոլսոյ վարչութեան ենթարկուելով, նոյնիսկ եպիսկոպոս ձեռնադրելու համար :

Պատմականօրէն անժխտելի իրողութիւն մը պայմանագրութեան մը մէջ դնելը կ'ենթադրէ կաթողիկոսի համար ինքնազրկում գործունէութեան մը կամ կալուածը: Կիլիկիոյ կաթողիկոսը կ'ընդվզի նման կապանքի մը դէմ :

«Վասն Միութեան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ — կ'ըսէ պայմանագիրը — Կիլիկիոյ Ազգ. Աթոռը եւ անոր կաթողիկոսութիւնը իր հաստատութեան թուականէն ի վեր իր թեմական եկեղեցիներով հանդերձ թէ քրիստոնէական սուրբ հաւատքի ծէսով ու արարողութեամբ Առաքելական Ս. Եկեղեցիի միութենէն անբաժան մնացած է ընդ միշտ»:

Կը փաստէ Կիլիկիոյ Աթոռին բազմադարեան իրաւասութիւնները. «Կիլիկիոյ Աթոռը ոչ ես հաստատած եմ, ոչ Ազգ. Կեդր. ներկայ վարչութիւնը, այլ վեց դարեան Ազգ. Աթոռ եւ կաթողիկոսութիւն մըն է Կիլիկիա հաստատուած, ուստի նուաստս այնչափ դարերէ ի վեր Ազգ. եկեղեցական պատմութեանց մէջ երբեք նմանը չտեսնուած այդպիսի պայմանագիր մը յանուն կաթողիկոսութեան Կիլիկիոյ ստորագրելով չեմ կարող Կիլիկիոյ Հայրապետական Ս. Աթոռին բազմադարեան իրաւասութիւնները կոխել, ապագայ սերունդներուն մեղադրանքներուն արժանի ձախող հետք եւ յիշատակութիւն մը ձգել: Հայաստանեայց Առաքելական եւ Հայրապետական Ս. օրէնքը կը պարտադրէ զմեզ ըստ ամենայնի մեր Ս. Նախորդներուն հետեւիլ: Ազգ. Պատմութիւնն ալ չի տար մեզ այնպիսի օրինակ մը կամ ապացոյց մը ընդունելու համար թէ հինգ վեց եկեղեցականներէ բաղկացած Ատեան կամ Ժողով մը ձեռնհաս եւ կարող ըլլայ կաթողիկոսութեան նկատմամբ պայման առաջարկել, որոշում տալ եւ կրօնական սրբագործութիւնը դաշինքի տակ դնել :

Կաթողիկոսը կը յիշեցնէ Էջմիածնի Փիլիպպոս եւ Կիլիկիոյ Ներսէս կաթողիկոսներու համաձայնութիւնը, երկուստեք զոհողութիւնը, հետեւաբար նախաշնորհութեան վեհ նպատակը կրնայ իրագործուիլ երկու կաթողիկոսներու համաձայնութեամբ եւ ոչ թէ ստորադաս եկեղեցականներու պարտադրութեամբ: Կիլիկիոյ եպիսկոպոսներն ալ կը հաստատեն թէ «Պատրիարքարանը պարզ փառասիրութիւն մը կ'ուզէ ճանչնալ Կիլիկիոյ Հայրապետութիւնը, որ ճիշդ Ս. Լուսաւորչի ուղղափառ յաջորդութեամբ հաստատուած եւ մինչեւ այսօր շարունակուած Հայրապետութիւն մըն է: Կիլիկիոյ պահուն զօրութեան եւ դարաւոր իրաւասութեանց ջնջումը պատանցող պայմանագիր մը ստորագրելով իմ ճակտին վրայ վատութեան անուն դրոշմել չտալու համար հերքեցի զայն»:

Մկրտիչ կաթողիկոս կը յաջողի առանձին «ուէրաթ» առնել կառավարութենէն (20 Յուլիս 1881): Հրովարտակին մէջ ջնջուած էին Պոլսոյ պատրիարքութեան ենթակայ ըլլալը եւ կարգ մը առանձնաշնորհներ :

Ներսէս Պատրիարք պաշտօնաթուղթէն կը պահանջէ կաթողիկոսին տրուած պաշտօնագիրը, կը տեսնէ իրաւասութեանց մէկ քանիին ջնջումը, Պատրիարքարանէն անկախ յայտարարուիլը, կը բողոքէ եւ կը հրաժարի: Պետութիւնը սկսած էր կասկածիլ հայ եկեղեցականներու վրայ: Ոմանք հարցաքննուած էին, ոմանք հեռացուած թեմերէն: Հրաժարած պիտի մնայ 13 Նոյ. 1881էն 29 Նոյ. 1882: Օրմանեան կը յիշէ մէկ քանի պատճառներ Պատրիարքին հրաժարականին, կը մնան էականները: «Զրոյց կը շրջի ազգային շրջանակներու մէջ թէ Ռուսիա մտադիր է գրաւելու Կարինը» («Մասիս» 1-12-1881 թիւ 3047):

«Թայմզ» խմբագրականով մը կ'անդրադառնայ հայկական խնդրին: Սրփիրեան կը յիշէ միջադէպ մը, Զօպանեանն ալ յիշած է աւելի ուշ: Պատրիարքը պալատ կ'երթայ շնորհաւորելու սուլթանին գահակալութիւնը: Առաջին քարտուղարը կ'ըսէ. «Ն. Վեհափառութիւնը շատ զբաղած է, ձեր ռուս դեսպանատան ալ տուած տեղեկագիրները կ'ուսումնասիրէ»:

Պայմանագրի մերժումէն վերջ Տանն Կիլիկիոյ թեմին կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ կը կազմուի «Կաթողիկոսական Յանձնախումբ»ը, որ կը պատրաստէ ծրագիր մը, որուն առաջին մասը թէեւ մեղմացած էր, աւելի կը նեղէր կաթողիկոսին իրաւասութիւնները:

1.— Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռոյ գահակալն ըլլալով միայն ընդհանրական Հայրապետն Ամենայն Հայոց, որուն ընտրութեան կը մասնակցին նաեւ Կիլիկիոյ թեմականները, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ճանչցած է, կը ճանչնայ եւ պիտի ճանչնայ անոր գերապատուութիւնը :

2.— Ամենայն Հայոց Հայրապետը պարտաւոր է ընդունիլ եւ ճանչնալ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, իբրեւ մէկը նուիրական Աթոռներէն եւ չանուանել զայն հետեւեալ եւ հակաթոռ: (Ազգ. Ժողովի եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի միջեւ բանակցութիւններ եղած են այս մասին, բայց գոհացուցիչ արդիւնք մը գոյացած չըլլալով՝ Ազգ. Ժողովի անդամ մըն ալ դիմելու է Նորին Վեհութեան վերցնել այդ անպատշաճ անունները Կիլիկիոյ Ս. Աթոռի վրայէն, որ իր ժողովուրդով մէկ հայրենի եկեղեցիի միութեան ընտիր եւ հարազատ մէկ մասը կը կազմէ):

Կը նշանակէ թէ Էջմիածնի Կաթողիկոսը կ'արհամարհէ Ազգ. Ժողովի դիմումը, կը յամառի հակաթոռ, հետեւեալ նկատել Կիլիկիոյ Աթոռը:

3.— Կիլիկիոյ առաջնորդական վիճակներէն իւրաքանչիւրը, համաձայն սահմանադրական հրահանգին գաւառներու Ազգ. Կեդր. Վարչութեան՝ կ'ընտրէ իր գաւառական ընդհ. ժողովը եւ ընտրական գործողութեան տեղեկագիրը կը ղրկէ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին :

Տանն Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը ընտրական գործողութեանց օրինաւորութիւնը նախաքննելէ եւ եթէ սահմանադրական թերի մը ունին, լրացնել տալէ յետոյ, տեղեկագիրը կ'ուղարկէ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ի վաւերացումն: Վարչութիւնը անոր ընտրական օրինաւորութիւնը ստուգելէ յետոյ կը վաւերացնէ զայն եւ կը ծանուցանէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին իր վաւերացումը, որպէս զի իր օրհնութեան կոնդակով հաստատէ զայն վիճակին ժողովրդեան :

4.— Եթէ վիճակի մը ժողովուրդը փափաքի իր վարդապետ Առաջնորդը եպիսկոպոս ձեռնադրել տալ, խնդրագրով պիտի դիմէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, որ ընծայացուին արժանաւորութիւնը քննելէ եւ Ազգ. Վարչութեան հաւանութիւնը ստանալէ վերջ կը ձեռնադրէ զայն՝

Կաթողիկոսը եպիսկոպոս ձեռնադրելու իրաւասութիւն ունի, բայց ձեռնադրելու համար հաւանութիւնը պիտի առնէ վարչութենէն, որուն կրօնական անդամները եպիսկոպոս եւ քահանաներ են: Կաթողիկոսը կ'առարկէ այս յօդուածին դէմ, պատրիարքն ալ կը պատասխանէ, թէ Էջմիածնի կաթողիկոսն ալ առանց վարչութեան վկայութեան եպիսկոպոս չի ձեռնադրեր:

13.— Կիլիկիոյ աթոռանիստ վանքը պէտք է ունենայ միաբանութիւն մը, վանական կանոնագիր մը, վանական ժողով մը, ժառանգաւորաց կանոնաւոր դպրոց մը:

16.— Տարին անգամ մը որոշեալ եղանակի մը մէջ, Կիլիկիոյ վիճակին առաջնորդները, ինչպէս նաեւ գաւառական ժողովներու ղեկավարներ կամ անոնց կողմէ ընտրուած երեսփոխաններ պարտին գումարիլ Սսոյ վանքին մէջ եւ ընդհ. ժողով կազմելով Ս. Կաթողիկոսին նախագահութեան տակ, վանքին վիճակն ու ելեւմուտքը քննել եւ զայն բարւոքելու համար պէտք եղած միջոցները տնօրինել եւ Կիլիկիոյ ընդհանուր վիճակին ազգային, մտաւորական եւ բարոյական յառաջդիմութեան վրայ խորհիլ եւ արժանին ի գործ դնել համաձայնութեամբ» («Մասիս», 29 Նոյ. 1881):

Վանք մը աթոռանիստ ունենալու էր միաբանութիւն եւ ժառանգաւորաց դպրոց մը: Եկեղեցական կանոններն ալ բացորոշ էին: «Առանց ժողովուրդի խնդրանքին եւ առանց վկայականի մէկը եպիսկոպոս ձեռնադրելու չէ» (Յօդ. 3), «Ընծայեալի մը համար անհրաժեշտ են ուսում, առաքինութիւն, տարիք, օրինաւոր վկայութիւն» (Յօդ. 8): Քահանաներ, սարկաւագներ իրենց եպիսկոպոսէն ձեռնադրուին, իրենց ժողովրդեան հաւանութեամբ» (Յօդ. 9): (Դավրիժեցի, Պատմ. 1884, էջ 255):

Գէորգ Դ. առանց յարգելու որոշ կանոնները եպիսկոպոս ձեռնադրած էր Նարպէյը, ապա Իզմիրլեանը, իբրեւ վարձատրութիւն, որովհետեւ վերջինը աշխատած էր տապալելու Խրիմեան Պատրիարքը եւ երեսփոխաններ պաշտպանած էին այդպէս պաշտօններէ զուրս ձգել զայն իր համախոհներուն հետ, որովհետեւ Խրիմեան մերժած էր Մկրտիչ կաթողիկոսի հրաժարականը, որովհետեւ յայտարարած էր Ազգ. Ժողովին մէջ. «Բարեկարգութիւնը գլխէն սկսելու է, նախ Էջմիածնի կաթողիկոսին անկախութիւնը վերահաստատելու է, յետոյ միւս աթոռներուն վիճակը բարեկարգելու է: Էջմիածնի կաթողիկոսը ուրիշ տեղ փնտռելու է այդ իրաւունքներուն բռնաբարումը»:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՏԱՂԵԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ Մարտ 16ին, ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ Պ. Գաբրիէլ Լազեան, գեղեցիկ դասախօսութիւն մը կատարեց Ֆրանսական ամփիթատրոնին մէջ, Համազգայինի հրաւէրով:

Հաւաքոյթը բացաւ Պ. Արամ Թէրզիպաշեան, պատուակալ նախագահ Մարսէյլի Համազգայինի մասնաճիւղին: Եւ խնդրեց Պ. Կ. Փօլատեանէն որ ներկայացնէ դասախօսը :

— Ամէնքս ալ կը ճանչնանք Պ. Պալարը, որ մարդիկ զատելու զարմանալի կարողութիւն մը ունի: Երկու տարի առաջ, երբ Եգիպտոս գացինք, երեք օր վերջ գիտէր արդէն ոչ միայն խմբաքանչիւրին դժուարահնչիւն անունները, այլ եւ ամէն մէկուն մասին հիմնական գաղափար մը կազմած էր :

«Յուսաբեր»ի գեղակերտ շէնքը իրեն կը ներկայանար տեսակ մը մեհեան կամ տաճար, որուն մէջ պանդուխտ հայութիւնը կը տեսնէր իր հեռաւոր հայրենիքին մէկ ոգեկան պատկերացումը: Տարժուն, բայց անկործանելի հայրենիք, կը մրմնջէր ան շարունակ, ակնարկները յառած բարձրաբերձ շէնքին: Պ. Պալարը բնորոշիչ տիտղոսներ գտաւ նաեւ «Յուսաբեր»ի բնակիչներուն: Պ. Լազեանը կոչեց «վարչապետ»: Այդպէս ալ կը կոչէ մինչեւ հիմա: Ու ես կը խորհիմ թէ լաւագոյն բնորոշումն է այս, զոր կրնայինք ընել այս լուրջ հանրային գործիչին մասին: Մէկդի ձգելով այդ «վարչապետ» բառին խոշոր ու ռուսական շքեղութիւնը եւ զայն առնելով իր աւելի պարզ եւ աւելի ճիշդ իմաստին մէջ, այսինքն մէկը որ վարչական մեքենայի մը զանազան գործունէութիւնները իրարու կը համադրէ, մեթոտիկ եղանակով մը ստանալու համար առաւելագոյն արդիւնքները, այս իմաստով, կը կարծեմ լաւագոյն կերպով բնորոշած կ'ըլլանք Պ. Լազեանի հանրային գործունէութիւնը: Իր ստացած կրթութիւնը արդէն զինք կը մղէր այդ ձեւի աշխատանքի: Զինուորական վարժարանէ վկայեալ բարձր, 1915ին Թրքական բանակին մէջ, 1919ին հայկական, 1921ին յունական, 17 տարի խումբ մը գործակիցներով կազմակերպեց եւ վարեց Յունական հայ գաղութը: Վարչական տնօրէն եւ աշխատակից

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Այս ձեւով դէպի Ռուսիա կը քաշեն շրջակայ բոլոր երկիրներու բերքերը եւ զանոնք կը փոխանակեն Տոնի եզերքի ցորենին եւ գինիին հետ: Այս առեւտուրին շնորհիւ ամուլ անապատները վերածուած են բարեբեր դաշտերու, ուր այսօր կը ծաղկին ամէնէն հարուստ արմտիքները:

«Նայինք ուրեմն, որ մեր թշնամիներէն (Ռուսերը ըսել կ'ուզէ) նուազ խելացի եւ նախատեսող չըլլանք»:

«Մեկնինք որ Հայերը հաստատուին Թուաթի շրջանին՝ օրինակ Բիսքրայի մէջ եւ հոն ունենան հսկայական մթերանոց մը, կարենալ գնելու համար մեծ անապատէն մեկնող բոլոր կարաւաններու ապրանքները, եւ աքէն զանոնք ծախելու համար Թիմիմունի կամ էլ Կուէյլէայի միջոցաւ էլ Պիոտի կամ էլ Ադուաթի, Թաքտեմթի կամ Պու Սաատայի եւ վերջապէս Ալժէի մէջ:

Հայերու այս բոլոր ճամբաներուն վրայ պաշտպանութիւն եւ ապահովութիւն պիտի գտնեն, շնորհիւ այն արագութեան, որով գիտենք հալածել պատասխանները, արագութիւն՝ որուն հետեւանքները զգացին անոնք դեռ վերջերս Ֆիկուիկի եւ Մէկարինի, այսինքն այդ այրեցեալ շրջաններուն մէջ: Մենք իբրեւ նուաճողներ այնքան սերտօրէն պիտի չկրնանք խառնուիլ այդ ժողովուրդներուն հետ, որքան Հայերը՝ իբրեւ վաճառականներ: Ասոնք մեծապէս պիտի աջակցին առեւտրական գործառնութեանց ապահովութեան եւ պիտի վերացնեն թշնամի ցեղախումբերու զայրոյթը, շարունակ տեղեակ պահելով մեզ անոնց տրամադրութեանց մասին՝ մեզի հանդէպ :

«Անգամ մը որ Թուաթի մէջ հաստատուին, Հայերը բարի օրինակ պիտի հանդիսանան այդ այլասերած ժողովուրդներուն, պիտի արագացնեն քրիստոնէութեան եւ քաղաքակրթութեան մուտքը, ու նոյնիսկ յարաբերութիւններ պիտի հաստատեն Թուարկներուն հետ, որոնք կը գրաւեն անապատի անհուն տարածութիւնը՝ Թուաթի սահմանէն մինչեւ Նիկէր գետին մէջտեղի գիծէն անծանօթ եզերքները: Անոնցմէ ոմանք թերեւս պիտի յանդգնին կտրելու այն 50 - 60 փարսախ տարածութիւնը, որ այն տեղէն պիտի բաժնէ զիրենք Ճէպէլ - Հոկկարէն, որ Թուարկներու ամէնէն փայլագներու արջն է, ու սիրաշահին անոնցմէ մաս մը :

«Եւ որովհետեւ անվախ են՝ երբ կարգը գայ փառասէր եւ սակարկելի ճամբաներ կտրելու, հաւանաբար յետագային Նուպիայ եւ Հապէշիստանի արեւելքն չափատալ Հայերը պիտի երկնան մինչեւ Թումպուքթու, առաջինն ըլլալով մեր դրօշակը պիտի ծածանեցնեն Նիկերի եզերքներուն վրայ, առեւտրական յարաբերութիւններ պիտի հաստատեն Սենեկալի եւ Թումպուքթուի, Թումպուքթուի եւ Ֆըրանսայի միջեւ, մեր երկրին պիտի պարգեւեն մենաշնորհը հսկայական առեւտուրի մը, որ մեզի համար պիտի դառնայ այն՝ ինչ որ մեծ Հնդկաստանն է Անգլիացիներուն համար: Ու վերջապէս նպաստ հայրենիքին պիտի արձանագրեն համաշխարհային քաղաքակրթութեան պատմութեան ամէնէն գեղեցիկ էջերը»:

Այսքան փաղաքշական յատկութիւններ վերագրելէ վերջ Հայերուն, Ֆրանսացի հրապարակագիրը կ'եզրակացնէ.

«Հետեւաբար բոլոր միջոցներով քաջալերենք ուրեմն կաթոլիկ Հայերու Ալժերիա ներգաղթը: Հոն կ'ունենանք գործունեայ եւ ճարտար ժողովուրդ մը, վարժ կլիմային, ու մեծապէս արժէքաւոր՝ Կեդրոնական Ափրիկէի հետ մեր յարաբերութեանց հաստատումին համար»:

Գործին տէր Պոսքէ իր գրքոյկը կը վերջացնէ «Ծրագիր»ով մը:

— Հայ կաթոլիկները հրաւիրելու եւ զանոնք Ալժերիոյ մէջ հաստատելու համոզելու համար լաւագոյն միջոցը կը նկատէ հայկական վանք մը հաստատել հոն, այդ վանքին յանձնել այնքան ընդարձակ հողեր, որ կարելի ըլլայ բազմաթիւ գիւղեր հաստատել անոնց վրայ: Վանքը այդ գիւղերը պէտք է շինէ իր ծախքով եւ հոն հաստատէ կաթոլիկ Հայերը, իր հաշւոյն իբրեւ հողագործ աշխատցնելով զանոնք:

ՀՐԱՆԴ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(10) (Շար.)

օրաթերթի մը ու նաեւ հրատարակիչ : 1939ին Գահիրէի մէջ է ու գտած գործու-նէութեան աւելի գեղեցիկ միջավայր մը : Տասը տարի վերջ արդէն կը բարձրանար «Յուսաբեր»ի շէնքը, համանուն Հրատա-րակչականը կը սկսէր իրապէս եռալ լոյս ընծայել մէկը միւսէն չքեղ հատորներ :

«Յուսաբեր»ի այս գեղեցիկ իրագոր-ծումները կը պարտինք ի հարկէ նախ այն կազմակերպութեան, որուն մէկ ան-դամն է միայն Պ. Լաւեան, կը պարտինք նաեւ մեր ժողովուրդի այն ազնիւ տար-րին, որուն համար մեր ազգային մշակոյ-թը «սրբութեանց սրբոց» է : Պ. Լաւեան իր բաժինն է բերած այս աշխատանքնե-րուն մէջ, այս վերջին տարիներուն իր ամբողջացած [illegible] Հրատարակ-չականին [illegible] թիւններով Ֆրանսա եկած է : Կը [illegible] մշակոյթի վառարաններ հիմնել նաեւ մեր գաղութին մէջ : Համազգայինը եւ ամբողջ ազգասէր հայութիւնը իրեն հետ է այս կենսական եւ անյետաձգելի գործին մէջ : Կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթենք իր առաքելութեան մէջ եւ կը յայտնենք նաեւ մեր կանխայայտ շնորհակալութիւնները անոր, որ եղբայրաբար մեզի կուգայ, մե-զի համար աշխատելու » :

Ապա Պ. Լաւեան սկսաւ իր դասախօսու-թիւնըՍփիւռքի մշակութային կազմակեր-պութիւններուն վրայ :

Մէկ ժամ անսայթաք պարզ եւ գործնա-կան խօսքերով գծեց պատկերը Սփիւռքի մէջ այդ ճակատին վրայ կատարուած աշ-խատանքներուն : Տրուած պայմաններուն մէջ, պանդուխտ Հայութեան իրագործում-ները գատ աւելի քան գոհացուցիչ : «Սփիւռքի մէջ 18 օրաթերթ ունինք : Գի-տէ՞ք ինչ կը նշանակէ օրաթերթի մը հրա-տարակութիւնը »... Հսկայ աշխա-տանք մըն է, իրագործելի միայն պետա-կան միջոցներով : Կը խօսի մեր հայրե-նիքին մէջ կատարուած շինարարական աշխատանքներուն մասին : Ո՞վ չուրախա-նար : Բայց ինչո՞ւ ուրիշ աչքով կը նա-յինք հոս, Սփիւռքի ամէն մէկ անկիւնին մէջ կատարուած աշխատանքներուն վը-րայ : Հարիւրէ աւելի եկեղեցիներ ենք շի-նած, վերջին 30 տարուան ընթացքին, հա-րիւրաւոր դպրոցներ, բազմաթիւ սրա-հներ, ակումբներ, մշակութային շէն-քեր : 30.000 հայ աշակերտ ունինք Միջին Արեւելքի մէջ... : Գեղեցիկ չէ՞ այս գոր-ծը, շատ աւելի դժուարին պայմաններու մէջ :

Բաւարար չեն սակայն եղածները, պէտք է բազմապատկենք մեր ճիգերը նոր իրա-գործումներու համար, ամէն տեղ :

Հայութեան մտաւորական վիճակը գլա-լապէս բարւոքած է այսօր : Շնորհիւ իր կամքին եւ շինարար ոգիին, մեր ժողո-վուրդը ստեղծած է բարեկեցիկ մտաւորա-կան վիճակ, ամէն տեղ, Միջին Արեւել-քէն մինչեւ Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաները, մինչեւ Ֆրանսա :

Պէտք է նոր թափով եւ աւելի մեծ մի-ջոցներով ձեռնարկենք ազգապահպանման գործին, փրկենք մեր նոր սերունդը, մտածենք դանոնք մեզի կապել արդիական ըմբռնումներով » :

Ունկնդիրները ջերմապէս գնահատեցին այս դրական գեղեցիկ մտածումները : Օրուան նախագահը Թարգմանը հանդի-

ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ԱՍՈՒԼԻՍ ՁԱՐԱՇՈՒՔ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

●

ԽՄԲ. — Թուրք մամուլը խոշոր տառե-րով արձանագրեց Խ. Միութեան նա-խագահ մառեշալ Վորոշիլովի եւ Թուր-քիոյ նախագահ Ճելալ Պայարի միջեւ փո-խանակուած հեռագիրները՝ 1921 Մարտ 16ի «բարեկամական եւ յաւիտենական եղբայրութեան» դաշնագրին տարեդար-ձին առթիւ : Միեւնոյն ատեն լայնօրէն արտատպեցին Մոսկուայի Փրաւտա եւ Իզվեստիա թերթերուն փաղաքշական գը-րութիւնները :

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ այս անցու-դարձի մասին (22 Մարտ). —

Անգարայի քաղաքական շրջանակնե-րուն մէջ գիտել կուտան թէ Ռուսիա, որ իր անհիմն ու ոչ - բարեկամական պա-հանջներով վշտացուցած էր Թուրք ազգը եւ անոր վստահութիւնը կորսնցուցած, եթէ փափաքի բարելաւել իր յարաբերու-թիւնները, պէտք է շարժի այնպէս, ինչ-պէս Եուկոսլաւիոյ հետ : Այլապէս խորհր-դային պաշտօնական անձնաւորութիւննե-րուն Անգարա այցը առաջին հանգրուանը պիտի կազմէ :

Ռուս թերթերուն հրատարակութիւննե-րէն կը հասկցուի թէ ռուս դեսպանը դա-տարկ ձեռքով Անգարա չէ վերադարձած եւ հրահանգներ առած է թուրք եւ ռուս յարաբերութեանց մէջ հետապնդուելիք ուղեգծին շուրջ :

Արդ, ներկայիս Ռուսերն են որ դարձ-եալ կը ջանան շտկել թուրք - ռուս յարա-բերութիւնները, մինչ 1945ին միակողմա-նի կերպով ջնջած էին 1921ի դաշինքը :

Սակայն ինչ որ ալ ըլլայ մեր կառավա-րութիւնը իր կնքած դաշինքներէն ամենա-դոյզն շափով պիտի շշեղի ինչպէս կ'ըսեն յիշեալ քաղաքական շրջանակները :

«Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ Պ. Նատիր Նա-տի «Ոչ թէ խօսք, այլ գործք» խորա-գրին ներքեւ ուշագրաւ խմբագրական մը կը ստորագրէ : Ամփոփելով կը ներկայա-ցնենք .

Դեռ կասկած մը չկայ եղելինք այն պատճառներու մասին, որոնք ռուս ղեկա-վարները մղեցին Ստալինը վարկաբեկե-լու : Այս կարեւոր անկիւնադարձը արդիւ-նքը պիտի ըլլայ ներքին քաղաքական կարգ մը հաշիւներու : Ամէն պարագայի մէջ միտքէ չէր անցներ այսօր աւագակ հռչա-կել այն պետը, զոր դեռ երէկ կ'աստուա-ծացնէին եւ համճարեղ կը հռչակէին : Դուրսէն շատ դժուար է հետեւիլ Ռուսիոյ ներքին կացութեան : Սակայն արտաքին քաղաքական տեսակէտով հնարաւոր է ի-մաստաւորել Ստալինը վարկաբեկելու այս շարժումը :

Ստալինի օրով, Ռուսիա յարաճուն մե-նատիրական, ծայրայեղ ազգայնական ծաւալապաշտ եւ պատեհապաշտ ուղեգիծ մը բռնած էր : Այս պատճառաւ ալ ազատ ազգերը սախրուեցան [illegible] բերել : Այդ ծայրայեղ ծաւալապաշտ քա-ղաքականութիւնը [illegible] կացութեան մատնեց Ազատ աշխարհի մէջ գործող համայնավար կուսակցութիւն-ները :

Բայց աւագակ ըլլայ կամ հրաշակ, Ստալին, համայնավար գաղափարակա-նութիւնը ակարացնելով հանդերձ, անու-րանալի է որ զուտ Ռուսիոյ շահերուն տե-սակէտով իր երկրին ծառայեց : Հիմա ա-նոր ժառանգորդ նոր ղեկավարները երեւի հին քաղաքականութեան սխալները դար-մանելու կը ձգնին : Ասոնք հաշտարար ու-ղեգծի մը հետեւելով կը ձգտին ապահո-վել թէ Ստալինի խիստ կուսիններուն շը-նորհիւ ձեռք բերուած նիւթական շահե-րը եւ թէ Ռուսիոյ համար նոր յաղթանակ-ներ, երբ ազատ ազգերուն մէջ Ռուսիոյ հանդէպ տիրող կասկածները մեղմանան կամ փարատին եւ համայնավար կուսակ-ցութիւններն ալ լայն գանգուածներու մէջ համակրանք շահին :

«Հին պետը գետնէ գետին զարնող փոփոխութիւնը արդեօք հաշտութեան անկեղծ փափաքի մը արտայայտութի՞ւնն է : Աշխարհի վրայ ասոր չցանկացող մարդ չկայ : Միայն չի բաւեր Ստալինը վարկա-բեկել եւ պատգամներ ղրկել ազատ ազգե-րուն : Պէտք է բռնակալութեան շրջանի սխալներն ալ դարմանել . օրինակ ազատ թողուլ Արեւելեան Եւրոպայի գրաւեալ երկիրները : Ցորչափ այս ուղղութեամբ գործնական քայլեր չեն առներ, սխալ է հաւատալ Կրեմլինի անուշ խօսքերուն :

× «Թէրճումանը»ի խմբագրապետ Ճի-հատ Պապան «Ահ, աս Ստալինը» խորա-գրին տակ կը գրէ .

— Միկոյեան, որ Թիֆլիսի մը պէս մուրճ - մանգաղով Ստալինը տապալեց եւ կըցաւ պաշտպանել իր դիրքը խորհրդային վարչաձեւի առաջնակարգ ղեկավարնե-րուն շարքին մէջ, երէկ Քարաշի հասաւ : Այս անձնաւորութիւնը հոն պիտի դարմա-նէ այն սխալները, զոր Բուլկանին եւ Խրուշչեւ գործած էին Հնդկաստանի մէջ : Միկոյեան այս այցելութեան ատեն պի-տի ծանօթանայ Մենտերէսի : Զենք գիտեր պիտի աշխատի՞ շփման գետին մը պատ-րաստել եւ առեւտրական փոխանակու-թեանց յաւելման մասին խօսիլ : Սակայն եթէ նոյնիսկ Թուրքիայ ուղղուած ռուս խաղաղ յարձակողականին, տարակոյս չկայ թէ Միկոյեան պիտի փնտռէ շփման եզր մը :

Չկայ մէկը որ չփափաքի Թուրքեւռուս

յարաբերութեանց բարելաւման եւ չցան-կայ որ վստահութեան վրայ բարեկամա-կան զգացումներ հիմնուին . յարաբերու-թեանց բարելաւումը աշխարհի խաղաղու-թեան պիտի ծառայէ : Արեւմտեան աշ-խարհն ալ տարիներէ ի վեր ծանր բեռ-ռու տակ կը գտնուի : Սակայն այս բոլոր ցաւերուն դարմանը ոչ թէ մեր այլ ռուս ղեկավարներուն ձեռքն է : Թուրքիա ա-զատ եւ անկախ, անդորրութեան եւ ա-պահովութեան ցանկացող երկիր մըն է : Մինչեւ Բ. Աշխարհամարտի սկիզբը Ռու-սիոյ հանդէպ իր ունեցած բարեկամու-թեան բոլոր պարտաւորութիւնները յար-գեց եւ Նեղուցները ապահով վիճակի մէջ դնելով Սեւ Ծովը Գերմանիոյ դէմ պաշտ-պանեց : Ասոր փոխարէն [illegible] նիոյ հետ համաձայնեցաւ եւ Մոլոթով [illegible] համար : Մինչ այդ, Կարսի եւ Արտահանի հարցն ալ բորբոքեցաւ :

Արդ, մեր բարեկամները հիմա կ'ըսեն .

— Մեր հետապնդած քաղաքականու-թիւնը սխալ էր, մեղաւորը Ստալինն է : Սակայն այդ սխալ քաղաքականութիւնը վարող Մոլոթովը նոյն դիրքին վրայ է : Ասանկ փտած հիմի մը վրայ շէ՞նք կը շի-նուի : Տակաւին համայնավար կուսակցու-թիւններ Մոսկուայէն հրահանգ կը ստա-նան : Եւ տակաւին ալ Երկաթէ Վարա-գոյրի ետեւը ապրող ազգերուն թոյլ չեն տար իրենց ուզածին պէս վարչաձեւ հաս-տատել : Ասանկ շարժուձեւ մը մեծապէս պիտի նպաստէր աշխարհի խաղաղութեան եւ մենք ալ պիտի հաւատայինք Ռուսիոյ անկեղծութեան » :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԽՄԲԱԳԻՏ ՄՈՒՇԵՂԻ յուղարկաւո-րութիւնը կատարուած է Մարտ 21ին Պէյ-րութի Ս. Նշան եկեղեցիին մէջ, ի ներ-կայութեան բարեկամներու եւ ընկերնե-րու հոծ բազմութեան մը : Յուղարկաւո-րութեան կարգը կատարած է Խորէն Ե-պիսկ. Բարոյեան շրջապատուած Տաճատ Ծ. Վ. Ուրֆալեանէ եւ Արտակ Վ. Մա-նուկեանէ եւ քահանաներէ, ու խօսած հոգեշունչ դամբանական մը : Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ ղրկած են կուսակցական մարմիններ, միութիւններ եւ բարեկամ-ներ : Գերեզմանատան մատրան մէջ դամ-բանականներ խօսած են ընկերներ Եդ. Տարօնեան եւ Կարօ Սասունի, պարզելով «Մռնչ - Սաիւծ»ին մարտիկի նկարագիրը եւ հերոսի պատկերը : Մարմինը ամփոփ-ուած է Յրոնքցի Մաւրատի մարմնին քով եւ Հայաստանի սուրբ հողէն պատառ մը հող խառնուած է հողակոյտին : Ընկերնե-րը «Մենք անկեղծ զինուոր ենք»ը երգած են, իբրեւ վերջին յարգանք :

ԱԹԷՆՔԻ Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը ո-րոշած է վաւերացնել տալ Շինութեան ընկերակցութեան ծրագիր կանոնագիրը, պատկան նախարարութենէն : Պիտի խնդ-րուի Երուսաղէմի պատր. տեղապահէն որ եկեղեցական մը ղրկէ երեք ամսուան հա-մար, նկատի ունենալով ի հարկին անոր պաշտօնակոչումը իբրեւ Առաջն. տեղա-պահ : Որոշուած է ազգապատկան բոլոր գումարներն ու վաւերաթուղթերը կեդրո-նացնել Առաջնորդարանի նոր գնուած գը-րասենեակին մէջ :

սացաւ բոլոր ներկաներուն, երբ կը փա-կէր այս շինիչ հաւաքոյթը հետեւեալ բա-ռերով .

— «Շատ մը յօդուածներ կարդացի ենք, կրնայինք հատորներ կարդալ, այս նիւթին վրայ, մեր այսօրուան դասախօսը կարճ ժամանակի մը մէջ մեզի տուաւ խնդրին էութիւնը, վստահ եմ որ ան ա-ւելի գոհ պիտի մնար եթէ ընդառաջ եր-թայինք իրեն, իր մտածումները իրակա-նութեան վերածելու աշխատանքին մէջ : Կրնայ վստահիլ մեզի, իւրաքանչիւր ազ-գասէր Հայ պիտի չթերանայ իր պարտա-կանութեան մէջ : Մենք բոլորս պիտի կա-տարենք մեր Հայու պարտականութիւնը» :

Ծափերով ողջունուեցան Համազգայինի պատուակալ նախագահին այս խանդա-վառ խօսքերը եւ բոլոր ունկնդիրները մեկնեցան գոհ, ու պատրաստ նաեւ ամէն աջակցութեան :

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4. — ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

— Պարեխեցի Ռոկանն էր. նա որ իր կնոջը սպաննեց եւ իր եղբօր կինն առեց. մեծ իշխանից նամակ էր բերել :

— Նա մնա՞ց տիկնոջ մօտ :

— Ոչ, նամակը յանձնեց, բաւական խօ-սեցին, յետոյ էլի մթնով դուրս գնաց : Դուռը ես բացարի :

— Այդ մասին լեզուդ լուռ կը պահես :

— Խուլ ու մունջի պէս :

Այդ շշուկի, մթերգամիտ պատանին ոչ սակաւ անգամ վանում էր իր տիրոջ թախծութիւնները նրա տխրութեան րո-պէներում, եւ ոչ սակաւ անգամ իր ծի-ծաղաշարժ քմահաճութիւններով, որ սովորութիւն ունէր գործ գնել ամրողջ հասարակութեան մէջ, զուարճութիւն էր պատճառում նրան : Բայց այս առաւօտ գոհ չմնաց իր վարպետութիւններից : Նրա տէրը կարծես տխուր էր, դարձեալ գտնւում էր մի անստոյգ, մռայլ մտա-խոհութեան մէջ :

Նա սպասաւորից շատ բան չիմացաւ սուրհանդակի մասին, որքան ինքը գի-տէր. միակ բանը, որ հետաքրքիր էր նրա համար, այդ այն էր, թէ ինչու իր մայ-րը հեռացրել էր սուրհանդակին : Ամէն անգամ, երբ պատահում էր սուրհանդակ ընդունել, նա սովորաբար կը մնար ամ-բողջ այնքան ժամանակ, մինչեւ բե-րած նամակի պատասխանը կը ստանար, յետոյ կը գնար : Իսկ այժմ ինչն էր ստի-պել իր մօրը թաքցնել սուրհանդակին, եւ թաքցնել ամբողջ տարակայ մի գիւ-ղում :

Նա դարձաւ դէպի սպասաւորը այս խօսքերով .

— Յուսիկ, եթէ սուրհանդակը միւս անգամ գալու լինի տիկնոջ մօտ, դու կա-

րո՞ղ ես այդ իմանալ :

— Կարող եմ, — պատասխանեց պա-տանին վստահութեամբ :

— Ումի՞ց :

— «Նրանից », «նա» ամէն բան կ'ասէ ինձ :

Խօսքը տիկնոջ աղախնի մասին էր, որ սատանի սիրում էր պատանուն :

— Կարո՞ղ ես իմանալ եւ այն, թէ սուրհանդակը ինչ կը խօսի տիկնոջ հետ :

— Այդ էլ կարող եմ :

— Ի՞նչ միջոցով :

— «Նրան» կասեմ, «նա» գիւի նման կը մտնէ մի ծակում, ականջ կը դնէ, յե-տոյ կը գայ բոլորը ինձ պատմէ ինձ :

— Բայց նա պիտի չգիտենայ, որ դու ինձանից պատուէր ես ստացել :

— Յուսիկը երեխայ չէ, նա այդ կարող է հասկանալ :

— Իսկ եթէ «նա» լեզուն չպահէ՞ :

— «Նա» այնպիսի աղջիկ չէ . ես նր-րան կ'ասեմ՝ բերանդ փակ պահիր, եւ նա էլ չը բացանի :

Տիկնոջը մօտ եկած սուրհանդակը հա-սարակ մարդ չէր :

Նա Տարօնի տանուտէրներից մէկն էր .

նրա մանուկ խօսակցութիւնը տիկնոջ հետ՝ շատ բան կարող էր պարզել իշխանի համար, եւ այդ էր, որ հետաքրքրում էր նրան :

Արեգակը արդէն բաւական բարձրացել էր հորիզոնի վրայ եւ իշխանի սենեակը լցրել էր ջերմ, ոսկեփայլ ճառագայթնե-րով : Նա ցած իջաւ պահաւորակի վրայից եւ հրամայեց պատանուն, որ լուացուե-լու ջուր տայ :

Նա մտաւ քնարանը : Այնտեղ, սենեակի մի կողմում, յատակի վրայ տարածուած էր փափուկ, թանկագին օթոց. պատանին փռեց նրա վրայ մի պատառ բամբակ-եայ մաքուր գործուածքից, որի վրայ ծա-լապատիկ նստաւ իշխանը : Այդ պատառը նրա համար էր, որ ջուրը չթափուի օթո-ցի վրայ : Յետոյ պատանին սկսեց իշխանի ձեռքերի վրայ կաթեցնել սափո-րակ ընտիր եւ արծաթեայ լագանը դը-րեց նրա առջեւ : Եղաքանդակ լագանը բո-լորակ տաշտի ձեւ ունէր, անհաւասար, ալիքաւոր շրթունքներով, որոնք բուն զոյգի ատամների էին նմանում :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

նակցին Ալժերիոյ ապստամբական շարժումներուն լրտեսութիւն եւ զէնքի մաքսանենգութիւն կատարելով։

× Հիւսիսային Ֆրանսայի ալժերիացի գինուորները գործադուլ մը սարքած են։ Շատ դէպքեր պատահեցան Ռուպէի եւ Վալանսիէնի մէջ։ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ շրջանին 16·000 իսլամ բանուորներէն 70-90 առ հարիւրը մասնակցած են գործադուլին, թափօրներ կազմելով, դրօշներ պարզելով եւ հայրենասիրական կանչեր արձակելով,—«Կեցցէ՛ ազատ Ալժերիան, կեցցէ՛ Մեսալի Հաճ, Սահմանադիր ժողով կը պահանջենք»։ Ցոյցեր եւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան Փա տը Քալէի, Լիլի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պ. Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ, Խ. Միութեան Ա. փոխ–վարչապետը, Փաքիստանէն Հնդկաստան անցաւ, տեսակցելու համար վարչապետ Նեհրուի հետ։ Դիմաւորողներուն մէջ կը գտնուէին նախարար մը եւ Նեհրուի աղջիկը, որ ծաղկեփունջ մը մատոյց։ Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ երբ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Նոր Տելհի այցելեցին, ոչ նախարարներ դիմաւորելու գացած էին, ոչ ալ ծաղկեփունջ կար։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ելեկտրական ուժի նախարարը, Մալենկով, իր հետեւորդներուն հետ այցելեց Անգլիոյ հիւլէական ուժի կայանը։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Բչ. օր ոսկին կ'արժէր 455·000 ֆրանք, նափոլէոնը՝ 3010, զուիցերիականը քան ֆրանքնոցը 3910, սթերլինը՝ 3900, տոլարը (20) 15·480։ Թղթադրամ տոլարը՝ 394, սթերլինը՝ 1025, զուից. ֆրանքը՝ 94·25 (ազատ շուկայ)։

ԿԻՊՐՈՍԻ դատը պաշտպանելու համար 25·000 Յոյներ ցոյց մը կատարեցին Նիւ Եորքի մէջ, Յունաստանի անկախութեան 135րդ տարեդարձին առթիւ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ արաբ արհեստակցական Միութեանց առաջին համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, պահանջելով չարժման մէջ դնել բոլոր ուժերը եւ զէնք ճարել որեւէ աղբիւրէ, պայքարելու՝ համար սիոնականութեան դէմ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Գերագոյն Խորհուրդը որոշեց Ապրիլ մէկէն սկսեալ 77 օրէն 112 օրուան բարձրացնել ծննդկան կիներու արձակուրդը։ Ցղի կին մը 56 օր լման վճարում պիտի ստանայ երախային ծնունդէն առաջ, 56 օր ալ վերջը։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը, որոնք Փաքիստան գացած էին, վերադարձան Անգարա։ Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ երկու երկիրները կատարելապէս համամիտ են միջազգային խնդիրներու մէջ եւ թէ Պաղտատի դաշինքը զուտ պաշտպանողական կազմակերպութիւն մըն է եւ կրնայ նպաստել հաստատուն վիճակ մը ստեղծելու Միջին Արեւելքի մէջ։

ՀԵՐՈՎԴԷՍԻ զէնքի եւ ուտեստի պահեստները երեւան հանուեցան Մեռեալ ծովի բլուրներուն վրայ, ուրիշ հնութեանց հետ։

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ Թոշակի յաւելումէն (31 հազար 200 Փր.) օգտուելու համար պէտք է լրացնել հետեւեալ պայմանները.— 1. Ըլլալ Ֆրանսացի եւ 65 տարեկան.— 2. Տարեկան եկամուտ ունենալ առ նուազն 195·000 ֆրանք, մէկ անձի, 250·000 Փր. երկու անձի համար։

ՍԹԱԼԻՆԻ սխալներուն դէմ յօդուած մը հրատարակած էր Մորիս Թորէզ, երէկ «Իւմանիթէ»ի մէջ, դիտել տալով թէ հանդուցեալը անտեսած էր կեանքի եւ կուսակցական ղեկավարութեան կարգ մը կանոնները։

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

FOURRURES

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի առաւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին։

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3·30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7·30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ.

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29Աւագ Եչ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու խաւարում 17–22։

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8·30 – 12 եւ 16–19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7·30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի.— Առաւօտեան ժամերգութիւն առաւօտ ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին, Զարչարանաց արարողութիւն (Խաւարում) ժամը 7·30ին։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ.— Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին։

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Ս. պատարագ, ժամը 6ին։

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին։

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8·30ին։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղագինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան ցուցակով մը։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9·30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10·30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի Ճրագալոյցի ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ։

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9·30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10·30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10·30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանեէօյի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնլուալուայի արարողութիւնք ժամը 5ին, խաւարման արարողութեւնք ժամը 8ին, «Ո՜ւր ես մայր իմ» եւ «Որդեակ իմ Յիսուս»ը պիտի երգեն — Ամերիկայէն եկած յայտնի երգչուհի — Տիկին Սիւզան Քիպրիթճեան Սիմօնէ եւ սարկ. Պ. Ալպէր Շիրինեան։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5·30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4·30ին։

ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՕ

29 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի.— Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ս. Հաղորդութիւն փոքրերու երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 5ին, Խաւարում 8ին։

30 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ.— Յիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6·30ին.

31 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին. Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7·30ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուխտ ժայ, Սէն Լուի սրահին մէջ։ Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն)։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՀԱՄԱԶԳ. ՍԳԱՏՕՆԸ

Ապրիլ 24ին, Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, Փարիզ (9)։

Մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ բոլոր կազմակերպութեանց։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

⁂

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին։ Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԱՊՐԻԼ 15ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերութիւն ընելու համար, լաւ պայմաններու մէջ։ Դիմել

Mme Buyukian, 100bis Rue Raspail
Bois-Colombes (Seine)

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Փողարեաններէ (Լիոն) հազար ֆրանք, խմբագրատուն իրենց այցելութեան առիթով։

Պ. Յ. Նիկողոսեանէ (Պուա Քոլոմպ) հազար ֆրանք։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Յակոբ Համալեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

յիշատակին։ Երկուշաբթի, Ապրիլ 2ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

⁂

Տիկին Մարի Միքայէլեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Մեռելոցի երկուշաբթին (ապրիլ 2) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր ամուսնոյն՝

ՀԱՅԵԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ Սէն Վէնսան տը Փօլ եկեղեցւոյ մէջ (ռեֆորմէ) պիտի մատուցուի հայածէս պատարագ մը նախագահութեամբ Գեր. Տըլէյի Մարսէյլի Արք., եւ ի ներկայութեան ֆրանսացի եւ հայ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու։ Պատարագիչն է ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ։ Երգեցողութիւնը կը կատարէ Վիէնի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Լեւոնեան վարդապետի։

Այս հանդիսաւոր պատարագը Փարիզէն պիտի ձայնասփռուի ժամը 8·45 արեւելեան ծէսերու շարքին։ Այս շարքը կը վարէ ՖՐԱՆՍԱ - ԱՐԵՒԵԼՔ կոմիտէի ընդհ. քարտուղար Ժերար Սթեֆանեսքօ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լուսելէն (Քալվատոս) Պ. Էլմաեան 500 Փր. կը նուիրէ Առնուվիլի եկեղեցիին նորոգութեան, եւ 500 Փր. ալ Ֆ. Կ. Խաչի կայանին։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորուհիներ շըմիզիէի համար։ Դիմել Դաւիթեան հաստատութեան՝

19, Bld. St. Denis, Paris
կամ Ալֆորվիլ
40, Rue des Fleurs

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՇՈՒՏՈՎ ԶԱՏԻԿ Է

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱՒԿԻԹԻՆ ՀԵՏ, ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ՝

Չ Է Օ Ր Ե Կ Ը

Անարատ եւ թարմ կարագով Չէօրէկը կը պատրաստէ միայն վարպետ անուշավաճառ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, Rue de Trévise, Métro : Cadet Tél. : TAI. 65-44

Հոն կը գտնէք նաեւ ամէն կարգի անուշեղէններ, խմորեղէններ, ինչպէս նաեւ խմորէ բացուած թերթ տանի համար։

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐՈՒԱՆ

ԶԱՏԿԻ ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

CAVES CENTRALES

48, RUE PUIS- DE-CHAVANNES, MARSEILLE. TEL.: CO. 58-99

ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ՝ ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մասնաւոր պայմաններ ընկերութիւններու, (հարսնիք, մկրտութիւն, նշանտուք)

Հոս կարելի է գտնել նաեւ ու մանաւանդ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ R/KI DUZE

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ — HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր․, վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ․ 3500 ֆր․ կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր․

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ
JEUDI 29 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7641 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3352

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԹԱԼԻՆԱՄԱՐՏ

Կեդրոնի պղպանչանին հետեւելով, Հայաստանի մէջ ալ ժողովներ կը գումարուին, վերագնահատումներ կատարելու համար, համաձայն 20րդ համագումարի բանաձեւերուն :

Աւելի պարզ խօսելով, լուսաբանութիւններ կը տրուին Սթալինի վրիպումներուն մասին, «ուղեղները լուալու» եւ դէպի նոր ուղղութիւն առաջնորդելու համար :

Երեւանի մէջ գումարուած առաջին ժողովին առթիւ մանրամասնօրէն խօսած է Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Ս. Թովմասեան, առանց շատ խորանալու :

Ուրիշներ ալ արտայայտուած են, որոշ խոհեմութեամբ :

Սթալինի անունը գրեթէ չարտասանուիր. բայց ամէնքն ալ համարձակօրէն կը խօսին հաւաքական ղեկավարութեան մասին, ժխտելով անձի պաշտամունքը :

Այդ կուսակցութիւնը գերագրական ատեանի մը հասած էր մեր անճար հայրենիքին մէջ:

Տարեց թէ երիտասարդ բանաստեղծներ, գրագէտներ, հին եւ նոր աշուղ-գուսաններ կը մրցէին իրարու հետ, շող մը աւելի բարդելու համար «Արեւ»ին վրայ :

Այնպէս որ, առ այժմ դժուար է դարձ մը կատարել «դէպի աղբիւրը լոյս»ին, պայծառօրէն տեսնելու համար ծուռն ու շիտակը :

Ամէն պարագայի մէջ, պատմութիւնը արիւնագանգ տառերով արձանագրած է «Հանճարեղ»ին գործած ոճիրները, մասնաւորապէս Հայաստանի հանդէպ :

Զարմանալի չէ որ ուսանողական խլրտումներ ծագած են Սթալինի ծննդավայրին՝ Վրաստանի մէջ, անշուշտ ի նպաստ հանգուցեալին :

Թիֆլիսի Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա», իրականութեան մէկ մասը միայն արձանագրած էր Մարտ 24ի թիւին մէջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, խլրտումները թունդ ազգայնական հանգամանք ունին եւ ծագած են հակասթալինեան պայքարէն ալ առաջ :

Այսպէս, կը հաստատուի թէ Թիֆլիսի համալսարանին ուսանողները կը մերժեն սորվիլ Մարքս - Լենինեան «դիալեկտիկա»ն եւ «պատմական մատերիալիզմ»ը, «հակելով դէպի հեռաւոր անցեալը եւ հին բարի ժամանակները» :

Կիրքերը աւելի կը բորբոքին, երբ կը սկսի Սթալինամարտը :

Աղէն, ազատ արտասահմանի մէջ, միջազգային մամուլը կը շարունակէ վերլուծումներ կատարել, Սթալինամարտին հետեւանքները պարզելու համար :

Նոյն հարցին առթիւ բացառիկ ժողովներ կը գումարեն կամ վիճաբանութիւններ կը սարքեն բոլոր երկիրներու համայնավար կազմակերպութիւնները :

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, ամէնքն ալ աւելի շատ կը զբաղին տեսաբանական-վարդապետական խնդիրներով :

Բաղդատաբար խոհեմ դիրք մը բռնած է Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը :

Սկիզբէն իսկ, ղեկավարութեամբ չօշափեց հարցը, համագումար մը սարքելով, ուր կը հաստատէր թէ «հաւաքական ղեկավարութեան լենինեան սկզբունքին խախտումը Սթալինի կողմէ եւ իր անձնական մեթոտները տկարացուցած էին Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան ղեկավարութիւնը» :

Առջի օր, Մորիս Թորէզ ալ իր տեսակէտները կը յայտնէր «Իւմանիթէ»ի երկու լայն էջերուն վրայ, դիտել տալով թէ «Սթալինի կարգ մը սխալները չեն կրնար նսեմացնել իր արժանիքները» :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

135 ՄԻԼԻԱՌ ՖՐԱՆՔԻ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔ

★

Ելմտական նախարարը, Պ. Ռամատիէ, պաշտօնապէս հաղորդեց իր նոր ծրագիրը, որուն համաձայն 135 միլիառ ֆրանքի նոր տուրքեր պիտի հաստատուին, ծերութեան թոշակի յաւելման ծախքերուն համար: Օրինագիծը պիտի քննուի Ազգ. Ժողովի վերաբացումէն անմիջապէս ետք: Ծրագիրը կը պարունակէ հետեւեալ առաջարկները. —

Միջին հաշուով 8000 ֆրանք տուրք ինքնաշարժներու վրայ :— Յաւելեալ յառաջատուական տուրք: Տասը առ հարիւր յաւելում ուղղակի տուրքերու վրայ. — 50 առ հարիւր յաւելում սակարանի տուրքերու :Յաւելում ժառանգական տուրքի— Վերահաստատում չէնքերու համեմատական տուրքի: Հարիւրին հարիւր յաւելում ալքոլախառն ախորժաբերներու տուրքին վրայ.— 15 առ հարիւր յաւելում դրոշմատուրքի :

Եկամուտի տուրքին տասը առ հարիւր յաւելումէն կը յուսան ստանալ 74 միլիառ ֆրանք: Ինքնաշարժի տուրքէն՝ 26 միլիառ: Ժառանգական տուրքի վերակազմութենէն՝ տասը միլիառ: Ոգելից ըմպելիներու տուրքին յաւելումէն ալ կարեւոր գումար մը կը սպասեն: Ելմտական նախարարը աշխատած է առաջարկել այնպիսի տուրքեր որ չազդեն գիներուն վրայ: Բայց մասնագէտներ վերապահութիւն կը յայտնեն այս մասին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

★

ԳԱՂՏՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԶՕՐԱԿՈՉԻ ՄԱՍԻՆ

Տեղական թերթերը հաստատելով հանդերձ նոր զօրակոչի յետաձգման որոշումը, դիտել կուտան թէ կառավարութիւնը գաղտնի կը պահէ իր եզրակացութիւնները : Տրուած որոշումները պիտի գործադրուին Զատկի տօներէն ետք: Միշտ օրակարգի վրայ է իրենց զինուորութիւնը լրացուցած բայց ի հարկին տրամադրելի զինուորներու զօրակոչի խնդիրը :

Ատլանտեան խորհուրդը, որ շարունակ տեղեկութիւններ կը ստանայ Ֆրանսայի զինուորական կարգադրութեանց մասին, հաւանութիւն յայտնած է որ Ալժերիա փոխադրուին Եւրոպայի մէջ հաստատուած ֆրանսացի զինուորները :

Մարտ 27ին Ալժերիա հասան 700 զինուորներ՝ արեւմտեան Գերմանիայէն: Բոլորն ալ կը պատկանին 7րդ մեքենաշարժ զօրաբաժնին: Այս առթիւ թռուցիկներ բաժնուեցան զինուորներուն, բացատրելով թէ Ալժերիա կ'երթան ոչ թէ քանի մը ունեւոր գաղթականներ պաշտպանելու, այլ օգնելու որ Ֆրանսա կատարէ իր յանձնառութիւնները՝ իբրեւ Դաշնակիցներէն մէկը :

Նոյն օրը կարգ մը դէպքեր պատահեցան : Երկու ռումբեր պայթեցան Թունուզի սահմանագլուխին վրայ, սպաննելով կամ վիրաւորելով 20 հոգի: Ֆրանսական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ 40 ըմբոստներ սպաննուած են: Զինուորներուն ուղղուած շրջաբերականը կը բացատրէ թէ «օտար թշնամիներ կը փորձեն անկարգութիւններ յարուցանել, Ֆրանսան եւ միւս ազատ ազգերը տկարացնելու համար»:

Տեղական թերթ մը, «Քոմպա», խոշոր խորագիրներով կը բացատրէ թէ «Ալժերիոյ կացութիւնը օրէ օր կը ծանրանայ եւ կրնայ աղետալի դառնալ»: Թերթը ընդհ. ապստամբութեան մը նախանշանները կը տեսնէ կարգ մը դէպքերու մէջ:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

▪ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ▪

ԵՕԹՆԻ ԴԷՄ ՔՍԱՆԸՄԷԿ

Ո՛րքան խօսուն է Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վերջին տեղեկագիրը, որ հրատարակուեցաւ Մարտ 18ին:

Այսպէս, 1955ի ընթացքին կատարած են 122 պսակներ, որոնց 28ը խառն ամուսնութիւն,— եօթը՝ այրերու, 21ը՝ օտարուհիներու հետ :

Մահերու թիւը՝ 153: Հոգեհանգիստ՝ 305 (մօտաւորապէս ամէն օր մէկ հատ):

Անշուշտ ամէնէն նշանակալիցը ամուսնութեանց պարագան է :

Միայն եօթը տղաքներ ամուսնացած են հայ աղջիկներու հետ, իսկ 21 պատուարժան հայորդիներ իբրեւ կողակից ընտրած են օտարուհիներ, թերեւս առանց ազգի կամ ցեղի խտրութեան :

Եւ տակաւին կը գանգատինք թէ ետ մնացած ենք «ինտերնացիոնալ» ճակատին վրայ:

Եթէ փորձէինք վիճակագրական քննութիւն մը կատարել, պիտի տեսնէինք որ «բազում գործս այրութեան» (կամ առնութեան) կատարուած են վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին :

Ո՛րքան հայկական տուներ ծաղկեցան կամ խամրեցան ամէն ազգէ հարսնցուներով :

Ոչ միայն Եւրոպայի ու Ամերիկայի, այլ եւ Միջին Արեւելքի մէջ, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Եփրատ եւ Տիգրիս:

Այն եօթը օտարազգիները որ իրենց ճակատագիրը կապած են Հայուհիներու հետ, անշուշտ որոշ արժանիքներ տեսած են :

Հաւատա՞նք թէ մեր քաներմէկ նոր փեսաները ալ իրենց եւրոպացի կամ ասիացի կողակիցներուն վրայ գտած են յատկութիւններ, որոնք իբրեւ թէ կը պակսին հայ աղջիկներուն :

Ես նախապաշարումներ չունիմ այսպիսի հարցերու մասին:

Բայց, տարիներու ընթացքին տեսած կամ լսած եմ պատմութիւններ որոնք տուն կուտան դառն խորհրդածութեանց:

Սէրը ազգութիւն չի ճանչնար, կ'ըսեն :

Երանի՜ թէ մեր քաներմէկ արիները եւ ուրիշ հարիւրաւորներ իրենց օտար Տիկինները ընտրած ըլլային սիրելով, եւ ոչ թէ բախտի բերումով կամ... արկածի մը հանդիպած ըլլալով : Վ.Ս.Հ.

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՓԱԿԷ ԿԱՐՄԻՐ ԹԵՐԹԵՐԸ

Մ. Նահանգներու ներքին տուրքերու պաշտօնեաները մարտ 27ին բռնագրաւեցին կղպեցին համայնավար կուսակցութեան Նիւ Եորքի, Ֆիլատելֆիայի, Սան Ֆրանչիսկոյի եւ Լոս Անճելըսի գրասենեակները: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ կուսակցութիւնը 389.265 տոլարի տուրք մը կը պարտի, 1951 տարեշրջանին համար: Յաւելուածական տուրք մըն ալ (46.049 տոլար) կը պահանջուի Նիւ Եորքի այն հրատարակչական տունէն որ կը տպէ կուսակցութեան օրաթերթը, «Տէյլի Ուըրքըր»: Պաշտօնեաները փակեցին նաեւ թերթին խմբագրատունը եւ վարչական գրասենեակը: Բայց թերթը լոյս տեսաւ ուրիշ տպարանէ մը որ կապ չունի պահանջուած տուրքերուն հետ :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բոլոր քաղաքներուն մէջ գործողութիւնները կատարուեցան միաժամանակ: Հարկային վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ քաղաքական կուսակցութեանց այն եկամուտները որ կը գործածուին կուսակցական ծախքերու եւ ոչ թէ անհատական շահերու համար տուրքէ ազատ են, բայց հարկ է տուրք վճարել շահաբեր ձեռնարկներու համար, ինչպէս են դասախօսութիւնները, պարահանդէսները եւն. :

× Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» նոյնպէս կը հաստատէ կատարուած գործողութիւնը, «գարշելի» կոչելով զայն: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ «տարիներէ ի վեր ամերիկեան կառավարութիւնը կը ջանայ ջախջախել համայնավար կուսակցութիւնը եւ յառաջդիմական կազմակերպութիւնները, զանոնք ճզմելով յաւելուածական տուրքերու, տուգանքներու եւն. ծանրութեան տակ: Այժմ կառավարութիւնը աւելի բիրտ յարձակում մը կը կատարէ, փորձելով խափանել համայնավար մամուլի հրատարակութիւնը եւ կազմակերպութեանց գործունէութիւնը »:

ԿԻՊՐՈՍԻ կուսակալը յայտարարեց թէ զինուորական գործողութիւնները 2.384.876 սթերլինի ծախք մը պիտի պատճառեն այս տարի: Այս գումարէն դուրս կը մնան 18 հազար անգլիացի զինուորներու ծախքերը :— Ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին: Առջի օր անգլիացի տեղակալ մը եւ զինուոր մը սպաննուեցան Ֆամակուսթայի մօտ, երբ կրակ բացուեցաւ շրջուն պահակախումբի մը վրայ : Ամէն օր ռումբեր կը պայթին այս կամ այն քաղաքին մէջ :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ ԱՅՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Առաջնորդարան հասած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Փարիզ կը հասնի այսօր, հինգշաբթի, ժամը 20.55ին:

Միլանէն հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, կիրակի թէյասեղան մը սարքուած է Հայ Տան մէջ, ի պատիւ Վազգէն կաթողիկոսի:

Իտալական թերթերը գրած էին թէ «Հռոմ կը գտնուի Պալճեան անուն հայ օրթոտոքս եպիսկոպոս մը որ փորձած է տեսակցիլ Պապին հետ, բայց այս վերջինը մերժած է»:

Բուն իսկ Վատիկանի շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ Վազգէն կաթողիկոս որեւէ փորձ չէ կատարած Պապէն ընդունուելու համար :

× Անթիլիասի կաթողիկոսարանը դատ բացած է, մասունքներու անհետացման առթիւ: Միաբանութեան անդամները Աւետարանին վրայ երդում ըրած են թէ տեղեկութիւն չունին Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ միւս մասունքներու անհետացման հեղինակներու մասին:

ԸՆԿԵՐ ԴՐՈՅԻ ՍԻՐՏԸ

Ինչպէս գրեցինք, ընկեր Դրոյի մահէն ետք վիրաբուժական գործողութեամբ հանուած է թշնամիին գնդակը, որ 41 տարիէ ի վեր կը մնար իր ձախ թոքին մէջ: Հանուած է նաեւ ողբացեալ ընկերոջ սիրտը: Թէ գնդակը եւ թէ սիրտը կը պահուին Պոսթընի մէջ, յառաջիկային փոխադրուելու համար Դաշնակցութեան թանգարանը :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ապահովութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով, որ Լոնտոն գացած էր մաքրել Բուլկանինի եւ Ն. Խրուշչեւի պաշտպանութեան միջոցները ուսումնասիրելու համար, յանկարծ Մոսկուա մեկնեցաւ: Նորէն Լոնտոն պիտի վերադառնայ եւ հոն պիտի մնայ, մինչեւ հիւրերուն ժամանումը :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ խնդիրը երէկ նորէն քննուեցաւ Ապահովութեան խորհուրդին մէջ: Կարգով լսուեցան արաբական պետութեանց եւ Իսրայէլի ներկայացուցիչները: Արաբները անհրաժեշտ չեն դատեր Միջին Արեւելք ղրկել Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը: Վերջնական որոշումը պիտի տրուի յառաջիկայ շաբթու :

ՓԱՐԻԶԻ «Թաքսի»ներուն գիները կրկնապատկուեցան:

ՎՐԻՊԱԾ ՍԵՐՈՒՆԴ

•

Վաղուան մեր յոյսը կազմող անձնուէր ու գաղափարական երիտասարդներու կողքին բանակ մը կը ձեւացնէ նոյնպէս քարոզական առաքինութիւններէ զուրկ երիտասարդներու ուրիշ բազմութիւն մը, որ հաւաքուած կասկածելի ղեկավարութեան մը շուրջ, պայքարի դրօշակ կը պարզէ հայ կեանքի մէջ :

Կարմիր դաւանաբանութեան այս ընտրուկները իրենց կամաւոր տուրքը կը վճարեն թերխաչ մաքով ապաբարոյ տիպերու, մեղանչելով ամէն օր մարդկային արժանապատուութիւնը վիրաւորող հասարակ առաքինութիւններու դէմ :

Ստել, խեղաթիւրել, հակառակորդը շրջապատին թշնամի ցոյց տալու իրենց ախտաւոր մտայնութիւնը անկասկած հոգեբանական խրուաքներէ սնունդ կը ստանայ :

Պիտի ուզէինք որ ժողովուրդը մօտէն ճանչնար այս վիժուկները : Դրականութիւն փորձող այս գարշելի ոջիլները :

Ամէն կողմ են անոնք : Իրենց գրչէն թոյն եւ ժահր կը կաթի :

Իրենց կարկինը լայն կը բացուի՝ ամէն անգամ երբ կը խօսին իրենց փարախէն դուրսերու մասին․ փոխադարձ՝ սմսեղուկ եւ հեղձուցիչ բառեր կ՚ունենան անոնց համար, որոնք տարիներ շարունակ կրնան սեղաններու առջեւ նստեցնել զիրենք ու ուսուցանել :

Որպէսզի դիրք եւ հեղինակութիւն շինեն իրենց համար, կ՚աշխատին ուրանալ ու ցեխոտել քաղաքական ու գաղափարական իրենց հակառակորդները :

Կարմիր թառերէն չփորող այս աքլորները կը յիշեցնեն առակին գորտը, որ արածող մեծղի եզներուն տեսքէն վրդովուած՝ կ՚ուռի, կ՚ուռի ու կը ճայթի :

Ժամանակակից հայ կեանքը կը տառապի այս թշուառականներու բարձրացուցած վիվլուկէն :

Որքան ալ արհամարհելի ըլլան իրենք ու խեղճ, կ՚ունենան միշտ, իրենց խլնկարկուները սակայն :

Ցիմար մը, կ՚ըսէ Պուալօ, կը գտնէ միշտ իր վրայ հիացող իրմէ աւելի յիմար մը :

Խոստովանինք, որ այս ակռաղլիկները գտած են միշտ երկու սեռէ միամիտներ, որոնց աչքին արդէն կուռք են իրենք ու հեղինակութիւն :

Այս բոլորը նկատի ունենալով, նոր պարտականութիւններ կը ստեղծուին մեր գաղափարական երիտասարդներուն համար :

Այս վերջինները պէտք է անցնին գործօն աշխատանքի :

Պէտք է ջանան ընդարձակել գործունէութեան իրենց շրջանակը :

Ամէն կողմ կան դեռ մաքուր երիտասարդներ :

Անոնք կրնան մէկ օրէն միւսը թակարդուիլ ու դառնալ զիրենք խաբող հրճիգներուն զոհը :

Երէկի մաքուր երիտասարդը կարմիր շարքայիններու մօտ, կը դառնայ նոյն թթխմորով մէկը :

Առով ալ բացատրեցէք բազմաթիւ խոստմնալից պարմանիներու մէկ օրէն միւսը հանդէպ ազգային բազմաթիւ արժէքներու, ըլլան մեր մշակոյթի թէ յեղափոխական հերոսներու պատկանող — ունեցած բացասական եւ խեռ կեցուածքը :

Արդ, երբ կ՚ըսենք, որ ազգային առողջ տեսակէտներով թրծուած երիտասարդներու պարտականութիւնն է, լծուիլ գործօն աշխատանքի, մեր միտքը կ՚երթայ հեռուները :

Սայթաքումներ եւ գաղափարական խոյանքներ կողք կողքի կ՚ընթանան մեր կեանքին մէջ :

Հակառակորդ շարքերէն Դաշնակցութեան եւ իր մտաւորականութեան թունաւոր նետեր արձակող երիտասարդներէն շատեր պարզապէս պաշտամունք եւ ներքուստ պիտի ունենային անոր հանդէպ, եթէ ինկած չըլլային ընդդիմադիր փարախին մէջ :

Կարմիր փրոփականտայի ղեկավարները կը դաստիարակեն իրենց ուղեկիցները եւ շարքայինները յատուկ ծրագրով :

Դուք չէք տեսներ անոնց թերթերուն մէջ երկու տող Դաշնակցական ականաւոր գրողներու մահուան կամ գրական ստեղծագործութեան մասին, չէք գտներ մէկ հատիկ գործ Դաշնակցական գրական վաստակէն՝ անոնց ակումբներու գրադարաններուն մէջ :

Վրիպած այս երիտասարդութեան խօսածը հակադաշնակցական շան - քարոզն է միշտ, ուր սուտն ու կեղծիքը, յերիւրածոն ու չինծուն տեղ կը գրաւեն առատօրէն :

Ցոյց տալ հակառակորդը որպէս թշնամի հայրենիքին եւ հայ ժողովուրդին, եղեր է ու կը շարունակուի մնալ անոնց գլխաւոր եւ բանաւոր փրոփականտային առանցքը :

Հակազդել այդ բոլորին, ու մանաւանդ թոյլ չտալ որ անոնց ճանկերուն մէջ իյնան անմեղ եւ անփորձ երիտասարդներ, պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ կարմիր շարքայիններէ հեռու մնացող գաղափարակից հայ երիտասարդութեան :

Այս երիտասարդութեան մաս կը կազմեն Սփիւռքի մէջ անոնք, որ կը գործեն Հ. Յ. Դաշնակցութեան դրօշին տակ :

Տեղ մը անոնց անունն է Հ. Յ. Դ. Երիտասարդաց Միութիւն, Հարաւային Ամերիկայի մէջ՝ Արմենիա Երիտ. Միութիւն, եւայլն :

Ոգին, որ կ՚առաջնորդէ անոնց հսկայ գանգուածը, կը մնայ սակայն ամէն տեղ նոյնը․ պատրաստուիլ հայ կեանքին համար, ծառայել հայ ժողովուրդին, հայ հայրենիքին ու կանգնիլ Հայկ. Դատին պաշտպան :

Ու այս բոլորը յեղափոխութեան եւ պայքարի ուղիով :

Ու այս բոլորը հայ լեզուին ու մշակոյթին անկորուստ պահպանման գնով :

Գաղափարական երիտասարդութիւնը պէտք է օրուան հերթական աշխատանք նկատէ այս ձեւ գործունէութիւն մը, վստահ, որ իր ճիգերը պիտի պսակուին, ու ան պիտի ունենայ համակրանքը բազմաթիւ ազնիւ համակիրներու :

Գործի ուրեմն, խտացած շարքերով, գաղափարական նոր եռանդով, վրիպած սերունդի մը գործելիք աւերներէն զերծ պահելու համար հայ կեանքը :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ե.

Կաթողիկոսը, հաւատարիմ ցարական իշխանութեան, կը փափաքէր որ պատրիարք եւ կաթողիկոսներ հաւատարմագիր ուղղելով Էջմիածին, իր միջոցով հաւատարիմ մնան օտար պետութեան մը : Պատրիարքը, որ ի ծնէ օսմ. հպատակ ըլլալու էր, մայր եկեղեցիին մէջ, երեսփ. ժողովի առջեւ կ՚երդնու հաւատարիմ մնալ օսմ. տէրութեան եւ հաւատարմութեան մէջ պահել օսմ. Հայերը : Կաթողիկոսը հպատակութեան փոփոխութեամբ, օծումէն առաջ ցարին առջեւ կ՚երդնու հաւատարիմ մնալ գահին եւ գահակալներուն եւ հաւատարմութեան բերել էջմիածնական հայութիւնը : «Մասիս» հրատարակած էր երդմնագրին պատճէնը (1870, թիւ 1022) : Պարտաւորիչ էր յիշատակել ցարին անունը կաթողիկոսին անունէն առաջ : Նման պարտաւորութիւն մը չկար Պոլսոյ մէջ : Պրոկուրոր մը կը հսկէր կաթողիկոսին վրայ : Պատրիարքարանը կաթողիկոսին նամակները կը ստանար ռուս դեսպանատունէն՝ փոխանցուած արտաքին նախարարութենէն եւ Կովկասի կառավարչութենէն : Կաթողիկոսը չէր կրնար Էջմիածնէն բացակայիլ չորս ամիսէն աւելի, Մոսկուա, Փեթերսպուրկ երթալու համար ներքին գործոց նախարարութենէն արտօնութիւն ունենալու էր եւ Ռուսիոյ սահմաններէն դուրս չէր կրնար ելլել :

Սահակ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը կը կատարուի Աթոռին տարիներ թափուր մնալէն յետոյ : Խրիմեան կը շնորհաւորէ ընտրութիւնը, Սահակ Կաթողիկոս կը յիշատակէ ընդհանրական հայրապետին անունը, առաջին անգամն ըլլալով դարերէ ի վեր : Առաջին կոնդակին մէջ կը յիշէ «զՀայրապետն Ամենայն Հայոց եւ նախամեծար Աթոռոյն Ս. Էջմիածնի» :

Պոլիս այցելութեան առեն Օրմանեան իրեն ալ կը ներկայացնէ պայմանագիր մը՝ «յիշատակութիւն ընդհանրական Հայրապետի Կիլիկեան թեմերու մէջ, եպիսկոպոս ձեռնադրելու համար ստանալ հաճութիւնը Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան : Կիլիկիոյ եպիսկոպոսները միայն Կիլիկեան թեմերու մէջ կրնան պաշտօնավարել » :

Սահակ Կաթողիկոս կ՚ընդունի պայմանները փոխադարձ պայմաններով : « Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին անունը յիշուելու է Պատրիարքական վիճակներու մէջ : Կիլիկիա ձեռնադրուած եպիսկոպոսներ իրաւունք ունենան պաշտօնավարելու Էջմիածնի վիճակներուն մէջ » :

Այս պայմանները անընդունելի պիտի մնան : Տարիներ վերջ Գէորգ Ե. պիտի ընդդիմանայ Մուշեղ եպիսկոպոսի պաշտօնավարութեան Ամերիկայի մէջ, որովհետեւ Կիլիկիա չէր կրնար վերադառնալ, մինչդեռ Ամերիկա հաստատուած Կիլիկեցիներ կը փափաքէին որ իրենց թեմին Առաջնորդն ըլլայ :

Օրմանեան կը պաշտպանէր այն սկզբունքը, թէ «Հայութիւնը մէկ եկեղեցի է, մէկ կեդրոն ունի՝ Էջմիածինը, Տաճկահայութիւնը մէկ ազգ է, մէկ կեդրոն ունի Պոլիսը, ուրկէ Սիսը երկրորդական պէտք էր մնար, որպէսզի եկեղեցին եւ ազգը երկուքի չբաժնուէր» : Կը դատապարտէր Մկրտիչի, Պատրիարքարանէն անկախ հրովարտակ ստանալը, այսպէս «Կիլիկիա կը բաժնուէր Պատրիարքարանէն, Օսմ. Հայութիւնը մէկ ազգ, մէկ ժողովուրդ ըլլալէ կը դադրէր» :

Օրմանեան այսպէս կը պաշտպանէր համահայկականութիւն մը, առանց նկատի առնելու տիրող պետութեանց ներքին եւ փոխադարձ քաղաքականութիւնները :

Ռուսիա մեծ նշանակութիւն կու տար Էջմիածնի, երբ դեռ պարսկական տիրապետութեան տակ էր : Ռուսիա կը ջանար կաթողիկոս տեսնել Դանիէլը, դեսպանական դիմումները կասկածներ տուած էին Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ դիւանագէտներուն : Ցարը հրամայեց Վրաստանի հրամանատար իշխան Ցիցիանովին մտնել Երեւան եւ զէնքի ուժով կաթողիկոսական Աթոռի վրայ նստեցնել Դանիէլը : Պոլիս կը մերժէր Դանիէլը :

Երբ Եփրեմ բարձրացաւ կաթողիկոսական Աթոռը՝ Ռուսիայէն գալով, Նուիրակութեան պաշտօնով Պոլիս ղրկեց Յովհաննէս Արք.ին : Պոլսոյ հայ շրջանակները չփոթեցան եւ խնդրեցին Նուիրակ Սրբազանէն, որ անմիջապէս վերադառնայ : Պատրիարքը կը խոստանար Էջմիածնի համար եղած նուիրատուութիւնները անձամբ Էջմիածին ղրկել (1813) :

Ռուս – պարսկական եւ ռուս—թրքական պատերազմներու առեն, Հայերը անվերապահ համակրութիւն յայտնեցին Ռուսիոյ, կամաւորական գունդեր կազմեցին ռուս բանակին օժանդակելու համար, նըպաստեցին բանակին պարենաւորման եւ պատերազմէն ետք մեծ թիւով գաղթեցին Կովկաս :

Պոլսոյ եւ Էջմիածնի յարաբերութիւնները ընդհատուեցան, Էջմիածնի կաթողիկոսին անունին յիշատակութիւնը դադրեցաւ օսմ. երեք թեմերու մէջ : Օսմ. կառավարութիւնը արտաքսեց Մայր Աթոռի միաբանները, արգիլեց Էջմիածնի հասոյթներուն Էջմիածին ղրկուիլը : Իսկ Էջմիածինը պիտի աշխատի հայրապետական իրաւունքները պաշտպանելու Ռուսիոյ սահմաններէն դուրս գտնուող Հայերու : Ատոր համար լայն օժանդակութիւն պիտի գտնէր ռուս դիւանագիտութեան կողմէ :

Յովհաննէս Կարբեցի 1831ին կաթողիկոս ընտրուելով, հրաւիրեց օսմ. հպատակ Հայերը, Էջմիածին դիմելու կրօնական գործերու համար : Պոլսոյ եւ Երու -

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

•

Գաղթականներու տեղաւորման համար անհրաժեշտ գումարը փոխ պիտի տրուի կառավարութեան կամ մասնաւոր ընկերութեան մը կողմէ : Վանքը պիտի ըստանձնէ հողագործներու արու զաւակներուն կրթութիւնը մինչեւ որոշ տարիք մը : Բացի առեւտրական եւ հողագործական դասերէ, աշակերտները պիտի ուսանին ֆրանսերէն, արաբերէն եւ հայերէն լեզուները, յառաջիկային անոնցմէ ուսեալ թարգմաններ պատրաստելու համար :

Անգամ մը, որ հողերը արդիւնաբեր դառնան, շահին մէկ մասը, կառավարութեան կողմէ հաստատուելիք կանոններու համաձայն, պիտի յատկացուի Արեւելքէն ուրիշ աղքատ Հայեր Ալժերիա փոխադրելու :

Վերջապէս, կառավարութիւնը վանքին մօտերը կարելի եղածին չափ շատ ընդարձակ հողեր պէտք է վերապահէ, յառաջիկային հոն հաստատուելիք ուրիշ Հայերու յատկացնելու համար :

Իր ծրագրին իրականացման համար կը մատնանշէ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը, որ լաւագոյն միջնորդը կրնայ ըլլալ Ֆրանսական կառավարութեան եւ հայ ազգին միջեւ :

Ու մանրամասնութիւններ կու տայ Ս. Ղազարի վանքին հիմնարկութեան եւ Մխիթարեան միաբանութեան գործունէութեան մասին : Կը յիշէ անոնց հիմնարկութիւնները Պոլսոյ, Տրապիզոնի, Բարասու Պազարի (Խրիմ), Վիեննայի, Վենետիկի եւ Փարիզի մէջ :

Մէջբերումներ կ՚ընէ Ատալպէր տը Պոմոնի մէկ գրութենէն, հրատարակուած « Ռըվիւ Օրիանթալ է Ալժէրիէն»ի մէջ, ուր կ՚ըսուի թէ Մխիթարեանները ուժգնօրէն կը պայքարին Արեւելքի մէջ շատ ընդհանրացած մտայնութեան մը դէմ, որ է դիմել ամենազօր Ռուսիոյ պաշտպանութեան, առանց մտածելու որ այդպիսով տէր պիտի փոխեն միայն եւ ոչ թէ անկախութեան պիտի տիրանան : Միայն ասիկա կը բաւէ, որ մեր ամբողջ համակրութիւնը վայելեն » :

Այս միջնորդին է, որ պէտք է դիմէ Ֆրանս. կառավարութիւնը, ... ապահովելով նաեւ ուղղակի աջակցութիւնը Պապին, որուն հեղինակութիւնը մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ այս ձեռնարկին :

Հոս կը վերջանայ գրքոյկը :

Կաթոլիկ Հայերը Ալժերիա հաստատելու մասին Պարպիէ տիւ Պոքաժի այս ծրագիրը անմիջապէս արձագանգ գտաւ Փարիզի «Մասեաց Աղաւնի» թերթին մէջ, որ 1855ին սկսած էր հրատարակուիլ իբրեւ ամսագիր, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով, խմբագրութեամբ Գաբրիէլ վարդ. Այվազովսկիի :

Յաջորդական հինգ թիւերուն մէջ, Մասեաց Աղաւնի լայնօրէն ներկայացուց այս ծրագիրը՝ «Առաջարկութիւն Հռովմէական հայ ժողովրդեան գաղթական տանելու ի Ճէզայիր» խորագրին տակ : Հեղինակին մասին կը գրէ՝ «Ճարտար մատենագէտ, որ աւելի զանազան օրագրաց մէջ գրած պիտանի հատուածներովը ծանօթ է մեզի» :

Թերթը տեղ տեղ դիտողութիւններ կ՚ընէ հեղինակին յայտնած կարծիքներուն մասին, զորս չի բաժներ, երբեմն ալ ճշդումներ կը կատարէ :

Յիշենք կարեւորները :

Տիգեան դերդաստանի մասին խօժէն Պոռէի գրուածքէն կատարած «ծուռ եւ չիտակ տեղեկութիւններով խառն» մէջբերումներուն առթիւ կը գրէ․

«Բնագրին մէջ գրած խօսքերն ու հակասութիւններն ալ յայտնի կը ցուցնեն որ հեղինակը պէտք եղած հմտութիւնը ոչ միայն չունի մեր ազգին հանգամանացը, այլեւ կարծես թէ չէ ուզած ունենալ : Օրինակի համար՝ այս մէկ վճիռը յիշենք որ կ՚ըսէ․ «Ընդհանրապէս՝ հայ ազգը երբեք հարկաւոր չէ, արհամարհուած է» : Ձենք կարծեր որ աստով ըսել ուզէ թէ Հայերը Ճէզայիր գաղթական տանիլ չկարենանք նէ՝ մենք Գաղղիացիքս ալ պիտի արհամարհէինք զիրենք : Ապա թէ ոչ, կրնանք ապահովցնել զպատուական հեղինակն որ մենք Հայերս՝ ինչ դաւանանքի տէր ալ ըլլանք՝ աւելի առատամիտ ենք ուրեմն որ ազգէ մը օգուտի մը ակընկալութիւն չունենանք ալ նէ՝ չենք արհամարհեր, այլ արժանաւոր համարումն ունինք ու կ՚ունենանք վրան :

«Յետոյ Հայոց ազգին վրայ ընդհանրապէս Ռուսաց տէրութեանը հակամիտութիւն մը կը ջանայ գտնել՝ խիստ թեթեւ հիմանց վրայ հաստատելով մակաբերութիւնները․ եւ խօսքը հոս կը բերէ թէ «Տարաձայնները (Լուսաւորչականներուն ակնարկելով) Ռուսին կողմը միտեալ են, որ իր կողմանէ ամէն ջանք կ՚ընէ այս յօժարութեան օգնելու․ իսկ Հռովմէականները կը նային որ Արեւմուտքի լատին ժողովրդոց հետ միանան» :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԱՄԱԿ «ԴՐՍԵՑԻ»ՆԵՐՈՒՆ

Սիրելի հայրենակիցներ, ի սփիւռս աշխարհի — ձեր ամերիկաբնակ եղբայրներուն եւ քոյրերուն կողմէ, փոխանորդաբար, կը գրեմ այս երկտողը՝ քանի մը չիտակ խօսքեր ձեր ականջը հասցնելու եւ քանի մը բարեկամական խորհուրդներ տալու համար: Վերջապէս, գաղութ մը որ տարին, առնուազն, կէս միլիոն տոլար կը նուիրէ ազգին, իրաւունք ունի իր չէ-քին կցելու քանի մը բարեմիտ դանդատներ:

Ձեր ականջին օղ ըրէք հետեւեալ խորհուրդներս — ոչ թէ տարին մէկ օր պիտի ծափահարէք, այս ափերուն վրայ թառած մեր պատուական գաղութը, ոչ միայն Ծնունդին եւ Զատիկին, հանդիսաւոր կերպով, պիտի օրհնէք զայն եւ պիտի աղօթէք անոր արեւշատութեան համար, այլ այդ պարտականութիւնը պիտի կատարէք ամէն օր, տարին տասներկու ամիս:

Հիմա, պիտի ըսէք թէ «եղբայր, ապսպրանքով աղօթք եւ օրհնութիւն կ'ըլլա՞յ»: Գիտեմ, հըլլար, բայց պարտք դրուած է իմ վրաս որ ձեզի յիշեցնեմ քանի մը ճշմարտութիւններ, որովհետեւ այստեղ ամէն մարդ, նկատած է որ ձեր կողմերը դտնուող հարուստները կամաց կամաց չափը անցընելու վրայ են:

Ինծի այնպէս կը թուի թէ դուք, սիրելի հայրենակիցներ, այն տպաւորութեան տակ էք թէ Ամերիկայի մէջ կանանչ տոլարները ծառերէն վար կը թափին կամ այստեղ, մայթերուն վրայ, կանանչ տոլարներ ցանուած են — վար կը ծռիս, ափ մը կը ժողվես ու չիտակ՝ դըպանդ. ըմլ ցաւ գնաց:

Ոչ, սիրելի եւ միամիտ հայրենակիցներ, այստեղ տոլարները աշնան տերեւներուն պէս ծառերէն վար չեն թափիր, կը սխալիք: Գոնէ մեր զանդուածին ձեռքը հասած տոլարները այդ ձեւով վար թափած չեն:

Այստեղ, ձեր եղբայրները, նոյնիսկ ձեր քիչ - շատ տարեց քոյրերը տքնաջան աշխատանքով է որ իրենց ապրուստը կը հանեն: Եւ, մի զարմանաք, չարաչար աշխատանքով իրենց օրերը անցընող ձեր եղբայրներն ու քոյրերն են որ ամէնէն աւելի դրամ կը նետեն ազգին զանձանակը: Մեղք չե՞ն:

Ընտանիքին հայրիկը, երբեմն, իր զաւակներուն բերնին հացը կը կտրէ, որպէսզի օգնութեան հասնի ձեր կողմերը դտնուող դպրոցներուն, հիւանդանոցներուն, կարօտեալներուն — ամէնուն:

Գործարանին մուխին ու ծուխին մէջ հարչըրկուող ձեր եղբայրն է որ ձեզի տոլար կը հասցնէ: Ամեղին ծայրով, իր օրապահիկը վաստկող մայրիկն է որ կը մասնակցի ձեր անունով, ձեզի ի նպաստ կազմակերպուած հանդանակութեանց եւ հանդէսներուն:

Այո, գիտեմ, հարուստներ ալ կան: Բայց, քանի՞ հատ: Եղածներէն ալ քանի՞ հոգի առանց սիրտ փոր հատցնելու կը բարեհաճին հազարնոց մը նուիրել:

Այսքան առատաձեռն, այսքան հայրենասէր գաղութ չունինք ոչ մէկ տեղ: Ցարդը գիտցէք անոր եւ չարաչար մի գործածէք անոր բարութիւնը:

Դուրսը — ձեր կողմերը — կազմակերպութիւն չկայ որ այս գաղութին չդիմէ: Զկայ նաեւ կազմակերպութիւն մը, որուն կոչը անտեսուի:

Ամէն գաղութի մէջ, ժողվի հրաւիրեցէք հարուստները եւ կարդացէք անոնց այս տողերս: Մեր ականջին ալ հասած է անոնց աղեղուկան — «Եղբայր, մեր ունեցա՞ծը ինչ է որ, թող Ամերիկան տայ»:

Ձեր հարուստներուն ունեցածն ալ բան մը կ'արժէ, վերջապէս: Կը վայլէ՞ իրենց որ մէկ կողմ քաշուին եւ Ամերիկահայ գործաւորին յանձնեն ազգին ցաւերուն դարման տանելու հոգը: Չի վայլեր:

« Ծափահարեցէք ու օրհնեցէք Ամերիկահայաստանը, բայց դուք ալ ձեւ մը գտէք, որպէսզի ան ալ ձեզ ծափահարէ ու ձեզ օրհնէ:

Համը մի փախցնէք: Քիչ գրոյս շատ իմացէք եւ ընդունեցէք խորին յարգանացս հաւաստիքը »:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆ

●

Ինչպէս բովանդակ քրիստոնեայ աշխարհի եկեղեցիները դարերէ ի վեր սուրբ չաբաթ մը նուիրած են Քրիստոսի չարչարանքներուն ու խաչելութեան յիշատակին, ահա այսպէս ալ գիտակից, սրտցաւ Հայեր Ապրիլ 24ի թուականը ընդունած են իբրեւ սուգի օր, 1915ի Մեծ Եղեռնի աւելի քան մէկ միլիոն հայ նահատակներու յիշատակին, եւ այդ եղած է սփիւռքի հայութեան համար, ընդհանրացած նուիրական պարտականութիւն:

Իրարու ծանօթ կամ անծանօթ արենակիցներ, ինչպէս նաեւ այն ահաւոր ըսպանդէն վերապրողներ, որոնց ամէն մէկը ունի իր սրտին մէջ հոգեխոով կսկիծը իր սիրելիներուն դաժան կորուստին, անոնք բոլորը սփոփանք մը կը գտան երբ առիթը կ'ունենան, գէթ տարին անգամ մը, հաւաքաբար, ազդովին սգալու, իրենց սիրակցորդներուն դառնաղէտ մահը. մահը բոլոր անոնց, որ չունեցան գերեզման մը, խաչ մըն ալ վրան, ուր կարենային երթալ յիշատակի յարգանք մը մատուցանելու եւ ծաղիկներ սփռելու անոր վրայ:

Անատոլուն ամբողջովին, իր սարերովն ու ձորերովը, կարելի է ըսել, վերածուած է աշխարհիս մէկ ընդարձակ գերեզմանոցին, որուն հողը ողողուած է Հայու մարտիրոսական արիւնով եւ հայ մայրերու, քոյրերու յորդահոս արցունքով, ուր զոհուած են՝ կայծնահար, դաշունահար, կամ հուրի, ջուրի ճարակ, բազմաթիւ կրօնաւորներ, կոյսեր, բարի հայրեր, մայրեր, քոյրեր, անձնուէր երիտասարդներ, դպրոցական պատանիներ ու անմեղունակ, նորաբողբոջ, հրեշտականման երախաներ, վասն կրօնի եւ ազգի:

Անցեալ տարուան Սեպտեմբեր վերջի պատահած բարբարոսական դէպքերուն առթիւ տեղւոյն նախարարապետին խօսքը, թէ՝ «եթէ հաստատուի որ կառավարութիւնը որեւէ կապ ունի այն դէպքերուն հետ, մարդկութենէ ալ կը հրաժարինք...», կ'ապացուցանէ նոյն այն երկրին մէջ, 1915ի Մեծ Եղեռնի կազմակերպիչ մարդկութենէ դուրս արարածներու սերունդին տեւական գոյութիւնը:

Հրատարակուած են, 1915 - 1918 արհաւրալի տարիներու առնչութեամբ, եղեռնապատում գրքեր, հատորներ, հայերէն թէ օտար լեզուներով, որոնց մէջ կը կարդանք սրտաճմլիկ նկարագրութիւններ, պատմուածքրագեկ եւ այն ողբերգական կեանքը ապրած անհատներու կողմէ սակայն որեւէ գրիչ կամ պատմող պիտի չկրնայ պատկերացնել կատարուած զարհուրելի կոտորածը իր բոլոր մանրամասնութիւններով այնպէս, ինչպէս որ գործադրուեցան անոնք:

Այդ գիրքերը կրնան տարիներու ընթացքին մատենադարաններու փոշիներուն տակ մնալ ու մեր յաջորդ սերունդները կրնան անգիտանալ անոնց գոյութիւնը: Ահա թէ ինչո՞ւ ցանկալի պիտի ըլլար որ՝ մեր նահատակներուն յիշատակին յաւերժացումին համար ուշադրաւ յուշարձաններ կանգնուէր ուր որ կարելի է, օրինակի համար Վենետիկի Սուրբ Ղազար հայկական հռչակաւոր կղզիին վրայ, ուր վանքին վարդապետները առիթ կ'ունենան այցելու հիւրերուն ծանօթացնել, նաեւ հայկական մեծ ողբերգութիւնը:

Այդ յուշարձանները մարմարեայ տոկուն քարերէ յղկուած, իրենց քար լռութեան մէջ խսկ պիտի դառնան, գալիք դարերու ընթացքին հայ ժողովուրդի տառապանքին ու մարտիրոսացման պատմիչները, ինչպէս Քրիստոսի խաչը եղած է նշան աստուածային մեծ զոհաբերումին:

Ո՞ր սրտցաւ Հայը պիտի չուզէր մասնակցիլ այդպիսի յուշարձանի մը կառուցման ծախքերուն:

ՕԹՈՆ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

սաղէմի Պատրիարք ները ճանչնալով մէկտեղ Հայրապետական Աթոռին իրաւունքները, խնդրեցին որ նուիրակներ չղըրկուին, որպէսզի սոյն կառավարութիւնը կասկածներ չունենայ: Կարեցի ռուս կառավարութեան միջնորդութեան դիմեց, խնդրելով որ պաշտպանէ Էջմիածնի իրաւունքները սոյն հպատակ հօտին վրայ: Ռուս դեսպանը Պոլսոյ մէջ պիտի պահանջէր՝ 1.— Կաթողիկոսի անունը յիշուի Պատարագի ատեն, սոյն թեմերու մէջ: 2.— Միւռոնը կաթողիկոսի կարգադրութեամբ, երեք տարին անգամ մը բաշխուի Թուրքիոյ Հայերուն: 3.— Էջմիածնի համար առաջուան նման դանձանակներ դրուին եկեղեցիներու մէջ: 4.— Պոլսոյ մէջ Էջմիածնի կողմէ ղրկուած գործակալ մը նստի, Աթոռի համար եղած նուիրատուութիւններուն վրայ հսկելու համար:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

*

Կը խնդրուի մեզմէ ճշդել թէ Անթիլիասի ծերանոցին հաստատման ծախքերուն համար Փարիզի Աղքատախնամը օգտուած է լայնօրէն Նանսէնեան դրոշմներու հասոյթին պահեստի գումարով, աւելի քան 2ուկէս միլիոն ֆրանք:

ՆՈՐԱՊՍԱԿ զոյգ մը շոգեկառքով կը ճամբորդէ: Քիչ վերջ կառաշարը փապուղիէ մը կ'անցնի: Երբ դուրս կ'ելլէ, ամուսինը կ'ըսէ կնոջը.

— Եթէ գիտնայի թէ այդքան ատեն մութին մէջ պիտի մնայինք, պիտի համբուրէի քեզ:

— Քիչ առաջ համբուրողը դուն չէի՞ր, կը հարցնէ կինը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԵՐ ՊԱՐՏՔԸ ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ

Սիրելի հայրենակիցներ, Զատիկը կը մօտենայ: Աշխարհ կըպատրաստուի տօնել Յարութեան տօնը: «Սիրեցէք զմիմեանս» — ահա սիրոյ եւ Գթութեան Մեծ Վարդապետին՝ — Յիսուսի — պատգամը մարդկութեան:

Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաժողովները տօնական այս օրերուն կ'երթան հիւանդանոցներու մէջ անկողնին գամուած մեր հայրենակիցներուն, անոնք այրիներուն, անտէր բանտարկեալներուն, որբերուն եւ անկար ծերերուն: Տխուր է անոնց կեանքը, լի՝ զրկանքներով այս օրերուն մանաւանդ, երբ իրենց շուրջը կը տեսնեն տօնական ուրախ եռ ու զեռ:

Ֆ. Կապ. Խաչը, ինչպէս միշտ, այս տարի ալ կազմակերպած է ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՕՐ, օգնելու համար մեր այս հայրենակիցներուն:

Հայ կի՛ն, դուն որ ամէն ինչ կ'ընես, որպէսզի սիրելիներդ ուրախ եւ զոհ դիմաւորեն Զատիկը, միթէ՞ անտարբեր պիտի մնաս մեր կոչին:

Հայ այրե՛ր, դուք որ ամէն զոհողութիւն յանձն կ'առնէք որպէսզի հարազատները չզրկուին որեւէ բանէ, պիտի չուզէ՞ք ուրախութիւն պատճառել ուրիշ կարօտեալներու:

Հայ մանուկներ, դուք որ բախտն ունիք ձեր ծնողքին սէրն ու գուրգուրանքը վայելելու, պիտի չուզէ՞ք օգնել ձեր այն տարեկիցներուն, որոնք զրկուած ծնողքներէ եւ հարազատներէ, կարմիր հաւկիթ մը անգամ կարօտը կը քաշեն:

Տուէք ձեր լուման առանց վարանելու, վստահ թէ պիտի ծառայէ իր անմիջական նպատակին — ուրախութեան եւ յոյսի շող բերելով հիւանդին, անգործին, անկարին, բանտարկեալին եւ որբին:

Որքան ալ փոքր ըլլայ ձեր նուէրը, անհուն շնորհակալութեամբ կ'ընդունուի մեր հանգանակիչ - ընկերուհիներուն կողմէ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Նուէրներ կարելի է ղրկել նաեւ Ֆր. Կ. Խաչի «չէք - փօստալ»ով 598507 Փարիզ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Իսկ չըթունքների մէջ ապուցած էր մի տափակ, ցանցառեսակ խուփ, մանր ծակտիքներով, որ զանազան նկարներ էին ներկայացնում: Հեղած ջուրը ծակտիքներից մաղւում էր լաղանի մէջ եւ լուացողը իւր անմաքրութիւնը չէր տեսնում: Պատանին ծնկների վրայ չոքած էր իւր տիրոջ առջեւ, աջ ձեռքով ջուր էր ածում, իսկ ձախ ձեռքում բռնած ունէր մի փոքրիկ արծաթեայ թաս, որի մէջ դրած էր անուշահոտ օճառը: Արծաթեայ ջրածիկը, ավին լայն բացարած սիրամարգի ձեւ ունէր: Պատանին բռնել էր թեւքերից եւ մաքուր ջուրը հոսում էր գեղեցիկ թռչունի կտուցից: Սիրամարգը Մամիկոնեանների սիրած թռչունն էր. այդ յիշատակը նրանք բերել էին իրանց նախկին հայրենիքից — Չինաստանից:

Երբ իշխանը լուացուեցաւ, պատանին ջրածիկը եւ լաղանը մի կողմ դրեց, յետոյ մաքուր անձեռոցիկով, որ պատրաստ ունէր ուսի վրայ, սկսեց սրբել իւր տիրոջ երեսը, պարանոցը եւ ձեռքերը: Եւ ապա վերառեց փղոսկրեայ սանդրը, ըսկսեց գլուխը սանդրել: Գլխի բոլորտիքը սափրած էր, միայն գագաթի վրայ ճոխ երկարութեամբ աճել էին սեւ գիսակները: Գագաթի բոլորովին մէջտեղում, մի դրամի մեծութեամբ, նոյնպէս ածիլած էր: Գիսակները սանդրելուց յետոյ, պատանին պատրաստւում էր օծել անուշահոտութիւններով:

— Հարկաւոր չէ, — ասաց իշխանը:

Պատանին զարմացաւ: Այդ առաջին անգամն էր, որ իւր տիրոջ մազերը սանդրելուց յետոյ, նա պէտք է թողնէր առանց օծելու:

«Ես պէտք է թաղցնեմ իմ տխրութիւնը» մտածեց իշխանը եւ թոյլ տուեց սպասաւորին, որ շարունակէ սովորական պըչրանքը:

Գլուխը օծելուց յետոյ, նա գիսակները հաստ հանգոյցներով հաւաքեց գագաթի շուրջը, իսկ նրանց ծայրերը արձակ զանգուրներով բաց թողեց ականջների ու պարանոցի վրայ: Յետոյ սկսեց կապել գլխի զարդերը: Դրանք բաղկացած էին մի խոյրից, որ բանուած էր գեղեցիկ անկուածներով, եւ գոյնզգոյն մետաքսեայ ապարօշից, որ կապեց խոյրի վրայ: Ապարօշի առջեւի կողմում, ուղիղ ճակատի վրայ, կապեց արծաթեայ մահիկը, որ կիսալուսնի ձեւ ունէր եւ քանդակուած էր զանազան խորհրդաւոր նշանագրերով. Երկու բարակ շղթաներ ամրացրած էին մահիկի երկու եզրերներից, եւ նրանց ծայրերը, ապարօշի բոլորտիքով անցնելով դէպի ծոծրակը, այնտեղ փակւում էին արծաթեայ ճարմանդներով: Ճարմանդների խրաքանչիւրի վրայ փայլում էր մի խոշոր ակն: Մնում էին աչքերը, որ պէտք էր սուրմայել ծարիրի սեւ փոշիով: Պատանին դուրս հանեց իւր ծոցից մի մաշկեղէն փոքրիկ պարկ, որ լցուած էր սուրմայով: Յետոյ վերառեց ոսկեայ դեղդիրը, որ բարակ ձողի ձեւ ունէր, նախ մօտեցրեց իւր շրթունքներին, բանի գոլորշիով փոքր ինչ խոնաւութիւն շնչեց նրա վրայ, եւ ապա թաթախեց պարկի մէջ: Դեղդիրը ընդունեց իւր վերայ պարկի միջի սեւ փոշիից նոյն չափով, որչափ խոնաւութիւն ունէր: Սկսեց նրանով սուրմայել աչքերը: Ամենայն զգուշութեամբ եւ շնորհալի ձեռքով տանում էր նա դեղդիրը կոպերի միջով, որոնց եզերքը, ընդունելով իրանց վրայ սեւ փոշի, այնպիսի տպաւորութիւն էին գործում, կարծես, սեւ գծերով եզերաւորուած լինէին:

Այժմ պէտք է հագցնել իշխանին:

Նախ հագաւ մետաքսեայ, ծաղկաւոր պատմուճանը, կողքերից ճղած փէշերով, որ իջնում էին մինչեւ սրունքները: Պատմուճանի լայն թեւքերի ոսկեայ կոճակները, որոնք պոչից կախընկած կեռասի ձեւ ունէին, ծառայում էին աւելի իբրեւ զարդ, քան թէ բազուկները կոճկելու համար: Բայց կուրծքը կոճկեցնա նոյնպէս ոսկեայ կոճակներով, որոնք չափռատների ձեւ ունէին:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

× Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, միշտ կը պնդէ հարիւր հազար նոր զինուորներու առաքման վրայ։ Մօտերս Փարիզ պիտի գայ, բացատրութիւններ տալու համար։

× Թունուզի նորընտիր սահմանադիր ժողովին անդամներէն Պէն Սալահ յայտարարեց թէ «անհրաժեշտ է որ Թունուզի եւ Մարոքի վարիչները հաւաքական ձեռնարկ մը կատարեն, հաւասարակշռութիւն հաստատելու համար Հիւս. Ափրիկէի մէջ։ «Կարելի չէ իրագործել այդ նպատակը, առանց ալժերիացի ազգին յաղթութեան։ Երկու կառավարութիւնները եւ երկու վեհապետները կրնան արդիւնաւորապէս օգնել Ֆրանսայի, արագօրէն եւ արդարութեամբ լուծելու համար Փրանքօ-ալժերիական վէճը որ ամէն օր յարաձուն վտանգ մը կը դառնայ Թունուզի անկախութեան համար»։

× Վերջացաւ Հիւս. Ֆրանսայի ալժերիացի բանուորներու սարքած գործադուլը, որ կը վերագրուի հակաֆրանսական հոսանքներու։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ բարձրագոյն վարժարաններու դասախօսներուն հրահանգուեցաւ Ռուսիոյ պատմութիւնը ուսուցանել նոր ուղղութեամբ։ Նոր դասագիրքեր պիտի հրատարակուին, մեծապէս կրճատելով Սթալինի դերը։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ականաւոր քաղաքագէտներէն Մոհամմէտ Տալուտ առեւանգուելով սպաննուեցաւ։ Նոր Տեսթուրի գլխաւոր վարիչներէն մին էր։

ՁԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ յանձնախումբը կը շարունակէ իր աշխատանքները Լոնտոնի մէջ։ Խ. Միութեան պատուիրակը, Կրոմիքօ նոր առաջարկներ ներկայացուց որոնք աւելի դրական կը համարուին։ Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին։ Արեւմտեան երեք պետութիւնները շատ կարեւոր կը գտնեն նոր ծրագիրը եւ իրենց պատասխանը պիտի յայտնեն Զատկի արձակուրդէն վերջ։

ԵԳԻՊՏՈՍ որոշեց այլեւս իր դրամին հիմք չընդունիլ անգլիական սթերլինը։ Ազգ. դրամատունը պիտի ճշդէ եգիպտական ոսկիին գինը, յարմարցնելով Միջազգային Դրամական Հաստատութեան սակերուն։ — Վարչապետը յայտարարեց թէ Յուլիս մէկէն առաջ ազատ պիտի արձակուին այն 1200 կալանաւորները որոնք տակաւին կը մնան բանտերու կամ արգելարաններու մէջ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բոլշեւիկեան համագումարին վերջին նիստին մէջ, կրօնի դէմ բուռն ճառ մը խօսեցաւ դըլխաւոր պատուիրակը, մասնաւորապէս ձաղկելով աւետարանական եկեղեցին։

ՓԵԹԷՆԻ ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ հանդէս մը սարքուած է Փարիզի մէջ։ Դիմադրական ճակատի ներկայացուցիչները բողոքագիր մը ուղղեցին վարչապետութեան։

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ 21 գիծերու վրայ գործադուլ մը սարքուած էր երէկ։ Առենէ մը ի վեր յաճախադէպ են անակնկալ գործադուլները։

ՍԹԱԼԻՆԻ ԴԷՄ խմբագրական մը հրատակեց Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա»։ Այս առթիւ մասնաւորապէս կը շեշտէ թէ «համեստ չէր եւ ոչ միայն չդադրեցուց գովասանքները, այլ եւ քաջալերեց ամէն ձեւով»։ Սթալինի պաշտօնական նկարիչն ալ մեղայագիր մը ստորագրեց։

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ պատասխանելով հնդկական թերթի մը թղթակցին հարցումներուն, ըսաւ թէ Սթալինի դէմ յարձակում չկատարուեցաւ 20րդ համագումարին մէջ, այլ միայն քննադատութիւններ եղան։ «Համագումարը քննադատեց Սթալինի կարգ մը գործերը, պատմական տեսակէտով։ Իր գլխաւոր դերն էր ցոյց տալ թէ ո՛րը շիտակ է, ո՛րը ծուռ եւ վինել կուսակցութիւնը ապագայ յաջողութեանց համար։ — Կոմինֆորմի լուծման մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ այդ խնդիրը կը վերաբերի կուսակցութեանց։ Յետոյ ըսաւ թէ անկարգութիւն չէ պատահած երկրին մէջ։ «Կրնայ ըլլալ որ ոմանք ծայրայեղ քննադատութիւններ ըրած ըլլան։ Անձի պաշտամունքը շատ երկար տեւեց եւ դժուար է մէկ օրէն միւսը վանել արմատացած գաղափարներ»։

ՍԱԿԱՐԱՆ. — Ոսկի 455.000 ֆրանք, նափոլէոն 3020, զուից. ոսկի 2920, ըսթերլին 3940, քսան տոլարնոց 15.560։ Թղթադրամ տոլար 395, սթերլին 1040, զուից. 93.75 (ազատ շուկայ)։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29. — Աւագ Հինգշաբթի առաւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին։

Մարտ 30. — Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

Մարտ 31. — Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1. — Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ։

Ապրիլ 2. — Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29 Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու խաւարում 17–22։

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի. — Առաւօտեան ժամերգութիւն առաւօտ ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին, Չարչարանաց արարողութիւն (Խաւարում) ժամը 7.30ին։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ. — Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին։

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Ս. պատարագ, ժամը 6ին։

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ. — Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց. — Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին։

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ. — Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղագինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան գումարով մը։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ։

Մարտ 31. — Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի Ճրագալոյցի ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ։

Ապրիլ 1. — Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։

Ապրիլ 2. — Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանեէօյի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29. — Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնալուայի արարողութիւնք ժամը 5ին, խաւարման արարողութեւնք ժամը 8ին,

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին։

ՊՈՒԼՎԱՌ OSSO

Այսօր Աւագ Հինգշաբթի. — Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ս. Հաղորդութիւն փոքրերու երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 5ին, Խաւարում 8ին։

Աւագ Ուրբաթ. — Յիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6.30ին.

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին. Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7.30ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուխտ, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն)։

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Աւագ Հինգշաբթի, պատարագ ժ. 10ին։ Կէս օրէ վերջ Ոտնլուայ ժամը 5ին։ Կարգ Չարչարանաց եւ Խաչելութ. ժամը 8ին։

Աւագ Ուրբաթ Թաղման կարգ ժամը 8ին կէս օրէ վերջ։

Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց ժամը 5.30ին կէս օրէ վերջ, Ս. պատարագ ժամը 6.30-ին կէս օրէ վերջ։

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին։

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Ոտնլուայ ժամը 4ին, գիշերը Խաւարում ժամը 7ին։

Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր ժամը 5ին։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սիսլեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը ճամբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զօրպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առ տուն։ Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովարահը։ Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան։

Հոգաբարձութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ. — Յովսէփ Պետրոսեան ու իր զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Զատկի կիրակի առաւօտ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, իրենց տիկնոջ ու մօր Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ԼԻՈՆ. — Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեան կը ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր եւ աներձագին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(մեռած Յունաստան) համար հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկի երկուշաբթին Հայոց եկեղեցին, ռիւ Լուի Պլան։ Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ։

●

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Այրի Տիկին Բերրոն Մերճանեան, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Երկուշաբթի Ս. Պ. Պետրոս եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ ազգականին

Անդրէաս Մերճանեանի

մահուան յիշատակին։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սրտաբեկ կը խոնարհինք մեծ հայրենասէր ռազմիկ հերոս ընկեր ԴՐՕյի թարմ հողակոյտին առջեւ։ Կըրկին կ'ուխտենք քալել իր քալած փշոտ ճամբէն։ «Հայաստան» ենթակոմիտէ, Սէն Ժեռոմ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ ութին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ Կալմանի մէջ, կայարանին դիմաց։

Կը խօսի Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ. ՄԱՆՈՒԷԼ ՓԻԶԱՐՕ հանրածանօթ նուագախումբով։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Լեւոն Մոմճեան։

Ճոխ պիւֆէ եւ անակնկալներ։

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն ժամը 14.45 իջնել Վիլիէ լը Պէլ Կոնէս։ Փորթ տը լա Շափէլէն թիւ 268 օթօպիւսը, իջնել վերջին կայարանը։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱԼԱՆՍ. — Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Սիսլեանի արկածին առթիւ, արագ ապաքինում մաղթելով։ (Կրընոպլը)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը Մարտ 18ին իր տարեկան հանդէսին առթիւ, սրտագին շնորհակալութիւններ կը յայտնէ Սէն է Ուազի երեսփոխան՝ բժիշկ Լեւոն Յովնանեանին որ բարեհաճած էր հովանաւորել հանդէսը, ինչպէս եւ բոլոր մասնակցողներուն եւ հիւրերուն որոնք իրենց ներկայութեամբ քաջալերեցին Միութեան ձեռնարկը։

× «Էքօ տ'Անկէն - Մոնմորանսի» մէկ սիւնակ նկարագրութիւն հրատարակած էր Մարտ 22ին, ջերմապէս շնորհաւորելով այս յաջող երեկոյթը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԷՆ

Վիճակահանութիւն. — Մարսէյլի Մուրատ Ռափայէլեան Սանուց Միութեան պարասրահին մէջ քաշուած վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը. — 38, 53 61 63 98 133 176 213 259 327 350 362 438 504 520 674 723 747 843։

Դիմել Պ. Փափազեանի, 3 ռիւ Լաֆայէթ Մարսէյ։

Աղքատախնամը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. — Պ. Զինարեանէ փոխան ծաղկեպսակի հանգուցեալ Ռուբէն Կէօնճեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք։ Պ. Եէմէնիճեանէ, հազար ֆրանք։ Պ. Գրիգոր Մուրատեանի ձեռամբ փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Սուրէն Անտրէասեանի մահուան առթիւ դրացիներու կողմէ հանգանակուած գումարին աւելորդը 2250 ֆր.։ Պ. Ա. Մենծիկեանէ բացառիկ նուէր 200 ֆր.։ (Կնիք)

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ԶԱՏԿԻ ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

CAVES CENTRALES

48, RUE PUVIS-DE-CHAVANNES MARSEILLE. TEL.: CO. 58-99

ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ՝ ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մասնաւոր պայմաններ ընկերութիւններու, (հարսնիք, մկրտութիւն, նշանտուք)

Հոս կարելի է գտնել նաեւ ու մանաւանդ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ RAKI DUZE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 30 ՄԱՐՏ
VENDREDI 30 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7642 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3353

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ ԵՒ ՅԻՇԵՑԻՏԼԻՔՆԵՐ

Աւագ Ուրբաթ է այսօր :

Փոխաբերաբար գործածելով դարաւոր աւանդութեան մը բացատրութիւնը, կը-նայինք ըսել թէ նորէն սեւորակ վարա-գոյր մը իջած է հայկական կեանքին վրայ :

Համրանք չունին Աւագ Ուրբաթները՝ մեր պատմութեան մէջ :

Տառապանքներ՝ աւելի կամ նուազ խո-րութեամբ : Ներքին կամ արտաքին տագ-նապներ : Արհաւիրք եւ փլուզում : Անձ-կութեան ժամեր, որոնք անդարմանելի հետքեր ձգած են :

Ահա կը մօտենայ ամէնէն ահաւորն ու անմոռանալին, 1915 Ապրիլ 11/24, որ վեր ի վայր հրջեց մեր պատմութեան ըն-թացքը, արմատախիլ անապատի մը վե-րածելով արեւմտեան Հայաստանը :

Այս բոլոր տագնապներուն եւ տառա-պանքներուն մէջ, ի վերջոյ հնչած է զգաստութեան զանգը : Զարաշուք վարա-գոյրը վար առնուած եւ հորիզոնը բաց-ուած է, շարունակելու համար վերելքը :

Այժմ ուրիշ Աւագ Ուրբաթի մը տպաւո-րութիւնը կը գործէ Կիլիկիոյ կաթողիկո-սական ընտրութեան առթիւ բացուած խաչակրութիւնը, բոլորովին անտեղի եւ անիմաստ : Բառին բուն իմաստով՝ խու-ժանավարութիւն :

Չենք ուզեր մանրամասնութեանց մէջ իյնել : Ամէն ինչ արձանագրուած եւ բա-ցատրուած է օրը օրին :

Չկայ գաղտնիք մը որ բացուած չըլլայ : Ամենավերջինը, արդարեւ մտածողներու անհետացումը, կանխորոշ ծրագրի մը մէկ մասնիկն է միայն :

Ինչ որ կ'ուզէինք ըսել այսօր, Աւագ Ուրբաթ օրով, կապ ունի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վերադարձին հետ :

Բարեմիտ կամ բարեպաշտ մարդիկ դի-տել կուտան թէ երիտասարդ Հայրապետը Էջմիածին կը վերադառնայ դառնացած :

Կը կարծենք թէ այս ենթադրութիւնը չի համապատասխաներ իրականութեան :

Եթէ կարգ մը հաշիւներ ի դերեւ ելան եւ Էջմիածնի պատուիրակութիւնը չկրցաւ իր կամքը պարտադրել Հայ. Եկեղեցին է որ շահեցաւ :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պատ-ճառ էր Պատգ. Ժողովը : Ընտրութիւ-նը մէկ շաբաթ յետաձգելու առաջարկն ալ ընդունուած էր : Եւ Փետր. 20ին կատար-ուեցաւ օրինական գործողութիւնը :

Անոնք որ տնաքանդ ժխոր մը կը յարու-ցանեն այս առթիւ, շահագործելով կա-թողիկոսին ներկայութիւնը, ոչ թէ կը բարձրացնեն, այլ կը նսեմացնեն անոր հմայքը :

Ընդհակառակն, Վազգէն Ա. պէտք է գոհ ըլլայ, քանի որ անձամբ անձին տե-սաւ թէ արտասահմանի տարագիր բազ-մութիւնները չատոնց հասունցած են եւ գիտակցօրէն կը գործադրեն իրենց ինք-նորոշման իրաւունքը :

Անխախտ պահելով հանդերձ աւանդա-կան կապերը՝ Էջմիածնի հետ, այդ բազ-մութիւնները ունին հաստատուն տեսա-կէտներ՝ իրենց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան մասին : Եւ ունին կամք՝ ճակատաբաց գործելու :

Որեւէ ներքին կամ արտաքին ուժ դա-տապարտուած է ձախողման, երբ կը փորձէ խախտել այս տարրական իրա-ւունքը :

Միջին Արեւելքի մէջ բարձրացած ժխո-րը բոլորովին չինծու է, հետեւանք՝ ան-զօր կատաղութեան :

Գալով «եպիսկոպոսական» օրինազանց ժողովին եւ մանաւանդ անոր թխած ոււ-տագրին, ամէն բանէ առաջ անփորձու-թիւն կ'ենթադրէ :

Աւագ Ուրբաթ օրով, պէտք է ապաշ-խարանքի հրաւիրել այն եպիսկոպոսները որ առաջադրած են այդ ձախաւեր բա-նաձեւը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԷԿ «ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ», ԱՅՍՕՐ «ՀՐԷՇԱՅԻՆ»

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԻՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ ՍԹԱԼԻՆԻ ԴԷՄ

Երէկ երկու տողով յիշած էինք թէ Մոսկուայի պաշտօնաթերթը, Փրաւտա, խիստ խմբագրական մը հրատարակած է Ստալինի դէմ, ձաղկելով անոր փառամո-լութիւնը, որ աննախընթաց կռապաշտու-թեան յանգած էր :

Ահաւասիկ խմբագրականին հիմնական մասերը :—

« Անհատի պաշտամունքը, կարգ մը անձերու ծայրայեղ փառաբանութիւնը կը ձգտէր գերբնական յատկութիւններ վե-րագրել անոնց : Անշուշտ Ստալին արժանի հանդիսացաւ կուսակցութեան, բանուոր դասակարգին եւ միջազգային բանուորա-կան շարժումին : Ոչ մէկը կ'ուրանայ իր դերը յեղափոխութեան, քաղաքացիական պատերազմին եւ ընկերվարութեան կա-ռուցման պայքարին մէջ : Միւս կողմէ Ստալին, որ ամէնէն հմուտ մարքսեաններ-րէն մէկն էր, վարեց կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարի պաշտօնը : Այդ հան-գամանքով, Կեդր. Կոմիտէի ուրիշ ան-դամներուն հետ, գործօն դեր կատարեց լենինեան վարդապետութեան կեղծարար-ներուն եւ թշնամիներուն դէմ մղուած պայքարին մէջ : Ան իր Երկերով, տրամա-բանութեամբ, կամեցողութեամբ [illegible] մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ կուսակցու-թեան վարչակազմին եւ աշխատանքին վրայ : Ան յաղթանակներ տարաւ լենինա-կանութեան թշնամիներուն վրայ, — Թրոցքիի եւ Զինովիեւի կուսակիցներուն, աջակողմեան պատեհապաշտներուն, քաղքենի ազգայնականներուն դէմ :

« Այդ շրջանին, Ստալին ժողովրդակա-նութիւն շահեցաւ կուսակցութեան մէջ, վայելեց անոր համակրանքը եւ աջակցու-թիւնը : Սակայն, կամաց կամաց իր ղե-կավարութեան մեթոդներուն մէջ երեւան ելան յատկանիշներ որոնք ճամբայ բացին անձի պաշտամունքին համար : Սկսան կուսակցութեան ղեկավարութեամբ շահ-ուած յաղթանակները վերագրել մէկ մարդու արժանիքներուն, Ստալինի ար-տակարգ յատկութեանց : Չուրկ՝ անձնա-կան համեստութենէ, Ստալին փոխանակ դադրեցնելու, կարճ կապելու գովեստնե-րը եւ խնկարկութիւնները, քաջալերեց բոլոր միջոցներով : Ստալինի պաշտա-մունքը հետզհետէ հրէշային ձեւեր կը ստանար եւ վնասակար կը դառնար : Ստա-լինի կեանքի վերջին տարիներուն, անձի պաշտամունքը եւ ղեկավարութեան մե-թոտները ծանր վնասներ պատճառեցին կուսակցութեան : Հաւաքական ղեկավա-րութեան անտեսումը յանգեցաւ կուսակ-ցութեան սկզբունքներուն խեղաթիւր-ման, յեղափոխական օրինականութեան բռնաբարման եւ անարդար զսպումներու :

Այս է միակ պատճառը որ աշխարհակա-լութեան ստրկամտաւոր գործակալներ, ինչպէս Բերիան եւ իր մեղսակիցները կր-ցան ղեկավար պաշտօններ գրաւել կու-սակցութեան եւ կառավարութեան ծոցին մէջ : Կեդր. Կոմիտէն պարտութեան մատ-նելով թշուառականներու այս հրոսա-խումբը, կրցաւ վերահաստատել ընկեր-վարական օրինականութիւնը :

« Անձի պաշտամունքը վրիպումներ յա-ռաջ բերաւ բոլոր ասպարէզներուն մէջ, — գրասենեկային ղեկավարութիւն, ար-համարհանք՝ շարքերու նախաձեռնու-թեան հանդէպ, քողարկում թերութեանց եւ սխալներու, խեղաթիւրում իրականու-թեան : Անձի պաշտամունքը չարիքներ գործեց նաեւ գիտական ասպարէզին, մասնաւորապէս փիլիսոփայական պատ-մութեան մէջ : Այս առթիւ կարելի է յի-շել Ստալինի կենսագրութիւնը որ խմ-բագրուած է իր ուղղակի մասնակցու-թեամբ : Կուսակցութեան պատմութեան դասընթացքն ալ նոյն դրոշմը կը կրէ : Պատմական եղելերը ցարդ չեն պարզեր կուսակցութեան, բանակին եւ ժողովուր-դին դերը հայրենական պատերազմին մէջ : Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, միայն Ստալին իրաւունք ունէր տեսութիւններ պարզելու, ինքնատիպ բաներ ըսելու : Միւսներուն կը մնար միայն ժողովրդա-կանացնել իր գաղափարները » :

Իբրեւ եզրակացութիւն, պաշտօնաթեր-թը կը յանձնարարէ վերջ տալ անձի պաշ-տամունքին, ինչ ձեւով ալ արտայայ-տուի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ

« Մունջ առիւծ » կը կոչէին ընկերները : Իսկապէս, սակաւախօս տիպար մըն էր տարաբախտ ֆետային : կարճ պատաս-խաններ կուտար, երբ հարցումներ ուղ-ղէիր : Եւ երեսդ կը նայէր ժպտագին, միշտ համեստ եւ մեղմաբարոյ :

Շատ քիչեր կրնային հաւատալ թէ այս ալ մէկն էր այն խումբէն, որ «հայացուց» արդի Հայաստանի կարգ մը շրջանները, անխնայ ոչնչացնելով դաւադրութեան որ-ջերը :

Մուշեղը առաջին անգամ տեսած եմ հանդիսաւոր առիթով մը, երբ Սասունէն Մուշ վերադառնալով բլուրն ի վեր կը բարձրանայինք, ազահանդէս մը կատա-րելու համար Գէորգ Չաւուշի գերեզմա-նին վրայ (1912) :

Աւելի մօտէն ծանօթացայ, երբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ժողովը կը գումարուէր Ս. Կա-րապետի վանքին մէջ, նախագահու-թեամբ Ռոստոմի :

Ֆետայիները լեռնէն իջած էին այն ա-տեն, բայց իրենց շունչը կը սաւառնէր ամէն տեղ, դաշտէն մինչեւ հեռաւոր սա-րերը :

Մինչ ուրիշներ սահմանադրական ազա-տութեանց մասին կը խօսէին, անոնք թաղձագին նայուածքներ կ'ուղղէին :

Յայտնապէս ըսել կ'ուզէին, — Իրա՞ւ է, կը հաւատա՞ք :

Յետոյ հանդիպեցանք Երեւան, 9րդ ընդհ. ժողովին : Նոյն մունջ առիւծն էր, մեղամաղձոտ այլ խօսուն աչքերով :

Առանձին եղած ատեն, միշտ կը խուսա-փէր իր կատարած գործերու մասին խօ-սելէ : Կը նախընտրէր պատմել ուրիշնե-րու քաջագործութիւնները :

Ապա փլուզում եւ արտագաղթ :

Այս անգամ իրար գտանք Աթէնքի մէջ (1930) : Զանազան գործեր փորձելէ ետք, յաջողած էր բեռնակառք մը վարձել ըն-կերներու աջակցութեամբ եւ փոխադրու-թիւններ կը կատարէր :

Իր գնդակը երբեք չէր վրիպած՝ ազա-տագրական պայքարին մէջ : Բայց չկրցաւ տոկալ այս տաղտկալի ձեռնարկին եւ փո-խադրուեցաւ Պէյրութ :

Ծխախոտի կրպակ մը բացած էր ընկեր-ներու օգնութեամբ : Իրականին մէջ, քաշ-քշուք մը՝ ապրուստ ճարելու համար :

Վերջին անգամ տեսայ անցեալ Յուլի-սին, իր կրպակին առջեւ, բոլորովին մա-շած եւ ուժասպառ :

Լուսապայծառ աստղ մըն էր, բայց մա-րեցաւ մոմի պէս, միշտ լուռ ու մունջ :

ՎԱՀԷ

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ «Ժորժ Լեկ » մարտանաւը դիրք բռնելով Ալժե-[illegible] յատկապէս մարզուած ռազմիկներ ցա-մաք հանած է, պաշարելու համար Կոս-տանդինի շրջանին ըմբոստները : Օդա-նաւեր ալ կը գործեն, ըմբոստներուն նա-հանջը խափանելու համար : Առաջին ան-գամ է որ նաւատորմը կը մասնակցի զին-ուորական գործողութեանց : Ըմբոստու-թեան գլխաւոր վառարանը կը գտնուի Թլեմսենի մէջ : Ընդհարումները սկսած են արդէն :

× Ատլանտեան ճակատին սպարապե-տը, զօր. Կրուենթըր, ունկնդրութեան ըն-դունելով խումբ մը լրագրողներ, յայ-տարարեց թէ «Ֆրանսան ազատ աշխարհի ապահովութիւնն է որ կը պաշտպանէ Ալ-ժերիոյ մէջ : Եթէ Հիւս. Ափրիկէն կոր-սուի, մասամբ կազմալուծուած պիտի ըլ-լան արեւմտեան ճակատին խարիսխները» : Այս առթիւ տեղական թերթերը կը հար-ցնեն թէ դաշնակիցները եւ մանաւորա-պէս Մ. Նահանգները պատրա՞ստ են ա-ւելի լայն աջակցութիւն տրամադրելու Ֆրանսայի, ճարելով օդանաւեր եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ :

× Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, միշտ կը յիշեցնէ թէ անհրաժեշտ է հա-րիւր հազար նոր զինուորներ ղրկել, վե-րահաստատելու համար խաղաղութիւնը : Շատ մը թերթեր կը գտնեն որ կա-ռավարութիւնը կը ձգձգէ տրամադրելի զինուորներու զօրակոչը : Օդանաւային նախարարն ալ անհրաժեշտ կը գտնէ ա-մերիկեան եւ անգլիական օդանաւերու գնումը, որպէսզի կարելի ըլլայ ազդու գործողութիւններ կատարել տասը հազար օդաչուներով : Մինչեւ տարեվերջ 52էն 228ի պիտի բարձրանայ պատուակաւոր օդանաւերու թիւը :

× Ալժերիոյ ծայրայեղ ազգայնականը, Մեսալի Հաճ, որ Անկուլեմ կը գտնուէր, Ատլանտեանի Պել Իլ կղզին աքսորուեցաւ (Սէն Նազէրի դիմաց), որպէսզի չկարե-նայ հրահանգներ ղրկել ապստամբնե-րուն :

× Արեւմտեան Գերմանիայէն երկու զօրաբաժիններ Մարսէյլ հասան, Ալժե-րիա երթալու համար : Թուլոնի նաւաբա-զէն ալ ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Ալ-ժերիա :

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՒ

Միլանի մեր թղթակիցը կը հեռաձայնէ (29 Մարտ) .—

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը երէկ վե-րադարձաւ Վենետիկէն, [illegible] ըն-դունելութիւն մը սարքած էր Մխիթար-եան միաբանութիւնը : Ն. Ս. Օծութիւնը այս առթիւ վանքին նուիրած է նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի մէկ ստեղծագոր-ծութիւնը եւ չիչ մը Հայաստանի գինի : Մխիթարեան Միաբանութիւնն ալ նուի-րած է «Գեղունի» պարբերականը, Մխի-թարի ոսկի շքանշանը եւ փառակազմ Ա-ւետարան մը :

Կաթողիկոսը Միլանէն Փարիզ ճամբայ ելաւ Հինգշաբթի ժամը 5.30ին, ամերիկ-եան օդանաւով որ Օրլի հասաւ ժամը 9ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Ապահովութեան Խորհուրդի երկրորդ նիստին մէջ, ամերիկեան պատուիրակը բացատրեց թէ իր կառավարութեան միակ նպատակն է խափանել պատերազմը : Ե-գիպտոսի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչնե-րը պահանջեցին յստակօրէն ճշդել Ազգա-ժողովին ընդհ. քարտուղարին պաշտօնը, երբ Պաղեստին ղրկուի, նոր քննութիւն մը կատարելու համար :

× Մրցակցութիւն մը բացուած է Ա-րեւմուտքի եւ Խ. Միութեան միջեւ, սի-րաշահելու համար Եգիպտոսը : Մոսկուա

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ԹԵՐԻ»Ն ԵՒ «ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ»Ն

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համար մշակուած կանոնադրութիւնը կ'ընդունի, որ «Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան պիտի մասնակցի Մայր Աթոռը երկու ձայնով, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական»։

Եպիսկոպոսական Ժողովի մշակած «Համաձայնագիր»ը եւս կ'ընդունի այս իրաւունքը, — երկու ձայնի իրաւունք, — հինգերորդ յօդուածով։

Այս իրաւունքը յարգուեցա՞ւ Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան առեն։ — ԱՅՈ՛։

Մայր Աթոռը հրաւիրուեցա՞ւ մասնակցելու այդ ընտրութեան, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական ներկայացուցիչներով։ — ԱՅՈ՛։

Տառապէս յարգուած եւ գործադրուած է ուրեմն օրէնքը։

Մայր Աթոռին ուրիշ իրաւասութիւններ տրուած չէին ոչ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կանոնադրութեան, ոչ ալ Եպիսկոպոսական Ժողովի պատրաստած «Համաձայնագիր»ին մէջ։

Եւ Մայր Աթոռը ինքն ալ արդէն ուրիշ իրաւասութիւններ պահանջած չէր մինչեւ 1956 Փետրուար 20ի ընտրութիւնը։

Արդ, Մայր Աթոռը ազգին գերագոյն հոգեւոր իշխանութիւնն է. իբր այդ՝ իրաւունք եւ միաժամանակ պարտականութիւն ունի ոչ միայն յարգել տալու օրէնքը, այլ եւ ամէնէն առաջ ինք յարգելու զայն։

Կատարա՞ծ է իր այս պարտականութիւնը, որ միաժամանակ իրաւունք մըն է։ — ՈՉ, կատարած չէ։

Յարգած չէ օրէնքը, ուստի նաեւ յարգել տուած չէ։

Երկու ձայնը, ի վերջոյ, երկու ձայն է. ոչ աւելի, ոչ պակաս։ Երկու ձայնով ոչ կարելի է երեսուներկու ձայն չեզոքացնել, ոչ կարելի է Պատգամաւորական Ժողով ցրուել, ոչ ալ որոշումներ տալ եւ պարտադրել զանոնք իրաւազօր եւ հաւասարազօր երեսուներկու ձայներուն։

Այս կէտը, պիտի ըսէինք՝ այս օրէնքը, նկատի ունեցած չէ Մայր Աթոռի եկեղեցական ներկայացուցիչը, նկատի ունեցած չէ Մայր Աթոռի աշխարհական ներկայացուցիչը, նկատի ունեցած չէ, նոյնպէս Եպիսկոպոսական Ժողովը։

Մայր Աթոռը, անոր հետեւելով նաեւ Եպիսկ. Ժողովը ըսած կամ ըսել ուզած են. «Ես եմ իշխանութիւնը, ուստի ես եմ օրէնքը»։ Մօտաւորապէս այս իմաստը ունէր նաեւ Լուի ԺԴ.ի պատգամը. «Պետութիւնը — ես եմ»։ Ֆրանսական Յեղափոխութիւնը ջնջեց այս պատգամը. ջնջեց նաեւ «ես»ը։

Մենք կը յարգենք իշխանութիւնը, մանաւանդ հոգեւոր իշխանութիւնը, բայց առաւել եւս կը յարգենք օրէնքը, որովհետեւ գիտենք, տեսած եւ սորված ենք, որ իշխանութիւնը առանց օրէնքի՝ բռնապետութիւն է։

Այս յարգանքը, — օրէնքի հանդէպ յարգանք, — Մայր Աթոռը ինք պիտի ներշնչէր մեզի։ Չըրաւ, չներշնչեց։

Մենք մեզի թոյլ կուտանք քանի մը ենթադրութիւններ ընել այս առիթով։

Առաջին.— Կրնայ պատահիլ, որ օր մը Եպիսկոպոսական ուրիշ Ժողով մը գումարուի Էջմիածին, Անթիլիաս, Պոլիս, Երուսաղէմ կամ աշխարհի մէջ որեւէ տեղ։

Երկրորդ.— Կրնայ պատահիլ նաեւ, որ այդ Ժողովը թերի եւ անընդունելի նկատէ Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընտրութիւնը եւ պայմաններ դնէ ճանչնալու համար ընտրութիւնը եւ ընտրեալը։

Այս պարագային ի՞նչ կը դառնայ մեր ազգային եւ հանրային կեանքը։ Կը դառնայ պարզապէս քաոս։

Ոչ Կաթողիկոս կրնանք ունենալ, ոչ Հայրապետ, ոչ Պատրիարք, ոչ գերադաս, ոչ ալ յետադաս Աթոռ։ Այլ կ'ունենանք անվերջ վէճ ու վիճաբանութիւն։ Մէկը կ'ընտրէ, միւսը չի ճանչնար ընտրուածը։ Մէկը կը հաստատէ, միւսը կը ժխտէ։ Մէկը կ'ընդունի, միւսը կը մերժէ։

Երրորդ.— Կրնայ պատահիլ նոյնպէս, որ Պոլսոյ Երեսփ. Ժողովը Պատրիարք մը ընտրէ, յարգելով եւ լրացնելով օրինական բոլոր պայմանները։ Բայց, հազիւ Պատրիարքը գահ բարձրացած, քառասուն յիսուն եպիսկոպոսներ աշխարհի մէջ տեղ մը կը հաւաքուին, կը խորհրդակցին եւ կ'որոշեն չճանչնալ ընտրեալը. ընտրութիւնը գտնել «թերի» եւ «անկատար»։

Ի՞նչ պիտի պատահի այս պարագային։ Պիտի պատահին նոյն բաները։

Այս ենթադրութիւնները մեզ կ'առաջնորդեն սա յստակ եզրակացութեան. — Մայր Աթոռը գերադաս եւ նախապատիւ Աթոռ է, բայց չի կրնար, չունի իրաւունք բարոյական ճնշում բանեցնելու, մանաւանդ օրէնքի դէմ գործելու։ Օրէ՜նքը «հօտ»ին համար չէ միայն, այլ եւ, այլ մանաւանդ «հովիւ»ին համար։

Ուստի կ'ըսենք.— Եթէ Մայր Աթոռը բարոյական ճնշում բանեցնէ, կամ օրէնքի դէմ գործէ եւ կամ անտեսէ քաղի իրաւունքը, ապա ուրեմն ինք տուած կ'ըլլայ անիշխանութեան, ապօրինութեան, անկարգապահութեան օրինակը։

Ինք ստեղծած կ'ըլլայ անձեւ քաոսը։

Մենք ուզեցինք փրկել Մայր Աթոռի վարկը եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի հեղինակութիւնը։

Ուզեցինք ամէն վէճէ վեր, ամէն պայքարէ վեր, ամէն ապօրինութենէ վեր պահել Լուսաւորչի Գահը եւ Գահակալը։

Այսպէս չըրաւ եւ այսպէս չուզեց հակառակորդ կողմը։ Ճիշդ հակառակը, ուզեց վէճի մէջ քաշել բերել, պայքարի մասնակից դարձնել եւ պառակտումի ու անմիաբանութեան ակամայ ջատագովը հանդիսացնել Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետը։

Այս ձեւով Հայրապետին վարկը բարձրացա՞ւ. ոչ, նսեմացաւ։

Անոր հեղինակութիւնը աւելցա՞ւ, ոչ, նուազեցաւ։

Հարցին մօտենանք ուրիշ կողմէ մը։

Երկու ձայն ունէր Մայր Աթոռը այն Պատգամաւորական Ժողովին մէջ, որ հաւաքուած էր Անթիլիաս՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ընտրելու համար։

Եթէ իրապէս Մայր Աթոռի եկեղեցական եւ աշխարհական ներկայացուցիչները Անթիլիաս եկած էին սէր եւ միաբանութիւն հաստատելու հակառակորդ կողմերուն միջեւ.

Եթէ իրապէս Էջմիածնի Գահակալը եկած էր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութեան մասնակցելու եւ ընտրեալ կաթողիկոսը օծելու համար, ինչպէս յայտարարած էր Պէյրութ ժամանելէ առաջ.

Ապա ուրեմն տէրը կ'ըլլար իր խօսքին ու խոստումին։

Սէր եւ միաբանութիւն կը քարոզէր։

Իր ձայնը կը միացնէր բազմաց ձայնին եւ, ընտրութեան մասնակցելէ ետք, ինք անձամբ կ'օծէր նորընտիր Կաթողիկոսը։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

(Զ. եւ վերջին մաս)

Պոլիս մերժեց Կաթողիկոսին բոլոր առաջարկները։ Պոլսոյ ռուս դեսպան Կուտինեու փոխանակ թուրք կառավարութեան դիմելու, որպէսզի արտօնէ օսմ. Հայերու յարաբերութիւնը Էջմիածնի հետ, Պեղճեան ամիրային կը դիմէ, որպէս զի համոզէ սուլթանն ու մեծ վէզիրը։ Թոյլատրելու պարագային ալ Հայերուն կը մնար յարաբերիլ կամ ոչ։ Պեղճեան խոհեմութիւն սեպեց միջամուխ չըլլալ փափուկ հարցի մը։ Եօթ տարի վերջ Պատրիարքը հաղորդեց ամիրաներու որոշումը՝ 1.— Պոլիս կը ճանչնայ Էջմիածնի Աթոռին նախապատւութիւնը, կը յիշատակուի Էջմիածինը, բայց ոչ Կաթողիկոսի անունը։ 2.— Կ'ընդունի Միւռոն Էջմիածնէն։ 3.— Էջմիածնի համար դանաձանակներ կը դրուին եկեղեցիներու մէջ, բոլոր նուիրատուութիւնները կը դրկուին Էջմիածին պատրիարքարանի կողմէ, ուստի աւելորդ է գործակալ մը պահել Պոլիս։

Ժամանակին Կիլիկեան Աթոռը իր իրաւասութիւնները կը տարածէր Էջմիածնի թեմերու վրայ, օր մըն ալ օսմ. հայութիւնը պիտի ենթարկուէր Սսոյ կաթողիկոսութեան։ Էջմիածին յաջողեցաւ հետզհետէ ընդլայնել իր սահմանները։ Աթոռները իրարմէ կը խլէին թեմերը։ «Բարեբախտաբար — կը գրէ Ա. Երէցեան — Կիլիկիոյ Տանն գահակալները չկարողացան օգտուիլ առիթէն, օսմ. Տէրութեան տրամադրութենէն»։

Պոլիս մերժեց Կարբեցիի անունին յիշատակութիւնը, որովհետեւ մասնակցած չէր իր ընտրութեան, օսմ. կառավարութիւնը կրնար կասկածներ ունենալ հայ յարաբերութիւններէն։

1844ին Ներսէս Աշտարակեցի կաթողիկոս օծուեցաւ եւ Պոլիս ղրկեց կարող եկեղեցականներ օսմ. Հայեր մօտեցնելու համար Մայր Աթոռին։ Պոլսոյ մէջ դիմումներ կատարուեցան կառավարութեան, որպէսզի արտօնէ յարաբերութեան մտնելու Էջմիածնի հետ։ Առանձին Ժողով մը գումարելով՝ որոշուեցաւ կաթողիկոսի անունը յիշատակել, բայց մերժեց նուիրակ ընդունիլ։

Ազգ. Սահմանադրութեան մէկ քանի յօդուածները ցոյց կուտան օսմ. կառավարութեան միտումը հեռացնելու Հայերը Էջմիածնի ազդեցութենէն։ Կաթողիկոսական յանձնաժողովն ալ քննելով Պալժենեան կը յայտարարէր թէ Էջմիածնի կաթողիկոսական Աթոռի ներկայ վիճակը եւ սահմանուած ընտրութեան եղանակը համապատասխան չէ Հայ. Եկեղեցիի կարգերուն։

«Թէեւ մեր եկեղեցիի նուիրապետական կանոնադրութիւնները կը պահանջեն, որ հայ եկեղեցիին հովուապետը մէկ անձ ըլլայ, բայց որովհետեւ Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները դարեր պահպանած են իրենց գոյութիւնը, ուստի պահելու է երկուքն ալ։ Ազգ. Ժողովը աշխատելու է բարձրացնելու անոնց դիրքը, բառնալու երկու վիճակներուն կացութիւնը»։ 1867 Փետրուար 24ին ընտրուած չորս եկեղեցականէ եւ չորս աշխարհականէ բաղկացած յանձնախումբը, որուն կ'անդամակցէր Ներսէս եպիսկ. Վարժապետեան, կ'առաջարկէր Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսներուն իրաւունքներն հաւասարեցնել Էջմիածնի կաթողիկոսին հետ։ Գէորգ Դ. 1868 Ապրիլին կը բողոքէր առաջարկին դէմ Պօղոս Պատրիարքի ուղղուած կոնդակով եւ կը հրաւիրէր եպիսկոպոս, վարդապետ, քահանայ պաշտպանելու Մայր Աթոռի իրաւունքները։

Կաթողիկոսին կոնդակը կը կարդացուի եկեղեցիներու մէջ։ Օսմ. կառավարութիւնը, որ կը հետեւէր վիճաբանութիւններուն, դժգոհ կը մնայ կոնդակի ընթերցումէն։ Պօղոս պատրիարք պաշտօնանկ կ'ըլլայ, Ազգ. Ժողովը կը հրաւիրուի նոր պատրիարք ընտրելու եւ ընտրական ցանկին մէջ սակայն եպիսկոպոս Ներսէսն ալ դնելու։ Ութ եպիսկոպոսներ Նարպէյի թելադրութեամբ կը հեռագրեն Էջմիածին թէ՝ կը բողոքեն ընդհանրական Հայրապետի իրաւասութեանց դէմ գործուած այս սխալին համար։

Ազգ. շրջանակէն դուրս կուգայ պայքարը։ Արտաքին նախարար Սաֆֆէթ փաշա, ռուս դեսպան Իգնատիեւ տարբեր հայեացքներ ունին։ Օսմ. կառավարութիւնը չի կրնար հանդուրժել օտարահպատակ կաթողիկոսի մը վերին իշխանութեան իր հպատակներուն վրայ։ Իգնա-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

«Այս ձրի եւ բացարձակ գրուցուածքին ծանրակշիռ պատասխանը ընդհանուր ազգերնիս գործով տուած է միշտ՝ նախ իր խոհական հաւատարմութեամբը առ այն պետութիւնը որուն անմիջական պաշտպանութիւնը կը վայելէ յամենայնի, եւ երկրորդ իր երախտագէտ մեծարանօքը առ այն քրիստոնեայ ազգերն որ իր հանդարտութեանն ու քաղաքակրթութեանը ձեռնտու կ'ըլլան։ Իսկ թէ որ մենք ալ փափաք մը ունինք յայտնելու այս կողմանէ իմաստուն հեղինակին եւ իր վեհանձն ազգին, այս է՝ որ Գաղղիացիք, նաեւ իրենց քաղաքականութեանը օգտին համար, խտրութիւն չընեն ըստ կարգի հռոմէական ու լուսաւորչական Հայոց մէջ, եւ զանոնք չխըրտեցնեն ծանր ու նախատական խօսքերով, որոնց պտուղը կ'ըլլայ հարկաւ Հայոց հեռու կենալը իրենցմէ, եւ ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց քիչ կամ շատ յարիլը»։

Անդրադառնալով հեղինակի այն հաւաստումին թէ աշխարհի չորս միլիոն Հայերէն 250.000ը կաթոլիկ են, Մասեաց Աղաւնի, կը գրէ.

«Մենք ճիշդ հաշուով գիտենք որ Օսմանեան տէրութեան մէջ գտնուած հռովմէական Հայոց թիւը 38.000էն աւելի չէ, իսկ դրսերը տասը հազարէն քիչ մը աւելի ալ դնենք նէ՝ բոլորը մէկէն յիսուն հազարը չանցնիր»։

Հարիւր տարի առաջուան համար այս թիւը աւելի ճիշդ կը թուի ըլլալ։

Իսկ Պարպիէ տիւ Պոքաժի առաջարկութեան մասին, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.

«Եթէ մենք ալ պատուական հեղինակին պէս գաղղիացի մը ըլլայինք, կամ գէթ ուրիշ որեւիցէ ազգէ՝ ուստի եւ խընդիրէն դուրս ու անտարբեր, տարակոյս չկայ թէ ոչ միայն պիտի համոզուէինք իրաւացի փաստերուն, այլ եւ արժանապէս պիտի գովէինք հեղինակին հանճարեղ գիւտը, միանգամայն եւ աշխարհաշէն ջանքն ու հայրենասէր եռանդը։ Վասնզի ո՞վ չի տեսներ, գէթ այսպիսի գրուածք մը կարդալէն ետեւ, թէ Գաղղիան անբաւ շահ կը գտնէ՝ Ճէզայիրը Հայոց պէս ճարտարամիտ, աշխատասէր, բարեպաշտ ու խաղաղասէր ժողովրդով մը ծաղկեցնելէն։ Սակայն մենք, իբրեւ Հայ՝ երեք բան կը տեսնենք, որ զմեզ ետ կը քաշեն ու չեն թողուր յուսալ թէ այս առաջարկութիւնն ընդունելի ըլլայ նոյն իսկ հռովմէական Հայոց՝ որ հեղինակին աւելի յարմար կ'երեւան Ճէզայիրը շէնցնելու։ Մէյ մը անցեալը, մէյ մը ներկան, մէյ մա՛լ՝ ապագան»։

Խօսելով անցեալի մասին, «Մասեաց Աղաւնի» կը գրէ. «Եթէ անցեալ ժամանակաց պատմութիւնը խրատ պիտի ըլլայ մարդուս, ո՞ր Հայը կրնայ մոռնալ թէ Հայաստանի 15 կամ 20 միլիոն բնակիչներուն այս օրուան օրս այսչափ պակսելուն գլխաւոր պատճառ գաղթականութիւններն եղած են։ Եւ այն գաղթականներն, որ Հայաստանի չորս կողմէն գունդ գունդ՝ բանակ բանակ ելան գնացին հեռաւոր երկիրներ, այսինքն դէպի Արեւելք՝ մինչեւ Պարսկաստան, Խորասան, Հնդկաստան ու Ասիոյ կղզիները, դէպի հիւսիս՝ մինչեւ Աժտէրխան, Թաթարստան, Ռուսաստան եւ Լեհաստան, դէպի հարաւ՝ մինչեւ Ասորիք, Արաբիա, Պաղեստին եւ Եգիպտոս, եւ դէպի արեւմուտք՝ մինչեւ Կոստանդնուպոլիս, Մոլտաւիա, Մաճառստան, Իտալիա։ Գաղղիա եւ Հոլանտա, այսօրուան օրս քանի՞ հոգի մնացեր են, կամ թէ իրենց ազգութիւննին պահեր են լեզուով, արարողութեամբ, սովորութեամբ։ Ոչ բնաւ, եւ կամ խիստ քիչ։ Այն հարիւրաւոր, հազարաւոր գերդաստանները որդէսլի Թաթարիստան գացեր էին ատենով, մեծամեծ արտօնութիւններ ձեռք ձգեր էին, ու միայն Խրիմու մէջ հազար ու մէկ եկեղեցի ունէին, կ'ըսուի, հիմա քանի՞ հատ մնացեր են... Ո՞ւր են Լեհաստանը շէնցնող, հարստացնող հարիւր հազար Հայերը.— Ո՞չ ապաքէն տասնըհինգ հազար միայն հազիւ թէ կը համրուին, եւ շատին բովանդակ ազգութիւնը մնացեր է՝ խեղճ կերպով մը՝ Հայ իմ՝ տարբ հայնակ չիտիմ (Հայ եմ, բայց հայերէն չեմ գիտեր) ըսելուն վրայ։ Ո՞ւր են Մաճառստանի քաջ, պատուաւոր՝ հարուստ Հայերը, որ գրեթէ ինքնիշխան կառավարութեամբ իրենք զիրենք կառավարելու արժանի սեպեր էին Աւստրիոյ կայսերաց կողմանէ, եւ հիմա արտօնութիւններուն շատը կորսնցուցեր են նուաղութեամբ եւ աղքատութեամբ։ Ո՞ւր են Վենետիկոյ, Լիվոռնոյի, Մարսիլիոյ եւ Ամստերտամի բիւրաւոր վաճառաշահ Հայերը, որոց հիմա տապանագիրները միայն կը կարդացուին՝ իրենց հարստութեամբն ու բարեպաշտութեամբը կանգնուած հոյակապ եկեղեցեաց գաւիթներուն մէջ, բաւական է, որ այն տապանագիրները կարդացող Հայ մըն ալ անցնի յանկարծ անկէց եւ ողորմիս հանէ անոնց հոգւոյն... Ասոնք ամէնքն ալ օտար երկիրներու մէջ ընկղմած՝ կամաց կամաց ազգութիւննին կորսնցուցեր եւ իրենց քովի զօրաւոր ազգերուն հետ խառնուեր անհետացեր են։ Նոյն իսկ Նոր Նախիջեւանու Հայերը, որ հիմակուան հայ գաղթականութեանց մէջ ամէնէն բազմաթիւ ու անկորուստ մնացածը կը սեպուին,

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(12) (Շար.)

տիեւ, հաւատարիմ հետեւորդ նախորդներուն, Էջմիածնի գերագոյն իրաւունքները կը պաշտպանէ: Պետական իրաւունքը սեւ֊ ղանի վրայ կը դրուէր: Թուրք կառավարութիւնը տեղի կուտար Իգնատիեւի պուլկար եկեղեցիին համար, բայց երբեք հայ եկեղեցիին համար: Պուլկար եկեղեցին կը բաժնուէր Յոյն պատրիարքարանէն (1870) կը դառնար անկախ եկեղեցի մը իր էքզարքով:

Ալեքսանդր Ցարը կը մտածէր Էջմիածնի կաթողիկոսը փոխադրել տարբեր կեդրոն մը: Խորհրդականներ յայտնեցին, թէ Տաճկ. Հայերը կրնան Սոս կաթողիկոսը Ընդհանրական Հայրապետ հռչակել, ինչ որ հակառակ է ռուս քաղաքականութեան: Ցարը մերժեց կաթողիկոսական առաջին ընտրելի Մուրատեանի վաւերացումը, չեղեալ նկատեց Ներսէսի ընտրութիւնը: Խրիմեանի ընտրութեան առեն պրոկուրօրէն զատ կառավարական ներկայացուցիչ մըն ալ եկաւ մօտէն հսկելու համար ընտրութեան վրայ: 1911ին ալ ռուսը ջանաց սահմանափակել տաճկահայ ընտրողներու թիւը:

Կրօնական քաղաքականութիւնը ընդհանուր է: 1898ին ռուսէն կառավարութիւնը Պոլսոյ Պատրիարքարանին յայտնեց, թէ Ռումանահայ առաջնորդը ենթակայ ըլլալու էր ուղղակի Պոլսոյ եւ ոչ թէ Էջմիածնի: Անգլիացիները պահեցին Կիպրոսի եկեղեցիին անկախութիւնը Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքութենէն եւ Անտիոքի պատրիարքութենէն: Իտալիա գրաւելով Եթովպիան, անկախ եկեղեցի հռչակեց եթովպական եկեղեցին, որուն պետը ենթակայ էր Եգիպտոսի Ղպտի Պատրիարքին:

Էջմիածնական Իզմիրլեան կը խոստովանէր Ազգ. Ժողովի մէջ. «Օտարներ կ՚աշխատին զմեզ խաբելու եւ մեր ձեռքով մեր շահերուն եւ մեր իրաւունքներուն դէմ գործել տալու»: Այդքան մը հասկնալէն յետոյ լաւագոյն պիտի ըլլար խամաճիկ չըլլալ օտարին քաղաքական շահերը պաշտպանելու համար, քաղաքական հպատակութիւնը նախընտրել հոգեւոր հպատակութենէն, որովհետեւ այդ կը պահանջէր նաեւ հայ ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը:

(Այգ) ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ երկրաշարժի զոհերուն համար տասը հազար լ. ոսկիի չէք մը յանձնած է Պ. Գ. Թիւֆէնկճեան, նախագահ Քամիլ Շամունի:

ԹՐԻՓՈԼԻԻ ազգ. կեանքը եռանդուն շրջան մը կ՚անցընէ շնորհիւ Լիբանանի Օգն. Խաչին, Հ. Մ. Ը. Մ.ին եւ Հայ Մշակութային Միութեան: Գ. տարին է որ Օգն. Խաչի ձեռնարկութեան դասընթացքի աշակերտուհիները յաջող քննութիւններ կ՚անցընեն: Հայ Մշակութային Միութիւնը 12 սան - սանուհիներ կը պահէ ազգ. վարժարաններու մէջ:

ԿՍԿԾԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ ԵՒՍ

★

Մասնաւոր նամակէ մը ցաւով իմացայ ընկեր Յովակիմ Տէր Պօղոսեանի մահը, հեռաւոր Քալիֆորնիայի մէջ: Ընկերը զոհ գացած է կառքի արկածի մը:

Շատ մօտէն ծանօթ ըլլալով մեր ողբացեալ ընկերոջ որ նախապէս Ֆրանսա գտնուած է, կ՚ուզեմ քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ հաղորդել:

Ընկեր Յովակիմ Տէր Պօղոսեան, ծնած էր Խարբերդի Խուլէ գիւղը Տէր Պօղոսեան մեծ ընտանիքին մէջ: 52 տարեկան էր, բարձրահասակ եւ յաղթանդամ: Առաջին անգամ զինքը ճանչցայ 1923ին, Հալէպի մէջ: Նոր ազատուած էինք Թրքական եաթաղանէն: Անիկա ալ շատերուն նման կորսնցուցած էր ամէն ինչ, միայն իր կեանքը ազատելով եկած էր Հալէպ: Քանի մը հոգի միասին կ՚ապրէինք մէկ սենեակի մէջ: Ոչինչ ունէինք, մէկ մէկ շուլ կը փռէինք յատակի վրայ, կը պառկէինք կող կողի: Գործ չունէինք, յաճախ անօթի կը մնայինք, բայց ազատ էինք երէկուան համատարած երկիւղէն:

Այդ օրերուն ամէն կողմէ Թրքական ջարդերէն հրաշքով ազատ Հայեր կը հասնէին Հալէպ Թշուառ վիճակի մէջ: Մեր հրաշալի ժողովուրդը չուշացաւ գտնել ինքզինքը:

Երկար տարիներ գերի մնալով մեր թշնամիին ձեռքը, մոռցած էինք մեր լեզուն, նիւթական միջոցներ կը պակսէին դպրոց յաճախելու համար: Յովակիմին հետ որոշեցինք հայերէն գրել կարդալ սորվիլ ինքնաշխատութեամբ: Այն ժամանակ Դաշնակցութիւնը Հալէպի մէջ ունէր նորակազմ պատանեկան Միութիւն մը, ճոխ գրադարան եւ ընթերցարան որ բաց էր ամէն կիրակի առաւօտ: Սկսանք հոն յաճախել: Նախ կը նստէինք անոնց քով, որոնք կրնային համարձակօրէն կարդալ բարձր ձայնով, յետոյ գիրք մը կ՚առնէինք ամբողջ շաբթուան համար, կարդալով կը կարդայինք կաղն ի կաղ: Երբ բաւական կարդալ սորվեցանք, սկսանք փնտռել կուիլ գիրքեր, առանց հարցնելու հեղինակը եւ նիւթը: Հետզհետէ ծանօթացանք Դաշնակցութեան հերոսներուն, անոնց մղած ազատագրական կռիւներուն:

Ներշնչուեցանք անոնցմով որոնք մեզի համար դարձան անմահ հոգիներ:

Մեր մէջ ամէնէն անկեղծն ու ընկերասէրը ընկեր Յովակիմն էր, իր գտած հացի պատառիկը կը բաժնէր բոլորիս: Զափազանց սրամիտ էր, մեր ամէնուն տըխուր րոպէներուն անգամ սրամիտ բան մը կ՚ըսէր ու կը խնդացնէր: Բնածին յատկութիւններով օժտուած: Մօտ մէկ ամիս անհետացաւ, ոչ մէկս լուր ունէինք, բոլորս ալ մտահոգ էինք իր մասին: Յանկարծ յայտնուեցաւ. — Ո՞ւր էիր ի՞նչ պատահեցաւ .— Կ՚ուզէիք որ ես ալ ձեզի պէս անօթի մնայի, ընկեր մը գտայ, ես եղայ չէյխ Մուհամմէտ, ան չէյխ Հասան, գացինք քրտական եւ արաբական գիւղերը ամիս մը պտտեցանք, իբրեւ Թըլըսմաններ շինող եւ հիւանդներ բժշկող, միշտ աղուոր բաներ կերանք եւ մեծ գումարներ շահեցանք:

Եւ լեցուն քսակ մը դրամ հանելով գըրպանէն նետեց մեր առջեւ: Պահ մը չհաւատացինք իր ըսածներուն, բայց վերջէն գտանք իր ընկերը որ հաստատեց ամէն բան:

1926ին եկանք Ֆրանսա եւ հաստատուեցանք Կարտան իբրեւ հանքագործ: Այդ օրերուն մեծ թիւով Հայեր կ՚աշխատէին ածխահանքին մէջ: Կազմուած էր Հ. Յ. Դ. կոմիտէն, իր շուրջը համախմբելով հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ: Յովակիմին հայրը եղած էր ռամկավար, բայց ինք առանց տատամսելու մտաւ Դաշնակցութեան շարքերը ու դարձաւ անոր հաւատարիմ զինուորը: Մեծ եռանդով աշխատեցաւ Կարտանի մեր ակումբին շինութեան համար: Իր բնակարանը տեսակ մը հաւաքատեղի էր: Սիրով մտիկ կ՚ընէինք իր սրամիտ խօսքերը: Ջերմ հայրենասէր մըն էր եւ վրէժխնդիր: Անգամ մը իր աշխատած տեղը կը փլի եւ քանի մը ընկերներով կը թաղուին փլատակներուն տակ: Բայց կ՚ազատի շնորհիւ իտալացի բանուորի մը:

1929ին գնաց Ամերիկա, քանի մը քաղաքներ փոխելէ ետք վերջնապէս հաստատուեցաւ Քալիֆորնիա: Ամէն անգամ որ մեր հեղինակաւոր ընկերներէն մէկը կը մեռնէր, մեծ կսկիծով կը յիշեցնէր իր նամակներուն մէջ.— Ահաւասիկ աստղ մը եւս մարեցաւ հայ հորիզոնի վրայէն: Այս սիրելի ընկեր աստղ մըն ալ դուն էիր որ հեռացար մեր աշխարհէն: Այս քանի մը տողը փունջ մը ծաղիկ թարմ գերեզմանիդ վրայ:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Մ. Ռ. ՍԱՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ շաբաթ, 17 մարտ, տեղի ունեցաւ Մ. Ռ. Աշակերտներու Միութեան տարեկան պարահանդէսը: Ժամանակէն առաջ, հոծ բազմութիւն մը խռնուած էր Վամփինկի սրահին առջեւ: Կազմակերպիչ յանձնախումբը ըստիպուեցաւ մերժել անոնք որ նախապէս վարձած չէին իրենց սեղանները: Մարսիլիոյ հասարակութիւնը միշտ անհամբեր կը սպասէ, Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութեան կազմակերպած հանդէսներուն, ուր մեր ազգակիցները կը գտնեն տաք մթնոլորտ մը:

Յատկապէս նկատեցինք, նախկին աշակերտներ՝ Լիոնէն, Վալանսէն, Տրակինեանէն, որոնք ուրախութեամբ կ՚ողջագուրուէին:

Քաջալերութեան արժանի է Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութիւնը, որ այսպիսի հանդէսներով կ՚արծարծէ ազգային զգացումները:

Մասնաւոր շնորհաւորութիւններ պարահանդէսին կազմակերպիչ վարչութեան անդամներուն Պ. Պ. Պ. Մկրտիչեանի, Սուրէն Էքսէրճեանի, Արամ Շէխիկեանի եւ Նիկողոս Մինասեանի, որոնք ապահովեցին հանդէսին յաջողութիւնը: Յիշենք նաեւ երիտասարդներէն, Պժեան, Հրաչեան, Փափազեան, Մահմուդեան, Միրաքեան, Սէֆէրեան, որոնք իրենց ամբողջ ճարտարութիւնը ի գործ դրին արժանավայել ընդունելութիւն մը կատարելու համար:

Երեկոյթը տեւեց մինչեւ լոյս:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

***

ՈՂՋԵՐԹ

ԼԻՈՆ.— Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ողջերթի երեկոյթ մը կազմակերպած էր ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Արամ Թաթուլեանի, որոնք Ամերիկա կ՚երթան: Համակրական շրջանակ մը ստեղծուած էր ներկաներով, ամէն ոք խօսք մը ունէր: Երգեր, պարեր ու զուարճախօսութիւններ շարունակուեցան մինչեւ կէս գիշեր:

Արամ Թաթուլեան եղած է շրջանիս լաւագոյն ընկերներէն մէկը, իսկ Տիկինը անդամ էր սանուհիներու միութեան: Իրենց բացակայութիւնը զգալի պիտի ըլլայ համակիրներու շրջանակին մէջ, զոր ստեղծած էին իրենց պարզութեամբ ու անկեղծութեամբ:

Կապոյտ Խաչի անդամները ճոխ սեղան մը սարքած էին անուշեղէններով, պըտուղներով, ըմպելիներով: Ընկեր Արամ խորապէս յուզուած, շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ Ֆ. Կ. Խաչին եւ խոստացաւ միշտ հաւատարմօրէն ծառայել Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Այս առթիւ չորս հազար ֆրանք նուիրեց Կապոյտ Խաչին եւ հազար ֆրանք Նոր Սերունդին: Նուէրներով 8500 ֆր. հաւաքուեցաւ, ի նպաստ Կապոյտ Խաչին:

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն:

Մ.

ԳԻՒՂԱՑԻ մը կ՚ամուսնանայ քաղաքացի աղջկան մը հետ: Ամուսնութենէն երեք օր վերջ գիւղացին դուրս կ՚երթայ աշխատելու:

— Աչքդ կովէն չհեռացնես, կը պատուիրէ կնոջը, մեկնելէ առաջ:

Իրիկունը դարձին կը տեսնէ որ կինը կովուն դիմաց նստած է աթոռակին վրայ:

— Կովուն կեր տուի՞ր, կը հարցնէ անոր.

— Ոչ, կը պատասխանէ:

— Ջուր տուի՞ր:

— Ոչ:

— Բայց, ամբողջ օրը ի՞նչ կ՚ընէիր:

— Ըսածդ կ՚ընէի: Աչքս կովէն չհեռացուցի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Մէջքէն կապեց ծանր, ականակուռ, ոսկեայ քամարը, որի ծայրերը, փակուելով միմեանց հետ, ներկայացնում էին մի բարձրաքանդակ աստղ՝ սփռուած ճաճանչներով: Աստղի մէջտեղում վառւում էր մի խոշոր, վարդագոյն գոհար, որ շրջապատուած էր աւելի մանր գոհարներով: Քամարից, ձախ կողմի ազդրի վրայ, քարշ տուեց իւր անբաժան նրանը, որի ծայրը հասնում էր մինչեւ ծունկը: Այդ երկաթի զէնքի թէ պատեանը, եւ թէ կոթը պատած էր ոսկով եւ զարդարած էր գեղեցիկ նկարներով: Պատմուճանի վրայ հագաւ սպիտակ կարճ թիկնոցը, որ նախշած էր ոսկեթել անկուածներով: Կարմիր վարտիքի միայն ստորին մասներն էին երեւում երկար պատմուճանի տակից, եւ այդ մասները, տակից հաւաքուած լինելով գունաւոր սրունքակապերով, ուռուցաւոր ծալքերով իջնում էին կարմիր կօշիկների վրայ: Նրա իշխանական պաճուճանքը լրացրին երկու ոսկեայ գնդեր, որ քարշ տուեց ականջներից:

Նա այս առաւօտ յակամայից այդպէս հագնուեցաւ: Նա գիտէր, որ իւր մայրը անպատճառ կը կանչէ նրան, յայտնելու հօրից ստացած նորութիւնները: Այդ պատճառով կամեցաւ երեւնալ մօր աչքին այնպէս, որպէս սովորաբար տեսել է նրան, որպէս զի, նա առիթ չունենայ կասկածելու թէ որդին վատ տեղեկութիւններ է ստացել:

Նա կրկին դուրս եկաւ ընդունարանը, սկսեց մոլորուած կերպով անցուդարձ անել սենեակի մէջ: Նրան զբաղեցնում էր այն միտքը, թէ ինչպէս պահէ իրան մօր մօտ, երբ նա կը սկսէ խօսել Տիզբոնից ստացուած լուրերի մասին: Նա սարսափում էր, մտածելով, թէ այնքան ուժ եւ կամքի զօրութիւն կ՚ունենա՞յ արդեօք, որ սառնասրտութեամբ լսէ մօրից իւր հօր վարմունքները: Մի անզգոյշ խօսք, մի անզգոյշ շարժում կարող էր մատնել նրան:

Սպասաւորը պատրաստում էր նախաճաշիկ մատուցանել: Այդ միջոցին դռները բացուեցան, ներս մտաւ մի մարդ, որ խորին կերպով գլուխ տալով, լուռ կանգնած մնաց ոտքերի վրայ: Նրա լերկ, անմօրուս երեսից, որ պատած էր վաղահաս կնճիռներով, նրա հանգած, նեղ աչքերից, որ սեղմուած էին կարմիր կոպերի մէջ՝ առանց թերթերուանքների եւ, վերջապէս, նրա դեղին ատամներից, որ դուրս էին ցցուած անգոյն շրթունքներից միջից, իսկոյն երեւում էր, որ այդ մարդը ներքինի է:

— Ի՞նչ կայ, — հարցրեց իշխանը:

Ներքինին կրկին անգամ գլուխ տուեց, ասելով.

— Տիկինը հրամայեց յայտնել իմ տիրոջը, որ շնորհ բերէ նրա մօտ:

Իշխանը ամբողջ մարմնով ցնցուեցաւ, բայց զսպելով իւր տհաճութիւնը, պատասխանեց.

— Լաւ, ասա, որ կը գամ:

Ներքինին դարձեալ գլուխ տուեց եւ հեռացաւ:

Պատանի Յուսիկը մի առանձին զզուանքով նայեց նրա ետեւից եւ, աջ ձեռքի մատները լայն բացանելով, «մըճիկ հանեց»: Այդ նկատեց իշխանը:

— Դու ե՞րբ պէտք է խելօքանաս, Յուսիկ,— յանդիմանեց նրան:

— Ճշմարիտ, սուտ չեմ ասում, պատասխանեց պատանին կիսահեգնական ու կիսաերկչոտ ձայնով, երբ առաւօտեան այդ մարդուն երեսը տեսնում եմ, գիտեմ, որ այն օրը բանս չի յաջողի, անպատճառ կամ մի բան կը կոտրեմ, կամ մի բան կը վիթեմ, եւ կամ մի ուրիշ վատ բան կը պատահի:

Իշխանը ժպտաց:

★

5.— ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Առաւօտեան մառախուղը չքացել էր: Դրսում տիրում էր ջերմ, լուսապայծառ օր: Օդի մէջ բուրում էր շրջակայ եղեւինների բալասանական խնկահոտութիւնը: Ամէն ինչ ժպտում էր, ամէն ինչ ուրախութիւն էր շնչում, միայն Սամուէլի սիրտը լցուած էր խորին, անմխիթար տրտմութեամբ:

Նա դուրս եկաւ իւր բնակարանից, անցնում էր ամրոցի ընդարձակ բակով: Պատանի Յուսիկը, կանգնած սենեակի դրան մօտ, մի առանձին ցաւակցութեամբ նայում էր նրա ետեւից: Նրան յայտնի չէին իւր տիրոջ վշտերը, նա չգիտէր, թէ ինչու էր նա այնքան տխուր, բայց նկատելով նրա տխրութիւնը, ինքը նոյնպէս տխրեց: Խեղճ պատանին սիրում էր իւր տիրոջը, իւր բարի եւ ազնիւ տիրոջը, որը այնքան ներողամիտ էր դէպի նա, որը երբեք չէր վշտացրել նրան:

Սամուէլը ծածկուած էր գարնանային թեթեւ վերարկուով, առանց թեւքերը հագնելու, որ ծածանւում էին վերարկուի լայն ծալքերի հետ: Սպիտակ վերարկուն՝ գունաւոր հագուստի հետ՝ մի առանձին վայելչութիւն էին ընծայում բարձրահասակ երիտասարդի գեղակազմ իրանին:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

չարունակ խօսումներ կը շռայլէ Եգիպտոսի վարչապետին։ Գահիրէի թերթերը խոշոր խորագիրներով կ'աւետեն թէ Խ. Միութիւնը խոստացած է իւրանիւմ ճարել Եգիպտոսի եւ հիւլէական գործարաններ շինել, բամպակի եւ ուրիշ արտադրութեանց փոխարէն։ Այս միջոցին Գահիրէ կը գտնուի խորհրդային պատուիրակութիւն մը, որուն նախագահը, ճարտարագէտ Մանլիքով, յայտարարեց այս առթիւ. — «Մենք պատրաստ ենք օգնելու Եգիպտոսի, առանց որեւէ քաղաքական եւ տնտեսական պայման դնելու, որպէս զի կարենայ փնտռել թէ իւրանիւմի հանքեր կա՞ն եգիպտական անապատին մէջ»։ Այս առթիւ ըսաւ թէ իր ներկայացուցած հաստատութիւնը ցարդ 500 գործարաններ հաստատած է Լեհաստանի, Չինաստանի, Հնդկաստանի եւ Աֆղանիստանի մէջ։ Խ. Միութիւնը արդէն իսկ հիւլէական աշխատանոց մը յանձնած է Եգիպտոսի եւ կը խոստանայ իր արհեստագիտական աջակցութիւնն ընծայել ամէն ասպարէզի մէջ։

Այս գործունէութեան դիմաց, արեւմտեան պետութիւնները կը սպառնան որ եւ է աջակցութիւն չընծայել Ասուանի ամբարտակին շինութեան համար։

× Անգլիոյ պահպանողականները եւ աշխատաւորականները կը պահանջեն որ կառավարութիւնը յստակօրէն պարզէ իր քաղաքականութիւնը՝ Միջին Արեւելքի հանդէպ։ Վարչապետին բացատրութիւնները չեն կրցած լուսաբանել հանրային կարծիքը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՈՒՔԻ ընդհ. գործադուլ մը կը նախատեսուի յառաջիկայ քանի մը օրերու ընթացքին։

ԿԻՊՐՈՍԻ զինուորական իշխանութիւնը 1500 սթերլին տուգանքի դատապարտեց Ֆրենարոս գիւղը, ուր երկու անգլիացի զինուորներ սպաննուած էին։ Տուգանքը պիտի ճարեն գիւղին 240 աշխատաւոր այրերը։ — Ձերբակալուեցան 37 կասկածելիներ, տունէ տուն կատարուած խուզարկութեան մը ընթացքին։ Հինգ յոյն քահանաներու տուներն ալ խուզարկուեցան զէնքի համար եւ մէկը ձերբակալուելով հարիւր ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ։ Կալանաւորը 76 տարեկան է եւ լեցուն ատրճանակ մը պահած էր։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Ոսկի 458.000 ֆրանք, նափոլէոն 3060, զուից. ոսկի 2960, լաթերլին 3960։ Թղթադրամ տոլար 397, սթերլին 1030, զուից. ֆրանք 93.50 (ազատ շուկայ)։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նախկին վարչապետը, Մալենկով, այժմ ելեկտրական ուժի նախարար, առջի օր ներկայ եղաւ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին նիստին, եւ մեկնեցաւ, երբ երեսփոխան մը կը հարցնէր թէ կառավարութիւնը ինչպէս թոյլ կուտայ որ օտար զինեալ պահակներ շրջին Անգլիոյ մէջ։ (Կ'ակնարկէ Մոսկուայի ապահովութեան վերատեսուչին այցելութեան, 50 թիկնապահներով)։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ պետական ծրագրի նախագահը, Վոզնեսենսկի դնդակահարուած է 1949ին, Քաղաք. Բիւրոյի մէկ փոթորկալի նիստէն վերջ։

ՄԱԼԹԱ կղզին Անգլիոյ պիտի կցուի, կառավարութեան որոշումով։ Խորհրդարանն ալ համաձայն է։

AU BEAU NOYER

185, Bd JEAN JAURÈS — BOULOGNE - BILLANCOURT

METRO : MARCEL SEMBAT

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ։

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ.— Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին։

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Ս. պատարագ, ժամը 6ին։

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին։

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղագինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան գումարով մը։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի Ճրագալոյցի ձայնաւոր պատարագ եւ նախատօնակ։

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէնյի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մինասեանի, Այրի Տիկին Լուսին Գազանճեանի եւ բոլոր պարագաներուն, ԱՆՆԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ (ծնեալ Քըրպըլըգեան) ղառնաղէտ մահուան առթիւ (16 Մարտ, 1956)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Հանգուցեալ Միհրան Սէմէրճեանի մահուան առթիւ Քամպրունէն Պ. Մակար Թիւթիւնճեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խաչի կայանին եւ Փարիզի Աղքատախնամին 2500ական ֆր., «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար 5000 ֆրանք։

Համաչխարհային Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի առթիւ, Ապրիլ 8ին, Ցոյներու սրահը, 5 r Պոնըփուա։ Մանրամասնութիւնները ազդին վրայ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Տրջ. Կոմիտէն կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ԴՐՕյի յիշատակին, այս կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, համակիրները, ինչպէս և ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Կրընոպլէն Տէր եւ Տիկին Քիւրէճեան եւ իրենց նորածին մանչուկը Հրանդ, Զատկի առթիւ մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց աներհօր եւ կեսրոջ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ալիքեանի։

ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՕ

Այսօր, Աւագ Ուրբաթ. — Յիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6.30ին.

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին, Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7.30ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ռիւ Ժայ, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն)։

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Աւագ Ուրբաթ Թաղման կարգ ժամը 8ին կէս օրէ վերջ։։

Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց ժամը 5.30ին կէս օրէ վերջ, Ս. պատարագ ժամը 6.30ին կէս օրէ վերջ։

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին։

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր ժամը 5ին։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սիսլեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը համբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զորպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առտուն։ Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովարահը։ Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան։

Հոգաբարձութիւն

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ Սէն Վէնսան տը Փօլ եկեղեցւոյ մէջ (ռեֆորմէ) պիտի մատուցուի հայածէս պատարագ մը նախագահութեամբ Գեր. Տըլէյի Մարսէյլի Արք., եւ ի ներկայութեան Ֆրանսացի եւ հայ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու։ Պատարագիչն է ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ։ Երգեցողութիւնը կը կատարէ Վիէնի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Լեւոնեան վարդապետի։

Այս հանդիսաւոր պատարագը Փարիէնքերէն պիտի ձայնասփռուի ժամը 8.45 արեւելեան ծէսերու շարքին։ Այս շարքը կը վարէ ՖՐԱՆՍԱ - ԱՐԵՒԵԼՔ կոմիտէի ընդհ. քարտուղար Ժերար Սթեֆանեսքօ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ տիկնոջ դառնակսկիծ մահուան առթիւ, իրեն, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Յովսէփ Պետրոսեան ու իր զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Զատկի կիրակի առաւօտ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, իրենց տիկնոջ ու մօր Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեան կը ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր եւ աներձագին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(մեռած Ցունաստան) համար հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկի երկուշաբթին Հայոց եկեղեցին, ռիւ Լուի Պլան։ Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ։

●

Այրի Տիկին Աղլաղանեան եւ զաւակը՝ Տիրան, Պ. Յակոբ Աղլաղանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՂԼԱՂԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տէր եւ Տիկին Նուպար Գիլըրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝ ՏԻԳՐԱՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Գիլըրեան եւ Նալպանտեան ընտանիքին բոլոր ննջեցելոց յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Պօղոս Գալուստեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ Տիկնոջ եւ մօր Տիկին Աղաւնի Գալուստեանի կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկին երկուշաբթին Մեռելոցի օրը, (2 Ապրիլ), Լիոնի Հայոց եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները։

●

Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Թիրեաքեան, Պ. Վ. Թիրեաքեան, Տէր եւ Տիկին Աշ. Գէորգեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Մեռելոցի օրը ԼԻՈՆԻ Հայոց եկեղեցին իրենց մօր, եւ զոքանչ մօր այրի տիկին Վ. Թիրեաքեանի մահուան տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ԹՈՔԱՏԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Թոքատի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ քաղաքին եւ շրջանի բոլոր նահատակ հայրենակիցներու յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Զատկի Մեռելոցին, երկուշաբթի, 2 Ապրիլ։ Այս առթիւ կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ նահատակներուն, կատարելու համար իրենց նուիրական պարտականութիւնը։

ԶԱՏԿԻ ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

CAVES CENTRALES

46, RUE PUVIS-DE-CHAVANNES — MARSEILLE. TEL.: CO. 58-99

ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ՝ ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մասնաւոր պայմաններ ընկերութիւններու, (հարսնիք, մկրտութիւն, նշանտուք)

Հոս կարելի է գտնել նաեւ ու մանաւանդ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ

RAKI DUZE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 31 ՄԱՐՏ
SAMEDI 31 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7643 32e ANNEE | Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3354

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ՈՒՇ ՉԷ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Փարիզ կը վերադառնայ լաւատես տրամադրու-թեամբ, ինչպէս յայտնեց օդանաւէն իջած ատեն :

Ուշագրաւ է այս պարագան, ճիշդ այն պահուն երբ Միջին Արեւելքի «եկեղեցա-սէր» թերթերը կը շարունակեն խժալուր աղմուկ մը բարձրացնել, վայրերան կանչեր արձակելով :

Աջէն՝ «մեռանք – կորանք»: Ձախէն՝ հարուածային մարտակոչ :

Եւ բառե՛ր, բառե՛ր: Ամէնէն թեթեւը՝ — «Ազգային աղէտ» (ակնարկելով Կի-լիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան) :

Գահիրէի «եպիսկոպոսական ժողով»ը ինկատէս ազգասիրական գործ մը կատա-րած պիտի ըլլար, խրատական մը ուղղե-լով այս Ջղագարներուն, փոխանակ «հա-մաձայնագիր» կամ «ուխտագիր» շարա-դրելու եւ դարաւոր աւանդութիւններ խախտելու :

Այս ներքին հրձիգներն են որ օրն ի բուն արիւն կը պղտորեն, Փետր. 20ի ընտրութենէն ի վեր, կեղծաւորաբար եր-կրպագելով Հայ. Եկեղեցւոյ իշխաննե-րուն առջեւ:

Անոնք երդումնե՛ր ալ կը կատարեն, հողմելով «եպիսկոպոսական ժողով»ին անդամները, «քաանեւհօթը եկեղեցական իշխանաւորները», «քաջ հովիւները» ...

Խուժանավարական աղաղակ մը եւս Եգիպտոսէն, թերխաչ հայերէնով . — «Էջմիածնի կողքին մենք կանք» ...

Ապահովաբար այս ծաղրավարական յայ-տարարութեան վրայ ամէնէն առաջ խըն-դացին երխտասարդ կաթողիկոսը եւ քաանեւհօթը «քաջ հովիւները» :

Վասն զի, տարագիր բազմութեանց ջախջախիչ մեծամասնութեան կամքն է ոչ թէ նսեմացնել, այլ իր արժանի դիրքին բարձրացնել Մայր Աթոռը :

Անոնք որ տեսած են Էջմիածնի ներ-կայ վիճակը եւ պարտադրուած կարգու-սարքը, լաւ կ՚ըմբռնեն որ ծանր նստին իրենց տեղը, գոնէ կաթողիկոսին առջեւ ծիծա-ղելի չդառնալու համար :

Նոր աշխատանքը ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ խաղաղութիւն եւ ներդաշնա-կութիւն :

Զանազան աղբիւրներէ կը տեղեկանանք թէ ուշ-կանուխ ելք մը պիտի գտնուի, լուծելու համար Կիլիկիոյ կաթող. ընտ-րութեան առթիւ ծագած թիւրիմացու-թիւնը :

Որքան շուտ, այնքան լաւ :

Անշուշտ շատ աւելի լաւ պիտի ըլլար, եթէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը այդ լուծումը գտնէր Էջմիածին վերադառնա-լէ առաջ, անդրադառնալով գործուած սխալներուն :

Ամէն պարագայի մէջ, դժուար չէ համա-կարծութեան մը յանգիլ, առանց յաղ-թականի կամ պարտեալի, դերադասի եւ ստորադասի խնդիրներ յարուցանելու :

Դարերէ ի վեր ճշդուած են երկու Ա-թոռներուն իրաւասութիւնները : Գրաւոր օրէնքներուն հետ, կան անգիր աւան-դութիւններ :

Եթէ յակարծ արթննար, Գրիգոր Օտ-եան, աւելի ուժգնօրէն պիտի հնչեցնէր իր պատգամը .

— «Պէտք է պահել Կիլիկիոյ Աթոռը Էջմիածնի համար»:

Ներկայ պայմաններուն մէջ, գերակըշ-ռութեան պայքարը, եպիսկոպոսութե-տական յաւակնութիւնները եւ մնացեալ մարդանքները ոչ Եկեղեցին կրնան փրկել, ոչ ալ ապահովել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութիւնը եւ բարօրու-թիւնը :

Տակաւին ուշ չէ, յստակօրէն տեսնելու համար բուն իրականութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԴԷՊՔԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, հաւանա-կան է որ Ազգաժողովին ընդհ. քարտու-ղարը, Տակ Համերշիոլտ Երուսաղէմ եր-թայ յառաջիկայ շաբթու, երբ Ապահո-վութեան խորհուրդը քուէարկէ համա-պատասխան բանաձեւը : Ճամբայ ելած ատեն, քարտուղարը պիտի հանդիպի Փա-րիզ եւ Լոնտոն, տեսակցելով երկու պե-տութեանց արտաքին նախարարներուն հետ: Պիտի հանդիպի նաեւ Հռոմ, ուր ի-րեն պիտի միանայ Պաղեստինի զինադա-դարի յանձնախումբին նախագահը, զոր. Պըրնս :

Ապահովութեան Խորհուրդին յառաջի-կայ նիստը պիտի գումարուի երեքշաբ-թի: Իսրայէլ օգտակար կը գտնէ Ազգա-ժողովի ընդհ. քարտուղարին քննական պտոյտը. իսկ արաբական երկիրները կը վախնան որ այդ այցելութեան հետեւան-քով բանակցութեանց ճամբայ բացուի, հաշտութիւն կնքելու համար Իսրայէլի հետ :

× Իրաքի վարչապետը, Նուրի Էլ Սա-յիտ, ճառ մը խօսելով ծերակոյտին մէջ ըսաւ.— «Կարելի չէ հաստատուն վիճակ առեղծել Միջին Արեւելքի մէջ, ցորչափ չէ կարգադրուած Պաղեստինի խնդիրը : Այս հարցին լուծումը պէտք է գոհացու-ցիչ եւ ընդունելի ըլլայ Արաբներուն հա-մար որոնք միշտ կը պահանջեն Ազգաժո-ղովի որոշումներուն գործադրութիւնը »:

× Յորդանանի կառավարութիւնը տե-ղեկացուց Եգիպտոսի, Աշաբիոյ եւ Սու-րիոյ թէ տրամադիր է ընդունելու իրենց նիւթական օգնութիւնը, որ պիտի բար-դուի Անգլիոյ տրամադրած օգնութեան վրայ: Դաշինքը հրատարակութեան տը-ւաւ Հիւսէյին Թագաւորին եւ միւս երեք պետութեանց վարիչներուն միջեւ փոխա-նակուած նամակները, չեղելով աւանդա-կան կանոնէն : Թագաւորը միեւնոյն ա-տեն հաղորդած է թէ Յորդանան պատ-րաստ է գործակցելու երեք պետութեանց հետ, «դիմադրաւելու համար հասարա-կաց թշնամին»:

× Առջի օր միջադէպ մը պատահեցաւ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի սահմանագծին վրայ: Եգիպտացի զինուոր մը սպաննուե-ցաւ, չորս հոգի ալ վիրաւորուեցան :

× Սուրիական պատուիրակութիւն մը կը բանակցի Ճափոնի հետ, ռազմանիւթ եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ գնելու համար: Արժէքը՝ տասը միլիոն տոլար : Անցեալ Փետրուարին իսրայէլեան պատ-ուիրակութիւն մըն ալ գացած էր, առանց գործնական արդիւնքի մը յանգելու :

× Սուրիա եւ Իսրայէլ սկսան փոխա-նակել իրենց գերիները :

× Արաբական Դաշնակցութեան խոր-հուրդը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով յանձն կ՚առնէ օգնել Ալժերիոյ ապստամբ-ներուն, «արաբական երկիրներու բոլոր տրամադրելի միջոցներով»: Բանաձեւը կ՚ըսէ .— «Ալժերիացի ժողովուրդը ինք-նորոշման եւ ազատութեան իրաւունք կը պահանջէ : Ֆրանսա բուռն միջոցներ կը գործադրէ, խախտելով Ազգաժողովին Ուխտը»: Յետոյ իր կատարեալ հաւատքը կը յայտնէ Հիւս. Ափրիկէի ազգայնական-ներու յաղթանակի մասին:

× Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը առջի օր դարձեալ մանրամասնօրէն քըն-նեց Միջին Արեւելքի կացութիւնը: Այս առթիւ ճշդուեցան նաեւ Խ. Միութեան վարիչներուն ընդունելութեան մանրա-մասնութիւնները: Մառեշալ Բուլկանին և Ն. Խրուշչեւ Լոնտոն պիտի մնան տասը օր, չորս օրը յատկացնելով քաղաքական խօսակցութեանց : Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են Միջին Արեւելք, զինաթա-փութիւն, Գերմանիա եւայլն: Կ՚ըսուի թէ գրահապատ ինքնաշարժ մը պիտի դրուի հիւրերուն տրամադրութեան տակ :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ, ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԷ ԵՒ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԷ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ամենայն Հա-յոց Կաթողիկոսը, Վազգէն Ա. Օրլիի օդա-կայանը ժամանեց հինգշաբթի իրիկուն ժամը 10ին :

Կանուխէն մեծ բազմութիւն մը խըռ-նուած էր օդակայանը, գլխաւորութեամբ Փարիզի Առաջնորդ Սերովբէ եպիսկ.ի, եկեղեցւոյ վարչութեան եւ հոգաբարձու-թեան անդամներուն եւ ազգային կազմա-կերպութեանց ներկայացուցիչներուն : Այս անգամ աւելի լաւ կազմակերպուած էր ընդունելութիւնը: Մասնաւոր հիւրա-նոց մը տրամադրուած էր եւ կարգապա-հութեան կը հսկէր ֆրանսական ոստիկա-նութիւնը :

Երբ օդանաւը իջաւ մէկ ժամ յապա-ղումով, քանի մը պաշտօնական անձնա-ւորութիւններ առաջնորդութեամբ Սե-րովբէ եպիսկ.ի, փութացին դիմաւորել Կաթողիկոսը, բարի գալուստ մաղթելով:

Ապա Հայրապետը առաջնորդուեցաւ հիւրասրահը ուր իրեն ներկայացուեցան զանազան կազմակերպութեանց ներկա-յացուցիչները.— Ազքատախնամ, Կար-միր Խաչ, Բարեգործական, բողոքական համայնքին կողմէ Վեր. Մսըրեան, «Յա-ռաջ»ի թղթակիցը, բազմաթիւ անձնաւո-րութիւններ եւ ժողովուրդը :

Այս առթիւ խօսք առնելով Ամենայն Հա-յոց Կաթողիկոսը յայտարարեց .

— «Երկրորդ անգամն է որ Փարիզ կու գամ : Ձեր ջերմ ընդունելութիւնը գո-հունակութեան եւ հոգեկան մխիթարու-թեան մեծ զգացում մը կը պարգեւէ մե-զի: Առաջին անգամ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ յայտնեցինք թէ արտասահմանի հա-յութեան հետ մեր առաջին շփումն է ընտրութենէն ի վեր եւ այսօր կը վերա-դառնանք, աւելի լաւատես, այն աշխա-տանքին զոր պիտի կատարենք մեր հոգե-ւորականներու հետ միասին մինչեւ այն-տեղ ուր մեր Եկեղեցին արժանի է հասնելու :

«Փարիզէն վերջ Պէյրութ, Գահիրէ, Ա-ղեքսանդրիա եւ վերջին անգամ Միլանոյի մէջ, ուր որ հանդիպեցայ միշտ տեսայ ամենաջերմ զգացումները զոր հայութիւ-նը կը տածէ հանդէպ Մայր Աթոռին: Կը վերադառնանք աւելի խանդավառ, ոգե-ւորուած եւ լաւատես: Այս անգամ աւելի երկար պիտի մնամ եւ ուրախ օրեր պիտի վայելենք թէ մենք եւ թէ դուք : Շնորհա-կալութիւն եւ օրհնութիւն »:

Յետոյ Կաթողիկոսը Սերովբէ եպիսկ.ի Պարզեւ արեղայի եւ իր քարտուղարին՝ Պ. Հ. Առաքելեանի հետ բազմելով խոր-հրդային դեսպանատան տրամադրած կառքին մէջ, առաջնորդութեամբ երկու ոստիկանական մոթօներու ուղղուեցաւ դէպի Փլացա - Աթենէ հիւրանոցը: Կառ-քին կը հետեւէին ֆրանսական ոստիկա-նական կառքը, եւ միւս պաշտօնական կառքերը :

× Այս կիրակի, Զատիկ, կաթողիկոսը պիտի պատարագէ եւ պիտի քարոզէ Փա-րիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին:

Այս առթիւ բարձրախօսներ ալ հաս-տատուած են, որպէսզի եկեղեցիէն դուրս մնացած բազմութիւնը՝ կարենայ հետեւիլ արարողութեանց եւ քարոզին :

Եկեղեցւոյ խորհրդարանն ալ բարեզար-դուած է, ընդունելութեանց համար :

× Ն. Ս. Օծութիւնը պիտի այցելէ նա-եւ Լոնտոն, ուր հրաւիրուած է Քէնթր-պըրիի արքեպիսկոպոսին կողմէ (հովուա-պետ Անկլիքան Եկեղեցւոյ):

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ուրբաթ, Շր. և Բշ. պիտի նախագահէ եկեղեցական արարողութեանց :

★

Երեքշաբթի առտու ժամը 11ին ծաղկե-պսակ մը պիտի դնէ Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ :

Չորեքշաբթի իրիկուն ճաշ մը կազմա-կերպուած է եկեղեցւոյ վարչութեան կող-մէ Փալէ տ'Օրսէի մէջ: Ճաշագին 2000 Ֆրանք: Արձանագրուիլ եկեղեցւոյ դիւա-նատունը, մինչեւ երեքշաբթի կէս օր :

Ապրիլ 11ին կաթողիկոսը կը մեկնի Լոնտոն ուր հիւր պիտի ըլլայ Քէնթըր-պըրիի արքեպիսկոպոսին, երեք օր :

Մինչեւ Ապրիլ 11 , հաւանական է որ եղած հրաւէրներու համաձայն կաթողի-կոսը հովուական այցելութիւններ կատա-րէ Լիոն եւ Մարսէյլ :

ՆՈՐ ԶՕՐՔ ԴԷՊԻ ԱԼԺԵՐԻԱ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառա-վարութիւնը կը շարունակէ օգնական զօրք ղրկել դէպի Ալժերիա: Արեւմտեան Գերմանիայէն հասած մեքենաշարժ զօրա-բաժինը Մարսէյլէն մեկնեցաւ իր բոլոր պիտոյքներով :

Միեւնոյն ատեն կը սաստկանան ապըս-տամբներուն դէմ կատարուած գործողու-թիւնները: Յամաքային զօրքին կ՚աջակ-ցին օդանաւային ուժերը : Ըմբոստները պարտութեան մատնուեցան կարգ մը կէ-տերու վրայ, մեծաքանակ զինամթերք ձգելով: Կարեւոր գործողութիւններ կը կատարուին Կոստանդինի շրջանին մէջ :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստները աշխուժացած են Ալժերիոյ և Մարոքի սահմանագլուխին վրայ: Ըմ-բոստները անակնկալ յարձակում մը կա-տարելով մորթեցին զինուորական բժիշկ մը եւ երկու ենթասպաներ: Ուրիշ վայրի մը մէջ երկու հարիւր ըմբոստներ յարձա-կեցան կարաւանի մը վրայ, սպաննելով սպայ մը եւ երեք զինուորներ: Անմիջա-պէս օգնական զօրք հասաւ, ծանր հար-ուած մը տալով

Մասնաւորապէս մարզուած ռազմիկ-ներ, որոնք առջի օր ցամաք հանուած էին մարտանաւերու միջոցաւ, կը շարունա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Մ. ՄԻՀՐԴԱՏԵԱՆՑ

Պրիւքսէլէն հասած նամակէ մը ցաւով կ՚իմանանք թէ Մարտ 27ին մեռած է ծա-նօթ մտաւորական Մ. Միհրդատեանց, դժուարին գործողութենէ մը ետք :

Հանգուցեալը Պոլսոյ Կեդր. Վարժա-րանի անդրանիկ շրջանաւարտներէն էր, Ա. Զօպանեանի հետ եւ երկար ատենէ ի վեր Պելժիա հաստատուած էր, իբրեւ ա-ռեւտրական: Մօտէն կը հետեւէր մշակոյ-թի վերաբերեալ գործերով եւ անդամ էր Նուպարեան Ֆոնտի վարչութեան: Վերջին տարիներս կը տառապէր նիւթական անձ-կութենէ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, կէս օրէ վերջ, Պրիւ-սէլի մէջ :

ԻՍԼԱՆՏԱՅԻ խորհրդարանը կարեւոր բանաձեւ մը քուէարկեց (Մարտ 29ին 18ի դէմ 31), մեծ իրարանցում պատճառե-լով: Բանաձեւը կը պահանջէ տեղ քաշել Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան զինուորները որոնք մեծ մասով Ամերի-կացիներ են: Այս կղզին ոչ բանակ ունի, ոչ ալ նաւատորմ: Տրուած որոշման պատ-ճառ կը ցուցնեն կացութեան փոփոխու-թիւնը: Այս բանաձեւը մեծ սրտնեղու-թիւն պատճառեց նախագահ Այզընհա-ուըրի :

«ԹԵՐԻ»Ն ԵՒ «ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ»Ն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ամենայն Հայոց Հայրապետէն ոչ ոք կը պահանջէր, ոչ ոք իրաւունք ունէր պահանջելու, որ իր քուէն տայ ներկայացուած թեկնածուին: Կատարելապէս ազատ էր եւ ամէն իրաւունք ունէր իր ձայնը տալու իրեն հաճոյ թուող ոեւէ արքեպիսկոպոսի կամ եպիսկոպոսի: Իրաւունք ունէր նաեւ սպիտակ քուէ տալու կամ բնաւ քուէ չտալու: Բայց իրաւունք չունէր ժողովէն հեռանալու: Իրաւունք չունէր արգիլելու, որ Պատգ. Ժողովը Կաթողիկոս մը ընտրէ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին համար:

Ժողովէն հեռանալով, քուէարկութեան չմասնակցելով, ժողովին ցրումը պահանջելով, Էջմիածնայ գահակալը դարձաւ եղաւ կողմ: Դարձաւ կուսակցութիւն:

Անգամ մըն ալ կրկնենք.— Մեր փափաքն էր զինք փրկել այս վիճակէն: Մեր փափաքն էր տեսնել զինք կողմերէն վեր, կուսակցութիւններէն վեր, հատուածներէն վեր: Իր պարտքն էր օրէնքը գործադրել: Իր պարտքն էր յարգել Սահմանադրութիւնը եւ յարգել տալ զայն:

Ի՞նչ ըրաւ հակառակորդը:

Հակառակորդը դրօշ դարձուց Էջմիածնայ Կաթողիկոսը, իր յետին նպատակներուն ծառայեցուց զայն, վար առաւ զայն իր պատուանդանէն եւ դարձուց կողմ:

Եթէ Տ. Տ. Վազգէն Ա. ունենար ուժը, ունենար մանաւանդ ազատութիւնը յայտարարելու, թէ եկած է յարգելու օրէնքը, յարգելու Սահմանադրութիւնը, յարգելու երեսուներկու պատգամաւորներու կամքը, այդ պարագային միակ յաղթականը պիտի ըլլար ինք, եւ միակ պարտեալը պիտի ըլլար Պատգ. Ժողովը իր երեսուներկու ներկայացուցիչներով:

Դարձեալ այդ պարագային Էջմիածնայ Գահակալը պիտի դառնար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս եւ տարած պիտի ըլլար մեծագոյն յաղթանակը համայն գաղթաշխարհի մէջ:

Սակայն, այսպէս մտածելով հանդերձ, մենք չենք մեղադրեր Հայոց Հովուապետը. ոչ, ամենեւին: Չենք մեղադրեր, որովհետեւ գիտենք, կը զգանք, թէ ան տէրը չէ իր ձայնին: Տէրն է իր խղճին, **բայց** տէրը չէ իր ձայնին:

Դառնանք հարցի իրաւական կողմին:

Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութիւնները, որքան մենք գիտենք, չեն վաւերացուիր Մայր Աթոռին կողմէ:

Արդ կը հարցնենք սա որ անկ է.— Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի Պատրիարքութիւններէն առա՞ջ կուգայ թէ ետքը:

Դարձեալ, որքան մենք գիտենք, Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը անկախ է ինք իր մէջ, «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալով հանդերձ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան:

Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը նոյնպէս անկախ Աթոռ է, նոյնպէս «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալով հանդերձ Էջմիածնայ Մայր Աթոռին:

Ինչո՞ւ այս իրաւունքը, ինք իր մէջ անկախ ըլլալու իրաւունքը կը զլացուի միայն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կը մերժէ՞ «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալ Էջմիածնայ Նախամեծար Մայր Աթոռին: Ոչ, չի մերժեր:

Ինչու ուրեմն կը նետուի չորրորդ գծի վրայ: Եւ ո՞վ է զայն այս գծին վրայ նետողը,— հայ ժողովո՞ւրդը, պատմութի՞ւնը, Սահմանադրութի՞ւնը, աւանդութիւննե՞րը, Պատգ. Ժողո՞վը, սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ գործադրութեամբ նուիրականացած կանոնադրութի՞ւնը:

Ո՞ր մէկը առնցմէ:

Ոչ մէկը:

Այլ... Եպիսկոպոսական Ժողովը:

Եպիսկոպոսական Ժողովը կ'ուզէ, որ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը Էջմիածնայ Հայրապետին հարցնէ, թէ կրնա՞յ սարկաւագ մը ձեռնադրել: Կամ թէ կրնա՞յ Ծնունդին եւ Զատկին հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ մատուցանել:

Իրաւասո՞ւ էր Եպիսկ. Ժողովը որոշումներ տալու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նկատմամբ.— Ոչ:

Իրաւասո՞ւ էր այդ ժողովը նոյնիսկ օրակարգի վրայ դնելու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հարցը.— Ոչ:

Ինչո՞ւ ուրեմն օրէնքի այս ոտնակոխումը օրինապահութենէ ճառող, ամէն բանի մէջ թերութիւն եւ անկատարութիւն տեսնող Եկեղեցիի «իշխան»ներուն կողմէ: Չէի՞ն գիտեր, որ օրէնքը վեր է բոլոր իշխանութիւններէն եւ իշխանաւորներէն եւ զայն պահելն ու պաշտպանելը պարտքն է այդ իշխանութեանց եւ իշխաններուն:

Եպիսկ. Ժողովին մէջ չկա՞ր մէկը, որ ծանօթ ըլլար Հայոց պատմութեան եւ Ազգային Սահմանադրութեան, ըսելու համար իր ընկերներուն. «Այստեղ կը վերջանայ մեր իրաւունքը, եւ կը սկսի մեր պարտականութիւնը»:

Մե՞նք պիտի սորվեցնէի՞նք իրենց պարտքի եւ իրաւունքի սահմանները:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս. Տեղապահ Բարձր. Տ. Խորէն եպիս., Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին ուղղած իր բացատրագրին մէջ, 1956 Մարտ 10 թուակիր, կը գրէ, ի միջի այլոց.

«1. Եպիսկոպոսական Ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական որեւէ իրաւասութիւն չունի զբաղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերաբերեալ հարցերով:

«2.— Կը յայտնենք նոյնպէս, որ 20 Փետրուար 1956ին, մեր Նախագահութեան տակ կայացած Կիլիկեան Թեմերու Պատգ. Ժողովը, Հայց. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Աթոռին աւանդութեանց վրայ հիմնուած, սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ կիրարկութեամբ նուիրականացած կանոնադրութեան համաձայն, օրինականօրէն եւ անթերի կերպով կատարեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր Գահակալին ընտրութիւնը: Թոյլ տուէք նաեւ յիշեցնել Ձերդ Վեհափառութեան, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները անցեալին մէջ ալ նոյն հիմունքներով ընտրուած են:

«3.— Պարտք կը զգանք Ձերդ Ս. Օծութեան կարեւորութեամբ յիշեցնելու, որ Կիլիկեան Թեմերն ու Ս. Աթոռը կը կառավարուին Ազգ. Սահմանադրութեամբ եւ կանոնադրութիւններով, որոնք պետականօրէն հաստատուած եւ ընդունուած են, եւ տասնեակ տարիներու գործադրութեամբ նուիրականացած, եւ որոնց խախտումը ծանրակշիռ հետեւանքները կրնայ ունենալ մեր ժողովուրդին համար, եւ գործնապէս ալ անկարելի է»:

Այս իրաւունքները պաշտպանելը, օրէնքը յարգելն ու յարգել տալը յանցա՞նք է արդեօք: Ըմբոստանա՞լ է արդեօք Էջմիածնայ Մայր Աթոռին դէմ: Հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերուն դէմ դաւաճանե՞լ է: Վտանգե՞լ է «աշխարհացրիւ հայութեան ապագան», ինչպէս կը գրէր վերջերս տկարամիտին մէկը «Զարթօնք»ի մէջ:

Ո՞ւր, ստորնութեան ո՞ր աստիճանին վրայ կեցած պէտք է ըլլայ մարդ, որ կարենայ ըսել. «Աշխարհացրիւ հայութեան ապագան վտանգուած է», որովհետեւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուած է Զարեհ եպիսկ. Փայասլեան:

Այս տկարամիտին եւ բոլոր այն դատարկամիտներուն, որոնք կ'ըսեն, թէ ոտնահարուած են, վտանգուած են Հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերն ու ապագան, մենք կրնանք ներել:

Բայց չենք կրնար ներել, մեր ուժերէն վեր է ներել Եկեղեցիի «իշխան»ներուն, որոնք «երեւոյթ»ի անշուք դեր մը կ'ուզեն կատարել եւ «թերի» կը նկատեն ընտրութիւն մը, որ անթերի է, կամ «անկատար» կը համարեն ընտրութիւն մը, որ կատարեալ է:

«Թերի» եւ «անկատար» է ոչ թէ Կաթողիկոս. ընտրութիւնը, այլ թերի եւ անկատար է Եպիսկ. Ժողովը ինք, նախ՝ իր գոյութեամբ, յետոյ նաեւ իր որոշումներով Անթիլիասի վերաբերմամբ:

Բայց դեռ ժամանակ ունին անդրադառնալու իրենց սխալին եւ դարմանելու զայն:

Մենք ալ ժամանակ ունինք դեռ խօսելու այս հարցերու մասին, եթէ պէտք ըլլայ:

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՀԱՑԸ

Արդեօք մի բան հասկանո՞ւմ էք Հայից ... Որքան տարօրինակ, հանելուկային արարած: Որքան խորունկ: Երեւոյթը, ոչ ինքը, բայց եւ ի՞նչ է ինքը, իր նկարագիրը:

Ջո՛ւր աշխատանք.— որոնում ես իր ինքնութիւնը, գտնում, բայց եւ իսկոյն տեսնում ես, որ դա էլ նորից երեւոյթ է: Անհանգիստ դէմք ունի, չի թողում՝ նըկարես: Իր ցեղային պատկերն էլ տարօրինակ է: Թուով ամենափոքրն է, տառապանքով՝ ամենամեծը, ժամանակով ամենահինն է, վիճակով՝ ամենից անփոփոխը: Ամենից աննպաստը իր երկրի դիրքն է, ինքը ամենից յամառ կառչեց նրան: Որքան անյոյս է թւում իր ապագան, բայց որքան յուսացող է նա: Ասենք իր կեանքում երկու բան բնաւ չտեսաւ. մէկ՝ բախտ մէկ էլ՝ յուսահատութիւն: Ի՞նչպէս ճանաչես նրան, ի՞նչպէս չափես: Իր չափը չափազանցն է. զարմանալի հաւասարակշռութիւն, որ ծայրայեղութեան մէջ է: Ապա նայիր՝ սա է Հայը. այս «չարչի»ն, այս «պուրժուա»ն, արարածներից ամենազձուձը եւ անպտուղներից ամենակուչը: Այսքան անխնայ ստորանացնել իրան ... Կարո՞ղ է սա չափել աշխարհիս բարձր բաները իր գրուածքով եւ «արշին»ով, հանրօգուտ գործի՝ եւ ո՛չ մի գրօշ: Բայց մի օր էլ տեսար՝ մեռաւ ու ողջ կարողութիւնը կտակեց հասարակութեան: Դէ, գնա իմացիր ինչ մարդ էր:

Ահա նայիր այս բեռնակրին. ի՞նչ է սա. իսկական զրաստ. մէջքին մի սար բեռ՝ ճկում է, մէջքը կոտրում: Աշխատա՞նք է կատարում, թէ ինքնախոշտանգում: Վըրէ՞ժ ունի, ինչ է, իրենից հանելու: Ո՞ւմ դէմ է չարացել, որ իրեն է պատժում: Որքան ուժ, որքան աշխատասիրութիւն: Ապա՞, տար տունդ ծառայ: Անմիտ, անշնորհ, ծոյլ: Ինչ է միտքը. մի փոքրիկ գումար չինէ, գնա խանութ բաց անէ: Մարդը իր հացի եւ իր գործի տէրն է ուզում լինել եւ ոչ թէ սրա նրա ծառան: Եւ արդէն Հայ նշանակում է տէր... Բայց տեսե՞լ էք նրան, երբ գաղթական է. ինչ ծոյլ մուրացկան: Ամենաձեռնտու գործը տուր, չի ուզի: Ազգը տայ՝ ինքը ուտի: Եւ սովից կը մեռնի անխօս, անխնայ, կ'ասես ջգրու: Եւ սա այն գիւղացին է, որ երէկ կատաղած, գազազած՝ հողը քանդում էր չարչարում, մղում, հողին հանում: Ամենաչարքաշ անասունը՝ իր արտի մէջ: Այնպէս է հաւաքում բերքը, կարծես յաւիտեան պիտի ապրի, կարծես ոչ ոքի բաժին պիտի ապրի, կարծես ոչ ոքի բաժին պիտի չթողնի: Բայց գնա իր խրճիթը. հազար դող, մարդ, շուն ու գէլ նրա հացի վրայ են: Ուտում են նրա հացը, ինչպէս Հայր Աբրահամի սեղանից:

Տեսե՞լ էք նրա բնակարանը – խլուրդի

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Ո՞չ ապաքէն գրեթէ կիսով չափ ռուս դարձած են խիստ շատ բանի մէջ, եւ ինչպէս Կոստանդնուպոլսոյ Հայերը Օսմանցւոց եւ Յունաց հետեւեր են՝ Նախիջեւանցիք ալ Ռուսաց կը հետեւին»:

Անցեալի մասին ներկայացուած այս փաստերը ջախջախիչ են: «Հեռաւոր երկիրներ գաղթական երթալը վնասակար եղեր է մինչեւ մեր ազգութեանը, թէպէտ եւ շատ օգտակար ըլլայ կամ երեւնայ առանձնական շահու եւ գաղթական գնացած երկիրներուն»:

Գալով ներկային, «Մասեաց Աղաւնի» չի կարծեր թէ իրաւամբ փափաքելի ըլլայ, որ մեր ազգին «մէկ փոքրիկ մասն ալ ըլլայ նէ՝ հեռանայ արեւելքէն»: Նախ սխալ է Պարպիէ տիւ Պոքաժի այն կարծիքը թէ հռոմէական Հայերը հալածանքի մէջ են եւ պատրաստ՝ ձգել – փախչելու Պոլսէն: Սխալ է նոյնպէս կարծել թէ «Արեւելքի Հայքը այնչափ նեղութեան մէջ կը գտնուին (արեւելեան պատերազմի ժամանակները դուրս հանելով) որ կը փափաքին տնով տեղով աշխարհէ աշխարհ փոխադրուելու, Փոքր Ասիայէն մինչեւ Ափրիկէի անապատները»:

Ու կը յայտնէ կարծիք մը Թուրքիոյ մասին, որ Փարիզ նստած վարդապետի մը գրչին տակ տարօրինակ կը թուի, մանաւանդ Խրիմի պատերազմէն անմիջապէս վերջ: Այսպէս.

«Օսմ. տէրութեան՝ աւելի քանի մը տարիէ ի վեր՝ իր հպատակաց հանդարտութեանն ու երջանկութեանը համար ունեցած խնամքն ու ջանքը, օգնութիւն գտնելով անոնց հայրենասիրութենէն ու հաւատարմութենէն, այնպէս ըրեր է, որ հետզհետէ աւելի կը քաղցրանայ անոնց իրենց հայրենիքը, եւ ոչ միայն տեղացիք կը նային որ հոն մնան՝ այլ եւ դրսի երկիրներու բնակիչներն ալ կը փափաքին հոն դիմել: Այս այսպէս ըլլալով, շատ կը տարակուսինք թէ այնչափ ազատութիւններ ու այնպիսի հանգստութիւններ խոստացուին Հայոց, որ յօժարին Բիւզանդիոնի չքնաղ ափունքը, Փոքր Ասիոյ բարեբեր լեռները, Հայաստանի պարարտաբոյր դաշտերն ու հովիտները ձգել բազմութեամբ ու Ճէզայիրը շէնցնելու երթալ»:

Ապագայի մտահոգութիւններն եւս արգելք են Փրանսացի հեղինակի ծրագրին գործադրութեան: «Տառապեալ եւ նըւաղեալ» ազգերը ապագային մէջ կը փնտռեն «այն յուսոյ նշոյլը որ կրնայ առաջնորդել իրենց՝ հին ատենի բարոյական եւ մտաւորական ազգային յառաջդիմութեանը հասնելու: Բնական բան է, որ այս յոյսը կը յորդորէ ամէն ազգ եւ ժողովուրդ աւելի ալ ամփոփուելու՝ քան թէ նորէն նորէն ցրուելով տկարանալու մինչեւ ի սպառ: Օսմանեան տէրութիւնն որ լաւ հասկցած է այս իր հպատակաց միաբանութեան եւ ուսումնասէր ջանքին նոյնպէս իր հաստատութեանն ու ծաղկելուն մեծապէս օգտակար ըլլալը, կը թողու արդեօք որ Հայոց պէս ազգ մը հեռանայ իր երկրէն, որ այնչափ կարօտ է մշակութեան եւ ամէն տեսակ բարգաւաճանաց, եւ երթայ հեռաւոր եւ օտար երկիրները ծաղկեցնելու աշխատի»:

Իբրեւ եզրակացութիւն, «Մասեաց Աղաւնի» չի կարծեր թէ Հայերը օգտակար սեպեն Պարպիէ տիւ Պոքաժի առաջարկութիւնը եւ ընդունելու յօժարին: Սակայն պարտք կը համարի «գովելով գովել ի հանճարեղ մտածութիւնը, իրաւացի նախատեսութիւնը, եւ իր տէրութեան օգտակար ծառայութիւն մը ընելու ազնուական ու վսեմ փոյթն ու փափաքը: Մասնաւոր շնորհակալութեան ալ արժանի կը ճանչնանք զինքը այն գովասանական խորհրդածութիւններուն համար, որ գաղղիական վեհանձնութեամբ եւ անկողմնապէս մտօք ըրեր է գրուածքին մէջ մեր ազգին վրայ»:

Միայն «Մասեաց Աղաւնի»ն եւ հայկական շրջանակները չէին, որ հակառակած էին Պարպիէ տիւ Պոքաժի այս ինքնատիպ ծրագրին: Ֆրանսացիները եւս համամիտ չգտնուեցան:

Անոնցմէ Սէն – Մար Ժիրարտէն, անդամ Ֆրանսական Կաճառի, գրականութեան ուսուցչապետ Սորպոնի, յայտնի գրական քննադատ եւ մասնագէտ արեւելեան խնդիրներու, յօդուած մը հրատարակած է այս հարցի մասին «Ժուռնալ տէ Տէպայի» 1855 Դեկտեմբեր 16ի թիւին մէջ:

Համառօտակի պարզելէ վերջ առաջարկին գլխաւոր գիծերն ու հեղինակին պատճառաբանութիւնները, Սէն - Մար Ժիրարտէն կը գրէր.

— «Համակարծիք եմ Պարպիէ տիւ Պոքաժի հետ, որ կաթոլիկ Հայերը շատ բաղձալի գաղթականներ կրնան ըլլալ Ալժերիոյ համար: Սակայն Արեւելքի համար դժբախտութիւն մը պիտի ըլլայ, եթէ Հայերը անկէ հեռանան. այնպէս որ՝ մինչ մէկ կողմը ուրախ պիտի ըլլայ, միւս կողմը ցաւ պիտի զգայ: Արեւելքը իր ապագային համար Հայերուն պէս գործունեայ ու ճարտար ժողովուրդներու պէտք ունի, եւ Եւրոպայի համար մեծ կարեւորութիւն ունի Արեւելքի ապագան:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ծակուռ... Բայց անցիր նրա երկիրը. — ինչ հիասքանչ վանքեր, հոյակապ աշտարակներ, պաղարիկ խաչքարեր: Հաւատալ կարելի՞ է, թէ ինքն է շինել այդ բոլորը:

Խօսակցութիւնն ես լսում՝ հայհոյանքների կէսը եկեղեցի ու Աստուած է: Լեցրել է իր երկիրը եկեղեցիներով, բայց տարին մի անգամ չի մտնում մէջը աղօթելու: Աղօթք էլ չի անում առօրեայ կեանքում. իր կրօնը երբեք չէ քարոզել ուրիշներին: Եւ հաւատալի՞ բան է, որ իր պատմութիւնը ամենամեծ կրնօական պատերազմների պատմութիւնն է, եւ այս չաղօթող ցեղի Նարեկացու շուրթներից թռաւ աղօթքի ամենաբարձր թռիչքն առ Աստուած...

Տեսնել չի կարողանում ծէս, ձեւ, աստիճան, քաղաքավարութիւն. իր Խրիմեան Հայրիկը ամէնից շատ կաթողիկոսութիւնը ատեց: Դիւանագիտութեան մէջ մի բանումն է շատ հղածու — անկեղծ լինել: Այնքան անկեղծ եւ միամիտ, որ անկասկածելի խորամանկի եւ կեղծաւորի տպաւորութիւն է անում: Մինչդեռ իր հարեւանները այս աշխարհի բեմի վրայ դեր կատարելով միայն ցոյց են տալիս, թէ կացնով հարուածում են դիմացինին, Հայը իսկապէս կացինը իջեցնում է գլխին: «Ապա ճշմարտութի՞ւնը» — մտահոգւում է նա:

Դանդալոշ է եւ խոնարհ իր Սասունցի Դաւիթի նման եւ անսպառելի ըմբոստ, հարուածող նրա պէս: Քծնում է, սողկտանում օտարի ոտքի տակ, ինչպէս իր Ձէնով Օհանը, բայց երբ վրայ է հասնում գերագոյն վտանգը, հերոսանում է յանկարծ եւ ծառանում վիշապի նման: Բարի է առհասարակ. չոյիր, եւ կը կողոպտուի, բայց եւ առհասարակ ինքն է բարեկամ քեզ, իսկ քո բարեկամութիւնը վանում է: Այնտեղ, ուր մի այլ ցեղ ուրիշների միայն աչքը կարող է փաստակել: Հայը գտնում է հնարը ատելութիւն առաջ բերելու, տաղանդ է՝ իր դէմ ատելութիւն բանեցնելու: Ուրիշի յաջողութեան մէջ նախանձոտ է, ինչպէս վարդապետ: Եթէ պժտուեց մէկի հետ, ոխակալ է ինչպէս ուղտ: Ամէն Հայ մի Հայ ունի, որի հետ թշնամի է մինչեւ մահ: Սա նրա անհրաժեշտութիւնն է: Անկայուն է եւ անիշխանական թէ հասարակութեան, թէ պետութեան եւ թէ գաղափարների մէջ: Իբրեւ ժողովական, անմիաբան է, անտանելի, խռովարար:

Ուր յեղափոխութիւն՝ այնտեղ Հայութիւն: Բայց իբրեւ «ակամ» ծայրայեղական է: Իր կռիւը երեք ճակատի վրայ էր միաժամանակ: Շահի դէմ, Սուլթանի դէմ, Ցարի դէմ: Ասենք ամէն Հայ մի փոքր Շիրակեցի է, Դոն Քիշոտի պէս: Կոտորածներից ամենազարհուրելին ինքը տեսաւ եւ ինքն էր, որ չխրատուեց, իր օրիէնդացիան բացակայի օրիէնդացիան է: Թաթա՞րն է մօտը՝ սպասեց Ռուսին: Ռո՞ւսը եկաւ՝ աչքը Եւրոպայում էր: Եկա՞ւ Անգլիացին՝ դարձեալ Ռուսին էր սպասում: Ռո՞ւսն է գալիս՝ չի ընդունում ... Ուրեմն, իր պետութի՞ւնն է ուզում ստեղծել, չի՞ ուզում ստեղծել՝ ինչ իմանաս... Մի ձեռք ճանկռելով հիմնում է այդ պետութիւնը, միւս ձեռքը ճիգ է անում հիմքից քանդելու:

Ինչո՞ւ է այսպէս ի՛նչի՞ց է դժգոհ, ի՞նչ է կամենում... Ինչո՞ւ է այսպէս անհաւասար, ներհակ, մաղձոտ, անհաւատալի՝ իր ստրկութեան մէջ, անչափելի՝ իր վեհ թռիչքներում:

Երեւի, վրէժ ունի նա, մի վատ բան սրտի մէջ, որի համար է մեկուսանում, որ նիւթէ, դաւէ, վնասէ: Ոչ. Հայի ամենամեծ առաքինութի՞ւնն ես ուզում — ամենաներողամիտ ցեղը աշխարհիս մէջ: Ի՞նչ եղաւ իր պատմութիւնը — զարհուրելի ջարդեր. խոշտանգում, բռնաջնջում ... Բայց ո՞վ է ամէնից շատ ջանք թափում փրկելու Էնվէրին ու Քեմալին(*): «Զարկիր ինձ, — ասում է նա, — ահա քո պատիժը եւ իմ վրէժը»: Ինձ թւում է, թէ մի շատ մեծ վիրաւորանք կայ Հայի սրտի խորքը, շատ խորը թաղնուած ... Ինձ թւում է, թէ դրա համար է նա ջարդւում, ճափոնացու պէս, որ երբ մէկից խորապէս վիրաւորւում է, կանչում է իր բարեկամներին, յայտնում է իր վիրաւորանքը եւ վերցնելով դանակը՝ պատռում է իր որովայնը:

Այդպէս է Հայը: Չի ուզում, որ իրեն դիպչեն, մօտենան, սիրեն թէկուզ: Նա մեկուսի է, խստակեաց, բայց եւ ազատասէր:

Երբ նայում ես Հային, ինձ թւում է, թէ նրա վիրաւորանքը այն արծուի վիրաւորանքն է, որին ցած են բերել բարձր լեռներից: Թպրտում է, ընկնում քարի, աղբի մէջ, կեղտոտւում, թեւերը կոտրում: Կերակուր ես մեկնում՝ չի ուզում: Չի սիրում ոչ ստրկութիւն, ոչ երջանկութիւն, գերադասում է տառապանք եւ ազատութիւն: Մաղձոտ է, մեկուսի, բայց չունի գձուձ ատելութիւն, որ բարձր լեռներին անծանօթ զգացում է: Գերի արծուի խոր վիշտն է իր սրտի մէջ: Սա Հայն է, որին զրկել են իր կեանքի միակ պայմանից — ազատութիւնից:

« Ոչինչ չեմ ուզում ձեզնից, — ասում է նա իր նեղիչներին, — ձեզ լինի ձեր լուծը, ձեզ լինի ձեր երջանկութիւնը — գնացէք ապրեցէք խաղաղ եւ երջանիկ: Եթէ դուք սիրում էք կեանքը, ես սիրում եմ կեանքից աւելի թանկ բանը՝ ազատութիւնը »...

ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

(*) ԽՄԲ.— Թերեւս կ'ակնարկէ Գարախանի: 1919 - 20ին, Հայ Յեղափոխականները կը հետապնդէին Էնվէր փաշան, հայկ. կոտորածի վրէժը լուծելու համար: Էնվէր, որ կապեր ունէր Մոսկուայի հետ, վախնալով իրեն սպառնացող վտանգէն, արտաքին գործավարի օգնական Լ. Գարախանի մօտ պահուեցաւ եւ ազատեցաւ, առժամապէս:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՐ. ԱԼՈՅԵԱՆ

★

ՎԻԷՆ, (Յառաջ).— Հաստատուն կաղնիներէն վերջ, ահա խոնարհները: Ինչպէս գրեց «Յառաջ», Գրիգոր Ալոյեան, բնիկ Տարօնցի, աչքերը փակեց անողոք հիւանդութենէ մը վերջ: Դեռ մէկ ամիս առաջ, անգիտակ դաւադիր ցաւին, ծրագիրներ կը մշակէր ապագային համար: Իսկ այսօր, կը հանգչի ցուրտ հողին տակ, խոր սուգի մէջ ձգելով իր այրին, ազգականները, Տարօնցի հայրենակիցները, գաղափարի ընկերները եւ բազմաթիւ հայ թէ տեղացի բարեկամներ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ շաբաթ, 24 Մարտ: Ներկայ էր մեծ բազմութիւն մը, հակառակ անձրեւին:

Գր. Ալոյեան ծնած էր 1899ին, Մուշի Առինչ գիւղը: Դեռ պատանեակ, կը մնայ որբ: Եւ մատաղ հասակին, պանդխտութեան ցուպը ձեռին կը հասնի Պոլիս: Բայց առաջին համաշխարհային պատերազմի օրերուն, խաղաղիկ կեանք մը վարելու երազը կը ցնդի: Հետապնդուելով զինուորագրութեան համար, կը նախընտրէ ապրիլ մայրաքաղաքէն հեռու, Փոքր Ասիոյ խորերը, բոլորովին քաշուած եւ անծանօթ:

Զինադադարին, կը վերադառնայ Պոլիս: Առաջին մտահոգութիւնը կ'ըլլայ գործի մը կպչիլ, կը յաջողի պահապան դառնալ Շիշլիի Հայոց գերեզմանատան: Յետոյ կնութեան կ'առնէ համադիւղացի որբուհի մը՝ Օր. Մարի Գրիգորեան:

Եւ ահա քեմալական արշաւանքը: Գր. Ալոյեան, կը ստիպուի հեռանալ այդ անապահով երկրէն, եւ 1923ին կը հասնի Մարսէյլ: Անմիջապէս կը մտնէ շաքարի գործարանը եւ հազիւ տեղաւորուած, իրեն կը միանայ տիկին Մարին:

Մարսէյլ կը մնայ քանի մը տարի միայն. եւ ապա կը հաստատուի Վիէն, եւ ուր կը մնայ, գրեթէ առանց մեծ ընդհատումի, մինչեւ իր դառնալէտ մահը (22 Մարտ), աշխատելով Փէյէի կօշիկի մեծ հաստատութեան մէջ:

Այս վերջին պատերազմէն ետք, 1952-ին, նկատելով իր տկար վիճակը, ձեռնարկեց անհատական գործի մը եւ սկսաւ սրճարան մը բանեցնել: Սակայն տկարութեան հետեւանքով ստիպուեցաւ ծախել ամէն ինչ: Փետրուարի 24ին փոխադրուեցաւ Վիէնի հիւանդանոցը, եւ ամիսը չլրացած, ճրագի մը պէս նուաղեցաւ իր սիրելի Տարօնի եւ անոր պայպաղուկ աղբիւրներու կարօտը սրտին:

Իր մահով, կորսնցուցինք պարզունակ բայց օրինակելի Հայ մը, հայրենասէր եւ գաղափարական ընկեր մը:

Յիշատակդ անթառամ, սիրելի Գրիգոր:

Կ. Տ.

ԵՐԱԺՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ ՄԷՋ

●

Մարտ 18ի կիրակին, կէսօրէ վերջ Դպրոցասէրի մէջ տեղի ունեցաւ երաժշտահանդէս մը, որուն մասնակցեցան այն աշակերտուհիները, որ դաշնակի մասնաւոր դասերու կը հետեւին:

Իրենց ուսուցչին, Պ. Արթօ Պենոնի առաջնորդութեամբ, աշակերտուհիները յաջողութեամբ նուագեցին Մոցարդէն, Շոփէնէն, Պեթովէնէն եւ Շմոլէն: Տեղի ունեցան նաեւ արտասանութիւններ Դ. Վարուժանէն (Անդաստան), Ե. Զարենցէն (Հայաստան) եւ ուրիշ հեղինակներէ:

Վեցերորդ դասարանի աշակերտուհիները պարեցին հայկական տարազով եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ:

Պ. Ա. Պենոն երկու աշակերտուհիներու ընկերացաւ դաշնակի վրայ, ինչպէս նաեւ առանձին նուագեց հանդէսին վերջաւորութեան:

Դպրոցական այս հանդէսին ներկայ էին ծնողները իրենց բարեկամներով: Բոլորն ալ մեկնեցան լաւ տպաւորութեամբ:

ԼՐԱՏՈՒ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Մարտ 27).— Հ. Մ. Ը. Բ.ի տարեկան մարզահանդէսը տեղի կ'ունենայ Հալէպի մէջ այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ինչպէս ամէն տարի, մասնակցութեամբ՝ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի 25 մասնաճիւղերու: Առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցին նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Գահիրէի «Արարատ»ը եւ Աղեքսանդրիոյ «Կամք»ը:

× Նախապէս գրած էինք որ կափամարտիկ Կարպիս Զաքարեան որ քանի մը շաբաթ է Փարիզ է, ապրիլ 7ին Պէյրութի մէջ պիտի մրցի յոյն ախոյեան՝ Փափատափուլոսի հետ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն հելլենական կառավարութիւնը արգիլած է որ Փափատափուլոս մրցի թրքահպատակի մը հետ: Ուրեմն մրցումը տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 14ին, Հրանտ Ղազարեանի հետ, փոխանակ Կարպիսի:

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը անսպասելի արդիւնք մը ձեռք ձգեց հեռաւոր Պաս - Ալժի Վինոն գիւղաքաղաքին խումբին դէմ հաւասար մնալով 1-1:

Տասը վայրկեան խաղարկութենէ մը վերջ Ղազարեան կը նշանակէր առաջին կէտը: Տեղացիները զարմացան որ օտար խումբ մը կը տիրապետէր եւ սկսան բուռն խաղարկութեան մը, — հրմշտուքով, բռունցքով, կիցով եւ լուտանքներով, բայց մեր մարզիկները աւելի կազմած էին: Զմոռնամ ըսել թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը դաշտ ելած էր տասը մարզիկներով եւ իր մարզիչը՝ Վարդգէս Մրճոյեան որ 46 տարեկան է, ստիպուեցաւ 11րդ մարզիկին տեղը գրաւել: Մինչեւ 89րդ վայրկեանը Հ. Մ. Ը. Մ.ը յաղթական էր. բայց վերջին պահուն գնդակը սահեցաւ Հ. Մ. Ը. Մի բերդապահին ձեռքէն եւ խաղը վերջացաւ հաւասար:

Առաջին անգամն է որ օտար խումբ մը հաւասար կը մնայ: Հինգ տարիէ ի վեր տեղացիք միշտ յաղթական ելած էին իրենց մարզադաշտին վրայ: Մեղք որ մեր մարզիկները քիչ մը ուշ արթնցան, եթէ ոչ, Կրօսի Բ.ի առաջնութիւնը շատոնց շահած կ'ըլլային:

× Այս կիրակի գիշեր տեղի կ'ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Զատկի ճոխ պարահանդէսը Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ: Վստահ ենք որ հանդիսատեսները բազմութեամբ ներկայ ըլլալով պիտի քաջալերեն Հ. Մ. Ը. Մ.ը, որուն վարիչները ամէն միջոց ձեռք առած են պարահանդէսին յաջողութեան համար:

Վ. ՇԱՄԼԵԱՆ

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՈԱՆ.— Նուպար Մեսրոպ Թորոսեան, 27 տարեկան, որ Լիոնի բժշկական համալսարանը աւարտել վերջ, զանազան մասնագիտութեանց կը հետեւէր երեքտարիէ ի վեր, Մարտ 23ին իր թէզը կարդաց ի ներկայութեան փրոֆ. Պէրնէյի մեծ յաջողութեամբ, եւ ստացաւ ընդհ. բժշկի տիտղոսը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Նա ամբոյի ուրախութիւնն էր, երբ առաւօտեան իր օթեւանից դուրս էր գալիս եւ յայտնւում էր բակում: Ամէն կողմից ամէն աչքեր հիացած նայում էին նրա վրայ:

Նա գնում էր առանց աջ ձախ նայելու, գնում էր, գլուխը դէպի ցած խոնարհեցրած, գնում էր, ոչպէս մի սգաւոր: Այսպէս ոչ ոք չէր տեսել նրան: Ի՞նչ դիրք բռնել մօր մօտ... կեղծե՞լ, խաբե՞լ նրան... թէ բացարձակ կերպով դատապարտել հօր վարմունքը... — այդ վարանմանց մէջ էր նա, այդ մտքերն էին տանջում նրան:

Ամբոցում կեանքը արդէն զարթնել էր. ամէն ինչ շարժողութեան մէջ էր: Ազնուականները ցած էին իջել աշտարակների բարձրութիւնից, խմբերով պտըտւում էին բակում եւ սիրաբորբոք տարփանքով, քննում էին միմեանց շուրջը:

Իշխանական ազախինները, գոյնզգոյն հագուստներով, ուրախ, զուարթ, կատակներ էին անում միմեանց հետ, ծիծաղում էին, եւ կուտ էին ցրւում սիրելի թռչուններին: Ներքինները ծանր, հպարտ դէմքով, մի սենեակի դռնից դուրս էին գալիս, եւ լուռ ու մունջ ուրուականների նման, անցնում էին, մտնելով մի այլ սենեակ: Մի գեղեցիկ տղայ խաղում էր եղջերուի ձագի հետ, որի պարանոցը զարդարած էր արծաթեայ օղամանեակով: Դա Սամուէլի փոքր եղբայրն էր:

Ցերեկուայ լուսով ամրոցը ներկայանում էր իր աւելի հոյակապական կերպարանքով: Թանձր, քարաշէն շրջապարիսպը միացնում էր շրջակայ ժայռերի եւ ապառաժների բարձրութեան հետ: Կարծես, կիկլոպների ձեռքը շարել էր այն ահագին քարերը միմեանց վրայ եւ կազմել էր այդ վիթխարի շրջապարիսպը: Նրա մէջ գետեղուած էին բոլոր շինուածքները, որ ծառայում էին մի մեծ իշխանական տան բնակութեան համար: Նա այնքան ընդարձակ էր, որ վտանգի ժամանակ կարող էր այնտեղ պատսպարուել շրջակայ գիւղացիների մեծ մասը: Այդ կէտից, Ոզականը աւելի մի բերդ էր, քան թէ ամրոց: Դէպի ամէն կողմ, ուր որ նայում էիր, տիրապետում էր ոչ այնքան նրբութիւն եւ գեղեցկութիւն, որքան պարզութիւն եւ անխորտակելի ամրութիւն: Նա ունէր այնքան շատ բաժանմունքներ, որքան շատ պէտքերի էր ծառայում: Սամուէլը անցնում էր այն **բաժանմունքի բակով**, ուր տեղ զետեղուած էր կանանոցը:

Մի քանի քայլ կանգ առեց նա, խօսում էր եղջերուի ձագի հետ խաղացող եղբօր հետ: Գեղեցիկ երեխան ուրախանալով ցոյց էր տալիս, թէ որքան աճել էին իւր «սիրունիկի» եղջիւրները: Այդ միջոցին մանկահասակ ազախինները շրջապատեցին նրան: Մի սեւաչեայ օրիորդ մինչեւ անգամ համարձակուեցաւ ձեռքը մեկնել եւ ուղղել նրա պատմուճանի օձիքը:

— Շնորհակալ եմ, Նուարդ, ասաց իշխանը ժպտելով.— իմ Յուսիկը շատ անշնորհք է, չգիտէ լաւ հագցնել իր տիրոջը:

— Այո, անշնորհք է... տէր իմ, կրկնեց օրիորդը եւ ամօթխածութիւնից նրա գունատ թշերը ներկուեցան վարդի գոյնով:

Դա նոյն աղջիկն էր, որին սիրում էր պատանի Յուսիկը:

Մի քանի քայլ եւս Սամուէլը դրսպուած էր իւր եղբօրով, նրա սիրուն եղջերուով, եւ լսում էր ուրախ, անհոգ օրիորդների հանաքները: Դրանով աշխատում էր ժամանակ վաստակել, որպէսզի լաւ սրտէ իւր խաղալու դերը մօր մօտ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

կեն գործել գանազան կէտերու վրայ Աւելի լայն գործողութեանց կը սպասուի յառաջիկայ շաբթուն: Վերջին տեղեկու-թիւնները կը հաստատեն թէ ահաբեկչա-կան արարքներն ալ հետզհետէ կ'աճին:

× Վերջին 24 ժամուն 160 հոգի սպաննուած են Ալժերիոյ մէջ: Կարգ մը մասնագէտներ անհրաժեշտ կը գտնեն առնուազն 500.000 զինուոր, խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար:

«ԳՆԱ ԿԱԽՈՒԷ, ԵԿՈՒՐ ՆԵՐԵՄ»

Սթալինի դէմ բացուած պայքարէն ի վեր, զարմանազան դէպքեր տեղի կ'ունենան Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ:

Աչհաւասիկ վերջինը, — Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Մաթիաս Ռաքոշի մարտ 29ին հաղորդեց թէ 1949ին արտաքին գործերու նախարար Ռայքի դէմ բացուած դատը եւ կախաղանը սարքուած էր ոստիկանական դաւերով, հետեւողութեամբ Բերիայի: Եւ յայտարարեց թէ Ռայք եւ իր եօթը բախտակիցները անմեղ զոհերն էին բանսարկութեանց վրայ հիմնուած դատավարութեան մը: Ամբաստանագիրը անոնց կը վերագրէր դաւաճանութիւն, Թիթոյականութիւն եւայլն:

Հունգարիոյ Գերագոյն Ատեանը կը ծանուցանէ թէ վերահաստատուած է Ռայքի եւ չորս ամբաստանեալներուն վարկը: (Բոլորն ալ կախուեցան 1949ին): Անմեղ հռչակուելով ներում պիտի ստանան ուրիշ երեք զոհեր, որոնց երկուքը դատապարտուած էին ցկեանս, երրորդը՝ ինը տարի բանտարկութեան:

Ընդհ. քարտուղարը իր յայտարարութեան մէջ ըսաւ թէ յետ քննութեան հաստատուած է որ բազմաթիւ ընկերվարականներ անիրաւաբար դատապարտուած կամ բանտարկուած են: Անոնք ալ անպարտ պիտի հռչակուին կամ բանտէն պիտի արձակուին: Այս բոլոր անիրաւութիւնները կը վերագրուին Հունգարիոյ գաղտնի ոստիկանութեան վերատեսուչին՝ զօրավար Կապորի, որ իր կարգին ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ 1954 Մարտին, այն ամբաստանութեամբ թէ «ոճիրներ գործած է պետութեան եւ ժողովուրդին դէմ»: Այն ատեն զօրավարը կը համարուէր իբրեւ «Հունգարիոյ Բերիան»: Ոստիկանական աչհուսարափի եւ վկայութեանց խարդախութեան միեւնոյն ամբաստանութիւնները կը ծանրանային իր վրայ:

× Սթալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, Մոսկուայի թերթերը գիտել կու տան թէ երկար ժամանակի կը կարօտի անձի պաշտամունքի մոլորութեան ջնջումը, քանի որ խոր արմատներ ձգած է 25 տարիէ ի վեր: Առ նուազն տասը տարի կը նախատեսեն, պայքարին յաջողութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ անդադար անձրեւ կը տեղայ, խանգարելով Զատկի տօնակատարութիւնները: Հազարաւոր ուխտաւորներ անհամբեր կը սպասեն օդին բացուելուն:

ԿԻՊՐՈՍԻ հրամանատարը յանկարծ ջնջեց 1500 սթերլինի տուգանքը, որ պիտի վճարուէր գիւղէ մը, երկու անգլիացի զինուորներու սպանութեան առթիւ: Արդէն կարելի չէր գանձել, քանի որ գիւղը ունի միայն 2-300 աշխատաւոր այրեր: Կ'ըսուի թէ հրամանատարութիւնը գաղտնի տեղեկութիւններ ստացած է, որոնց հիման վրայ կարելի է ճեղքել յեղափոխական ճակատը:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ որ Նոր Տելհի կը գտնուի, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հնդկաստանի վարչապետին հետ: Խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթն էր տնտեսական գործակցութիւնը: Մասնաւորաբար գարկ պիտի տրուի առեւտրական փոխանակութեանց: Խ. Միութիւնը պիտի օգնէ Հնդկաստանի, քարիւղի ճարտարարուեստը զարգացնելու համար:

ԼԻՈՆԻ եւ Սէնթ Էթիէնի մէջ ալ 22.000 ալժերիացի բանուորներ գործադուլ մը սարքեցին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հովուապետ ընտրուեցաւ Լարիսայի առաջնորդը, Դորոթէոս եպս.: Ընտրութիւնը կատարուեցաւ գոնփակ եւ տեւեց չորս ժամ: Կը մասնակցէին 63 եպիսկոպոսներ:

ՌՈՒՄԲ մը պայթեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանատան առջեւ, առանց վնաս պատճառելու:

SALLE MAZENOD

(88, Rue d'Aubagne, Marseille)

Այս կիրակի ժամը 16ին:

Նախաձեռնութեամբ Արմենիա երգչախումբի:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

(60 հոգինոց կազմով):

Մարսիլիոյ մէջ կուտայ շքեղ երգահանդէս մը, ղեկավարութեամբ ԼԵՒՈՆԵԱՆ վարդապետի:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած երեք յարանուանութեանց պետերու կողմէ: Հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան:

Ապրիլ 14, Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Կը խօսին Վեր. ԽԱՅԻԿԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՓԱՐԻԶ

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ:

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12:

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին:

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին:

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին:

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ ներկայ գտնուիլ իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան գումարով մը:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՓԱՐԻԶ

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն:

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին վերեզմանօրհնէք, Պանթէոնի մէջ:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

Ամերիկայէն նորէն ստացած ենք հագուստներ.—

Փարտըսիւ	2000էն 5000 ֆրանք
Քոմփլէ	3000էն 7500 ֆրանք
Էմփէրմէապլը	2000էն 4000 ֆր.
Վէսթ	1500էն 3500 ֆրանք
Փանթալօն	1000էն 2000 ֆրանք

Եւ ամէն տեսակ կերպասներ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

Maison Béatrice

97, Rue de Richelieu Paris (2)

Tél. RIC. 57-57

Métro Richelieu-Drouot

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ԴՐՕյի յիշատակին, այս կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, համակիրները, ինչպէս եւ ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուխ. ժայ, Սէն Լուի սրահին մէջ:

Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն):

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին:

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Մարտ 31, Աւագ Շաբաթ երեկոյ ճրագալոյց, Ս. Զատկի ժամերգութիւն ժամը վեցին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ապրիլ 2. Բ. օր Զատկի, Յիշատակ Մեռելոց, ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Պատարագները պիտի երգեն խաչակիր մանուկներ, պիտի քարոզէ Տ. Պարգեւ քհնյ. Մերձանեան:

ՊՈՄՈՆ

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

2 Ապրիլ, երկուշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11.45ին:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

2 Ապրիլ, երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11.45ին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սիսլեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը ճամբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զօրպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առտուն: Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովարահը: Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան:

Հոգաբարձութիւն

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ:

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աղլաղանեան եւ զաւակը՝ Տիրան, Պ. Յակոբ Աղլաղանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՂԼԱՂԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տէր եւ Տիկին Նուպար Գպըրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Գպըրեան եւ Նալպանտեան ընտանիքին բոլոր ննջեցելոց յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

ԹՈՔԱՏԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Թոքատի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ քաղաքին եւ շրջանի բոլոր նահատակ հայրենակիցներու յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Զատկի Մեռելոցին, երկուշաբթի, 2 Ապրիլ: Այս առթիւ կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ նահատակներուն, կատարելու համար իրենց նուիրական պարտականութիւնը:

●

Պ. Յակոբ Համալեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

յիշատակին: Երկուշաբթի, Ապրիլ 2ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տիկին Մարի Միքայէլեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Մեռելոցի երկուշաբթին (ապրիլ 2) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր ամուսնոյն՝

ՀԱՅԵԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԶԱՏԻԿ Է

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱԻԿԻԹԻՆ ՀԵՏ, ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՄԱՀԱԿԱՆ՝

ՉԷՕՐԵԿԸ

Անարատ եւ թարմ կարագով Չէօրէկը կը պատրաստէ միայն վարպետ անուշավաճառ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, Rue de Trévise, Métro : Cadet Tél. : TAI. 65-44

Հոն կը գտնէք նաեւ ամէն կարգի անուշեղէններ, խմորեղէններ, ինչպէս նաեւ խմորէ բացուած թերթ տունի համար:

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐՈՒԱՆ

ԶԱՏԿԻ ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

CAVES CENTRALES

46, RUE PUVIS-DE-CHAVANNES MARSEILLE. TEL.: CO. 58-99

ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ՝ ԱՄԷՆԷՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մասնաւոր պայմաններ ընկերութիւններու, (հարսնիք, մկրտութիւն, նշանտուք)

Հոս կարելի է գտնել նաեւ ու մանաւանդ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ

RAKI DUZE